

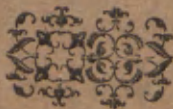
JOS. QUERCETANI,
Consil. & Medici Regii,

TETRAS
GRAVISSIMORUM
totius Capitis affectuum;

EX DOCTISSIMORUM MEDICORUM, tum Dogmaticorum, tum Hermeticorum, assiduis vigiliis, & accurata Theoria & Praxis observatione
elucubrata.

ADJECTUS EST IN EORUNDEM MORBORUM curatione, præter vulgarem Medendi methodum, ingens selectissimorum Medicamentorum Spagyricorum numerus: quæ magno cum fructu addisci & administrari possunt.

ACCESSIT HAC TERTIA EDITIONE EIVSDEM Quercetani, ad brevem Riolani excursus brevis Incurtio, olim separatim edita.

MARPURGI, typis Pauli Egenolphi.

Anno M. DC. XVII.

0-17-0-238

8°-4192

EPISTOLA NUNCUPATORIA,

AD ILLUSTRISSI-
MUM AC POTENTISS. PRIN-
cipem MAURITIUM, Landgra-
vium Hassiæ, &c.

MAGNA, quæ inter Dogmati-
cos & Hermeticos Philosophos
orta est, concertatio: hi ut veri-
tatem ex naturæ luce petitam
sartam tectam tueantur: illi ex
suis theorematibus extrinsecus petitis, & ex
rerum superficie erutis dogmata sua medica
asserant: me hinc non movet: nec instituti mei
est, utriusque partis strophas diluere, aut lites
componere: satis est, quodd veritatem rei penes
me esse, Dei beneficio, agnosco; eamq; in pu-
blicam utilitatem, ut jam pridem id ipsum eni-
xus sum, pro viribus exerere contendo. Tibi
verò, Illustrissime ac Potentissime Princeps,
tuoq; nomini hunc nostrum commentario-
lum, tanquam recentem fœtum, hoc est, ab eo
demum tempore, quo à te dimissus sum, ex u-
traque schola embryonatum (ut chemicè lo-
quar) cur nuncupem, & Celsitudini Tuæ inscri-
bam ac consecrem, duplex est causa: Una qui-
dem, ut fidelissimi, quo jam tibi devinctus sum
):(2 obse-

obsequiū, ac officii testimonium exhibeam: Altera, quæ longè præstantior est, quòd tibi omnis literaturæ facile Principi, & instructissimæ scientiarum officinæ, nihil non in literarum studiis reconditum admodum perspicaci tuo examini meritò excutiendum debeat. Tu enim is es, qui omni literarum genere cumulatè eruditus, potes de gravissimis cujusvis scientiæ arcanis disserere: De quo etiā tanta apud omnes concitata est opinio ac fides, quibus notus es (ut apud omnes nominis tui perquam celebris fama percrebuit) ut de quibusvis in omni scientiarum genere difficultatibus enucleandis, plus quàm Gordonio nòdo etiam intricatis, ad te iudicium & veritatis enodandæ sententiæ quissimè deferatur, palmaq; rectæ pronunciandæ sententiæ concedatur. Quid enim est, quod ferax & acre ingenium tuum, tanquam fœcundissimis saluberrimi cœli virtutibus imprægnata tellus, non producat? Ea enim cœli facie ac compositione natus videris, ut omnem omnium astrorum in te contractam fœlicitatem esse nemo non iudicet: quorum impressionibus quanta ubiq; emicet tua virtus, toti orbi conspicuum est. Sed in primis, quæ in te relucet divinitus concessæ dotes, Pietas videlicet & Justitia, firmissimæ imperiorum columnæ, quanti fieri te ab omnibus oporteat, satis superq; edocent.

cent. At quid mirum, cum fortes soleant creari fortibus: eosque progenitores longa retrò seculorum serie habueris, qui nihil quam pietatem ac iustitiam unquam spirarint & coluerint, ut totus, non tantum Germaniæ, sed omnium terrarum etiam orbis, virtutibus eorum ac gestis adhuc ubique personet? Maeste igitur, Princeps. avitis virtutibus, qui in ætate vix etiam matura, sapientissimam senectam prudentiâ, consiliis & iudiciorum maturitate æmularis, nec non adæquas: Sic progenitorum tuorum virtutis vestigia ingressus es, ut ea etiam longè lateque multis antè gressibus superaveris. Nec mirum, si quidem avitarum virtutum progressus usq; adeò longa sublimationum serie firmam stabilivit consistentiam, ut in te uno tandem Philosophicus ille virtutum lapis, post varias rotationes, perfectus confideat ac conquiescat: nec nisi in posteros tui multiplicatione augeri possit. O quàm fœlicem prædicabat divinus ille Philosophus Rempubl. cujus gubernatores essent philosophi, aut in qua Principes philosopharentur! Hoc nimirum ille ab antiquis Chaldæis, Persis & Ægyptiis edoctus, qui neminem ad principatum promovebant, qui & Theologiam & Sophiam, jusque divinum & humanum eruditissimè non calleret. Hanc scilicet adeptus est Respubl. tua fœlicitatem, ut quæ tantum,

quantus es, Principem nacta sit, cui triplex illud sapientiæ genus æquali libramine (ne dicam graviore) cum sapientissimi illius Hermetis Trimegisti summa eruditione infideat: si quidem vel ab ineunte ætate & sacræ literæ, & vera rerum naturalium Sophia, cum Jurisprudentia, fixissimum in te domicilium ac sedem constantissimam posuerunt. Hanc antè viam sequuti tui proavi, pietatis, inquam, & justitiæ alumni ac summi cultores, Dei beneficia cumulatè in se suosque subditos congefserunt: Nec minùs omnium amorem ac gratiam φιλανθρωπία sua sibi devinxerunt, quàm pietate Deum optimum maximum conciliarunt. Hos quùm tu non tantùm sequaris, sed multis etiam parasangis ac stadiis præcurras: Dei pariter hominumque omnium benevolentiam ac gratiam in te traduxisti ac conservasti. Quin & tantò majorem Regum Principumque tibi amicitiam conciliaisti, subditorumque studia & obsequia captasti, quantò majores etiam tuos virtutibus omnibus antevertis. Sed in hoc rarum est tuum exemplum, qui omnibus aliis Principibus (absit invidia dicto) præluces, ut clementia cœli ac larga liberalisque syderum benignitas, nedum Dei Optimi prodiga indulgentia, profusaque manus, in te uno omnia scientiarum genera coacervarint: quarum ac ne unius quidem, ejusq;
vel

vel minimæ, vix aliud ingenium fuerit capax,
 ut tanta profusione nunquam quisquam divi-
 nam ejusmodi benignitatem sit consequutus.
 Quid enim est, quod te fugit? Si linguarum
 idiomatica primò spectemus, ubique videberis
 esse natus & educatus, aut saltem quintas lin-
 guarum omnium ac gentium essentias in te
 contraxisse. Sive enim Hebraicè, Græcè, La-
 tinè, Hebræi, Græci & Latini loquentem te
 audiant, omnes te suum agnoscant, & terra-
 rum suarum indigenam ac oriundum glorien-
 tur; Si Illyricè, Italicè, Hispanicè, Germani-
 cè (quæ tibi vernacula est lingua) Gallicè, An-
 glicè, omnes ejusmodi nationes de tua origi-
 ne contendunt, & singulæ, ut suum, te sibi
 omnibus viribus & magna concertatione vin-
 dicabunt. Sed & hæc inter cætera minima sunt,
 etsi non usq; adeò exigua, quin sublime ac di-
 vinum tuum ingenium prorsus arguant, & in-
 spiciendum omnibus præbeant. Longius au-
 tem progressus es, qui istis corticibus non hæ-
 seris, sed ex eis perfectè nucleum erueris.
 Quorsum enim linguarum cognitiones, si in
 usum non revocantur, & sensa sub eis compre-
 hensa negliguntur ac flocci fiunt? Præter enim
 insignem illarum cognitionis fructum, quo
 cum omnibus totius orbis Principibus agere
 potes, & colloqui: nec non mutua consilia, ar-
 canaq; citra Interpretem cōmunicare: medul-

EPIST. NUNCUP.

las etiam ipsarum linguarum, hoc est, cœli, terræque secreta mysteria sub illis latentia non exuxisti modò, sed planè exhaustisti: ita ut nihil Chaldæa, Judæa, Ægyptia, Arabia, Hispania, Italia, Illyria, Gallia, Germania, Anglia, reconditi habuerint, quod prorsus ex illorum scriptis summo judicio & industria non emunxeris. Hujus rei fidem faciunt tot monumenta jam à te edita: tot sententiæ & divinæ & humanæ in privata consuetudine, ac cum doctis viris colloquiis, ex facundo tuo ore promanantes, idem testantur *πορνθήματα* illa tua tot vasorum, fornacum, Vulcanorum peritissimorum, Ignium generibus, ac omni pretiosissimæ supellectilis specie instructissima, te non corticem linguarum ad fastum quæsiisse: sed nucleum illis inclusum, quo non Celsitudinem ingenii tui pasceres, sed omnibus ubiq; prodesse ac auxilio esses: longè secus, ac illæ sitibundæ auri spongiæ, quæ auro perpetuò inhiant: cum arcana naturæ tantum rimari consilium tibi fuerit, eaque in utilitatem publicam referre, ut abundè ex laboratorio tuo videre est, quod cum omnis generis essentis, salibus, spiritibus, magisteriis, arcanis instructissimum ac refertissimum sit, abundè ex eo, quicquid in gravissimis morbis desideratur, expiscari ac mutuari liceat; tanta est tua erga omnes benignitas ac liberalis animus. Cum enim

enim usque adeò sagax sit tibi ingenium, ut multa Hippocraticæ ac Galenicæ medicinæ (inter cætera) deesse deprehenderis, in iisque rebus, quæ longa, ex naturali proprietate & origine sua, vita fruuntur, longam vitam inclusam esse satis acriter animadverteris, quæ extracta à corpore, & omnibus suis impedimentis expedita, faciliè nostræ commisceatur, vitalesque ejus spiritus recreet, ac balsamum naturalem refocillet: totus incubuisti, ut quæ ex variis linguis, arcana ejusmodi interpretantibus, haurire potuisti (ut multa præclare ac perfectè) ea non ad rem tuam augendam, sed ad communem hominum salutem, utilitatemque omnia conferas. O dignum te Principe encomium, qui non te tibi, sed Deo, Patriæ ac Parentibus, nec non omnibus hominibus natum esse didiceris! Quis non laudet institutum tuum, quis non miretur solertiam, ingenii tui magnitudinem, in benefaciendo studium, alacritatem ac promptitudinem? Hoc scilicet intellexerat etiam, piæ memoriæ, Parens ille tuus, qui juventutem tuam doctissimis totius orbis viris erudiendam commisit, ut disciplinas omnes, artes & scientias, tum serias & graves, tum deliciores ac amœniores jucundioresque animo recreando, ac celebrandis Dei laudibus, omni harmoniæ ac musici concentus genere idoneas, calleres, ut vix ex

): (5 ephœ-

ephæbis excedens Pandoram scientiarum, virtutumque omnium alteram, præ te jam feres.

Quis enim & in hoc postremo artium genere te æquet, nedum superet? qui & suavissima voce, & canoris omnis generis organis, dum aërem demulces, omnia ad te pellicias accipias, ut Phœbus ipse palmam testudinis lyraeque musicae tibi invidet: Musæ omnes ereptam sibi victoriam indignentur? Sed & in Metaphysicis, Mathematicis, Philosophicisque aliis disciplinis ac scientiis, quàm sis versatus, ut neminem in his versatorem, subtiliorem ac acutiorem videre liceat, satis superque ex ipsis etiam tuis elucubrationibus ac familiaribus colloquiis liquet, ut nihil demum in te desiderari possit, quo ad bene beateque vivendi exemplum omnibus non præluceas, & cujusvis, vel totius etiam orbis imperii præclare & feliciter administrandi non sis capax. Sed vereor, ne, dum, nescio quo, ad celebrandas tuas laudes, alioqui immensas, spiritu abripior, & cumulum earum attingere contendo, Ingenii mei tenuitas eas potius deterat, quàm incremento ullo, aut etiam digno encomio satis ornare possit.

Tantum hoc adjiciam, Illustrissime Princeps, ut pro candore, humanitate, benevolentia & mansuetudine, quibus viros bonos & dileratos

EPIST. NUNCUP.

teratos omnes amplecteris, me, et si illorum
infimum, intueri digneris, nostraque, quæ tibi
ex candidissimo pectore voventur, scripta, si
gratia tua digna sunt, prout exquisitè de omni-
bus pronunciare potes, Tuæ Celsitudinis cly-
peo, adversus nebulones, maledicos ac viru-
lentos homines, protegere ac tueri velis. Da-
tum ex Museo nostro Lutetiæ Parisiorum,
Idibus Decembris 1605.

*Illustrissima Tuæ Celsitudinis Client
obsequentiissimus,*

JOS. QUERCETANUS.

Jos.

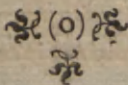

JOS. QUERCETANUS BE-
nevolò Lectori S. D.

HAbes hîc, suavissime Lector, de quatuor
gravissimis omnium morbis tractatum:
quem cum ex affectuum magnitudine,
causarum occultarum difficultate, curandiq;
methodo, juxta dogmaticam veterum discipli-
nam, plerunque parum efficaci, necessarium &
perutilem esse ducerem: putavi, pro ingenii mei
viribus, ex utraq; schola, tum Hippocratica, &
Galenica, tum Hermetica & Spagyrica, opere
pretium fore, eum contexere. Scio tamen, fortasse
tibi multisq; aliis ingratum fore nostrum hunc
laborem: At cum tam gravibus morbis, & auxi-
lium presentissimum desiderantibus ex Galeni-
cis dogmatis succurri semper non possit, (ut satis
omnes compertum habent) cum multis aliis do-
ctissimis viris jam pridem ad eundem scopum
collimantibus tentavi, vel ante viginti sex aut
septem annos etiam proponere & explicare re-
media, quæ verè essent medica, & scopum veri
certiq; medici attingerent. Quid enim laudis est,
medici titulo insigniri, si morbum non tollas?
Quorsum tot ratiocinationes & contentiones illæ
medicæ de humoribus, complexionibus, & theo-
rematibus medicis, si ad usum, quicquid disce-
ptatur, revocatum nihil prodest? Habebis igitur

in nostro hoc tractatu non consarcinatas hinc inde vulgarium medicamentorum formulas, quæ utcunq; (si Diis placet) auxilium præstent: sed, quanta potuit fieri, diligentia nostra primum inventas, dein elaboratas, ac demum multis experimentis comprobatas, nec non ex doctissimorum virorum laboribus ac mutuis colloquiis hausas: ut, si animum ad hæc nostra excutienda appuleris Chemica auxilia, alioqui propemodum omnibus invisæ, tuta & certa, ac vulgaribus etiam præstantiora deprehendas. Utriusq; tamen scholæ nos sequi vestigia, hoc est, theoremata, tibi persuasum habeas: quæ imitari, & utriusq; scholæ, in remedium præsertim præparatione, discrimen notare, ac certitudinem amplecti, si voles, poteris. Hunc si nostrum laborem gratum esse tibi intellexero, ad alia etiam fortè præstantiora meditanda, ac in lucem edenda, magis ac magis animum compelles. Te tamen deniq; hîc monitum velim, ut, si quid acerbius in nostro hoc tractatu dictum occurrat, id solis tribus aut quatuor quibusdam Censoribus maledicis, ac invidis geronibus, non autem vel universæ Dogmaticorum sectæ, cujus alumnus sum, vel bonis virisq; medicis, tanquam Præceptores ac fratres suspicio & colo, dicatum intelligas.

Vale.

NOBI-

NOBILISSIMO,

Eruditione, virtute & experiētiā
Excellentissimo viro:

JOSEPHO QUERCETANO,
Consiliario & Medico Regio,

JOHAN. HARTMANNUS MED.
D. & Chymiatricæ in Academ. Marpur-
genſi Profeſſor, S.

*Q*uæsecutus sum ante triennium,
vir excellentissime, amice co-
lende, desiderio tuo, Tetrademq;
tuam gravissimorum totius
capitis affectuum Typographo
nostro excudendam dedi. Fecit autem boni-
tas & pulchritudo tum Philosophiæ Her-
meticæ, tum rerum quas inibi tractas, ut dis-
tractis omnibus exemplaribus denuò autor
extiterim repetendæ editionis. Partum itaq;
tuum genuinum secundis meis curis rena-
tum ad te mitto, obsidem amoris erga me tui,
sed vindicem & monitorem aliarum tua-
rum ingeniosissimarum lucubrationum, quas
jam

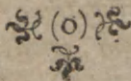
jam diu ante cupida rerum Hermeticarum
turbæ pollicitus es. Expectavimus sanè mul-
tos annos opus tuum de Recondita rerum
natura: desideramus etiam Pharmacopœam
Spagyricam: Vtroque igitur tandem limpi-
dissimæ luci exposito, & te nobis restitue, &
pollicitationes solve, nec cunctare: siquidem
veluti ignem fumo destitutum, qui protinus
flammam dederit, & præter expectationem
cuncta collustrarit, ita gloriam tuam, quæ
non in ora hominum repente, sed paulatim
hactenus pervasit, invidia carituram minus
caveris, cum universus mundus nominis tui
celebritatem unice exosculetur & deprædi-
cet. Quod si verò ab inquietis fucis, more
scarabæi ex antiquo luto geniales pilulas ro-
tantibus, non nihil tibi metuis, apage sis ejus-
modi metum, qui sine cruciatu ad te venit.
In iis enim artibus, in quibus ut te excellen-
tem voluisti, ita emines, ut paucos habeam,
quos tecum conferam; quem præferam, ha-
beam neminem. Osiores itaque ac Momos ha-
bere poteris: sed imitatores paucos. Imò po-
tius hoc studiis Medicis tribue, ne, quia te
auspice multum de sua integritate & perfe-
ctione sperare cæperint, periclitari vicissim
videan-

videantur, si paulò tardiores in opitulando
moras senserint. Quantumvis verò firmiter
existimem, ceu ea una causa faxit, ut in
ista solitudine & tuas inter delicias ad Chy-
miatriam amplificandam quotidianas cu-
ras tuas omnes colloques, tamen hæc philtrea ac
veneficia, quibus & memoriam & pruden-
tiam tuam excito, volo esse publica, ut vel re-
luctanti tibi, non secus ac fidiculis hæc Eru-
ditionis & Ingenii tui hostimenta extun-
dam. Quicquid itaq; feceris, hoc unice Rei-
pub. literariæ præsta, ut etiam in gravi hac
etate tua fortissimus Stadiodromus pro Mu-
sis Chymicis feliciter depugnasse videaris.
Quid in nostra MARPURGENSE ACADE-
MIA, consilio & authoritate Illustriss.
Principis, Dn. Dn. MAURITII, Patris pa-
triæ, & Nutritii nostri clementissimi fiat, te
ex Philosopho meo seu Naturæ-consulto Me-
dico jam tum intellexisse arbitror. Ego ab-
soluto jam ^{essasneio} publico Chymiatriæ stu-
dia tam publicè quàm privatim docendo,
exercendo, quantum in me est novo, & per
universam Europam inaudito exemplo mo-
veo & promoveo. Nec deserunt conatus meos
virorum præclarissimorum, è quibuslibet
mundi

mundi angulis applaudentium, & de tam
praclaro instituto sibi pariter ac toti Medi-
cinae gratulantium vota: tantum abest, ut
reformidem quicquid propterea vel laboris
domestici, veletiam invidia aliena mihi, ne
aversanti quidem, succreverit: à quibus ut-
libet mappa etiam grandis mihi missa fue-
rit, nunquam tamen, dum vixero, rectè fa-
cientem me deseret benè de Philosophia Her-
metica & Medica merendi studium, semper
laudatissimo cum benefaciendi desiderio con-
iunctum. Vt itaque omnibus modis prosim,
nihil profectò non fecero, quod maximè in
hoc stadio operosum mihi fuerit. Nec ego, si
cum paucis rectè sentire, quàm cum multis
insanire maluero, eos, quos stomacho potius
quàm rationi servientes æmulos & malevo-
los appellamus, iniquè tolera vero, cum mea
quidem sententia semper id procurent, quod
dignum hac nuncupatione fuerit, interdum
tamen committant, quod in ipsis reprehen-
sione indignum extat. Quotiescung, enim
decempedam τὴν ἀλνδρίας manu arripio, vi-
deo me τὴν σκιάν μὲλῶν: cum posticam illam
manticam excutio, nihil in me invenio de
quo gloriari possim, præter illud unum for-
):():(tasse,

tasse, quòd videor me jure mihi posse vendicare, singulare quoddam studium, & incomparabile desiderium earum rerum, quæ Natura in rebus etiam minimis abscondidit; amoremq; in eos, qui iisdem facibus effulgent, & quorum imitatio animum accendit. Quod utrumq; dum divina aspirante gratia assequor, longè remotis quisquiliarum putridis inquinamentis memetipsum intra septem contineo, ac de singulis bonis rectum judicium, promptamq; inserviendi voluntatem unicuique spondeo. Vale, & Hartmannum tuum inviolabili amicitia lege tibi devinctum ama. Marpurgi Cattorum, Calend. Septembris, Anno Chy Mlatrie Dignè restituta.

Epi-

EPIGRAMMA

HERMANNI KIRCHNERI

J.U.D.C.P. Cæsarei, Histor. Academiæ

MAURITIANÆ, & pro tempo-

re Facultatis Philosophicæ

Decani.

F*Atidicas memorant quercus quondam esse lo-*
custas,

Dodonaę sacri cultus honoris erat:

Magnus eo Macedo consultum oracla tetendit,

Credita vim superi quercus habere soni.

Vana superstitio! te, QUERCETANE, perito

Credamus Phœbi verius ore loqui.

Tu Regum accessu, tu cultu dignior, artis

Qui Cortina tue dia vocandus eris.

Quem, velut ex Phario regno olim Persa petebat,

Quorum consiliis ager haberet opem;

Liliger a regione vocans MAURITIUS Hellsûm

Regnator, merita laudis honore tulit.

Felix ingenii, quem Princeps ille probavit,

Sensus cui tripodis iudice major inest!

Felices etate, sati te auctore libelli,

Illos astra super fama superstes ages.

Ante virere Jovis cessabit quercus & ilex,

QUERCETANE tui quàm monumenta styli.

HEXAMETRO JAMBICUM
RODOLPHI GOELENII PHI-
losophi in Academia Marp. in laudes lon-
gè lateq; Clarissimi Dn. QUER-
CETANI.

ET QUERCETANE ex meritis Hermeticus audis,
Theoricus simul sagax, & Practicus.
Dogmaticos calles, Hippocraticosq; peritus,
Galenicosq; priscos cum recentibus.
Natura quàm cœca mihi mysteria pandis!
Altissima hoc indaginis : magni ingenl.
Nota tibi varia est ratioq; modusq; medendi,
Impressionum gnarus es cœlestium.
Nota tibi ante alios ratio Spagyrica multos,
Laboriofaritè Nature amula.
Vim medicatricem quantam Mineralia prastent,
Cum rectè habent, morbis vel in gravissimis,
Te novisse, docet liber hic. Hunc profer in auras.
In liberis librisq; longùm vivitur.
Doribus his verè per totum nobilis orbem,
Flore diu bonoq; vive publico.

SEcura & audax omnia perpeti,
Damni futura nescia flebilis,
Humana gens pejor parente
In vetitum scelus omne tendit.
Imbelle, at audax Japeti genus,
Furore plenum ter temerario
Ignem intulit sub fraude dirum
Gentibus innocuis dolosâ.

Subducto at igni ex æthereâ domo,
 Mox turba morborum & nova febrium
 Tristisq; pestis, digna pœna
 Subsequitur sceleris peracti.
 Hinc nata nostris anxietatibus
 Est ansa, nostro sanguine fervido
 Vix expianda; hinc nostra proles
 Præpropera peritura morte.
 Ast **QUERCUS** ingens & soboles sacra
 Jovis supremi, dote Machaonis
 Imbuta, nuncimis miserta
 Suppeditat medicum medullis
 Nostro dolori; Te puto nobili
 Claroq; natum sanguine, te puto
 Onata, **QUERCETANE**, nostris
 Sollicitudinibus medela.
 Dudum insolentis tu Veneris luem,
 (Quæ nata cœcis sævit ab ignibus;
 Et singulos artus pererrans
 Exagitat miserum, dolore
 Pellente somnum) vel placidâ levas
 Solâ diætâ, vel truculentiùs
 Altas medullas lancinantem
 Mercurio mediante tollis.
 Infesta morbi nota Podagrici
JOSEPHe dudum sævit tibi:
 Ignota non est huic medela
 Fontibus è Chymicis petita.

Non sævit ultra Tartareus dolor
Renes, vel internè latera occupans,
Et calculus mordaxq; arena
Te medicante fugit magistro.
Ast nunc Caduci, nunc Apoplexiæ,
Vertiginisq; & nunc Paralyseos
Tulisse vires sævientes
Specificis juvat insuetis.
Sic magne magnis subvenias malis
Dextrâ potente atq; artibus inclytis,
Nostrisq; ab oris pelle stultum
Japetum, Japeti q; prolem.
Ignotus auro, aut non color ullus est
Terris avaris dum latet abditum,
Docta sed effosum manu, mox
Et pretium & color urit omnes.
Arcana fido pectore si oculis
Nostrosq; in usus promere denegas,
Aut lividæ longè invidendam
Invidiæ maculam subibis;
Aut culpam avaræ desidiæ audies.
Hæc ergo Momis linquere candidus
Pergas; at ultrò nos docendo
Perpetuam mereare famam.
Nam lucubratis condita noctibus,
Docta q; dextra scripta volumina
Vivunt, & ibunt planè eodem,
Quò Hippocratis labor & Galeni.

Sic

Sic solus ipsum non reparabile
Seclum priorum nostraq; tempora
Vinces, tuamq; artem indolemq;
Posteritas sapiet futura.

Jacobus Mosanus Medicina Do-
ctor, & in aula Cassellana Me-
dicus Ordinarius.

ELEGIDION
IN AUREUM LIBELLUM

τῷ ἱατρικῷ τῆς ἰατρικῆς D. JOSEPHI
QUERCETANI, Med. Re-
gii, &c.

O Deus, in qua nos servasti tempora, multi
Exclamant, ferro qua graviora pre-
munt!

O Deus, in qua me servasti tempora, & ipse
Exclamo, en auro splendidiora micant.
Cuncta ruunt in pejus eis, ferrugoq; cuncta
Exest, in putridum mox reditura lutum.
In melius mihi multa fluunt, aurumq; reducit
Nostra Rotam in priscum secla futura brevi.
Caligunt oculi, cor languet, membra senectâ
Mundi illis frigent, visceraq; imarigent.
Perspiciunt animorum oculi hoc mihi clarius,
acri

Decrepitusq; orbis corpore, mente viget.
Ut propiora Diis rerum primordia, sic nunc
Ultima principiis sunt propiora suis.

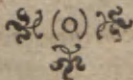
Sunt

*Sunt mala mixta, malis magnus tamen usus in
istis,*

*Nempe probant, acuiunt, perficiuntq; bonum.
Nunc ver Musarum, nunc formosissima messis
Floret, & è loliis surgit amœna seges.
Crimina creverunt, crevitq; Scientia fusti,
Schismata creverunt, cognitioq; Dei.
Morborum increscunt fera monstra, trucesq; ty-
ranni,*

*Herculeæ opponit robora Jovæ Pater.
Argutos Argos non ap̃r̃s en vehit Argo,
Symplegadam spretis, eripedumq; minis.
Vela volant, rem impellunt, regit, urget Iason,
Qui Jovis à quercu nomen & omen habet.
Jam Dodonæa sonat hæc oracula quercu; ô
Discite, quæ auri vellera pulcra, placent.
Hic horti Hesperidum, hic sacratâ ex arbore
glandes,
Rarum hinc si carpas, aureus alter adest.
Floreat ille, ægris umbram det, ruscida fudet
Carus mella, Jovi à fulmine tutus agat.
Liligeros ornetq; oneretq; his fructibus hortos,
Inq; horto, exciso hoc, floreat, orbe Dei.*

*M. Henricus Petrus Schmalcal-
dianus Hessus, q̃ilial̃s &c.*

HISTO-

HISTORIA CUJUS- DAM NOBILISS. MULIE-

RIS EPILEPSIA AFFECTÆ;

quæ huic tractatui præbuit ar-
gumentum.

Nobilis quædam mulier, eaq³ juvenis,
utpote decimum octavum duntaxat
annum ingressa, & duos ab hinc an-
nos matrimonio juncta viro, licet ex parenti-
bus integræ sanitatis, ac ab omni hæreditario
morbo prorsus ex optimâ suæ originis cõstitu-
tione, immunibus orta sit: primos quidẽ an-
nos satis habuit salubres: ut quæ omni vario-
larum & morbillorũ aut exanthematum ge-
nere tunc caruerit, quibus tamen, ab ipso pri-
mo ortu, puerilis fermè omnium ætas inqui-
natur, quo tempore natura, ad sui operis con-
servationem, omnes conceptionis sordes solet
eludere ac repurgare. Quum verò illa annum
circiter duodecimum aut decimum tertium
attigisset, nec natura tunc temporis reser-
dis menstruorum claustris præfixi, satis intẽ-
ta esset, aliquò, fortè viarum aut nobiliorum

Syndromē
symptomat.
ex retent.
mensium.

corporis membrorum impedimento interpellata, cæpit juvenis tum virgo vitiosis coloribus defædari, & sensim ingravescente cachexia, palloribus infici: ut quæ etiam tum simul, & cordis palpitationibus, & capitis doloribus, & anhelitus difficultate, ac faciei albicante tetroq; tumore, atq; id genus aliis symptomatibus tentata sit. Quibus paulò post interititia, cum lenta febre, adjuncta est: nec nõ continua atq; quartana. Neque id satis: Quò enim longius ætate provehitur, hoc majore malorum copia premitur, & quasi obruitur, tandemq; & crebris vertiginibus, temporis serie crescentibus, usq; adeo atrociter impetitur, ut modò visu & voce (non tamen auditu) prorsus percellatur, modò omni judicio & cognitione destituatur. Idq; non semel tantum quotidie, sed etiã decies aut duodecies, in dies singulos, malum recrudesceat: Alioqui, extra paroxysmos, hilaris, lætiq; animi speciem satis præ se fert & exhibet, vividio remq; colorem recipit. Cùm autem paratur illi à morbo obsidio, prænuncios subodoratur sensim hos ad se accedere. Primò in gyrum illi rotatur caput: rubescit facies, exclamat, se ab hoste impeti, quod

Prodromi
paroxys.

quod confestim accidit: protrahiturq; insul- ^{Epilept. praecedentes.}
tus iste ad integram horam. Hic notandum
est, nunquam ei fluxisse menstrua: observa-
tumq; est, à quadam juniore puella crebris o-
lim pavoribus fuisse perculsam. In isto mor-
bo quosvis illius regionis celeberrimos medi-
cos in cura experta est, quorum opera cache-
xiam quidem illam in meliorem corporis ha-
bitum commutavit. At vertigines, & quo a-
trocius torquetur, malum, in quod consilium
nostrum efflagitatur, nulla adhuc arte coër-
ceri, nec retundi potuit.

Hac morbi historia, quæ accuratè à quo-
dam Pharmacopæo perscripta fuit, certâ no-
bis fidem facit, Epilepticū esse affectū: eumq;
ab inferioribus corporis membris potius ^{ut supra} derivari, quàm idιοπαθειās, pri-
migenio affectu cerebrum laborare. Quam-
vis autem ex nobiliss. agræ affectæ conspectu
& praesentia, licuisset nobis fortasse circūspe-
ctius rem totam expendere, & tutius, quod à
nobis expectatur, consilium & auxilium pro-
mittere: utpote qui oculis multa certissimè
notare soleamus: & corā de multis inquirere,
quæ non parum & ad firmam morbi cogni-

tionem, & ad validas curationum indicationes faciunt. Siquidem ex auditu multa nobis de ægrotantis complexione, ut vocant, temperamentis & vivendi ratione, ex visu ipsa insultuum forma, ad accuratū judicium necessaria, innotescunt. Veruntamen ex ipso scripto satis superq̃, edocti sumus, quæ sedes sit morbi, & ubi seminarium ac radix ejus delitescat, quiq̃ fructus, quamq̃ maligni, suo tempore epilepticum insultum inducentes, ex illa producantur. Quæ duo capita, inter cætera omnia, apprimè cognitu necessaria fuerunt.

Fons & origo hujus affectus.

Vnde etiam colligimus, malum hoc suas in tota sanguinis massa, ab ipso utero, tanquam hereditario jure, tam in maribus quàm feminis corrupta, vitiata & infecta, scaturigines fixas habere. Quæ cum in muliere nobili, de qua agimus, nunquam hæctenus à suis impuritatibus, per variolas, morbillos, & alia corporis emunctoria, à natura dicata, repurgata sit, & defæcata: prout citò vel tardè ejusmodi purgationes accidunt, juxta balsami naturalis vim & robur, in aliis languidius & remissius, in aliis vigentius existēs: quemadmodum in ipsis arvis videre est, quorum alia

fæcun-

Simile ex Macrocosmo petiunt.

fœcundiora, alia aliis steriliora & infœliciora, ex radiorum etiam solarium, hanc vel illam terram obliquè vel directè, benignè vel malignè intuitum virtutibus modo citius, modo tardius, modo maturiores, modo crudiores, è sinu suo flores fructusq³, explicant ac producunt. Sic in hac nostra agrotante, cum nondum, ex nimia balsami vitalis imbecillitate, emunctoria pateat, tardiusq³, sanguinis massa hereditariis suis sordibus expurgetur, fit, ut ille diutius, quàm par est, retineantur, & ex ejusmodi radicum impuritibus tot symptomata per universum corpus diffundantur. Neg³, id mirum: Si enim ex Galeno, toti corpori expurgando menstruus fluor à natura, inter cetera emunctoria, destinatus est: non absurdum fuerit, ex ejusmodi impuritibus retentis, totum corpus ubiq³, laborare.

Ex hoc igitur tam venenoso mali seminario: in quo, per totam sanguinis massam, tãta sordium impuritas recumbit, ex denegato præcipuè statis suis periodis mensium cursu: cujus vis est, insignem sanguini puritatem, summumq³, vigorem conciliare, ab omniq³, putrefactione massam illã penitus liberare, tot

Aqua à fluxu prapedita putrescit. tamq̃ varia symptomata concurrere necesse est. Instar enim fluentis aquæ, in perpetuo suo fluxu vitam conservantis: à quo si prapeditur, aut ab eo separata, in quantum vis capaci vase reponatur, statim putrescit & corrumpitur, destituta videlicet suo fluore, in quo vita illius consistit. Sic & sanguis libero suo aëre & fluxu per obstructiones interceptus, in quo vita ejus posita est, statim depravatur & emoritur eo loco, ubi fluor ejus fuerit interpellatus. Sic enim Medici Hermetici sanguinem in corpore microcosmi collocant, ut mare vel Nilum in toto macrocosmo, aut aliqua illius regione, constituunt. De qua sympathia aut inter utrumq̃ mundum collatione & analogia, fusiùs alibi, & ubicunque dabitur locus, posthac adhuc pluribus agemus.

Sang. est mare Microcosmi.

Mechanicus generationis prædicti morbi processus.

Hac ratione igitur, in muliere ista nobili, vitiatus & corruptus jam pridem sanguis, à duodecimo aut decimo tertio ætatis anno, cœpit viscera & membra nutritioni inservientia obsidere: cujus infectionis aut cõtagii parte jecur, lien, & tota viscerum æconomia depravata est, nec non circumvicinæ partes omnes corporis. Vnde ubiq̃, perversis omnibus,
multæ

multæ cruditates abortiæ sunt: ac inde icteritia, pallor virgineus, febres: ac tandem frequens illa vertigo, ortū & incrementū sumperunt. Quæ quamvis ex doctorum medicorum auxiliis & remediis utcūq; adjuta sit, manente tamen impuritatū seminario, ex quibus omnia in corpore pervertuntur, non dubium est, quin cruditates crescant in dies, ex quibus genita variæ ubique obstructiones sanguinis fluxum, & aeris illius libertatem remorantes, menstruorumq; viam interceptantes, varios paroxysmos & symptomatum concursus pariant. Vnde potius incrementum morbi & habitum contrahat, quàm ullo symptomate agra liberetur. Movetur enim natura quidē ad sordium illarum expulsionem: sed cum impar sit mali viribus, auget potius, quàm minuit morbum. Omnis enim materia commota, ut testatur Gal. deterior est seipsa quieta. Gal. lib. 3. de lo. aff. Præter igitur aliorum membrorum alia accidentia, cerebrum quoq; ipsum successu temporis his modis enervatum, fumisq; vaporibus & exhalationibus in ipsum cōtinuē evecctis, indeq; majore acrimonia & aciditate virulenta ac nitro sulphurea

*Epilepsia
sympathica.*

qualitate contracta, ex simplici scotomate aut vertigine, quæ ab antiquis, vel ipso nomine, parva epilepsia insignita est, in generalem ac universalem totius corporis convulsionem, cum omnium sensuum deperditione, & motus depravatione, quam antiqui epilepsiam vocant, planè degeneravit. Veruntamen, quæ notatur in hoc subjecto, epilepsia potius sympathica, quàm idiopathica dici debet, quòd in ipso cerebro, omni per se corruptione carente, sed ex acribus, acidis, malignisq; vaporibus, aut potius fumis & exhalationibus vitriolatis in ipsū elatis, & magna copia, qualitateq; venenosa receptis, forma fit sympathica potius, quàm idiopathica epilepsie. Ejusmodi enim perniciose qualitatis exhalationes cerebrum ita conturbant, caligine suffundunt, aciditate sua comprimunt, constringunt & coarctant, ut hoc modo expirationis ac respirationis libertas, quæ spiritum animale, à cerebro ad cor, & à corde vitalem ad cerebrum permeare necesse est, aëris sui intercepto cursu, propè tota eripiatur: unde concidit ægra, tanquam exanimis & quasi prorsus extincta. Sed quum in nervorum & menyngum gene-
re,

re, quæ exquisitissimi sensus sunt partes in cerebro, acrimonia, malignitate, ac virulentia vaporū sese vellicari eā partes, compungi & erodi, ac acriter feriri sentiunt: hinc fit, ut inopino insultu, violentoq; & quasi per proditionem impetitur cerebrum, vel potentia animalis, cum causa morbifica, tanquam cum ^{Origo paroxismi epileptici.} capitali hoste, confligat & colluctetur: hacq; ratione se in sese contrahat, & veluti in sua colligat arma: ut tum ab obstruentis, tum erodentis materiae offensione se tueatur. Unde spasmi & convulsiui illi motus excitantur, nunc longiores, modo breviores, ob materie halituosa maiorem vel minorem copiam: modo graviores, modo mitiores, ob illorum halituum qualitatem magis vel minus acrem ac virulentam. Eundem ferè motum patitur in singultu ^{Singultus ventriculi.} venterculus: cum vel acris halitus mordetur aut vellicatur, vel cibo corrupto, aut alienæ qualitatis infestatur, vel cibi potusq; copia gravatur, ut scribitur à Galeno.

Atq; hæ sunt internæ ac præcipuæ causæ, ad quas in consultatione, ex communi consensu percelebris viri D. nostri primarii, morbum hunc revocavimus. Quod enim ad externas

Causa ex-
terna.

Incommod.
ex pavorē.

attinet, pavorē videlicet, de quo in scripto ad nos misso fit mentio: Item ad depravatā vivendi rationē, qua virgines ejusmodi pallo-ribus conflictatæ uti continuè solent; eas causas, inquam, silentio prætermittimus: quum ex iis indicationes curativæ nequaquam peti debeant: cum à subjecto recedant, nec illi inhæreant, nisi quatenus antecedentiū causarū pars potuit aliquādo ab illis excitari. Quamquam quod ad pavorem attinet, is inter alias causas magnoperè potest spiritus commovere & perturbare, ac proinde cerebrū ad ejusmodi paroxysmos proclive reddere: qui tamen raptim citòq; solvuntur ac a volant: ut pavor ipse ex spe redintegrata statim abigitur.

Hæc itaq; sunt, quæ accuratè expensa de natura morbi, de illius causis, & de partibus affectis indicavimus & pronuntiavimus: unde curationū indicationes duas in genere mutuabimur. Quarum altera morbi seminarium ac radicem spectet: altera verò fructus & paroxysmos inde nascentes excutiat.

Sed priusquam scopos illos curationis aggre- diamur, par est, ex dogmaticorum & her- meticorum medicorum sententia, ut promi-
simus,

simus, de essentia, sede, causis & formatione
 tanti, tamq̃, occulti & horrendi morbi, nos
 differere. Porro hoc utiq̃, malum tam formi-
 dabile & horrendum, quod ne post annum
 quidem vigesimum quintum creditur pror-
 sus & indicatur ab omnibus medicis tracta-
 bile, ullamve curationem admittere, eò nos
 compellet, ut, relicta regia ac detrita via, a-
 liam quandam spinosam etiam scabrosamq̃,
 & ambagibus deviis refertam ingrediamur,
 ut, quò tendimus, si non citius, saltem tutius
 appellamus: hoc est, cogemur singula cominus
 rimari & excutere, quæ à dogmaticis medicis
 & Philosophis Hermeticis in naturam partis
 affectæ, & tanti mali causas disputata sunt
 & judicata: unde faciliior nobis aditus ad cu-
 ram & remedia sternatur.

Quum autem hic morbus multis aliis af-
 fectionibus, tanquã germanis sororibus, hoc
 est, affinibus, & quæ in ipsam epilepsiam pro-
 nae sunt, aut contrà, stipatus sit: opportunum
 ac justum fuerit argumentũ, de singulis una
 eademq̃, via dicere: quum præsertim tanta sit
 illorum perniciēs & exitium, ut potissimum
 hominis propugnaculum, ac fortissimam ar-
 cem,

Epileps. plu-
 res morbos
 habet sibi
 affines.

cem, cerebrũ nempe, rationis & animæ summam sedem, ausint invadere, hacq; obsidione & incautis insultibus prorsus æquent ea solo, ac extremã ruinam sensibus nostris tum internis, tum externis, nec non ipsis spiritibus, vitæ nostræ assertoribus, intentet & moliantur: Vnde tota statim ædificii humani ruina, morsq; subita & inopina ingruat. Agnati autem & affines morbi, de quibus agere instituimus, præter epilepsiã, de qua hoc nostrum conceptum fuit imprimis cõsiliũ, sunt vertigines, tanquam aliorum præcursores, apoplexiæ & paralyses, tanquã in extremo agmine collocati: quæ summa vi cerebrũ, ut suprã dictum est, sensuum omniũ, rationis & intellectus humani sedẽ, impetunt & oppugnant.

Sed ut ordine Medicorum utriusq; scholæ opiniones afferamus: Dogmaticorum priore loco æquũ est sententias expendere, de natura, differentiis & causis malorum huiusmodi: Ordinemur autem ab ipsa Epilepsia, quæ huius tractatus nobis suggestit argumentum. Et de ejus natura, qualitate, magnitudine & ferocia, quæ varia idcirco ei nomina indiderunt, edisseremus.

TETRAS GRAVISSIMO-
 RUM TOTIUS CAPITIS AFFE-
 ctuum, Epilepsię nempè, Vertiginis, Apople-
 xiæ & Paralyseos ex doctiss. Medic. tùm Do-
 gmaticorum, tum Hermetic. vigiliis &
 accurata praxis observatione
 elucubrata.

CAPUT I.

*De Epilepsia, ejusq. differentiis, causis & si-
 gnis sententia Dogmaticorum.*

Hic calamitosus affectus, ob ferociam & *Nomina E-*
 magnitudinem, varias appellationes va- *pileps. va-*
 riaq; nomina, tùm apud Philosophos, tùm *ria.*
 Medicos, sortitus est, communi autem voca-
 bulo Epilepsia à Græcis ferè omnibus appel-
 latur, *ἐπὶ τῷ ἐπιλαμβάνειν*, quòd cerebrum &
 partes sibi subjectas ita apprehendat, ut fun-
 ctiones illarum prorsus intercipiat, præser-
 tim cerebri, quod idcirco omni propè motu
 & sensu spoliatur in hoc affectu. Dicitur etiã
 comitialis à Latinis: eò quòd, qui erant huic
 malo obnoxii, in comitiis eo frequenter cor-
 riperentur, & in alium diem comitia rejice-
 rentur. Plinio dictus est Sonticus: Lunaticus
 Cœlio: Divinus Apulejo: Sacer Hippocrati *Hip. lib. de*
 & Tralliano, Hercules invictusq; Aristoteli *morbo sacro.*
 probl. 1. sect. 30. Hercules enim Melancholi- *Trall. lib. 1.*
cap. 15.
 cus

cus fuisse naturâ putatur, & morbum comitiale sacrum ab illo & herculeum prisci appellarunt, sed vult Gal. lib. 6. Epid. sacrum & herculeum dici, quod ingens & immotus sit, quem difficilimè evulseris, quàm ab Hercule clavam. Aretæus lib. 1. de causis & notis diurnorum affectuum cap. 4. de hoc portentoso & terribili morbi genere hæc scribit: *Triste medius-fidius est ipsius invasionis spectaculum: turpis & ejus desinentia, cum stercore & lotio & spontanea ventris solutione: ipsius quoque morbi origo mirabilis, & præter hominum opinionem est: quippe nonnulli flagitiosis hominibus à Luna immitti existimant, cujus rei causa & sacrum morbum hunc nominant: Verum & aliis rationibus id nomen fuit ei impositum: aut ob magnitudinem (omne enim magnum sacrum dici consuevit) aut quod humana ope tolli nequeat, sed divina, aut quoniam demone correptus homo videatur: aut ob hæc simul omnia sacer morbus appellatus est. Nec immerito, cum hominem omnium animalium potentissimum regem, à quo omnia debellari debuerunt, tam subito prosternat: tamque horrenda distensione, concussione atque tortura, atrocissimè dilaniet ac disperdat, cum magno astantium pavore & horrore. Unde aliquid sacri & divini, quod mentes nostras procellat, in eo latere, colligere liceat.*

Is autem morbus (ut essentia & natura ejus pateat) ab omnibus definitur esse, generalis omnium corporis partium convulsio: non perpetua quidem, sicut in emprosthotono, opisthotono & tetano: sed quæ ex temporum accidat intervallis, idq; cum sensus abolitione & motus depravatione, ex sententia Gal. 3. de locis affectis, c. 5.

*Epilepsia
definitio.*

Plures ejusdem constituuntur differentia, *Differentia.* quæ præsertim tum à loco affecto, tum à magnitudine, desumuntur. A magnitudine, quòd aliàs gravior sit, aliàs mitior. A parte autem affecta tres numerantur differentia: Una quæ fit per idiopathiam cerebri. Duæ reliquæ sunt sympathicæ. Morbi enim ferè omnes, ut & Epilepsia, fiunt per idiopathiam & sympathiam. Idiopathia duobus modis accidit, vel per protopathiam, id est, generationem causæ morbificæ in parte jam affecta: vel per appulsum ejusdem causæ ab iis, quæ extrinsecus veniunt, ut ab intemperie aliqua, vel ab ærea tempestate suscitata, tetrivaporibus quibusdam, vel fumis cerebro funestis: quales fumus cornuum, suffitus bituminis & lapidis gagatis esse creduntur: fit & per deuteropathiam, id est, secundariam affectionem: quando scilicet alterius partis vitio cerebrum afficitur, translata, seu transplantata causa morbifica ab aliquo loco in illud, reli-
cta

Et a priore radice, foco & seminario: quod per metaptosin fieri dicunt: quæ duplex à Dogmaticis constituitur: una critica, & semper ægroto salutaris, quæ *Diadoxa* appellatur: altera symptomatica, quæ metastasis dicitur, perpetuè ægrotanti exitialis.

At sympathica Epilepsia duobus modis excitatur, nempe per epigenesin, quæ fit, cum causâ morbifica, per venas, arterias & nervos à priore alio foco, unde promanat, quicquid non definit subsistere, transfertur & propagatur in cerebrum (quæ ferè semper lethalis est.) Et per simplicem communicationem, quæ generis similitudine, vel operis societate, vel vavorum vicinia intercedit, accidere solet. Atque hi sunt omnes sympathicæ & idiopathicæ Epilepsię modi. Hinc illæ tres Epilepsię differentię, quarum unam comatoden Cœlius appellat, longè periculosissimam, aliam quæ diverso captu corpus afficiat, tertiam ex utraque mixtam. Vel, ut placet nonnullis, idiopathica hæc affectio Epilepsia propriè dicitur: sympathica verò alia vocatur analepsia, quæ ex vitio ventriculi emergit, alia verò catalepsia, quæ vel uteri, vel hypochondriorum, vel alicujus alius partis inferioris malè affectæ veneno suscitatur. Hac postrema specie nobilem mulierem illam ex signis prædictis conflictari indicavimus. Sed sunt & alia signa
dia.

diagnostica horrendaque symptomata, quæ plerunq; horrendum hunc affectum comitari solent, quæ ab Aretæo apprimè describuntur. At (inquit) in ipso morbi insultu sensibus captus homo jacet: manus ipsi nervorum distentione convelluntur: crura verò non solum, distracta sunt, sed etiam huc atq; illuc à tendonibus projiciuntur: cervix incurvatur: caput varîe distorquetur: siquidē nonnunquam primum, ceu accus, inflectitur, quando pectori maxilla adherescit: nonnunquā verò in scapulas refringitur, veluti iis, qui per vim crinibus trahuntur, usu venit: quando modò in hanc, modò in illam partem, ad humeros admoventur. Sic miseri agri magno hiatu os aperiunt: id siccū habent, linguā praelongam, ut periculum sit, ne aut magno vulnere saucietur, aut penitus abscindatur. Interdum convulsione dentes inter se colliduntur: oculi inversi sunt: palpebræ cum palpitatione frequenter dehiscunt: quòd si quando connivere velint, palpebræ non immittuntur, sed alba oculorū cernuntur ac subapparent, supercilia nonnunquam (ut iis, qui ad iram concitantur) in glabellā attrahuntur: male rubentes palpitant, labia interdum quidem in acutum clauduntur, interdum verò, sed obliquè, dilatantur, quando in ridentis speciem dentibus circumtenduntur. Cervicis vasa distenduntur: vox ut vi strangulatu auferatur: etiamsi vehementer inclames

Signa Epilep. diagnostica.

non sentiant. Eorum vox nihil nisi gemitus & suspirium est: respiratio verò suffocatio quædam est, veluti in iis, qui laqueo strangulantur, inter initia arteriarum motus vehementes sunt & celeres & parvi, in fine verò magni, tardi & languentes. Quinetiam, ut magnis procellis concitatum mare, spumam ore profundunt, quando & tanquam jamdudum expulso morbo resipiscunt & resurgunt. Cæterum quum à morbo quiescunt, ab initio membræ segnes sunt, capitis gravitate premuntur, dissoluti sunt, languidi, pallentes, consternati animo: ob lassitudinem morbiq; verecundiam contristantur.

Causa Epilepsia duplices.

Causas tam gravis & horrendi affectus medici dividunt in externas seu primitivas: & internas, nempe antecedentes & conjunctas. Magna ex parte victus depravatus hanc passionem generat ex Gal. sententia Aph. 2. com. 45. & 5. de locis aff. cap. 6. Et alibi sic scribit: Jam olim vidimus, alios convulsione comitiali, ob oris stomachi vitium, correptos: cum aut non probè coxissent, aut vini meracioris plurimum potassent, aut Veneri immodicæ operam dedissent. Idem sentit Avicennas 1. & 3. tractatu 5. Causas, inquit, moventes epilepsiam plerumq; adjuvant cause extrinsecæ, sicuti immoderantia cibi & potus, & satietas nauseativa, & mora longa in sole, & coitus plurimus, & exercitium super repletionem: & id, quod debilitat

Externa.

cor ex timore. Inter easdemmet causas externas recensentur suffitus bituminis, lapidis gagatis, cornu cervi, odor hepatis caprini asfati, & ipsum hepar, dum editur, & pleraq; alia, quæ ab Aëtio commemorantur. *Aët. tetr. 2. serm. 2. c. 14.*

Porrò de causis internis & generationis modo, non una & eadem est omnium dogmaticorū sententia. Nonnulli enim ab humore crasso, eodemq; ferè semper frigido & obstruente, morbum procreari sentiunt. In contrarium multa à peritis medicis afferuntur, qui censent hujusce mali causam potius esse spirituales, quàm corpoream: tenuem potius, quàm crassam. Cita enim illius morbi generatio & solutio materie paucitatem, tenuitatemq; arguunt: quùm id per materie crassitiem evenire nequeat. Si quidem crassa omnia difficulter moventur, ex omnium medicorum consensu. At Galenus, qui prioris est sententiæ, eodemmet utitur argumento, quo suam, quam crassitiem attribuit, confirmat sententiam 3. de locis affectis, cùm inquit: *Non ab ariditate vacatione ve: sed à crasso semper humore, hanc affectionem induci argumento est, quòd & subito fit, & solvitur confestim.* Nam subitanam meatuum obstructionem à crasso viscosoq; humore fieri constat. Sic medicis plerisq; omnibus persuasum est, hunc morbum à crasso glutinosoq; hu-

Interna.

Diversa de caus. Epileps. opiniones.

Gal. 3. de l. aff. cap. 5.

Gal. 3. meth.
cap. 2. lib. 2.
de symp. cau-
sis, cap. 7. de
atrabile c. 5.
li. 7. de hum.
cap. 1.

more suboriri, sic docentibus Hipp. lib. de sa-
cro morbo: & Gal. pluribus in locis: & Pau-
lo lib. 3. c. 13. Imò ipsemet Galenus 4. de loc.
aff. loquens de sopore. apoplexia, & morbo
comitiali, inquit: *Horum trium morborum*
frigidity ac crassus aut omnino viscidus humor
causa est. Similiter 2. apho. cap. 45. hæc scribit:
Morbus enim comitialis proximus quodam-
modo est morbo, quem apoplexiā vocant, quum
idem locus in utroq³ patiatur, & idem humor in
causa sit. Cui sententiæ astipulantur multi
neoterici, iiq; præstantes viri. Sed hanc *πιστα-*
υολογίαν demolitur cita illius morbi *λύσις*, præ-
cepsq; & subitanea illius generatio. Quò fit,
ut multi alii perquam celebres dogmatici
contrariam sequantur sententiam, ut supra
monuimus. Quorum utique opinioni facile
subscribimus. Atq; ut illorū sententiam cor-
roboremus, & rationibus illorū aliquid tan-
tisper adjiciamus, dum fusiùs mox & aper-
tiùs mentem nostram explicemus, cum, quid
senferint etiam Hermetici, abundè demon-
strabimus. Hoc unum nunc demum quære-
mus ex illis, qui in crassa ac corporea materia
epilepsiæ causam statuunt: & eandem esse
cum apoplexia materiam asserunt, inducti
scil. & persuasi crassa illa Gal. opinione, quā à
crasso semper humore hanc affectionem fie-
ri ratiocinatur, quodd citò generetur & sol-
vatur.

Refutatur
opin. erron.

vatur. Quæremus, inquam, si crassities materiae, subitaq; obstructio, in epilepsia subitam generationem & solutionem necessaria est, ut volunt, cur eo modo, confestim non solvitur apoplexia, quã constat præcipiri quidem insultu invadere, sed non ita citò desinere, nec nisi ægerrimè, aut longo post tempore, vel morte etiã sæpissimè finiri. Si enim in causas epilepsia inducendæ concurrunt crassi ac pituitosi humores, iiq; admodum materiales: cur inter externas causas, ab ipsis etiam comprobatas & receptas, recensentur, ingluvies, immoderatus vini ejusq; generosi & halitulosi potus, intemperans luxuries, & coitus ingens, pavor & terror, halitus & vapores quarundam rerũ, quas suprà jam commemoravimus, naribus excepti & olfacti? Num & hæ causæ in crassa scilicet posita sunt materia, quæ obstructionem generent, unde hic morbus nascatur? At contra, potus & cibus ventriculo excipiuntur in crassa sua materia, nec nisi spirituosus halitibus & vaporibus in cerebrum efferuntur. Quod pariter de odoribus exitiosis dici potest, qui per halitus suos tantum excipiuntur: hacq; ratione, non crassa sua materia, morbum inferunt. Quod ad causas internas, antecedentes videlicet & conjunctas attinet: jam satis in epilepsia, de qua suprà egimus, evicimus, eam sym-

Causa Epilepsia non est materia aliqua crassa.

*Causa Epi-
lep. est spiri-
tualis.*

pathicam esse potius, quàm idiopathicam. Quod quùm ita sit, numquid causa eã generans, vel ex vitio ventriculi vel matricis, aut alicujus alius inferioris membri orta, ad cerebrum evehi debet, ut affectum procreet? Quæ si crassa est, quomodo attolletur, si spirituosus vaporibus & exhalationibus id non fiat? cùm crassæ & corpulentæ materiæ proprium sit, deorsum potius, quàm sursum, tendere? Ille ipse Galenus multis in locis idem mecum ipse loquitur, si rectè expendatur & intelligatur. Ut cùm quinto de loc. aff. c. 5. de epilepsia per consensum ventriculi scribens, exemplum de Grammatico adfert, qui, quoties docebat, meditabatur, irascebatur, morbo comitiali corripiebatur. Atqui hujusmodi spiritus affectiones, rectenè humori crasso & gravi, qui naturâ deorsum vergit, tribuantur? Potest & alter Galeni locus in eundem scopum citari: qui de quodam puero exemplum adfert, cujus à crure ad femur, à femore ad coxam, mox ad cervicem, ad caput demum sensim ascendere vapor per sentiebat, qui cerebro torporem inducebat, quo corripiebatur puer usq; adeò vehementer, ut ne sentire ac ne intelligere quidem posset. Habetur & aliud exemplum de scorpionis ictu, quamvis hanc epilepsiae speciem raro contingere adnotaverit Aëtius.

Sed

Sed audiamus Aretæū, de accessione morbi comitialis hæc verba proferentem : Nonnullos verò & corripit à nervis, procul à capite positis, incipiens, quicumq; principium in consensum affectus inducunt. Itaq; magni pedum aut manuum digiti convelluntur, unde & dolor & stupor & tremor sequuntur. Atq; hæc in caput impetum faciunt, si & malum surrepens caput invasit. His porro fragor quidam redditur, perinde ac si à ligno aut lapide verberentur, quumq; ab humo surrexerunt, quedam, tanquam si ex insidiis vapulassent, commemorant. Hoc sanè pacto illi, quibus primò id malum incidit, decipiuntur. Quibus verò familiare & consuetum est, simul atq; morbus in digitum impetum dedit, aut alicunde exortum est, qui propè eos adsunt, adjutores inclamant, futuramq; ab experimento calamitatem prospiciunt: obsecrant quoq; ut membra unde oritur malū, constringant, reflectant, dirigant: quin etiam ipsimet sibi ipsis affecta membra, tanquam morbum inde eximentes, trahunt velluntq;: Atque ita sibi met auxiliantes nonnunquam & nos ad egritudinis notitiam impulerunt.

His paucis satis liquet, quàm absurdè epilepsiæ causa semper ad crassam & pituitosam materiam referatur: quamq; sit dissimilis & aliena ab ea causa, quæ apoplexiam gignit, etsi contrà sentiat Galenus.

CAPUT II.

De causis vertiginis eorundem Dogmaticorum sententia.

AT Qu ut res clariùs demonstretur, quis afferat, vertigines, quæ parvæ ab antiquis Epilepsiæ vocitantur, ex hujusmodi crassis, pituitosis & frigidis humoribus procreari?

Causa vertig. externa.

Si ad externas causas respiciamus, à quibus excitantur: propemodum similes illis comperientur, quæ à nobis in generationem Epilepsiæ commemoratæ sunt: quales sunt ingluviæ, vinum, & id genus alia: quæ vapores suos & fuligines in cerebrū efferunt. Id maxime accidit, inquit Galenus (de causis primivertiginis loquens) quum vel sub sole æstuarint, vel aliam ob causam calefacto fuerint capite: aut ex calido vaporosoq; spiritu caput opplente, &c. Idem sentit Aëtius: *Facile capiuntur, inquit, ab hac affectione, quibus consuetæ excretionēs sunt oppressæ. Sed & cruditas & ardorēs assidui, & ebrietates, affectionem hanc efficiunt.* Et idem author initio septimi cap. ejusdemmet libri ex Archigene & Posidonio hæc scribit, *vaporibus calidis & acris ad caput elatis, & animale in cerebro spiritum evertentibus, primum hebetudines quædam sunt, &c.* Quibus omnibus rationibus expensis,

sis, liquebit, ex solis vaporibus, in cerebrum elatis, ejusmodi vertigines excitari.

Quod ad antecedentes & conjunctas hujus mali causas attinet, hæc sunt, quæ scribit Galenus de Antecedentibus: *Fit vertigo, inquit, ab humore, cum spiritus crassitie, in corpore moto.* Idem Galenus Aphorif. 3. com. 31. de causa conjuncta verba faciens: *Vertigines, inquit, accidunt propter spiritum vaporosum, qui in partibus cerebri inordinato motu cietur.* De vertiginibus item sympathicis & earum causis, quæ ex consensu partium inferiorum excitantur, idem Gal. diversis locis, cum de illis dislerit, eas omnes ad fumos, vapores & spirituosas exhalationes revocat. Quod videre est ex ejus commentario 31. in 3. lib. Aph. & 3. de loc. aff. cap. 8. Idem senserunt ipse Avicenna, Oribasius & alii: Ex quorum scriptis, omnes vertiginum causas, constabit, ad halituosos, vaporosos spirituososq; fumos potius, quam ad crassos & pituitosos humores esse referendas: siue spirituosos & fuliginosos illi vapores sedem suam fixerint in cerebro, aut aliunde eò delati fuerint. Quando enim ad plexum choroidè fertur tetra & fuliginosa anathymiasis, per arterias cervicis: quo loco spiritus animalis flatulentos vapores gignit: ibidè & ubiq; iisdè vaporibus obruitur & suffocatur: Aut si in nervos opticos ea de-

Antecedentes.

Gal. aph. 3. com. 27.

Avicen. prima tertii.

tract. 5. Oribas. aphor. 3. com. 20.

*Non sunt
causa eadem
epil. & apop.*

*Paul. lib. 3.
cap. 18.
Gal. aph. 6.
rom. 56.*

trudatur, ibi gyros & vertigines parit. Atque hujusmodi etiam & eadem causæ epilepsiæ necessario tradendæ sunt: quum vel ipse Galenus in lib. qui Introductio sive medicus appellatur, scripserit, caligines oculis offusas, & vertigines cognata esse vitia morbo caduco, quæ ab iisdemmet causis prodeunt, atq; easdē sedes occupant, hoc est, caput. Quod quū ita sit, consequitur, nequaquam unam & eandē esse epilepsiæ & apoplexiæ causam, quod tamen alio loco, à nobis jam citato, asseruerat Galen. quum apoplexiæ origo ab eodem Gal. & ex omniū propè medicorum consensu, ex frigidiore, lenta, crassaq; pituita vel melancholia progignatur, satisq; ostenderimus, vertiginum, quæ parvæ sunt epilepsiæ, radices longè aliam habere naturam. Cum autem inciderimus denuò in sermonem de apoplexia, quam Galenus prorsus epilepsiæ affinem esse censuit, ut suprà diximus: sive sedem, sive causas spectes. Quemadmodum etiam re ipsa videmus, epilepticos multos re ipsa in apoplexiâ delabi, ac vicissim apoplecticos sæpissimè insultibus epilepticis impeti: ex qua malorū complicatione mors sæpiùs ingruit. Exactè nobis & natura, & sedes, causæq; tam horrendi affectus, privatim excutienda sunt: cum videamus, potissimum hominis propugnaculam, cerebrum scilicet, non tegniùs, imò

imò crudeliùs & ferociùs, quàm ab epilepsia oppugnari & invadi: quū omnes sensus uno momento cōcidant & extinguantur, morsq; ut plurimum sequatur: aut saltem transeat morbus in resolutionem & quasi siderationem dimidii, aut etiā totius corporis nostri.

Accurata hæc perquisitio & examen, quod de hujusmodi affectu instituimus, clariùs fortasse nobis, quicquid occultum est & latitat in causis epilepsie, aperiet: hacq; ratione duobus istis gravissimis, atque stupendissimis omnium malis, promptiorem & tutiorem opem ferre nobis licebit.

CAPUT III.

De apoplexia, ejusq; causis, differentiis & signis sententia Dogmaticorum.

HUJUS itaq; morbi, quem siderationē & *Ratio nominis.*
 attonitū Latini dicunt, Græci verò ἀποπληξίαν, ἀπὸ τοῦ ἀποπλήττειν, h.e. à percellendo vel percutiendo, nuncuparunt: quòd qui ea corripuntur, veluti de cælo tacti & percussi videantur: vel quòd tanquā ex lethali ictu & *Cæl. lib. 2. oxcon. cap. 5.*
 percussione repentinū faciant casum: hujus inquam morbi & naturam & differentiam, & *Defin. apoplexia.*
 partem affectam, & causas paucis ex Dogmaticorum sententia perquiram: Est enim repentina motus & sensus, adeoq; omnium facultatum animalium privatio. Sic Gal. Paul. *Gal. 3. de 2. aff. cap. 10.*
 Aëtius,

2. aph. com. Aëcius, Avicennas, Celsus, & quotquot sunt,
 42. Avic. 1. ferè omnes antiqui & neoterici medici eum
 tertii tract. nominant, taliq; nomine naturam ejus ex-
 5. Cels. lib. 3. primunt. Qui autem hoc malo corripiun-
 6. 27. tur, interdum nullis signis, aut indiciis aliis
 proximè antegressis, subito cadunt: & veluti
 fulmine quodam icti, jacent attoniti, sine
 motu, sine sensu, sine mente: cum stertore
 interdum gravissimo: qui vocati non respon-
 dent: nec divulsis pilis, vel stimulo puncti
 quicquam sentiunt. Quam apoplexiam (in-
 ter quatuor, ipsius quas constituunt, differen-
 tias) gravissimam & actualissimam dicunt. In-
 terdum nonnulla concurrere & præcedere
 signa accidit, ut gravitates & dolores capitis,
 vertigines & scotomiæ, error judicii & uni-
 versarum facultatum animalium: totius cor-
 poris tremor: dentium stridor: vox tremula
 & interrupta: in somno gravitas & pigritia:
 membrorū palpitatio, ac imprimis labiorum:
 jugularium venarum suspensio: extremarum
 partiū, sine ratione, algores: urina æruginosa,
 atra & punicea: de quibus consule Paulum &
 18. Avic. 1. Avicennam. Apud quem videre etiam pote-
 tertii tract. ris, quibus signis apoplexia differat à caro
 5. seu sopore, ab uteri strangulatu, à syncope, ab
 extasi melancholica: ab epilepsia, à similibus
 deniq; affectibus apoplexiæ affinis.

Quum igitur ex superioribus compertum
 habea-

*Fomes &
minera A-
poplexia.*

habeamus, focum & sedem apoplexiæ in affectione cerebri existere: qua animalitas, ut ita loquamur, tollitur, hoc est, sensum & motum corporis in omni apoplexia extinguere: aliasq; cerebri functiones animales prorsus aboleri (quæ quidem descriptio ex symptomatis tantum desumpta est.) Nunc videndum est nobis, quæ sit illa affectio, quæ ex se primum uno momento, tam inopino & veluti proditorio insultu, distributionem, cursum, effluxum, & penetrationem spiritus animalis in nervos, motui ac sensui dicatos, remorari potest: eoq; modo viam omnibus elegantissimis animæ functionibus obstruere & intercipere. Præterea expendendum est, an idem sit cum epilepsia affectus, ratione sedis & causarum, ut censet Gal. An verò vicinus, affinis, & germanus sit inter se uterq; affectus.

Quod si ita est, unde ambo inter utramq; affectionem nascetur differentia? quæ epilepsia depravatum tantum motum, cum membrorum concussione & torsione sustineat? In apoplexia verò corpus omni motu sensuque prorsus sit destitutus? Adde apoplexiam, ut plurimum in paralysem degenerare & terminari: quod nunquam epilepsiæ contigit, ut omnes tum græci, tum alii per celebres medici, quotidiana ipsa experientia nixi, uno ore pronunciarunt, excepto uno solo Avicenna.

Uc

Diff. apo-
plex. & epi-
lepsia Do-
gmatico-
rum.

Ut quæstionem hanc ex multorū dogmaticorum opinione expediamus: in apoplexia perfectam, completam, ac integram obstructionem ventriculorum & meatuum cerebri esse autumant: qua cursus & fluor animalis spiritus in nervorum genus prorsus abrum-pitur: quo fit, ut corpus sensu motuq; simul prorsus orbetur. At in epilepsia dimidiatam tantum obstructionē quandam augurantur, neq; eam omnium simul ventriculorum cerebri: sed quorundam tantum, qui sensum prorsus extinguendi, motū verò tantum depravandi vim habent: idq; ob nervorum varietatem: quorum alii sensui: alii verò motui à natura destinati sunt. Atq; hæc est, quam statuunt inter utrumq; deploratissimū affectum differentiam dogmatici. At si cominūs intueamur & repetamus, quæ jam suprà de causis epilepsiae edisseruimus: comperiemus, non tam ex humorum aut crassorum vaporum obstruente copia malum nasci, quàm ex maligna & venenata quadam qualitate, ex diametro cerebro opposita & noxia: Quod ex morso scorpionis, qui epilepsiam induxit, & aliis testimoniis quàmplurimis, quæ huc afferri possent, nobis facile in notescit: Ita ut inde liceat inferre, epilepsiam non tam organicum esse affectum, quàm totius substantiæ cerebri corruptorē ac depravatorem, ac pro-
inde

inde longè aliud esse inter utrūq; hunc morbum discrimen, quàm statutum sit: quod dilucidè explicabimus, cū Hermeticorū sententiam excutiemus. Ut autem ad apoplexiam redeamus, & exactiùs tam subitæ sensus ac motus privationis causas rimemur: confirmabimus, quod suprà diximus: Impedimentum illud esse, quod spiritus animalis transitum in nervosas partes interpellat: cōmunicationemq; ejus membris omnibus interdicat: eamq; affectionē, qua hujusmodi impedimentū causatur, unā & solam esse omnium istiusmodi symptomatum radicem: ac proinde concludemus, ἐμπεριον esse, seu πύκνωσιν, hoc est, obstructionem eam, de qua jam loquuti sumus, vel quandam coarctationem ac compressionem viarū & ventriculorum cerebri: qua præpeditur, quò minus in cor spiritus animales transfundat, vel spiritus vitales ab eo excipiat: quos postea in partes nervosas trajiciat. Etenim si facultas vitalis denegetur cerebro, propter compressionem & obstructionem venarum jugularium, & arteriarum carotidum, cerebrū jam quasi vita destitutum, & veluti sepultum, aut tenebris obrutum, nulla vi pollet, animales suos spiritus in nervosa membra diffundendi, & functiones suas per totum corpus obeundi. Nihil enim præstare potest, si vita destituatur,

hoc

*Causa sympt.
prom. apoplect.*

hoc est, vitali spiritu orbetur, cujus appulsu animatur, & ad particulares functiones, quæ secundæ sunt energiæ, obeundas compellitur. Nam si ea vita, quam cerebro imperitur, ipsi desit, secundas quoq; energias deficere, & proprio motu prorsus privari necesse est. Quod in syncopis & uteri suffocationibus videre est: ubi cor præsertim, non cerebrum invaditur. Omnes enim animales cerebri facultates hîc silent, tanquam extinctæ, omniq; sensu & motu orbantur corpora, eodem propè, quo in apoplexia, modo: quodd videlicet oppresso corde, vitali spiritu cerebrum destituatur. Sic Assyrii, ut testatur Alexander Bened. lib. 10. cap. de apoplexia, similem prope modum affectionem juvenibus & antiquis inducunt, quibus præputium volunt circumcidere. Qui, ut doloris sensum omnem eripiant, colli & juguli venas constringunt ac comprimunt, eosq; hoc modo tanquam apoplecticos, sensus & motus expertes reddunt. Atq; hæc de causa formali apoplexiæ dicta sint. Ubi tamen inquirendæ & investigandæ sunt istius obstructionis & coarctationis particulares causæ. Quæ quidem causæ sunt & externæ, & internæ. Externæ sunt, nimia frigoris intemperies, cerebrū constringens, comprimens, & quasi congelans: caloris vehementioris excessus, ipsum colliquans ac dissol-

Causa ob-
struct. parti-
culares.

Externa.

solvens: concussio capitis ex casu aut ictu excitata: & id genus aliæ externæ causæ, quæ internas commovent. *Interna.* Obstructio enim, ut ab ea ordiamur, à qua ipsa apoplexia procreatur sæpius, quàm à coarctatione & compressione, fit, aut ex humoribus in vasculis cerebri contentis, hoc est, in venis & arteriis à jugularibus & carotidibus, id est soporiferis, productis: aut ab humoribus extra illa vasa dispersis nascitur. Quæ ab humoribus in vasis contentis fit obstructio, ea tum generatur, cum humor, hoc est, sanguis crassus & melancholicus ea supra modum opplet vascula. Unde in cerebro species quædam phlegmonis oritur, ut vult Gal. quales in carnosis partibus, ex nimia sanguinis copia, ex vasculis resudante, aut copiose affluente, incenduntur. *Gal. comment. aphor. 42. 2.* Si quidem in ventriculos cerebri effusus sanguis eos replet, unde generatur obstructio, motu & sensu corpus destituens. Quæ si in arteriis fiat, spiritus vitalis ascensum in cerebrum prohibet: cujus inopia & defectu cogitur cerebrum suis functionibus & actionibus carere, ut supra diximus.

Atque hæ sunt istius obstructionis causæ. Easdem externæ coarctationis causæ originem habent. At compressio arteriarum carotidum, qua vitalis spiritus in cerebrum ascensus intercipitur, si manu, aut laqueo fiat suffocatio:

catio: ſive vapore aliquo eas partes opplente, ut in ſtrangulatu matricis fieri ſolet, alias habet cauſas, & rationes, quas aliò rejicimus explicandas: quùm eæ ex Hermetica ſchola petendæ ſint.

Hæ ſunt igitur cauſæ internæ & antecedentes apoplexiæ: quibus re ipſa cerebrum oppugnatur: & ex quibus meatus ac vias cerebri occludentibus, conjunctæ ipſæ affectus cauſæ naſcuntur.

Superſunt aliæ cauſæ internæ, remotiores, ut diathēſis & propenſio naturalis ad hoc malum, ſive aliunde, ſive hæreditario quodam jure partæ: ut quibus cerebrum imbecillius ac intemperatius eſt: quibus craſſum & amplum caput eſt, utpote multorum vaporum capax, quos nequeat aut coquere aut diſcutere. Nonnullæ ſunt externæ, quæ gi- gnunt, præparant, & aptas huic malo internas reddunt: qualis eſt ingluvies, aut cibi & potus exceſſus: uſus ciborum frigidorum & vaporoforum: venus immodica: locorum & regionum natura & proprietas, nec non temporis conſtitutio, quæ huc multùm confert: quùm hujusmodi affectus faciliùs hyeme, quàm alio tempore excitari ſoleat, juxta Hippoc. Ætas enim nullo negotio eum procreat: ſiquidem is ex ſententia ejusdem Hippoc. aphor. 31. primi lib. aphor. veteribus familiaris

ris est, atque idem generatur maximè ab anno quadagesimo ad sexagesimum usque, eodem Hippoc. teste 6. aph. 57. Cujus rei ratio est, quòd tunc temporis omnium humorum hi duo crassissimi, pituita scilicet & melancholia præcipuè in corpore abundant. Ex quibus, propter utriusque humoris communem crassitudinem, ut docet Gal. aphorif. 6. com. 56. apoplexiæ & convulsiones enascuntur. Hunc autem inter stupendos & reformidandos affectus, gravissimum esse testatur ipse Hipp. quòd scribit: *Solvere morbum, quem apoplexiam vocant, fortem, impossibile: debilem verò non esse facile: quia in paralyfin plerunque desinit.* Unde colligere est, hujus morbi curâ calamitosam & deploratissimam esse. Atque id ipsum est, quod scribit Ægine- ta his verbis: *Apoplexia morbus nequaquam aut rarò curatur, ut que minetur mortem in propinquo:* Si verò etiam remedia admittat, ut plurimum cum partis alicujus resolutione discedit. Non est igitur perfecta hæc cura: sed potiùs universalis mali in particulares permutatio. Quo fit etiam, ut obiter de eo aliquid nobis dicendum sit.

Hipp. aph.

42. 2.

C 2

CA.

CAPUT IV.

In quo agitur de causis & diff. Paralyseos, ejusq; cum aliis affectibus affinitate, ex mente Dogmaticorum.

QUOD igitur omnes Græci Paralyfin vocant, Latini nervorum resolutionem interpretantur.

*Avic. 2. tert.
cap. de Paral.*

*Duplex Pa-
ralysis.*

- Hic autem affectus, ut loquitur Avicennas, duplicem habet descriptionem: unam propriam: alteram communem. Paralysis enim, inquit, quandoq; dicitur sermone absoluto: quandoq; sermone proprio, &c. Hanc alii eodem sensu in exquisitam ac consummatam, & in imperfectam dividunt: exquisitam vocantes eam, quâ sensus & motus in una aut pluribus corporis partibus, in uno aut altero corporis latere, extinctus est: Aut cum dimidia corporis pars, aut totum ipsum corpus, à capite ad pedes, prorsus perculsum est. Quum verò motus tantum, salvo sensu, sublatus est: aut sensus, permanente motu, extinctus, ea est, quam paralyfin imperfectam vocant. Verum quidem est, Galenum scribere, cum motus sublatus est, integro remanente sensu, hunc affectum propriè dici posse paralyfin. At sensu extincto, si motus restat integer, ejusmodi membrum nō posse pro-

propriè dici resolutum: at sensu destitutum.

Sed quì fieri potest, ut interdum motus *Quæstio.*
pereat, citra sensus extinctionem: quùm o-
mnis nervus, quantumvis durissimus, sit sen-
su tactus præditus? Hanc Gal. quæstionem *Solutio Gal.*
solvit quàm optimè, cùm scribit, quibusdam
partibus, utpote, inter alias, oculis & linguæ,
motum & sensum per distinctos & diversos
nervos à natura impertiri: Aliis verò per eun-
dem nervum communicari. Hoc posito faci-
lè intelligere est, cùm soli motus nervi detri-
mentum acceperint, ipsum etiam motum so-
lum vitari, citra ullam sensus jacturam, &
contrà. At non ita facilè res capi potest, cùm
ab iisdem nervis motus & sensus prodeunt: si
alter istorum, altero manente integro, extin-
gui solus possit. Quùm tamen experientia
satis nos hoc posse fieri, & sæpè contingere
edoceat: afferendæ sunt hujus dubii rationes, *Alia solutio*
& expedienda solutio est. Dicimus igitur *auctoris.*
interdum motum deleri posse, citra sensus de-
perditionem: At nequaquam sensum, citra
motus jacturam.

Nisi enim paralyfis gravissima, integra &
exquisita fuerit: motum quidem vitare po-
terit: at non sensum, quòd motus majorem a-
nimalium spirituum copiam, ad actiones suas
obeundas desideret: Sensus verò, utpote qui
patiatur, & non agat, paucis indigeat. At si

magnus est affectus, confirmatus, & altis radicibus corporis infixus: tunc utriusq; simul apparet interitus: quum ne tantillum quidem spiritus animalis impertiri queat, qui ad sensum excitandum satis esse possit. Itaq; in exquisita paralyfi, certum est, utrumq; perire: at in imperfecta & non plenè consummata, alterutrum stare potest.

Paralyf. & stuporis affinitas & diff.

Stupor, quem Græci *νάρκη* & *νάρκησις* vocant, est huic incompletæ paralyfi cognatus morbus, in quo sensus motusq; non prorsus pereunt: sed torpent & hebetes fiunt. Hoc vult Gal. 4. de sympt. causis, dum inquit: Si nervi à principio fiant stupidi: deinde omnino sensum & motum amittant, paralyfis, id est, nervorum resolutio dicitur. Ex quibus patet paralyfin à stupore, sola tantum magnitudine, differre. Est enim *πρόδρομος*, & tanquam præcursor paralyfis.

Alia paralyf. species.

Est & alia abusiva paralyfis, & *καταρκτησις* appellata: quæ nihil aliud est, quàm partium mollificatio, & vis effæta: ut, quando quis penem arrigere nequit, eum paralyticum nominare possumus, non eò quod spiritus aut facultas, sed pars ipsa suscipiens in vicio sit, de qua hîc non loquimur, non minùs quàm de ea, quæ paraplegia dicitur, quæq; vel præcisione, aut nervorum luxatione vertebrarum cervicis efficitur, aut ex humoribus, ex pul-

pulmone decumbentibus, de qua mentionem facit Hippocrat. sectione 2. libr. 2. Epid. in muliere illa, cui resoluta manus dextra fuit, atque crus sinistrum, sine ulla mentis facieiq; alteratione, idque ex tussiculoso affectu.

Atq; hæc est magna illa affinitas & societas inter ejusmodi morbos: præsertim inter apoplexiam & paralyfin, debili scilicet apoplexia in paralyfin desinente: hæc q; est, quæ propriè paraplexia nominatur: cum totum videlicet corpus occupatur ab ipso capite ad infimas usque corporis partes, vel dimidia pars corporis tantum, quæ tùm dicitur hemiplexia, vel hemiplegia, ut idem Gal. testatur, Pro. 3. com. 26. At illa longè deterior est hac: quæ alterum tantum latus, aut unam duntaxat corporis partem obsidet, ut aurem, linguam, maxillam, labium, manum, coxam, pedem, quarum causæ & externæ & internæ accuratè pervestigandæ sunt & excutiendæ, ut nempe intelligatur, num à cerebro vitium oriatur, an verò à spina dorsi, unde nervorum origo producitur. Quæ partes præcipuæ, si ab hoc vitio & affectione immunes fuerint, quærendum, num in aliquo particulari nervo causa hæreat: quæ si in eo est, an in toto ejus processu, an verò in parte aliqua locata sit, sive ea principium sit nervi, sive

Canon cu-
rat.

medium, aut ipsa ejus extremitas. Siquidem radici & origini mali non alibi admovendum est remediū, ut cura rectè instituat. Quū enim cerebrum, spiritus animalis fons & origo: aut quū medullaris spina, via scilicet, per quam emergunt & diffunduntur in corpus nervi, sensui & motui dicati, oblata sunt & depravata: illa ipsa remedium expetunt, nō pars resoluta. Exempli gratia: Si alicujus partis faciei motus periit, quærenda est causa & origo mali ex primis spinæ vertebis. Si sensus solus extinctus est, ex tertia nervorum conjugatione vitium oritur. Si cum dimidia corporis parte, dextrâ vel sinistrâ, eadem faciei pars resoluta est, ab eadem parte cerebrum quoq; patietur & affectum erit. Si quæ sub facie posita sunt partes omnes sunt resolutæ, principium spinæ perculsum quoq; fuerit.

Causa he-
miplex. un-
de petenda?

Quod ad hemiplexiarum causas attinet: eæ non sunt in tota spina quærendæ: sed in aliqua tantū ejus parte: ut si altera tantū coxarum resoluta est, ad lumbos tantū, nec altius causa est revocanda. Si tota in transversum spina affecta est, omnes corporis partes inde patientur, quum suorum nervorum ex ea originem mutuuntur. Si ex parte tantū laboret, pars quoq; corporis aliqua ex ea reportabit incommodum. Plura istorum videre licet apud Gal. ac in primis particulare exemplum,

emplum, quod de Pausania Syro adfert: qui ex casu in principio dorsi læsus, duos sinistrae manus digitos amiserat. Atq; ut omnia isthæc rectè comprehendantur, & certò, peritissimum esse anatomiae seu dissectionis necesse est, ut inde omnium nervorum origines, processus, & in partes distributiones teneantur.

Internæ autem particulares causæ, paralytes *Causa interna.* inducentes, apud eundem authorem videri

possunt: atq; etiam cognosci ex iis, quæ jam à nobis de apoplexia dicta sunt. Si morbus ortum habuit ab externa aliqua causa, utpote, à prava vivendi ratione, à vehementiore frigore, aut etiam calore, à casu aut ictu, ex ipsius ægri relatione disci possunt. *Externa.*

CAPUT V.

In quo docetur, legitimam morborum anatomiam ex luce Naturæ Majoris mundi (cujus typus est homo) esse petendam: seminalesq; plurimorum morborum fomites atq; mineras ex vitalibus variarum exhalationum tincturis ceu fontibus scaturire atque efflorescere demonstratur: Idq; ex sententia Hermeticorum.

SEd ecce obmurmurantes, & de nobis expostulantes audio Hermeticos, quòd ac-

curatiùs & fusiùs, quàm par est, dogmaticorũ partes, in naturam, differentias & causas superiorum affectuum, citra se excutiamus & sustineamus, tandiùq; ipsos multis post stadiis à tergo relinquamus. Quibus tandè ut satisfaciamus, sciant illi, nos priore honoris locum dogmaticis, tanquam nostris majoribus, & ex quorum schola prognati sumus, & à quibus ipsam accepimus potestatem, non ut ita loquar, dogmatizandi, sed liberè & docendi & scribendi, promississe ac designasse: ex quorum uberibus educati, obtestati sumus, nunquam à partibus Asclepiadis discessuros, verumq; me ejus alumnũ fore: nec unquã alterius doctrinæ sectatorem futurum, quàm veræ antiquæ. Nec videri de eo jusjurandum infringere, si & Hermeticorũ placitis adhæream, ut quæ à secta dogmaticorum verbis potiùs quàm sententia discrepent, si omnia rectè perpendantur. In hoc, ô Hermetici, me commodi vestri studiosissimũ agnoscetis, quùm pretiosas vestras margaritas, rubinos, adamantes & smaragdos, auro dogmaticorum illustrem & elegans lumen conciliem, oculis ipsis videndũ, idq; apertis verbis & methodica explicatione, exhibuero: quantumq; verò cuilibet Asclepiadi mysteria vestra, etsi Eleusinis longè obscuriora, occultiora, & confusiùs ac perturbatiùs, vitio fortè & perversitate quorundam vestro-

vestrorum sectatorū, descripta, admirationi potius quàm reiectioni & vituperationi esse oporteat. Non tamē velim aperta hac mea explicatione bobus aut porcis uniones & margaritas vestras tam illustres obicere, qui eas sua invidia & lingue maledicentia inquinant. Illis enim nō loquor. Attamen publicæ utilitati potius consulendum, quàm hujusmodi porcorū fœdæ conculcationis habenda ratio est. Attentis igitur auribus litis vestræ disceptationem ex me, pro vobis orante, excipite.

Non immeritò sanè nec absurdè homo microcosmus appellatur. Siquidē quicquid majore mundo circumcirca diffusum cōtinetur, totū hoc microcosmo, ceu cōpendio, contrahitur, ut scribit his verbis Greg. Naz. anz. initio lib. de hominis opificio, quod etiam alibi annotavimus, hominē nempe à Deo post reliqua factum fuisse, ut Deus in ipso exprimeret, sub brevi quodā compēdio, quicquid diffusè antè fecerat. Neq; hīc de intellectuāli & cœlesti mundo, qui etiā in hoc cōpendio reperitur, velim verba facere: sed de elementari tantūm, tanquā nobis proximo & adherēte, pro ut in superiorē & inferiorem regionē distinctus est. Quam etiam divisionem humanum corpus patitur: ut caput sit regio superior: vitales verò partes & nutritioni dicatæ, utpote imo loco sitæ, inferior aquæ & terræ regio, seu

Homo Microcosmus.

Distributio corp. humani in duos elementos, globos.

seu globus vocentur. Quemadmodũ autem in terræ penetralibus, tum solis radiorum virtute, tum ipsius terræ calore nativo & proprio, multæ exhalationum & vaporum species excitantur, quæ mixtorum imperfectorum corporibus essentiæ causam tribuunt: utpote quæ varia sulphurum, bituminum, saliumq; ac liquorum sive mercuriorum genera procreant: hacq; calor utriusq; tum solaris, tum terrestris, nec non & astrorum influxus ratione, in elementari mundo, tanquã in suo continente, tot & tam varia contentorum genera, ex matricibus suis progenita cõspiciuntur. Haud secus in humano corpore evenit, quod & continentibus & contentis partibus constat, ut etiam alibi scripsimus: quarum solidiores, ligamentosæ & carnosæ seu molliores, cum elementis collatæ, locorum & matricum officia in eo exercent: ut quæ & principia hypostatica, & alias substantias varias, tam fixorum corporum, quàm volatiliũ, tam materiales, quàm spirituosas essentias contineant. Quæ quidem substantiæ contenta in ipsis matricibus dicuntur: quorum alia impetuosæ, & huc & illuc fluctuantia sunt: alia sunt humectantia, alia effluentia. Impetuosæ contenta sunt spiritus nostri tam naturales, vitales & animales (qui purissimi, sincerissimi, & maximè omnium ætherei sunt) quàm

*Designat.
rerum in-
ternis.*

Spiritus.

quàm impuri, & malignam quãdam qualita-
tem præ se ferentes. Humectantia sunt hu- *Humores.*
mores nostri naturales, tam utiles, quàm inu-
riles & excrementitii. Effluentia verò seu ex- *Halitus.*
halantia contenta, sunt halitus tùm sicci, tùm
humidi, hi vapores dicti, alii fumi.

Fumida illa exhalatio, quùm sit ab arido
fumus expressus, calida, sicca, levis & subtilis,
semper in altum fertur, sulphureæ & igneæ
naturæ propinqua, ut quæ faciliè ardeat, &
flammam concipiat, atque sic incendat & u-
rat. Contrà vapor aut fluxus humidus, cùm
naturæ sit raræ, mercurialis, & aqueæ, si ab
externa caliditate, frigida sua qualitate spo-
liatus in aërem efferatur, & ibi frigore con-
crescat, pristinam suam naturam recipere co-
gitur, ita ut scilicet in aquæ naturam conver-
tatur & redeat.

Ut autem in majore mundo videre est, e-
jusmodi vapores & exhalationes, solis calore
& astrorum influxu: nec non propria ac in-
terna terræ caliditate excitatos, materiã tam
diversis ac stupendis meteoris ac corporibus
imperfectè mixtis sufficere, tùm in aërea re-
gione, tùm in ipsis terræ penetralibus: præ- *Meteora*
fertim ex vaporibus mercurialibus, frigidis, *M. voco-*
humidis, & naturæ aqueæ, nubes & pluvias, *fmi.*
grandines, nives, gelu & ventos generari. At
ex sulphureis & calidis siccis, coruscationes,
toni-

Microcosmi.

tonitrua, presteres, fulmina, & id genus alia
ardentia meteora effingi. Sic in minore mun-
do, hoc est, humano corpore, similes & iidem
vapores ac exhalationes materiam multis &
diversis meteoris efformandis suppeditant.
Unde tot ac tam varia morborum genera, eaq;
stupenda, modò mercurialia, frigida & humi-
da: modò sulphurea, calida & sicca, non for-
ma quidem & accidente, sed substantia, hoc
est, virtute essentiali talia, tum in inferiore
ventre, tum superiore (hoc est, in capite &
cerebro) partibus utiq; terræ penetralibus,
& aëris regioni correspondentibus, prorum-
pere palàm est.

Et si autem hujusmodi vapores & exha-
lationes, nec non ex illis prodeuntes stupendi
morbi & symptomata, physicis quibuldā ra-
tionibus nitantur: ejusmodi tamen morborum
causæ intellectus nostri captū plerunq; lon-
gè superant (ut paulò antè diximus, cum de a-
poplexia loqueremur) altiusq; repetendæ
sunt origines, utpote quæ abditæ sunt & divi-

τὸ θεῖον τι
morbis ejus-
modi astralibus
subest.

næ. Atq; hinc agnoscenda mētis nostræ imbe-
cillitas, ut omnipotentiam, providentiam, ac
sapientiam Dei suspiciamus, ac admiremur. Is
enim subinde modò pluvias, modò tēpestates
immittit: modò ejus generis morbos, atq; ad-
eò stupendos, omnemq; curam respuentes
excitat, ut eorum causæ, nos, etsi magna &
studio-

studiosa indagine illas rimantes, prorsus fuggiant aut lateant. Quod testatur ipse Jehovah, cum sic loquitur: Si in decretis meis, inquit, deambulaveritis, dabo vobis pluviam suo tempore. Si autem non audiveritis me, constituam super vos febrem, tabem, pestilentiam & scabiem, quæ non possit curari, ac dabo cælum sicut ferrum, & terram sicut æs.

Attamen si citra tam altum volatum, physicis rationibus inquirendis acquiescimus, & naturam substantiarum spiritualium, hoc est, imperium facientium, & earum, quæ humectant, illarumque, quæ effluunt, excutiamus: quæ quidem in corpore nostro latitant: & tam boni, quam mali radices in eo constituunt: earum utique interna potius, quam externa, juxta vulgi morem, suscipienda erit anatomia. Ad quam, quod jam tractatu nostro, *de signaturis internis rerum*, abundè scripsimus, haud parvâ lucem afferet, nec non etiâ vini exemplum, quod anatomicè dissecuimus: & sanguinis nostri sub vino etiam disseci, ob magnam utriusque analogiam inter se, rem non parum enucleabit. Ut enim vegetativum ab animali sumptum, varia concoctione in sensitivum commutatur, ut videre est in pane & vino, quæ in sanguinem convertuntur, sanguis verò in semen, ex quo generatur homo. Haud secus mineralis liquor, radicibus plantarum & vege-

*Vitalis minerarum mor-
bificarum anatomia.*

Salia.

vegetabilium exceptus, & absorptus, vegetabilis redditur, qui tandem in hominem transeunt, istiusmodi animalibus vescentem: ita ut pro ratione liquoris, sulphuris & salis mineralis, vel morbi mercuriales, vel sulphurei vel salini efflorescant. Atq; sic in homine videre licet sales saccharinos nutrientes, sales nitrosos, amaros, acutos, purgantes ac mundificantes: alios marinos, instar balsami conservantes: alios gemmeos: alios aluminosos, ponticos & adstringentes: alios deniq; vitriolatos, acidos, esurinos, appetitū & concoctionem excitantes. In eodem humano corpore variæ præterea reperiuntur aliorum liquorum species: quorum alii dulces sunt: alii amari, falsi, adstringentes, pontici, acidi, & id genus alii, juxta variam sui mixtionem & quantitatem. Reperiuntur porro in eodem corpore torbiminum, naphtharum, pinguedinum, resinarum, gummi, lachrymarū, atq; id genus aliorum sulphurum species, quot superiorum liquorum aut salium. Ex quibus sulphuribus, alia odorifera & fragrantia, eaque recreantia: alia foetida & inficientia: alia papaverina ac soporifera: alia anodyna ac lenientia: alia septica, & arsenicalia ac pestifera: alia vitalia & salutaria. Ad quarum rerum accuratam discussionem plus temporis requiratur, quàm ferat tractatus ratio.

Sulphura.

Atque

Atque ex his liquet, quomodo spiritus omnes nostri, siue puri & ætherei, siue impuri, venis & arteriis corporis contineantur: omnesq; corporis nostri liquores, siue utiles & nutritioni idonei, siue inutiles & excrementitii, ibidem inhæreant: ex quibus exhalationes omnes, & vapores sicci & humidi proficiantur: qui in eodem corpore unâ cum reliquis contineantur, & sæpè ipsum torqueant. Quomodo deniq; ejusmodi substantiæ salinam, sulphuream & mercurialem naturam possideant, metallicam proinde & vegetabilem: quarum aliæ dulciores & benigniores, naturæq; nostræ magis familiares in hepate convertantur in sanguinem: cujus sincerior & purior pars, per venas in dextrum cordis sinum delata, ibiq; subtilior reddita, & in essentiam quintam calore cordis vivifico circulata, per totum corpus, ad omnia membra nutrienda, per arterias diffundatur: nec non in cerebro subtilior, ac cœlestior reddita, sensibus omnibus ac intellectui etiam profit. Aliæ verò impuriore & excrementitiæ suis locis peculiariter servantur, dum per excretoria propria, purgando corpori destinata, abigantur: utpote aliæ, per halituosas transpirationes: aliæ per sudores: aliæ crassiores & sordidiores, cuti adhærendo: cum quibus simul & aliquid spirituum nostrorum, & caloris

*Sequestratio
puri ab im-
puro.*

ris innati exhalat & evanescit: nec non ali-
quid radicalis humoris, & vitæ nostræ necta-
ris pretiosissimi. Hæc quidem evaporatio aut
resolutio, si sensim & lentè, ac leni velut igne
Balnei maris à natura fiat, ad senilem usq; æ-
tatem tandem facile decurrimus. Si contrà
præcipitanter & ab æstuante velut calore ac
febrili, ardoreq; colliquante: nec non moti-
bus corporis violentis, ac animi perturbatio-
nibus, & affectuum dolorumq; vehementia
exprimatur ejusmodi exhalatio & dissolutio:
hinc lipothymia, seu animi deliquia & syn-
copæ, symptomata morti quàm proxima
consequuntur.

*Scaturigo
morborum.*

At si quotidianæ ejusmodi exhalationes
excrementitiæ in corpore retineantur & co-
ërceantur, quò minus expirent, aut ab ipsa
corporis cacochymia, aut à temperamento
vitioso, aut ab ætate debiliore, aut à tempore
& regione frigidiorè, aut ab obstruente vi-
ctus ratione: hæc sexcentorum morborum
in corpore procreandorum ansam & mate-
riam præbent.

Interceptio etiam generalis illius & secre-
ti aëris corporis nostri, nec non ambientis,
quò minus liberè inspiret & expiret (quæ o-
peratio naturæ virtuti propria est, nunquam
non ejusmodi functiones per cordis & arte-
riarum motum exercens) hoc, inquam, aëris
impe-

impedimentum, vel à duriori cute, nec satis perspirabili, vel ab aëris ambientis frigidioris intemperie, aut ab alia ejusmodi causa allatum, multis variisque morborum gravissimorum generibus excitandis radices & fomenta præbet. Quod idem præstant & vasorum nimia plenitudo, & fæces ac tartara humorum, dum vasa opplent & obstruunt, hacq; ratione Eurippos, hoc est, fluxum ac refluxum quotidianum spirituum remorantur ac interpellant: unde varii halitus & fumi excitantur, corrumpuntur, incenduntur: qui internas variorum affectuum & gravium symptomatum causas suscitant: febrium scilicet, inflammationum internarum, cachexiæ, cardialgiæ, hystericiæ ac soporiferæ affectionis, & aliorum infinitorum id genus. Observandum est autem & notandum, quotquot vapores, fumi, halitus, fuligines quotidie in corpore nostro generantur, & ex quibus evaporationum ac exhalationum generibus tot ac tam varia, perinde ac in majore mundo, meteora in nobis, sive frigida, sive calida & ignea, humida vel sicca excitantur, succorum ac substantiarum mercurialium, sulphurearum & salinarum naturam redolere ac participare: à quibus etiam prodeunt & exhalant, ut subjectæ substantiæ similem esse

defluxum oporteat. Modestiores enim, benigniores ac utiliores vapores nunquam non à mercuriis aut liquoribus bonis & laudabilibus proficiscuntur, ut à sanguine sincero, qui ab omni superfluo ac corrupto humore, crudo aut retorrído, acri aut salso purus sit & defœcatus: benignoq; ac naturalis balnei nostri leni igne sit probè concoctus & dulcoratus.

*Generatio
somni.*

Atq; his aut hujuscemodi dulcibus & benignis vaporibus, ut & aliis optimi nutrimenti, ejusdem caloris naturalis beneficio excitatis, perfusum & imbutum cerebrum, nec non referti nervi: condensatis utcunq; in illis partibus ejusmodi vaporibus animales spiritus, antea vigiles & mobiles, subsidere incipiunt, & quodammodo aggravari, membra antea labore agitata quiescere, & motum ac sensum paulatim deponere, suavi scilicet & placidissimo obrepente somno & quiete: dulcibus etiam & gratissimis perfusa insomniis.

*Causa diversitatis
insomniorum.*

At contrà, si vapores ex liquoribus mercurialibus, iisq; incoctis, crudis aut malignis humoribus exhalaverint, inde molestior somnus & gravior futurus est, nivosis insomniis, glacialibus, & diluvia effigiantibus, stipatus. Quæ quidem temperamento pituitoso & phlegmatico, ac mercurialibus humiditatibus referto, propria sunt. Biliosorum
verò

verò vapores, aut eorum, qui calidiore sunt sanguine, aut nitro sulphureo præditi, breviores in cerebro somnos conciliabunt: quorum somnia seu phantasmata, ac evanida rerum simulachra, nihil præter incendia, coruscationes, bella, furores, repræsentant. Sicut etiam melancholicorum halitus, nil nisi molestissimos somnos inducent, & in somniis desertæ, cæmeteria, sepulchra, pavores, terrores, suspiria, lachrymas, & id genus alia exhibebunt.

Atq; hi sunt vaporum & exhalationum effectus, qui pro varia hominum natura & temperamentis varii etiam produci solent. Qui verò vapores caloris excessu & vehementia, ex sanguine, aut vitiosis & excrementitiis, ac non naturalibus, sed alienis humoribus procreantur: ii non in cerebro tantum, sed aliis etiam partibus, longè alios effectus, sinistros nempe & morbificos proferunt: præsertim si diutiùs in corpore retineantur, & ab eo exhalare, resolvi, aut dissipari per meatus, & occultos corporis ductus nequaquam possint.

Ista de primis exhalationum generibus & differentiis, qui mercuriales sunt liquores in corpore humano, dicta sint. Illi enim primi omnium expirant, ut in artificiosis distillationibus videre est. Hos sequantur calidio-

Exhal. sul-
phur. effe-
ctus.

res & sicciores, ac spiritualiores fumi, seu aquæ vitæ, ac benignioris ac suavioris sulphuris sanguinis nostri naturam redolentes: quique per temperatum caloris gradum, è sanguine exhalantes, optimum & gratissimum spiritibus nostris alimentum erogant. Qui si ab extraneo & vehementiore calore, sive externo, ut à violentiore motu: sive interno, utpote aliqua calidiore intemperie, aut ardore febrili, hujusmodi fumi pellantur & urgeantur: ii acriores redditi, & aridiores, nec non incendio concipiendo adaptati, vigilias, deliria, & inquieta somnia inducunt: idq; juxta eam naturam & qualitatem variam, quam ex diversis calorum gradibus, ex variis hominum temperamentis, & humorum proprietatibus possident: sive etiam mercuriales, sive sulphurei, sive tartarei ii sint fumi, qui evaporant. Horum enim alii acriores & mordicantiores, alii minùs, alii tenuiores & spirituosiores, alii crassiores & densiores: qui, juxta variam illam suam conditionem, varios affectus in corpore suscitant.

Halitus aquosi & mercuriales densiores sunt & minùs spirituosii fumis calidis & ventosis, quòd hi de sulphure viscoso & glutinoso sanguinis nostri magis participant. Qui autem per secundum caloris gradum ex temperato & laudabili sanguine, exeunt fumi aut hali-

halitus, ii quiddam commune & affine habent cum subtili & vitali arteriarum nostrarum sanguine. At si ex corrupto sanguine & calidiore exurgunt hi vapores: quum plus, quam par est, incendio urgeantur, benigniores quidem & utiliores halitus evanescent. Alii nitrosulphuream & inflammabilem naturam induentes, in cordis sinus delati, synochum invalescentem aut decreascentem suscitant, prout ejusmodi halitus minus vel magis vitiosus: aut velocioris vel tardioris fuerit resolutionis.

At quæ ex humoribus excrementitiis exhalationes, utpote ex fœcibus & tartaro corporis nostri emergunt, & violentiore impetu extruduntur, pro natura sui generis diversa, diversas quoq; morborum & symptomatum species inducunt.

CAPUT VI.

De natura & diff. fuliginum, earumq; valida atq; efficaci ad generat. morborum agendi potestate.

DE quarta & ultima evaporationis specie restat nunc dicere, quæ fuligines sunt, quibus aptius sublimationis nomē congruit: quod siccae & aridae exhalationes efferantur: ut evaporationis nomen mercurialibus hali-

Natura fuliginum.

tibus, vaporibus & fumis rectè tribuatur: quodd, cùm naturæ sint liquidioris, minore negotio evaporare etiam possint. At fuligines, mercuriali prorsus humore, & unctuofo liquore ferè destitutæ, salinam potius naturam, eamq; volatilem, crassiorisq; , densioris ac fœtidioris sulphuris materiam partim possident: partim verò viscosam quandam exhalationem, quæ huic tantum sublimati speciei, quæ fuligo dicitur, producendæ gluten supeditat. Quæ quidem fuligines, quum liquore omni nutriente, recreante, nec non anodyno, & familiari nostræ naturæ, prorsus spoliatæ sint: præterquam seminaria & radices vitiorum, in corpore nostro nihil procreant.

Different.

Inter eas tamen hæc statuitur differentia, ut aliæ aliis sint periculosiores, & pro humoris & materiæ, vel sulphuræ vel tartaræ, naturalis, aut non naturalis conditione, magis vel minus incommodi & detrimenti inferant. Ignis autem gradus, quo ejusmodi fuligines præparantur, quartus sit oportet, hoc est, violentissimus, ut qui spiritus omnes humidos & mercuriales, nec non subtiliora corporum sulphura absumpserit & exhausserit. Sic enim videre est, ex quovis ligno fuligines fieri, absorpto videlicet, prius ab igne, mercuriali & ferè oleoso humore omni.

Intet istas autem fuligines (ut quotidiana con-

constat experientia) aliæ sunt subtiliores, aliæ
 verò crassiores & densiores. Aliæ salinam ma-
 gis naturam & substantiam possident, unde
 acriores redduntur: aliæ sulphureâ, quæ flam-
 mæ concipiendæ aptiores sunt. Ejusmodi va-
 rietas cernitur in ligno quercino & abietino.
 Quernum enim & faginum, de natura salina
 magis participant: Abiegnū verò de sulphu-
 rea. Quodd si in majore mundo hoc fieri con-
 spicimus, certum est, & in microcosmo idem
 præstari, quum in eo & querna, fagina, & a-
 biegnâ ligna, potentia & substantia delitescât,
 non forma: quæ immoderato nostro calore,
 tandem in actum erumpunt, ut diversas fuli-
 gines etiâ excitent: variisq; in locis sese subli-
 mantes, & variis membris adhærentes, ac sese
 agglutinantes, unde varia morborum genera
 emergunt: quales sunt melancholiæ, mania, *Effectus fu-*
 præsertim cum in æream regionem micro- *lig.*
 cosmi, hoc est, cerebrum evehuntur: ubi mi-
 crocosmica ejusmodi meteora generantur,
 ardentia & ignea, ut in majore mundo cornu-
 scationes, fulmina, fulgura, varii cometæ, &
 id genus alia ex propriis exhalationibus pro-
 creantur. Si autem ejusmodi fuligines vim
 habeant & naturam napellosam, aconitalem,
 auripigmentalem aut arsenicalem, in interna
 capitis parte, si evehantur, morbos pestilen-
 tiales ibi producent, si in exteriori aliqua alia

parte, anthraces, carbunculos. At si membranis pectoris sublimatæ adhæserint, eam pleuritidis speciem inducent, quæ nō sit vulgaris, ex defluxione sanguinis in eas partes orta: sed pestilentialis. Aut si in inferiores partes corporis, vi & robore naturæ, cum excrementis protrudantur, eam in intestinis dysenteria speciem progignent, quæ pestilentialis est, non alia ratione ipsum intestinum exulcerantes, & venenosam ac sphacelotam prorsus qualitatem inurentes, quàm si septicum aut causticum medicamentum affixum esset. Nō quod illæ fuligines, citra alias sanguinis substantias, qualitatis hujus alienæ & malignæ solæ sint participes, concurrunt enim tum mercuriales, tum sulphuræ malignæ impuritates, quæ morbum augent, longè deteriorem reddunt, aut etiam multiplicant. Quemadmodum in pestilenti cōstitutione pestiferum venenum, aut arsenicale sulphur accensum, non unum tantum cor impetit: sed per totum corpus virus suum febremq; pestilentē diffundit: cujus effervescētia & malignitate aliæ duæ substantiæ in sanguine contentæ, sal nempe & mercurialis liquor, exardescunt, commoven-
tur simul & inquinantur: ac inquinatæ virus etiam suum particulatim exerunt. Ex mercurialibus enim humoribus inquinatis, expurgationemque sui per emunctoria molientibus,

bus, oriuntur in adenis emunctoriorum & glandibus tumores, bubones & apostemata pestifera. A fuliginibus verò & spiritibus salium septicis, prout variis in locis hærent, carbunculi & anthraces varii pestilentes, ubiq; efflorescunt. Cùm enim eæ fuligines sint, vel etiam arsenicales, non solùm naturam salis, ejusq; acerrimi: sed arsenicalis etiam obtrinent, ut non escharam minorem aut initio-rem inducant, quàm si causticum aut septicum aliquod arsenicale violentissimum cuti affixum esset.

CAPUT VII.

Quæ sint morborum radices, & quo pacto signaturas suas in corpore humano expli- cent, clarius ostenditur.

ATQUE hæ sunt diversæ exhalationum aut evaporationum substantiæ: quas sanguis noster, aliiq; succi, aut humores in corpore nostro contenti, possident: & ex quibus in eo, varia morborum genera originem habent, cùm extra temperamenti sui cancellos evagantur & excurrunt. Neque ideo morborum causæ dicuntur, quòd tantùm sint vapores simplices, halitus, fumi & fuligines, aëreæ & spirituosæ naturæ, aut calidæ, frigidæ, humidæ & siccæ qualitatis: quod

*Impression.
exhalatio-
num poten-
tes sunt mor-
borum radi-
ces.*

quod parum, & exigui est momenti: sed quodd spiritibus flatuosis, impetuosus, turbulentis, falluginosis, pōticis, acribus, acidis, mordacibus & virulentis, sulphureis, nitrosis, fœtidis, narcoticis, pestiferis, arsenicalibus, antimoniacis, & id genus aliis turgeant: qui ex variis nostri corporis liquoribus, sulphuribus, salibus, fœcibus, tartatis exhalant & expirant: unde tot morbi & symptomata, siue proprio caloris naturalis motu & operatione: siue præternaturalis, aut alia quavis abdita ratione id fiat, excitantur & inualescunt.

Nolim tamen omnes omnium morborum causas in genere ad ejusmodi exhalationes & evaporationes revocare: bonā tamen earum partem illuc referre ausim. Usq; aded potentes & admirandi sunt effectus ac varii spirituum illorum, quum subjectum proprium & congruum nanciscuntur. Quod facile sexcentis exemplis confirmare, & reipsa comprobare possemus, ni brevitati studeremus. Concedo quin etiam, multos affectus ab intemperie simplici, & cum humore conjuncta, siue pituitoso, siue bilioso & melancholico, aut solis, aut mixtis: naturalibus aut non naturalibus, proficisci. Naturales voco, qui in massa sanguinis continentur: quiq; in verum sanguinem, in pituitosum, biliosum & melancholicum distinguuntur: quos Hermetici qua-

qualitatibus frigidis, calidis, humidis, siccis non discriminant: sed quatenus in eo sanguine mercuriales, sulphureæ, & salinæ substantiæ continentur, quarum ratione sanguinis partium aut contentorum fit distinctio, sicut in lacte videre est, in quo serosa portio mercuriali liquori, butyrosa sulphureæ substantiæ: caseosa verò & solidissima pars salinæ aut tartareæ respondet.

*Hermetica
humorum
anatomie.*

Jam de sanguinis & vini collatione exemplum suprâ attulimus: quo, quanta sit inter ea analogia, proportio & affinitas, satis superq; luculentis rationibus ostendimus. Ut enim vinum clarescit ac defœcatur in suis vasculis: sic sanguis noster in suis venis contētus, sedimenta sua deponit & exuit. Ex vino, lento calore, aqua vitæ elicitur: sic ex sanguine, lento & naturali cordis calore extrillatur, fitq; aqua vitæ, nempe spiritus vitalis: ex quo animalis spiritus sumit originē, quiq; circulatione per balneum maris naturale cerebri perficitur, non secus, ac ex aqua vitæ spiritus vini attificio maris balneo prolicitur, qui longè aquâ vitæ subtilior & spirituosior est, ut cujus gutta effusa citiùs in auram evanescat, quàm in terram delabatur. Sic spiritus animalis subtilitate vitalem, in arteriis contentum, longè superat & excellit. Quùm autem ejusmodi tentamus extractiones, spirituum videlicet

*Specialis
sang. anatomie.*

vini;

*Ither sang.**Bilis sang.*

vini: quæ anima est illius, magnâ phlegmatis copiam, eamq; invalidam, & nullius virtutis, licet conspiceret, quæ subsidit in imo, post spirituum extillationem. Sic in sanguine, præter illum spiritum aut aquam vitæ naturæ humanæ, comperitur etiâ magna phlegmatis quantitas, humoris videlicet pituitosi, prorsus itidē inutilis. Præterea in vino, præter phlegma destillatione eductum, sæx quædâ flava aut rubra conspicitur, sulphuris & salis nitri plena, mediocriter volatilis: quod idem in sanguine deprehenditur, si destillatione tentetur: idq; est, quod bili, quam à sanguine natura separat, aptè comparari potest: cum utraq; sæx prorsus nitrosulphurææ substantiæ sit. Si integrâ vini Anatomiam compleas, licebit tibi præterea copiosam ejus fœcem liquidâ intueri: ex qua acetum fiat ab artifice, quod naturalē melancholiam acidâ & ponticam aptissimè refert, quæ in sanguine subsidit: & ex qua materia natura acetum suum exprimit & elaborat, humorem scilicet melancholicum. Porro, post aceti in formam liquidam extractionē, remanet quædâ sæx aut tartarus, usq; aded acet, niger & ardens, ex salium vitriolorum copia, quam continent, ut ex tantilla illius in aquâ inspersione ea promptè tota acerata reddatur. Quod etiâ in sanguinis anatomia observare licet, ex utriusq; analogia: siquidem ejusmodi aceti sæx atræ

atræ bili, quâ vocant, & adustæ respondet: nō *Melancholia.*
quodd ea talis ex adustione evadat, ut pleriq;
scribunt: sed ex mercurialiū & sulphurearum
substantiarum separationibus: quarum com-
mixtione sales antea in suo statu & officio tē-
perati continebantur: qui soli ex separatione
relictī, sese ipsos exacuunt & efferunt. Magna
est ejusmodi vitriolatorū saliū copia in multis
vegetabilibus, quibus nutrimur, & ex quibus
elaboratur sanguis: sed præsertim in vino: cu-
jus mater, scilicet, vitis plus, quàm vegeabile
ullū aliud, metallicos terræ spiritus haurit &
depascit. Hinc fertur bacchus amare colles &
petrosa loca, iisq; delectari: quod multis aliis
vegetabilibus nō contingit, quinimò ex vino
ipso si phlegma detrahas, & in igne etiam vio-
lentissimo coquas & recoquas, nunquā tamē
ipsum ad eam saluginosam naturam addu-
cas, nisi quid salis fortè in se retinuerit, quod,
liquido humore evaporato, reliquum corpus
acrius reddat, & mordacius sit. Phlegmata
aut humores nostri nihil per se continent
adustione saluginosi. Nemo enim tenetur
dare, quod non habet: nec qualitas substan-
tiā generat, ut alibi diximus. Cæterum tarta-
reas fœces, omni humore spoliatas, acetarius
lucri cupidus, vi ignis calcinat, cineresq; suos
(qui cendres gravellies Gallis dicuntur) præ-
parat, idque in remoto secessu, ne videlicet
vicina

vicina loca aut urbes fœtore retro inficiat, fœcibus ejusmodi usq; adeò impuro & putido sulphure scatentibus. Ex his cineribus fit sal tartari, fit ex sale oleum, fiuntq; lixinia, saponēs varii, variis rebus extergendis apti utilesq;. Eadem operatio etiam fit in sanguine, in cujus ultimis & aridioribus hypostasibus exhalant, vel mediocri etiam igne, usq; adeò fœtentia & exitialia sulphura, ut vel integræ regioni inficiendæ satis sint, si tanta earū copia suppeteret, quanta vini fœcum habetur. Ut autem in fœcibus vini ejusmodi sulphura & salia reperiuntur: sic in pomatio, pyratio, cerevisia, & id genus aliis potulentis & esculentis similia insunt: quibus cū vescamur, & ex iis sanguis noster elaboretur: similibus quoq; is potitur & inficitur: siquidem nullæ non fœces & tartarea excrementa crassiora iisdem substantiis mercurialibus sulphureis & salinis scatent: quæ non, nisi vjno defœcato separata, cerni possunt: Atq; hujusmodi substantiæ humoribus pituitosis, biliosis & melancholicis, iisq; præternaturalibus comparantur, quæ seorsum à sanguinis massa subsidunt. Harum pituita, nunc dulcis vel salsa, liquori dulci aut salso comparatur: Bilis nitrosulphurea sulphuri nitroso respōdet. Melancholia acetosarum & ponticarum qualitatum prædita salis vitriolati & aluminosi naturam

turam refert. Quæ quidem sunt instar ignium terrestriū, sulphureis, aëreis & æthereis ignibus ita oppositorum, ut aqua vitæ nulla arte extrahi possit. At si quid primò ex eo prolicitur, illud propè insipidum phlegma est, à quo corrigitur, & velut coërcetur. Cujus confortio si fuerit privatum, eam acrimoniæ violentiam adipiscitur, ut saxa, nec non ipsa metal-
la vel densissima & solidissima perfringere ac erodere valeat. A simili ratiocinandum est, humorem videlicet melancholicum, à proprio phlegmate spoliatum, eam acerbitalis & acrimoniæ vim contrahere, ut desinat censerī amplius naturalis, ac præter, imò contra naturam haberi: ut quæ omnium acerbissima, gravissima & exitialissima in corpore humano symptomata inducat. Siquidem aquæ fortis, ex vitriolo, alumine & nitro conflata, naturam redolet: cujus etiam effectus imitatur. Siquidem ea modò orexes, modò caninam famem aut rabiem excitat, cum ea in ventriculo congesta furit & insultat: modò melancholiam illam, quam ex hypochondriorum ardore, sublimato illo humore, hypochondriacam vocant: unde ex menyngum & pericranii, ab illo humore, invasione, mens perturbatur & delirat: modò per anarthopen sursum sublatus humor: modò per catarrhopen deorsum, varia, eaq; prodigiosa &

Liquore separato tartari seu salis malignitas patet.

E stupen-

stupenda testimonia de se exhibet. Qui quidē effectus siccitati, humiditati, frigiditati aut caliditati humorum non sunt arrogandi: sed causis illis omnibus, ad quas supra ejusmodi affectus revocavimus, ut ab exemplis propositis cognosci potest. Ita ut hinc inferā (quod

Gal. 3. de l. aff. c. 7. & de nat. fac. c. 9. 2. de tem. ca. 3. 14. meth. m. cap. 9.

pace magni illius Galeni, celebriumq; ejus sectatorum dictum sit) iniquē humorē hunc melancholicum cum fœce vini & amurca olei conferri, cujus receptaculum splen constituitur. Siquidem hujusmodi humor nunquā in liene seorsim deprehensus est: quū nullum in liene à natura proprium destinatum sit istius humoris phylacæum, quale bili in fellea cystide ad jecur designatum est: ut ejus opera in jejenum intestinum exundantis, tanquam ab aloë provocata expultrix facultas, aut à rhabarbaro cholagogo, corpus humanum vitiosis humoribus & crassioribus

Lien non est fœcis melanch. emittorium.

excrementis quotidie repurget. At non sic spleni consultum est: in quo quidem, etsi acetum sanguinis naturæ liquidæ, non autem terrestris (quod de melancholia naturali dictum velim) ingeneretur: nuspiam tamen crassum & fœculentum quid aliquam illius partem propriam occupat: quin per totum ejus spongiosum corpus diffunditur, ut sic corpus ejus, hoc humore acido & acri perfusum, tanquam fermento, in raram & spon-

gio-

glosam naturam attollatur: ut in pane videmus fieri, qui fermento maceratus attenuatur, ac levior ac spongiosior redditur, quum secus futurus esset gravis, densus & ponderosus, si eo destitueretur. Ut autem acetum vini non, nisi post deperditum, aut separatum spiritum (quæ volatiliior est & sulphurea atque mercurialis vini essentia) fieri potest: quod idcirco acescit, eò quodd sale solùm armoniacum, volatilē & acrem, nec non vitriolatum retinuerit: quem sibi semper habet latenter conjunctum, à quo qualitatem & vim obtinet longè aliã, quàm frigidam & siccam, sed modò dirimentē & resolventē potius ea, quæ duriora, & fixioris ac solidioris sunt substantiæ: modò coagulantem, quæ mollioris & magis spiritualis sunt corporis, ut alibi apertè demonstravimus. Sic etiam humorem melancholicū in corpore nostro dissipata prius dulciori & suaviori essentia, acescere certum est: & easdem facultates, quas acetū, non frigidas & siccas, sed longè potēiores à sale suo obtinere, & in actum tandem producere. Omnis autē melancholicus humor, quatenus humor est, crassum quid aut terrestre dici nō potest. Fluidæ enim & liquidæ naturæ esse necesse est: nec à terrea natura, calcinatione & adustione, acrimoniam, quam in ea describimus, nigredinem, acridinem, fermentatio-

De sign. rerum intern;

Natura humor. melanch.

Vſus ejus.

rationem aſſequitur: ſed à mixtione ſalis cu-
juſdam armoniaci, volatilis, ſubrilis atque a-
cris acidivè ac vitriolati, quem in ſe ſolutum
continet, quiq; eſurinus & provocando ap-
petitui condimenti loco eſt: & ignis naturæ
admirandæ proprietatis concoquentis, dige-
rentis, devorantis, abſumentis, aliasq; id ge-
nus functiones obeuntis intra momentum
temporis, quas nullus alius ignis, ſola caloris
qualitate & vi, vel intra longũ temporis ſpa-
rium præſtandi vim habeat.

Tantum itaq; abeſt, ut hujusmodi melan-
cholia, ſcæx & amurca dici debeat, omniumq;
humorum craſſiſſima ac maximè terreſtris,
qualis nobis depingitur (citra tamen experi-
mentum, quo talem in liene deprehendi cõ-
ſtet) ut contrà bilis in cyiſtide fellea, ad cavum
jecoris, receptaculũ ſuum & ſedem habens,
longè craſſior humor cenſeri debeat, utpote
ſulphuris nitroſi habitum retinens, tartarei,
oleaginoſi, viſcoſi & denſiſſimi, ut quæ non
tantum externo ignis calore promptè con-
denſatur: ſed immodica etiam caloris hepa-
tis intemperie, coagulatur & induratur tota
firmè in tartaream conſiſtentiam, ſilices &
nigros lapillos referentem. Quod ex melan-
cholia, in liene comprehenſa, fieri, nullo ex-
perimento eomprobatur: qui tamen lien, ſi
interdum obſtructionibus ſcateat, unde ſcir-
rhi

rhi nascantur: nequaquam humori melancholico simpliciter hujus rei causa tribuenda est, sed variis aliis impuritatū & tartareorum aliorum humorum mixtionibus: ex quibus in hepate etiam, aliisq; visceribus, hujusmodi scirrho generantur. Sed jam plus æquo in altum mare vela expandimus: illa contrahendi nunc tempus est, & receptui canendū. Veruntamen ita necesse fuit, hæc à nobis prius diligenter excuti, & fusiore oratione explicari, quòd melius intelligatur, quid inter Hermeticos & dogmaticos sit discriminis, in natura partium examinanda, & causis epilepsiæ, vertiginis, apoplexiæ, & paralyssis tradendis. Atq; etiam, si fieri posset, utramq; sectam ut conciliaremus: aut si consensum ubiq; integrum non licet elicere, saltem bona fide, quæ in hoc argumentum ab utraq; parte rationes afferuntur, referremus. Atq; sic doctioribus, nulla inclinatione obliqua, sed recto judicio ductis, ansam præberemus, utra sanior fuerit opinio, rectam sententiam pronuntiandi: quò omnia in utilitatem Reipub. medicæ cedant & convertantur.

Abundè jam, quùm dogmaticorum litem agitaremus, & eorum partes tueremur, edisseruimus, & docuimus ex vulgatiore eorum opinione, quæ veræ epilepsiæ sedes in cerebro posita sit, & quas causas morbi habeat, humo-

rem videlicet pituitosum, crassum & obstruentem: qualem & apoplexia habere causam dicitur: à qua (ex Galeni sententia, quam ex multis ejus scriptis probavimus,) epilepsia nec sede nec causa differt, nisi ratione magis & minùs: utpote in apoplexia, materia in universum cerebri corpus obstruente: in epilepsia verò, particulares quosdam illius ventriculos tantùm occupante. Sed quænam sit hac de re Hermeticorum sententia, nunc nobis paucis explicandum est.

CAPUT VIII.

De ratione investigandi fomites seminaria morborum Astralium, atq; adeò epilepsie disceptatio Hermetica.

AT QUE ut ordiamur à parte affecta in epilepsia: quam Dogmatici, ut suprà, cerebrū esse pronunciant. Hermetici contrà longè aliter, & de loci natura & proprietatibus ac peripateticorum plerique sentiunt: qui mathematicas disciplinas rebus naturalibus adaptare conantur. Apud Hermeticos enim, Elementa, matrices, agri, ventriculi, minerae, loca sunt rerum non otiosa: sed suis proprietatibus dotata, quæ vitam alimentumq; suppeditant, suis locatis & contentis, id est, seminibus,

Natura Elementorum.

nibus, ex quibus tandem fructus producant, quos in penetralibus reconditos asservant. Quot igitur in corpore humano ventriculi, quot foci, minerae, matrices elementavé, seminum vitalium proprietatibus praedita: tot morborum quoque sunt loca. Et quaecunque semina sanitatis vim continent, eadem & morborum radices sibi infinitas quoque habent. Sanitatis enim & morbi idem esse subiectum, certissimum est, ita ut alterum ab altero, ex uno & eodem loco, juxta contrariorum legem ac disciplinam pellatur & extrudatur. Et haec est loci apud eos receptio, medicae arti, ipsiq; curationi, accommodatissima. Differunt autem inter se loca, subtilitate, spiritualitate, crassitie, coagulatione, vita & potestate.

Cæterum, pro rerum differentia & cōjun- Diff. loco-
rum.
ctione, diversitas erit in loco. Longè enim aliter in terra esse dicitur truncus cariosus & rancidus, lapis demortuus, vitaliq; spiritu destitutus: & longè aliter arbor, radicibus & fibris suis terræ infixæ, & hauriens ab ea, tanquam matrice, suum alimentum. Longè ab his etiam dicitur esse mineralis quidam spiritus, in abyssis terræ delitescens ad tempus digestum, unde anniversariae repullulationes novarum generationū, & origines transplantationū dependent. Sic & in corpore humano

differentias locorū demonstrant lapis in vesica vel renibus coagulatus: podagricorum tophi in articulis: sed primariò in mucilaginis, in quibus vigent spiritus & tincturæ salium.

Loca & matrices morborum investigandi ratio.

Cæterum loca morborum, alia facilius per corporeos analogismos, sensuum beneficio, perquiruntur & cognoscuntur: alia difficilius: facile quidem ab actione læsa, ab excrementis, à doloris specie & situ, à tumore, aliisq; symptomatibus & signis, à morborum proprietatibus proficiscentibus. Hac ratione cognoscimus, spiritus arsenicales, corrosivos sese in membranas, arterias, venas, mulculos pectoris insinuassee, ibiq; pleuritidi pestilenti materiam suppeditassee: quum id nobis facile appareat ex tussi, dolore pungente, viribus statim prostratis, sputo cruento purulentoq;. Quemadmodum & in intestinis adesse ejusmodi arsenicales sales ostenditur, ex pestilenti dysenteria, quam suscitant: ex perpetuo tenesmo & egerendi cupiditate, illo sale arsenicali ea loca erodente, vires confestim dejiciente, excrementa nigra, fœtida ac purulenta reddente, nec non dolores gravissimos, pungentes & lancinantes inferente.

In aliis quibusdam morbis, citra signa, eorum loca facile deprehenduntur, quæ etiam ab ipso ægro demonstrari possunt. Cujusmodi est

di est podagra, strumæ, cancer, omnesq; alii sub aspectum cadentes affectus. Quamvis autem cancroræ radices fructus suos quandoq; ad faciem, interdū ad pectus, & ad mammillas protrudant: quodd sanguine tenuissimo & salibus volatilibus refertæ illæ partes, ut plurimum nutriantur. Aut quamvis strumose resolutiones ad collum evehantur, & ibi effleurescant, quodd isthic glandulas, venas, domesticis mercurialibus liquoribus, aluminosis & aronicis scatentes, suæ progenerituræ opportunas, nanciscantur. Deniq; quamvis podagricæ tincturæ, ad articulos, mucilaginosos fructus suos propellant: nihilominus istorum morborum, licet etiam manifestorum, minere & radices senlum effugiunt, & occultæ manent. Et quamvis illorum maturi fructus percipiuntur: exordia tamen itinerum & progressiones nequaquam perspectæ sunt: sed penitus latent: ita ut & fontes ac origines ejusmodi fructuum aliunde petendæ sint, quàm ubi suos fructus, & eorum tincturas ac impressiones propagant.

Morborum autem astralium sive spirituum loca difficillimè elucescunt: ac longè alia ratione disquirenda sunt. Ejusmodi enim morbi, unà cum vitalibus tincturis, toti in dissolutionem diffluunt: non secus ac in meteoris, & superioris globi generationibus vi-

Loca astralium morborum difficillimè investigantur.

dere est. Hujusmodi quoq; in superiore microcosmi globo meteora generari certū est, apoplexiam videlicet & epilepsiam veram: de quibus nunc nobis disputandi locus occurrit. Illorum enim morborum loca sunt occulta, quorum semina sunt astralia & spiritalia, quæ fulminis instar uno momento, vitalia universi corporis elementa protellunt & syderant. At, epilepsiam & apoplexiam similia esse in microcosmo, constat, esse meteora. Ergo inferendum est, illatum loca esse spiritalia, nulloq; modo conspicua. Siquidem astrales tincturæ, & spiritalia semina, nullis certis locis inhaerent visibilia, ut corpora. Ejusmodi enim semina, siue in cerebro, siue in ventriculo, siue toto pancreate, utero, menstruo, sanguinis massa, aut alia corporis parte, locata sint, per analogismos dignosci haud possunt. Læsarum quoq; partium consideratio parum hîc facit. Ergo, corporearum sedium loco, elementa perquirenda sunt, in quibus spirituales tincturas, spiritali quâdam potentiâ & ratione insitas deprehendere liceat, non sicut lapis in renibus hæret, aut vesica, aut fuliginosæ impuritates in visceribus: sed quemadmodum minerales spiritus in elementis potentiâ delitescent, qui oportuno tempore effectus suos producant.

Error Gal.

Hinc colligere est, quàm hallucinetur Galenus;

lenus, cum, ob functionis animalis deprava- *de subjecto*
tionem, epilepsiæ sedem (de qua privatim *epilepsia.*
hoc loco agimus) statuit in cerebro: imò et-
iam in posteriore illius ventriculo. Etenim
cur morbi seminarium in ea parte potius,
quàm in corde collocat, quàm cordis fun-
ctiones non minùs, imò magis quàm cere-
bri, vitiètur? Quod magnæ illius visceris pal-
pitationes, pulsum perversiones, suffocan-
tes syncopæ, & animi deliquia satis superq;
testantur. Nec non ingens illa lucta, quâ cor
vitæ nostræ fons, quùm se angustiis & vitæ
periculo urgeri videt, assumptis & accersitis
undequaq; spirituum viribus, protegere se &
tueri, nec non infestissimum hostem repelle-
re & expugnare conatur. Unde concussiones
& convulsiones capitis, colli, diaphragmatis,
brachiorum, manuum, & pedum, ex ea lucta
potius, quàm ex ficta illa obstructione cere-
bri, & menyngum ejus vellicatione, oriuntur
& subsequuntur. Nec abs re id, quùm multas
epilepsias ejusmodi concussionibus stipatas
videre liceat: in quibus tamen, citra ullam
oblætionem, phantasia aut imaginatio, nec
non memoria integræ maneat. Quin & vi-
sus & auditus incolumes perstant, ut in hac
nobili muliere, pro qua prius consilium in-
stituimus, sæpissimè notatum & observatum
est, ut ad nos perscriptum. Hac utiq; animad-
ver-

*Fomes epil.
non semper
est in cere-
bro.*

versione Hermetici demonstrare possunt, in quibusdam epilepsiis cor primariò & per se affici: cerebrum verò per consensum. In omni enim corporis affectu pars illa non est primò affecta, cujus actiones manent integræ, genito jam affectu. Atqui in quibusdam epilepsiis interdum imaginatio & memoria, aliàs visus (actiones cerebri) manent integræ genito affectu. In illis igitur cerebrum non est primariò affectum. Atq; hinc sequitur, a libi interdum, quàm in cerebro, quærendam esse epilepsiæ primariam sedem, nec semper in cerebro esse collocandam. Cùm enim uno impetu irruens morbus hominem illicò prosteruat, ex corde hos insultus contingere, non minùs quàm ex cerebro, credibile est: siquidem in corde fons vitæ recumbit, quam his conatibus impeti certum est.

Atq; hæc de epilepsia, aliisq; morbis astralibus, de affecta parte, sede, minera & foco Hermeticorum sententia & opinio est.

CAPUT IX.

Omniū actionum causas in tribus hypostaticis principiis consistere, è quorum resolutione, separatis impuritatū ipsis annexarum tincturis atq; exaltatis radices morborum dependeant.

AT

AT recordor, in disceptatione litis Hermeticorum, nos à sententia quadam venerandi senis Hippoc. exorfos esse: quando diximus, nos constare continentibus, contentis & imperum facientibus. Qua contextus serie probare ac demonstrare certissime volumus, ab Hermeticis actionum omnium *Vnde omnes* five bonatum, five pravarum & vitiatarum *actiones procedant.* corporis nostri causas attribui naturis potius quibusdam & substantiis efficacibus, astralibus, spiritualibus, omni saporum, odorum, colorum, aliarumq; virtutum genere præditis: quas non imaginatione, sed re ipsa investigare licet, in tribus illis hypostaticis rerum omnium naturalium, vegetabilium scilicet, mineralium & animalium principiis, scilicet nempe, sulphure & liquore mercuriali: quam nudis illis caliditatis, frigiditatis, humiditatis & siccitatis qualitatibus, aut intemperiei simplici, vel cum materia conjunctæ, ut bona dogmaticorum pars sentit & docet. De qua opinione cum aliquid jam alibi attigerimus: dignum est tamen argumentum, quod obiter repetatur.

Dogmatici enim docent, ex frigidorum & calidorum humorum occurſu, alimentisq; frigidis aut calidis, intemperiem frigidam aut calidam in nobis generari. At Hermetici, mutata rerum vice, non qualitates, sed substan-

stantias & materias quasdam benè temperatas aut intemperatas, qualitatibus illis saporum, odorū, &c. efficacibus dotatas: quas radices vel seminales tincturas appellant: quæque in spiritualibus solummodo corporibus, omni propè magnitudine, corporeisq; impuritatibus destitutis, interdum latent: interdum verò copiosos impuritatum fructus, sive continenter & sine intermissione, sive per circuitus producunt. Ex occurso ergo illarum substantiarum vel acidarum, vel acrium, vel ciborum, qui istius naturæ sunt participes, generatur aciditas vel acrimonia, ex qua actiones lædantur, juxta Hermeticorum doctrinam. Sed hoc adjungunt, nisi in frigidorum aut calidorum usu adfuerit cherionium, ut appellant, vel *διώρις* quædam, seminali & spirituali tinctura prædita, morbum in corpore non permanere, nec relinqui posse. Quam *διώρις* in acris, salis, acidis, piperatis perpetuò adesse & reperiri testantur.

Velle igitur in *βουλιμία* aut appetentia ciborum inexplibili: quam Hippocr. *λιμὸν* dixit simpliciter, quæ canina appetentia rectius quàm fames dici debet, intemperiem frigidam cogentem & exprimentem, vel caliditatem solventem accusare, ut Gal. Paul. Aët. & Avicennas faciunt nonnullis in locis, futile est, & inanis ratiocinationis. Idcirco etiam

iiidem

Gal. 2. aph.

tom. 1.

Paul. lib. 2.

c. 51.

Aët. ser. 9. c. 1.

Avic. 13.

tract. c. 12.

iidem ipsi authores, iisdem in locis, cogun-
 tur attentiore studio causam ad humorum a-
 cidorum vitia, sive ii phlegmatici sint, sive
 melancholici, referre. Quam Hermetici ve- *Causa Bu-*
 riùs, aptiùs ac perspectiùs aciditati cuidam *limia.*
 famelicæ tribuunt, seu spiritibus vitriolatis
 insaturabilibus, à quibus in acerbationem
 & rabiem suam exaltatis, repentè & uno mo-
 mento, quicquid est non molliorum tan-
 tùm, sed durissimorum etiam ciborum, nec
 non ossium, lapidum ac metallorum vel so-
 lidissimorum, devoratur & conteritur. His
 spiritibus ventriculus struthionis, ferrum
 concoquens, abundare creditur. Quarum
 vitrium ratio non aciditati simpliciter tri-
 buenda, quatenus frigida aut alia est: ac
 quatenus spiritibus ejusmodi famelicis gra-
 vida & prægnaans, utpote salibus armonia-
 cis & vitriolatis, naturâ voracibus, stipatur,
 & iis acuitur. Citra hos enim nulla acidi-
 tas, frigiditas aut caliditas, huic operationi
 par esse possit: siquidem in solis illis spiriti-
 bus aciditatem comitantibus, & in ea con-
 tentis, tota vis ejusmodi reposita est. Atque
 ut faciliùs vel hebetiôres, ac rudiores, in ef-
 fectis dissolutionum corporum naturalium *Causa fa-*
 admirandis parum exercitati ista capiant: ex- *cult. resol-*
 emplum de aqua forti subjiciemus: quæ cùm *vent. in aq.*
 in sese spiritus ejusmodi, nitrosos, acidos *forti.*
 & vi-

& vitriolatos contineat: quamdiu eos retinet, argētum, aut quodlibet aliud metallum, facile diffipat ac ſolvit. At in ejuſmodi ebullitione, quā metallū ſolvitur, cū multi ſpiritus, inſtar ignis rubentes, exhalare & evaneſcere cōſpiciantur, qui antea quieti in ipſa aqua forti deliteſcebant: & quorū virtute corpora metallica diſſolvuntur ac diſfluunt. Si poſt ejuſmodi ebullitionem, & metalli ſolutionem, eadem aqua forti, poſt deperditos ejus ſpiritus, uti voles, & aliud metallum eā ſolvere, fruſtra id facias, quū, licet acrimoniā, ſaporemq; priſtinum retineat, ſpiritibus tamen illis voracibus & corrodentibus ſpoliata, nihil ampliū idcirco ſolvere aut ſeparare queat. Hoc uſus ſum exemplo, quod omnibus fermè res hæc ſit notiſſima, præſertim aurifabris: & unde diſci poteſt, cui rei tantæ corroſionis & voracitatis cauſa tribuenda ſit. Satis perſpici poteſt, quanto labore & induſtria, in deſtillationibus, ad retinendos ſpiritus, ſalium præcipuè, in quibus præcipua vis & actio conſiſtit, opus ſit. At fortalle quis objiciet, ejuſmodi vitriolatos & nitroſos ſales in corporibus noſtris deeſſe, ex quibus aquæ fortes & regiæ extillentur. At veriſſimè aſſerere poſſim, ex lotio noſtro, nitroſis, armoniacis & vitriolatis ſalibus referto, diſſolventia uſq; adeò valida & potentia extrahi, ut
niſi

Objeſtio.

nisi summa cautio adhibeatur in regendo & exhibendo igne, & recipiente commodò aptando, ac in aquam frigidam demergendo: à spiritibus, in nubis formam exhalantibus, vas recipiens, usq; adeò incalescat & urgeatur, ut sæpissimè cum ingenti strepitu, & propemodum sclopetario æquali, in mille partes dissiliat. Qui tamè spiritus, si retenti, commodeq; extracti, ac in aquam resoluti fuerint: non minore virtute & diligentia, ac aquæ fortes & regales dictæ, argentum & aurum dissolvunt.

Atque hi sunt spiritus, quibus solis Hermetici omnem vim ejusmodi operationum concesserunt, & ex quorum materia quamplurimos in nobis morbos procreari asserunt. At dogmatici occlamabunt, nullum sic ab Hermeticis discrimen statui inter morbum & morbi causam, quasi unum & idem sint: quod absurdissimū dictū est. Præterea addent, se quoque ex magno illo Hippocrate didicisse, hominem constare partibus cōtinentibus, contentis & impetum facientibus, & vitia rerum contentarū (quos humores esse dicunt) morborum esse causas: continentiū verò partium defectus, morbos esse ipsos: & symptomatū fructus in spirituum impetu & agitatione apparere. Sed dum ita loquuntur, non advertunt, quid sibi ab Hermeticis responderi possit, ex ipsius Hippocratis libro de flatibus, ubi

*Alia ob-
jectio dogmat.*

morbos omnes scribit Hippocrates ἀπὸ πνευ-
μάτων, à flatibus aut spiritibus proximè profi-
cisci. Ubi in exemplum adfert nō epilepsiam
tantum: sed & hydropisim & febres. Nec non
plurimis rationibus & observationibus ibi-
dem probat & sustinet, omnes omnium a-
ctionum debilitationes, depravationes & ab-
olitiones, ex potentiis & impressionibus vi-
talibus spirituum promanare. Quod cum ita
sit, quomodo morbos continentibus parti-
bus, aut corporibus crassis & immotis Do-
gmatici potius quàm mobilibus spiritibus
adscribant? quum ab ipsis, ut supra dictum
est, primò & præcipuè actiones vitientur? iis-
que solis morbi appellatio propriè congruat?
Nam illud, à quo proximè læduntur actiones,
morbus appellari debet. Atqui à spiritibus
pravis proximè læduntur actiones. Ergo spi-
ritus pravi morbi appellari debent. Porro in
spiritibus duo consideranda: ipse spiritus sim-
pliciter dictus, qui est causa sanitatis vel mor-
bi: vel spiritus bona vel mala constitutio, quæ
dicitur sanitas vel morbus. Unde ipse spiritus
materialiter sive improprie, pravitas autem
& mala constitutio ipsius propriè & formaliter
morbus appellari debet: ut verbi gratia,
quando dicimus, febrem esse calorem in cor-
de accensum, ipse calor non est propriè seu
formaliter febris, sed intemperies & excessus
calo-

Duplex. spi-
rit. conside-
ratio.

caloris est ipsa febris : unde febris dupliciter definiti potest , materialiter & formaliter, ut scholæ loquuntur : materialiter, ut, febris est calor in corde accensus : formaliter, ut, febris est intemperies cordis calida , vel est ametria ex accensis spiritibus sulphureis in corde , ut placet Hermeticis. Sed objiciet quis, morbum in spiritibus residere non posse, cum morbus tantum partibus corporis inhaereat, ex dogmat. decreto. Huic occurratur, cum corpus nostrum & contentis & continentibus, & unumquodq; membrum duabus partibus, crassiore scilicet & subtiliore constare dicimus: crassiore, ut sunt ossa, venę, carnes, parenchymata: & subtiliore, nempe vaporoso spiritu: idē dum morbus spiritibus inesse dicitur, etiam membris, & partibus animalis insidere affirmatur.

Objection.

Sed frustra nominibus & appellationibus, sprete rerum disquisitione & differentiarum cognitione, inhaeremus. Neutrius autem sectę, hac in re, partes tueri velim : sed dicam tantum (ut, quod sit inter illas discrimen, ostendam, & simul rationem afferam, quā conciliari possint, quod meum est institutum) à dogmaticis jure, nec citra firmas ac validas rationes, morborum causas ab ipsis morbis, & eorum symptomatibus distinguere debere, ut quę nec unum & idem sint, quemadmodum causa & effectus idem esse non possunt:

*Diff. causa,
morbi &
symptom.*

sed essentialiter, seu essentiali definitione differant. Contrà verò ab Hermeticis scribi, hæc tria non differre genere, aut essentiali definitione: sed accidente duntaxat: quòd unum sit actu, alterum potestate morbus: quemadmodum sulphur accensum non differt ab eo, quod non est accensum: maturus fructus à non maturo, ipso genere & essentiali definitione. Sed quod unum sit actu ipso inflammatum & maturum: alterum nequaquam, at quod tamen inflammari & maturari potest. Quod si Aristoteles primo metaph. refellit Megarenses, qui negabant, quicquam esse *ὑπάρχειν*: sed illud tantùm esse aliquid affirmabant, quod esset actu: Ita meo judicio Hermetici possunt nonnullos dogmaticos, in eo, jure refellere, quòd nolint causam morbi appellare morbum: quia causa morbi actu non sit morbus. At quid sum loquutus? En ferè tota dogmaticorum schola obmurmurans in me parata est insurgere, quòd apertè nimis Hermeticorū partibus suffragari videar. Sed lentè quæso festinate, amici, nec iras præproperè in me acuite. Recolligite me Oratoris vel Advocati officio hoc loco defungi: mei quæ esse muneris, quod justum & æquum est demonstrare, causam quæ; Hermeticam hîc jure defendere: sicut ad vestram tuendam & sustinendam, nihil à me omissum, quod afferri debue-

debuerit, compertum habetis. Quòd enim hâc ratione viam vobis aperuerim, vobis, inquam, qui istius litis futuri estis iudices: quò æquiores & rectiores sententiam pronuncietis: laudem potius à vobis, & gloriâ, quàm reprehensionem & vituperium promereri, omnes æqui affirmabunt iudices. Sed ut eò, unde digressa est, redeat nostra oratio, agnoscamus, insita esse in nobis ea semina & radices, ac rerum principia, quæ digestis temporibus in exaltationem suam adducta, fructus sui generis, hoc est, morbos & symptomata actu producant. Atq; hac lege, dicent Hermetici, latere in corpore radices, semina, impuritates nitrosulphureas, febriles, vel mercuriales, vitriolatas, epilepticas: quæ maturo & opportuno tempore accensæ, separatae & exaltatae, fructus febriles & epilepticos possunt producere, tum in corde, tum in cerebro: utpote rigores, frigiditates, calores præter naturam: repentinum casum, motus convulsivos, oris & faciei distractionem, & id genus reliqua tum febrilia, tum epileptica symptomata. Has radices Hermetici cū dogmaticis appellare possunt causas antecedentes *Causa morborum antecedentes.* morborum, febrium videlicet, & epilepsiarum: quæ ubi accendentur, exaltabuntur, & fructus suos producent, erunt etiam morbi, morborumq; symptomata. At si progrediamur

mur ulterius, & causis istis antecedentibus morbi appellationem tribuamus: nihil absurdi inde consequetur: siquidem malorum radices & seminaria, in corpore latentia, ea ipsa sunt, quæ, dum quiescunt, modò breviores intermissiones febribus: modò epilepsis longiores concedunt. At dum exaltantur, in actum proferunt suos paroxysmos: ita ut unum & idem sit causa morbi, & morbus. Saltem fatendum est, in illis radicibus malum aut affectum potentiâ inesse: sicut in canis semine, canis potentia inest, in semine erucæ, eruca. Quin & in febrium intermissionibus, & epilepsiarû silentiis, securè dicimus, hunc vel illum hæc vel illa febre laborare, aut epilepsia conflictari: licet paroxysmi fileant. Sed quis hæc inficiabitur, quùm vel ipse Galenus dubitarit, quando esset dysenterix nomē impositurus: an ipso principio exulcerationis intestinorum, quo tempore nondum prorsus læsæ sunt actiones: an quando prorsus depravatæ sunt? Sed diutiùs, quàm par est, cortici hæremus; nucleum ipsum excutiamus. At in horum quatuor morborû causis, quos tractamus, quid sentiant Hermetici, & quid aut quantum à dogmaticis discrepent, videamus.

CAPUT X.

Omnia spirituum divina actionum, potestate pollentium ministerio à Natura tam superiore, quam inferiore administrari, illasque actiones injuste crasi qualitatum elementarium assignari.

UT igitur ab epilepsia ordiamur, coacti jam fuimus, cum dogmaticorum litem agitaremus, ostendere, ipsis inter se, in precipuis istorum morborum causis, non convenire, quum eorum alii, etiam medicorum Coryphæi, substantiis frigidis, crassis, pituitosis & terrestribus causam ascribant: alii fumosis & spirituosis. Jam quoque perspectum etiam reddidimus, eorum crassissimam esse opinionem, qui crassæ & terrenæ materiæ adjudicant, ut repetitione & probatione amplius non sit opus.

Qui inter dogmaticos halituosas & spirituosas horum morborum causas constituent: vapores nempe & fumos aliquos, eosque acres & malignos: aliquid quidem ad rem dicere videntur: at non quod satis est, quum acrimoniæ & malignitatis ejusmodi halituum originem & radicem silentio prætereant: & à quibus spiritibus, citra quos nullius sint

potestatis, acuantur & animentur, indictum prorsus relinquunt. Ex quorum silentio hanc longam narrationis seriem contexuimus: ut ostenderemus, omnem prorsus vim & actionē à solis ejusmodi spiritibus proficisci, præsertim ad dissolutiones & coagulationes inducendas: illosq; hallucinari, qui externis illis frigidis aut calidis qualitatibus, ad ejusmodi effectus producendos, immotantur. Quinetiam, si locus & tempus hoc concederent, ut cœlestem cum terrestri medicinam jungeremus, (quod in alium locum rejicimus) palàm faceremus, istiusmodi calores & frigora tum demum vim ad agendū obtinere, cum hujusmodi spiritibus stipantur. Quod satis testantur frigidi illi Saturni spiritus, qui sinisteris aspectibus usque aded vel ardentissimos solis radios, totumq; aërem refrigerant, ut ipsum interdum, vel media etiam æstate, congelant. Idem testimonium nobis exhibent frigidi spirituum Atlantidarū, aut Pleiadum aspectus, ex fructuū terræ deperditione, quos frigore suo congelant: cū mense Aprili, & circa Maji principium, Sole in signo Tauri, & prope aspectum Pleiadum existente, usq; aded solarem radiorum calorem sua frigiditate infringunt & coërcent, ut loco temperatissimi caloris omnia frigore horreant & gelu.

Videmus è contrario, quando sol est in signo

*Impressio-
num cœle-
stium causa.*

gno leonis, atque in sua exaltatione, prope
 martialem & ardentem caniculam, cum toto
 aëre solis radios ardentiores fieri: qui tamen
 frigidis Saturni spiritibus sæpenumero ob-
 tunduntur, cōsopiantur, & propè extinguan-
 tur: ut superioribus annis in nostra Gallia ex-
 perientia didicimus, cum, sedens in virgine
 Saturnus, caniculæ erat proximus. Quinimò
 ipsimet falluntur, qui ventorum virtutes de-
 finiunt sola caliditate aut frigiditate. Sic Au-
 ster, non quia humidus & calidus, caput gra-
 vat & replet: sed quia in illo virtus quædam *Ventorum*
qualitates.
 opiatica à soporiferis spiritibus insit illi pro-
 pria. Hippocrates ideò Austrum βαρύνκοον νο-
 σπὸν, χαρυνβαρυνκὸν, διαλυτικὸν appellat. Neq; Aequi-
 lo tantum quatenus frigidus est & siccus con-
 glaciatur, acerbusque est & mordax, sed quod
 ipsius proprietates vitriolata, acetosa, berbe-
 risata sint, eodemmet Hippocrate teste. Atq;
 hi sunt spirituales effectus, qui ex astris cœle-
 stibus perpetuò in hæc inferiora influunt:
 quorum spiritibus usque adeò referta sunt om-
 nia, ut verissimum sit istud Poëtæ: Jovis om-
 nia plena. Sed notandum est, quam Aristoteli
 vocarunt δυνάμιν ἐσώδω, , & Latini po-
 tentiam essentialem, propriam cuiq; substan-
 tiæ, quamq; asserunt esse in categoria substā-
 tiæ, ab Hermeticis dici spiritus, eosq; scientia *Quid sit*
δυνάμιν ἐσώδω
σώδης περι-
 instructos concoquendi, dissolvendi, moven- *patet.*
 F s di, sen-

di, ſentiendi, &c. In vètriculo, corde, cerebro & cæteris partibus, quos ſpiritus ſubſtantias vocant, ut hac in parte utriuſq; ſectæ ſententia parum diſcrepet. Etenim ſcientia illa eſt ipſamet *διναμὶς ψυχῆς*, quam Ariſtoteles & alii Philoſophi conſtituunt in omnibus rebus, & ex qua omnes actiones proficiſcuntur. Nam quemadmodum anima eſt, quæ cernit, cui tamen non perſpiciuntur colores, niſi per quædam instrumenta, quibus utitur, nempe per pupillam oculi: quæ ſi vitiata fuerit, aut totum oculi instrumentum, denegatur homini videndi actus, etſi in anima perſtet videndi facultas integra. Sic planè natura nihil producit, niſi per ſpiritus, qui inſunt ac deliteſcunt in rationibus rerum ſeminalibus. Ejusmodi ſpiritus ſunt veluti instrumenta, ſine quibus ſemina ad propagandum inutilia ſunt. Ex quovis enim ſemine, ſi ſpiritus exhauerit, ſemen infœcundum eſt prorſus. Ergo cùm Hermetici dicunt, illos ſpiritus ſcientia mechanica eſſe inſtructos fabricandi ſibi corpora: illiſq; omnes actiones tribuunt, nec tamen naturam excludunt: quæ virtus eſt divina, rebus naturalibus inſita: at per metonymiam instrumento tribuunt, quod artifice, nempe naturæ adſcribendum eſſet propriè.

Notandum interim eſt, hanc ſpiritus vocem variè uſurpari, & in diverſas ſignificationes

nes torqueri, quod cognitum summè necessarium est, ut omnis vitetur homonymia & amphibolia. Quidam enim habentur spiritus, qui medii sunt inter corporeā naturam & incorpoream: ut qui & spiritus sint corporei, & corpora spiritualia dicantur. Ejusmodi spiritualia corpora aut corporei spiritus prima vocantur materia, quòd radicibus vel seminariis rerū principiis proximi adhæreant: à quibus dona, proprietates & officia corporibus finitima emanant: ita ut ii sint, qui propriè innata quadam mechanica arte, seu artificiosa scientia instructi & dotati sunt: quiq; saporū, colorum, odorum, reliquarumq; qualitatum virtualium, ut & figurarū, magnitudinum, dimensionum & proportionū notitiam possident. *Fons & origo omnium qualitatum.* Ii in omnibus seminibus cōspicuis, tanquam matricibus, inclusi delitescūt: ut sic videre liceat, dum functiones obeunt, ex tantula glande proceram quercū enasci: & ex grano, aut semine nigri vel albi coloris extrinsecus apparentis, varios ac diversos colores, juxta proprietatem, quam intrinsecus habet insitā, nec non varios odores atq; saporē emergere. Quod omnibus seminibus, cujuscunq; speciei sint, innatum est & propriū: ita ut nihil ejusmodi ab illis produci queat, si spiritibus suis destituta fuerint. Et quamvis quantitate & mole corporis extrinsecus nihil imminuta depre-

deprehendantur: omni tamen propagationi & generationi, ex privatione suorum spirituum, prorsus inutilia sunt: utpote qui spiritus soli authores sint ejusmodi impressionū, signaturarum vitalium, omniumq; actionum & facultatum, quas neq; ad crasim & temperaturam, neq; ad nudas illas elementales caliditatis, frigiditatis, humiditatis & siccitatis qualitates referre jure liceat: ut quæ sint agētia ὁμοειδῆ, eam simul qualitatem extrinsecam, quam habent, in patiens corpus imprimētia. Sic enim ignis calidam rem efficit, glacies & nix frigidam. At spirituales illæ rerum substantiæ καὶ ἐντελέχειαν agere dicuntur, id est, intrinseca sua vi & facultate, quæ ἐντελέχεια seu perfectio dicitur. Aristotelici autem & nonnulli medici, quod spiritibus adscribere debuerunt, id toti substantiæ, & substantiali formæ arrogant, illas nimirum facultates, vires, potestates, actiones, quarum nullam aliam causam esse volunt, quàm substantiam & formam substantialem, quæ καὶ ἐντελέχειαν afficiunt & movent aliquid seu alterant: Non quòd id præstent manifesta sensui qualitate, prout elementa: sed occulta vi & potentia formæ substantialis: ut, verbi gratia, calor zinziberis non est manifestus, nec tactu percipitur, ut ignis calor: sed occulta est vis ipsius zinziberis: & ejus actio, nisi calore animalis movea-

Tota substantia peripatet.

moveatur, percipi non potest. Quod propriū quidam esse autumant occultarum potentiarum seu facultatum abditarum: & κατ' ἐντελέ-
γειαν fieri dicunt, ut supra.

Quod autem isti tribuunt substantiali formæ, Hermetici aptius & tutius prædictis spiritibus adscribunt, tribusq; principiis hypostaticis, nempe sali, mercurio, & sulphuri. Sali quidem & mercurio sapores & colores vendicant, cum detergendi, aperiendi, mundandi, evacuandi, & instar balsami, ab omni putredine corpus cōservandi facultatibus, sulphuri verò odores, cum consolidandi, agglutinandi, & dolores sedandi viribus & proprietatibus. Ita ut hinc videre liceat, quàm parum inter se utraque secta dissideat, & ad mutuam concordiam, secus quàm creditur, propensa sit.

Sed ut ad spiritus nostros redeamus: abundè docuimus, illis solis propriè omnes omnium actiones deberi: clarioremq; inde doctrinam ac demonstrationem percipi, si eis tam illustres & admirandi ejusmodi effectus tribuantur, quàm si formis, aut toti substantiæ adjudicentur. Alioqui perinde esset, ac si procul, & quàm remotissimè, è cœlo videlicet, peteremus, quod penes nos & præ manibus habemus: ut multis vitiū hoc commune est, quòd internæ corporū anatomiz, in quibus,
vel

*Varii spiri-
tuum effe-
ctus.*

vel ipsis oculis, spiritus admirandis virtutibus
& actionibus præditos intueri licet, ignari
sint. Qui quidem spiritus, pro varietate lemi-
num, substantiarum, & principiorum hypo-
staticorum, quibus inhaerent, tanquam in ge-
minis matricibus, alii corporaliore forma, alii
spirituosiore, varios etiam effectus produ-
cunt. Inter enim spiritus hæc distinctio est, ut
alii magis sint corporei, alii magis spirituales,
alii verò medium inter utroq; teneant. Mer-
curiales, vaporosi & aquosi, volatiliores sunt,
& qui omnium primi è corpore exhalant.
Salsuginosi ac fuliginosi omnium maxime
corporei sunt: quiq; postremi ex corpore di-
velluntur: neque id citra ingentem ignis ef-
fervescentiam. At sulphurei, halitiosi & o-
leaginosi, qui volatilibus & fixis, tanquam
intermediæ copulæ, glutinis instar, inter-
cedunt, utrorumque naturæ participes sunt.
Quos quidem spiritus omnes, certum est,
variis saporibus, coloribus, odoribus, aliis-
que agentibus qualitatibus esse dotatos, ju-
xta naturarum & substantiarum varietatem,
unde, solutis vinculis, emerferunt: sive
id sit occulta & inscrutabili interni & ab-
diti in natura ignis virtute & operatione:
sive artis ipsius ministerio, naturam imi-
tantis.

Ut autem istorum spirituum effectus oculis

lis subjiciamus, proponemus quædam exempla, ex vulgaribus & quotidianis rebus petita, ac proinde omnibus nota. Quùm salpetræ sua terra, qua continetur & generatur, conspurcatus adhuc est, & sulphur sua minera nondum exutum & defæcatum: utriusque agendi vis usq; aded languet obtusa, ob substantiarum corporalium & terrestrium, quibus devinciuntur, mixtionem, ut ne flammam quidem possint concipere. At cum suis corporum vinculis soluta & expedita sunt, simulq; miscentur: palam est, quantis agant viribus, quantoq; potentes eorum virtutes impetu sese exerant.

Vulgarem & marinum salem in quotidiano ciborum usu sumimus & edimus: edulia eodem condimus, quo, ut balsamo, à putredine vindicentur. Porro frustra coronatum aureum, vel drachmam unam auri, sexcentis salis marini libris immergamus & sepeliamus, à quo ne tantillum quidem varietur, aut immutetur: à cujus tamen spiritus è corpore extracti & separati uncia duæ vel tres auri drachmæ, aut etiam plures uno momento in aquam solvi possint. Possemus multa alia in medium exempla proferre. Sed objicietur nobis, vim istam cuiusdam erosivo, aut acri qualitati, sali inhaerenti (ut & aliis rebus) adscribendam esse.

Obiectio.

Cui

*Non omnia
valida agē-
di potestate
pedita sunt
ad sensum
acria.*

Cui objectioni jam suprà respondimus ab exemplo aquæ fortis: quæ, post argentum dissolutum, acris quidem perstat: at spiritibus suis spoliata, qui in solvendo argento expirarunt, nullius amplius est potestatis nec effectus. Quod ut meliùs pateat, nequaquam in acrimonia vim ejusmodi consistere, nunc afferemus exemplum ex quibusdam naturis, quæ omni acrimonia, & qualitate saporis manifestæ destitutæ, attamen admirandos ejusmodi producunt effectus ex spirituum, quibusurgent, potentiis & virtutibus. Flores antimonii spirituales sumamus, qui, licet careant acrimonia, si tamen ad duo vel tria grana propinentur, usq; adeò atrociter corpus concutiunt & divexant, tum vomitu, tum dejectione, ut res non careat periculo. Quod suo nimium damno miseri multi experiuntur, qui ignaris Empiricis potiùs, quàm doctis & veris medicis, salutaris à veneno auxilii separandi, & tutò porrigendi, ac opportunè peritis & expertis sese committunt. Sumamus etiam antimonii vitrum in exemplum. Hoc cum omni sapore quoq; careat: idem tamen ferociter præstat, quod ejus flos: idq; ob spiritum quendam album & arsenicalem ipsi insitum, qui in marmore, in quod injectum fuerit vitrum, facile animadverti potest: cujus pulvis tenuissimus & subtilissimus, si ad aliquot

quot septimanas Soli exponatur calido, & de eo postea majore etiam dosi propinetur, nularum virium ad purgandum aut movendum corpus futurus sit, quod calore Solis spiritus ejus exhalarit ac evanuerit, quod alibi notavimus. Quod magnam spiritus volatilitatē testatur ac tenuitatem, qui tamen in uncias singulas vix fortè granum, aut momenti dimidium pendat.

Quinetiā metalla ipsa, vel solidissima quæque, in quibus vitam non agnoscit vulgus, omniq; vigore ac hujusmodi spiritibus carere opinatur, ea ipsa sunt, quæ longè pluribus & nobilioribus potiuntur. Cujus rei testimonia luculenta apparent ex variis & admirandis illorū effectibus, quum ea peritus artifex præparare, & à crasso suo, quo vincta detinentur, cortice enucleare novit. Atq; ejusmodi spiritus naturæ elementaris simplicitatem æmulantur. Qui luscii lusco lumine delectantur, & ultrò oculis tenebras offundunt, ii magnam illorum lucem ac stupendas operationes contemplari nequeunt, quæ in thermis, seu balneis & aquis metallicis, ejusmodi promiscua spirituum copia abundantibus, spectantur.

At nec aurum, utiq; omnium metallorum solidissimum & fixissimum, ejusmodi spiritibus vacuum est, quos contrà habet præ cæteris nobilissimos & potentissimos: quorum

*Mira auri
actio.*

admirandi effectus satis exprimi non possent, nisi ipsis oculis cernerentur. Hoc enim à proprio suo & familiari corrosivo solutum, si oleo præcipui vegetabilis, guttatim (ne major fiat ebullitio, quàm par sit) instillato, hæc dissolutio perfundatur, aurum prius dissolutum statim in calcem reducetur: quæ postea lentissimo igne exiccata, tantæ est virtutis & efficacæ, ut solo motu & sine igne, conatus & effectus potentissimos ac impetuosissimos, instar bombardarii pulveris, non quidem in altum & sursum, ut ille, sed deorsum, & in infernas partes exerat & evibret: ut vel lignea mensa hoc ictu perforari & dirumpi possit.

Quæ suprâ commemoravimus, in hunc finem à nobis allata sunt, ut, quàm variis & admirandis virtutibus hujusmodi spiritus præditi sint, innotescat.

Objection.

At excipiet aliquis: etsi ita est, quorsum tamen hæc? & quid inde inferatur, cùm nulla sit metallicorū spirituum cum microcosmicis affinitas, nec consortium, ut tot verba frustra, & nihil ad rem pertinentia effuderis? Cui objectioni respondeo, admirandam esse in natura rerum omnium, tam metallicarum, vegetabilium, quàm animalium conspirationem, quæ ab uno & eodem principio enatæ, suæ originis similitudinem, unionem & consensum facilè retinēt: ita ut natura mineralis

in ve-

in vegetabilem, & vegetabilis in animalem,
 nullo negotio transeat & commutetur. Quæ
 utiq; admirandæ transmutationes ex cognati-
 one, consortio & analogia spirituum inter
 se balsamicorum proficiscuntur, utpote qui,
 ut dictum est, ex eodem fonte, radice & prima
 materia, essentialiq; forma eadem, seu ex eo-
 dem spiritu æthereo, primo motore, omnia
 animante & vita perfundente, promanarint.
 Quod testatus est divinus Plato in Timæo,
 his verbis: Quùm igitur Deus sempiternum
 hunc mundum condidisset: rationum quæ-
 dam semina ipse indidit, & vitæ exordium di-
 vinitus induxit, ut cum mundo vim quoque
 procreatricem gigneret. Quæ quidem Plato-
 nis verba, de Deo etiam creatore, & de hac vi-
 tali ac generante virtute omnibus rebus in-
 fusâ, ex libro Geneseos desumpta apparent,
 qui ei fuerat cognitus, ut fusiùs alibi diximus.
 Hanc vitalem virtutem seu spiritû æthereum *Anima*
 per totum orbem diffusum, singulisq; rebus *mundi.*
 insitum, hoc idemmet esse constat, quod Pla-
 to animam mundi nuncupavit, hoc est, infu-
 sam eam in res omnes virtutem, moderatri-
 cem ac gubernatricem omnium corporum.
 Sic enim apta & congrua fuerit explicatio, ea-
 que petita ex ipsius Platonis verbis, quæ ex e-
 jus Timæo citavimus.

Hanc autem philosophandi rationē sequi

coacti sunt Ethnici illi Philosophi, ex consideratione & aspectu naturalium hujus mundi rerum, ex propria natura fluxibilibus, caducarum & corruptibilium. Quæ, nisi utiq; divina aliqua vi conservarentur & continerentur, ab ordine & fine, in quem suis quæque ab initiis procreata & destinata sunt, resilire possent: quibus dissectis aut divulsis, magna totius mundi sequeretur confusio & perturbatio. Quod quidem ut averteret summè bonus & omnipotens ille Deus, juxta providentiam suam, sapientiam ac sui Spiritus virtutem, universalem illam naturam creavit: qua, ex æterno suo decreto & immutabili cōsilio, tanquam causis secundis, ad operis sui, in mundi opificio stabiliendo, conservationem uteretur: idq; cœlestis ac superioris mundi rotatione perpetua, ac variis variorum astrorum & siderum ejus influentiis, nec non ignium æthereorum, septem planetarum motibus & aspectibus, vitalibusq; præsertim ac admirandis astralibus virtutibus, præclarissimæ istius & primogenitæ *Lucis*, (tenebrarum, privationum & impotentiarum rerū omnium fugatricis ac expultricis) quibus vivunt, animantur, vigentq; caduca hæc omnia. Quæ quidem lux, per omnes cœlestes ignes olim diffusa, tandem verò, velut in compendium, in Sole contracta, indè, tanquam ex domicilio proprio

prio & seminario, per illius conversiones & revolutiones diurnas & annuas, in rerum omnium generationem, ortum & interitum, potentissimè vires omnes explicat. Quod quotidiana indies experienciâ intueri licet. Nec omnem idcirco hujus administrationis curam ita naturæ commisit Deus, ut posthac securus quiescat & otiosus: at contra, perpetuò operatur, gubernaculum ipse præ manibus tenens & torquēs, pro arbitrio & sapientia sua, naturam, juxta eas dotes, proprietates & scientias, hoc est, virtutes animantes, vivificantes & generantes, quas ei & seminibus ejus, virtute ejusdem spiritus, qui ferebatur, vel (ut vult Basilius) incubabat super aquas, indidit & impertitus est: idq; juxta verbum, quod ore protulit: *Terra producat semen vivificum, in animam viventem.*

Inter causas secundas, quæ ex primis semper pendent, balsamicalis quædam est natura sive astralis, æthereusq; spiritus, (vita rerum, primumq; movens in hæc inferiora & caduca) qui suas primum exerit virtutes in natura elementalī, tanquā in prima & omnium simplicissima creatura, quas tandem natura illa elementaris in mineralem primum naturam, tanquam fœturam suam primam diffundit: à qua postea in vegetabilem, ac tandem ex vegetabili in animalelem traducuntur.

Hæc prima spiritualis essentia, quùm sibi, in penetralibus metallicæ naturæ, corpus ordiri incipit (quod sibi primò loco illic attexit) id quod primùm conspicitur, vaporosus quidam humor est, subtilis, balsamicus, nitro-acetosus, in quo delitescit & vita, vitæq; conservatio individui futuri. Hunc vaporem natura vegetabilis, hoc est, plantæ exogunt & hauriunt, quo aluntur & sese foveat: eumq; propria & nativa coctione, ex natura minerali in vegetabilem transmutant.

Atq; hoc modo ita sublimatur is vapor, ut vitalior, spirituosior & magis æthereus reddatur, formamq; ignis balsamici induat, ac pretiosissimæ nobilissimæq; aquæ vitæ, quæ omnibus plantis, præsertim alimentosis, sive frigidis, sive calidis, ut clariùs à nobis dictum est, ingeneratur. Idq; ipsum est, quod plantas ab externis injuriis non solum tuetur, sed etiã novorum individuorũ continuationem perpetuat, universamq; totius plantæ cõstitutionem, spiritualis ac vitalis illius humoris benignitate, irrigat, nutrit, fovet & conservat. Natura autem sensitiva & animalis, à vegetabili, hoc est, à plantis, tanquã ex suo alimento, spirituosum illum vaporem, ætheream ac balsamicam substantiam excipit: quam longè præstantiorẽ, cœlestiorem, vivacioreẽ, omnibusq; modis perfectiorẽ & spiritualiorem, longeq; ab ea,

ab ea, quæ in plantis fuerat, discrepantem reddit ac efficit. Etenim virtute spirituum concoctionis sensitivæ naturæ, substantia hæc balsamica, vegetabilis, vivifica, longè alia, nobiliorq; quinta substantia elaboratur, in pelicanis scilicet & vasculis vitalibus sensitivæ naturæ, aut animalis, quàm quæ in plantarum naturalibus ventriculis coqui & perfici solet. At microcosmus, homo, quùm plantis seu vegetabilibus & animalibus vescatur, *Nutrimen- tum homi- nis.* hoc est, illorum quintas essentias, & balsamicum illum spiritum in suum alimentum extrahat, propriâ & nativâ suâ concoctione illam ita præstante artificio chymico extillat, sublimat & circulat, hoc est, virtute sua vegetabili, sensitiva & animali, quas in se omnes continet, ita agitat, deducit, acuit & illustrat, in omnes partes convolvendo & diducendo, ut purissimum, subtilissimum & cœlestissimum vitæ nectar perficiat, hoc est, symphytum emphytumq; calorem, aut potius ignem verè æthereum, naturæ humanæ productorem & conservatorem: ignem inquam æthereum, spiritum cœlestem, balsamum vitalem & pretiosissimum, quem Aristoteles sublimi suo ingenio, & altiora quæque, præ aliis Philosophis, meditante ac penetrante, agnovit originem esse, & omnis generationis ac conservationis rerum naturalium funda-

mentum, quum sub finem tertii sui libri de generatione animalium sic scribebat: *Omnis animæ potestas alterius cujusdã corporis particeps esse apparet, ejusq; diviniore, quã quæ elementa appellantur. Et quemadmodũ nobilitate, obscuritateve animæ inter se discrepant: ita & natura ejus corporis differt. Continet enim in se semen cujusq; fecunditatis suæ causam, nempe ipsum calorem, qui igneus minimè est, neq; id generis facultatẽ aliquam emulatur: sed spiritus, qui in semine spumanteq; corpore coercetur, & natura, quæ in eo inest spiritu, proportionem respondet elemento stellarum. Quamobrem ignis nullum generat animal: neq; constitui quicquam densis, vel siccis, vel humidis videtur. At verò Solis calor & animalium, non modò qui in semine continetur, verum etiam si quid excrementi sit, quanquam diversum à natura, tamẽ id quoque principium habet vitale. Itaq; dura, mollia, lenta, rigida, aspera, lævia, caloris & frigoris vi effici possunt. At propria cujusq; ratio & essentia nequaquam ex elementis emergit.*

Radix vitæ. Quemadmodum autem æthereus, vitalisq; spiritus rerum, qui in earum cœlesti quinta essentia positus est, rector, moderator ac conservator vitæ statusq; earum est: sic alii sunt impuriore, & corruptiores, ab excrementis rerum & earum impuritatibus prodeuntes, qui variis modis vitales illos spiritus aggrediuntur.

diuntur & imperunt, mortemq; tandem in- *Anatomia*
 ferunt: cui ob peccatum homo, vitâ perpe- *morborum*
 tuâ, quam ab inspiratione divini flatus ante *& mortis.*
 lapsum obtinuerat, spoliatus, factus est obno-
 xius: terra etiam, ex ejus culpa, maledictione
 divina ita diris omnibus devota, ut nihil in
 rerum sit natura, quod mortis aculeos devi-
 tet & effugiat. Quæ quidem mors, nil nisi se- *Mors quid*
 paratio, divulsio & consumptio spiritus istius *sit.*
 & radicalis vitæ balsami est, à quo solo anima
 cum corpore colligatur & perstat. Hoc enim
 deficiente, consequitur corporis interitus.
 Quod utiq; videre est in metallorum corru-
 ptionibus, quum rubigine eroduntur: in fru-
 ctibus, cum verminantur, & arborum trun-
 cis carie putrescentibus. Quæ quidem deprava-
 tiones & corruptiones, membrorum ho-
 minis sphacelis & siderationibus respondent
 ac æquipollent: quibus tamen paulatim ene-
 cantur, quòd in illis balsamus ejusmodi pu-
 trefactus emoriatur. In hujusmodi autem
 corruptionibus, certissimæ mortis indicibus,
 delitescunt tamen alterius cujusdam vitæ se-
 minaria: ex quibus varia vermium genera e- *Generatio*
 nascuntur in fructibus, arboribus & huma- *vermium.*
 nis corporibus, tam intrinsecus, quàm extrin-
 secus. Quæ quidē, etsi ex corruptione orian-
 tur, quum vita sint prædita, aliunde quàm ex
 vitalibus spiritibus procreari nequeunt: qui

utcuq; sunt spiritus, parentū tamen suorum
impurorum & corruptorum naturam reti-
nent, ut tandem putridos, exitiales ac pestife-
ros fructus suæ naturæ ptoprios egerminent,
debellato & extincto purioris vitæ & sincer-
iorum fructuum balsamo.

Ejusmodi itaq; corruptiones, matrices sunt
& seminaria, in quibus venenosi ac pestiferi
spiritus sedem suam habent. Unde in nostris
corporibus varia morborū genera procrean-
tur: quorū quotidianæ trāsplantationes, ista e-
jusmodi ex vitalibus radicib⁹ & spirituosis se-
minibus prodire, certissimā nobis fidē faciūt.

*Alia spirit.
diff.*

Ut tandem ultimæ superiorum spirituum
differentiæ colophonem addamus, de quibus
tam longā verborū seriem contexere coacti
fuimus, eamq; fusiùs extendere, quàm fortè
argumentū nostrū patiebat, concludimus,
tales reperiri spiritus (præter eos activis illis
qualitatibus, de quibus egimus, seu utilibus,
seu noxiis præditos) qui illis sint oppositi: nē-
pè quædam esse spiritualia corpora *ἑίματα* ac
evanida, nullius efficaciæ, virtutis, ac faculta-
tis, quæq; omni scientia destituta sunt: sive ii
sint nudi vapores, sive inanes fumi, fugacesq;
umbræ corporū & aliorū spirituū. Quæ qui-
dem postrema hæc spirituū evanidorū diffe-
rētia à Dogmaticis probè & agnoscitur & re-
colitur, ut qui passim in suis libris, vaporis, fu-
mi,

mi, halitus, exhalationis, expirationis, flatus, halituosi vaporis, caloris fumosi & flammæ, vaporosi sudoris, exhalantis humoris, ventositatis grossæ, humiditatis flatuosæ, halituosæ substantiæ, qualitatis nidorosa, spiritualis essentia, auræ malignæ, fumosarum excrementorum, fuliginosorum excrementorum, vaporosarum superfluitatū, crebram mentionem faciant. Sed inanes jactantur hæ voces, ac prorsus emortuæ: ut quæ vanis tantum & mortuis etiam qualitatibus innitantur, unde egregius nullus eliciatur effectus, qualis ex vera spirituum agentium & balsamicorum, siue utilium, siue noxiorum notitia & speculatione hauriri & educi solet. Quod satis superq; longiore oratione docuimus, ut discamus, in illo puro, æthereo, & eorum radicali balsamo vitam nostram ejusq; conservationē, sanitatemq; esse repositā: ceu cōtrā, ex eorum impuritate & malignitate morbus interitusq; noster cōsequitur. Præterea curationē & restitutionē defectuū, quibus sæpè languescimus, nequaquā in sola crasi & mixtione elementorum, neq; in solis qualitatibus primis, caliditatis, frigiditatis, humiditatis & siccitatis, sitā esse sciamus, sed potius illorum defectuū, siue affectuū causas ac remedia balsamo radicali, cœlesti, quintæ auxiliiorum essentia adscribenda esse, spiritibusq; mechanicis ei insitis, quos Paracelsus scribit

*Vis medica-
trix in quo
delitescat.*

ina-

in abyſſo naturæ eſſe reconditos: qui certis temporibus proferunt ſeſe, in generationes medicamentorum: nec abolitis medicamentis eos deſtrui, ſed in abyſſis ſuis quieſcere aliquandiu, nulloque naturalium rerum interitu extingui. At obſtreperum clamorem & cachinnos multorum videor mihi audire, qui novam ſic doctrinam & proſus inauditam, ac etiam ſuæ Philoſophiæ contrariam induci autumant. Subſiſtite pauliſper, quæſo, ô amici. Neque enim uſque adeò vana, frivola & inanis opinio hæc eſt, quin animum ad eam appellere debeatis, eaq; intellectus veſtri oculos, ſupra modum in terram deſixos, in cælum uſque poſſit attollere. Non enim ex ſolo Paracello emanavit hoc dogma: ut quod cum Socraticorum de Idæis, cum Stoicorum de cauſa *πνευματικῇ*; Anaxagoræ de ſyncრიſi atomorum, & authoris de diætâ, quem Hermetici Hippocratem eſſe agnoſcunt, opinionibus conſentit, & planè conforme eſt, ut alibi in Anonymum quendam fuſiùs docuimus.

*Semina actu
animata.*

Sed quid Hermeticis reſpondebunt, cùm optimis & validiſſimis rationibus ulterius progredientur ac ſuſtinebunt, ſemina ipſa nō tantum potentia, ſed & actu eſſe animata? Nunquid videre eſt, cōplures plantas, è terra radicitus erutas, atque alimento terræ ſpirituoso, quo vigebāt, orbatas, egerminare, creſcere

scere & revirescere? An eorum scilicet aspernanda & rejicienda jure opinio est, tanquam absurda & erronea, quæ tantorum tamq; antiquorum Philosophorum autoritate, nec non neotericorum, Franc. nempe Patritii, ac imprimis magni illius & reconditæ literaturæ nostri seculi viri, Julii Scaligeri suffragiis suffulta nititur & propugnatur: quorum alter semen actu vivere scribit, sed actu seminali: at à Scaligero quàm strenuè oppugnetur dogma illud contrarium Ferneli, ex libro ejus de abditis rerum causis petitū, videre est. Luculentis enim testimoniis, ac firmissimis rationibus, ac imprimis ipsius Aristotelis autoritate probat ac demonstrat, animam seu formam leonis vel equi, esse actu ipso, non tantum *ὑμῶν* in leonino vel equino semine: & semen leoninum & equinum, esse leonem & equum imperfectum: quod successu temporis à sola leonis aut equi forma perficitur. Quæ quidem forma præcipua essentiae pars est utriusq; animantis, simulq; causa efficiens, forma inquam, quæ neque oculis videtur, neq; tactu aut sensu ullo percipitur, at sola mentis & intellectus ratiocinatione comprehenditur. Ubi statuendum est discrimen *Diff. generat. & perfectionis.* inter generationem & perfectionem: ut hæc quidem prorsus careat corruptione: illa verò eam admittat & patiatur: eò quoddam perfectio secre-

*Patrit. l. suo
de nova uni-
versi Philo-
sophia.*

secretionem, aut substantiarum separationē, atque in primam matēriam resolutionem respuat: quibus tamen generatio indigeat. Hæc enim tantum coagulationi & mixtioni rerum resolutarū incumbit: at perfectio omnia potius in integrum restituit & conservat, quam quicquam imminui aut elabi sinat. Quod ex granis & seminibus indies satis quotidiana demonstrat experientia, nec non ex ovo licet perspicere, in quo (pullo excluso) nihil reliqui in cortice cernitur, omnibus videlicet integrantibus partibus, hoc est, tribus illis substantiis hypostaticis, pellicula videlicet, albmine & vitello (quæ utiq; aptè mercurio, sulphuri & sali respondent) diligenter asservatis & collectis, citra ullam imminutionem, aut segregationem, ut pulli inde forma animata perficiatur & resultet.

*Discrimen
actus primi
& secundi.*

Nec Hermeticos usq; aded ignaros, & peripateticæ Philosophiæ, apud omnes receptæ, imperitos esse putandū est, quin in confirmationem suæ sententiæ aptè distinguant, & discrimen notent inter primum actum, seu potentiam essentialem, quæ nō est ipsamet substantia corporea & integra rei, sed aliquid essentiale & potentia vicens ac efficax ad actum in ipsa substantia existens, quæ nunquā ab ipsa separari potest, propriumq; τὰ πρῶτον idcirco appellatur: & secundū actum δυνάμειος, qui dicitur

tur energia seu actio, potentia nempe naturalis, quæq; dependet à temperamēto, siue crassi, cum operatur. Ut autem equino pullo, per juventutē, equi forma & essentia denegari nō potest, quin perinde re & actu sit, ac qui perfectus ætate equus est: etsi æquales vires cum grandiore equo, aut maturum semen ad procreandum nondum habeat: quo tamē, quū ad perfectam ætatem pervenerit, ad sibi simile gignendum non sit cariturus. Haud secus Hermetici docent, in quovis quidem semine, actu illo priore, inesse rem ipsam, hoc est, animam seu formā essentialem: at posteriore actu nequaquam, qui tantū ratione temporis priore actu in composito superior est, non re ipsa: quū res ipsa, hoc est, forma substantialis in utroq; semine, & maturo & immaturo, æquē integra & perfecta actu consistat: & pullus & grandior equus actu & re ipsa æquē & pariter sint equi. Neque enim forma in utroque definit esse integra, etsi composita (quibus perficiendis assidue incumbit) inchoata tantū & adhuc imperfecta sint: ad perfectionem enim illorum, ut diximus, perpetuò tendit & laborat.

At si quis Hermeticis objiciat, quū equus *Objection.*
ex semine parentum procreatur, aut quercus
ex glande enascitur, eam esse generationem,
cū antea nec equus nec quercus esset, hacq;
ratio-

ratione & semen animalis & glandem arboris defuisse esse id, quod prius erant. Huic objectioni respondebunt Hermetici, primi actus substantiam, quæ forma essentialis est ἀρχαῖς, ut loquitur Aristoteles, in equi semine, vel in glande, nequaquam generatam esse in equo aut quercu: sed equum ipsum & quercum, ab ipsa forma ἀρχαῖς, actu secundo & posteriore fuisse perfectæ, quæ antea in composito inchoata tantum & imperfecta erant. Actus enim posterior, qui à temperamento & crasi dependet, accidens quodammodo est, cui generatio accidit, ratione corporeæ substantiæ, ex mixtione à forma productæ: non autem actui priori, hoc est, formæ, quæ simplicissima, & citra ullam crasim aut mixtionem subsistit. Quum igitur aut pullum, aut aliquid aliud tale, naturaliter crescere videmus, nequaquam id, quod crescit, forma substantialis putanda est, quum nec magis nec minus recipiat. At equus est, qui crescit, hoc est, totum equi compositum: in quo forma tum conspicua redditur, quæ prius destituta organis & corpore, licet integra, occulta delitescebat.

Anima hominis.

Quod ad animam hominis rationalem attingit, nemo est, præter perditum aliquem Protagoram, aut Epicurum, qui in dubium revocet, à Protoplasta Deo creatam fuisse: qui ex
 spiri-

spiritu oris sui eam primo homini insufflavit: quamq; eadem sua virtute in eo infusam permanere immortalem voluit: ita ut aliis facultatibus, vegetabili scilicet & sensitiva, in homine mortuo extinctis, unica illa rationalis anima in æternum superstet ac vivat.

Ut tandem concludamus, & huic argumento finem imponamus, concedamus, animam potentiâ tantum, non actu rerum seminibus inesse. Neutrius enim opinionis defensionē armis suscipere decrevimus; id tamen nobis denegari non poterit, quin certissimum sit, ejusmodi semina spiritibus esse referta, ut supra à nobis demonstratum est, & omnes omnium rerum actiones, virtutes & facultates formis rerum, etiam inanimatarum, & ex multorum judicio emortuarū essentialibus, potius quàm crassi, juxta rationes, quas abundè attulimus, adscribi debere: proindeq; Hermericos, qui ejusmodi energias & facultates substantiis spiritualibus aut divinis, (ut loquitur Aristoteles,) adjudicant, propiùs ad Aristotelis doctrinam accedere, quàm alios, qui Empedoclem quendam secuti, ab ea procul evagantur, ut alibi quoq; monuimus.

Hinc elucescit, quantum utilitatis percipiatur, ex ejusmodi rerum exacta pervestigatione: quam morbis privatim, quos excurimus, accommodabimus, ut ex earum causis,

H

aper-

apertè enucleatis, verum genuinumq; remedium eruamus, ac adaptemus.

CAPUT XI.

Essentia, diff. & causæ prædictorum quatuor affectuum ex Hermeticorū placitis traduntur, nec non materialis & crassa dogmaticorum de iisdem morbis opinio refellitur.

*Nomin. epil.
juxta Paracelsum.*

PARACELsus ex Hermeticis primariorum unus, liberè quibusdam morbis remedium nomina accommodat, ut ex nomine ipsius morbi remedii specifici genus demonstretur: quemadmodū epilepsiam vocat modò morbum vitriolatum, modò viridelum: quòd in spiritu vitrioli viridi morbus auxilium suum nanciscatur. Interdū morbos insignit nomine, à causa producente sumpto: ut cū eandē epilepsiam appellat etiam morbum vitriolatum, quòd, ex ejus ipsius sententia, morbus originē suam contrahat ex vapore mercuriali vitriolato, qui ex humore, ex tartaro, aut ex mucilagine æruginosa expirat, quam idcirco vulgò porraceam nominant: quū potius vitriolata mucilago dici debeat, propter eam, quam habet cum vitriolo potius, quàm cum porro, aptam analogiam. Siquidem ea non porri, sed vitrioli tincturas
& im-

& impressiones secum circumfert, quas exhalando, temporis intervallis, malignas, acres & acidas, spiritibus vitalibus ac animalibus facile commiscet: utpote quæ etiam totæ spirituales sint, & cum spiritualibus potius, quàm cum terrestribus symbolisent, ac cognationem consensumque habeant; quibus cor & cerebrum, ut suprà diximus, cum partibus affectæ sedem indagaremus, impetuntur ac obsidentur: sive id obstructione fiat, sive ab aciditate vitriolata, arterias carotides constringente ac comprimente, unde facultatis vitalis in cerebrum transitus intercipitur: sive etiam ab eadem aciditate stypticitateque ventriculorum cerebri substantia coarctata: aut ex sale istius humoris armoniaco acerrimo, menyngas exquisitissimi sensus pungente ac vellicante, ejusmodi cõvulsiones oriuntur, & præcipuorum animæ officiorum, ac functionum, cognitionis nempe, memoriæ ac rationis depravationes, aut interitus etiam consequantur, idque magis vel minus, pro qualitate humoris mercurialis vitriolati majore vel minore, vel aciditate & virulentia ejus graviore aut leviore. Etenim nemo non nostrum infinitæ vaporum multitudini, qui ex variis corporis partibus in cerebrum nostrum assurgunt, obnoxius est. At si hujus proprietatis & naturæ vitriolatæ non fuerint, epilepsias non

*Radix in
sultus epilep-
tici.*

Cur melan-
chol. epile-
psia obnoxii.

procreabunt, quibus præ aliis melancholici
opportuni sunt, ex ipsius Hippocratis testi-
monio: *Melancholici comitiales facile sunt,*
& comitiales melancholici: idq; quod ejusmo-
di homines, humore vitriolato acido (cujus
generis supra diximus melancholiam esse)
abundent.

Cur infan-
tes ad epil.
proni.

Ad hunc eundem morbum infantes ma-
ximè proclives sunt: non quod cerebrum ha-
beant pituitosum, Si enim in nuda & simpli-
ci pituita posita esset epilepsia, aut ejus ger-
manæ apoplexiæ causa, omnes ei morbo es-
sent obnoxii, cum secus accidat: siquidē mul-
tos hydrocephalos videmus ab iis morbis im-
munes, etsi cerebrum aquosa humiditate sca-
tens & refertum habeant: sed quod illorum
multi lac in ventriculo acescens, & non pro-
bè concoctum congerant, cujus corruptio
eam naturam induit, ut in æruginosum & vi-
ride quoddam virus vitriolatum degeneret
(ut ex eorum rejectionibus ac vomitibus hu-
jusce coloris videre est) unde dolores gravissi-
mos patiantur, & proni ad hunc morbum red-
dantur. Quo fit, ut ipse Avicennas epilepti-
cum morbum puerilem vocet, aut puerorum
matrem, sed melius dixisset novercam.

Gal. opinio
de caus. apo-
plex. & epil.
est absurda.

Quod ad causas apoplexiarū attinet, quas
Galenus easdem esse dicit cum causis epile-
psia, quasq; venenatas, & activæ omni quali-
tate

tate præditas esse negat: ad humorem esse as-
 ferit simpliciter frigidum & crassum, qualis
 creditur esse pituita: ubi etiam inter hos duos
 tam graves ac stupendos affectus differētiā
 aliam non statuit, quā quod apoplexia ge-
 neretur ob privationem absolutam potentiæ
 animalis, quā nervi destituuntur: epilepsia
 verò fiat ob depravatum motum: qui quidem
 in quatuor species dividitur, tremorem vide-
 licet, palpitationem, concussionem & con-
 vulsionem: quorum duorum postremorum
 epilepsiam participem esse volunt ipsius as-
 sertores, ac præsertim convulsivi motus. Hæc
 inquā absurdissima opinio est, qua apoplexiæ
 causam uni soli frigido & crasso humori sem-
 per adscribitur: nec minùs ridicula est, quā
 quæ ex eadem causa epilepsiam oriri statuit.
 Quam jam multis rationibus, hic frustra re-
 petendis, abundè confutavimus & explosi-
 mus, explicatis fusè utriusq; sectæ, & Hermē-
 ticæ & Dogmaticæ, in hanc quæstionem, sen-
 tentiis. Qui tamen Dogmatici ferè omnes, u-
 no eodemq; consensu, verarum apoplexia-
 rum causas, in quantitate pituitosi humoris
 collocant, quæ confertim uno momēto ven-
 triculus opplet: qualis est Æginetæ sententia, *Paul. Æg. li.*
 qualisq; sentētia Galeni, loco jam à nobis ci- *3. cap. 18.*
 tato, ubi scribit: Apoplexias & convulsiones *Gal. aph. 6.*
 fieri propter humorem pituitosum, aut me- *com. 56.*

lancholicum : quoniam communis est, inquit, utriq³, crassitudo. Unde infert, in utriusque humoris crassitie, unde opplentur meatus, istius mali causam & originem esse repositam.

*Caus. apopl.
non consiste-
re in crassi-
tie materia.*

Quod si ita est, unde tanta hujus mali præcipitatio, & tam subita aggressio, ut uno ipso momento ingruat & inopino, velut turbine, ægrum percellat ac syderet; ut inde nō immeritō nomen mutuata sit ἀπὸ τῆς videlicet ἀποπλητίας, à percutiēdo vel percellendo, quod, qui ea invaduntur, quasi de cœlo percussī aut quodam fulmine ic̄ti videantur. An, cedō, crassæ gravisq; naturæ materiæ, quæq; difficulter movetur (ex omnium medicorum sententia) hoc habere possint proprium, ut tam subitum, præcipitem, ac tam stupendum motum excitent? Non potest enim non aliquo temporis intervallo, nec nisi sensim ac paulatim ejusmodi crassus humor in cerebro aggregari, cūm ejus ortus momentaneus & præceps esse nequeat. Interea dum congeritur, aut aliqua pars ejus congesta est, cerebrum opplet, ut licet conjicere, quid, ante quàm paroxysmum cieat, tandiu ille stat otiosus? ut nihil prius re ipsa producat, quàm serō ac tandē maturum apoplexiæ fructum: quūm saltem minorem aliquem affectum præmittere prius deberet & posset, ut cataphoram, aut soporiferam aliquam aliam gravitatem. Ferunt qui-

quidem, ejusmodi aliquos prænuncios solere præcurrere, qualis est gravedo, dolor & rotatio capitis in gyrum, propensio ad somnum: qui tamen præcursores testimonia potius vaporum spirituoforū exhibent, quibus oppletur cerebrū, & quos, præ imbecillitate, neque cōcoquere, neq; discutere, vel per emunctoria propria deturbare possit: sed quibus nubilum acturbidū aptumq; fit ad ejusmodi symptomata concipiendū, quā ut ex crasso humore, qui in cerebro aggregatus fuerit, & ibi ad tempus relederit, ista proficisci credamus.

Nunquid satis testati sumus, in plerisq; infantibus tum pituitosis, tū aliis, hydrocephalæas conspici, aquosam in cerebro repletionē arguentes, qui tamē nec apoplexiā incurrant, nec ullum præcursorū ejusmodi signorū, hoc est, gravitatis, rotationis, indormitionis & doloris capitis, persentiant: quæ tamē vinosis ac crapulosis contingant, ex fumis & vaporibus vini liberalius hausti in cerebrum elatis? Qui quidem vapores, cū sint spirituosi, nō crassi, calidi, nō frigidi, ejusmodi effectus in cerebro creant: imò tam profundū aliquando vternū, *ὅς δὲ σδιέξαίον* somnū inducunt, ut nunquam, nisi solutis proctus vaporibus, remulēti isti eo liberari & expediri queant. Quinimō ipse Hip. l. de flatibus, non procul à fine, hunc morbū à flatibus fieri scripsit. Et ad finē libri

de glandulis hæc scribit: *Cerebrum si quid rodat, turbationem multam sustinet, & mens desipit, & cerebrum convellit ac distrahit totum hominem, qui in se ipso vocem non edit, at suffocatur, & hæc affectio syderatio appellatur.*

*Fumorum
ex carbon.
affectus.*

Nunquid etiam ejusmodi symptomata suscitari cernuntur, ex carbonum fumis & vaporibus? nec non uno momento concidere, ac sæpè etiam exanimari, tanquam apoplecticos, qui eo loco sopiti dormiunt, ubi ignis carbonum accensi fuliginosi vapores retinètur, nec exhalare possunt? Nunquid istorum symptomatū causa ad fuliginosas illas exhalationes calidas, acres, rodentes ac penetrantes, magnarumque virium, cerebrum opplentes, majore jure referantur: quàm ad cerebri obstructions, ex lentore & tarditate crassorum ejusmodi & frigidorum humorum natas?

*Hermetic.
sentent. de
caus. apopl.*

Ergo ex Hermeticorum sententia concludimus, non semper ejusmodi apoplexiarum causas cuidam frigida crassaque pituita, aut alii id genus humori, esse tribuendas: at nebulosis potius exhalationibus, in cerebrum evectis, & in eo conclusis, instar nubium in aëre expansarum: quæ quidem si aqua & humore referta, non tantum frigido & humido simpliciter, sed efficacem & activam qualitatem possidente, sive sit ea salina, sive mercurialis, sive sulphurea, illicò congelientur aut congelen-

gelentur, ut ex spiritu vitriolato & glaciali illuc evecto potest contingere, ejusmodi nascitur uno momento affectus ex glacie illa & congelatione, quam aciditas vitriolata constringendo ac coarctando parit: ac inde apoplexiam oriri certum est gravem aut levem, pro quantitatis aut qualitatis materialium vi & copia.

Sed jam suprà tot locis, tamq; apertè, insignem illam & admirandam spiritus vitriolati virtutem coagulantem deteximus, quæq; in mediis flammis, in quibus omnia, ex vulgi opinione, solvuntur, invicta perstat, viresq; etiam suas congelandi, vel invitis ignibus, fortiter exerit: ut de his pluribus agere tædiosum & supervacaneum sit.

Inter Dogmaticos, Avicenna, meo judicio in causis ejusmodi apoplexiarum indagandis, aliis videtur ad scopum fœliciùs collineasse, cum eas materiæ cuidã stypticæ, aut constringentis qualitatis adscribit: *Hæc quidem oppilatio, inquit, (de apoplexia loquens) sit, quàm id ad cerebrum pervenit, quod dolorẽ facit, aut impedit aut movetur, motu contractionis: aut qualitas perveniens ad ipsum, stypticum faciens, &c.* Cæterùm admittimus, nonnullas apoplexias ab alijs quoq; causis produci, ut à phlegmone seu inflammatione aut apostemate, aut ab aliqua sanguinis effusione in cerebrum, per ve-

næ apertionem aut rupturam. Qua in re à Dogmaticis dissentire nolumus.

Attigimus præterea nonnullas alias apoplexiæ causas, quum Dogmaticorum partes tueremur, spiritus videlicet interceptione, cum ejus in cerebrum transitus & communicatio prohibetur, ab obstructione arteriarum carotidum & venarum jugularium, ob vapores fortè stypticos & virulentos, ejusmodi partes comprimentes ac coarctantes, vel alias ob causas: ubi etiam Alexandri Benedicti authoritatem attulimus, in præputii circuncisione, citra dolorem & sensum. Nec non hunc morbum ex cõtusione, & cranii fractura, atq; aliis id genus causis suscitari posse affirmavimus. Sed apoplexiarum ejusmodi nullam hîc mentionem facimus, in quarum curam cum Dogmaticis consentimus, & cum iis laudamus sanguinis missionem, crebrò etiam repetitam: præsertim si ex phlegmone, aut alia sanguinis in cerebrum effusione malum ortum ex signis compertum sit. At de veris hoc loco apoplexiis, & internam, latentemq; originem habentibus, differimus: quatum quidem origo & causa, si crasso & frigido humori tantum, & simpliciter adscribatur, ridiculum id sit, & Hermeticorum labris (quorum doctum est palatum) prorsus insuave, inconditum & insipidum.

Caus. paralyseos.

Ex his, quæ dicta sunt, veræ etiam paralyseos causæ

causæ deducuntur, in quas sæpè apoplexias degenerare jam antè demonstravimus. Siquidem vitriolatus ejusmodi humor & glacies statim vi naturæ aut artis auxilio liquata, soluta, & in aliquam cerebri partem, aut in totum etiam cerebrum diffusa, nec non per totam dorso spinam, in nervorum propagines trajecta, aciditate, stypticitate, mordacitate & acrimonia partes ejusmodi vellicando, stupefaciendo & consopiendo, prout dentes solent ejusmodi acidis vitriolatis irritari, contrahi, & stupefieri, ut inde *αἰμωδία* nascatur, ejusmodi affectus & symptomata, ut stupores & indormitiones membrorum, quos præcursorios & affines paralytis esse diximus, procreant & invehunt. Unde etiā facile colligere est, ex iisdem causis, humoris scilicet acerbitate, stypticitate & acetositate, non autem ex simplici frigidityte & crassitie, apoplexiam generari. Quot enim defluxus humorum indies cernimus ex cerebro, in spinam dorso decumbere, quibus nervorum genus imbuitur, citra stuporem & indormitionem, citraq; spiritus animalis in illas partes trajectionem: unde etiam membra, hac defluxione perfusa, non desinant sensum motumq; suum retinere?

Fernelius accuratæ ac subtili causarum arthriticarum inquisitioni invigilans, ex hujusmodi defluxionibus illas deducit, ubi tamen nec

nec percelli membra, nec sensu carere, satis testantur ægrotantium querimonix & ejularus. Atq; hæ sunt Hermeticorū rationes, quas illi in hanc quæstionem Dogmaticis obtrudunt.

Caus. vertiginis.

Cæterum utriq; in causis vertiginum afferendis consentiunt, cū ad vapores halituosos ac spirituolos eas referunt. Veruntamen Hermetici, ut sparsim in hoc tractatu monuimus, minutim interna quæq; dissecant, & singulas anatomix partes acutè & subtiliter rimantur ac excutunt: unde fit, ut dicant, ejusmodi vapores aut halitus, qui vertigines inducūt, ex resinosis, tartareis aut sulphureis in ventriculo, aliòve viscere cōtentis: aut ex unctuosiore, magisq; sulphurea sanguinis substantia, promanare: quæ secum tincturam nigrae fuliginis, admodum ad tingendum & denigrandum efficacem, convehunt, citra tamen acrimoniam ullam: qualem sal armoniacus in suis mercurialibus exhalationibus continet: ut videre licet in fumis quorundam lignorum, qui secum salis armoniaci halitus, quorum sunt ejusmodi ligna feracia, efferentes, sursum ad oculos, rubore & acrimonia eos feriunt ac inficiunt. Quod idem ex aquæ simplicis fumo aut halitu, aut ex pingui jusculo, aut ex vaporibus, ab aqua terraq;, nubiloso tempore, excitatis & sursum evectis, nō contingit. Etenim fumi aut halitus, qui vertigines

ejus-

Halituum effectus diversi.

eiusmodi inducunt, nullos inferunt dolores, quòd naturam salium nullam, sed resinofam, oleofam & sulphuream possideant: à quibus idcirco nulla, sed à salibus omnis acrimonia proficiscitur, ut experientia quotidiana comprobatur. Etenim unctuarii illi fumi, nigerri-
mi quidem sunt & spissi, ex quibus etiam tin-
ctura nigredinis extrahitur: at nulla pollent
mordacitate, aut acredine salium. Ut autem
hi ex salibus expirantes fumi, dolores, hemicra-
nias, vigiliis, delitiisq; varia cient: unctuarii ve-
rò simpliciter & citra acrimoniam, dolorisq;
sensum, vertigines, & tenebrosas eiusmodi, ac
nigras affectiones concitant, siue in cerebro
sedem localem habeant, siue aliunde exur-
gant, per causæ morbificæ propagationem: ut
quando per venas, vel arterias interiores &
exteriores cervicis, ad arteriâ plexus choro-
idis defertur anathymialis quædam tetra, quæ
inæqualiter in iis arteriis vel cavitatibus cere-
bri circumacta, humores variè impellit, spiri-
tusq; animales subagitat, vertiginemq; sim-
pliciter dictam efficit, prout eiusmodi fumi
magis vel minus densitatis & nigredinis ha-
buerint.

Hæc etiam simplex dicta vertigo, aliquan-
do procedit tum ex ventriculo, tum ex præ-
cordiis malè affectis, per simplicem commu-
nicationem fraudulentæ cuiusdam vaporis, ab
aliquo

aliquo corrupto humore fuscitati. Attamen
ejusmodi fumi, à quacunq; causa excitati si ve-
rè resinosi & tinctoria nigredine referti fue-
rint, tunc affectus verè scotomaticus efficitur:
in quo mens tenebris obducitur, ac oculi tur-
bantur, ita ut, qui sic affectus fuerit, cerebrum
totumq; corpus in gyrum circumagi opine-
tur. Quare nō regit se ita, ut firmetur (quem:

*Avic. prima
terti. tr. 5.*

admodū loquitur Avicennas) imò cadit, &c.
Unde aliquando contingit, ut non tantū vi-
sus pereat, sed ratio & judicium omni cog-
nitione privetur. Quod ex hujusmodi nigerri-
mis fumis accidit, qui luci, claritati & splen-
dori spirituum nostrorum densissimas tene-
bras offundunt, quibus lux eorum obtene-
bratur, instar solis, qui crassissimis ac nigerri-
mis nimbis obductus, lucem suam nobis im-
pertiri non potest.

At nunquid audio subsannantes aliquos,
quòd in nostris corporibus resinas & gummi
reponā, ex quibus tinctorius nigror elici pos-
sit? Subsistite paulisper, amici, & tandem san-
guinem dissecate, ut ex illius anatomia disca-
tis, longè plura tingentium nigredinum ge-
nera in eo contineri, quàm vobis enumerò.
Inspicite lac, quod sanguinē apprimè coctum
esse volunt, & exprimate ex eo sulphuream il-
lam ac butyrosam substantiā: quam si incen-
datis, quàm nigras quæso fuligines, denigran-
di vi

di vi præditas, elicietis? Nigredo uveæ tunicæ adhærens satis monstrat, sanguinem in nutritione humoris vitrei & cristallini in oculo nigra excrementa deponere. Revocate etiam in memoriâ, & attenta mente perpendite, quicquid de analogia & consensu metallicorum cum vegetabilibus, & vegetabilium cum sensitivis docuimus. Inde facillè, quicquid hîc dicimus, concipietis. Non ibitis, credo, inficias, animantium lac, tincturam, vim & impressionem earum herbarum, quibus pascuntur, retinere. Quod si negare audebitis, en vaccas, quæ cùm alliariâ herbam depastæ sunt, vobis lac, allia redolens, exprimunt: vel eo etiam floris colore tinctum referunt, quem comederint. Hinc igitur vobis liqueat, quàm verû sit & firmum, quod de analogia & consensu ac sympathia rerû inter se diximus. Atq; hæc satis superq; , juxta Dogmaticorum Hermeticorumq; sententias, de essentia, differentiis, partibus affectis, affectionisq; causis illorum affectuum dicta sint.

CAPUT XII.

Methodus Dogmaticorum curativa epilepsie medicamenta nonnulla, quibus in genere in ipsis morbi paroxysmis utebantur antiqui, ostendens.

NUNC

NUNC tempus est, ut curationem tantorum malorum aggrediamur, ac similitudocendi methodo, exquisitiora, elegantiora ac tutiora remedia, quibus utraque secta utitur, proponamus: ut, qui ejusmodi morbis tentantur, utilitatem aliquam & fructum inde percipiant. Veri enim & fidelis medici præcipuus est scopus, ut opere potius, quam sermone, excellat: quum linguarum, sive Hebraicæ, sive Græcæ, sive Latinæ eloquentia morbi non curentur, sed recta utilium remediorum, & apposita ex arte præparatione ac administratione & usu opportuno profli-gentur.

Ut igitur de quatuor horum morborum curatione tractationem ineamus, juxta eam methodum, quam jam sequuti sumus, ab epilepsia ordiemur: cui alios morbos comites suo ordine adjiciemus. Ac primo loco, omnia cõmunia remedia, quibus bona Dogmaticorum pars usa est, afferemus. Deinde ordinem, temperationem ac correctionẽ, quas Neoterici iis adjunxerunt, subnectemus: ac tandem communium ejusmodi remediorum legitimam informationem ac instaurationem, sive in electione simplicium, sive præparatione eorundem, juxta Spagyricorum ac Hermeticorum solertiam ac industriã præscribemus. Neq; hoc loco, specifica illorum præsidia, ac sele-

selectissima arcana magisteriaq; quæ illi cum ex vegetabilium, tum metallicarum & mineralium substantiarum familia mutuari solent, tacebimus. Idq; tanta facilitate conabimur tradere, ut vulgus inde fructum aliquem reportare queat. Nec recedemus à methodica Dogmaticorum curandi ratione, ad quam, quo propius fieri poterit, accedemus, in usu & administratione remediorum, quam sequuntur: ut sic obtestemur ac fidem faciamus mutui nostri cum illis consensus ac concordia, quam foveri inter nos perpetuò optamus: ac simul ut innotescat, procul à nobis eam esse ruditatem ac ignorantiam, nec non schismaticum studium, quorum insimulamur.

Epilepsia igitur, ut rem tandem aggrediamur, & ab hoc tam gravi & stupendo morbo omnibus æquè, tum viris, tum mulieribus, nulla ætatum habita ratione, imminenti, ut qui vel infantes etiam in cunabulis adoriatur, unde ab Avicenna, ut jam antea monui-

*Avic. 3. tertii, cap. 8.
Cura epilep.
est duplex.*

mus, puerorum mater vocatur, duplicem curationem exigit: unam prophylacticam: alteram therapeuticam. Hujus usus est in insultibus & paroxysmis, ut morbi videlicet præsentis conjuncta causa perimatur: alterius verò, ut causæ antecedentis, vel materiæ epilepticæ generatio intercipiatur: quæ non

nisi temporis intervallo fieri potest: et si morbi impressio, & maturus symptomatum illius fructus, in ipso temporis momento seu puncto indivisibili efficiatur. Ubi perpendendū est, eam interdum eò usq; ferociæ ac violentiæ devenire, ut atrocissimè ac crudelissimè læviens à miserrimo ægro prius non recedat, quàm immanissimo & inaudito mortis genere eum miserrimè jugulaverit, unde idcirco ab Aretæo scriptum est, *varium & portentosum morbi genus epilepsia est, quæ dicitur Latine comitialis morbus, terribilis utiq; in accessionibus, & peracutus ac perniciosus: quandoquidem nonnunquam accessio una hominem rapuit.* Sic Paul. lib. 3. c. 13. *Quum igitur in aliquibus acutissima sit affectio, citò occidit, tum exacerbationum assiduitate, tum symptomatum violentia.* Ea etiam nobis, ut diuturna affectio, consideranda est, ut quæ varios cieat paroxysmos, modò rariores, modò frequentiores, nunc longiores, nunc breviores: qui quidem ad extremam usq; senectam, imò ad sepulchrum usq; perdurant, nec ante obitum desinunt. Quod confirmat idem Paulus, quum etiam hoc ad ea, quæ de illo suprà citavimus, addidit: *In quibusdam verò in longum extenditur, adeò ut, si non circa pubertatem, aut lunares purgationes aut impregnationes soluta fuerit affectio: aut si post hoc tempus cōtracta fuerit, plerumq;*

*Aret. lib. 1.
de caus. &
notis c. 4.*

runq, commoriatur, præterquam si convenientem curationem consequatur.

Præter hanc acerbitalis ac diuturnitatis huius mali necessariam à medico observationem, id quoque necesse est diligenter expendat: naturam videlicet morbi, differentias & causas ejusdem, temperamentum, ætatem, sexum etiam ægrotantium, ut rectam, legitimam, ac tutam curandi rationem ab indicationibus ineat ac præscribat. Poterit quidem in omnes epilepsias generalis quædam cura institui: at quæ à cerebro proficiscitur, particularem quandam sibi curam expostulat, aliamque ab epilepsia ex ventriculo prognata: aut ab ea, quæ aliunde ex membris distantioribus procreatur. Quemadmodum & illa, quæ ab ictu scorpionis venenato, aut ab alia extrinseca causa suscitatur, alia præsidia exposcit ab iis, quæ epilepsiis, ex putrefactionibus & venenis in corpore genitis debentur: ut & hæc aliam curam efflagitant, ab illa, quæ ex corrupto semine, aut hysterica affectione generatur. Sic crassa, obæsa, ac pituitosa corporis constitutio aliam curandi rationem exigit à macra & biliosa constitutione: nec non sanguinea aliam, quàm melancholica. Infans ex ubere nutricis adhuc pendens, alia via tractandus est, ac qui jam septem aut octo annos

Observan²
da quædam
in curas.

natus est: nec non hic alia ratione, ac qui pu-
bertatem jam attigit, & ex ephœbis excessit.
Mulieres, quæ ex suppressis menstuis, & ma-
triciis impuritatibus huic morbo obnoxia fi-
unt, alias curationum indicationes nobis ex-
hibent, ac viri, qui aliunde, alias ob causas, eo-
dem morbo affecti sunt.

Atq; hæc quidem nobis sedulo tum in pro-
phylactica, tum in therapeutica observan-
da sunt: in quibus primò, generalia præsidia
semper afferemus, ex quibus particularia re-
media, pro diversis morbi differentiis ac cau-
sis, temperamētis, ætate ac sexu derivabimus
ac instituemus: eamq; rectam medendi me-
thodum in unaquaq; epilepsiæ specie usurpa-
bimus & accommodabimus: nec non pul-
cherrimos quosq; remedium flores, ex ce-
leberrimis quibusq; Dogmaticis, tum Græcis
tum Arabibus & Latinis, tam antiquis, quàm
recentioribus, seligemus: atque hoc sertum
eximiis ac pretiosis Hermeticorū unionibus
& margaritis illustrabimus ac decorabimus,
nec labori ulli aut vigiliis parcemus, quin
quicquid à Deo accepimus, in usum publi-
cum, & proximorum nostrorum utilitatem,
candide referamus.

Ab illa igitur therapeutices parte, hoc est,
à curatione morbi, quum insultus suos & pa-
roxysmos ciet, exordiemur. Qua in re, præter
uni-

unicam curationis indicationē, quæ in morbi exacerbatione mitiganda ac profliganda, posita est, in universum nihil desideratur. Atque ut eam, quam nobis proposuimus curandi methodum, ordine persequamur, quam à quolibet æquo iudice, ut elegantem & utilem probatum iri facilè mihi persuadeo: pro ea, quam Dogmaticorum scholæ vovimus reverentia, in primo hujus certaminis agmine, primum locum Dogmaticis tribuemus, eorumq; in tanto ac tam atroci morbo debellando methodum, quibusq; usi remediis fuerint (cùm exacerbationibus suis morbus æstuat) in medium proferemus. Sic igitur scribebat Oribasius synop. lib. 8. cap. 3. *Ubi concidit aliquis, convulsa & distracta membra sunt perungenda, tenendaq; ac dirigenda: deinde os aperiendum, digitusq; immittendus, aut penna oleo Irino imbuta, ut pituitam evellamus. Odoramentis quoq; sensus excitare oportet, veluti peucedano, succo Cyrenæico (id est, assa foetida) bitumine, cedria, pice. Post accessiones si nihil impedimento est, vena cubiti incidenda est. Si nihil remittat accessio, extremæ partes synapismo oblinendæ sunt, cucurbitula præcordiis affigenda. Si per hæc morbus non cessavit, exigua spes est: & tamen Medicus audacter, & vi etiam adhibita, castoreum, & succum Cyrenæicum, cum melle & aceto ori infundat. Per sedem verò cen-*

Curatio epileps. secund. Dogmat.

taurii aut colocynthidis decoctum injiciat. Qui
ex morbo convalescunt, viribus reſectis ex hie-
ra purgari debent. Atq; hæc quidem eſt recen-
tis & acuti comitialis morbi explicata curatio.

Paul. lib. 3.
cap. 13.

Act. tetr. 2.

ſer. 2. cap. 13.

Paulus Aegineta iisdem propè verbis illud
ipſum inculcat. Aëtius quoq; in hæc verba lo-
quitur: irrutente igitur comitialis morbi exacer-
batione, convulſus & obtortas partes deligare o-
portet, inungere, ac dirigere. Deinde diſparato
ore, pennam oleo illitam immittere, cyprino præ-
ſertim, aut Irino, aut narcifſino, & vomitum ir-
ritare: quo incumbentes ex ſtomacho humores
extrahantur. Oportet etiam odorem ſen-
ſum irritare, velut peucedano, aut ſucco Cyre-
naico. Perſeuerante verò exacerbatione, Me-
dicus confidenter cogens, ac mandibulas didu-
cens, caſtoreum ori infundat, & ſuccum Cyre-
naicum cum aceto mulſo. Revocatis autem ipſis,
per ſedem infundatur centaury ac calaminthe
decoctum, aut ariſtolochiæ: deinde recuperatis
viribus, per hiecam ex colocynthide purgetur.
Sic Græci authores, atq; etiam ipſi Arabes, u-
no & eodem remediorum conſenſu, iſtius
mali paroxyſmos ſedare & profligare conati
ſunt, ſecuti hac in re Galeni conſilium lib. de
loc. affect. explicatum.

Atq; his veteres præſidiis ægros, ſive nobi-
les, ſive infimæ ſortis homines ex paroxyſmis
in omni epilepſiæ ſpecie reſtituebant. Quo-
rum

rum quidem remediorum formulas verbum verbo ferè ex eorum scriptis excerpimus, ut, quod sit in medendi methodo inter antiquos Dogmaticos, & recentiores eorum adhuc sectatores, tum in ipsa medicamentorum varietate, tum eorum diversa præparatione, administratione & usu discrimen, elucescat, quod ipsis oculis subjiciemus. Patefacienda enim nobis est continua quadam ordinis serie (ne confusionem inducamus) therapeutica curatio, quam speciatim in infantulis, adhuc ex mamma pendulis, & potentioribus remediis sustinendis (quæ grandiores ferre possint imparibus, observabant ac usurpabant. Cùm enim lactâtes infantes huic morbo frequentius sint obnoxii, ex eoq; sæpius mortem incurrant: eorum saluti, quantum ab iis fieri potuit, sedulò prospexerunt.

Inter veteres Græcos Dogmaticos copiosissimè ac specialissimè omnium curam infantum, hujusmodi epilepticis insultibus conflictorum, aggressus est Aretæus Cappadox: cujus idcirco disertè ipsissima verba & voces vilius est huc trajicere, quòd iis sigillatim ac minutim, quæcunque ad infantis, epileptico paroxysmo convulsi, restitutionem faciunt, videatur de industria aperire & explicare: *Pueris itaque, inquit, quibus ex corruptione, aut ex vehementi refrigeratione, inusitata hæc*

*Curat. pro
infantib.
epilept.*

labes incescit, vomitus aut cibi, aut pituita, aut aliorum quorundam ciborum, prodesse consuevit. Penne autem Irino unguento, id est, oleo delibuta nauseam excitant. Veruntamen & Irino, non usq; ad convulsiones, tonsillae sunt illinendae. Comprimere quoq; leviter ilia opus est, puerum in ventrem suspensum convertendo. Haec enim figura ad vomitum habilissima est. At si vellatur, aut distorqueatur inferior maxilla aut manus & crura jactentur, aut una cum toto corpore oculi distendantur, manibus perunctis tractando, demulcere convenit: obtorti oculi dirigendi sunt: rectae partes ne torqueantur, suaviter continendae: frigida membra lanis, antiquis, sordidis, attritisq; panniculis fovenda. Sedem praeterea melle cum rutaceo inungito, aut cum nitro, aut resina liquida cum his mixta. Haec quoq; leniter intra anum intrudito. Flatuum enim proliciunt. Flatuum autem excretio hujus est mali in pueris medela est. Porro si deglutire valeant pharmacum, istud exhibendum est: cardomomi pars, aeris combusti ℥j. haec ex mulsa propinato. Aut enim evomunt una cum humoribus ventriculi infestantibus, aut alvus subducitur. Optimum quoq; est ejusmodi linctuarium: cardomomi, synapis, hyssopi comae par pondus, radicis Iridis partem cum nitro misceto, & maxillam diducens in os effundito. Interius etiam, quam ubi sunt tonsillae, quo deglutire valeant, injicito. Haec adeo pueris

pueris expediunt. *Juvenibus quidem & hæc quidem profunt, verum potentiora etiam hic medicamina ad vomitum deligenda sunt, ut narcissi, bulbi, synapis & hyssopi pares partes, æris & piperis dimidio minus quam priora, cum melle miscens, exhibe. Hæc profecto ad levandam exacerbationem abunde fuerint.* Hæc Aretæus, antiquissimus & celeberrimus scriptor, quem constat nulli se & æ addictum fuisse, ut ipsemet aperte ostendit, cum à Democrito, Archigene, Hippocrate, Aristotele & quibusdam aliis dissentiat. Hippocrate quidem ætate posterior est: siquidem eum nonnunquam testem adducit, ejusque dicendi formam, hoc est, brevitate cum gravitate conjunctam, præ cæteris omnibus æmulatur. At Galeno cognita fuisse ejus scripta nusquam apparet, quum eorum nullam uspiam suorum librorum mentionem faciat, & si ætate Galenus posterior fuerit Ægineta, videtur ejus libros legisse, quum sic quartum suum librum auspiciatur: *Aretæum Cappadocem ita dicere arbitror, &c.* Aëtius de illo quoque variis in locis verba facit. Inter Ionicos dictione, elocutione & sententiis excellit: cujus interpretem habuimus celeberrimum nostri seculi virum, Paulum Junium Crassum. Hoc unum desideratur, quod Græcum ipsum exemplar, multis in locis carie & vetustate erosum, interpretatio-

nem nobis mutilam, imperfectam, dissutam
 & laceram reliquerit. Ita ut prima quatuor
 totius operis capita, quæ de causis & signis a-
 cutorum morborum agunt, desiderentur, aut
 tota imperfecta sint. Imò etiam quintum
 ipsum caput, de epilepsia, de qua hîc agimus,
 differens, principio suo truncatum sit. Sed
 ab instituto cursu quodammodo digressi su-
 mus, quod idcirco fecimus, ut antiquitatem
 & præstantiam hujus authoris palàm exhibe-
 remus: qui in curatione, vel infantum, hujus-
 modi remedia metallica, aliâq; id genus per-
 niciofa potius quàm salutifera, quæque in-
 tra corpus ingeri sit nefas & lethale ex mul-
 torum opinione, tamen non respuit: imò
 admittit audacter, nec veretur ipsis infanti-
 bus lactantibus æs ustum, citra aliam ullam
 præparationem, ad scrupuli unius dosim,
 vel majorem etiam grandioribus, ad provo-
 candum vomitum, præscribere. Quo eva-
 cuationis genere æquè frequenter ac felici-
 ter in hujusmodi ac plerisque aliis affectibus
 utebatur Antiquitas, ut posthac suo loco a-
 pertius dicemus. Quod tamen remedii ge-
 nus pleriq; omnes execrantur, tanquam an-
 timonium redolens. Quod tamen à perito
 artifice & Medico, non ignaro empirico, ita
 debite præparari & administrari potest, et
 citra vim ullam, & noxam minorem eâ, quæ
 ex el-

*Antiqui et-
 iam usi sunt
 metallicis.*

ex elleboro albo (convulsivo utique tam usitato & familiari Hippocrati & Galeno, totique Antiquitati,) fœlicissimo cum successu exhiberi possit. Nec tamen loquor de vitro illo antimonii, cujus usum, utpote à suo veneno, non satis, nec ex arte repurgati, libro nostro de spagyrica præparatione ante viginti & septem annos edito, improbavimus & abjecimus. Veruntamen exemplum de antimonio attuli, ut ostendam, perinde ac ex ære usto, sic ab antimonio, quæ vitriolatae sunt utrumque naturæ: nec non ex vitriolo, ipsoque mercurio, sulphure & aliis id genus mineralibus & metallicis, non minùs utilia, *Præstantia imò etiam præstantiora remedia elici posse, mineral. medicam.* in omnes astralium tincturarum, & fixas radices habentium affectus, quàm ex vegetabilibus parari solent, aut possunt. Veteres thermis & metallicis aquis calidis usi sunt. Quod ex ipso Aretæo videre est lib. 1. de cur. diut. morb. cap. 5. de curat. melanch. *Medicamenta enim, quæ in his sunt ingenta, inquit, (de aquis spontè calidis loquens) opem ferunt, bitumen videlicet aut sulphur, aut alumen, ac multo his plures aliæ facultates.* *Galen. mō- neralia aspernantibus eadem sunt extremum refugium.* Quin etiā hodie nostri medici, qui tantoperè ejusmodi re- mediorum metallicorum usum aspernantur & rejiciunt, ad ea ipsa confugere coguntur, & suos ægros ablegare, quibus nullam opem

opem ex variis suis vegetabilium auxiliis ferre queunt, de eorumque restitutione desperant. Unde tot tamq; felices exitus sortiuntur ægri (ut omnium oculis experientia patet) ut ad ipsam experientiam ejusmodi detrectatores & contemptores obmutescere debeant, & à tam utilium ac salubrium medicamentorum contemptu ac contumeliis desistere. Sed ad institutum redeamus, & productis in medium antiquorum auxiliis, quibus in genere, in ipsis morbi paroxysmis utebantur, nunc primò communia aut vulgaria, quorum adhuc hodie in hunc finem apud Dogmaticos continuus est usus, nec non apud eos etiam, qui elegantes illas Hermeticorum præparationes delibarunt, afferamus. Quo peracto, ad prophylacticen ex præscripta methodo nos accingemus, in qua antiquorum quoq; remedia, ad radicitus eruen- dum hoc diuturnum malum, ut non amplius recurrat, vel saltem ad paroxysmos ejus moderandos ac mitigandos, eorumq; frequentiam remorandam apta & congrua patefaciemus. Ac tandem toti huic negotio ornamenta illa Hermeticorum præsidiorum, ac elegantes præparationes spagyricas, ex vegetabilibus, animalibus & metallicis substantiis depromptas, tanquam colophonem adde- mus. Ubi nec in ejusmodi malum specificas
medi-

medicationes reticebimus. Ac in primis de illis in genere agemus: postea in formulas ea redigemus, ut tyrones quoq; ex nostro hoc scripto fructum aliquem reportent, avidiusque ipsum, spe fructus ex eo percipiendi, amplectantur.

CAPUT XIII.

Particulares indicationes, cum nonnullis remedium formularum à Dogmaticorum penu depromtis, ad paroxysmi epileptici resinguentiam ferociam, describuntur.

UT igitur præsentē mali exacerbationem *Indicationes* aut paroxysmum profligemus, præcipuæ *parox. epilep. resipientes.* erunt intentiones & scopi, ut promptē materia dissipetur, aut excoquantur crassi illi vapores malum inducentes, aut ut materia evacuetur, revellatur, atq; aliud adigatur, corrigatur, contemperetur, aut infringatur venenosa illius & virulenta acrimonia, tandemq; cerebrum, aliæq; corporis partes affectæ corroborentur. Quod præstabitur tam intrinsicus assumptis medicamentis, quàm extrinsecus admotis: ut nimirum in discussionem aut coctionem vaporum ejusmodi, aquas theriacales, odora menta & suffitus varios, lini-
menta

menta ex oleis, nec non emplastra, cataplasmata, sacculos, & id genus alia usurpemus ac distribuamus. Ad revulsionem verò & derivationem, aut etiam evacuationem, purgantia, vomitiva, clysteres, errhina, masticatoria, vesicatoria, cucurbitas, ligaturas, frictiones adhibeamus. At commodoratio & correctio malignæ ac venenosæ materiæ, alexipharmacis præstabitur antiepilepticis, ac ex tota forma specificis propriisq; medicamentis. Quod ad corroborationem partium & horrendorum symptomatum, hunc affectum comitantium, lenitionem ac mitigationem attinet (quales sunt distorsiones, cōvulsiones aut spasmi, dentium stridores, expumationes, atque id genus alia) iis rationibus succurretur, quas alicubi explicabimus.

Atque hi sunt scopi, ac universalis ordo, quem citra perturbationem sequi decrevimus; quemq; ab omnibus veris Dogmaticis, in paroxismis hujus morbi profligandis, institui par est. At quum ejusmodi epileptici insultus sæpius sint ferocissimi ac vehemētissimi, horrendoq; modo ægrum adoriantur, usq; ad eò, ut nō modò astantes terrore percellat, sed vel ipsos etiam celeberrimos ac in arte expertissimos Medicos in stuporem adducat: quiq; etiam frequentius, non prius ab ægris discessionem faciunt, quàm eos jugulaverint: quàm prom-

promptissimum tum, ac celerrimū adducendum est auxilium, non expectatā eā curandi methodo, quam suo ordine præscripsimus. Periculum enim est in mora. At eum quidem sequemur ordinem, cū inducias morbus concedet, & diuturnitatem quandam atque temporis intervallum promittet ac erogabit.

Quū autem infantuli, vel ex mamma pendentes, hujusmodi affectionibus maximè sint obnoxii, ac in eas proclives (quorū utiq; major esse debet quā aliorū commiseratio) æquum est, ut ab eorum cura auspicemur, eaq; nosemus auxilia, quæ pro ætatis eorum tenellæ, imbecillisq; naturæ ratione, specificā suā proprietate felicem opem ferre possint.

Tunc igitur, cū insultum morbi patitur, quā citissimè fieri poterit, oris pituitosa spuma detergebitur, dentes diducentur, ac obstabitur, ne lingua iis contractis & cōpressis, saucietur, aut etiā amputetur. Quod præstabitur cochleari ab argēteo inter superiores & inferiores dentes interposito, ac satis profundè in guttur demisso, aut aliquo ex liquiritia bacillo, vel ex pæonia, vel etiā eburneo, si quid solidius desideratur. In quod apertum gutturis spatiū, digitus oleo amygdalarū dulciū delibutus, ad pituitā aut phlegma educendum, immittendus est. Quo etiā temporis momento nutrix ab occipitio totam spinæ dorsī longi-

*Ad proxis-
infantum
infringen-
dum.*

longitudinem infantis perfricabit, ac inunget oleo sequenti composito.

℞ oleorum rutacei, lumbricorum, anā ʒ ij. olei de castoreo ʒ j. aquæ vitæ parum, misce. Eodem oleo brachia & crura, si contrahantur, confricabuntur & inducentur, utriusque pedis pollicem, nec non & manuum digitos comprimendo, aut aliqua alia ligatura mediocri constringendo. Sertulum etiam ex ruta & pæonia, additis suo tempore liliorum convallium, calendulæ & tilia floribus, naribus olfaciendum præbebitur. Nec non aurium limina, naresq; atq; tempora sequenti compositione fovebuntur.

℞ theriacæ Alexand. ʒ j. confect. Alkermes, & de hyacintho anā ʒ j. s. aquarū pæoniæ, liliorum convallium & cerasorum nigrorum anā ʒ. s. aquæ cinnamomi ʒ. s. misce. Quinetiam si ad cochlearis argentei mensuram, de eadem aqua, adjecto modico syrupi de pæonia, infanti sorbendum detur, utilissimum fuerit. Capiti etiam, nec non ventriculi orificio, inducetur hoc sequens cataplasmatidis aut cerati genus.

Cataplasma *℞ pulveris rad. Ireos, flor. pæoniæ, visci q. anā ʒ j. pul. flor. menthæ, hyperici, betonicæ, thymi, major. anā ʒ. s. pul. sem. pæo. bacc. junip. anā ʒ j. s. theriaces, mithridatii anā ʒ vj. olei de castoreo ʒ. s. olei aneth. rut. & menthæ anā ʒ j. s. mithrida-*

rium & theriaca cum oleis ad ignem liquecant :
deinde sensim extra ignem , pulveres addantur ,
& fiat instar cataplasmatidis , vel addita cera in-
star ceroti. Hoc super linteo extensum , & in
emplastrum forma literæ T. concinnatum ,
coronali futuræ superinducetur ; aliudque in
scuti stomachalis figuram orificio ventriculi ,
nec non eâ parte colli , quâ occipitio com-
mittitur , quam nucham vocant , apponeretur.

Quibus utiq; remediis si malum non vin-
catur , ac paroxysmorum crebra recurat ite-
ratio , remissionum & quietis intervallis , vo-
mitus pennâ , oleo amygdal. dulcium perfusâ , Vomitoriũ.
satis altè in guttur demersâ , provocabitur.
Aut in eundem scopum accipe acetis scyllitici ,
cochlearis argentei mensuram , olei amygdala-
rum dulcium semicochlear , sacchari anthosati
modicum : fiat mixtio , quæ infanti sorbenda ex-
hibeatur.

Ad incidendam autem materiam mucila-
ginosam , cujus ex vaporibus hujusmodi pa-
roxysmi suscitari possunt , eamq; leni aliquo
vomitorio educendam : pronus erit in fa-
ciem , & ventriculum componendus infans
ad lenem ignem , ne frigus contrahat , quo sic
facilius vomitus consequatur. Quin & si com-
modè ei injici potest clyster , paretur sequens
in hunc modum.

Rad. aristolochiæ rotundæ , polypod. q. semi- Clyster.
K nis

nis carthami ana ℥ ij. seminis pæon. cumini ana ℥ j. β. fiat decoctio ex lacte. De qua R. ℥ v. vel vj. hieræ picræ Gal. ℥ ij. mellis anthosati ℥ j. olei rutacei & liliorū ana ℥ j. misce, fiat clyster. Clysteris locum, si eo infans uti non potest, supplebit glans vel suppositorium satis acre. Ommitto hic ptarmica, quorum posthac plures licebit descriptiones conspiciere: quibus sub finem remediorum omnium, & in extremis tantum utendum est. Etenim in infantulis & mollities & imbecillitas cerebri, ut plurimum etiam mole humiditatum & vaporum gravati, suspecta esse debet, verendumq; ne, si ea materia sternutatorio commoveatur, repentina illa agitatione ii potius suffocetur, quam in meliorem statum restituantur. Idcirco cautè & prudenter ejusmodi remedia infantibus adhibenda sunt, ne secus quàm par est, res succedat.

*Ptarmica
infantibus
cautè adhi-
benda.*

Atque hæc commemorata sint subsidia, quæ ab urgente paroxysmo infantes liberare solent: quorum præparatio facilis, uno propè momento expediri potest, & ea, pro quavis temporis & morbi occasione, promptè administrari. Similia etiam in eundem finem occurrunt ex vegetabilibus remedia, quæ non desinunt esse specifica, sed longioris & exactioris præparationis, quàm quæ vulgaria sunt, quæque artificem medicum exigunt,

gunt, non verborum tantum peritum, sed rei ipsius, hoc est, artis spagyricæ non ignarum: quorum auxiliorum aliquot hîc formulas adnectemus: sed quum ejusmodi præparationes longiusculum aliquod temporis spatium requirant, maturè ea præparanda erunt, ut urgente necessitate præstò sint, in cujusvis ægrorum sexus & ætatis subsidium.

Rondeletius ex primis meis præceptoribus unus, magni utique nominis vir, & qui ex variis, sive in Italiam, sive aliò, peregrinationibus singulares & raras experimentorum observationes retulit, hanc suam in utramque hujus mali curationem specificam habebat hirundinum aquam, cujus ex scriptis formula peti potest. Nec sat scio, quæ primùm conjectura aut ratiocinatione ejusmodi avium proprietas & virtus in hujusce affectionis auxilium perspecta sit congruere, ut ex illis aqua in hunc usum extillaretur; nisi fortè ex Alex. Trallian. scriptis libro .i. cap. 5. ubi de his tractat, quæ naturaliter ad comitiales valent, tracta sit experientia. Scribit enim author ille, inter alia multa specifica remedia, quæ ab Archigene, Apollonio, Theodoro, Xenocrate, & antiquis aliis medicis & philosophis mutatur, hoc quoque mirificè agere: duos

Aqua antepilept. specifica Rondeletii.

videlicet lapillos, quorum alter ſit niger, alter verò albus. Hunc, inquit, comitiali collapſo imponito, & ægrum excitabit: illū verò, nigrum ſcilicet, cuti alligato. At hirundines dicuntur primò pullis hos lapillos dare, qui non facilè inveniuntur, niſi univerſis pullis in totum diſſectis. Ego verò iſtis parum fido remediis, aliisquæ ſimilibus, de quibus poſthac loquemur. Veruntamē ſi iis radices pæoniæ, angelicæ, caſtoreum, & id genus alia adjiciantur, ut ego admiscere ſoleo, quæ corroborando cerebro, diſcutiendis & abſumendis vaporibus, hunc affectum ſua obſtructione & maligna qualitate generantibus, apta ſunt, eorum potiùs efficaciz & virtuti auxilii vis, tum promptè ab inſultu paroxyſmi ægrum expediendi, tum mali radicū evellendarum, quàm aliis, tribuenda eſt.

Hæc igitur à me parata, miræ virtutis & certiffimæ experientiz, hirundinum aqua in exemplum proponatur.

*Aqua hirundinum
noſtra deſcript.*

Ex ſuo tempore vij. aut viij. pullorum hirundinum nidos, ſola tantum lanugine hirsutorum, nec dum perfectis plumis veſtitorum. Hos in terreo vitreato vaſe firmiſſimè obſtructo, ad reverberandum componito, dum toti pulli in cinerem, cum viſceribus & plumis, redacti ſint. Ex hoc cinere accipe ꝑ iiij. (cujus ſi tanta non ſit copia, de reliquis tantum detrahis, quantum fuerit defectus

Etus pulveris) cineris cranii humani ℥ ij. pulve-
ris rad. visci quer. radicis angelicæ, zedoariæ,
singulorum ana ℥ j. ℞. seminis pæoniæ, granorum
janiperi conquassatorum ana ℥ vj. castorei ℥ j.
succirad. & foliorum pæoniæ, aceti scyllitici ana
℔ j. aquarum hyssopi, florum tilie, liliorum con-
vallium, salviæ, rosmarini, ana ℔ j. macerentur
simul omnia in vase fortiter obstrueto ad aliquot
dies in B. M. deinde fiat destillatio in cineribus,
mediocri igne, ad siccitatem. Cavendum, ne de-
stillatum adustionis saporem referat.

Ut autem hæc aqua corroboretur, & vis ejus
augeatur, aridas fæces accipe, easq; in calcem, vi
ignis, albißimam redige, quibus in manica, aut
filtro Hippocratis impositis, superfundatur de-
stillatus liquor, qui crebra repetitione suæ calci
reaffundatur, & itentidem trajiciatur, dum to-
tum salem, in quo posita est summa remedii vir-
tus, secum eduxerit & asportaverit. Atque sic a-
quam, non simpliciter & crasse stillatam, quales
sunt vulgares, quæ statim muciditatem & cor-
ruptionem contrahunt, sed omnium simplicium
dotibus ac virtutibus imprægnatâ, ac diuturnæ
conservationis habebitis. Ex qua admirandos
effectus (ex arte spagyrica manantes) sitis ubiq;
& semper experturi. Quod & de omnibus a-
liis aquis stillatitiis notandum est: eas videli-
cet suis salibus esse condiendas, si virtutibus
pollere eas optabimus, ut in capite de aquis

Dosis.

pharmacopœæ Dogmaticorum nostræ restitutæ disertè & speciatim docuimus. Hujus aquæ ægrotantibus grandioris ætatis, propinandum erit ad dimidium cochlearis argentei, si ægrum à lapsu & sopore suo excitare, & paroxysmum abigere intentio fuerit. Infantulis verò paulò minus erit exhibendum. Ut autem recursuris paroxysmis prospiciatur, & præcaveatur eorum reditus, per aliquot dies cōsequentes cōtinuandus erit ejus usus, prout dicemus, cūm de cura epilepsiarū agemus.

Alia prædi-
cta aq. præ-
paratio.

Hanc eandem aquam, alia præparandi & componendi via, sic aliquando concinnavi.

℞. iiii. aut v. hirundinum nidos, quos in frustra, cum ipsis plumis aut lanugine ac visceribus, dissecabis, coquantur in v. aut vj. hydromelitis sextariis, eo modo, quo aliæ carnes in olla elixantur. Iis adde radices & semina pœoniæ, angelicæ, visci q. rasuræ cranii humani, cornu cervini, granorum juniperi conquassatorum, dictamni, melissæ, betonicæ, thymi, hyssopi ana q. vol. jusculum prælo fortiter exprimatur, ac percoletur. Expressioni aut colaturæ sequentia adjiciantur; macis, nucis moschatæ, caryophyllorum, cinnamomi ana ʒ ij castorei ʒ. s. florum purpureorum anagallidis, liliorum convallium, tilie arboris, rosmarini, salviæ, betonicæ ana pugillum unum, aut alterum, croci ʒ. s. camphoræ ʒ ij. aquæ florum primule veris & calendule ana lb. j. mace-
rentur

ventur simul omnia ad aliquot dies: dein fiat liquoris destillatio ex arte: cuius & in ipso paroxysmo, & extra ipsum, prout morbus exigit, exhibetur semicochleare. Eodem liquore aurium & narium patientis inferiora foveantur. Non alia ratione, sed simili propè modo ex Picis laudatissima paratur aqua, huic affectui congruentissima, quam in nostra quoq; Dogmaticorū restituta Pharmacopœa descripsimus.

Dosis.

Si mulier fuerit, quæ hoc morbo torqueatur, metusq; sit, hunc affectū aliqua hysterica affectione stupari: succurratur illi galbani, rutæ, asæ fœtidæ, pennarū perdicinarum tostatarū odoris naris exceptis, quibus matrix ad infernas partes deturbetur: fortes etiā ligaturæ femoribus & cruribus adhibeantur: nec non cucurbitæ, aut terrea scatella, vino imbuta, in quo melissa, calamentum, matricaria, & id genus alia incocta fuerint, linteo involuta calidè umbilico adaptetur. Cæterum intrinsecus & extrinsecus alia, quæ jam commemorata sunt, præsidia administrabuntur, nisi fortè dosis medicamentorum augenda sit, & clysteribus, ex cephalica decoctione factis, benedicta laxativa, hiera Paccli adjiciantur, atq; inter mella, mercuriale, suffocationibus omnibus matricis specificum & peculiare medicamentum: quibus adhuc unica vel duæ castorei drachmæ addi possint.

Quomodo

mulieres

hysterica pa-

roxys. epilept.

correcta sint

tractanda.

Grandioribus infantibus & hominibus eadem propemodum auxilia & adminiſtrandi ratio uſui futura ſunt, augēdo doſin, pro ætatis & virium uniuſcujuſque obſervatione, valentiora etiam iis citra metum exhibendo. Ingentibus enim medicamentis ac validis in morbo comitiali opus eſt, inquit Areteus. Expediendo autem ſuis impedimentis cerebro ſumma cura incumbendum, ſi primaria affectione laboret, idq; quā promptiſſimis remediis fieri poterit, ut erethinis & ptarmicis congruis. At ſi ex ventriculo vitium oriatur, ea ſtatim adminiſtrantur remedia, quæ vomitum concitent. Si aliunde ſuſcitur, ſuis quoq; auxiliis ſingulæ partes adjuventur. Sequitur in hunc finem ptarmicum.

Ptarmicum. R. rad. Ireos. flor. majoran. ſiccæ, hyſſ. ſem. pæon. nigellæ, Caryophyll. piperis ana ʒ j. hell. albi ʒ ſ. moſchi gr. iiij. miſce, fiat pulvis, qui naribus inſuffletur: Vel, R. ammoniaci ʒ ſ. pyreth. ſubtiliſſimè pulv. ʒ ij. miſce, & malaxa cum ſucco rad. Ireos, fiet maſſa ſecundum artem, de qua cape q. v. & ſuper extrema ſpatula parum ad ignem calefaciendo, calidum medicamentum naribus indito, unde magnam ſeroſæ aquæ copiam prolici videas. Hoc utiq; ſubſidium cuidam epilepiæ & apoplexiæ ſpeciei congruit, cū cerebrum videlicet nimia pituita aut excrementoſa humiditate ſcatet, unde malum procreatur.

Aliud

Aliud etiam potest sternutatorium concinnari, quod naribus non opus fuerit insufflare sed solo odore eas suffire, unde crebre & copiosæ sternutationes ciebuntur. Quæ mendendi ratio mihi magis probatur, & ad rem magis appositæ est, cum insufflati pulveres vim & noxam cerebro delicatiorum hominum & infantum majorem inferant, ipsosq; violentiùs offendant ac lædant.

R. hellebori nigri ʒj. masti. ʒß. incidantur & Aliud.
ligentur in nodulo subtili, qui maceretur in aqua peoniae, aut aliqua alia convenienti, & naso admoveatur subodorandus. Movebit enim sternutationem sine violentia, vel ad idem.

R. rad. Ireos, cyclaminis ana ʒj. castorei ʒj. hellebori albi, thymi, sem. nigellæ ana ʒij. aptentur in nodulum, de quo usus sit, ut supra.

Veteres præstantius vomitivum helleboro albo nullum habuerunt. Multa describere possemus, minùs quidem vehementia: at aliis omnibus citra discrimen tutiora. Sed inter omnia, hoc quod sequitur, in omnibus id genus affectibus singulare & cōgruentissimum subsidium est, *sal videlicet colcotharis vitrioli Vomitoriū extractus, si ex syrupo scyllitico ad ʒj. propinetur. præstans.* Mira enim tum præstabit. Idem sal naribus inspiratus sternutationem etiam egregiè ciet, citra vim cerebrum serosis suis excrementis expediens. Atq; hoc quidem ex spagyrica

arte petitum est remedium: attamen quod
fortius nec non facilius operatur ære usto,
quod, ut diximus, in maximo fuit usu apud
antiquos.

Illi præterea, ut epilepticum insultum feda-
rent, inter alia auxilia, sanguinem ab ipsis æ-
gris profluentem (quod plerunq; accidit ex
contusione ab inopino lapsu ægrorum) vel ex
naribus, vel ex aliqua alia corporis parte aslu-
mebant, eoq; labia ægri fovebant ac perun-
gebant, ut eos expergefacerent, ac promptè
paroxysmum discuterent. Si autem non flue-
ret sanguis ex lapsu, solebant aut pollices pe-
dum configere & lancinare, aut ab alia corpo-
ris parte vulnerata, sanguinem educere. De
his sic scribit Alex. Trall. ex Apollonii com-
mentariis, & antiquioribus auxiliis, *comitiali
collapso, inquit, ubi à magnis pedum digitis, san-
guinem lancinatu extraxeris, labia & frontem
ipsius inungito, & inde resurget.*

*Superstitiosi
curandi mo-
di.*

Sunt qui hodie & hujus morbi, & aliorum,
qui habentur gravissimi & incurabiles, ausing
sanationem verbis, chartæ pendulæ inscri-
ptis, characteribus, sortilegiis & incantationi-
bus promittere. Quam prorsus curandi ratio-
nem, ut abominandam abjicio & execror. Si
quidem omnes morbi, ac in primis qui gravis-
simi sunt (qualis inter alios epilepsia est) cele-
berrimum aliquem Medicum doctissimum,
ac in

ac in arte sublimem & versatissimum desiderant, qui & morborum naturam & eorum causas optimè callens, vera & apta remedia potius conferat, quàm Terpander ille, Arion & Isomenes Thebanus, qui, ut scribit Agrippa, cantilenis ac suavis melodiis, vel deploratissimos morbos profligabāt aut sedabant. Quæ ut fabulosa planè & mera stulta apud me sunt: admitto tamen, quod & veri omnes Medici faciunt, non parum suaves illas cantiones & melodicos concentus, siue vocum, siue instrumentorum musices, imò quamplurimum, ac fœlicissimè, multis affectibus prodesse. Hac enim ratione conturbatus spiritus *Musici concentus facilius.* componitur, & quieti suæ restituitur, ut ex historia Davidis apud Saulem regem disci potest. Quin & recipio, quod ab aliis quibusdam autoribus scribitur, eos nempe, qui à tatanulis punguntur, ad eam insaniam redigi, qua perpetuò saltitant, nec ista desipientia prius liberari, quàm suavis concentibus ac musices & instrumentorum harmonia ea sedata sit. Simile quid testantur mellitæ illæ voces, quibus suaviter demulcemur & fasciamur. Ut enim acerbis & minacibus verbis sæpenumerò cōmovemur, & in furorem adigimur: sic blandis contrà & amicis sermonibus componimur ac demulcemur, usq; adeò tanta est in spiritus nostros verborum vis & efficacia.

In

In hunc finem Menander doctum hoc ac ver-
tissimum scriptum reliquit:

*Sermo enim est tristitia remedium solus,
Tristitiam enim benevolus scit medicari sermo,
Sermo medicus est, quæ est in animo, passionis.
Animi agrotantus est medicina sermo,
Maximum ira et sermo remedium sermo.*

Neq; ex his inferri debet, incantationũ, ver-
borum insusurrationum, characterum collo-
appenforum, & id genus aliorum remedio-
rum, certum firmumq; esse fundamentum,
cui inniti debeamus. Quorum quidem non-
nulla à veteribus usurpata sunt, ut qui de iis
etiam loquuti sint, quæ alligantur, & quæ na-
turaliter comitialibus obstant, ut scribit
Trallianus ex cõmentariis Archigenis. Quæ
quidẽ remedia à nostris hodie amuleta nun-
cupantur. Jaspis æreum colorem habens, aut
similis callaino digito impositus gestatur &
liberat. Itemq; asini frons cuti alligata, gesta-
taq; idem præstat: ut & chrysolytus & coral-
lium faciunt ex eodemmet Tralliano. Gale-
nus usus est, & apprimẽ laudavit, radicem
pæoniæ collo appensam: cujus similem ha-
bet effectum viscus querc. Commendatur et-
iam hodie alcis ungula, cujus sive totum, si-
ve pars in pugnum complicata confestim pa-
roxysmum abigit. Ab aliis eadem in annulos
conformatur, quæ ex aliquo digito vulgò ge-
stari solet. Indagandi autem hujus auxilii cau-
sam

*Trall. lib. 1.
c. 15. sub finẽ.
Amuleta
antepilepti-
ca.*

Gal. simpl. 5.

sam & ansam præbuerunt multorum scripto-
rum commentarii : qui, cum hoc animal hu-
jusmodi caduco morbo obnoxium esse scri-
bant, ubi insultu se invadi percipit, solere, a-
junt, ungulam pedis ad aurem admove-
re, & hoc à paroxysmo liberare. Sed hujusmo-
di virtutum ac miraculorum perrara aut nul-
la etiam adhuc experientia & veritas mihi in-
notuit. Quorum tamen auxiliorum proprie-
tates nolim prorsus explodere aut denegare ;
præsertim si à docto medico & in veterum
scriptis, ceu sunt Alberti Magni, & aliorum
magnorum Philosophorum, qui de lapidum
virtutibus, & id genus aliis, physiognomicam
quandam naturam præ se ferentium comen-
tarios conscripserunt, exercitatissimo ea in
consilium & usum tutæ ac legitimæ admini-
strationis præscripta fuerint. Nec alia ratio-
ne compulsus est Galenus ad usum pæoniæ,
quam è collo suspendebat gestandam, quàm
eo, quòd in ejus experientia versatus, agno-
scebat etiam eam citra vehementem calefa-
ctionem referandi viribus pollere, aut tenui-
tate partium & odoris vi, per suam anathy-
miasin, discutiendæ materiæ venenatæ epile-
psię facultatem obtinere. Quibus virtutibus
signaturam ipsam hujus plantæ adjiciemus, *Signatura*
cujus caliculus aut caput, ante quàm flores ex *Paonia.*
eo excludantur, analogiam quandam habet
& si.

& similitudinem ad cranium humanum, in quo sutura coronalis spectatur, in cujus partibus interioribus rubor quidā florū, in obscuro nigrescens, fulminis alicujus similitudinem exhibet, quasi ipsam epilepsiam (sideratum morbum) in cranio repræsentans: quæ idcirco congruum huic morbo medicamentum esse testatur. Inducti porrò quadam superstitione veteres ad oracula confugerunt, ut huic morbo tam gravi & occulto subsidiū compararent. Qua de re sic scribebat idem Trallianus ibidem: *Democratem Atheniensem ferunt, quum adolescens esset, & morbo comitiali teneretur, ad Delphos profectum fuisse, & ibi Deum rogasse (quum pleriq; ei offerrent alligandam morbo contraria) quali ex eis uteretur, hocq; à Pythia responsum accepisse:*

*De grege sume capra majores ruris alumna
Ex cerebro vermes, & ovis dato tergora circum
Multiplici vermi, pecoris de fronte revulso.*

Democrates, quum hæc audivisset, meditabatur, quid tunc Deus (Dæmonem intelligendum) loqueretur. Profectus autem ad Theognostum Democratium, nonagesimum octavum annum jam agentem, ei oraculum denunciat: qui miratus vehementer Dei prudentiam, vatis Pythiæ obscuritatem & obliquum dictum, sententiam vatis in hæc verba aperuit. Gregariarum, inquit, caprarum caput naturaliter multis vermibus, juxta cerebri basin,

fim, plenum efficitur, ac sternutamentis ani-
 mali obortis, multi vermes in nares caprae in-
 filiunt: oportet igitur veste substrata, ne ter-
 ram attingant, illos excipere, unum vel tres,
 & inditum pelli nigrae ovis, tenero collo allig-
 gare: atq; hoc naturaliter adversari. Quod au-
 xilii genus quis quam turpissimum & insul-
 sissimū esse inficiabitur? utpote quod ex au-
 thoris omnis corruptionis, falsitatis & men-
 dacii officina emergat. Sed ista, ut & plura id
 genus alia, tanquam absurdissima & ineptissi-
 ma missa faciamus, & quam de iis opinionem
 cōcipiebat idem Trallianus, audiamus, quū
 longum postea de iis catalogum attexens, in
 hæc verba (quæ in suum usum Hermetici ipsi
 trahere possunt, adversus quosdam pervica-
 ces nostri seculi Dogmaticos) sic loquitur:
*Hæc sanè à veteribus dicta sunt, tanquam natu-
 raliter, hoc est, latenti natura, efficacia. At quæ
 nos edidimus, secundum quandam viam & ra-
 tionem, quam Græci methodū vocant, dicta sunt:*
 ac convenit peritum omni modo auxiliari, tum
 naturalibus utēdo, tum scientifica ratione, & ar-
 tificiali methodo, quod rectè, ut dici solet, omni-
 modo properandum sit, ut longo morbo & pravo
 hominem liberes. *Mihi sanè omnibus uti placet.*
Quia verò pleriq; hoc tempore indocti accusant,
vos, qui uti utur naturalibus, cavi, ne cōtinuè ix,
quæ naturaliter operatur, uterer, conatusq; sum
 arti-

artificiosa via, & ratione morbos superare. At novi, non modò comitiales, sed etiam alios morbos plerosq; victu & medicamentis fuisse persanatos, &c.

At quid cunctamur in tàm horrendo & deplorando miserorum epilepticorum spectaculo? Cur à tàm crudelibus & stupendis cruciatibus, vel fortissimum quemque animum prostermentibus, non deterremur? Ex hoc igitur carcere pedem tandem educamus: sed quò demum gressum dirigemus? Nunquid cupientes vitare Charybdim in Scyllam devolvemur? At humaniorem fortè, nec vinculis usq; adedò adamantinis atrocè, cùm captivos, in eo ergastulo paulò tolerabiliore, quadam dolorum intermissione frui constet, & lunari quadam quietis interpositione demulceri. At mirum est utiq;, in eo censu, vel ipsos tiarâ & coronâ præcinctos Reges, monarchas & principes annumerari, nec non cujusvis ætatis ac sexus humanum genus nullo discrimine, ei ascribi. Qui quàm vultu sint mæsto ac Saturnio, cogitabundo animo & demisso, quàm truci & acuto aspectu, quàm pallida facie, contorta & deformi, quàm crebris tinnitibus aures personent, & ad audiendum duriores ac tardiores reddantur, quàm vertiginosum & nutans sit caput, denique quàm tota corporis constitutio depravata ac vitia-

*Miseranda
symptom.e-
pilept. cla-
des.*

vitiata sit, ubiq; partium corporis elucescit, ut præ pudore tam turpis & fœdi morbi, cujus mancipia sese facta vident, terra potius obrui cupiant. Nec id mirandum est. Nam ut scribit Aretæus: *Si se mutuo in accessionibus spectarent agroti, & quæcunq; patiuntur cernerent, ultra vitam ducere non tolerarent: verum quæ in singulis atrocia, fœdaq; sunt, sensuum privatio, intuendiq; sublata facultas, abscondit.* Attamen benè, ô amici, sperare vos jubeo, nec animum despondere: at contra omnem mœstitiam è cordibus vestris excutite, quæ potius diris devovenda, & ad Garamanthas releganda est, quàm ut animis vestris insideat: juxtaq; Dictatorem summum dicite, ἀνδρα πῶν, γίγνεται τῆς ὀφειλῆς καὶ ἐλπίδος. Si enim in bonam de restitutione vestra spem erigamini, & de Medicorum fide, peritia, ac experientia salutaripersuasi fueritis, attingitis jam duo restitutionis vestræ promptissima & certissima auxiliorum capita: præter quæ, nec vobis alia, quorum copiosa in hac officina suppellex ex tabulato explicabitur, quibus ab omni antiquitatis ævo tum Dogmatici, tum Hermetici hætenus usi sunt. Post hæc ad ea transibimus, quæ ab utrisq; seriatim, suis seculis investigata & experientia comprobata sunt. Atq; sic in hac eadem officina, pro sexus & ætatis ratione, omnes congruas merces effusas in suum usum

comperient, & inde mutuabuntur. Nec id satis: sed qua via & methodo ea sibi auxilia applicaturi sint, tutò edocebuntur. Quod ut faciliùs & fœliciùs præstemus, gratiam Dei non defuturam nobis speramus. Quem idcirco supplices oramus, ut omnia ad gloriam suam & proximi nostri utilitatem convertat, ac referat.

CAPUT XIV.

Antiquorum Dogmaticorum epilepsiam curandi methodus, tam pharmaceutica, quam chirurgica, cum connexis quibusdam remediorum descriptionibus.

QUÆ igitur remedia ad prophylactica pertinent, quæq; ab antiquis Dogmaticis, ad præcavendos & prorsus rescindendos diuturnæ epilepsiæ circuitus ac repetitiones, usurpata sunt, & in usum revocata, ex tribus illis medicinæ instrumentis constitui debent, Diætæ videlicet, Pharmacia & Chirurgia. Diætæ explicationem ad calcem hujus consilii differemus. At quæ auxilia Dogmatici, tum à Pharmacia, tum à Chirurgia mutuaptur, hîc enarrabimus. Sed quum perturbatè, nulloque docendi ordine veteres ea nobis scripta reliquerint: eam in illis

Tria prophylact. instrumenta.

illis præscribendis methodum sequemur, quæ à recentioribus Medicis, eorum sectatoribus, observata est, & nobis tradita: ut inde elucescat, semper arti aliquid multumque defuisse, quod ad ejus perfectionem desideraretur.

Hippocrates non ingentem remediorum *Antiquorum* sylvam in hunc affectum invexit, neq; satis dilucidè aut ullo ordine illorum administrandorum formulas instituit: cum sibi etiam tantum proposuerit generalem quandam Medicinæ ideam repræsentare, ita ut ab illo juniores Medici ad praxim formari nequeant, exiguamq; messem ex illius semente reportare possint, cum ex tam brevibus & gravibus illius sententiis non rudiores, sed docti viri & in arte versatissimi soli fructum referant. Inter omnia auxilia purgantia inprimis commendat, in hunc morbum, utriusq; hellebori usum, præsertim albi, si morbus fiat per consensum, quo vomitus provocetur. Idem Hippocrates inter simplicia, quæ intrò sumi, & extrinsecus admoveri jubet, laudavit pyrethrum. Dioscorides in hunc eundem morbum imperavit leporis coagulum, & hepar asininum assatum & comestum jejuno ventriculo. In quem finem castoreum etiam admittit. Aretæus in eodem morbo, quatenus chronicus est, & eo primùm caput afficitur,

curationem à venæ sectione primò inchoat, cubitalis videlicet, ad universalem sanguinis ex toto corpore detractionem: & frontalis, ad particularem derivationem. Quin & arterias, ponè & ante aures sitas, secare præcipit. Ea tamen cautione sanguinem educit, ut citra animi deliquium id fiat. Si quidem, deliquium animæ, inquit, ciet morbum. Ad humorem expurgandum hieram laudat, eaq; remedia, quæ forriter de capite proliciunt: siquidem, inquit, istorum habitus est dolorum patiens. Addit præterea, opus esse capiti ignem inferre, proficit enim. Quin & tabularum cranii, per trepanum, aptam & congruam apertionem laudat, cujus modum etiam tradit. Commendat porrò cantharidum applicationem ad vesicationem usq; , ubi, quæ observatione digna & necessaria sunt, explicat. Si vitio ventriculi morbus suscitatur, in purgationem assumit thymelæam, & chamæleon, quæ pituitosos humores educunt, & exiccant. Neque cucurbitarum affixionem, epithematum & cataplasmatum, quæ vim habet extenuandi, per halitus dirigendi, & fluxa spirabil aq; corpora reddendi, ut ipse loquitur, applicationem silentio prætermittit. Idem concoquentibus medicamentis, roborantibus, utiles humores creantibus, & urinam moventibus, in medicatione utebatur: ut composicio-

sirione ex viperis, & antidoto Mithridatica. Sed omnibus præstat, inquit, Fibri testiculus, hoc est, castoreum, læpiùs in mente ex aqua mûlsa potus. Tandem concludit, sed non citra horrorem & medicamenti execrationem, se nonnullos vidisse, qui plenos sanguine scyphos hominũ capite truncatorum, vel aliter interfectorum, propinarent: seq; legisse, ait, quendam authorem, qui in escam & cibum hepar humanum commendaret & apponeret. Sed hæ, inquit, illis scripta sunt, qui ad hunc usq; miseriæ terminum pervenerunt.

Galenus epilepticis succurrebat oxymelite simplici & squillitico. Quin & salsamentum quoddam ex ipsa squilla concinnabat, quod alcës vicem in purgatione suppleret. Inter alia medicamina, summoperè illi probata est pæonia, tam intus sumpta, quàm foris collo appensa, ut ipse scribit de quodam puero.

Agaricum quoq; seseli & spondylii fructus, & radicem aristolochiæ longæ & rotundæ ex aqua epotam, comitialibus quinetiam prodesse existimabat.

Orbasius, Paulus Ægineta, Aëtius, verbũ verbo ipsum Galenum reddunt & sequuntur. Cujus inprimis Ægineta vera simia est, qui, cum aliis superioribus, omnia sua auxilia

ex eo mutuatur & exprimit, ut ex scriptis illorum satis constat. At privatim Paulus de aceto quodam loquitur Juliano: sed omnium istorum facto periculo tandem ad theriacam confugit: quin & naturales thermas scribit huic morbo conducere.

Aëtius privatam quandam excellentem scilicet theriacam adjicit, quam in subsidium epilepsiæ describit. Sed imprimis laudat & admittit certum quoddam remedium, quod ex Sereno mutuatur, cui nullum, ut ipse scribit, comparari potest. Idem enim concoquit & vacuat. Cujus perelegans, artificiosa & ingeniosa scilicet compositio est, ut sequitur.

℞ castorei, veratri nigri, sammonii, ana ℥ ij. opo. panacis, cumini Thebaici, centaurii, natri, sulphuris vivi, abrotani, ammoniaci, thymianatis, seminis ruta sylvestris, absynthii ana ℥ j. contusa & cribrata excipe aqua, & efforma pilulas fabæ Egyptiæ magnitudine, & unam quotidie prabe, cum aceti mulsi cyathis quatuor.

Atque hæc una est, scilicet, ex divinis illis compositionibus & formulis, quas antiqui magnoperè commendarunt: ubi tamen & nitrum & apyron sulphur, tantoperè à multis damnata, principem propè locum obtinent, aut saltem inter præcipua ingredientia eminent. Ubi etiam & veratrum & scammonia admit-

admittuntur, quorum tamen vel ipsa sola nomina aures, totumq; hominem territant. Sed excipiet aliquis, venenatam ac perniciosam illorum simplicium qualiratem eleganti illa & singulari præparatione deleri & extingui. Elegans scilicet & ingeniosa præparatio, pulveres aqua diluere & miscere. At tamen hæc est illa tam celebris & divina antiquorum compositio. Centum alias possemus huic similes adscribere, quas silentio hîc obruemus, ne prolixitas major, quàm natura tractatus patitur, nobis vitio detur: néve ad filii Noë imitationem, paternæ turpitudinis detectoris, nec id impunè, obliti humanæ charitatis erga proximum, vulgares illas crassasque & stupidas, quas etiam juniores rideant, antiquorû præparationes de industria persequi velle videamur, ut stupiditatis & ignorantiae notam illis inutamus. Quod absit à nobis: quum potius ab omnibus laudari eos æquum sit, qui sedula sua diligentia, & perpetuis vigiliis medicinæ semina & fundamenta nobis pepererint, suosq; labores candidè impertiti sint. Quorum tamen seculo, multis tenebris adhuc involuto, aliquid condonandum est: quum facilius sit inventis addere, quàm ea primùm excogitare. In hunc etiam finem respiciunt hæc mea verba, ut Hippocratis dictum quàm verissimū appareat, *medicinam videlicet non,*

φιλοπονία
Andernaci.

eam affecutam esse perfectionem, cui nihil addi possit: sed in qua semper, vel aliquid modo reprehendi, modo corrigi, modo addisci queat: in qua sententia ego ipse non parum confirmatus sum, ante triginta annos, à venerando quodam sene, doctissimo inquam illo viro Guinterio Andernaco, de republica medica optimè merito: qui cùm perciperet, indies in medica schola profici posse, perpetuis senescendo addiscens laboribus incumbibat, nec ullis vigiliis parcebat, etiam septuagesimum annum ætatis superans, quin circa carbones, neglecta manuum denigratione (quam delicatuli nostri hodie tantoperè abhorrent) totus versaretur, & fornacibus construendis invigilarèt, idq; ut naturæ arcana, quæ summè suspiciebat, ejusmodi instrumētis rimaretur, & tanquam ex Democriti puteo erueret: hoc unum tantùm deflens, quòd tùm demùm aut seriùs, nec à teneris annis aperta sibi fuisset à Deo tanti boni & præclaræ hujus artis cognitio. In cujus scientiæ amplexum, me adhuc ætate juvenem, & omnis experientiæ vacuum (etsi jam operi cum doctissimis Germaniæ Medicis Hermeticis manus admovebam) omnibus stimulis adigebat, nullamque ut hujus temporis, vel ne momenti quidem, jacturam facerem, studiosissimè cohortabatur. Qui idem usq; adeò veram chymiam, &
reme-

remediorum exactam præparationem persequeretur, ut nunquam non vel Doctores etiam medicos, tres vel quatuor continuè foveret, & operis cōsortes sibi adjunctos haberet. In cujus artis laudem & commendationem, utpote inter medicinæ partes utilissimæ & maximè necessariæ, librum de veteri & nova medicina doctissimè conscripsit.

Sed pergamus alia aliorum antiquorum remedia, & præscriptas, in hujus affectus curam, formulas explicare.

Ruffus Ephesius hanc medicinæ partem non attigit, ut qui tres tantum exaraverit libros, de appellationibus partiū humani corporis: nec non fragmenta aliquot de medicamentis purgantibus, unumq; de vesicæ & renum affectibus tractatum.

Alexander Trallianus, de quo jam supra mentionem fecimus: quem inter veteres facili & dilucida uti methodo, & in diagnostice ac therapeutice tradēda excellere censemus: de hoc morbo in hunc scripsit modum, qui sequitur.

Primum de infantulorum curatione tractatum auspiciatur, quodd (ut ipse scribit) *hujusmodi morbus illis maximè proprius & familiarissimus sit: quo, si fuerit infans adhuc lactans, qui laboret, nihil moliendum nec agendum censet, quantum ad curationem attinet:*

subsequitur enim etas, inquit, & calor augefcens, qui superfluum in capite humiditatem, replentemq; ipsius ventriculos, discutit. Admonet tamen, ut singulari providentia nutricis lacti prospiciatur, ne à bonitate & ejus albedinis colore, qui puritatē ejus indicat, in livorem, virorem, aut nigrorē degeneret: néve ingrati aut fœtidi fit odor, nec saporis insuavis, aut acidi, sed dulcis: substantia ejus non sit, nec nimium tenuis aut aquosa, nec crassior aut ca-
 seosa. Tale enim lac, inquit, convulsiones potissimum generare solet, & nervos obstruere. Hinc facile discimus, studiosè nutricē esse diligendā, quæ optimæ sit cōstitutionis & temperaturæ: aut intemperies illius congruā vitæ ratione (quam fusè explicat) ad lac ipsius tum alimentosum, tum medicamentosum reddendū, emēdetur & adaptetur. Grandioribus verò infantibus & ab lactatis, præter vivendi regulā, quam illis opportunā instituit, in medicamentū cōcoquens & extenuans, imperat usum decoctionis cujusdā hyssopi, matutinis horis haustæ, idq; præsertim per totā hyemē. Quo remedio temporis successu asserit, multos fuisse morbo liberatos: identidem decoctioni adjiciens aliquid oxymelitis simplicis. Aestivis diebus decoctionem anisi cum eodē oxymelite propinabat. At si melancholica infantis erat constitutio, decoctionē Epithymi impe-

Incommoda
 ex viciato
 lacte.

imperabat. In solutivū medicamentū hieram
 usurpabat: quā tamen junioribus & delicatio-
 ribus nō exhibebat. Ætas enim valdè juveni-
 lis ejus efficaciam (inquit) non tolerat. Vigenti-
 bus autem ætate, & validis viribus prædictis, &
 melancholicis utiliter exhibetur. Præstat igitur
 juvenibus epithymi potius momentum
 cū picra exhibere. Cū autē hujusmodi sub-
 sidiis malum vinci nō poterat, ob humoris &
 materiæ malignitatē ac pervicaciam, & metus
 erat recursuri paroxysmi, antidoto Theodoro-
 reti purgabat, cujus ut purgandi vires augetet,
 aliquot colocynthidis grana, aut scammonæ
 aliquid adjiciebat. Antidotus ista, Theodoro-
 tum dicta (hoc est, divinū munus conferens) *Antidoti
Theodoretici
vires.*
 à Nicolao Myrepso descripta invenitur lib. de
 Antid. sect. 1. c. 115. 116. 117. & 118. Hujus enim
 quatuor descriptionū species exhibet. Cen-
 tesima decima sexta, aut 117. videtur à Trallia-
 no inter alias usurpari, præsertim centesima
 decima septima, quod Myrepseus ipse scribat,
 eam conferre magno morbo: item comitia-
 libus, dæmonio vexatis, caput dolentibus:
 quinetiam thoracis affectibus, & quibus in
 ventriculo cibus acescit: ut & iis, quibus ma-
 lignus circa illam partem & ventrem affectus
 est. Mira denique de ea prædicat, eamq; com-
 positionem multis aliis morborū gravissimo-
 rum & desperatorū generibus conferre asserit:
 ita

ita ut tandem inferat, ejusmodi antidotum verè divinum esse donum. *Quisquis enim ea usus fuerit, prosperum, ut scribit, successum sentiet. Si vero quis vere & autumnò semel aut bis ea utatur, neq³ circa victus rationem magnoperè delinquat, nullis morbis fiet obnoxius. Data Ponticæ nucis quantitate omnia dissolvat: manè verò hanc sumere oportet. Hactenus Myrepsus. Unde subit mirari, ubiq; tantæ virtutis compositionem, quantæ esse jactatur, hodie desiderari in pharmacopæis: quod me, ne excidat, ad ejus descriptionem tradendam, compellit, ex ipso Myrepso petitam, etsi à Tralliano suppressa sit, & silentio prætermissa.*

Ejusdem description.

℞ spicæ nard, folii caryophyll. croci, cassiæ, epithymi, floris junci odorati, myrobal. ana ℥ iij. aloës flavæ ℥ j. ℞ castorei, Zinziberis, masticis ana ℥ j. Iridis Illyricæ ℥ vj. anacardi, agarici ana ℥ j. asari ℥ vj. sem. apti ℥ j. costi ℥ j. ℞. piperis ℥ iij. fœniculi, & succi ejus ana ℥ j. fœniculum tunde in mattratio, & macerato in aceto diebus tribus, ac benè decoquito, & colato diligenter. Adjice mellis Attici vel sacch. q. s. rursusq; ad mellis crassitudinem decoquito, & species simul tundantur & lavigentur benè. Quod si copia sit fœniculi, exprime succum, & meliorem facies antidotum. Hæc in Myrepso, à Leonardo Fuchsio latinitate donato, & annotationibus illustrato, scripta reperies. Multos ex hoc morbo convalescisse

luisse hujus antidoti beneficio affirmat idem Trallianus, adjectis, quæ suprà dicta sunt, remediis. Præter hæc, si usq; adeò pervicax esset malum, ut respueret ejusmodi remedia, & in acerbitate sua constans esset, catapotium à se confectum usurpabat: quo nil valentius invenias. Recipit autem aloës, scammonæ, colocynthidis, gummi bdelliana ꝯ j. excipiantur brassicæ succo dosiς ℥ iij. aut iij. pro pueri viribus. Adultis verò etiam sex scrupuli exhiberi possunt: & si plures porrexeris, ait, nihil nocebis, adeò leniter & tutò purgant. Nec comitialibus modò, sed etiam vertiginosis & articulariis auxiliantur. Atque hæc sunt veterum purgantia medicamenta.

Purgationibus universalibus subjungit particulares Trallianus: nec suppressit derivationes aut revulsiones masticatoriis, gargarismis factas. Quibus & usum addit balnei, nec vomitoria reticet.

Si ventriculus radicem morbi suppeditat, huic peccantem humorem educendo, succurrit, qui, qualis fuerit, aut cholagogis, aut phlegmagogis, aut melanagogis extirpatur. Nec, quæ ad corroborationem faciunt, obliviscitur.

At si ab aliquo alio membro trahit affectus originem, eò primùm & præcipuum cōfert remedium. *Ego sanè, inquit, vidi, quendam*

dam lectorem in hunc morbum incidisse, qui, quum & eventurus erat, auras quasdam frigidas à superioris pedis parte ad cerebrum ascendentes percipere se dicebat. Cum igitur hunc catapotiiis pituitam & melancholicum humorem vacuantibus purgassem, imposui parti affectæ, etiam, quæ exulcerare eam & calefacere possent, ut hinc ipsa sudaverit, & ex eadem humida non pauca manifestò emanarint. Atq; hoc ubi nos fecissemus, adolescens sanus evasit. Erat autem auxilium, quod ei impositum erat, sanaveratq; lepidium herba. Idem namq; etiam alia quædã præstant, sed nullum aquè ac herba hæc. Hæc Trallianus: qui neq; , ut diximus, vomitivorum in hoc morbo obliviscitur, nec balneorum, nec vehementis corporis exercitationis, nec reliquorum id genus ad aptam vivendi rationem facientium & necessariorum.

Inveterato autem malo, quodque indomitum aliud omne medicamentum aspernabatur, hoc postremum subsidium opponebat, helleborū nempe, idq; albū: cujus ipse Trallianus formulam præscribit, quam Paulus Ægineta verbum verbo describit eandē, in dosi tantum, aut ingredientium pondere, multum ab eo dissentiens. Paulus enim drachmas scribit, siliquarum Tralliani loco, quæ tantum tria grana singulæ pendent, totamq; compositionem in unam dosim solam restringit, cui

feren-

ferendæ nullum animal par esse possit. Cuius etiam Pauli descriptionem & receptum, quod habet baccarum lauri depuratarum, piperis albi, elypiadis, euphorbii, veratri albi ana ʒ viij. hoc est, ana unciam unam, si sequeremur in dosi, nullus, ut diximus, futurus esset vel strenuissimus equus, qui tantâ purgationem ferre possit: at ne dimidiam quidem ejus partē, citra mortis periculum. Sic enim Paulus scribit: *Hæc pro una vice præbe cum passo, quod est in colocynthide.* Formula itaq; recepti Tralliani in dosi longè æquior est, ipsa Æginetana: siquidem loco drachmarum singulorum ingredientium, quas Paulus præscribit, si liquas octo tantum præcipit Trallianus, quarum singulæ trium sunt granorum, id quæ ex infusione colocynthidis, in passo macerata. Quod meo judicio adhuc plus quàm par est, excedit: nec certè credi potest, illius temporis ventriculos tam fortibus & violentis medicamentis sustinendis fuisse pares, nullis etiam à veteribus præmissis, ad vitandū, quod inde imminebat, periculū, præparationibus.

Quod ad naturalia præsidia attinet, ut vocat, quæ societate quadam occulta, & amica proprietate, hujus morbi curationi succurrunt, idem Trallianus ea ex alieno ore (Apolonii inquam) cōmendat, propinatq; propriū ægrotantis sanguinem, quod crudele utiq; & dete-

detestandum prorsus, ut jam attigimus, remedium est. Verba insuper facit de lapillis ex hirundinibus erutis, de mustelæ hepate, de ossiphagi avis cineribus: at inprimis de radice solani, luna decrescente collecta, tusa, expressa, & in succū redacta, qui ad aliquot dies matutinis horis bibendus exhibeatur, quem, ut observavit, summum arcanum, & admirandum subsidium esse asserit.

At Actuarius author etiā Græcus, naturam tantum, differentias & causas hujus mali edocet, suppressa silentio ejus curandi methodo & remediis.

Celsus medicorum Latinorum princeps, prout est brevis & sententiosus, Hippocratis simiam agens, ut qui præclaris illius sententiis omnia propemodum scriptorum suorum capita illustravit, in hujusmodi mali curatione tradenda, quàm brevissimus est: attamen singulares quasdā in missione sanguinis cautiones adhibet, nec non temporum momenta, quibus remedia administranda sunt, studiosè observat: diligens ad sanguinis educationem & purgationem ex helleboro nigro, ipsas paroxysmorum horas, simul admonens, post insultum servandam esse, magna cura, congruam vivendi rationem, quam præscribit. Si autem istis remediis morbus non cesserit, confugiendum censet ad veratrum album:

bum, ac ter quoque aut quater eo utendum, non ita multis interpositis diebus, sic tamen (addit ille) ne iterum unquam sumat, nisi cōciderit. Tandem in morbi continuatione leniendum præcipit, præter ventrem, totū corpus oleo veteri, multisq; exercitationibus agitandum, & longis frictionibus, excepto capite & ventre, perfricandum. Deinceps iterata ex superioribus medicamentis purgatione, inungi derafum caput imperat, litu ex antiquo oleo, nitro & modico aceri concinnato: intrò castoreum sumendum. Tandem ad revulsiones & derivationes progreditur, quas sanguinis educatione, ex salvatellis & cucurbitarum affixionibus, perficit, addens insuper in extremum subsidium, ferrum, quo incidit, & ignita cauteria, quibus occiput adurit, ut per ea, inquit, perniciosus humor effluat. Quibus omnibus pertentatis remediis, si morbus non vincatur, indomitum & incurabilem esse pronunciat.

Scribonius Largus lib. suo de compositionibus medicinalibus cap. 2. sex nobis producit remedia, aut empeirica experimenta. Primum ex quadam herba, quam Græci (ut vult) vocant *πολύεννον*, & Latini nervalem, de qua ab ægrotante, tota adhuc viridi edi præcipit, ante omnem alium cibum, idq; à prima Luna ad tricesimam. Coagulum etiam hinnuli

*Experimenta
Scrib. Largi
ad Epil.*

cervi admittit, intra novem dies sumptum, nec non testiculos crocodili, thymi usum ex oxymelite. In ejusdē libri quadregesima prima compositione quoddam arcanum aulicæ cujusdam matronæ proponit, quo miranda in variis curationibus præstita se vidisse testatur: quod utique muliebre est remedium, veneficæ potiùs quàm medicæ artis officinam redolens, cum ista in compositione sic observantur, ut rasuræ eboris immisceatur mel Atticum, & (quæ veluti basis & fundamentum jaciuntur arcani) sanguis testudinis & palumbæ adjiciatur, ea cautione, ut maribus ægris ex animalibus masculis, fœminis ex fœmellis sanguis educatur & adaptetur; qui nec ex quavis animalium parte extrahendus est, cum nullius foret virtutis & efficaciam medicamentum, nisi ex collo unius animalis, & ex venis alterius, sub alis sitis, clavo acuto, ex ære Cyprio ad id concinnato, emitteretur, ipsumque remedium alia quàm buxea pyxide recondideretur & asservaretur. Ordo autem administrandi hujus medicamenti, quod per xxx. dies continuos exhibetur, ab ipso Lunæ decremento ordiendo, & in dosi quantitate observanda, is est, qui sequitur, ut prima vice tria cochlearia offerantur, deinde ad quinque procedatur, postea ad septem, quarto loco ad novem, postremo

stremo tandem ad undecim usque, nec ad plura perveniatur, regrediendo postea eo, quo processum est, ordine, ut videlicet primò novem, deinde septem, & sic deinceps quinque & tria, ac denuò idem ordo repetatur ascendendo & descendendo ut suprà, dum ad trigessimum diem perventum sit. Quæ quidem omnia, meræ præstigiæ sunt ac fallaciæ, quæ alicujus utilis & salubris medicamenti locum invadunt, subitque mirari, vetustos illos authores tam imperitè ratiocinatos esse, tamque frivola & ridicula inconsultè scriptis mandasse. Quæ tamen antiquitatis titulo muniuntur & commendantur.

Quod ad Marcellum attinet, satis constat, illius librum ex empiricis medicamentis totum esse confarcinatum (unde Empiricus ipse dictus est) & ex omnibus omnium auctorum experimentis undequaque confutum, ut ex Galeno lib. de loc. aff. Archigene, Apollonio, Heraclide Tarentino, & aliis apud ipsum Galenum citatis, nec non ex Medicis Latinis, Plinio, Apulejo, Celso, Apollinari, Designatiano, aut etiam ex ipso Silurio, Eutropio & Ausonio, magni illius Poëtæ Hermetici parente, qui aliquot tantum annos ætate præcesserat, quem nec puduit in suo experimentorum

libro fateri, se multa ex vulgari plebecula, aut etiam ex ipsis mulieribus didicisse, nec eundem suum librum characteribus profanis & verbis incantationum, ac id genus ridiculis ex Paganismo, ab illo etsi Christiano, derivatis. Ubi etiam, sed obiter tantum & quasi perfunctorie, unicum tantum receptum in hunc morbum, de quo agitur, primo capite sui libri exposuit, quod commemoratione & scriptis indignum est. Nec in alium finem hujusce authoris citavimus authoritatem, quam ut nonnullis patefacerem, iniquè à se proclamari & convitiis proscindi quasdam remedium formulae hodie usurpatas, quæ tamè ratae sunt & singulares in Paracelsi libris descriptae: easq; ab illis, Pharisaorum more, qui cæcitatem suam plenam non agnoscentes, ex aliorum oculis festucam discutere volebant, indigne damnari & respui, cum longè antiquorum deliramentis & fallaciis præstent & excellant. Nemo enim ratione præditus, nec usque adeò cæcus aut luscus quispiam est, qui jure eat inficias, si vel tantillum quid subodoratus fuerit de Chirurgia magna & parva Paracelsi, omnes alios in medicamentorum etiam vulgarium & externorum præparationibus, qualia sunt balsamica olea, unguenta, cerata, emplastra, & id genus alia, ab illo uno separatos, & multis post stadiis à tergo relictos.

Si

Vatinianū
Galenic. in
Paracelsum
odium.

Si verò interna illius remedia spectemus, quibus usus est, quæ ex mineralium familia & œconomia deprompta sunt, fatendum est utrique, in sedula eorū & tuta præparatione ac administratione supremum honoris gradum inter medicos & philosophos æquissimo jure ipsi deberi. Etsi enim antiquitas ex illis aliqua usurpavit, & in usum revocavit, ut jam notavimus in hujus morbi cura, multa tamen alia, eaq; præclara & magna remedia, quæ hodie ex mercurio, sulphure, antimonio, vitriolo, & id genus aliis extrahuntur, ignota & incomperta habuit: quorum usus, etsi ab ignaris, ut venenati, maligni, & exitialis medicamento proscribatur: experientiâ tamen, rectâ eorum præparatione adhibitâ, utilissimus & re ipsa saluberrimus hodie deprehenditur: à quibus vel morbi tincturis validis & fixis ac profundis radicibus pervicacissimi edomantur & subiguntur, qui alioqui sumptis ex vegetabilibus medicamentis, ut minùs potentibus, illudant, & procaciter recalcitrant. At sanè, non citra dedecus & ignominiam artis medicæ, aut medicorum potius, cernere licet, siue in Italia, Germania, Gallia, aliisq; regionis & provinciis, ac etiam in multis Academiis magno celebrium medicorum numero decoratis, Empiricos multos, qui etiam omnium literarum ignari, remediis tamen suis

*Præstantia
chymicorū
& remed.*

solutivis, ex mercurio, antimonioque paratis, suoque laudano, & id genus aliis tam metallicis, quam vegetativis, utcunque ab illis & satis indocte paratis, tam egregia tamen præstant, ut quibusvis vel contagiosis vel gravissimis morbis, ac doloribus sævissimis plus auxilii & solatii, idque parva & gratissima suorum medicamentorum dosi, quam multi medici, qui vel celeberrimi vulgò habentur, emplastris suis Johannis de vigo, mercuriatis, anodynis, paregoricis & narcoticis suis remediis, conferunt. Qui sua idcirco tam tuta & salubri experientia, ac effectis tam potentibus, Doctores illos medicos, à quibus doctrina & eruditione longè lateque superantur, tamen prævertunt, eosque nobilium familiarum ædibus sua admissione & introductione excludunt. Quod quam ignominiosum sit, tædet fusiùs dicere. Nec istis moventur hodie medici illi Doctores, qui, ne videantur quicquam ignorasse, & posse aliquid novi addiscere, ne discipuli habeantur eorum, in quos sibi docendi imperium arrogant, veteri suæ pelli (ut ferunt) immori malunt, quam, prudentis serpentis imitatione, novâ assumptâ, senectam deponere. Atque hac sua superbia & arrogantia id efficiunt, ut cum doctiloquis sermonibus & plausibili eloquentia nihil præstent, aliis, rerum effectibus & operationum

Galen. diffi-
cultus ab o-
pinione an-
tiqua dimo-
ventur.

num virtutibus inferiores, cedere turpiter cogantur. Neque enim Hebraico Idiomate, nec Græco, nec Latino, nec quavis alia sermonis elegantia curantur morbi, at luminis naturæ cognitione, & rerum ab eo procreatarum experientia & tuta administratione. Neque hic absurdum aut abs re fortassis fuerit recitare, ante aliquod tempus me à quodam generoso & doctissimo viro in consilium melancholiæ hypochondriacæ, qua laborabat, vocatum esse: ubi, quum in ejus curationem vulgata omnia medicorum remedia, quæ ex Pharmacopœis depromuntur, exposuissem, tanto se eorum acervo obrutum esse dicebat, ut omnem curationis spem deponeret, si rursus in eandem curandi viam sibi esset ingrediendum, quam ventriculus fastidiret, respueret & horreret. Addebat, se Empirici cujusdam magni apud se nominis, auxilia admisisse, ac inter omnia solutivum quoddam pharmacum prorsus insipidum, quod, vel minimæ quantitatis dosi, usque adeò egregiè & citra molestiam purgabat, ut ipsum aliis omnibus medicamentis præferret & anteponeret: ut cujus vel crebrò post aliquot annos periculum fecisset, ejusque porrò basim & fundamentum hujus purgantis medicamenti mihi exhiberet, (qui pulvis erat, omni sapore carens &

*Empirici
notantur.*

albissimus) & de eo consilium ex me quæreret, nullo tamē mutandi hujus in melius medicamenti studio ductus, sed quid de eo sentirem, audiret, & num mihi cognitum esset nec ne, exploraret. Cujus cūm materiā agnovissem, (quod vel minimo spagyricæ artis tyroni pervium fuisset) ut ejus quæstioni & petitioni morem gererem, respondi: nec mihi probari, nec etiam rejici medicamentum. Non rejici quidem, quod certissimum haberem apud me, ex ejusmodi materia & subjecto præstantissima & admirandæ virtutis purgantia remedia parari posse, quæque omnia alia vincant, cūm à docto, experto, & in hac arte versato medico tractantur, & in usum revocantur. At nec probari, quod ab Empirico, non satis fortè hujus artis perito, prodiret: cui, & ejus similibus faciendæ medicinæ periculo, bonarum omnium legum sanctione interdictum sit, ut qui nullam suarum actionum rationem possint reddere, sed incertis animis omnia tentent, & quod ab aliis doctioribus, alicui morbo congruere fortè didicerint, illud promiscuè omnibus morbis adaptate, magno cum errore, & judicii imbecillitate, ausint. Siquidem curandorum morborum methodi, & medicamentorum naturæ ac virium, nec non eorundem perfectæ ac legitimæ præparationis modi prorsus ignari sunt, & ut

& ut plurimum ἀναλφάβητοι conspiciuntur. Idcirco nec remediis illorum, ut certis & tutis, fidendum est multum, & eorum præparatio nobis suspecta esse debet, ut qui veneni in medicamento latentis nullam habeant cognitionem, aut si norint, illius corrigendi, vel potius distrahendi & extinguendi peritiâ careant. Quæ quidem operationes & administrationes, solis medicis, iisq; doctissimis, & in arte versatissimis, competunt, ut feliciter succedant. Sed non caruit responsum meum exceptione, usq; adeò ille Empirico suo sustinendo & propugnando erat intentus: exponens etiam, olim inter antiquos non minoris famæ & nominis fuisse Empiricos, ac methodicos Dogmaticosque: in exemplum Thessalum afferens, in quem (si fama caruisset) usq; adeò acerbè & animosè scriptis suis Galenus non insurrexisset. Addidit præterea, in probationem suarum rationum, id, quod Latinorum medicorum princeps Celsus scribit in operis sui medicinalis præfatione: ubi sibi familiarissimum fuisse Celsum, ac eum diligenter evolvisse, & ejus scripta firmæ memoriæ mandasse ostendebat, ut qui non integras sententias, sed totas ejus paginas, citra lapsum recitaret. At ille adhuc hoc insuper addidit: Perinde est de medicis vestris, ac de nostris Jurisconsultis, qui, etsi tenent omnes

Collatio medicorum cum jurisconsultis.

leges, easq; alios docent, si tamen in factum alicujus litigantis consilium dandum est, hæsitant & fluctuant incerti, unde ordiantur, & quò desinant. Qui si ad litem aliquã tuendam ex pulpito aggredi cogerentur, usq; adeò tyrones & rudes deprehèderentur, ut ad risum judices & auditores omnes essent provocaturi, qui vel eorum discipuli fuissent. Nec unquam ex eorum schola usq; adeò perfecti emergunt discipuli, quin nova illis tyrocinia addiscenda sint, vel ex vulgari aliquo Procuratore, qui etsi prorsus legum ignarus, longè meliùs tamen ipsis Doctoribus, earum usum & praxim callet, quod caput est & materiæ præcipuus nodus. Non secus hodie quàm plurimi cernuntur juvenes medici, celebres Doctores, qui ex cathedris eleganter de omnibus medicinæ partibus, vel iis præsertim, quæ diagnosticen & therapeuticen, nec non partium usum aut anatomicen spectant, disserunt. In simplicium & animalium historia, sive de natura, sive de forma, proprietatibus & virtutibus agatur, Dioscorides & Theophrastus dent manus, & ab iis vinci se, (si audiant) fateantur: quibus etiam in antidotis concinnandis & pharmacia componenda, atque earum conficiendarum canonibus tradendis Mesue & Nicolaus impares fuerint: usque adeò multa, imò omnia magnificè

*Magnifica
Dogmatico-
rum de ma-
teria medica
eloquentia.*

ficè ex suggesto promittunt, & superciliosè eloquuntur. At si ad consilium alicui ægro dandum, & ad febris continuæ ab eo profligationem aut pleuresis, dysenteria, hydrophis, epilepsiæ, aut gravis alicujus morbi extinctionem, sive acuti, sive chronici vocentur, quanto, Deus bone, stupore percelluntur, etsi in attrectando pulsu, & circumspicienda urina, miram industriæ & certitudinis in arte speciem præ se ferant, stuporemque suum, quantum possunt, dissimulent! Si necesse est ab illis vivendi normam ægro præscribi, à vetula quadam, ægrotantibus adstare & ministrare solita, lectionem addiscant oportet. Si formula medicamenti ægro tradenda est, rationē ejus explicandæ à Pharmacopœo, hac in arte magis versato, & eorum, quæ facto opus sunt, audient, aut saltem correctorem illum suorum receptorum admittent. Denique novis istis Doctoribus novo rursus in praxi magistro opus est, aut hypodidascalo; non secus, ac recentioribus advocatis Procuratores (ut vocant) subsidio sunt, ut suprà diximus. Atque hinc vobis constat, quàm magnificè usus & experientia commendanda sint, quamque in vestra nostraque professione, ut summè necessaria, requirantur. Nam ut ipsemet Celsus addit in eodem capite, *verum est, ad ipsam curandi*

*Eorundem
pusillanimitas
in praxi.*

*Vsu & experientia
Medico opus est.*

randi rationem nihil plus conferre, quàm experientiam.

Artiū magna varietas.

Vsus facit artem.

Multæ quidem aliæ artes tam abstrusa & recondita causarum suarū perquisitione non indigent, ut quæ non æquè incertas & imperceptibiles eas habeant: sed certis nitantur fundamentis, ac oculis ipsis conspicuis, quibus securè & tutò superextruunt, hoc est, iis causis, quas experientia & demonstratio ^{et} ^{non} certas nobis patefacit. Siquidem nec agricultura, nec navigatio, alta animi meditatione, & scientiarum seu disciplinarum diuturni habitus comparatione, opus habent: at longo usu & experientia, qua earum cultores in summos magistros evadunt, & perfectionem attingunt. Quicquid sit, in vestra medicina (inquit) ejusdem rei contrarios effectus, utpote laxandi & adstringendi, proficiendi & nocendi, sive in vivendi ratione, sive in medicamentorum administratione, crebrò pote fuit deprehendere. Quæ quidem contrarietas, experientia citiùs quàm ratione comperta est. *Hæc similiaq₃, (experimenta) cùm quotidie inciderent (inquit Celsus) diligentes homines notarunt, quæ plerunq₃ meliùs responderent: deinde egrotantibus ea præcipere cœperunt. Sic medicinam ortam subinde aliorum salute, aliorum interitis, perniciofa discernentem à salutaribus, repertis deinde remediis, homines de rationibus*

edrum

eorum differere cœpisse: nec post rationem medicinam esse inventam, sed post inventam medicinam, rationem esse quæsitam. Vides, inquit ille, me Celsi rationibus & autoritatibus uti, ut apud vos Doctores medicos constet, non ita nihili faciendos esse Empiricos: præsertim eos, qui se ex Paracelsi schola & ejus sectatoribus fatentur hausisse multas egregias experientias, elegantias, ornamenta & præclara remedia, quæ in magnam ægrotantium utilitatem, commodum & salutem cedunt, & quæ in vulgarium, quibus quotidie obruuntur, defectum & nauseam exhibent ac propinant. Qui, si tam blandis verbis, & compta ac polita doctaq; oratione ægros suos non norunt, ut vos, demulcere, opere tamen & effectis illis satisfaciunt, eaq; remedia & curationem instituunt, qua ab omnibus suis languoribus, quos desperatos censetis, liberantur: cumq; ipso Celso vobis obtrudent, ingenium & facundiam vincere quidem, sed morbos non eloquentia, at remediis curari. Ad quæ utique verba, & tam plausibiles rationes, autoritate tanti viri Celsi nostri armatas, obmutuissem, si, quod ex eo aliquando legissem, & accuratè observassem in eadem ejus præfatione, ex memoria excidisset. Cui idcirco respondi: in perversum sensum & usum Celsi verba ab eo torqueri, nō quodd quicquam ex verbis
ejus

ejus & sententia truncasset, aut depravasset: sed quòd eam, quam ipse Celsus conclusionem inferebat, reticuisse: qui post hæc verba: *Ad ipsam curandirationem nihil tam conferre quàm experientiam.* Subjicit consequenter, (quod ab illo suppressum erat.) *Quanquã igitur multa sint ad ipsas artes propriè non pertinentia: tamen eas adjuvant, excitando artificis ingenium.* Itaq; ista quoq; naturæ contemplatio, quamvis non faciat medicum aptiorem, tamen medicinæ reddit profectum: Veriq; simile est, & Hippocratem & Erasistratum, & quicumque alii non contenti febres & ulcera agitare, rerum quoque naturam aliqua ex parte scrutati sunt, non idèò quidem medicos fuisse, verùm idèò quoq; majores medicos extitisse. Ratione verò opus est ipsi medicinæ, etsi non inter obscuras causas, neque inter naturales actiones, tamen sæpè.

In fine quoq; ejusdem præfationis videre licet, in majore ipsi pretio rationales & Dogmaticos medicos quàm Empiricos fuisse: quoniam illi multa circumspiciunt, hi facillima tantùm, non plus quàm vulgaria ac communia. In cujus rei confirmationem, auctoritatem citat Hippocratis dicentis: *mederi oportere & communia & propria intuentem.* Atque sic superioribus rationibus satis confirmatis, totum hunc sermonem tandem hoc modo

modo concludit: Igitur ut ad propositum meum redeam, rationalem quidem puto medicinam esse debere, instrui verò ab evidentibus causis, obscuris omnibus non à cogitatione artificis, sed ab ipsa arte rejeclis. Cum igitur tu, inquam, Celsi auctoritatem in tuum usum revocas, non idcirco causam integram obtinuisti: sed cum illo tibi dicendum est, in magno utique pretio & laude habendas esse egregias experientias, citra quas nihili fit medicus. Nec *Commend.* *Empir.* contra in Empiricos ita acerbè invehi decet, qui longis suis peregrinationibus, & cum doctis viris consuetudinibus ac versationibus, præclara multa & admiranda naturæ secreta reportarunt ac didicerunt: quorum sedentario, & inter domesticos parietes tantum degenti medico pudenda est ignoratio, iniqua rei incognitæ damnatio, & superba nimis in melius proficiendi voluntatis aversio. Quod ad me attinet, ingenuè fateor, me multa ab isto hominum genere didicisse, nec unquam à voluntario ubique discendi studio discessurum polliceor. Tu verò fatearis necesse est, longè melius tutiusq; à Dogmatico & rationali medico, qualem me profiteor, & majore cum fructu medicinam fieri, quàm ab ignaro Empirico, cujus ignorantia, perpetuos habet, iniquitatem, temeritatem, superbiam, & convitia, comites. (Ut enim Comicus canit:)

Homi.

Homine imperito nihil iniquius, nec quicquam injustius: quia nil rectum esse putat, quàm quod ipse facit. At antagonista ille meus, cùm nondum se confossum prorsus & victum putaret, aliaq; in me tela retorquere esset paratus, valere tandem à me jussus est, cursumq; repetii, à quo in ejus gratiam digressus eram, & quem interrumpendo potui reprehensionem subire multorum, sed præsertim Arabum Medicorum, quos diutius quàm par erat, remorabar, & suo honore aliorum omnium laudibus pari, non satis eos opportunè dignabar. Sed & hos dedita opera in hunc postremum ordinem rejeci, quòd præ omnibus antiquis, eam in curatione morborum usque adedò facilem methodum præscripserint, ut cum hodierna nostra consentiant, & ad eam quam proximè accesserint. Siquidem quæ perturbatè remedia ab aliis tradita sunt, ab his in ordinem ita facilem digesta sunt, ut, cùm nulla fructus aut utilitatis spes ab aliis expectaretur, hinc junioribus medicis, & in arte, hoc est, praxi, & in theoria magna fructuosi proventus facta sit accessio.

CAPUT XV.

Qua methodo Arabes in cura Epilepsia usi sint, ex Mesue ostenditur.

SED

SED en quantus sit illorum numerus, quorum bona pars Reges, Principes & Hermetici Philosophi fuerunt, qui idcirco studiosè cupiunt, & me quasi vi compellunt, ut in illorum album asciscam, qui autoritate sua sententiam meam tueri, confirmare, atq; etiã augere ac ditare parati sunt. Quos etiam lubens recipio, & ut patres charissimos ac observandissimos amplector & veneror, modò vos colendi patres remediis quibusdam adversus venenosos Momorum & invidorum morsus me muniatis, quos scio ansam inde in me insurgendi, & criminãdi arrepturos, quòd vestri plurimorum, quos fateor hæcenus mihi fuisse incognitos, um bonibus ausim me protegere. Arque hic est illorum Catalogus, quem ordine alphabetico cõteximus: Aboali, Achme Abrahami filius in suo viatico peregrinantium, Agazo, Alsal, Albumazar, Albuer, Amuran, Avicenna, Averroës, Avenzoar, Ebezenzar, Elabin, Hunain, Hamech, fil. Zachar. Hara fil. Hamech. Elengezar. Haly abbas. Haly fil. abbas. Isaac aben amaran. Mesue, Rabi, Rasis. Sabor fil. Zuzer, Rex medoran Serapio, Serapionis filius, Xirasi rex med. Zazar: compluresq; alii fuerunt omnes, utiq; magni nominis viri, quos non habita temporum aut ætatum singulorum ratione, sed alphabetici ordinis serie digessimus ac recensuimus,

Medici Arabes.

suimus, idq; in eum tantum finem, ut tracta-
 tui huic nostro honori sint, non autem ut nu-
 merosa suorum receptorum serie ipsum ad-
 obruant. Ex omnibus tamen soli hi nobis ve-
 nient in subsidium, Rasis videlicet, Avicenna,
 & inprimis Mesue. Hic enim cum ultimus
 propè omniū ætate fuerit, eosq; ferè omnes
 oculis viderit, hic unus vice omnium nobis
 esse potest, ut qui eos in commentariis suis
 citando, illorum doctrinæ & auxiliorū quin-
 tam (ut ita loquat) essentiam extraxerit, sed
 præcipuè remediorum, quorum magno stu-
 dio delectum habuit nō in hunc tantum affe-
 ctū, de quo hic agitur, sed omnes alios mor-
 bos profligandos. Hic autem Mesue, de hoc
 nostro affectu & ejus cura, loquitur libro suo
 de ægritudinibus capitis, cap. de Epilepsia, u-
 bi scribit, in hujus morbi curatione sex sco-
 pos & indicationes nobis esse proponendas :

- I. quarum primam constituit in optima vitæ re-
 gula, aut ut ejus verbis utamur, regimen po-
 nit in vita, quod in debita sex rerum non na-
 turalium administratione situm est, quæ satis
- II. fusè ab eo explicatur. Secunda intentio æquat
 & coaptat materiam, id est, eam coquit ac di-
 gerit, ut ejus facilius fiat expulsio: quod scyl-
 la præstatur, & ejus auxiliis, quæ ex decoctio-
 nibus ejus, aut aceto, aut oxymelite parantur,
 additis syrupis de hyssopo, de acoro, stæcha-
 de,

*Methodus
 curat. Epi-
 leps. ex Me-
 sue.*

III.

de, origano, & id genus aliis, ex quibus cōcin-
nat sibi apozemata. Tertia abscindit materiā,
ut loquitur, hoc est, evacuat, atque hanc rem
complent (ut vult) evacuationes, clysteria,
suppositoria levia aut acuta. In evacuationem
usurpat præcipuè, quod idem veteres, Ante-
cessores ejus, tūm Græci, tūm Arabes factita-
re solebant: hieram diacolocynthidos, quam
magni facit, vel ad omnes capitis affectus. Il-
lius descriptionem, nec non multarum hujus
generis vacuationum tradit, in quæ euphor-
bium & alia calefacientium gummi genera,
scammonium, lapis lazuli, borax, helleborus,
colocynthis, turbit, & id genus alia, benigna
scilicet, pharmaca ingrediuntur, vel citra ul-
lam præparationem aut correctionem. Inter
evacuationes sanguinis eductionem probat
ex saphena, hæmorrhoidum provocationem,
menstruorumq; in sæminis. Quarta intentio
ponit regimen, ut loquitur, in conversione
residui ejus, ad diversas partes & oppositas,
quam Neoterici revulsionē & derivationem
vocant: quæ gargarismis, ptarmicis, mastica-
toriis, vomitibus, cucurbitarum affixionibus,
nec non vesicantium ac causticorum topico-
rum appositione, aut etiam actuali igne, liga-
turis, frictionibus, & id genus aliis præstari
solent. Quinta intētio (ut utar illius vocibus)

IV.

V.

VI.

mandans, & rectificat cerebrū. Hoc loquendi genere (crassiore alioqui, præ elegantia hodierni sermonis) designat roborationem partium, aut membrorum amandantium, ac originem morbi primam cōstituentium, qualis est ventriculus, matrix, aut quodvis aliud mēbrum, unde malum originis suæ sumit exordium. Sexta intentio accidentia corrigit ac emendat, apposita & cōvenienti remediorum administratione, quæ virtute & proprietate sua paroxysmos coërcent ac remorantur, aut leniunt, aut prorsus extinguunt, vel saltem crebram illorum repetitionem retinent. Atque juxta has omnes intentiones, varias remediorum formulas exprimit, partim ex suo ingenio & Marte: partim ex aliis authoribus decerptas, ut Democrito, Hippocrate, Dioscoride, Galeno, Tralliano, Oribasio, Joannico, Mahema Araffi, Serap. & aliis. Si innumeras alias celeberrimorum etiam Arabum formulas remediorum audire est animus, quæq; ad easdem intentiones, & cum prioribus propemodum eadem, aut illis sunt similitudine respondentes, lege Haly fil. abbat. 21. cap. lib. 5. suæ practices. Item Razem 1. comment. cap. de Epilepsia. Avicennam Fen. 1. tract. 2. cap. 11. Tædiosum enim foret, singula huc minutim traducere, quæ ab omnibus in hunc morbum afferuntur, quum etiam una & eadem propè reme-

remedia sint, diverso tantum stylo elaborata, & à Græcis Latinisq; authoribus, ut jam monuimus, ferè omnia diducta. Aliqua tantum in hoc tractatu evolvere, (non tantum processum attexere) operæ pretium esse duxi, ut solummodò innotesceret, quibus Abavi nostri remediis, in morbis curandis, usi fuerint, &, quo administrationis ordine progressi sint, & quem ornatū atq; etiā auctionem tum Avi, tum Patres, qui sequuti sunt, nostri addiderint, perspectum fieret. Ut tandem mirari desinant, aut præter fidem etiam id esse asserere, (quod multi hodie incredibile putant) si à nobis majorum illorum filiis, in majorem splendorem & ornatum elegantiorē, spartæ medicæ aliquid conferri potest. Nec hercle dubitamus, quin posteri, in hoc etiam certamine, factorum magnitudine, & industriæ majoris gloria, victoriam nobis extorqueant, facile enim inventis est addere.

CAPUT XVI.

Methodus Dogmaticorum recentiorum in cura caduci, selectiores remediorum flores, ex eorundem schola prodeuntes complectens.

ORDO, quem ab initio sequi decrevimus, nos nunc compellit ad producendos in
 N 3 lucem

lucem neotericos Dogmaticos, ut scilicet eorum & pulchriora & magis specifica auxilia, quæ in suis scriptis therapeuticis, ad curationem hujus morbi, quatenus chronicus est, attulerunt, explicemus. Celeberrimos autem singularum nationū aliquot authores seligemus, quos & scriptis & consuetudine in peregrinationibus nostris novimus. Omnes enim recensere, & nominatim appellare velle, summè laboriosum, nullusq; dicendi finis fuerit. Quinetiam hos tantum citabimus, qui post, aut paulò supra centum annos vixerunt & scripserunt in Italia, Gallia & Germania: inter quos floruerunt Alexander Benedictus, Symphorianus Campegius, illi coævus & amicus, ut ex mutuis illorum literis inter se cognosci potest. Savonarola, Catinaris, Richardus Anglicus, Arculanus, Placentinus, Guainerias, Gatinaria, Fuchsius, Leonellus Faventinus, Montagnana, Trincavellus, J. Stock, Langius, Bayrus, Wirsung, Manardus, Fernelius, Rondeletius, Valeriola, Capivaccius.

*Dogmatici
neoterici.*

*Eorundem
methodus
curat. epileps.*

Dieta.

Methodica illorum curandi ratio in epileptica affectione, quatenus diuturnus est morbus, hæc fuit, ut scilicet ab optima vivendi regula semper auspicarentur: cujus descriptionem ad calcem hujus consilii rejiciemus, ut antea monuimus, quòd simus hîc, non privatam

tam tantum victus rationem, sed & generalem, ac cum hoc aliisque multis affectibus communem, præscripturi, utpote quæ & huic morbo, & ejus affinibus ac agnatis, de quibus simul scribimus, possit conducere.

Quod verò ad aliorum remediorum administrationem attinet, in ea Arabum ordinem imitati, hac, quæ sequitur methodo, sic procedunt: quam quidem methodum ego ipse & probo, & libenter in praxi æmulo. Verum tamen magnâ hîc observatione nobis opus est; cum enim multi, ii quæ varii homines, qui hoc affectu tentantur, variam habeant constitutionem, ætatem, dissimile temperamentum, & diversas morbi causas, ista omnia nobis erunt circumspicienda: quæ idcirco ita observabimus, & tam facili methodo singula excutiemus, ut ad quosvis vel tyrones etiam medicinæ non exiguus fructus sit redditurus: cum alioqui ex ferè omnium Practicorum, ut vocant, lectione nil aut parum utilitatis sint percepturi.

Dogmatici igitur nostri, præceptorum summi sui Dictatoris & Coryphæi Hippocratis, memores, 1. aph. 22. nec non & Galeni 11. method. cap. 4. semper curationes suas ab universalibus vacuationibus auspicantur: veriti tamen ne ex constricta alvo duriores reddatæ

Pharmacia.

fæces, atque idcirco expulsionem interpellatæ, putidos suos halitus in membra intrudent, fætorq; suo vasa eorum inficiant, unde gravia symptomata oriantur: primum omnium emollientem clysterem præmittunt, deinde minorativum aliquod, ut vocant, eccoprocticum, quæ præparationes & purgationes humorum præcedant, idq; rectè ex sapientis sui coryphæi Gal. sententia instituunt lib. 2. aph. 9. *Si quis extenuet, inquit, & incidat crassos atq; tenaces humores, qui in corpore sunt, & meatus aperiat, per quos isti transmittuntur atque trahuntur à medicamentis, quæ vim purgatoriam habent, tunc purgatio ritè in omnibus procedit. Qui vero istud quidem neglexerint, vomitum autem atq; alvi subductionem procuraverint, iis difficiles obveniunt purgationes, non sine torminibus, interdum & vortigine quadam fastidioq; multo & malo pulsu ac dissolutione & difficultate.*

*Minora-
tiva.*

In minorativum vulgò usurpant, diacatholicon, diamannam, diasennam, diasebesten, diaprunum solutivum ex descriptione Razis, Mesuæ, Nicolai præpos. Nicol. Alexandrini, Montagnanæ, Florenzolæ, aliorumq;. Atq; ejusmodi minorativa exhibent decoctionis aut potionis forma, ad hoc aptæ, cui aliquando foliculorum sennæ aliquid incoctum sit: vel forma boli: alibi pulpa cass. recens extra-
ctæ

Etæ in vulgari est usu, quam etiã ut lenitivum
 singulare, & benignum planè medicamētum
 existimant. Sed in me ipso sæpiùs contrarium
 sum expertus, qui nunquam ea sum n̄tus, quin
 graviter illa fuerim immutatus, quod plerisq;
 aliis ejusdem mecum temperamenti accidisse
 etiam animadverti. Cùm enim cassia sapo-
 re sit dulcis, facillè bilefcit, in bilioso tempe-
 ramento, ut & Manna. Adde etiam, si ex ea in
 balneo vaporoso proliciatur destillatione a-
 qua, ex illa promanare (ut & ex melle) aquam
 mirum in modum fortem, acrem & morda-
 cem, atq; idcirco summè calefacientem. Quæ
 quidem vis ex igne destillationis contrahi nō
 potest, quicquid secus garriant alii. Quod ex-
 perientia videre licet. Siquidem ex pulpa me-
 lonum, cucurbitarum, cidoniorum, cucume-
 rum, aliorumq; id genus fructuum, qui natu-
 ræ proprietate frigida sunt qualitatibus, eodem
 ignis gradu, nihil prolicitur, quàm aqua fri-
 gida & ejusdem naturæ, id est, frigiditatis,
 cum fructibus ex quibus eruitur. Nemo enim
 dat id, quod non habet, ut jam supra diximus.
 Idcirco cùm usurpabitur cassiæ usus, id sum-
 ma cautione & circumspèctè faciendum est,
 explorata videlicet uniuscujusque natura &
 constitutione, cui ea præscribitur. Siquidem
 pituitosus & obæsi ac crassi corporis consti-
 tutione præditus æger, ea quidem uti rutò
 possit,

*Cassia vehe-
mentia.*

*Ejusdem in-
terna ana-
tome.*

*Cassia caudè
utendum.*

possit: alius verò, citra noxam, & commodè nequaquam queat. Nolim igitur videri illius usum improbare aut damnare: sed ex interiore illius anatomia & dissectione, quam sæpè aggressus sum, demonstrare volui, quid intus contineat, nec ubique aut semper in omni subjecto illius usum esse recipiendum: at ne pleuriticis quidem, etsi omnibus aliis purgantibus, illis interdicator, ea tuta est, licet benignum & temperatum inter alia omnia judicetur esse medicamentum. Quinetiam ejusdem pulpâ solâ exhibitâ, usque aded venter distenditur & intumescit, ut magna flatuum copia perturbetur, ac vehementer torqueatur, quod ea utentibus valdè noxium ac perniciosum est. Si autem ea, in majori etiam dosi, aliquo apto & idoneo decocto diluatur, decoctumque clarificetur, ac colo trahatur, adjecta uncia una syrupi de cichorio cum rhab. aut syrupi rosati solutivi, melius agitur cum agris quibus propinatur ex Medicorum nonnullorum sententia. Nos autem utemur meliùs sequenti opiata purgatoria ad minorandam epilepticorum materiam, cujus descriptio sequitur.

Opiata purgat. Quercetani.

℞ polyp. q. visci querni, seminis carthami ana $\mathfrak{z}$ ij. passul. purgatarum à vinaceis, liquiritiæ ana $\mathfrak{z}$ j. prunorum dulcium, jujubarum, ana

ana n. xx. sem. pæoniæ, cardui bened. ana $\mathfrak{z}$ β .
 florum calendul. tilia arboris, lilii convall. ana
 p. j. florum cich. viol. bor. buglossi, ros. ana
 p. ij. sandali citrini $\mathfrak{z}$ ij. cinam. anisi ana $\mathfrak{z}$ j. β .
 decoquantur & exprimantur ac clarificentur.
 In suff. quantitat. hujus decoctionis clarificata,
 atque in vas vitreum indite, adde folio senne
 orient. $\mathfrak{z}$ ij. agar. troch. rhab. ana $\mathfrak{z}$ vj. epithy-
 mi p. j. β . vas vitreum optimè sigillatum, ac in
 Bal. Mar. inditum, ibi triduum moretur, ut o-
 mnia in ipso sufficienter digerantur: dein for-
 titer exprimantur. Expressioni addantur pul-
 pæ cass. tamarindorum, cum aqua viol. ex-
 tract. ana $\mathfrak{z}$ ij. manna granatæ optimæ, peni-
 diorum, sacchari violati q. suff. fiat electua-
 rium, coctum ad perfectionem, ut artis est.

Hoc medicamentum dici potest antidotus *Ejus usus.*
 catholica, non solum antepileptica, sed quæ
 variis aliis, tum acutis, tum diuturnis morbis
 conferre potest, blandeq; humores omnes e-
 vacuare ac reprimere citra calefactionem,
 aut ullam molestiam. Hæc antidotus ut plu-
 res aliæ descriptæ sunt à nobis in nostra Phar-
 macopœa restituta, cujus exhibetur $\mathfrak{z}$ β . in
 forma boli. Aut si forma potus jucundior ac
 gratior est, dissolvatur medicamentum in de-
 cocto aut aqua convenienti, in qua per no-
 ctem maceretur: dein postridie clarificen-
 tur omnia cum ovi albumine juxta artem.

Huic

Dosis.

Huic potioni addi poterit, in gratiam eorum, qui fortiore purgatione opus habebunt, syrupus aliquis rosatus solutivus cum rhab. aut cum senna, eorum qui à nobis in Pharmacopœa nostra descripti sunt: qui etiam soli purgandis infatibus, & junioribus ac delicatioribus, in minorativum conducunt ac apti sunt.

Nonnulli minorativi loco usurpant pilulas de aloë & de hiera, quas iis, qui portiones præ debili & delicatulo ventriculo ferre nequeunt, nec bolos, sumendas præscribunt. In hunc finem pilulæ nostræ de aloë in aliis nostris consiliis, ac præsertim in Pharmacopœa nostra descriptæ, maximè conducunt & excellunt, virtute aloëphanginas, & pilulas de aloë rosata, de aloë lota longè lateque superantes, etsi aloë benè riteque præparata ac lota instar balsami sit ventriculo & hepati, ac tantoperè à Celso commendetur, ut omnibus aliis purgantibus, ventriculo noxiis, correctivi loco admisceri jubeat. Aloëndarium etiam medicamentum à Guinterio Andern. in libro de Peste descriptum, ubi alia, quàm vulgari, ratione parata est aloë, præstantissimum habetur.

Diasenna Montagnanæ, aut illa ipsa quam in Pharmacopœa nostra tradidimus, in qua tartari crudi loco, cremorem aut crystallum tartari substituimus, benignum pariter ac lenè pur-

ne purgativum est, quod in minorativum cōmodè usurpari potest. Hic addendus est syrupus de senna nostræ descriptionis.

Atque hoc florilegium est medicamentorum benignius ac mitius purgantium, quæ primæ corporis regioni expurgandæ multum conducunt, & quibus in eum finem Dogmatici medici, vel expertissimi omnium, utuntur. Illis, quicquid ingenii ac industriæ Deus nobis largitus est, candidè impertiti sumus & adjecimus.

Repurgata igitur, ut suprà dictum est, prima corporis regione, in usum venit, concoctio, attenuatio, & humorum præparatio (ut *Humorum præparatio.* vocant) idq; antequam ad morbi radicem extirpandam transeat. *Concocta enim medicari & movere, non cruda, oportet, inquit Hippocrates.* Quam quidem humorum concoctionē sic capimus in corpore aptè fieri, cū, juxta Hippocratem, fluida redduntur corpora, hoc est, materia coagulata ac fixa redditur liquabilis & soluta, quæ corporea sunt, in spiritum attenuantur, aut quæ spiritualia, in corporea convertuntur, hoc est, cū crassa extenuantur, & tenuia incrassantur. Hæc veræ concoctionis species (quam tamen non asserimus, eam esse ubique, quæ ab Aristotele 4. meteor. cap. 2. adfertur) fusiùs ac clariùs à nobis alibi explicabitur; cujus etiam effectus genuinos in hoc

in hoc ipso tractatu demonstrabimus, cū deinceps de auxiliis & veris præparationum modis, ab Hermeticis in humorum peccantiū concoctionem usurpatis, verba faciemus.

In præparantium usum usurpant apoze-mata, hydromelita, oxymelita & syrupos huic scopo congruos. Quo remediorum genere ubique pharmacopolarum officinæ scatent, nec non tam veterum quàm recentiorum libri practici. In omnium autem præparantium locum, quibus vel doctissimi quiq; Dogmatici uti consueverunt, unicam tantum formulam apozematis methodo hic describemus. Ad cujus exemplum, & hydromelita & oxymelita, aliāq; id genus remedia, eodem spectantia, componi poterunt.

Apozema.

R. rad. peonie, galangæ, cyperi, angelicæ, calami aromat. ana ℥ ℞. rad. graminis, asparagi, visci quer. ana ℥vj. cichorii cum toto, endiv. scariola, fumariæ, lupuli, melissæ, prim. veris, agrimonie, ceterach. polytrici ana m. j. chamed. chamepyt. hyssopi, thymi, majoranæ, menthæ ana m. ℞. sem. anisi, cardui bened. peon. fesel. citrii & corticis ejusdem ana ℥ iij. florum anthos, calend. beto. ana p. j. floru tilie arboris, lilii cōval. ana p. j. ℞. fiat decoctio in oxymelite simpl. ad lb. j. ℞. in colatura clarificata dissolve syrupi cort. citrii, de stæchade, & de beton. ana ℥ iij. fiat apoze-ma aromatizandum ℥ j. diamoschi dulcis, utatur per 5. dies.

Ejus-

Ejusmodi apozemata inter præparantia primum locū obtinent, in quibus pratorum propè omniū herbæ & flores omnis generis bona ex parte capitales & calidi acervantur. In caput enim morbum grassari hunc præcipuè plerique omnes autumant, cujus in causam, cū pituitosam materiā frigidamq; accusent, citra cōtroversiam ex calefacientibus propè omnibus simplicibus, apozemata sua conscribunt. Veruntamē præter primariā cerebri affectionem, habent etiā illi cordis, ventriculi, splenis & matricis rationem si afficitur mulier, hinc fit, ut cardiaca, hepatica, & splenica hystericaq; immisceant remedia. Porro cū varii etiam ægrotantium temperamenti magna sit habenda ratio, cū alii sint phlegmaticæ, alii biliosæ, alii melancholicæ constitutionis: quin etiam alii crassi & obæsi, alii macri & extenuati, alii ætate grandiores, alii juniores, denique sexus ipse cū magna cautione sit distinguendus, pro omnium istorum observata varietate, varia etiam adhibenda erunt remedia: ut (verbi gratia) proponatur nobis biliosus aliquis & calidi temperamenti; abstinendū erit in illius medicatione à calidioribus medicamentis, quæ phlegmatico alicui ægro possint congruere: aut saltem calidiora, si quæ usui sunt, frigidioribus erunt temperanda ut minùs incēdant aut noceant.

Causa variationis remedium.

Quæ

*Vim medi-
catricem
simplicium
non à quali-
tatibus pro-
cedere.*

Quæ quidem ratio à Dogmaticis summo ju-
re observatur. At, ut liberè loquar, parum fi-
dendum censeo rationibus eorū, qui omnem
auxiliorum vim ex simplicibus frigidi, calidi,
&c. qualitatibus deducunt, & totam pendere
auctumant. Etenim in his affectibus qualis e-
pilepsia est, hujusmodi qualitates prorsus esse
frigidas, inertes & invalidas, satis superque
experientiâ comprobatur: quod jam alibi at-
tigimus, ut fusiore repetitione nunc non sit
opus. Nec quis putet hanc mei solius esse o-
pinionem, & à Paracelso emendicatam: idem
nobiscum ipse sentit Hippocrates libro illo
suo de antiqua medicina, quem jam alibi ci-
tavimus: ubi rejectis eorum hypothēsibus,
qui rerum virtutem calori, frigori, aliisque id
genus qualitatibus, adscribunt, ipse potenti-
bus & efficacibus saporum, acidi scilicet ama-
ri, &c. facultatibus potius quàm illis vèdicat:
ubi quàm propè ad Hermeticorum senten-
tiam accedat, ut fusiùs alibi exposuimus, e-
lucescit.

Hinc igitur discendum, non ad solam sim-
plicium caliditatem respiciendum, quùm nec
pœonia, nec viscus quer. nec tiliæ, aut lilii cō-
vall. flores, alcis ungula, cranium hominis, ce-
rasorum nigrorum aqua, hirundinum & pi-
carum, atque alia id genus subsidia specifica,
ex calidis ejusmodi qualitatibus mēsurentur
nec

nec à celebrioribus ac magis expertis Medicis Dogmaticis hoc respectu in hujus morbi curationem usurpentur.

In apozematum autem superiorū locum, ad præparandos humores destinatorum, ego potius hydromelitem atq; oxymelitem usum probaverim, quæ hujusmodi morbis congruūt: quodd minus molestiæ & fastidii, quàm apozemata sumentis exhibeant: adde etiam, quodd diutiùs integris asserventur viribus, ut diu etiam illis uti liceat citra corruptionem, quod in his morbis maximè necessarium est: ut videlicet nō in sex aut septem tantum dies, sed in plures menses etiam eorum usus protrahatur. Sic enim chronicas affectiones & longa temporis serie contractas domari ac evinci decet.

In præparationem igitur morbifici humoris, quod sequitur hydromel, congruentissimum futurum est.

Rasura ligni buxci ℥ iij. rad. enulæ campæ Hydromel
na, visci querni, visci coryli ana ℥ j. ℞. rasura cor- antepilepti-
nu cervi & ligni rhodii ana ℥ j. sem. cardui be- cum.
ned. citrii, rutæ, ana ℥ ℞. macerentur per 24. ho-
ras in ℔. viij. hydromelitis simplicis: dein coquā-
tur ad unius tertie consumptionem, addendo sub
finem coctionis florum tilie arboris, lilii convall.
calend. ana p. ij. scyllæ præ ℥ j. demum transco-
lentur per manicam Hippocratis: azomatizen-

tur, si velis, cum paucis cinnamom. & fiat hydromel antepilepticum. Huic, ut melius & utilius reddatur, adjici possunt aliquot spiritus vitrioli guttule, dum acescat, & palato gratissimum fiat. Hujus hydromelitis singulis diebus manè & vesperi duæ aut tres uncie propinentur, quod in longum tempus continuetur.

Spiritus autem vitrioli loco, etsi singulare ac præstantissimum remedium est huic malorum generi, ad singulas hujus hydromelitis doses, in eorum gratiam, quibus suspecta sunt metallica remedia & invisa citra rationem, (ut paulò post dicemus) unam aut alteram, aut etiam plures uncias aceti scyllitici admiscere poteris, quod quidem totum vitriolatū est, nec idcirco à veteribus & recentioribus Dogmaticis repudiatum, sed summè inter omnia præparantia laudatum & celebratum. Aut hydromelitis loco, incoquantur oxymeliti scyllitico superiora simplicia, quod fortius incider, & humorem peccantem concoquet.

In eundem finem uti etiam possumus oxymelite helleborato majore Juliani, toties in Epilepsiam, aliosque id genus morbos, decantato à Gesnero: quod, ut ipse loquitur, mirificè abstergit, incidit, aperit humores omnes, omniaque excrementa è corpore protrudit, ac meatus, intus forisque
rese-

referat: mira denique de eo prædicat Gesnerus, ita ut mirum sit, ipsum in apothecis Pharmacopœorum desiderari, & à medicis ab usu quotidiano excludi. Hujus descriptio habetur in Pharmacopœa August. & alibi.

Quæ mox sequetur aqua, in eundem finem conducet, quæ opportuno herbarum & florum tempore parari poterit, & ad usus necessarios asservari.

Rad. recentium Angelicæ, enulæ campanæ, Aqua antezedoariæ, ana ℥j. radicum buxi, pæoniæ, Luna pileptica, in signo Leonis, si fieri potest, decresciente collectæ, visci querni recentis ana ℥ij. dictami albi ℥j. sem. cardui bened. citrii, acetosæ, portulæ pæoniæ Luna decrescente collecti & excorticati ana ℥ß. nucis moschatæ, macis ana ℥üj. florum cotulæ foetidæ, sambuc. ana p. ij. florum salviæ, stœchados, lilii convall. ana p. ij. pulverisanda pulverisentur crassiusculè, & contundenda contundantur & macerentur per quatrimum ad ignem Balnei Maris in aquarum rutæ, cerasorum nigrorum, florum tilia, florum genistæ & hyperici, ana lb. ij. dein fortiter per torcular exprimantur. Huic expressioni adde spec. diamoschi, diamarg. frigidi, diacorrallii ana ℥ß. rasuræ cornu cervi ℥j. confect. de hyacintho, conf. alkermes theriac. veteris ana ℥ß. caphoræ ℥j. denuò per duos dies in Bal. Mar.

digerantur, ac tandem destillentur per cineres. Hujus aquæ exhibeatur pro dosi $\mathfrak{z}$ ss. cui si salem ex capite mortuo aut fecibus, in cinerē redactis, extractum addideris, reassa ea ipsa aqua in cineres fecum toties, dum virtute salis imprægnata sit, longè præstantius reddetur medicamentū: hujus enim vel minima quantitas exhibita, multò majorem utilitatem pariet, copiosis illis decoctionum hydromelitem à nobis descriptorum dosibus, adjectis semper aliquot spiritus vitrioli guttulis, quod arcanum est hujus morbi specificum, ut jam in lite, inter Dogmaticos & Hermeticos intentata, abundè contestati sumus, & ut patere potest ex elegantibus illis floribus, quibus Dogmaticorum præcepta hac in parte ornavimus & instruximus. Præterea, nō tantum humorum pituitosorum, melancholicorum & biliosorum præparationi usui erit eadē aqua, sive seorsim peccent ejusmodi humores, sive conjunctim: at apoplexiis etiam, vertiginibus & membrorum resolutionibus, atque id genus aliis morbis magnoperè conducet, in eorum præcautionem scilicet, & paroxysmorum repetitionem arcendam, si ad singulas Lunæ quadras, istius aquæ unciam exhibueris. Quæ etiam in ipsis morbi paroxysmis tutò recteq; exhiberi potest, ut curationi & insultuū violentiæ coercendæ ac domandæ, ægrisq; ocyssimè liberandis inserviat.

Hæc

*Vsus præd-
ictæ aquæ.*

Hæc aqua præservans, scilicet, præparans, & sanitatem constituens, his tribus simul effectis admodum insignis & potens, si accuratè expendatur, partim ex cardiacis constare, utpotè, radice angelicæ, zedoariæ, dictami, seminibus cardui benedicti, citrii & similibus, quæ infestis ac malignis humorum peccantium ac necantium qualitatibus opponuntur, eam animadvertetis: partim ex radicibus & seminibus pæoniæ, visco querno, aliisque id genus, in specificum epileptici morbi remedium ab antiquis & recentibus medicis habitis & celebratis: partim etiam ex iis, quæ cerebro, ventriculo, aliisque visceribus corroborandis maximè conducunt. In qua etiam rasuræ ligni buxei additamentum, à me fortè primò excogitatum, & in compositionem etiam apozematum ac hydromelitem relatum, comperietis: denique ea ingessi simplicia, ut flores sambuci, camphoram & aquam rutæ de industria, quòd in hunc morbum specificis quibusdam virtutibus nō careant: quarum rationes mox sum redditurus, ne citra rationem aut inconsultè quid fecisse videar. Ingrati illi cotulæ, sambuci & camphoræ odores, satis arguunt, putido quidem ac narcotico, sed quòd & mitigativo sulphure sca-teant. Cujus generis sulphur, mitigando, sedando, extinguendoq; , tanto fulminis ardori, in

Examē specierum compositionem illius aquæ ingredientium.

*Sulphur a-
podynum.*

ri, in cerebri nostri cœlo, furenti, & insultus hos epilepsie fulgureos jaculanti, aptissimum ac congruentissimum est: quod satis testatur aurea illa nostri Nepenthes compositio, quæ promptissimum ac singulare huic morbo adfert subsidium. Atque ut particulatius causas

*Anatomia
interna li-
gni buxei, e-
jusq; natura
& facultas.*

audiat, quæ nos ad scobem ligni buxei, alio-
qui admodum fœtentis & caput ferientis,
addendam impulit: sciatis, in eo vim quan-
dam narcoticam & soporiferum sulphur ab-
undè contineri, unde fœtorem contrahit,
quemadmodum cicuta, ruta, mandragora, o-
mniaq; papaverum genera, quæ ingratum o-
dorem expirant, quod narcotica sint, hoc est,
narcotico sulphure nimium tincta & infecta.
Adde etiam, in perpetuo virore ligni buxei,
& ejus in saxosis ac montanis locis delecta-
tione, ac origine, ubiq; partium illius vitrio-
latam planè naturam internæ ejus signaturæ
elucescere. Quineriam cum ex ejus rasura ex-
tillatur aqua, major acidi liquoris irritantis
ac pungentis, solventisque spiritus vitriolati
instar, quàm alius humoris, copia extrahi-
tur. Quemadmodum etiam vitriolum alia o-
mnia mineralia narcotico sulphure superat:
sic simplex hoc naturæ illius prorsus sic par-
ticeps, eamque induit, spiritus ejus ex locis
montanis & petrosis, ubi libenter nascitur,
crescit & luxuriat, exugendo, atq; hinc fœti-
dissi-

diffimum sulphur contrahēdo, quod vi ignis in oleum putore gravissimum extorquetur. Cujus narcoticæ virtutis magnum est argumentum, quòd ea quilibet, vel gravissimus dentiũ dolor, omnes alios dolores superans, uno momento sedetur, si dentiscalpium oleo ejus intinctum in radicem dolētis dentis immittatur, quæ vix eo attingitur, cùm statim miraculi & incantationis instar dolor prorsus avolat & opprimitur. Præstantissimũ igitur est, inter omnia simplicia, mitigativũ auxilium, nec nõ adversus omnem virulentiam & verminationem, ut ita loquar, quæ ut plurimum epilepsiarum causas inducunt, præsentissima antidotus: quale inter mineralia, narcoticũ vitrioli sulphur habetur, primamque sedem occupat in curatione hujus morbi, prout suo loco fusiùs docebimus. Adde-
mus & hìc nostras hujus olei buxei experientias, quod tantæ virtutis re ipsa esse experti sumus, ut omnes generis dolores edomet, corruptiones & putrefactiones corrigat, vermes enecet & expellat, malignosque vapores, ex quibus symptomaticæ epilepsia procreantur, quæ facìle tandem in Idiopathicas transeunt, arceat & absumat.

Præter has rationes usu & experiētia à nobis confirmatas, vir quidam Germanus, magni nominis Medicus, scriptis suis certò te-

*Quid ſit o-
leum ligni
Heraclei
Rulandi.*

ſtatus eſt, oleum ligni Heraclei Martini Ru-
landi, quo Rulandus ipſe in ſuis ſecuritatibus tot
epilepticos ſanitati reſtituiſſe, & dentium do-
lores ſedaſſe affirmat, oleum hoc ligni buxei
deſtillatione extracti fuiſſe, non guajacini, ut
antea opinabatur. At licet fides eorum dictis
detrahatur, experienciis tamē meis ſatis con-
firmor, in hoc buxco ligno magnam vim a-
nodynā, & Herculem quendam huiusmo-
di tam gravium affectuum domitorem, deli-
teſcere. Solus unus Martinus Rulandus, aut
potius, qui patri ſupervixit filius, dignus uti-
que tam admirandorum arcanorum, tam ad-
mirandi doctiq; patris hæres, refragari mihi
poſſit, ſi in electione & uſurpatione buxi, al-
terius ligni loco, hallucinor. Ille, inquam ipſe
eſt, qui reclamare poſſit, ſolusque dignus, qui
ſingularia ejuſmodi arcana in lucem profe-
rat, & Rempubl. medicam eorum participem
faciat. Neque enim nobis ipſis nati ſumus, at
patriæ, parentibus & amicis. Si autem Hera-
cleum illud tanti pretii lignum, cedros et-
iam Libani, ob tam inſignes ejus virtutes ſu-
perans, publicum fugit medicinæ theatrum,
liceat de noſtro ligno, buxo inquam, pericu-
lum facere, & virium ejus experienciās ten-
tare, quacunque libuerit præparationis facie.
Sive enim decoctionem ejus uſurpes, ſive li-
quorem aut oleum, miros ejus in curatione
mor-

morborum, his, quos tractamus, similium, ob rationes jam à nobis cōmemoratas, effectus experieris. Sed plus satis in excutiendo hoc præparationis articulo immorati sumus: tempus est, ut ad vacuationem & purgationem transeamus, ut nempe discamus, quando & quomodo eam fieri oporteat, & an semper in hoc morborum genere necessaria sit futura.

CAPUT XVII.

De Helleboro nigro, quo ut & aliis violentioribus remediis, vel nulla, vel saltem perexigua emendatione correctis veteres utebantur, ejusq; admirandis ad quosvis gravissimos ferè morbos facultatibus & præparationis modo.

DEMONSTRATUM est antea, quibus vacuantibus medicamentis antiqui in tam gravi morbo uti erant soliti, tum vomitum provocantibus, tum aliis id genus: helleboro nempe albo & nigro, qui principatum in hunc usum obtinebant, ex sententia ipsius Galeni, medicorum Coryphæi, quingentis aut sexcentis, post Hippocratis tempora, annis nati & florentis, quemq; Dogmaticæ medicinæ instauratorem omnes profitentur: à quo tamen quàm parum aut inscitè exitialia illa & violenta purgantia instaurata & corre-

Violenta & exitialia remedia, vel absq; ulla, vel saltem frivola quadam adhibita preparatione ab antiquis usurpata. Et a illo seculo fuerint, ex præscriptis eorum formulis satis superq; liquet: ut qui ne hellebori quidē albi, quem præcipuē in epilepsiæ curam usurpabat (ut ex ipsius commentariis in aph. 1. lib. 5. videre est) ullam aut ineptam emendationē admiserit, quæ violentiam illius in vomitu provocando, compesceret: quam quidem hellebori vehementiam & in provocanda vacuatione molestiam testatur bonus Mesues lib. de simpl. c. ult. de helleboro, cum accidētibus terroris plenis fieri. Quin & paulò antè versiculis aliquot, docuit his verbis,

Mes. lib. de simpl. c. ult. quid de eo sentiret: *Helleborus albus, inquit, corporibus nostri temporis est molestus, imò est eis, sicut venenum propriè præfocans.* Celsus lib. 2. c. 13. hæc de Helleboro refert: *At ubi longi, valētesq; morbi sine febre sunt, ut comitialis aut insania, veratro quoq; albo utendum est, id neq; hyeme, neq; æstate rectè datur, optimè vere, tolerabiliter autumno: quisquis daturus erit, id agere antè debet, ut accepturi corpus humidū sit. Illud scire oportet, omne ejusmodi medicamentū, quod potui datur, non semper ægris prodesse, semper sanis nocere.* Cujus rei hodierna etiam experientia certam satis fidem facit. Quod tamen antiquorum primarium ac potissimum fuit medicamentum, quo ad vomitum in epilepsiâ & gravioribus aliis morbis, quibus cōgruit, proliciendum utebantur. Ante tamen illius

illius exhibitionem, levia quædam ab iis observabantur: lubricantibus enim prius corpus ad laxationem præparabant, idq; ex sententia Hipp. 4. aph. 13. quò minùs laboriosè excrementa, cum per vomitum, tum per alvum deturbarent. Ratio etiã temporis, horæ & temperamenti habebatur, ac cavebatur aliquando, ne jejuno ventriculo, at potiùs cibato & pleno exhiberetur, ut vomitus faciliùs & minore molestia succederet. Quod ad ejus præparationem attinet, sive quæ fit in turundis majusculi raphani, in quibus ramenta hellebori infixa per integrum diem macerari sinebantur: quibus extractis taleolæ raphani in oxymel infundebantur, postea deglutiebantur, super hausto ipso oxymelite, sive quæ cū pommo, aut quæ cum infusione in oxymelite fit, aut aliquo alio ejusmodi præparationis modo: insipidæ prorsus id genus præparationes, & omni industria carentes frigidæq; sunt, præ aliis elegantibus utriusq; hellebori præparationum formis, quas arti spagyricæ debemus, quasq; variis modis descriptas, & maximè utiles ac necessarias, hydromelitis, oxymelitis, extractionū, pilularū & tabellarū figura in restructa Pharmacopœa nostra videre licet, quas hic sigillatim recensere non sit opus. Etenim sine dubio est, inter vegetabilia purgãtia, helleborū, præsertim nigrū, & aptè & concinnè

Præpar. hellebori juxta antiq.

Vires hellebori nigri mira.

para-

paratum, astralibus morbis, ut vocant Hermetici, hoc est, tam altas fixasq; radices habentibus, tamq; occultis seminariis summum & præsentissimum esse remedium, atq; idcirco huic tanto tamq; gravi morbo curando & prorsus eruncando summè cōducere. Quantis autem laudibus helleborum nigrum ipse ornarit Hippocrates, perspicuum est; sic enim de eo loquitur: *ut, si opportunè & appositè, cui congruit, exhibitus fuerit, illius hominis juventutem instauret, perfectam illius valetudinem, conservans, temperamentū corrigens, atq; inde animi mores commoderans.* Quin & addit bonus Mesue, *illius virtute viscerum omnium corruptiones emendari, puritatemq; humoribus eorum restitui: magna facilitate & potestate subtilem bilem cum crassa pituita mixtam, hancq; cum atra bile, promiscua omnia, vacuari & expurgari, nec non ejus efficacia ac proprietate totam sanguinis massam purificari, & sordibus suis elui; usque aded venas omnes penetrat, ut ab illis, ex toto corpore, fæces omnes & impuritates proliciat ac educat, tantæq; virtutis esse asserit, ut ne remotissimæ quidem partes, ac ne cutis quidem ipsa extima, illius attactum fugiant.* Quo fit, ut hoc medicamentum præstantissimum sit ac specificum, purgando cerebro, toti q; capiti, ac omnibus sensuum instrumentis, nervis, visceribus, vesicæ & matrici

*lib. de simpl.
c. de Helleb.*

trici idoneum auxiliū, huicq; epilepsiæ morbo, de quo agimus, melancholiæ, mania, paralyfi, vertigini & hemicrania singulare præsidium. Atq; hæ sunt, quas Helleboro laudes tribuit Antiquitas: cujus usu tamen hodierni Dogmatici, periculum veriti tot symptomatum, quæ procreat, utcunq; videlicet præparatus, prorsus sibi interdicunt. At cū tantæ sit virtutis, huicq; morbo, de quo agimus, repurgando, & valetudini restituendæ accommodatissimum sit medicamentum: aliquot formulas hîc subjiciemus remediorū, in quibus purgationis basim & principem locum helleboro tribuemus. Si plures quis iis desideraverit, licebit ex pharmacopœa nostra illas expiscari. Aut si junioribus, ut infantibus, aut delicatioribus, mitius aliquod & vulgarius medicamētum exhibere animus est, Galeniq; exemplo, amarum ex aloë pharmacum illis sæpè quotannis propinare, pilulæ nostræ Catholicæ ex aloë, in eadem pharmacopœa nostra & alibi descriptæ, lenioris ac jucundioris medicamenti, quàm ex aloë sola, citra præparationem, locum abundè supplebunt. Ubi etiam multa alia purgantium genera, siue simplicia, siue composita, vulgaria & non vulgaria, comperientur præscripta, quorum hîc traducendorum non est hîc locus, nec opus.

Satis

Satis igitur nobis fuerit, in medicamentum purgans epileptiis accommodatissimum, solum hunc syrupum helleboratum describere, ut sequitur:

*Syrupus
hellebora-
tus.*

R. rad. helleb. nigri, veri & electi ℥j. polyp. q. seminis carthami ana ℥j. ℞. visci quer. coryli ana ℥j. turbith. gummosi, agarici trochiscati, asari ana ℥vj. sem. pæoniæ, anisi, citrii, cardui bened. acetosæ ana ℥iij. diptamni Cretensis, florum tilie arboris, calendule, centaurii minoris, hyperici ana p. ij. florum viol. buglos. nymphaeæ ana p. j. ℞. macerentur in s. q. oxymelitis scyllitici & aquæ fumarie, idq. in vase vitreo optimè clauso, ad ignem Bal. Mar. per duos dies ad minimum: deinde fortiter exprimantur ac clarificentur. In ℔. ij. hujus colaturæ macera deinceps, & digere ad eundemmet ignem Baln. per 4. dies rad. helleb. nigri veri & electi ℥j. folliculorum sennæ ℥iij. macis, caryop. cinnam. ana ℥j. Denuò fortiter exprimantur, & per unum aut alterum diem in eodemmet Baln. Mar. quàm optimè purificentur, ut artis est, semel aut bis in die ad minimum, feces, quæ in fundo vitri subsidere percipies, rejiciendo, & quod purius est, denuò purificando, idq. reiterando, donec materia nullas amplius feces seponat ad fundum vasis. His peractis, adde sacchari viol. q. s. ut coquantur in syrupum, addendo sub finem coctionis rhab. scor. sim in succo rosarum pallidarum macerati & expressi

pressi ℥j. B. misce, fiat syrupus mediocriter co-
ctus. Dosis esto ℥j. vel ℥ij. Per se exhibetur, vel
cum aqua lili convall. semper addēdo potio-
ni guttulas aliquot spiritus vitrioli, ex arte
præparati. Atq; is unus est syruporum no-
strorum purgantium antepilepticorum: cu-
jus omnibus æquè, siue ii sint infantes aut fœ-
minæ, siue iuvenes aut veteres, obæsi aut ma-
cri, siue cuiusvis temperamenti homines, tu-
tus est usus, eam dosin exhibendo, quæ pro
cuiusvis ægrotantis debili aut forti natura sa-
tis esse possit. Idemmet auxilium apoplexiis,
paralyfi & melancholiæ, aliisq; id genus mor-
bis, validas etiam fixasq; radices habentibus,
summè conducit.

Si tamen fœmina est, quæ huiusmodi mor-
bo conflictetur, ut sæpenuerò id contingit,
purganti syrupo adjicienda erit bryoniæ ra-
dix, quinetiam in purgationem addi poterit
fæcula bryoniæ, cujus descriptionem tradi-
dimus ac præparationem in illa nostra Phar-
macopœa, quod hystericum est medicamen-
tum, idq; specificum & proprium solutivum:
quales sunt etiam extractiones, quæ fiunt ex
succis mercurialis & rutæ, quæ ibidem etiam
habentur.

CAPUT XVIII.

De revulsionibus & derivationibus, operationibus chirurgicis, deq; medicamentis corroborantibus, tam generalibus, quàm specialibus Dogmaticorum.

*Chirurgica
operationes.*

QUÆ huic affectui adhibentur revulsiones ac derivationes, clysteribus acribus, attrahentibus ac vellicantibus, nec non suppositoriis commodè fient: item apophlegmatismis, masticatoriis, errhinis, gargarismis & prarmicis. Atq; ut ex chirurgia aliqua etiam petamus remedia, aptè hæmorrhoides aperientur: venæ etiam malleolorum ad fluxum sanguinis secabuntur, præsertim si ex suppressis mensibus vitium oriatur, quod ut plurimum contingit: nec non hirudinum ad frontem, pone aures, atque ad alias capitis partes commodas, affixio futura est utilis, si in eo morbi vitium situm est primariò,

At si ex infimis partibus causa mali exurgat, pedibus, cruribus, femoribus, hypochondriis, cucurbitulæ cum scarificatione utilissimè apponentur: nec non & in superiorum partium revulsionem, scapulis congruè affiguntur. Ligaturis etiam fortibus & frictionibus, commodissimus futurus est usus.

Quin-

Quinetiam ad cauteria actualia aut potentia, ut vocant, futuræ coronali, occipitio, aut colli cum capite commissuræ adacta, transiri scilicet potest: idq; ut exitiali materię, si caput primum ea infestetur, exitus sternatur: aut ad ea loca proximè, ex quibus virulenta causa emergere percipitur, emuntoria, ad eam materiam divertendam ac distrahendam, excaventur, quæ sæpenuerò ex femoribus, cruribus & pedibus, atq; id; genus partibus infimis & procul distantibus evaporat & scaturit.

Quod ad materiam eorum pharmaceuticorum auxiliorum attinet, eam fusiùs aut minutiùs excutere, non est nostri instituti, præsertim cum subiectum hoc omnibus sit notissimum, de eoq; aut bona ejus parte jam abundè, dum de præsentis paroxysmi cura hujus morbi ageremus, à nobis dictum sit.

Restat igitur (ut præscriptam methodum sequamur) de affectarum partium corroboratione, de intemperiei earundem correctione, ac reliquarum peccantis materię discussione, dicere.

Roborationi conferunt cons. rad. pæonia, *Corroborantia.* acori, pyrethri, cortices citriorum, & myrobalani conditi: conservæ quinetiam florum salviæ, rosmarini, stæchados, betonicæ, uniones seu margaritæ, coralli, ebur, cornu mono-

*Specifica E-
pilep.*

cerotis, cornu cervi, præparata omnia ex arte: species aromatici rosati, diarrhód. diamb. diamoschi, lætif. Gal. dianthos Nicol. diamarg. calidum Avicennæ, diacastorium, confectio de hyacyntho, de granatis, Alchermes, & id genus alia, quæ in usu sunt, sive simplicia, sive composita, quæ in varias aptantur formulas, ut opiatas, condita, tabellas: quibus Neoterici semper aliquid specificorum, hodie in curam hujus affectus usurpatorum, solent adjicere, qualia sunt alcis ungula, cranium humanum, viscus quernus, semen radixq; pæoniæ. Quod autem ad ungulam asini attinet, cujus usus veteribus fuit familiaris, nunc apud recentiores Medicos, ea propemodum exolevit.

Inter autem ea specifica, vulgò recepta remedia, cum in usum admittuntur, certis quibusdam observationibus deliguntur: ut scilicet posterioris pedis potius quàm prioris, alcis ungula usurpetur, quæ apud nonnullos, annulo inclusa, ita ut cutem attingat, gestatur: apud alios collo appenditur, nudam pariter carnem contingens: hacq; administratione virtutis laudem consequitur, profligandæ prorsus istius ægritudinis, nec non ipso insultu & paroxysmo ocyùs ægrum liberandi, idque ex observationibus Joannis Agric. & Ammonii. Ab aliis scobs ejus & pulvis potu
exhi-

exhibetur, quod præsentissimum creditur esse remedium Gesnero lib. de Quadrupedibus, cap. de Alce.

Sic etiam in cranio cautiones adhibentur, ne scilicet pars ejus posterior, sed anterior potius in usum seligatur, ut fœminæ fœmineum, mari masculū adaptetur. Solet autem sic administrari, ut ab aliis pulvis tantum ejus propinetur citra ullam aliā præparationem: ab aliis calcinatus, & in cinerem candidissimum redactus exhibeatur. Qui autem calcinatione melius reddi specificum opinantur, reprehensione non carent eorum, qui ejusmodi præparationem improbant: quod in perusta (ut ajunt) illa calvaria nullus super sit primigenius humor, nullumq; principium vitale restet: satiusq; in scobem derasam propinandam existimant, citra ullū aliud præparandi genus. At ne ipsi quidē satis acutè perspiciunt, aut prudenter distinguunt, utrum cranium fuerit melius, an recens, an ex sepulchris effossum, & longo jam tempore exucum ac desiccatum.

*Calcinatione humidū primigeniū non absu-
mitur.*

Atqui diligentes isti humoris primigenii, & vitalis principii inquisitores & scrutatores, si rerum salibus inclusa illa non agnoverint, magnorum ac verorum philosophorum, naturæ arcanorum indagatorum titulo prorsus indigni sunt: at sophistarum ac pædotribarum,

rum, qui græca latinè vertendo, & ex suggestis publicæ scholæ multa garriēdo, sibi grandia omnia arrogant, & ex admiratione, quam apud juniores quosdam adhuc analphabetos discipulos sustinent, jam se ad cælum usq; extremum evectos, planè sibi persuadent ac ementiuntur.

Sed de his satis dilucidè jam in tractatu nostro de priscorum philosophorum medicinæ materia, &c. egimus, nec non pluribus locis alibi, quæ hîc repetere supervacaneum sit.

Salis substantia fixa.

Quicquid est: salem, certissimum est, trium principiorum hypostaticorum fixissimum esse, in eoq; firmissimas tincturas ac impressiones delitescere: hinc fit, ut liquoribus ac oleis animalium terra absumptis & exesis, ossa, salium domicilia, ipsaq; propè tota sales, licet exiccata tumulo, fixa tamen firmaq; sola superstent, nulla temporis serie expugnabilia nec vincenda. Quæ etsi exterantur, eorum tamen sales neutiquam dispereant, sed in ipsa terra permanentes deprehendantur. Veruntamen, ea etsi ossa magnam salis copiam in se se contineant, eorum sal multis terræ partibus involvatur, & viribus suis idcirco interpellatur, nullos suæ virtutis effectus producit, quales dissolutus & separatus præstare solet, nec balsami sui vires exerere, quin terrestribus illis vinculis expediatur. Quod una calcina-

cinatione fieri tantum potest, quâ sales in cineres rediguntur, ex quibus à perito philosopho ac artifice, mediante propria aqua, aut quavis alia huic rei idonea, sal eximius, ac magni pretii elicitur: qui venis nostris impertitus, humidum verè primigenium, activis qualitatibus longè potentius, quàm cranium simplex, in pulverem redactum, dici potest. Cujus etiam ad perfectam albedinem calcinati, humor nostro ventriculo insitus, salem dissolvere, & in partes corporis omnes diffundere potis est.

Neque hîc rejicio vulgarem illam cranii præparationem aut calcinationem, Dogmaticis nonnullis cognitam: etsi mox sinceriores, purioresq; , ac earum legitimū usum subjuncturi sumus, quum auxilia Hermeticorum producemus, à quibus egregias illas ac elegantes philosophicasq; præparationes hausimus, iisq; acceptas referimus.

In visci autè querni, radicis ac seminis pæoniæ administratione, quædam etiam in illis colligendis traduntur observationes; ut videlicet radices & semina hujus pæoniæ decrescente Luna decerpantur: nec non & eodem tempore viscus quoq; quernus colligatur, sed cum Jupiter in aliqua domorū suarum fortunatus admodum fuerit, Lunam scilicet trino vel sextili aspectu intuens.

Sed jam ſatis experientias hujusmodi præſidiorum in hunc affectū ejusq; curam rationibus ſuis confirmatas ſuprà attigimus: nonnullas adhuc porro ſubnectemus ſuis locis.

Hoc tantum loco, formulam unam roborantis medicamenti in opiatae formam adjiciemus, ut ſequitur:

Opiata corroborans.

℞. conſervæ florum anthos, pæoniæ, bugloſſæ ana ℥ ſ. corticis citrii ſaccharo conditi ℥ ij. pulveris viſci querni & ſeminis pæoniæ decreſcente Luna collecti, ungula Alcis ana ℥ ſ. cranii humani calcinati ad albedinem ℥ j. ſ. coralli præp. margaritarum præparatarum, cornu cervi præp. unicornu ana ꝑ iiij. lapidis Bezoardici veri ꝑ ij. diamoſchi dulcis, diatriasandali ana ꝑ ij. theriacis veteris, confect. de hyacyntho ana ℥ j. cum ſyrupo conſervæ citrii fiat opiata mollis, de qua capiat ad molē nucis avellanae ſingulis maturinis, idq; in longum tempus protrahatur; ſtatim ad ſingulas doſes hauſtulum aquæ lilii convall. florum tilia, qui etiam huic malo ſpecifici ac congruentiſſimi ſunt, aſſumendo. Nec non in eundem uſum propinentur etiam aquæ hirundinum aut picarum, de quibus antea locuti ſumus.

Habentur etiam in noſtra Pharmacopœa, nonnullæ aliæ theriacales aquæ antepilepticae, quæ corroborandis partibus etiam conducunt: quarum huc ſupervacaneum ſit deſcriptiones traducere.

Poſſu-

Possumus etiam ex superioribus medicamentis alias formas concinnare, utpote electuarius, tabellarum, & id genus aliarum, in usum diuturnum matutinis horis exhibendarum.

Atque hæc sunt generalia corroborantia, quæ præcipue affectum cerebrum respiciunt, ubi hujusmodi morborum, ex Dogmaticorum sententia, sedes constituta est.

At si radix & seminarium morbi in ventriculo situm est, ea superioribus adjicientur remedia, quæ ei conducunt. Si verò ex matrice affecta morbi causa procreatur, ejus etiam habenda erit ratio.

In peculiarem etiam partium corroborationem, epirhematis, fortibus, suffitibus, cuculis, scutis, balsamis, emplastris, & id genus aliis, partibus affectis accommodatis, utendum erit.

Ex his perspicuum est, in generalibus ac particularibus roborantibus, Dogmaticos in frequenti & vulgari usu habuisse flores salviæ, rosmarini, stæchadis, betonicæ, semina pæoniæ, juniperi, & alia id genus omnia prope modum calida & odorata; nec non moschum, ambram, ejusmodi compositiones ingredi: quòd, ut jam alibi, causam eorum propugnando, exposuimus, opinetur propè omnes a causa frigida hunc affectum procreari, eaq; crassa & pituitosa, ideoque incidentibus,

*A Galenicis
in hoc affe-
ctu calida &
odorata per-
peram exhi-
bentur.
Moschi na-
tura.*

calefacientibus & attenuantibus habere opus
remediis. Attamen frequenti experientia di-
dicimus, ejusmodi calefacientibus & odora-
tis remediis auctos potius & excitatos fuisse
hos affectus, quàm imminutos aut superatos.
Nunquid id accidit ided, quòd moschus & si-
mililia odorata sint *visu* *Caena*, hoc est, caput
gravantia, & opplentia cerebrum, & pletho-
ricas causas augmentia? Quin re ipsa quotidiana
nos docet experientia, mulieres hystericeis
affectibus, huic morbo germanis sororibus,
obnoxias, solo chirothecarum moscho suffi-
tatum odoratu, & id genus aliis, in insultus
incurrisse hystericos, iisq; illas uno momen-
to concidisse & prostratas esse. Quinetiam
ipse vidi, multos ne rosæ quidem odorem su-
stinere potuisse, nec citoniorum, quin statim
rheumate corriperentur, & perpetuis sternal-
tionibus concuterentur: imò etiam gravis-
simis capitis doloribus torquerentur, usque
adedò odores illi fragrantés & vaporosi cere-
brum opplent, agitant & perturbant. Quod
summoperè à Dogmaticis & accuratè notan-
dum est, in quotidiana roborantium suorum
administratione, ubi frequentius peccatur,
quàm proficitur. Idcirco paulò pòst, suo loco,
videbimus, specifica Hermeticorum robo-
rantia longè aliam diversamq; naturam ha-
bere, quorum etiam probabiliores ac diluci-
diores

diores certioresq; rationes redduntur, cur in
usum hujus morbi aptentur & conducant.

CAPUT XIX.

*Radicalis Epilepsia fomitis extirpandi ratio
ostenditur, nec non remedia ad hunc
scopum opportuna addu-
cuntur.*

RESTAT modos explicare, quibus hujus
morbi reliquæ radicibus erui, & fundi-
tus extirpari queant. Cum enim alta & occul-
tissima sint illius seminaria, simplicibus ægrè *Seminales*
& levioribus tantum medicamentorum præ- *Epilepsia fo-*
parationibus solvi ac subigi possunt: quibus *mities diffi-*
etiam edomandis, vulgares vacuationes, re- *cultus è glo-*
vulsiones, derivationes, roborationes ad ali- *bis suis eli-*
quot dies administratæ, impares fuerint. At *minantur.*
longiore multò tempore ad ejusmodi radi-
ces eruncandas opus fuerit, ut scilicet sen-
sim & paulatim, ac continua diuturni tempo-
ris serie exhibeantur ac administrentur: qui-
bus vel sic quidem vincendo malo non satis
paribus ac validis, necessarium fuerit ad chro-
nicas diætas (ut vocant) perfugium, hoc est,
ad subsidia hydrotica, diaphoretica ac diure-
tica: sed nec specifica propria, quæ ad occul- *Indicationes*
tas illas causas prorsus evellendas, malignam- *huic scopo*
que ac perniciosam morbi qualitatem, qua *inserviētes.*

ſtipari conſuevit, coërcendam ac extinguendam, reſpiciant: ut hac ratione viſcera craſſis illis impuritatibus ac obſtructionibus, quibus ſcatent, expediantur, ſupervacaneiſq; humores inciſi, attenuati, ſoluti, & per urinas expurgati, prorſus exhauriantur & abſumantur: atque ſic venenati ac maligni illi vapores ſudoribus excludantur, ac exhalent, ut œconomia membrorum depravata in integrũ reſtitui poſſit, & temperata firmaque corporis conſtitutio reddi. Sic enim concoctiones juvabuntur, & tota ſanguinis maſſa defæcabitur, omni contagii ac veneni labe ſic excluſa, qua ſæpenumerò omnes hujus mali cauſæ ſoventur ac creſcunt.

Diaphoretica principalia.

Inter remedia, hos curationis & corroborationis ſcopos ſpectantia, baſamicum & odoratum guajacũ, Indicum illud lignum, nec non lignum Sallaſtras, quod ex Florida, in qua creſcit, ad nos advehitur, cujus aromaticus ſapor, dulcedinem fœniculi æmulans, guſtui eſt gratiſſimus, principem locum inter hydrotica omnia & diaphoretica, occupant: quæ etiam pervicacibus morbis omnibus ac chronicis, quorum frigida ſunt cauſæ; nec non cõſtitutionibus ac naturis obæſioribus, craſſioribus ac pituitosis, adminiſtrari utiliter & adhiberi ſolent.

Inter ſudorifica, quæ vulgariter uſurpantur,

tur, Salsa parilla & radix Chinæ, minùs calefacientia habentur: quæ idcirco in id genus morbis administrantur, qui radices occultas habent, & diuturnitatem temporis consequuntur, omnibus aliis remediis frustra tentatis: quæ quidem hydrotica à nonnullis Dogmaticis macris & macilentis adaptantur, & in eorum usum servantur, nec non eorum, qui jecur impensè calidum obtinent, ratis, ejusmodi simplicium decoctionem minùs noxiam, quàm quæ ex guajaco, aut alio calidiore medicamento paratur: quanquam alii laudant guajacum, principemque locum tribuunt in curationem, non tantùm variolarum, sed epilepsiarum etiam, paralyfis, & chronicorum ejusmodi morborum ac nullis remediis vulgaribus cedentium: cujus tamen temperatur decoctio scobis rhodii ligni admixtione, ut apud Pharmacopœos nomē habet, vel quod aliter roseum aspalathum dicitur, santalum non tantùm similitudine exprimens, sed odorem rosæ valdè referens, cujus hodie frequentissimus est usus, ejusque cum omnibus ferè aliis decoctionibus mixtio fit, in quibus guajaci & aliorum calidorum hydroticorum calor moderandus est, pergratum simul ac suavissimum odorem, saporemque decoctioni impertiens.

Inter ea etiam hydrotica communia laurinum

rinum ac juniperinū, ligna recensentur; quorum in morbis frigidis & pituitosis temperamenti ac humidis, qualia sunt quædam paralyseon, contracturarum & catarrhorum genera usus evidens est. In eodem albo numerantur ulmaria, carduus benedictus, radix petasitis aut bardanæ, & id genus alia, quæ longum esset omnia recitare, satisq; hîc esse possit cōmuniora quædam enumerare, ad quæ celebriores & majoris notæ Dogmatici, in gravioribus morbis, & pervicacioribus, tanquam ad sacram anchoram ex vegetabilium familia petitam, hodie confugere solent. Ex quibus varii generis decocta parant, quibus unum aut alterū sudorificorum istorum immiscent modò majore, modò minore copia, prout res exigit, & varia ægrotantium constitutio ac temperamentum suadet.

Nos verò qui hoc loco de Epilepsia agimus, ea nos medicamenta hydrotica, quæ opportuniora, aptiora, & magis affectui specifica nobis videbuntur, inferemus, ob commemoratas jam à nobis rationes, quas hîc supervacaneum sit repetere. Atq; ne ab ordine nostro, & instituta methodo aberremus, posthac etiam suo loco, quæ oppòrtuniora etiam, ac aliis morbis huic germanis sororibus magis congrua ac specifica fuerint, docebimus.

Hydroticū

Rasuræ ligni buxci ℥ ij. ℞. rasuræ ligni juniperi,

peri, radicis pæoniæ, visci querni ana ℥j. β. rasu-
ræ ligni rhodii, cornu cervi, ana ℥vj. rasuræ ebo-
ris, radicis chinæ, seminis card. bened. & corticis
citrii ana ℥j. macerentur per 24. horas in lb. viij.
aquæ fontanæ tepidæ: dein coquantur ad u-
nius tertiæ consumptionem, addendo sub finem
coctionis florum tilie arboris, lilii convallium,
ana p. ij. fiat colatura per manicam Hippocratis,
cujus dosis sit unciarum v. vel vj. in potu. Hæc u-
tique potio cujusvis ætatis & temperamenti
hominibus epileptico hoc malo affectis, cō-
modè exhiberi potest; quùm ea magis ad vi-
rulentas ac malignas qualitates edomandas
respiciat, quàm ad crassos pituitososq; cere-
bri humores calore suo attenuandos, solven-
dos ac vacuandos sudoribus excitatis.

Nonnullæ sunt corporum admodum hu-
midæ naturæ constitutiones, in quorū usum,
decoctioni non verear ℥ij. scobis guajaci, ad-
modum balsamici, ut jam monuimus, adjl-
cere, ut quod, cū inter sudorifica annume-
retur, non possit non corruptionibus ac ver-
minosis malignorum vaporum putrefactio-
nibus, quæ sæpenumerò epilepsiam sympa-
theticam concitant, obsistere. Ditiorebus ex
aquis ulmarie, fumarie, vel florum tilie & li-
lii convallium, hujusmodi morbo specifico-
rum (loco aquæ communis) decoctiones pro-
pinaverim. Aut etiam decoctionum loco,
cū

antepilepti-
cum.

cum in iis, pars mercurialis, aut acidulus ejus & fermentativus ac sudorificus spiritus vi ignis exhalet, ut in nostro de lue venerea consilio scripsimus: satius fuerit, & malim ego ex simplicibus illis, in Bal. Mar. per triduum aut quadriduum digestis, liquorē cornuta, ut vocant, igne balnei vaporoso ad siccitatem usq; extillare, unde tota rei substantia citra adustionem proliciatur, ac secundam decoctionē ex facibus parare, quæ loco vini in potum cibi tempore aut extra cibū etiam exhibeatur. Quod præstabitur commodè, si aridis illis facibus, fontana & communis aqua superinfundatur, ex qua fiat decoctio, ac demum decoctione effusa, exiccatoque capite mortuo, ex eo in cineres candidos per reverberium redactō, cineribusque istis in manicam Hippocratis injectis cum cinnamomi conquassati modico, velim ego per eos destillatam identidem ac crebris vicibus traducere & reaffundere priorem aquam, quæ salem facum extrahat, unde efficacior & magis vitriolata reddatur. Hujus autem aquæ sic demum paratæ satis fuerit in singulas doses duas aut tres uncias offerre, unde admirandos effectus videre liceat.

Atque sic, quibus ornamentis spagyricis vulgaria illa Dogmaticorum remedia obiter augeamus, ac ditemus, perspicuum est: quæ alioqui parum fecunda, & prorsus etiam

iam inania deprehenderentur, si qualia sunt, nec arte spagyrica adaucta, administrarentur. At expectate paulisper amici, ut suo loco, illa elegantiore ac nobiliore cultu induta, vobis prodeant.

Cum hujusmodi remediis utuntur Dogmatici, hanc administrationem, Diætā facere, vocant, quod tunc strictum admodum vivendi genus, idq; attenuans, & exiccans ut plurimum imperetur. Nonnulli ad longum satis temporis spatium, hanc vivendi formulam, hoc est, ad 24. 30. aut 40. dies protrahūt, ut paulatim & longa serie, tam rebelles affectus, longoq; tempore contracti, domentur ac vincantur. Alii 10. aut 15. dierum Diætā satis, nec ultra progrediuntur. Quod mihi nullo modo probatur. Tanta enim temporis brevitate agitantur, non autem discutiuntur aut absumuntur humores morbifici.

Toto illo temporis Diætæ curriculo purgatur aeger (ut & ante illius inchoationem commodè fieri solet) idoneo specificoq; medicamento, idq; sexto quoq; die. Cui si stricta fuerit alvus, biduo quoq; perfunderetur emolliente clystere, ultra medicamentum superius allatum. Quodq; postremum est in hac cura, ut inchoata est portione medica laxante curatio, sic portione simili finitur medicatio. Quod quidē medicandi genus in nonnullis, adver-

Irrita Diætā Dogmat.

Talis Dogmat. medicatio non in omnibus suum finem assequitur.

Diuretica commendantur.

adversus ejusmodi chronicos & pertinaces affectus, qui carnosæ & obasæ constitutionis, humidiq; ac pituitosi temperamenti fuerint, felicem ac efficacem sortitum est exitum. Aliis plus damni, quàm commodi peperit. Quæ enim expectatur cerebri exiccatio, tantum abest, ut fiat, ut contra humidius, ac catarrhis cerebrum reddatur opportunius. Hujusmodi enim calefacientibus remediis incensus sanguis, majorem vaporum copiam exhalat & emittit, quibus magis oppletur cerebrum, sicque turbidum ac nubilum, nec non pluviosum redditur, hoc est, defluxus ac destillationes in varias corporis partes concitantur & crescunt. Cujus rei sedula habenda est ratio, ne quid hujusmodi remediorum, citra delectum & inconsultè, præscribatur. Quin potius procurandum est, ut istiusmodi medicamentis urinæ potius provocentur, sudorifica enim omnia, diuretica quoque haberi solent: aut per insensilem transpirationem sanguis expurgetur, ne ad sudores violentiùs adactò corpore plus justo sanguis incalescat.

CAPUT

CAPUT XX.

De aquis mineralibus, ad quas Dogmatici
ægros post omnia sua frustra tentata reme-
dia, ablegare solent, affectui huic speci-
ficis, earumq; faculta-
tibus.

Sic igitur administratis id genus auxiliis,
si res parum feliciter succedat, exiguum-
que fructum afferat, solent iidem Dogmatici
ægros suos ad thermas & minerales aquas ac *Therma & aq. mineral.*
metallicas ablegare: quas natura in dies va-
riis Europæ locis, videtur nobis liberaliter &
profusè elargiri. At ne altiùs cogamur illas
reperere, satis sit nobis eas exquirere, quas
Gallia nostra, loca que nobis etiam circumvi-
cina ac finitima suppeditant: ubi nec ferreæ,
nec plumbeæ, argenteæ, antimoniales, vitrio-
latæ, aluminosæ, nitrosæ, gemmeæ, sulphureæ,
nec bituminosæ nobis defuerint: ex quibus
aptè usurpatis & congruè administratis, in di-
versorum affectuum varias curationes, ab ex-
pertis doctisq; Medicis, varios & admirandos *Earum effe- Actus.*
effectus produci videamus. Quos quidem ef-
fectus, ex variis vacuationum generibus, quas
singulæ specificas habent & proprias (utpote
quæ aliæ sudoribus, aliæ urinarum provoca-
tionibus, aliæ per alvum purgationibus, aliæ
Q vom-

vomitibus, aliæ transpiratione insensibili medicantur) præstari certum est. Alias verò aliis doctibus præditas videre est, quibus citra ullam apertam vacuationē, morbis appositè mederi solent, idq; viscera nutritioni inservientia obstructionibus suis tartareis & mucilaginosi impuritatibus inhærentibus expediendo, vel optimam illis temperiem, à qua desciverunt, restituendo, ac totam illorum depravatam œconomiam corrigendo & instaurando.

*Galen. o-
mnibus suis
destituti re-
mediis ad
mineralia
confugiunt.*

Sed quæram libenter ex iis, qui tanto perē in auxilia metallica, aut ex metallorum ac mineralium familia petita (in quorum albo censemus lapides, succos terrestres, sive sales sint, sive sulphura) invehuntur & eis adlatriant, cur tentatis omnibus aliis subsidis, & eorum imbecillitate cognita, in gravissimis ac deploratissimis morbis ad thermas minerales, aut medicamentosas aquas confugiunt, si illis virtutem omnem detrahunt, & mortua prorsusq; inertia esse contendunt? Nunquid hoc est, contra suas injustas querelas agnoscere, substantiam quandam metallicam, eamq; efficacissimā istiusmodi aquis inesse, cujus virtuti tantorū malorum curatio atreganda sit? Quæ quidem vis & efficacia, si istis aquis deesset, ex mineralibus essentiis, quid aliud quàm humectare & refrigerare possint aquæ thermæ? Apage igitur perversam illā & contortam eorum

*Gal. de mi-
neralibus
perperam
sentiunt.*

rū de substātiis metallicis opinionē, qua vitali
omni principio eas carere falsò imaginantur,
& ratiocinari pertinaciter gestiunt. Non mi-
nùs absurdè aut temerè disputant, ac negant
ullam esse metallorum substantiis cum homi-
nis natura analogiam ac communicationem:
quàm hujusmodi aquarū virtutibus tot tan-
tisq; malis hominem liberari & restitui indies
cernant, ac fateri cogantur, sive id fiat impu-
ritatum deterfione, vel vomitibus, vel deje-
ctionibus, vel per urinas, præstita: sive etiam
cōtrā ejusmodi symptomatis, adstrictionibus
aquarū, & virtutum metallicarū coercitis, &
ad naturalem habitū restitutis: sive etiam ca-
tharris omnibus, nec non omni hæmorrha-
giæ aut profluvii cujusvis genere sedatis, &
cursu suo violentiore interceptis ac composi-
tis. Ex quibus etiā thermalibus aquis, atq; etiā
metallicis substantiis & virtutibus, omnis ge-
neris febriles, sive ex pituita, sive ex bile ardo-
res, non refrigerante aliqua tantum qualitate,
sed longè alia præstantiore ac nobiliore potē-
tia, modò extinguuntur, modò frigida quæq;
non calida qualitate, sed potētiorē efficacia, ad
suam temperiem revocantur. Sic omnes œ-
dematosæ ac pituitosæ frigiditates corrigi ac
temperari cernuntur, sexcentiq; alii admiran-
di effectus istis thermalibus aquis in omnis
generis morbos producantur, pro varietate

substantiarum metallicarum, quibus dotatae sunt & praeognantes. Quis jam neget ex tot tantisq; virtutibus ac effectis, oculis ipsis perviis vitalia esse metalla, omniq; (nisi mente captus, & talpa caecior) spirituum vitalium robore destitui ausit asserere? Quis analogiam & consensum hujusmodi remediis cum hominis natura, temperamento & complexione, ut vocant, nunc detrahat? & tam arctam conspirationem ac concordiam, quae sese mutuo juvant & complectuntur, denegat? Tot itaq; agendi potestates tot virtutes, tot miracula, quae praestari in tam gravium & invictorum morborum curationem quotidie perspiciuntur, satis amplam demonstrandi fidem faciunt, quam potens & firma sit ejusmodi spirituum metallicorum tinctura, vitalisque impressio (nedum ut nulla sit) omniumque aliorum auxiliorum vim & energieam superans, ut nulla alia probatione, quam qua oculis fides habetur, vel apud ipsos caecissimos, sit opus.

Attamen nuper subortum est insanientium nescio quod genus hominum, huc & illuc titubantium, lumine luscorum, cerebro & ingenio obtuso ac hebeti, vel potius contorto & perverso, qui veriùs vulcaniorum cyclopum imaginem repraesentent, & quos magis fabrilia incudibus & malleis sordide tractare,

Vnde tot tantisq; mineralium actiones proficiantur.

Etate, quàm febrilia curare, & medica opera
 honestè liberaliterq; exercere deceat: qui in
 metallica illa remedia debacchantur, omni-
 busque viribus eorum lucem extinguere co-
 nantur, quòd tam mirandis remediis & effe-
 ctis (quos tutò citò & jucundè exerunt) invi-
 deant, & à sese talia præstari, quæ nunquam
 didicerunt, indignissimè ferant, victasq; ma-
 nus tendere erubescant. Sic sanè ignorantia
 superbiæ & nequitia individua comes. At
 quod pejus illos habet, & in rabiem totos ad-
 ducit, hoc inprimis est, quòd in gravissimis &
 doloratissimis morbis, sua ut plurimum fri-
 gere remedia videant, & mira ab aliis præsta-
 ri audiant ac sciant: cumq; ea ediscere potius,
 aut saltem æmulari & studiosè imitari in usum
 miserorum ægrorum deberent, damnant è
 contrario, atq; in furorem adversus quosdam
 Doctores, celebresque Medicos, naturæ my-
 steriorum studiosos, adiguntur: quos falsò &
 superciliosè ignaros, artifices, Empiricos pro-
 clamant, ignari ipsi aperiici, & verè lufci, cum
 non videant gloriam ex empiria consurgere,
 ex aperiia verò ignorantia dedecus iniri. Sed
 quid cum facis istis ac vespis nobis rei est?
 Pares cum paribus committi debent: sic for-
 tes Aquilæ imbecillarum columbarū, & leo-
 nes feroces canum etiam allatrantium con-
 gressum respuunt: invidis maledicis ac detra-

*Livor quo-
 rundam in
 mineralia,
 omnem ipsis
 vim medi-
 catricem de-
 rogantium.*

ctoribus solummodò loquor, bonos, doctos, verosq; Medicos semper excipio, eosque suscipio, ut alibi jam protestatus sum.

Sed de his plus satis; ad alveum thermarum nostrarum aut aquarum calidarum revertamur, à quo hæc justa fama & nominis nostri apologia me avocavit, & parumper digredi coëgit.

Illarum virtutes, potestates ac proprietates, mille ac mille admirandorum effectuum in curationibus morborum, exemplis oculis ipsis videndas, subjecimus, nec tamē huic soli probationis generi, licet potenti & valido, acquiesco: sed aliis porro dilucidioribus demonstrationum rationibus, posthac adhuc illarum veritatem enucleabo, ubi simul eorum opiniones confutabimus, ut pueriles & ridiculas, qui metalla aut merallicas substantias omni vitali principio carere autumant, apocrusticæq; ea esse ex Gal. sententia pronunciant, nec non lethalia potius, quam salubria, ut quæ ab interno usu explodenda sint, & interiorum purgationum administratione: in quem tamen finem à doctis, & in præparatione eorum versatissimis destinantur & præscribuntur felicissimè, magnoq; omnium ægrotantium comodo, ut vel deploratissimi morbi iis vincantur & cedant, non secus ac thermalibus aquis.

Ut rationibus igitur veritatem merallicorum auxiliorum confirmemus, eodem argu-
mento

mento utemur, quo novus quidam practicus, isq; in utraque medicinæ secta æquè juvenis, me à se impetitū apud celebrem quendā Medicū (à quo hanc juvenilem arrogantiam didici) jactitavit, mihiq; sic valida argumenti vi silentium impositū fuisse, hac utiq; ratione triumphū bellè ante victoriam concinens. Sed diffidium istud in aliū locum rejiciemus, ubi paulò post Hermeticorum remedia in hunc, de quo agitur, affectum, proponemus: ubi primas occupari sedes à metallicis perspiciemus, aut nō postremo saltem ea loco censeri debere, ibidemq; ex responsione nostra ad Neotericum illū, demonstrabimus, ejusmodi remedia nullo modo vitali aura & spiritibus carere potentibus ad agendum; quin potius firmiorem illis inesse virtutem & vitam præstantiorem, quæ inter alia omnia medicamentorum vel præstantissimorum genera maximè virtute & energia excellant: idq; non vaga aut erronea quadam opinione docebimus, sed validis, certisque rationibus, ipso usu & experientia rerum magistrâ, nixis ac confirmatis, comprobabimus ac demonstrabimus.

*Mineralia
vita non desituuntur.*

Thermales igitur inter aquas, quæ acidæ sunt ac vitriolatae (quales Spaenses & Pogeæ, sexcentæq; aliæ hujus generis habentur, quas natura variis in locis profundit) epilepticis affectibus cōgraentissimæ sunt ac aptissimæ,

*Mineralia
hisce affectibus appropriata & specificata.*

cujus rei rationem suprà reddidimus, à cujus repetitione hìc supersedebimus. Secundum à vitriolaris locum occupant ferreæ in hujus morbi curatione. Ex hujusmodi aquis ferreis, aliquot ab hinc annis, recens in Dania fons emerit. Harum vis est potissimum in hoc affectu, si morbus ex partium nutritioni inservientium, vel matricis vitio oritur. Siquidem vitriolum, quod venerem est, & veluti primum cupri seu veneris ens, magnum cum Marte, qui ferrum dicitur, consensum habet, siquidem unum in aliud facile transmutatur, alteriusque naturam induit, ut vulgò notum est. Unde Poëtæ, Veneris & Martis amores mystico quodam sensu confinxerunt, rationem ex Philosophis & naturæ arcanis expiscati, unde mutuam utriusque concordiam & consensum didicerunt.

*Vitrioli cum
Marte con-
sortium.*

Inter vitriolatas, antimoniales etiam aquæ recensentur. Antimonium enim, ut scribit Parac. lib. de Aurora, de stirpe est & gente vitrioli. Hæ autem tertio loco collocantur in curatione horum affectuum, præsertim si, ut sæpè fit, ex materia quadam putrida & verminosa oriantur, ex qua pestiferi vapores ac venenati in cor cerebrumq; efflantur, epilepsiamq; ut plurimum excitant. Quæ quidem virulentæ materiæ ejusdem aquis expurgantur, & dejectione sæpiùs deturbantur, nonnun-

*Antimonia-
lium aqua-
rum facul-
tas.*

nunquam tamen etiam vomitione, sed raro, extruduntur. Si in illis infusum argenteum numisma maceretur aliquandiu, aureum colorem ex illis contrahet, quod certissimum est antimonialis aquæ cognoscendæ signum. Hæ miros etiam effectus edunt. Tales esse Encossenses in Valconia crediderim, aut de antimonii minera aliquid retinere.

Sed de huiusmodi aquis & admirandis eorum effectis, seorsim tractatū conscribemus, ubi quicquid est hujus argumenti, fusè disputabitur, balneaq; præcipua, ac thermæ aquæ totius Europæ, suis etiam nominibus, cum virtutibus ac proprietatibus designabūtur & describentur, idq; in libro nostro de Recondita rerum natura, artisq; mysteriis, &c. quò lectorem revocamus, ne nunc fusiolem hîc à nobis de iis tractationē frustra expectet. Hoc unum tantum dicemus, Galliam nostrā, præ *Gallia a-*
 alia quavis regione, abundè ejusmodi aqua- *quarum*
 rum medicamentosarum genere, à natura cu- *mineralium*
 mulatam ac ditatam, præsertim Valconiam *ferax.*
 nostram, quæ toto montium Pyrenæorum tractu, iis mirum in modum & fœlicissimè abundat: qui idcirco inter alios montes, pretiosissima omnis generis metalla, & metallicas substantias profundunt & exhibent: ex quibus olim Romani ingentes thesauros & immensas opes eduxerunt: quorum adhuc
 Q 5 vesti-

vestigia extant. Nec mirum id est, cum eorum
virtus & summa prudentia totum propè or-
bem subegerit, ac imperio suo subjecerit. Fa-
xit autem D. O. M. & augustissimo Regi no-
stro, virtute facile ac prudentia Romanos su-
peranti ex nostris votis annuat, ut pervigili di-
ligentia, solerti industria ac sagacitate Nobilis
viri, D. de Beaulieu. jam olim Consilarii Re-
gii, ac Regni arcanorum. privatiq; Senatus A-
manuensis, à Rege pro dignitate summam in
fodinas minerales ac metallicas auctoritatem
adepti, nec non præter alias verè nobiles do-
tes, raris ac elegantibus naturæ arcanis sum-
mo studio invigilantis, atque his nominibus
summa gloria diligentissimè isthæc efficiantur.
Annuat, inquam, Deus, ut Pyrenæi illi
montes, alterum opibus ac thesauris Peru re-
ferant, ex quorū copia & fecundo penu ho-
stes publicæ salutis edomentur, conservato-
res ac pacifici, amiciq; Regni foveantur ac su-
stineantur. Ex medicinalibus verò thermis &
earum virtutibus, natura & proprietatibus,
nec non ex illis defluentibus aquis, quæq; in-
dies promanaturæ sunt, ut universalis Pa-
nacæ vim ac locum obtinere possint, juven-
tutisq; instauratrices aquæ dici. Faxit etiam
Deus, ut earū ope & virtute, prosperæ sanæq;
cōstitutioni ac valetudini, potentissimus Rex
restitutus, ea tamdiu fœliciter perfruat, ut
Nesto-

Nestoris annos etiam vitæ diuturnitate superet: optamus quinetiam, ut prædictæ aquæ locum medicinæ alicujus universalis, quæ omnes totius ipsius populi ægritudines abigatur (quod Deus omen beet) supplere possint. Atq; hinc certè summa naturæ benignitas nobis elucescit, quæ pauperibus præsertim ita prospexit, ut cum sua inopia remediorum auxilia, ex eorum caritate nequaquam sibi comparare queant, abundè isthinc summa liberalitate concessa, hauriant, & affusè perfruantur. Sic enim comparati sunt hodie multi Medici, ut omnis apud illos frigeat in pauperes charitas, citiusq; eos morbis jugulari patiantur, quàm ullum præsidium præ avaritia, quæ toti uruntur, benignè elargiantur. Quo factū, ut Deus summè misericors, citra dispendium tam liberaliter illis succurrat. Unde cōstat, quàm ab antiquo aurei illius seculi splendore degenerarit Medicina, quæ à generosa illa liberalitatis in omnes facie, in rugosum hoc ac portentosum avaritiæ os, deformis planè & defædata desciverit.

Præter Valconios fontes, alias etiam thermas habemus in Gallia Narbonensi, Balernas nomine, in Delphinatu, in Lugdunensi ditione, Borbonensi, Avernia & Nivernensi: deniq; in omnibus ferè hujus regni plagis & provinciis, alias; ut sponte sua sic videatur Natura

*Natura erga mortales
benignitas.*

tura (communis omnium parens) larga manu, pauperibus & circumvicinis populis erogasse tantum beneficium, quo sine impensis & minore negotio, cum opus remedio haberent ac subsidio, perfruerentur. Atque hujusmodi opum usque adeo dives est Natura, ut quotannis novos ac recentes ejusmodi fontes e sinu suo ubique exprimat, quales nobis duos aut tres ab hinc annos exilierunt scaturigines: una ad Rothomagum, altera ad Monbelliardum, in confiniis Campaniæ & Burgundiæ situm. Quarum virtus & potestas quanta sit, illius præsertim, ad Monbelliardum scaturientis, magnam fidem facit, doctissimi cujusdam & celeberrimi Medici de dotibus illius, indubia tractatio. Hanc naturæ benignitatem ac liberalitatem, tot tantisque præfidiis humano generi, summa Dei gratia, consulentem, cum animadvertimus, nunquid ea arguit & damnat mercenariorum Medicorum ac inexorabilem, qui artem suam, tam turpiter & sordide nundinantur, immanitatem ac crudelitatem?

Præter superiores aquas & thermas, varia etiam lutorum genera, sulphureorum, bituminosorum, quæ salium quorundam naturam ac proprietatem frigidis affectibus, ut paralyfi & id genus aliis congruam, possident, Natura ex divite cornu copia sua superaddit,

dit, ne quid de parsimonia tam benignæ matris, conquererentur liberi.

Quibusdam in locis extant etiam balnea, ex quibus derivantur stillicidia, Italis Doulches dicta, à dulci, leni & blando fluore, quo caput aut aliæ corporis partes ægræ utiliter perfunduntur. Hac enim ratione rigatæ partes, superflua sua humiditate liberantur & exiccantur, inprimis cerebrum pituitosum his valdè juvatur ac corroboratur. Hujusmodi quoque auxilio, quædam Epilepsiæ species curationem aut levamen non exiguum recipiunt.

Atq; hæc est compendiosa medicamentorum series, tam internorum, quàm externorum, varias indicationes & scopos respicientium, quibus hætenus Dogmatici in epilepsiarum curationem utuntur.

CAPUT XXI.

De indicationibus atq; observationibus Dogmaticorum, tum veterum, tum recentiorum in cura vertiginis.

Q UOD ad vertigines attinet, quæ ab omnibus ferè Dogmaticis, vel ab ipso etiam Galeno, parvæ vocantur epilepsia, iisdem propè remediis (quæ juxta indicationes curationum easdem, proposuimus in epi- Com. aph. 17. 3.

Cura vertigis juxta Dogmaticos.

in epileptiarum ſubſidium) eæ ab illis tractari & curari ſolent: aut tam exiguum ſaltem inter utrorumq; morborum auxilia aut curandi modum ſubest diſcrimen, ut ſeparatas curas id non mereatur. Nullus enim Medicus, vel tantillum in medendi arte verſatus, non novit medicamenta ſeligere, eaq; huic vel illi morbo adaptare, prout tempus & locus poſtulant: cùm etiam & in natura, affectis partibus, cauſisq; magnum conſenſum habeant & affinitatem. Hoc tantummodò privatim obſervandum, ut in iſtis paroxyſmis, præter ligaturas, cucurbitarum affixiones, clyſterum acrium & irritantium injectiones, quibus ad revellendum uti ſolent, caput cum aceto roſaceo irrigetur, oleo verò incoquatur ſerpillum, aut ſpondylium, aut hederæ, aut id genus alia: odorandumq; acetum, pulegium, mentha, aliaq; ejuſmodi ex aceto, idq; juxta Arætaei ſententiam.

Arætaei de curat. morb. diuturnorū c. 3. & 4.

Phlebotomia.

Ætius terrabil. 2. ſerm. 2. c. 7. ex Archigenis opinione & Poſidonii, venam ſecari ſuadet, ſive principium fuerit affectionis, ſive tempus jam progreſſum fuerit, dummodò vires ferant, nihilq; reluctetur, ac inprimis ſi ex materia ſanguinea ac calida affectus oriatur.

Lib. 3. c. 13. de cura vertiginis.

At in hac ſanguinis miſſione, prout norat Damascenus, cavendum, ne confertim is detract-

trahatur, aut acervatim evacuatio fiat, ut loquitur Aërius: ed quodd ex qualibet occasione agri concidunt. Quapropter pluribus detractionibus per intervalla repetitis utendū esse sentit, ut congrua mensura expleatur. Hanc addit porro observationem, ut scilicet, cum educitur sanguis, caput oleo simul, sectionis tempore, aceto & rosaceo, polygoni, aut hederæ succo admixto, irrigetur, & lana convoluta, rosaceo, aut cœnanthino madefacta, eodem tempore ventri imponatur.

Idem Aërius eodem libro & capite, post alia omnia, tum universalialia, tum particularia tentata frustra remedia, generalesq; vacationes purgationis & missionis sanguinis præmissas, incisionem arteriarum in capite, juxta tempora supra aures (ut utamur ipsissimis illius authoris verbis) fieri suadet. Eandem tuetur opinionem Paul. circa finem 12. c. lib. 3. de re medica. *Verum (inquit) in quibus caliditas capitis, & aurium sonitus est. utpote calidioribus vaporibus per arterias illabentibus, etiam arteriarum sectionem assumimus retro aures.* Ejusdem sententiæ est & ipse Damascenus eodē cap. *Cum vero, inquit, ista vertiginis passio dolorosa nascitur ob vaporosos spiritus, sursum ad caput elatos, in utriusq; arteriis post aures impactos, ut foris infarctæ compareant arteriæ: tunc unicum ejus ferè & præsentissimum fuerit præsidium,*

sidium, earundem arteriarum pertusio. Quæ tamen sanguinis per arterias missio non omnibus probatur, quòd sic à scopo curationis sæpiùs aberretur, juxta sententiam ipsius Gal. 3. de loc. aff. cap. 8. Avicen. Fen. 1. tract. 5. cap. 3. In hujusmodi affectu laudat venæ sectionem, quæ ponè est aures, quam quietam vocat. *Est enim, inquit, optima in curatione omnium specierum vertiginis materialium.* Et quandoq; cauterisatur: idq; meritò, quòd ea sectione, vapores & halitus omnis generis transpirent & exhalent, undecunq; in cerebrum evecti fuerint. Quod post præmissas universales evacuationes fieri constat. Caput enim ante to-

Hæmorrhoidi & menstruum provoc.

tum corpus curare non licet. 4. Therap. Quin & hæmorrhoidum in viris, & menstruum in mulieribus provocatio, in his affectibus utilissima & necessaria futura est. *Est enim sanguinis missionis quædam species congruentissima.* Post ejusmodi tentata remedia, caput ipsum ad occipitium est scalpello convulnerandum, ut ait

Cauteria.

Oribas. syn. lib. 8. c. 5. In eundem finem Moderni & Neoterici cauteria, sive actualia, sive potentialia, præsertim futuræ coronali admovent, quibus per cerebrum, tanquam per fumale, exhalationes & nigre fuligines ac resinosæ, horum morborum productrices, expirent & traducantur. Atque eæ sunt indicationes ac observationes, quas tum veteres, tum

tum recentiores in praxi horum affectuum, vertiginum inquam, curatione sequi solent. Cætera quæ ad præcautionem aut ad curationem eligi & administrari possunt remedia, ex ipsarum epilepsiarum cura in præservationem & curationem posita, peti possunt, ut supra monuimus.

CAPUT XXII.

De indicationibus curativis Apoplexiæ, tam generalibus, quàm specialibus, cum adjunctis remediis, juxta methodum Dogmaticorum.

IN apoplexiæ verò tractatione, quæ in morborum acutissimorum numero censetur, quæq; sæpiùs ægrum ad mortem rapit, aut saltem in gravissimum alium affectum, paralyfin, inquam, degenerat, nonnulla sunt privatum observanda, ab iis diversa, quæ in curam epilepsiarum usurpantur; etsi in genere, quæ uni morbo conducunt, alteri etiam prodesse possint, cum sint affines morbi, & ex iisdem propè causis nati, quiq; juxta Dogmaticorum sententiam eandem corporis partem occupant: ut com. aph. 45. 2. aliisq; locis jam citatis scribitur.

*Peculiares
quadam ob-
servaciones
hic notan-
da.*

Quod igitur à Medico observandum id est, ut scilicet morbi naturam accuratè intueatur,

R

& ex-

Gradus Apoplexia.

& expendat, num apoplexia sit gravissima, an mediocriter, an parum tantum laceffens. Si quidem tot illius gradus à Medicis agnoscuntur ac cōstituuntur: qui præcipuè distinguuntur usu respirationis, magis aut minus liberæ aut impeditæ, vel fortis aut debilis. Anhelitus enim in minore aut debili apoplexia aliquem servat ordinem, quamvis inæqualem; in fortiori ac magna vim patitur & ægrè procedit. At in fortissima usque adeò deficit respiratio, ut sensu & motu prorsus privata membra videantur, & præter obscurum in pulmonibus & pectore anhelandi officium nihil restare perspiciatur. Sic enim discernitur affectionis magnitudo, ex noxæ, quam spirationi infert, vehementia, ut scribitur 3. de locis affect.

Galen.

Atq; id est, quod sagaciter à Medico prudenti perpendendum est, nec non pulsus diligenter illi etiam notandus est, examinandusque color vultus, nec non alia quæque observanda, quæ ad rem faciunt, num videlicet æger gravi somno prematur, num altius aut demissiùs stertere audiat, atque an magna vel parva molestia respiret, num etiam variis corporis locis vellicatus & compunctus, sensum ex corporis motu præ se ferat, nec ne. Quo in casu sequendum erit Archigenis consilium, ut nimirum à prognostico exordiat, quo ejusmodi apoplexiam fortissimam lethalem esse signi-

*Apoplexia
lethalis.*

significet & judicet. Sic enim famæ ac honori suo prospiciet, omnemq; calumniandi ac convitiandi ansam eripiet, & à se amolietur, memor scilicet Magni illius Dictatoris aphorismi 42. aph. 2. lib. *Solvere morbum, quem apoplexiam vocant fortem, impossibile: levem verò non facile.* Debilis tamen curari potest, ut addit Galenus in com. &c. Sed ut plurimum in paralyfin terminatur.

Lata igitur & pronunciata prognostici sententia, non tamè à Medico æger citra subsidiū prorsus deferendus est (licet in suo genere hic morbus gravissimus ac periculosissimus nullam salutis spem polliceri videatur) nisi fortè in ipso mortis agone, extremosq; anhelitus ducēs deprehendatur. Tunc enim animæ Medicis cōmittendus est. At dum quid spei Medico subesse videbitur, quo æger recreari possit, invocato primū illo summo Numine, Medicorū Archiatro, ut remediis benedicat, omni Medicus diligentia & industria ægrotanti suo succurret, observabitq; in primis ægri vultus colorē: qui si fuerit rubicūdus, pulsus utcunq; plenior & validior, corpus nō extenuatū, ac plethora potius refertū, indicant, apoplexiam ex vasorū plenitudine & sanguinis copia suscitaram; primam medicandi rationem, quæ singularis & inter alias præsentissima est, à sanguinis educatione auspicabitur.

*Methodus
procedendæ
in Apople-
xiæ cura.*

R

2

At

*Phleboto-
mia.*

At quas venas secari oporteat, quæ quantitas sanguinis educenda, an magna, an exigua, an paulatim sensimq; , an simul & semel haurienda: quidvé sanguinis missioni præire debeat, non satis constat inter authores Græcos, Arabes, nec Latinos, tum antiquos, tum recentiores, ut qui hac in re sententiis discrepent.

*Veterum de
phleboto-
mia senten-
tia.**Aëtius tetr.
2. ferm. 2,
c. 27.*

Archigenes, præjudicato, ut diximus, infælici morbi exitu, audacter è vena dextri brachii, sanguinem pro viribus emittit. Gal. in introd. sanguinem statim mittendum suadet. Aëtius primo loco, unctioes huic affectui cōgruas ac utiles usurpat, totumq; corpus iis imbuat, at caput præsertim, nec non vomitum provocat, ac clysteribus acribus ventrem lacerat. Quibus peractis venam secandam esse docet, sectionemq; & sanguinis detractionem è dextra manu fieri debere censet, nec non copiam sanguinis, quæ educenda est, dividendam. *Commovere enim, inquit, oportet tantum non exolvere vires, & calorem extinguere.* Inspiciendus etiam pulsus in evacuatione, & faciei color ac respiratio. Quibus non obstantibus, nihilq; mali minantibus, securè etiam repetenda erit detractio.

*Paul. lib. 3.
c. 18.*

Oribas. synop. lib. 5. c. 6. ex sententia Philomeni, eundem ferè sequitur processum. Paulus Ægineta contrà, omnibus aliis postpositis,

tis, statim ad sanguinis missionem confugit, modò ex causis superiùs allatis ea necessaria sit. *Eis itaq;*, inquit, *qui quomodocunque parari possunt, statim vena secanda est. Et si remissionem aliquam habuerint, repetita sectione, sanguinem detrahere oportet eadem aut sequenti die.* Nec tamen hic venam designat, quam nihilominus cubiti venam notari subintelligendum est: cujus cùm plures sint, alii cephalicam deligunt, cujus est opinionis Avicenna, à qua vult etiam copiosum educi sanguinem. *Avic. Fon. l. tra. 8. c. 24.*

Rhases alicubi jugulares venas pertundi suadet; cujus sententiam improbat Marcus Gatinarius, præclarus ex Neotericis Medicus, quòd ægerrimè earum vulnus claudi possit. Alibi idem Rhases utramq; cephalicam apertendam esse censet, vel intra horæ spacium. *Lib. divisionum, c. 12.* In eam it sententiam Mesue, consulens, ut quàm celerrimè utraq; cephalica incidatur, idq; cum emissionè multi sanguinis, ut cerebrum, inquit, patiatur. *tra. de agrit. cerebri, cap. de apopl.*

Haly filius Abbas sentit in hoc apoplexiæ genere, quam, ut dictum est, ex sanguinis copia nasci constat, ut cephalica secetur, aut sapheua etiam, ad majorem revulsionem. *Haly 5. prac. c. 22.*

Alexander Bened. inter Neotericos percelebris, hanc primò laudat revellentem sanguinis missionem, ex talo, vel crure, mox eam

quæ ex venis circa guttur turgentibus & conspicuis fieri potest.

*Autoris de
phlebotomia
sententia.*

Atq; hæc sunt diversæ ac discrepantes authorum, quos modò citavimus, circa hujus remediæ administrationē, sententiæ, qui inter Græcos & Arabes excellunt ac eminent. Omnes enim hîc recensendi nullus unquam fuerit finis. Rogo autem lectorem, & juniores Medicos, quibus hæc mea scripta consecro, ut, quicquid paulò post scripturus sum, æqui boniq; consulant. Probo quidem ego & laudo in apoplexia, quæ ex sanguinis copia suscitatur, subitam phlebotomiam, si modò vires ferant, & judicium jam de morbi gravitate & periculo pronunciatum fuerit. *Si quid enim movendum videatur, principio morbi movero*, inquit Hipp. in hoc præsertim tam acuto affectu, quòd nullas det inducias, inprimisq; sanguinem ex mediana vel cephalica utriusque brachii educito, prout urgebit necessitas. Quinetiam si vires ulterius progredi patiantur, & suadeat jugularium venarum distensio, ut sæpè fit, quando per anarthopen sanguis ab inferioribus partibus sursum traducitur, vaporumq; multitudo, ac halituum superiora petens, & jugulares venas distendens, strangulationem ac suffocationem minatur, tùm censeo securè & intrepidè secandam esse venam, ac præsentissimum istud esse præsidium, tutissimumq;

simumque, si sphageterides aut jugulares illæ venæ pertundantur, quarum maiore plenitudine, ex trajectu sanguinis, aut vaporum sursum elatorum, spiritus vitalis intercipitur, ne in cerebrum transferri possit, unde affectum hunc suscitari, tanquam ab una ex primariis causis, supra notavimus. Frustrâ autem Marcus Gatinarius earum apertionem metuit, quod agrè vulnus coalescat. Si enim ejus claudendi rationem probè, citra fascias aut ligamenta, tenuerimus, cui modo jam pridem alluevimus, levis aut nullus prorsus futurus est labor. Huic enim rei emplastrum de pice, aut simili glutinosa materia vulnere inductum, satisfaciat, & planè ipsum concludat. Vel si digitus apertioni appositus, ei ad horas aliquot adhæreat (ut fieri solet in venarum & arteriarum incisionibus, ex ingenti vulnere illatis, quarum sanguis aliter sisti non potest) idem commodè præstari possit.

Ut autem ostendamus, in hoc apoplexiæ genere unicum subsidium esse sanguinis missionem (quod tamen non caret periculo) addam & illud (ut tandem finem faciam) quod scriptum reliquit Celsus his verbis: *Si omnia* Lib. 3. de re-
membræ resoluta sunt (quod de apoplexia intel- med. c. 27.
ligit) sanguinis missio vel occidit, vel liberat.
Aliud curationis genus vix unquam sanitatem
restituit, sæpè mortem tantum differt, vitam

*Alia quæ-
dam indi-
cat. curat.*

*interius infestat. Post sanguinis missionem, si non
redit & motus, & mens, nihil spei superest, ut è
contrario. Post educationem sanguinis, utile
fuerit acres clysteres injicere: quin & ipse
Rhases consulit, ut ab iis curationis sumatur
initium, qui morbificam materiam attrahant
& deturbent ad inferiores partes, sicq; revel-
lant. Cui etiam revulsiōni frictiones vehe-
mentes, validæ ligaturæ & strictæ, cucurbitu-
læ inferioribus partibus affixæ, somnôq; ægri
profundo excutiendo, summopere cōducunt
& commendantur. Consultum etiam fuerit,
ex ejusdem Rhasis sententia, in sanguinea hac
apoplexia cucurbitam magnam luturæ co-
ronali apponere, nec non & humero sinistro
cum ingenti flamma: revocat enim ad vitam
deploratos. Nam obstructa itinera spiritibus
etiam vitalibus patefacit, & liberam eorum
virtutem reddit.*

Nota.

*Perfusionis
oxyrrhod.*

Nec in hoc genere morbi omittendæ e-
runt perfusiones ex oxyrrhodinis, idq; inci-
piente morbo, quæ raso capiti inducentur.
Fiet autem oxyrrhodinum ex oleo & aceto
rosato, cui serpillum incoctum fuerit. Casto-
reum verò natibus ad olfactum admoven-
dum, ut vult Archigenes, quod multis proba-
tur veterum, ne initiis ad resolutia vehe-
mentiora & magis calefacientia statim venia-
tur. Commodissimus etiam fuerit ptarmico-
rum

rum usus, ut privatim cerebrum obstructionibus liberetur: ubi observandum, semper à levioribus remediis esse inchoandum. Atque sic ægro omnibus modis, uti suprà, promptissimè succutendum. Cui si nulla ratione altus ille sopor excutitur, nec liber sermo restituitur, certissima sunt proximæ mortis argumenta, cujus nequaquam reus Medicus fuerit, præsertim si de omine præmonuerit, & talis morbi eventus periculum maturè fuerit auguratus. At si administratis ex arte appositis & congruis remediis, quibus Deus cœperit benedicere, spes aliqua affulget restitutionis, audacter continuanda curatio est, ut seminariorum morbi reliquæ, digerentibus, evacuantibus, solventibus, ac partes affectas corroborantibus medicamentis, prorsus evellantur & discutiantur, cerebrumque ipsum suis incommodis expediatur, idq; purgationibus & corroborationibus idoneis: quarum myrmeciam aut formicariam supervacaneum fuerit hîc acervare: quùm ex iis, quæ jam in epilepsiæ curam attulimus, judiciosi Medici, quæ ad rem fuerint, desumi possint: siquidem ob utriusq; morbi inter se consensum & affinitatem, communionem etiam præsidiorum uterque affectus sortitur, quibus mutud se juvare possint. Hîc mihi tantummodò satis sit proposuisse, quid privatim

Signū mortis.

in apoplexiis observandum sit, quæ ex sanguinis copia nascuntur, ut indicia & notæ testantur, quas suprà attulimus.

De præparantibus nihil attigimus, quòd morbus, ne in ipso quidem principio, ullas offerat inducias. At versus declinationem præscribi possunt.

Signa & cura apoplex. phlegmatica.

Si verò apoplexia, ex pituitoso, frigido & congelato humore generetur, ut frequentius contingit ex Dogmaticorum sententia, has habebit notas: pallidum vultus colorem, temperamentum pituitosum, gravatum & consopitum cerebrum, nec non senectutem. In ea autem sic versabitur Medicus, ut, si ægrum restitui posse confidat, nec prorsus deploratum esse morbum agnoscat, edito prius prognostico, ut suprà, primò curâ à clystere admodum attrahente ordiatur, *qui ex cephalica decoctione, melissæ, origani, rutæ, majoranæ, calamenthi, betonicæ, seminis pæoniæ, granorum juniperi, florum chamæ, centaur. & similium concinnabitur, in cujus q. suffic. incoquantur pulpæ colocynth. ʒj. ss. agarici, sennæ, ana ʒiij. deinde in colatura hujus decocti solventur mellis anthosati ʒij. salis gemmæ ʒj. olei nardini & anethini ana ʒj. ss.*

Clyster.

Si præstò non fuerint Pharmacopolæ, aut remotiores ab ægro fuerint, ne tamen æger præsentī auxilio destituatur, quòd inter alios affe-

affectus, hic morbus promptissimum remedium postulet, sumendum erit jusculeum ex olla culinaria ad lb. j. in quo tantum marini salis dissolvendū, quantum capi aut ferri possit à jusculeo, quibus oleum nucum aut olivarum, aut butyrum adjicietur, nec non tartarum vini succum vel liquidum: quæ promptè omnia, vel in quavis domo reperiri possunt, atque ex iis clyster injiciendus.

Si licet per otium jusculeo vel aquæ salviæ, rutæ, thymum, organum, hyssopum & aliquot brassicæ capita, quæ ubique facillè occurrunt, incoquere, commodius fuerit, huicque decoctioni (si ruri aut in arce aliqua, alioque loco ab urbe remoto, hoc fiat, ubi desit Pharmacopœus) adjiciendus erit cortex sambuci, qui ubique reperitur, aut grana ebulli ad suff. quant. & prædicti salis quantitas cum oleis, melle & butyro ubique pervio, solvenda, ex quibus fiat clyster.

Si res verò in urbibus geratur, cephalicis clysterum decoctis, qualia supra attulimus, addentur, diaphœnicon, benedicta, hiera Paccii, hiera diacolocynth. & id genus alia, quibus clysteres majorem vim trahendi acquirant.

Ut autem in eum finem prompta & parata semper habeantur remedia, descripsimus in nostra Pharmacopœa oleū colocynthidis simplex

*Clysterum
in hoc affe-
ctu usus.*

plex & compositum, quæ possunt æquè facile à Pharmacopœo parari ac confici, ac quodvis aliud simplicissimum, ut præstò sint in ejus officina, quàm usus postulabit. Si enim hujus olei ꝑj. sumpseris, quam in jusculo aut decocto aliquo cephalico, aut simili alio solveris, cōfestim paratus habebitur clyster, qui injectus magnam utilitatem afferet, attrahendo & discutiendo materiam omnem morbificam, hujus generis mali causam. Iste enim affectus, ab initio, alvi solutionem per vehementem & potentem clysterẽ desiderat, quo materia peccans à cerebro avellatur, & ad infernas partes revellatur, ut ait Damascenus lib. 3. cap. de apoplex.

Præter hæc colocynthidis olea tam simplex quàm compositum, quæ in officinis Pharmacopœorum non sunt usitata, attamen summè necessaria, alia nos docet ars spagyrica, quæ longè majores attrahendi vires & utilitates, quibusvis aliis, possident, quorum extrahendorum industriam suo loco describemus. Ejusmodi clysteres, prout opus fore videbitur, repeti debent, nec non in eorum locum prosteria aut suppositoria substitui, ex trochiscis alhandal, sale nitri & euphorbio confecta: quæ etiam commodè indentur, si tardior fuerit injecti clysteris exitus, & pigrior operatio. At ne, dum diutius fortè ejusmo-
di ex-

di expectantur remedia, ullum vel temporis momentum pereat, frictiones deorsum versus, & ligaturæ fortes in partibus corporis inferioribus, administrentur, & rejecto clystere, plures variis in locis cucurbitulæ, collo videlicet, scapulis aut humeris, natibus, coxis & cruribus, idq; cum scarificatione affigantur: statim verò post hoc, quod sequitur, vomitorium exhibeatur.

Rad. asari, sem. raphani, anethi, urtica ana Vomitoriū.
℥ iiij. fiat decoctio ad ℥ v. in qua solve oxymelitis simplicis ℥ i. fiat vomitorium. Ante tamen vomitorii usum, si validus percipiatur pulsus, æger nō admodum senex, attamen boni & plethorici habitus, etsi omnia non sese prodant sanguineæ apoplexiæ indicia, non vereretur tamen, post redditos clysteres, sermone non revocato, ex utraque cephalica venæ sectionem præscribere, è qua tamen parcius educatur sanguis: quamvis & veterum & recentiorum pauci in hac apoplexia phlebotomiam suadeant, & mihi objici possit, citra omne exemplum, à me uno eam imperari. Sed ad Mesuem, Medicosque Parisienses provoco, qui ne in ulla quidem paralyfis & apoplexiæ specie phlebotomiæ parcunt. A quibus fateor, me in ea audentiorē esse factum, etsi liberiores aut largiores phlebotomiam non probem.

Si æ-

Si æger autem ad se redeat, hoc est, sensum & sermonem recipiat, ante ipsum vomitum levis purgatio non erit negligenda, quæ cum pilulis cochis, aureis, de agarico, fœtidis erit exhibenda, modò catapotia possit deglutire: sin minùs, gutturniolo appposito, quæ sequitur, potio erit propinanda.

Potio purgatoria.

℞ agarici trochiscati ʒ ij. folicul. orientalium, sennæ ʒ iij. macerentur & coquantur in aquæ betonicae, lilii convall. ana s. q. pro dosi, in qua colata solve hieræ Paccii ʒ j. β. castorei ʒ β. theriacæ veteris ʒ j. oxymelitis simplicis ʒ vj. fiat potio. Quantitas hieræ augeri aut minui poterit, pro viribus ægrotantis. Nec enim habenda est ratio ingrati saporis remedii, cùm careat omni sensu æger, omnibusque modis & ingratorum & vehementiorum medicamentorum, nec non nauseam & vomitum provocantium, excitandus & agitandus sit ægrotus. Hoc in casu veteres longè violentius remedium usurpabant, nimirum helleborum. Neque enim in hujusmodi morbis sequendus est Hippocratis aphorismus, concocta medicari, &c. At potius si quid movendum videatur, de principio move, idque quàm ocysimè. Hinc etiam fit, ut præparantium & concoquentium nullam hîc, in ipso scilicet paroxysmo, rationem habeamus.

Præter generales hujusmodi vacuationes
ac re-

ac revulsiones, administrandæ etiam particu- Particula-
res remed.
intentiones.
lares veniunt, quæ caput suis impedimen-
tis expediant: qualia sunt ptarmica, aut ster-
nutationes, quæ in nares ægotantis insu-
flabuntur ex canaliculo pennæ, licet sensus sit
prorsus expers. Errhinorum enim & mastica-
toriorum nullus usus esse potest, præ alto so-
pore, quo opprimitur, nisi ab eo resurgat, &
sensus recolligat. Ubi nec prætereunda silen-
tio sunt medicamenta, quæ vim illam cerebri
sopitam excitare & vellicare possunt. Quales
sunt suffitus ex castoreo, assa fœtida, opopa-
nace, galbano, quos naribus hauriet, & admo-
tos excipiet: vel cum pulveribus illorū, aqua
vitæ, aut oleo salviæ, vel nardino maceratis
& exceptis parabitur linimentum, quo, os,
nares, & aurium limina inducentur, nec non
etiam dera sum caput ad coronalem suturam,
& eam partem, qua collum occipitio com-
mittitur, eo perfundi poterit. Quinetiam in
morbi desperatione, vertici capitis aut syn-
cipiti sartago candens imponatur, cujus ca-
lore congesti ac congelati humoris liquatio
promovebitur: cui succedet linimentum ex
pulveribus, salviæ, baccarū lauri, pæoniæ, hy-
sopi, granorū synapi, castorei, caryophyllorū,
macis, piperis, iridis granorum alkermes, o-
popanacis, benjoini, oleo castorino, vel nar-
dino exceptis, & id genus aliis, addito aquæ
vitæ,

vitæ, & si lubet, euphorbii modico, quo caput imbuetur. Ex his etiam concinnabitur emplastrum ut sequitur:

Cataplasma.

℞ pulveris synapi ℥j. ℞. stercoris caprarum, & columbarum ana ℥℥. pulveris sem. pæoniæ, gran. juniperi, rad. ireos, & florum salvie ana ℥ij. foliorum rute minutim cocciforum, m. j. cum vini, mellis & aceti, q. suff. fiat emplastrum vel cataplasma, quod commissuræ colli cum occipitio inducatur.

Roborantia.

Roborantia etiam in hoc affectu studiosè usurpanda sunt, quæ, si fieri possit, per os ingerantur, idq; præmissis universalibus vacuationibus: qualia sunt theriaca, confectiones de hyacintho, alkermes, anacardina, aurea Alexandrina, in aquis aut decoctionibus aptis ac idoneis infusa & macerata: cujus generis sunt theriacales aquæ, Antapoplecticæ, in nostra Pharmacopœa descriptæ: nec non alia complura roborantia, tam universalialia, quàm particularia in usum cerebri, quorum etiam aliquam fecimus mentionem, cùm de cura Epilepsiæ ageremus, aptissima in hunc finem futura sunt.

Si ad se redeat æger (quod ex remediorum serie congruè administratorum fore conjiciendum est & sperandū, alioqui frustrà hæc præsidia præscripserimus) licebit per otium, reliquiis mali prorsus tollendis, & sensim extin-

tinguendis invigilare. Præparantes enim tum
vacuationes, revulsiones, derivationes & ro-
borationes otiosè venient in usum: quæ non
tantùm obstabunt, ne recidivos paroxysmos
patiatur æger, sed quæ etiam curationem in-
tegram ac absolutam præstare possint.

CAPUT XXIII.

*De Paralysis, ejusq; specierum cura, legitima
etiam medicamentorum administra-
tione, ex sententia Dogma-
ticorum.*

AT cùm, ex more, ejusmodi apoplexiæ fre-
quenter in paralyfin degenerent ac ter-
minentur, eamq; vel unius tantùm corporis
partis, vel dimidii corporis etiam; restat no-
bis pauca de hoc etiam affectu dicere: quùm
etiam, quæ in cura chronicæ epilepsiæ attu-
imus potissima remedia, eadem & huic mor-
bo aptari possint & exhiberi, quò juniores
Medicos revocamus, ut ex infinita auxilio-
rum varietate, quæ copiosè illic explicavi-
mus, amœniores flores, elegantiores, & uti-
liores seligât ac decerpant. Nec enim ad quos-
vis scopos & curationis indicationes varias,
quicquam desiderari animadvertent. Quo fit,
ut nihil in curam hujus symptomaticæ para-
lysis addituri simus, quàm capita quædam, ob-
S serva-

*Nonnulli
affectus per
crisin in pa-
ralysin desi-
nunt.*

servatione ac administratione remediorum particulari dignissima, sive hæc paralyfis ab apoplexia originem trahat & deriveretur, sive (ut fieri potest) aliunde generetur. Etenim quædam sunt etiam colicorum affectuum genera, nec non febrium, quæ per crises, & (ut volunt) per metastasin in paralyses transeunt ac degenerant. Nonnullæ etiam matricis suffocationes, ut vidimus aliquando, in id genus affectus desierunt & terminatæ sunt: quin & Luis quædam species, quarum longo jam ante exortum tempore gravitates capitis & stupidi sopores, crebris vertiginibus stipatæ, præcesserant, eundem exitum habuerunt: quæ quidem alia ratione domari & vinci nequiverunt, quàm solis iis remediis, quæ specifica quadam proprietate affectum extinguunt: qualis est mercurius philosophicus, aut Philosophicè paratus, ut paulò post docebimus. Si igitur contingat, ut apoplexiæ paralyfis superveniat, aut in eam degeneret, cui jam aptata fuerint, quæ dicta sunt remedia, evacuantia, revellentia, exiccantia & corroborantia: ut omnibus modis porro juvetur natura, & sarcinæ mole expediatur, cujus prope modum pondere succumbit gravis: quod juveni Medico præstandum restabit, id erit potissimum, ut nempe diuturnis iisque congruis præparantibus ad concoquendam materiam,

Indicat.

teriam, fluidamq; reddendam, ac ad evacuationem aptandam, utatur, reliquiasq; humorum sic excludat ac deturbet, aut deturbandas præparet. Huc enim magni illius Dictatoris Hippocratis refertur aphorismus, aptissimeque usurpatur: *concocta medicari & movere oportet, non cruda.*

Quæ jam ante in cura epilepsiarum chronicarum præscripta sunt hydromelita, nec non alia præparantium genera, cum magnus sit inter hos morbos consensus & similitudo, huic quoque morbi generi congruentissima sunt, seligiq; poterunt, quæ commodiora & aptiora esse videbuntur, hucq; traduci: Unam tantum receptæ formulam satis fuerit describere, quæ & omnibus aliis paralyfis generibus accommodati & prædesse poterit, tanquam inter præparantia omnia, unum ex præstantissimis specificum & accommodatissimum remedium.

*Rad. acori, benule campanæ ana ℥ij. rasuræ Hydromel
ligni juniperi, & ligni Rhodii ana ℥j. ℞. hyss. her. Specificum.
bæ paraly florum lilii convallium, calendula, lavenderula. ana p. ij. macerentur per 24. horas in ℔. vj. hydromelitis simpl. dein coquantur ad medietatis consumptionem, tum demum transcolentur per manicam Hippocratis, & aromatizentur cum pauco cinam. & nuce moschata. De hoc hydromelite capiat ℥ iij. manè, & totidem vesperi.*

*Examē pra-
dicti Hydro-
melitis.*

Ejusdem hydromelitis continuandus est usus, non ad multos dies tantum, sed ad multas hebdomadas, aut etiam menses. Adjeci huic formulæ de industria, quæ visa sunt magis attenuantia, coquentia & calefacientia initio: et si morbifica materia prorsus sit crassa, frigida, pituitosa & obstruens, qualis ut plurimum esse conjicitur: attamen admiscui etiam, (ut videre est) lignū rhodium disertè, ut ad temperiem reliqua revocaret. Est enim adstrictionis magis & corroborationis, quàm attenuationis particeps. Hæc igitur à me putentur ita esse facta, ne nimia colliquatione & attenuatione materiæ, principio morbi diffluentis & excedentis dispergantur huc & illuc in nervosum genus variæ illius partes, quæ malum potius augeant, quàm minuant. Quod maxime junioribus Medicis observandum & notandum est, ut rectè & tutò gerant omnia.

Interea verò, dum hydromelitis usus ministrabitur, frequentes injiciendi erunt clysteres, idq; uno quoque saltem biduo. Sicq; tractata ac præparata mali materia, tandem expurgabitur, non simul & semel forti aliquo medicamento, at per intervalla & sensim, hoc est, apozemate aut decocto solvente in plures dies exhibendo, cujus sequitur formula.

*Apozema
laxativum.*

R. polypod. sennæ, carth. ana ʒ x. passul. liquiritiæ an. ʒ ʒ. s. sem. anisi, seseleos, an. ʒ ij. florum cicho-

chorii, viol. bor. ana p. j. agar. troc. cum sua ligatura $\mathfrak{z}$ β . folicul. senna orientalium $\mathfrak{z}$ j. β . fiat decoctio. In $\mathfrak{lb}$. j. collatura solve syrupi rosati sol. syrupi de cichorio cum rhab. ana $\mathfrak{z}$ ij. fiat apozema in tres doses, adde in ultima diacarth. electuar. de citro ana $\mathfrak{z}$ j. β .

Atque sic purgatus æger denuò repetet usum hydromelitis præparantis, cui per aliquot dies sumpto, alternatim succedet purgatio. In hunc modum alterna illa hydromelitis & solventis medicamenti administratio ad aliquod satis longum temporis intervallum continuabitur. Si quis autem nova decoctione lubenter carere velit, accipiat $\mathfrak{lb}$. ij. superioris hydromelitis, quibus incoquat & mace-ret sennæ, turbith, hermodactylorum ana $\mathfrak{z}$ j. dum restet decocti $\mathfrak{lb}$. j. clarificata, cujus tres aut quatuor unciaæ ægro (prout ad purgationem fuerit præparatus) propinari poterunt, idq; per tres aut quatuor varios, aut etiã continuos dies, si ferat natura ejus minùs delicatula tantum purgationis.

Post longas & diuturnas ejusmodi præparationes ac vacationes, minùs calefacientes & vehementes, transiri potest ad fortiores ac vehementiores: quales sunt pilulæ fœtidæ, de bdellio, de euphorbio, hiera Paccii aut Logadii, atq; aliæ id genus hieræ, aliq; medicamenta, vehementiùs attrahentia, & com-

Remed. vehementiora.

*Trall. lib. I.
cap. 16.*

positiones, quæ scammoneam, helleborum & euphorbium excipiunt, nec non plura alia præsidia, quibus veteres & recentiores sca- tent. Quæ tamen citra cautionem, aut temerè non sunt exhibenda, etsi à causa prorsus frigi- da prognatum malum agnoscitur, ægrotansq; crassi, obæsi & pituitosi temperamenti sit, ut censet Trallianus. Quæ enim paralyses exte- nuata & macra corpora, hepatisq; bullientis, invaserunt, & causam morbi ex calidis siccisq; exhalationibus ac qualitatibus obtinuerunt, eæ hujusmodi remedia, ut noxia potius, quàm utilia respuunt, ut postea docebimus.

Objectio.

At excipient nonnulli: tantùm abesse, ut ea noceant aut contraria sint, ut contrà anti- quitas senserit, exhibenda esse ea medicamen- ta, quæ vel febrem ipsam possint inducere, à qua nervosum genus morbis suis remedium mutuatur, juxta Hippocratis aph.

Hanc utique medendi rationem minimè probare possum, nec solus sum, qui eam im- probem: utpote quæ parùm recta ac tuta sit. Exigua enim febris parùm utilitatis adferre possit: at magna exitium potius pariat, & mortem acceleret, quàm salutem restituat. Probamus tamen hieram Galen. simplicem, quam tota Antiquitas commendavit: pilu- las de hiera cum rhab. & agarico, pilulas de aloë rosata dictas, eò quòd succo rosarum sæ-
piùs

piùs elotæ sint, aut quodd eundem succum sæpiùs imbibierint, ut videlicet duæ pilulæ paulò ante prandium, vel cœnam deglutiantur, idq; vel eo etiam tempore, quo præparans hydromel propinabitur: ut quæ & ventriculum sint corroboraturæ, & simul unam & alteram sedem excitaturæ, unde natura levetur & adjuvetur.

Neq; hîc etiam prætermittendus revellentium usus, in quos frequens clysterum injectio commodissima futura est, à quorum lenioribus primo loco inchoandum, ut dictum est, deinceps ad fortiores & vehementiùs attrahentes, ac magis vacuantes, transeundum; in quibus solvi possunt jam suprà commemoratæ hieræ Paccii, Logadii, nec non benedicta laxativa, & id genus alia.

Revulsiones.

Ptarmica autem, Errhina, masticatoria, in particularem cerebri à suis impedimentis expeditionem, magnoperè conferent, ea semper cautione, ut leniora, benigniora, ac minus vehementer attrahentia præmittantur.

Ptarmica, &c.

Restat nunc (ut ordinem institutum sequamur) de remediis cerebrum, partesq; nervosas corroborantibus dicere, nec non de iis, quæ reliquias mali educunt, ac intemperiem corrigunt. Inter roborantia censentur conservæ florum calendulæ, betonicæ, salviæ, ros-

Roborantia.

marini:radices acori condite, anacardina confectio, diacastoreum, nec non ipsum per se castoreum in numero præstantiorum habetur, apud omnes antiquos & recentiores. Idem diamoschum, diambra, rosata guajaci, salsa parillæ, ligni juniperini & similibus.

Externa.

In externis numerantur remediis, quæ partes resolutas ac paralyticas magnoperè juvât, fœtus ex vinaceis vindemiarum, si illis calentibus æger incubet, aut iis foveatur, nec non decoctio vulpis ad tabem usque & ossium separationem consumptæ, si huic decocto adjectæ fuerint, inter coquendum, herbæ cephalicæ, & nervis cōgruentes. Vaporaria item sicca conferunt, nec non balneæ ex ejusmodi incoctis herbis in vulpis juscule, vel vino, paratæ. Ex quibus vel solus vapor ab ægro ex capsula congruente, in qua fuerit collocatus, exerto capite & libero, satis receptus fuerit, vel in vasculo ad id accommodato, in quod lateres igniti, ejusmodi decoctis suffocati, vapores suos deponant, quos æger excipiat. Ex quo eductus æger, & in lectum calentem tractus, ad sudores componi debet. Ex fortibus tamen emergenti ægro, vel ex vaporario sicco aut humido, operæ pretium fuerit, nō tantum resolutas partes congruis oleis aut liti-
bus inungi, sed collum etiam, qua parte occipio committitur, dorsi spina, nec non prin-
cipia

ci pia & nervorum origines, unde ejusmodi resolutiones tanquam ex partibus primariò affectis iisdem perfundi debent. Illis enim potissimum, non solis iis secundariò affectis, externa isthæc remedia accommodari debent.

Inter ea autem remedia, quæ in apothecis Pharmacopœorum occurrunt, sunt, unguentum Aragon dictum, Martiatum, Agrippæ, oleum vulpinum, costinum, nardinum, laurinum, de castoreo, de piperibus, de lateribus, de palma Christi, canabynum, oleum salviæ, rutæ, lumbricorum, de therebinthina, & id genus alia, &, quod nobis etiam à natura datur, petroleum. Ex quibus vel solis, vel medullis & axungiis cervi, ursi, pardii, taxi, anguillæ, & similibus (inter quas axungia humana excellit) admixtis, additis etiam succis & pulveribus herbarum cephalicarum, coctis omnibus & cum cera ac therebinthina in unguenta, aut litus aptatis, extrinsecus partes affectæ foveantur, perlinantur & inducantur: nec non commodissimum & ad rem fuerit, superioribus oleis & pinguedinibus unguentum catellorum compositum adjungere: unguentum ex impinguato anseris, cum simplici pice nigra infarctum, vel etiam additis foliis visci pomi, salviæ, herbæ paralytis minutissimè concisis: adjecto quinetiam castoreo, & gummi ammoniaco, bdellio aceto solutis,

ad majorem penetrationem: Baccæ etiam juniperi & lauri conquassatæ, caryophylla, nuces moschatæ, cubebæ, piper, crassiusculè cōtusa omnia, superiori farcimini indi commodè possunt, juxta convenientem singulorum quantitatem & dosin. His enim omnibus anserculi abdomine confarto, & ad lentis ignis assationem aptato, defluet ex eo, in pinguiariam, aquis salviæ & betonicæ imbutam, liquamen, quod istis aquis supernatans, ne aduratur, tandem post perfectam anseris coctionem segregabitur, & in linimentum aptabitur, quo resolutæ partes, vel solo, vel admixtis aliis congruis, perungentur & fovebuntur.

*Guay. tract.
9. de paral.
c. 7. ol. serpentis.*

Oleum serpentis à Symphoriano Campesio, & expressius ab Ant. Guaynerio præclaris Medicis descriptum, omni paralytis generi singulare præsidium est, nec non omnibus nervorum affectibus summè conducit. Quod quidem serpentis oleum, cum aliis quibusdam remediis optimis, experientia à se comprobatum asserit Guaynerius: cujus receptam heremitæ cuidam chymico acceptam refert: qui cum diuturnam operam & oleum frustra ac temerè in sufflandis carbonibus & chymicis folliis impendisset ac lussisset, animum tandem ad aquas stillatitias & olea extrahenda, quæ ab eadem chymica arte sceliciùs didicerat, converterat & appulerat. Hoc fate-

fatetur ipse Guaynerius, & testimonium arti spagyricæ, tanquam ad medicinam utilissimæ, sic perhibet & adscribit: nec pudet eum fateri, licet celebrem Medicum, ab ignaro & nihili homine alchymista, tam præclarum & utile remedium didicisse. Sic candido animo, quæ bona sunt per se, bona agnoscit, nec aspernatur, undecunque prodeant; quod perversi, superbiq; homines non ita fideliter & candidè, etsi convicti, amplectuntur & recipiunt: sed ætas patrum sic nos tulit nequiores, mox daturos progeniem vitiosiorum.

In eodem tractatu idem Guaynerius Ciconiarum oleum, cum unguento de gummis inscripto, ad ejusmodi affectus etiam præstantissimo, describit.

Valeriola observ. medic. lib. 4. observat. 4. eximium etiam ad paralylin unguentum depingit. Nos præclara quoq; multa descripsimus in Pharmacopœa nostra, quæ ad eundem finem spectant, hausta quidem ex Dogmaticis, quibus mox & alia hîc adscribemus topica, ab arte spagyrica Hermeticis tradita, tam ex metallico genere, quàm vegetabili, & animali extracta: quibus Dogmaticorum suppellectilem augebimus & ornabimus (ut nostri est instituti) ne dum ut eam improbare ac damnare animus sit, ut falsò nonnulli
alii

aliis perſuaſum volunt, & eo nomine convi-
tiantur, ac nos, nescio, cujus inſimulant.

*Aqua mine-
rales.*

In hunc finem vel ipſi vulgares Medici re-
ſpiciunt, cùm, fruſtrà tentatis omnibus aliis
remediis, paralyticos ſuos ad aquas minerales
relegant, balneaq; ſulphurea, aluminofa, bi-
tuminofa, nitroſaque, ex quibus indies mira
ſpectare licet. Ejusmodi ſunt Borbonenſes
balneæ, Vaſconia, miræ præſtantia & utilita-
tis. Quod teſtari poſſit nobiliſſimus Dominus
de Beaulieu, Spaenſes aquas, & multa alia ſu-
periùs commemorata remedia, magna fœli-
citate expertus. Cujus cùm totum crus cum
femore, ex lapſu graviore, in paralyſin & reſo-
lutionem incurriſſet, nec non motum ac ſen-
ſum amiſiſſet, ita tamen tandem ſummo Dei
beneficio reſtitutus eſt, ut liberè nunc ince-
dere & gradiri poſſit, muniaq; ſua, alioqui ſe-
ria & regia obire, ut jam antea diximus. Quem
ut conſervemus, & in meliorem ſtatum ſem-
per promoveamus, deſungentes officio &
promiſſis, quibus erga tantum virum parti-
culari quadam fide devincti ſumus, aliqua hîc
explicabimus remedia, quæ ſingulare & præ-
ſtantiſſimum id genus morbis ſubſidium af-
ferant, quæ ex catalogo Hermeticorum re-
mediorum, arte ſpagyrica prognatorum, mu-
tuabimur.

Junioſiorem autem Medicum oportet, in ad-
mini-

ministracione superiorum remediorum, ac *Quadam*
inprimis topicorum jam commemoratorum, *notanda in*
quæ ut plurimum calefaciunt & attenuant, ac *administra-*
curatè expendere (ut suprâ obiter monui- *tionem topi-*
mus) paralyfis naturam, ægri temperamen- *corum.*
tum: ut videlicet, si morbus à materia frigida,
pituitosa, crassa ortum habet: si similis tem-
peramenti est æger, hoc est, pituitosi, mem-
brumq; paralyticum intumuit, sensum deper-
didit, cujus sopor sit exacuendus & excitan-
dus, ut in hunc finem unguenta & linimenta,
sive simplicia, sive composita seligar in reme-
dium morbi, quæ plus sibi utilitatis & penetra-
tionis, calefacientis ac attenuantis virtutis
possident. At verò etsi causa morbi materialis
est, ægrotansq; temperamento bilioso, si ta-
men pars affecta emarcescit, & in atrophiam
labitur, aut jam incidit (quod sæpè usu venit) à
vehementius resolventibus ac calefacienti-
bus, quæ magis exiccare ac atrophiam augere
possunt, abstinebit Medicus: qui alioqui plus
noceat, quàm profit. Quo in casu satis fuerit,
meo quidem iudicio, decoctum ex vulpe, in-
testinis & capite vervecinis, cui anodyna se-
mina incocta fuerint, si eo pars ægra foveatur,
& linimentis, aut oleis congruis, hoc est, le-
nioribus & minùs fervidis inungatur, quæ
uncta succidâ lanâ, aut canina pelle, ad id ac-
commodata, obvolvatur.

Hæc

Hæc igitur remedia prudenter & judicioſè paralyticis affectibus adaptentur, ſive ii ſint ex apoplexiis nati, ſive ex ſeſe craſſam materiam poſſidentibus.

At ſi non redundantia humorum craſſorum, ſed exhalaſionum potiùs qualitas, quàm quantitas fuerit hujusce morbi effectrix, ubi quidem ſiccitas ſimul cum caliditate potiùs, quàm cum frigiditate & humiditate infeſtat, quid tunc præſtandum erit? Tunc utiq; curandi ratio prorsus immutanda erit.

*Trall. lib. 1.
cap. 16.*

*Alia paralyſ. ſpec. e-
juſq; à ſupe-
riore diver-
ſa curanda
ratio.*

Poſſe autem paralyſes ex hujusmodi cauſis ſuſcitari, teſtis eſt Trallianus, qui inter veteres id accuratè obſervavit: inter verò Neotericos Guaynerius tract. 9. c. 8. Ubi de paralyſi non tantum ſanguinea, melancholica & cholERICA loquitur, ſed & de ea, quæ à mala complexione, ſine materia, procreatur.

*Anatomia
ejuſ interna.*

In hoc affectus genere Medicum peritum eſſe oportet non tantum externæ & ſuperficiariæ illius anatomix, ſed internæ & vitalis, de qua à nobis alibi inſtitutus eſt ſermo, nec non ſuprà, cum de veris paralyſis cauſis diſſereremus: quarum bonam partem aciditati cujuſdam humoris, non frigidi ſimpliciter & humidi, ſed acidi, pungentis & ſtupefacientis etiam ac planè vitriolati (ut ſuo nomine tandem deſignetur) adſcripſimus: qui quidem ex vaporibus melancholix in nobis natæ pro-
ficiſci-

ficiscitur, quam Dogmatici etiam acidam agnoscunt: cujus resoluti vapores, & in genus nervosum diffusi, stuporem ac ἀναιδρεια inducunt.

Hunc itaque humorem qui diligenter expendet, & facultates illius ac effectus, quos humori melancholico vendicavit Antiquitas, conferet cum liquore vitriolato, quanta sit utriusq; sympathia & consensus ac similitudo, ne dicam Identitas, facile animadvertet, ut fusiùs à nobis alibi dictum est. Quod cognitu maximè necessarium est & consideratione dignum. Vix enim aliter multarum paralyseon causæ & remedia dignosci ac comparari possunt. Frustra enim in horum affectuum curationem laboretur, si opinio sit, communibus ac vulgaribus remediis, hoc est, calefacientibus & siccantibus omni paralytici generi succurrendum esse. Quod optimè utiq; Trallianus (et si sub simplici caloris sicci, aut frigidaë qualitatis specie) agnoscens (quæ quidem qualitates melancholicum humorem, aut vitriolatam substantiam, non secus ac umbra corpus, comitantur) appositè in hæc verba scripsit lib. & cap. supra citatis: *Talibus igitur, inquit, purgans aliquod medicamentum præbere, commodum non est: universa enim ipsis inimica sunt, præsertim hiera, & quæ euphorbio constant. Nam præterquam quòd*
nihil

nihil juvant, siccitatem nervorum adhuc magis augment. Novi sanè ego quendam, resolutionem ex mœrore, multa sollicitudine & inedia expertum: deinde sumpta hiera adeò læsum, ut totus ipse immobilis fieret, & propemodum interiret, nisi in contrarium mutatus fuisset, & humectantibus omnibus, cum potionibus, tum cibis & aliis, quæ temperatum ipsum reddidissent, usus fuisset: maxime verò balneis compluribus, unctione ex hydreleo, mutatione aëris temperati & omni hilaritate. Etenim tristis erat, ad iram proclivis, à medicamento nimirum excitatus, & qui flavam bilem collegisset. Hac sanè ratione, si qualitas fuerit, præsertim intemperies calida, vitari debent cibi acriores: adhuc autem magis, quæ medicantem ac purgantem vim obtinent. Pari modo etiam frigida intemperie præditis, medicamentis utendum non est purgantibus, cum solo victu tales curari possint. Atque hæc Trallianus.

De specificis verisq; remediis, omni paralyseos generi congruis, sermonem in suum locum differimus: cum videlicet, quæ curandi sit ratio Hermeticorum, tractabimus: ubi videbitur, usum præscribi posse purgantium, præparantium, revellentium, corroborantium, quæ specifica fuerint, & congruè adaptata causæ morbi legitimæ ab Hermeticis privatim agnitæ: ubi ea etiam auxilia enarrabimus,

bimus, quæ paralyſibus ex prava & maligna qualitate naſcentibus ac ſtipatis, prout ſuprà diximus, appoſitè congruunt, quibusq; ineſt vacuandi, purgandi ac domandi morbi ſpecifica & particularis quædam energia, & quæ in tutiſſimum uſum venient. Malam enim complexionem inductam non corrigunt ſolùm, ſed & extinguunt, delentq; calorem ſuffocatum vivificant, nervoſumq; genus à tota proprietate corroborant.

Quod ad aliquas alias paralyſes, quæ raro *Paralyſes humerales.* contingunt, à quibuſdam Dogmaticis recentioribus deſcriptas, attinet, quæque vocantur humerales, hoc eſt, ex ſanguinis copia, aut ex bile, aut ex melancholia ſuſcitata, præter vulgares illas, quæ humori pituitoſo, frigidiffimo & congelanti adſcribuntur, leſi poteſt, quod inter alios docet Guaynerius tract. 9. c. 8. cujus ſi verba ipſa non referimus, ſententiam tamen authoris explicabimus, quæ hujusmodi eſt: Curationem ſanguineę paralyſis, *Cura paralyſ. ſanguinea.* vult primùm à clyſtere inchoari, quem ſubſequatur phlebotomia, ſi vires adſint, & reliqua omnia conceſſerint. Ad hanc vacuationem, Medici Pariſienſes, inquit, vel ad tres libras ſanguinis, aut etiam ampliùs, conſequenter educunt, hac nixi ratione, quòd phlebotomia copiam & quantitatem minuit ac vacuat. At tu, inquit (lectorem compellans) ſi aliquando

T

cogē-

*Non tam
largè affa-
tim sanguis
profunden-
dus.*

cogêris ad tantam sanguinis copiam educen-
dam, tantamq; vacuationem, cave, ne confe-
stim & uno momento eam præstes. Tutiùs
enim operaberis, si in duas aut tres eam repe-
titiones distaxeris, maturinis horis basilicam
secando, lateris oppositi; vesperi cephalicam
ejusdem lateris, & postridie linguæ venas in-
cidendo. Quæ quidem sensim sic administra-
ta sanguinis missio minùs (ut infert) habet pe-
riculi, & longè tutiùs aliâ celebratur. Unde
videre est, non ex hodierno seculo, sed ex pri-
sca jam olim avorum ætate, Parisienses Medi-
cos magnorum phlebotomitarum famam re-
portasse: quanquam sunt, quos ab isto pro-
verbio, ut prudentiores & magis judiciosos
excipere fas est, & de vulgarium istorum me-
dicastorum numero eximere, qualis & ipse
fuit suo tempore Guaynerius, qui aliorum me-
thodum damnabat: quales etiam fuerunt no-
stro tempore celeberrimi Medici, Grandus
ille & Duretus, qui tantam sanguinis missio-
nem ubivis, & in omni morbi genere non fe-
rebant: quam audacter nimium & incircum-
spectè, nulla cautione adhibita, nulla ætatis,
criticorum dierum, & aliorum id genus habi-
ta ratione, multi profusiùs, quàm par est, ce-
lebrant, & temerè administrant. Ad quam
quidem sanguinis missionem, ne in apople-
xiis quidem & paralytibus, ex copia sanguinis
pro-

progenitis, quibus tamen phlebotomia singulare præstat remedium, usq; adeò præcipientes erant veteres, ut ex abrupto, & citra ullam cautionem & circumspectû judicium, ad eam imperandam raperentur. Atq; hæc sunt, quæ de ea loquitur Aretæus, cùm curam apoplexiæ & paralytis instituit. *Equale sanè (inquit) adjutorium, utpote magno affectui magnum remedium, missio sanguinis est, nisi quis plus, quàm conveniat, mittendo delinquat. Modum autem conjectare difficile est. Nam si paulò plus detraxeris, hominem planè strangulasti. Ad vitam enim tuendam hic vel paucus sanguis efficacissimus est, cùm sit vitæ corporisq; alimenti fomes. Si minus detraxeris, quàm causa postulat, nihil magni per magnum auxilium contuleris. Adhuc enim causa permanet. Sed præstat minus detrahendo delinquere. Nam si minus detractum esse visum sit, aliqui verò optimi successus apparuerint, iterum venam rescindere congruens fuerit: scindenda est autem vena in concavo cubiti: hæc enim in sinistro fluida est. Simul quoq; in pusilla apoplexia (id est, paralyti) & resolutæ partes considerandæ sunt, in sinistra, an in dextro latere resolutio sit: à salubribus enim partibus (ut dicere mos est) sanguinem haurire oportet. Hac enim sanguis facile delabitur. Hac etiam à læsis partibus materia derivatur, &c.*

*Aret. lib. 1.
de curat. acut. mor. c. 4.*

Alexander Trallianus, de paralyti sanguini- Lib. 1. c. 16.

nea differens, hæc scribit, quæ sequuntur: Si-
quidem igitur copiam sanguinis ex notis depre-
hendas, liquet moderatam ejus evacuationem,
ante aliam universam, adhibendam esse. Non
enim convenit in his multum sanguinis, etiamsi
abundet, detrachere: sed ad auxilia potius, quæ
locis inducuntur, perveniendum est.

*Tetr. 2. ser. 2.
c. 27. 28.*

Aëtius de phlebotomia apoplexiæ congrua
loquens, vult missionem sanguinis divisim
fieri, hoc est, sensim & paulatim separatimq;
Commovere enim tantum oportet, inquit, non
exolvere vires, & calorem extinguere. Deinde se-
quenti capite addit in hunc sermonem de san-
guinis missione in paralyti, ex humorum co-
pia, & sanguine genita. Manifestum igitur est,
inquit, quod redundantem humorem evacuare
oportet. Nec verò aptius principium in his repe-
rire datur, quam à venæ sectione, siquidem per-
miserit ætas, habitus, tempus, studium, progressus,
victus & reliqua, quæ prohibere solent venæ se-
ctionem. Oportet autem moderatam detractio-
nem facere, ne perfrigeretur. Frigiditas enim
cum siccitate affectionē inducit. Quapropter so-
lum imminuenda est materia paululum per ve-
næ sectionem, & præsertim in proVectiori ætate,
detractio verò fiat à sanioribus partibus.

Qualem igitur oporteat esse phlebotomiæ
in hujusmodi affectibus legitimum usum, his
testimoniis satis superq; liquet. Ubi diligen-
ter

ter observandum, summa cautione & circum-
spectione, non temerè (multorum more, qui
omni alio carent subsidio) ea utendum esse.
Quod quùm à multis secus fiat, quantus sit
illius abusus, fallaxq; aut exitiale remedium,
perspicuum est nimis, eamq; diuturnam ac
inveteratam consuetudinem in legem trans-
iisse, quæ abrogari nequeat, iniquissimum est
judicium, & perversissima opinionis regula.

Celebratâ phlebotomiâ, pergetur ad lan-
guineæ paralytis curationem reliquam, ubi
adhibebuntur præparantia ad moderan-
dum sanguinem, evacuantia congrua, revel-
lencia & derivantia opportuna ac necessaria,
& topica affectui accommodata: quæ cuique
mali speciei propria & apta, ex eorum nume-
ro, quæ copiosè tradidimus, seligentur.

In paralytibus ex humore bilioso, acri & *Paralyf. bi-
liosa curatio.*
calido natis, ut purgationi reddatur opportu-
nus humor, non attenuandus & calefacien-
dus fuerit: sed contrà refrigerandus & incraf-
sandus, idonea ad id victus ratione, & legiti-
ma medicamentorum, in hunc finem dele-
ctorum, administratione, hoc est, ut ex præ-
parantibus minùs calefacientia, & ex purgan-
tibus pariter temperata usurpentur. Qui etiâ
delectus in topicorum exteriorum, hoc est,
fotuum, lituum, unguentorum, emplastro-
rum, balnearum applicatione observabitur.

*Paralyf. me-
lanch. cura.*

Si ex melancholia paralyfis ortum habuerit, eâdem curandi methodo utendum erit, ut causæ suis remediis appositè respondentibus tollantur: quæ commodanda erunt & ita temperanda, ut citra nimiam exiccationem id præstetur. In quibus paralyseos omnis generis curationibus sedulò animadvertendum erit, ut ea remediis aliis immisceantur medicamenta, quæ specifica quadam proprietate malo adversantur.

Quid jam ex me desiderent, aut de me con-
querantur Dogmatici, non video, qui usque
adèd penitus in officinas omnes Galliarum,
aliarumque regionum introivi, & exactè lu-
stravi omnia, ut ex illis, quicquid fuerit divi-
tiarum & ornamenti, in apertum ex capsulis
& pixidibus aureis, argenteis, ligneis elegan-
tissimè pictis & variegatis eolverim, & in cu-
ram horum affectuum, de quibus hîc agitur,
profusè explicaverim, & elargitus sim: qui-
bus etiam ipsemet ego Dogmaticus fœliciter
uti soleo. Quòd si à me prætermisum quid
videbitur, id non satis adhuc solerti & exactæ
indagini, quàm malæ fidei meæ tribuant. Ne-
que enim eo animo omisi, ut tam præclaris
thesauris ac gazis quenkum (ne dum Remp.
medicam) privare velim, quàm omni indu-
stria ditare, & ornare pro sparta mea conten-
do: sed in tanta remediorum fœcunditate ac
mul.

multitudine, fieri nequit, quin aliquid nobis elabatur & excidat; ubi Doctorum & celebrium virorum iudicium hîc imploro, qui initam à me rationem calculis suis comprobent, & suffragentur; meq; non ut invidum & malæ fidei hominem, sed candidum & syncerum ac sibi amicum, germanumq; fratrem agnoscant.

De Hermeticis etiam hoc mihi promitto, fore, ut nullo modo in me insurgant & corripiant, quòd eo nomine & fine in collegia ipsorum introeam, ut scilicet aliquid ex eorû monumentis, extractis nempe, essentiis, magisteriis, arcanis, tincturis, aliisq; id genus specificis auxiliis, ut quintis essentiis, balsamis ad curandum potentissimis & summè efficacibus, mutuer & decerpam, ut ex virtutibus & effectis, de præstantia eorum, & sedis eminentia, qua aliis omnibus præluceant, iudicetur. Simulq; hoc rogatos illos velim, ut mecum in adita & penetralia sua ingredi patiantur aliquot doctissimorum ex Dogmaticis ac celeberrimorum virorum: qui, etsi antiquitatis zelo & studio, mordicus veteres suas opiniones retineant & tueantur, eo tamen animo tam candido, modesto, recto & non obliquo ducuntur, eaq; solida pollent prudentia & doctrina, ut saltem nobis amicas aures potius præbituri sint, quàm præcipiti invidia,

& odio in nos ferantur, & convitiis laceffant, ac ut improbos & deceptores damnent. Illudq; ausim etiam mihi persuadere, ubi ipsis oculis medicamentorum præparationem, & remediorum efficaciam conspexerint, & in Hermeticorum schola edocti fuerint, nō minore animi ardore ea amplexuros, pro viribus tutaturos, & summis laudibus evecturos, quanta aliquando invidia & odio, in illa explodenda, damnanda & execranda, conflarunt.

C A P U T X X I V .

Mechanicam Hermeticorum lithurgiam ex recondita Naturæ æconomia atq; officina fluxisse ostenditur, simulq; therapeusis eorundē in cura Epilepsie, cum legitima quorundam remediorum præparatione demonstratur.

EJ A igitur, quid præstent Hermetici, nunc videamus. Appulimus enim jam ad cujusdam, ex nostris confratribus Hermeticis, Poneterium, vel ut ita loquar, Laboratorium, qui tamen in Dogmaticorum schola eruditus, Dogmaticæ professionis Doctoratum adeptus est, cujusq; tanta est eruditio, ut et si diuturnis ac variis digladiationibus laceffitus sit, oppugnatoribus fortiter reluctans, victoriam

tiam tamen summa cum gloria reportarit: idq; tamen non citra subsidium magni illius Coryphæi, ordine & sede, qua eminet, dignissimi, utpote Maximo ac potentissimo Regi operam dantis, & medicinæ apud illum faciendæ primatum obtinentis. Cui contra-
 tri ac Collegæ charissimo à Majestate sua, laboratorium, & fornacum construendi varia genera, concessa est libertas, quæ in spagyti-
 corum remediorum præparationem & usum referantur. Quo fit etiam, ut liberior vobis ad hanc scholam pateat aditus: cujus quidem, certum est, ingressum, primo limine, angustum sese vobis oblaturum: at sensim tamen dilatari, & in largum expatiari, Pythagoricæ literæ instar, paulò post deprehendetis. Hac
 enim literæ figurâ, Pythagoras virtutis viam commonstravit, cujus introitus arduus quidem est & spinosus, reliqua verò via, ad exitum usq; planissima, facillima & amœnissima peragrans est. Præterea tota hæc schola sentibus, rubis & urticis scatere primo aspectu deprehendetur, quæ tamen non sunt aspernandæ, cum hujusmodi loricis suavissimi ac pulcherrimi fructus muniti soleant. In hunc finem, ubique in portarum frontispiciis rosa cum suis spinis pingi assuevit, addito hoc emblemate: *Difficilia quæ pulchra*. Vobis igitur candidissimi viri, quæ in obrectatorum, in-

*Christianiſſ.
 Gall. Rex
 Chymia
 fautor.*

*Significatio
 literæ Py-
 thagoricæ.*

vidorum & maledicentium sede non confide-
tis, sed omni virtutū genere, quæ veros Ascle-
piadas ac Dogmaticos Hippocrataeos decent,
ornati estis, vobis, inquā, aditus huc patet. Ne-
que enim facilè patimur, vos à nobis, aut nos
à vobis divelli, qui perpetuam vobiscū unio-
nem optamus, & quam scimus vobis gratissi-
mam nobiscum futuram: quorum conjun-
ctione & concordia, collaplam medicinam
restitutum iri non dubitamus, magnosq; in-
de fructus ad Rempub. medicam accessuros,
opportunitūq; ægrotantibus, ex philantro-
pia & dilectione, qua erga proximum nostrum
tenemur, subsidium illatum iri.

*Laboratorii
spagyrici de-
scriptio.*

Sed jam intrò pedē intulimus; Circumspi-
cite quaquā versum, num in oculos vestros in-
currant tot vasa, pixides, magnæ, mediocres,
parvæ, tam varii generis, quæ infinita specierū
& medicamentorum genera, tam simplicium
quàm compositorū, cū internis, tū exter-
nis affectibus congruentium cōtineant, qua-
les in Pharmacopolatum officinis magno nu-
mero videre licet. Nequaquā in hoc Ponete-
rio tot tantosq; fucos atq; pigmenta extrinse-
cūs admirari licet, at omnia carbonibus deni-
grata ac fœda videas: fornaces hīc & illic in-
cōpositē ad varios ignes cōstructas, ut nōnul-
læ etiam sint, quæ perpetuū nocte dieq; ignē,
ad exemplū ignium Vestaliū, perpetuò coru-
scan-

scantiū, relucētē sufficiant. Hoc tamē porro
 admirari liceat, innumera vasorum genera, va-
 riis formis, & stupendis etiā effigiata, quæ
 inde ignaris & stupidis hominibus risus argu-
 mentū, at doctis & solertibus admirandæ saga-
 citatis ansam præbent, in hac officina cōperiri
 ac cōspici. Norunt enim sapientes, nequaquā
 ludicram esse aut ridiculā, & præter rationem
 excogitatam hanc instrumentorum, vasorum
 nempe ac fornacū varietatem: siquidē ad ex-
 emplū & imitationē naturæ, in visceribus aut
 penetralibus terræ, tanquā in suo magno La-
 boratorio, munia sua obeuntis, artem operari
 satis superq; sciunt. Atq; ut in illis fornacibus
 Natura cōtinuas suas ac varias destillationes,
 evaporationes, sublimationes aut exaltatio-
 nes, circulationes, rectificationes, cohobatio-
 nes, atq; id genus alias operationes in ventre
 terræ, tanquam in suo magno athanore, exer-
 cet, ubi ignes suos proprios, sive ex carboni-
 bus, sive ex sulphuribus, bituminibus, & id
 genus oleagineis rebus, possidet, quos per
 gradus appositē temperat: Sic ars, variis suis
 instrumentis artificium naturæ ingeniosē æ-
 mulatur & perficit. Non minùs enim hæc suis
 reverberatoriis furnis indiget, ac monte Æ-
 thna, & perpetuas flāmas expirantibus Natu-
 ra. Ex his enim Chymici sua reverberatoria,
 ut ex antris, speluncis, rupibus, saxi, angustum
 ingres-

*Vnde orta sit
 instrumen-
 torum chy-
 micorum
 varietas.*

*Ars spagyri-
 ca imitatrix
 Naturæ.*

ingressum, corpore reliquo largo ac capaci, habentibus, variaq; figura præditis, vasorum suorum varietatem, utpote rectorum, curvorum, obliquorum, longorum, brevium, rotundorum, quadratorum, capacium, angustorum, occlusorum, apertorū, mutuari sunt. Hinc enim retortæ seu cornutæ, matraccia, pellicani, sublimatoria, modò sigillata, modò non, ad similitudinem naturalium ejusmodi organorum, ad calcinationes, sublimationes, reverberationes, circulationes, aptorum (ex quibus tot tamq; varia fontium, balnearum calidarum aut frigidarum genera leaturunt) ortum habent.

At præter ista, hoc est, aqueas illas & humidas destillationes, sicca etiam meteora ex ejusmodi operationibus Natura producit, eaque sulphurea, salina, mercurialia: qualia sunt arsenica, realgaria, auripigmenta, antimonialia, cinnabria, & id genus alia in visceribus terræ producta, nec non infinita calcium metallicarum genera, quæ ibi occurrunt & extrahuntur. Adde etiam salium infinitam multitudinem, quorum alii in aquas soluti, alii coagulati, admirandos operationum, calcinationum, dissolutionum, filtrationum & coagulationum, naturæ effectus oculis subjiciunt, quos natura omnibus modis effingere contendit. Nec in his tantum naturæ operation-

rationibus artis imitatio est: at in elixationibus etiam ac assationibus, nec nō concoctionibus naturalibus, quæ *τεταγμέναις* dicuntur, in quibus ars ignem etiam sibi proprium, non adurentem aut consumentem, sed circulantem, coquentem, foventem, nutrientem, vegetantem, qualem nobis bonus ille Trevisanus, aliiq; veri Philosophi depinxerunt, extruit: unde nata est hæc sententia, ad medium fumalis laboratorii inducta: *Ignis & azoth tibi sufficient.* Nunc verò, quid in hoc secessu & officina chymica contineatur, & quæ auxilia ex iis erui possint, tempus est patefaciendi: videndumq; est, inter tot, quæ ibi habentur remedia (licet exiguum locum occupent, & minimis pixidibus ingentes summeq; rari thesauri concludantur) quæ seligere nos oporteat: ea videlicet, quæ istis affectibus, de quibus agimus, juxta varios curationum scopos, maximè congruunt, ubi eam rursus sequemur, quam instituimus à Dogmaticis methodum.

Ucigitur ab epilepsii exordiamur, sive ut morbi acuti considerentur, tum potissimum, quum paroxysmus repentè ingruit, & ægrum opprimit, statimque definit: sive ut longi & chronici, per intervalla recurrentes, aut interdum etiam diuturnum paroxysmum foventes, nec nisi morte desinentes. Horum affectuum

Indicationis curat. Epileps. ab Hermetiis desumpta.

fectuum causas astrales potius & spirituosas esse indicant Hermetici, quàm materiales & crassas, ut jam abundè diximus, nec non malignis & virulentis quibusdā qualitibus copulari, quibus idcirco, non expectata digestionum, concoctionum & præparationum methodo, promptè succurrere, & virulentam eorum vim infringere, totis viribus contendunt. Cùm autem jam suprà originem & seminaria prima nonnullarum epilepsiarū, quas analepsias & catalepsias vocavimus, exposuerimus, easq; ex pravis, acerbis & venenatis vaporibus suscitari, qui vel ex impuro sanguine ab origine, vel corrupto lacte & inquinato semine, aut quovis alio atrabilario humore, porraceo & æruginoso (qui aptius vitriolatus dici potest) exhalant: minerasque morbi delitescere, vel in ventriculo, sanguinis massa, intestinis, splene vel mesenterio, matrice, aliisq; corporis partibus, dixerimus, unde cōtagium ab infantibus etiam lactantibus contrahi possit, & sic mali labes ad eos traduci: Ea deligemus idcirco auxilia, quæ omnibus horum affectuum generibus citra discrimen, omnibus etiam ægrotantium ætatibus ac sexui congruant, & accommodari possint, qualis est theriacalis aqua quæ sequitur.

Aqua theriacalis.

R. rad. angelicæ, Zedoariæ, bardanæ, scorzonæ, tormētillæ, bistortæ, henulæ camp. gentianæ, petas-

petasites, ana ℥ j. ℔. radicum pæoni. maris & fœ-
mine, detrescente Luna in signo Leonis collect.
rasura ligni buxei, visci querni recentis & coryl.
ana ℥ ij. sandali citrini, ligni aloës, myrobal. o-
mnium ana ℥ j. diptamni albi ℥ vj. herb. melisse,
scabiosæ, acetosæ, fumarie, agrimonie, rutæ, ana-
gallidis, matricariæ, menthæ rubr. absynthii Pon-
tici, hyssopi ana m. ij. seminis cardui bened. citrii,
pæoniæ, seseleos, gran. juniperi ana ℥ ℔. cubeba-
rum, macis, nucis moschata, cinnam. ana ℥ iij. flo-
rum genistæ, hyperici, centaurii minoris, tilie ar-
boris, lilii convall. calendulæ, lavendulæ, ana p.
ij. florum cichorii, buglossi, rosarum rubrarum,
p. j. Sumende erunt radices, herbæ & flores, qui
quàm recentissimi fuerint ex temporis opportu-
nitate, qua parabitur hæc theriacalis aqua: quod
quidem commodissimè fiet in æstate, quàm omnia
tunc abundè vigeant & viribus valeant. Atque
hæ radices, herbæ & flores recentes, in amplo mor-
tario quàm tenuissimè contundentur. Quæ si
sicca fuerint, recentiorum defectu, crassiusculè
conquassabuntur. Omnia autem optimè mixta
olla indantur vitreatæ satis capaci, ut tota mi-
xtio liberè ea contineatur: cui superinfundan-
tur aquæ stillatitiæ primulæ veris, lilii convall.
florum tilie & calendulæ, singularum ℔. j. ℔.
aquæ melisse, hyssopi, roris marini, genistæ ana ℔.
℔. vini albi optimi ℔. ij. aut quantum satis fue-
rit, ad mixtionem illam imbuendam & perfun-
den-

dendam: quæ sæpe manibus intro aut cochleari
 comprimetur, ut melius humectetur & liquorem
 imbibat. Hæc autem olla arctissime occlusa, ne
 quid expiret, lento igne foveatur, dum materia
 tepescat, ut sic melior ac faciliior fiat fermenta-
 tio, septem aut octo dierum spatio: quò enim diu-
 turnior maceratio, eò melior futura est fermenta-
 tio. Postea exprimantur omnia, & linteo secer-
 natur ac trajiciatur expressio. Deinceps feces
 torculari fortiter exprimantur, ut tandem a-
 ridissima reddantur. Atq; totus hic expressus li-
 quor in plures alembicos diffundatur, vel in ma-
 gno destillatorio cupreo simul colligatur, cum re-
 frigeratorio vase (quæ omnibus Pharmacopœis
 obvia & in promptu semper esse debent, ad a-
 quas & olea vegetabilium extrahenda) ex quo
 aqua extilletur, quæ preciosa & excellens futu-
 ra est. Relictæ autē feces superiores interea igne
 re verberii in cineres reducentur: quibus appri-
 mē calcinatis, superior aqua calidē affundetur
 & reaffundetur, donec suum salem ab illis ex-
 traxerit, sicq; potentior & efficacior reddatur:
 quæ tamen sola, & citra salis sui adjunctionem,
 ad curationem & præcautionem Epilepsiarum
 omnium, sive idiopathicarum, sive sympathica-
 rum, omnibus etiam ætatibus & temperamentis
 ad ʒ. ʒ. tuto & feliciter exhiberi potest, idq; ma-
 tutinis horis. Neque enim ea præparandi tan-
 tū & corroborandi ægri vim habet, ut quæ
 etiam

*Vsui istius
 aq.*

etiam malignas qualitates adoriatur, undecunq; eæ progrediantur, nec non hujus morbi verum specificum & ἀλεξίηκον esse certissimum sit.

ADDITIO.

Veruntamen ut hæc aqua nobilior, perfectior, & majoris virtutis sit, ac energię magis specificę adversus hunc morbum, additamentis his, quę sequuntur, ditabitur, ut videlicet ad istius aquę libras quatuor, theriacę Venetę, aut Monspessulanaę, ejusq; quàm optimę ℥ iiij. confectiōis de hyacyntho ℥ j. ℔. conf. alkermes ℥ ℔. pulverum diamarg. diacoral. letific. Galeni ana ℥ ij. diacastorei, ℥ ℔. aut etiam amplius, castorei ipsius simplicis ℥ ij. camphorę ℥ j. mixtis omnibus, & vasi longioris colli (quod matrarium vocant) firmissimè clauso impositis, in balneo maris fiat digestio per quatuor dies: deinde igne cinerum destillatio per alembicum extrahatur, destillatam aquam ter aut quater super suas fæces cohobando, ea cautione tamen, ne nimia fæcum exiccatione, liquor extractus adustionem redoleat. Quę tamen non est metuenda, si ex balneo Maris vaporoso, vel ad siccitatem usq; ut in Pharmacopœa nostra docemus, fiat extillatio. Hac ratione præstantissima aqua elicietur, non tantum in omnes Epilepsias, sed etiam apoplexias & paralyseis. At si secundę hujus destillationis fæces in cineres aduratis, & ex iis sale aquam elisse

liſſe juxta artem extrahatis, eumq; ter aut quater, ad majorem puritatem & ſubtilitatem, ſolvatis, ſiltretis & coaguletis, eumq; ſuæ aquæ immiſceatis, in qua conſeſtim ſolveretur, auctiores longè vires & potentioſiorem multò energieam ejusmodi aqua habitura eſt.

Atq; hæc ſit aquarum eleganter conficiendarum, & rerum virtutis extrahendæ methodus ac forma, quæ arti ſpagyricæ accepta ferenda eſt.

*Difficilia
qua pulchra.*

Atqui ignarus aliquis pædotriba, craſſi & ſtupidi ingenii, pigerrimus ac negligentiffimus, aſpernabitur forſan hæc omnia, quòd uno momento nō fiant, ſed longius temporis ſpatium ejusmodi operatio exigat, nec difficultate ars careat. Quod mirum utique non eſt, quum uſq; aded ſit imperitus, ut ne rationem quidem extrahendi ſalis, in quo rerum virtus præcipua poſita eſt, ut alibi docuimus, calleat, aut vel tantillū notam habeat. At quibus præclarum, doctum, ac arcanorum rerumq; ſublimium ac pulchrarum ſtudioſum eſt ingenium, quibuſq; perpetuò cum honore & gloria medicinæ faciendæ amor incumbit, ac in proximum dilectio, omni lucro antepoſita, iis nihil difficile aut arduum, ſed facilia omnia occurrent: etſi de aſtralibus morbis curādis agatur, quibus vulgaria remedia, craſſa Minerva parata, reſtituendis prorsus impa-

ria,

ria, nullarumq; viriū sunt. Hinc autem lenietur laboriosæ operationis difficultas (si qua est) quòd magna medicamenti quantitas hac ratione comparetur, quæ tædium levet non ita citæ repetitionis: præsertim si ex vase cupreo, copiosè aqua educatur: quòd diuturnū etiam vigorem, vim ac energiam retineat, quodq; admodum exigua dosi exhibeatur, ut ne semel quidem singulis annis operatio iteranda veniat: ac de virtute quidem ejus tanta est experientia, ut fructus illius ac summa utilitas, laborem artificis tempusq; impensum satis superq; compenset.

Uſus autem ejus hic esto, ut infantibus ſci- *Prædicta ad*
 licet, qui hoc morbo tentantur, in ipsa acces- *quæ doſis*
 ſione, ad ſemicochleare exhibeatur, idque vi *adminiſtrā-*
 intrudatur, ſi aliter fieri nequit, adjectis ali- *daq; ratio.*
 quot olei ſuccini guttis, una aut altera nempe: quo fiet, ut ſtatim à paroxyſmo reſurgāt. A quo excitati, non quieſcent nec ceſſabunt ab uſu medicamenti ejusdem, quod ad 15. vel 20. dies, aut plures etiam, matutinis horis erit continuandum. Quo utiq; remedio complures eorum à morbo, citra repetitionem, proſus convaluerunt, ſimul injectis crebris clyſteriis, & eorum nutrice, optima vivendi norma, ad rectam temperiem revocata. Omnibus porrò cujuſvis ætatis & ſexus hominibus eadem aqua in præcautionem & curationem

Mulier.by-
ster.

affectus, commodè & fœliciter propinatur.

Si autem mulier sit, quæ ab hysterica affectione in hunc morbum incurrat, eidem aquæ admiscenda erit tinctura granorū maturorum actes, ut vocat Parac. cujus descriptionem docuimus in nostra Pharmacopœa restituta. Admiscendum etiam (si velitis) oleum buxinum & castorinum, arte spagyrica prolectum, singulorum ad tres aut quatuor guttas, cujus medicamenti usus sit & diuturnus, & sine intermissione administretur.

Si ex vitio ventriculi ortum habet affectus, siue sint viri, siue mulieres, quæ laborant, diluendæ erunt in ea aqua duæ aut tres olei mēthæ, cinnamomi, rosismarini guttæ, nec non totidem olei seminis anisi, pæoniæ, arte pariter Chymica extractorum, quæ ex simplici aqua, more educendi ex seminibus olei, extillata sint, ut Chymicis omnibus notum est.

Si verò extrillatio prioris & posterioris aquarum istarum theriacalium, alicui videbitur non carere difficultate, & temporis diuturnitate, (cùm tamen res secus habeat) ut ostendam, quàm copiosa abundant Hermetici remedium suppellectile, & quàm variis modis ea effingant ac præparent (usque adeò ex solertia & sagacitate artis ingeniosi homines) earum in locum vobis substituam alia remedia, quæ in syruporum formam concinna-

bun-

buntur, quorum usus jucundior, gratior & facilius futurus sit, quiq; citra exceptionē, vulgaribus aliis omnibus, & præstent, & longè utiliores sint. Quorum etiam in nostra Dogmaticorum Pharmacopœa, his ornamentis & opibus spagyricis eam decoraturi, descriptionem tradidimus.

igitur rad. pœoniæ, visci q. ana ζ ss. cinnam. Syrupus an-
optimi ζ vj. flor. calendule, lilii convall. tilie tepilepticus.
arboris, lavendule, ana p. j. ros. rab. p. ij. Sicca au-
tem & arida, non recentia, omnia ista sumantur;
radix pœoniæ in frustula secetur: at reliqua, ut se
habent, citra conquassationem, in mattracium,
ut vocant, justæ capacitatis injiciantur: quibus
abundè satis, aquæ vitæ, salviæ, juniperi (si habe-
ri potest, ut in Germania, & quarum etiam for-
mulam in nostra Pharmacopœa docuimus) su-
perfundantur. Quæ si desiderentur, sumatur a-
qua vitæ ex optimo vino prolecta, quæ quatuor
digitos materiæ superemineat. Vas verò optimè
clausum, ne quid expiret in B. M. collocetur, aut
radiis solaribus ad tres quatuorvè dies expona-
tur, ubi aqua vitæ rubeum colorem contrahet,
virtute simplicium impregnata. Quæ quidem
aqua per lenem inclinationem à facibus erit se-
paranda, ad cujus uncias decem, sacchari candi-
di pulverisati ζ iij. vel iiij. adjiciendæ erunt, o-
mniaq; argenteo cochleari agitanda, ut solvatur
saccharum in patina argentea: deinde ignis, ex

incensa charta, aquæ vitæ imponendus, ut ardeat, versando seu commovendo semper materiam ex cochleari argenteo, tamdiu, exuretur aqua, dum syrupus satis coctus, aut plus minusve fortis videatur. Tum enim, quum tempus erit, extinguendum erit aquæ vitæ incendium, quadræ aut orbe stanneo vel argenteo suffocatum. Atq; hic syrupus in modum Hermeticorum paratus, antepilepticus præstantissimus futurus est: cujus, siue in præcautionem, siue curationem morbi, semicochlearis mensura exhibita satis futura est. Ad idem prodest maceratio florum calendule, lavendule, lilii convallii in hydromelise malvatico nostro per mensem facta, cujus macerationis exhibentur ℥ j. vel ℥ ij. pro dosi, manè.

Quum autem in id genus affectibus soleant ut plurimum corruptiones & vitia, in visceribus contenta, purgationibus educi, (ex quorum vaporibus malignis hoc malum creari solet) ut hoc præstetur, purgantium medicamentorum loco ex vegetabilibus petitorum, hoc est, loco cassiæ, catholici, diaphœnici, triphære perl. elect. Indi major. & minor. confect. hamech, hieræ simpl. aut Paccii, & id genus aliorum, aut leniorum, aut violentiorum, quæ plus damni sæpenuerò, quàm utilitatis adferunt, seligenda sunt ea, quæ ad seminaria usque morbi penetrant: inter quæ, ab antiquitate semper commendatum vidimus utrumque

Purgantia.

que helleborum : sed imprimis nigrum laudamus, quia albus in montibus nostris frigidis collectus, usque adeo crudus est, exitialis & convellens, ut illius usum prorsus improbem, & rejiciendum suaverim.

Quin & ex ipso helleboro nigro, in nostris montibus decerpto, quanta quamque; gravia oriantur symptomata, vulgari more parato, sæpe vidimus. Idcirco aliquot ejus præparationes jam supra cap. 17. ex spagyricis petitas, ut tutior illius fiat usus, tradidimus. At quæ sequuntur, ex eorum etiam schola ac disciplina castigatæ, æquè utiles fuerint.

Rigitur veri hellebori nigri purpureis floribus, quiq; recens collectus sit, non aridi, si fieri possentia hellebori nigri. *Quinta essentia hellebori nigri.* quantum sit satis ad dimidiam alembici partem ex radicibus conquassatis & tuis implendam: ex quibus per balneum maris vaporosum (quod ad destillandum, citra adustionem, institutum est) tantum aquæ stillatitiæ educetur, quantum reddi poterit. Sicca autem, quæ restabit in fundo alembici materia conquassetur, & in matraccio colli oblongi reponatur, cui affundatur propria aqua: ac nota, tantum aridarum fecum conquassarum esse sumendum, non plus, quantum aqua sua stillatitia supernatante ad tres digitos latos submergi possit. Ponantur omnia in digestionem balnei ad sex aut octo dies, dum aqua radicum colore tincta & imprægnata rubescat.

Tum defundatur aqua per inclinationem: qua iterũ sola balneo maris satis calenti, in digestionem reddatur. Hac enim coctione secunda, quod crudius est, magis maturefcit & corrigitur, ac aliquid ſemper impurarũ ſecum ſecernitur, quod in forma hypoſtaſis aut ſedimenti in imo reſidet. Deinceps hæc aqua optimè digeſta, cocta & depurata, in parvo alembico reponatur, unde ruſum extilletur, dum in fundo vaſis reſtet materia, ſyrupi conſiſtentia, qui verus eſt hellebori baſamus & quinta eſſentia.

Atque hæc ſit una ex optimis & facillimis eſſentia quinta, non tantũ ex helleboris, ſed etiam ex eſula, chelidonia, aliisq; id genus vegetabilibus extrahendæ methodus. Huius uſum poſthac docebimus.

Si verò radices hellebori nigri recentes deſiderantur, ſed ſiccæ tantũ occurrũt (quũ non omnibus pervium ſit, utpote à montibus procul remotis, recentibus ſemper potiri) in hunc modum, qui ſequitur, parandus erit earum baſamus, eſſentia quinta aut extractio, quæ Epilepſiis conferat.

Aliud extract. helleb. nigri.

Rigitur radices veri hellebori nigri, quas mēſe Septembri collegeris, ſole in ſigno libræ exiſtente, vel arietis, mēſe Martio, circa alterutrum æquinotium. Tum enim pollent radices virtutibus, & nativo ſuo humore totæ madeſcunt. Hæ accurate mundatæ, vino albo dilutæ ac exicca-

te, contundantur in mortario marmoreo, ligneo
pilo. Conquassata discindantur forcipulis, sicq³ in
alembici vitrei capacitatē injiciantur, iis super-
fundendo aquarum pæoniæ, florum lilii convall.
et florum calend. ana quantum sit satis, ad eas o-
ptimè imbuendas ac perfundendas, quæq³ spiritu
vitrioli addito acidulæ reddi poterant. Totaq³
ista materia ad 24. horas in lento igne in digestio-
ne hæreat: cujus liquor tandem stillatitius in re-
cipiens, capitello alembici aptatum, extillet, non
ad perfectionem aut siccitatem integram: sed ut
fecibus adhuc humidis, stillata aqua reafunda-
tur, quæ denuò per alias 24. horas digestionem red-
dantur, ut postea prælo, ad id concinnato, totius
liquoris ac subst. fiat expressio, fecibus seorsim se-
paratis ac repositis. Quæ quidem expressio tota
alembico iterum reddatur: unde rursum extillet
aqua, dum in fundo remaneat syrupi consisten-
tia, aut mellis: atq³ hæc denuò aqua fecibus sepa-
ratis ac repositis seorsim in alembico, ut diximus,
superfundatur, ut digestio eorum repetatur per
24. horas, ac demum fortis prælo totius substantiæ
fiat expressio, servando seorsim facem aridam, et
superiori consistentiæ syrupi admiscendo expres-
sionem. Aqua verò stillatitia faciei reddatur, ut
prius, ad infusionem, quæ postea expressa syrupo
adjungatur: idq³ toties præstandū ac continuandū,
dum nullum amplius radices aut illarum
feces saporem gustanti reddant. Quod quidem

integræ expreſſionis & radicum eſſentiæ prorſus exhanſta ſignum eſt certiſſimum.

Tum verò ſervatos ſyrupos, ut ſuprà diximus, qui ex lb. j. radicum ad uncias circiter quatuor baſami extrahuntur, in matrarium vitreum oblongi colli infundes: quibus tertiam aut quartam partem ſtillatitiarum aquarū ſervatarum, adicies (etenim majore copia aſſervantur aquæ, quàm ſyrupi) ac in digeſtionem vaſe in Bal. M. reposito, dum aqua inficiatur colore rubro: tincta aqua per inclinationem tranſfundatur, & ab hypoſtaſi, quæ in fundo reſtabit, quàm optimè fieri poterit, ſeparetur, ac recens denuò aqua reafundatur ac ſeparetur, idq; tot cohobationibus repetendum, donec tota mellita illa ſubſtantia extracta in aquas illas tranſierit, in eſſentiæ puræ ac clariffimæ ſpeciem. Quæ cohobatio perfectâ fuerit, ſi nihil in fundo vaſis, præter facem quâdam inutilem, & omni colore aut tinctura deſtitutam, (quæ ſummum eſt hellebori venenum) relinquatur.

Ubi iſta perfeceriſ, aut etiam inter operandum, ſæpe in cinerem rediges igne reverberii juxta artem, idq; ubi eam fortiiter expreſſeriſ, ac ſeparatâ lento calore aquâ, quæ tincturas ſuperiores continet, dum remaneat ſyrupi conſiſtentia, aut potius hellebori baſamus pretioſiſſimus, cum extracta ea aqua totus cinerum ſal ex arte proliciatur. Quo aqua grvida & condita ſyrupo illo

po illi aut balsamo hellebori reafundetur, agitādo & miscendo probè omnia: deinde rursum extillabitur, dum ad consistentiā syrupi ac balsami materia rursum in fundo redigatur, cui suus sal, in quo vis purgatrix præcipua hellebori posita est, admixtus & conjunctus fuerit. Hujus helleborini balsami scrupulus, solutus in uno aut altero cochleari suæ aquæ, aut alterius cōgruentis liquoris, admirandum est purgativum, ac massæ sanguineæ excellens mundificativum: quod nō epileptiis tantum domandis par est, sed omnibus aliis etiā deploratissimis ac astralibus morbis, quales sunt maniarū ac melancholiarū species, subigendis efficacissimum, quibus vulgaria remedia ludibrio esse solent. Hic nō objicienda est operationis difficultas, cum satis superq; utilitate & præstantia medicamenti ea compensetur: imò quæ in ea vel tantillū versatis soleat facillima haberi. In qua si qui fiunt sumptus, facilè à divitibus, quibus hæc videntur dicata, magno fœnore persolvuntur ac restituntur. Illis enim tam eximias præparationes dicavimus: at tenuioris fortunæ aliis, quibus fortè hæc cariora videbuntur & inexpertorū Pharmacopœorum capacitati, præparationes nostras balsamicas ut accomodemus, quæ sequuntur, erunt aptanda. Oportebit enim aquarum pæoniæ, lili conval, & calendulæ in locū substituere extractionem radi-

radicum hellebori, repetitis decoctionibus factam, cum sero lactis aut lacte destillato, & sæpè identidem expressam, ut in expressiōnem virtus radicum pertranseat, ac in ea maneat. Quod toties iterandum est (nempe, re-affusio, repetita ebullitio & expressio) ut ultima expressio nihil saporis habeat, quod omnem hellebori substantiam ac virtutem in aquas aut serum lactis aut liquorem expressum transiisse testabitur.

*In libras autem singulas expressi liquoris addantur folliculorum sennæ ℥ij. caryophil. cinam. mac. ana ℥j. s. seminum anisi & fœniculi dul. ana ℥ij. florum ros. rub. pug. ij. florum nenuph. p. j. quibus infusis & expressis, secundum artē instillentur tot spiritus vitrioli guttule, ut tota mixtio acidula reddatur. Qui per ignorantiam, spiritus vitriolati usum in medicina improbant & respuunt, cujus tamen virtus & præstantia, si-ve ad tincturam medicamentorum extrahendam, si-ve ad fermentationē omnibus rebus, quibus immiscetur, inducendam, si-ve nimiam caliditatem purgandam, temperandam, illorumq; venenositatem corrigendam, satis præjudicari non potest: loco spiritus prædicti injiciant pro singulis unciiis succi citrii vel limonū (qui naturam vitrioli æmulatur) quantum sit satis ad aciditatem inducendam, pro-
bèq; omnia macerentur, digerantur, ac fermententur*

tentur ad tres aut quatuor dies: quorum postea fiat expressio: cuius liquor ex Baln. Mar. vel calentibus cineribus destillatione educatur, dum, quod restat in fundo, mellis consistentiam acquirat: cui adde myrrhæ & mastice pulverisat. q. s. rhabarbari, si voles, modicum, ut fiat pilularum massula. Ex qua, pilula una tantum in dosim exhibeatur: cuius operatio felix futura est, & ad radices usq; morbi ac seminaria penetratura, ut, quicquid est impuri & corrupti, radicibus evellet ac exhauriat, quod vulgaria, ut diximus, medicamenta nequaquam prestare valeant.

Cum prima hellebori essentia, quam, ut meliorem aliâ, usurpavimus, cuiusq; usum legitimum promissimus, conjungi poterit, (si ita videbitur) extractum aloës, fennæ, agarici & rhabarb. vel extractum scammonæ & colocynth. quorû extract. formulæ in nostra Pharmacopœa restituta reperientur: ex quibus forma opiata concinnetur, cuius dosis sit ℥j. aut admiscendo myrrhæ & castorii & pulveris fennæ, q. s. fiant pilulæ: quarum una tantummodò in dosim exhibita semisrupuli, aut integri pro robustioribus, vehementissimè per secessum operatur, idq; citra perturbationem ullam. Si Epilepsia fiat per consensum uteri, his addere poteris faculam bryoniæ & assæ foetidæ essentiam seu oleum ad libitum.

Alios aliquot præparandæ & extrahendæ
essen-

essentiæ hellebori modos, alibi jam ante viginti & quinque annos in libro nostro de spagyricis præparationibus descripsimus, quod Pharmacopœos, parū adhuc aut nihil in chymicis operationibus exercitatos relegamus, ubi sint facillimum, atq; etiam vulgarem præparandi modum nacturi, sicubi alibi, & minimæ impensæ operationem.

Hæc igitur sint, quæ explicata fuerunt, Hermeticorum, in hoc genere morborum purgantia remedia, ex vegetabilium familia petita: quæ ob insignes suas virtutes nō epilepsiis solum accommodantur, sed & vertigini & apoplexiæ maximè competunt. Metallica autem purgantia longè nobiliora & præstantiora, ab illis ad occultas superiorum morborum causas expurgandas habita, suum in locum differimus.

CAPUT XXV.

De revulsionibus & derivationibus, reliquisq; curationum scopis, item de corroborantibus specificis Hermeticorum.

QUOD ad revulsiones & derivationes necessarias attinet, eas æquè cum Dogmaticis recipiunt & commendant Hermetici, ac inprimis frequentem clysterum vel etiam irritantium usum, citra tamen decoctiones illas cephalicas nimis incendentes

tes & calefacientes: quarum loco, & hieræ *Clysteres*
Paccii aut Logadii, aliorumq; id genus medi- *Dogmaticorum impro-*
camentorum, nimium calefacientium & at- *bantur.*
trahentium, quæ vulgò ejusmodi clysteres in-
grediuntur in horum morborum cura. quæq;
ut plurimum (quemadmodum dictum est) ma-
terias quasdam vaporosas, calidasq; exhalatio-
nes & siccas excitant, atq; idcirco longè ma-
gis noxia, quàm utilia sunt. Horum, inquam,
omnium vice, longè præstantius medicamen-
tum purgans in suis clysteribus substituunt,
quod citra omnem nimii caloris manifestum
sensum, & qualitatem, attrahentem tamè ab-
undè virtutem & facultatem possidet, qua ex-
imiè operatur. Cujusmodi est crocus metalli-
cus vel metallorum, ut vocant, quæ præpara-
tionis antimonii quædam species est, cum ni-
tro parati: à quo figitur, & arsenicali suo sul-
phure spoliatur antimonium, ut sic etiam ex-
coctum intrinsecus & ore, citra vim ullam aut
corporis perturbationem, sumi possit: mul-
toq; minùs corpus exagitet, decoctioni cly-
steris immixtum & infusum. Sed de hujus me-
dicamenti virtute ac præstantia paulò pòst fu-
siùs, nec non utilitate ac admirandis ejus effe-
ctis disseremus.

Præter crebrum ejusmodi clysterum usum,
qui propriam quandam horum morborum
naturæ congruentē vim habent ac energiam
spe-

specificam, quiq; operantur etiam, juxta decoctionum, quæ variari possunt, facultatem ac proprietatem, addito semper specifico aliquo medicamento, nulla habita calefaciendi aut frigefaciendi ratione: quod tamen curiosè nimium observant vulgares Medici.

Laudant quoq; iidē Hermetici æquè cum Dogmaticis vomitus provocationē, hæmorrhoidum apertionem, ac menstruum, nec non saphenæ venæ aut alterius etiam, prout expedit, sectionem cucurbitularū appositionem, frictionum, fortium ligaturarum, præmicorum, errhinorum, masticatoriorum, idq; in privatam cerebri expeditionem. Denique nullum non ejusmodi remediorū admittunt, ut qui etiam cauteria, sive ea sint actualia, ut vocant, sive potentialia, recipiunt: quodd re-vulsionum & derivationum usum præstent.

Vomitoriū.

Veruntamen singulare hoc vomitivum ac sternutatorium usurpant, aliorum omnium loco, Hermetici: salem videlicet vitrioli ritè præparatum: quo fœlicissimè utuntur, paucorum granorum exhibitione, in congruenti decocto, aut stillatitia aqua solutorum, quo lenis vomitus, ac utilis educitur. Idem sal, si naribus insuffletur, privatim cerebrum expedit, & mirè repurgat: Cujus usus longè salubrior est & innocentior helleboro ipso albo, qui vulgò in hunc finem usurpari solet.

In

In corroboraciones & confirmationes cerebri, aliarumq; oblæsarum partium, nec non intemperiei correptiones, & reliquiarum resolutiones, in hunc finem Dogmatici usurpant uniones, margaritas, corallo, granata, rubinos, sapphiros, hyacinthum, jaspidem, lapidem Lazuli, aurum & argentum in folia aut limaturam redactum, cornu cervinum, unicornu, caphurâ, sericum crudum aut chermes, & id genus alia: ex quibus confectiones alkermes, de hyacyntho, de granatis, diamargaritum, de rubinis, de lapide stellato seu lazuli, nec non antidotum Alexandrinam, diamargaritum calidum & frigidum, aut etiam antidotum è margaritis, & è corallis, à Nicolao Myrepso descriptam, concinnant. Quæ quidem confectiones & aurum recipiunt, & omnes propemodum pretiosos lapides, aliaq; id genus roborantia, quæ pro fundamento & basi variarum aliarum antidotorum quoque admittuntur, idq; sine ulla ingredientium præparatione, quàm in pulveres redactorum, ut mox dicemus. In illorum, inquam, medicamentorum roborantium, crassè præparatorum, locum, quæ ad ventriculum cum stomacho inaurandum & inducendum lapidibus potius conducunt, quàm ad cerebrum corroborandum, cum ejusmodi crassa medicamenta à ventriculo coqui & vinci nequeant, nec

Corroborantia Dogmaticorum.

De antido.
sect. 10. c. 35.
c. 36.

*Corrob. Her-
meticorum.*

idcirco in venas sic exhibita traduci, quibus substantia corporis nostri frui possit: inter Hermeticos vel minimum etiam exercitati, surrogare solent corporum crassiusculorum loco magisteria corallorum, & unionum artificiosè extracta, cum aciditate vitriolata montana, vel ea, quæ ex junipero, guajacio, ligno quercino, (ejusmodi aciditate supra alia omnia abundante, ut jam pridem lib. 5. magni nostri mundi speculi docuimus) extillat: nec non etiam, rubinorum, granatorum, smaragdorum, sapphyrorum essentias, ejusmodi aciditatis vitriolatæ beneficio extractas, quæ in sale marino, aut nitri & petræ delitescit, quamque vel minimus spagyricorum artifex novit prolicere ac separare ex ipsis salibus, qui ejusmodi lapides pretiosos in essentias resolvunt, propriis suis coloribus tinctas, ut rubinorum

Tinctura lapidum,

& granatorum servato colore rubro, & solari: hyacynthi tinctura flava: smaragdi virore & venereo colore: sapphyri sapphyrico & lunari. Quibus etiam notum est artificium extrahendæ tincturæ ex chermes, longè aliud, ac ab illo diversum, quo ab insectoribus ex grano tinctorio aut scarlata, ut vocant, color educitur. Sic essentias & olea caphuræ, croci, arte extrahi in Pharmacopœa nostra docuimus: nec non aurum & argentum in calcem primum redacta, ut in liquorem potabilem sint

sint traducenda, solis juniperi & salviæ oleis, aptè ut decet, præparatis, & in hanc rem accommodatis, perspicuè ibidem demonstravimus. Quæ quidem essentia, sive salis consistentiam, sive olei formam obtineant, sive eæ solæ sint & separatæ, sive etiam inter se commixtæ, ex jusculo, aut aliquo alio congruente liquore exhibentur: quæ idcirco sic in venas distribuuntur, balsamum suum, & spiritus in nostros spiritus & naturalem balsamum traduentes ac commiscentes: quibus nostri corroborati, ac fortiores redditi, nullo negotio seminaria, vel radices etiam occultissimas hujusmodi morborum evellere & prorsus eruncare possunt.

Præterea in eundem scopum Hermetici conservarum rosmarini, præoniæ, salviæ, & aliorum id genus loco substituunt olea & essentias suas: nec non theriacæ aut mithridatii loco, essentiam illarum aqua corniculi cervini extractam usurpant: aut aquas etiam, quas vocant theriacales, antepilepticas, antapoplecticas, & antiparalyticas, & id genus alias específicas aquas, morbis istis congruentes & aptas: de quibus jam suprà loquuti sumus, quarumq; formulas in eadem nostra Pharmacopœa, ex spagyrica aut Hermetica schola petitas, descripsimus, quibus Dogmaticorum præsidia augerentur, & illustrarentur: quæ

X 2

alio-

alioqui per se & seorsim omni ornamento ac decore destituta sunt.

CAPUT XXVI.

*De Spagyrica Cranii humani Epilepsie
specifici præparatione.*

QUOD ad specifica attinet, Dogmatici, ut suo loco diximus, multa ejusmodi in usum revocant: inter quæ aquas nostras antepilepticas de hirundinibus, de picis & similibus additionibus salium ex iis extractorum, & ex Hermeticis petitorum, decoratas auctasq; descripsimus. Inter quos Dogmaticos, sed recentiores inprimis, nemo est, qui omnibus aliis medicamentis huic morbo idoneis & specificis cranium humanum summis laudibus non præferat, fœminæ laboranti cranium muliebre; viro, masculum adaptantes. Veruntamen inter illos nō satis constat de ejus præparatione: cū alii, ut exhibeatur, in cinerem album redigi velint: alii citra calcinationem & omnem præparationem, sed quale est per se: autumantes ustione omnem primigenium humorem, vitaleq; omne principium absorberi & exarescere. In quo falluntur plurimū: solamq; sibi externam rerum anatomiam non internam notam esse hoc nomine testantur, citraq; corticem
tan-

*Discrepan-
tes Dogmat.
opiniones de
præpar. Cra-
nii humani.*

tantum rerum, non circa nucleum aut medullam hactenus esse versatos, ut paulo post patefaciemus, cum de admirandis salium virtutibus & effectis verba faciemus.

Huc igitur intrudemus, juxta Hermeticorum industriam, cranii præparationem: unde admiranda auxilia, adversus epilepsiam privatim, eruemus, cujus summa & præstantissima ac peroptima præparatio, magisterium est: *quod sit, si unum aut alterum cranium, recens, exquisitissime omni carne denudatum, & in frustula aut ramenta concisum in cornutam aut retortam, ut vocant, immittatur, cujus tubo adhæreat capax recipiens, ne strictius spiritum vi & copia, ex retorta arenæ immersa & inhumata prodeuntium, dissiliat. In qua operatione igni nequaquam parcendum, qui infra superaque, ac circumcirca ita est ex arte admoventus, ac assidue perflandus, ut retorta ex incendio incandescat ac exardeat: nec ab igne fovendo prius desistendum, quam ex cornuta spiritus albi in vas recipiens effluere desierint: quod facile cognoscetur ex recipientis vasis declaratione, cujus perspicuitas nihil spirituum amplius exhalantium, aut rubri olei, unde antea turbabatur, restare satis arguet. Quo cognito ab ignis continuatione cessandum, sinendumque est, ut per se sensim extinguatur, & citra tactum vasa refrigerescant: à quibus agitandis supersedendum ad*

*Magisterium
cranii hu-
mani, ejusque
preparatio.*

Sal cranii
humani.

horas 24. ut per otium ſpiritus melius in recipiente fermentur, inſideant ac conquieſcant. Ex quo tandem effundendus erit ſeorſim liquor ſubalbidus, ac inſtar lactis turbidus, qui ex ſingulis craniiſ ad quatuor circiter aut quinq; uncias extillare ſolet, cui rubrum oleum ſanguinis inſtar, ſuper natabit ad ſex drachmas, vel ſemiunciam: at ſæces in fundo retortæ reſiduæ, carbonis inſtar comminuti nigerrimæ, in cineres albos erunt igne reverberii redigendæ: ex quibus ſal aquâ pæoniæ aut aliâ antepilepticarum noſtrarum ſtillatitiâ, eruatur. Phlegma enim unius aut alterius cranii huic rei ſatis eſſe nequeat, niſi fortè copioſa ex multis craniiſ proliciatur. Ejusmodi autem ſal ſolvatur, filtretur ac coaguletur cum eadem ipſa aqua: idq; multoties repetatur, dum perfectiſſimè emundatus ſit ac depuratus. Interea autem, dum hujus ſalis operationi incumbetis, ter aut quater repetetis ac iterabitis liquoris, cum tinctura ſua ſupernatante conjuncti, deſtillationem. Quùm autem omnia iſta gravem admodum ac fragrantem odorem ſpirent, ut is detrahatur, trajiciendus erit liquor per modicum colchotaridis, ex vitriolo Cyprino aut Ungarico exiccati, qui verè aureus ac ſummè pretioſus inde evadet, mercurium cum tinctura ſua mixtum, oleo aut ſulphure continens, in quo liquore ſi ſalem ſuum diſſolveris, qui per ſe ſolusq; ſummũ eſt Epilepſiæ remedium, in perfectiſſimum evadet medica-
men-

mentum : cujus si duas aut tres guttas ex semicochleari aquæ antepilepticæ, aut theriacalis, intra & extra epilepsiæ paroxysmū exhibueris, idq; per mensem singulis diebus continuaveris, perfectam hujus mali curationem, favente Deo, consequeris.

ADDITIO.

Huic magisterio cranii humani, ut supra præparati, si essentia aut magisterii perlarum & corallorum ana ʒj. addideris, diamoschi, diacastorei ana ʒss. spiritus vitrioli veri, hoc est, cum virore suo extracti, guttas 24. olei de seminibus pæoniæ, guttas 20. mellis anacardini ʒj. mixtaq; simul omnia circulentur in Pellicano in B. M. ad tres aut quatuor dies. Quibus exactis liquor exemptus accuratè asservetur, & cum opus fuerit ʒj. aut seorsim, aut ex aliquo alio liquore, quales sunt superiores, exhibueris, mirandos effectus inde nasci percipies.

PRÆPARATIONIS COMPENDIUM.

Qui tantum temporis & operæ in hujusmodi præparationibus verentur insumere, etsi utilissimis, compendiosiore hanc, quæ sequitur, viam ingredi poterunt: ut scilicet sumant unum aut alterum cranium, recens ex-carnatum, & nunquam sepultum, quod in frustra comminuant aut ramenta, ex quibus destil-

latione per retortam, liquor cum spiritibus, ut supra, extrahatur: quod uno die perficitur. Atque totus hic liquor bis per se rursus destilletur, ad majorem puritatem inducendam. Quæ operatio integrum diem non exigit. Cujus liquoris uncis quatuor si castorei recentis ʒj. diamoschi dulcis, confectionis alkermes ana ʒß. mellis anacardini ʒj. addideris, simulq; omnia probe miscueris, & rursus ex alembico igne cinerum, sublimaveris, corallorum q; & perlarum essentia cum spiritu vitrioli extractæ ana ʒj. nec non olei succini guttas xx. oleorum cinnamomi & anisi ana guttas x. addideris, scrupulumq; istius mixture exhibueris ex aliqua convenienti aqua mira percipies, si ab una ad alteram Lunam, ejus usum non intermiseris.

ALIA CRANII OMNIUM q;
facillima præparatio.

Quum non semper cranium recens occurrat, nec pervius sit omnibus illius excarnandi modus, ut illis, qui de more in anatomis versantur: eorum loco usurpari illa poterunt, quæ recens è sepulchris effodiuntur, & si aliorum bonitatem non æquant, quòd minùs mercurialis essentia, aut nihil prorsus obtineant, quàm quæ recentia sunt, & nunquam sepulchro condita, abundè possident & retinent: nihil enim in his humo absorptum est, ut in aliis,

aliis, quæ diutius cœmeteriorum terrâ nitro-
 sâ obruta, atq; idcirco ab ea omni carne, me-
 dullâ & liquore spoliata, quem à propria na-
 tura mercurialem & sulphureum obtinent,
 prorsus exaruerunt & depasta sunt. Quod
 eorum salibus non accidit, quos propter fi-
 xiores illorum naturam in residuo ossium
 restantem, terra non attingat, ne dum possit
 absumere. Hac enim ratione ad infinita secu-
 la, ossa & nitida & integra, citra ullum formæ
 aut fixioris suæ substantiæ detrimentum & ja-
 cturam perstare, ubiq; perspicere est. Eligan-
 tur autem ea crania, quæ minorem in sepul-
 chro moram passa fuerint, ex quibus sal, ut
 sequitur, proliciatur: quod præsentius & ma-
 gis specificum Epilepsii futurum est reme-
 dium, quàm si pulvis solus aut imparatus, aut
 etiam ad albedinem calcinatus exhibeatur: si-
 quidem sal qui ex cranio arte extrahitur, in *Sal cranii*
 liquorem faciliè resolvitur, qui ed venis no- *ipso crudo*
 stris ac spiritibus communicabilior & pene- *præstantius.*
 trantior est ullo pulvere aut cineribus terrâ
 suâ & corporeâ mole adhuc obtusis & oppres-
 sis. In quo utique sale non tantum cranium,
 sed aliarum etiam omnium rerum abundè pri-
 migenius humor & vitale rerum principium *Quæ sale*
 insita sunt. Hinc fit ut inter simplicia, ea, quæ *abundant*
 copiosiore sale abundant, fortius vigeant, & *diuturniori*
 strenuè magis temporum injuriis relucten- *vita fruen-*
 tur, *tur.*

tur, ut nullis nec rigoribus, nec ardoribus perimi aut vinci poſſint, quo minùs virore ſuum & vegetationem conſervent, quod ſecus aliis, eo minùs præditis, accidit. Idem videre eſt in animalium genere, ut inter illa, quæ copioſiorem ſalem natura poſſidēt, ea vivaciora & diuturnioris ſint vitæ. Quin & partes animalis eo abundantiores, quales ſunt oſſeæ, minùs corruptioni obnoxie ſint, & ſeriùs interitum minentur. In iſdem ſalibus formæ rerum deliteſcunt, quod luculentis exemplis paulò poſt illuſtrabimus, ut unicuiq; pateat, & oculis ſubjiciatur, ac veluti manibus palpetur, quicquid admirandarum proprietatum & effectuum, in vitali illo principio latitet & contineatur.

Ut igitur facilem, & citra temporis jacturam ac impenſarum magnitudinem extrahēdi è cranio ſalis modum doceamus, quod libenter in gratiam Pharmacopœorū ac artificum minùs ſolertium, ut addiſcant, nec non ægrorum, qui magnis ſumptibus ſua inopia parcere coguntur, ut ex hac facilitate, quam proponimus illis, libenter ſuccurratur, nec ex difficultate operationis, de qua nemo conqueri poſſit, charitas erga proximum refrigerſcat, quam in Chriſtianis cordibus erga fratres ardere par eſt & æquiſſimum, prout ſequitur, præſtabimus.

Preparatio

Bytria, quatuor, aut etiam plura crania, quæ parum

parum diu in terra delituerint, ut diximus. Ea salis cranii
in frustra contundantur (solum calvariā intel-^{humani.}
ligo citra maxillas aut mandibulas) quæ prius
vino optimè deterfa & mundata, postea in vi-
num album infundantur, in quo caryophylla, ma-
cis, flores rorismarini, lilii convall. tilia, calend.
salvia macerata fuerint: quod bis aut ter subin-
de repetendum, ut hoc infusionis vino optimè im-
bibantur. Atq; sic parata craniorum frustra in cu-
pellam terreā non vitreā immittantur, quæ
in furno reverberationis, Athanore dicto, posita,
flamma carbonum, non ligni, in calcem aut cine-
rem redigantur albissimum. Qui quidem cinis
in matratium vitreum injiciatur, cui tantum a-
quæ rorismarini superfundatur, ut quatuor aut
quing; digitos superemineat. Obducatur firmissi-
mo luto vas, quod abiete & cera constet Hispani-
ca, ne quid expiret, atq; in B.M. bulliente collo-
cetur, in quo, ad quatuor aut quing; dies in dige-
stione & circulatione retineatur: quo tempore a-
qua, lixivii instar, cranii sale tingetur ac impræ-
gnabitur. Refrigerato vase, aqua per inclinatio-
nē effundatur, & materiæ recentē aquā superfun-
de denuò, ut nova fiat digestio & circulatio, ut
suprà: idq; toties iteretur, donec totus sal in aquas
transierit. Istius aquæ sale imprægnatæ, vel dimi-
dium cochleare argenteum propinari potest in-
curationē vel præsentis vel futuræ epilepsie chro-
nicæ. At si ab ista aqua salem separare volumus,

omnes

omnes iſte aque impregnate in alembicum profundantur, ex quo deſtilletur aqua à ſale, qui in fundo alembici remanebit: quem ſi animus eſt puriorē reddere & cryſtallinū, ſolutionibus, filtrationibus, coagulationibus identidem crebrò repetitis, ad ſummam puritatem adducetur, qui & ſolus pretioſiſſimus eſt, ac magnæ virtutis, ſi eſſentiis corallorum, perlarum, & id genus aliarum rerum antepilepticarum, commixtus fuerit.

CAPUT XXVII.

De ſeminarii prædictorum affectuum plenaria reſolutione ac conſumtione, deq^{ue} uſu
& præparatione Topicorum, juxta Hermeticos.

IN reſolutionem & conſumptionem prorſus integram reliquiarū Epilepſiarum, vertiginum diuturnarum, & apoplexiarum in paralyſes degenerantium, poſt præparationes, evacuationes, averſiones, derivationes ac roborationes ſuperiores Dogmatici, ut jam monuimus, diætiſ utuntur, ut vocant, hoc eſt, hydroticis, ac ſudorificis decoctionibus, ex guajaco, china & ſalzaparilla, ac ſaſſafras, atque id genus aliis vulgaribus ſudatoriis concinnatis. Hermetici verò in eundem finem ac ſcopum, talia quidem remedia admittunt: at illis præterea ſales ſuos amiſcent,

aut

aut liquores acidulos, qui minore dosi, & citra exuperantem calefactionem, longè magis in eisdem affectus conducunt.

In hoc etiam Dogmaticis sunt superiores, *Hydrotica* quòd inter hydrotica vegetabilia norint & *Hermetico-* habeant singularia quædam specifica singulis *rum spec-* istis morbis proprietate quadam congruentia: ut adversus epilepsiam hydroticum hoc *sica,* specificum habent, viscum nempe quernum præparatum: semen pæoniæ, & rasuram ligni buxei, quæ inveteratis etiam vertiginibus opem ferre potest. Adversus paralyses hydroticum usurpant ex ligno juniperino cum floribus calendulæ, lavêdulæ, & rorismarini magnâ copiâ, addentes singulis hydroticis suos sales in majorem utilitatem, nec non aliquot liquorum acidorum guttas ex sulphure aut vitrioli spiritu. Præter hæc omnia, alia possident hydrotica ex metallica substantia desumpta, longè adhuc aliis & præstantiora & meliora, de quibus suo loco postea dicemus, unde discatur illorum in remediis sæcunditas & divitiæ, nec non in præparandis & coquendis hydroticis ex vegetabilibus præstantia & industria: unde quàm egregiæ observationes, vulgares illas omnes superantes, eliciantur, perspicere licebit, si omnis absit invidia, & res ex æquo & bono judicetur: quod præter eas, quas jam suprà descripsimus, formulas, clariùs

rius patebit ex iis, quæ in restituta nostra Pharmacopœa abundè tradidimus.

Topica. In remedia topica eundem curationis scopum spectantia, nec non tam inveteratis epileptiis, quàm apoplexiis conferentia, ac paralytibus, loco oleorū castorei, salviæ, betonicæ, rutacei, vulpini, nardini, laurini, piperini & similia vulgaria: nec non unguentorum, Martiati, Agrippæ, de bdellio, communiū, ex quibus præscribuntur formulæ in unctionem membrorum affectorum, Hermetici usurpant olea arte & citra vulgaris olei olivarum additionem extracta longè aliis subtiliora, penetrantiora, magis attenuantia & discutientia, nec non nervosas partes corroborantia, ex omnibus gummi generibus, ex castoreo, styrace, benjoïno, floribus salviæ, roris-marini, betonicæ, calendulæ, seminibus pæoniæ, ex baccis lauri, juniperi, pipetis, & aliis id genus aromaticis. Ex quibus etiam cum aqua vita præstantissima balsama & odorifera ad easdem intentiones conficiunt. Quòd autem hodie multi Dogmatici, oleis therebinthinæ, petroleo, de cera & lateribus, sive simplicibus, sive cōpositis utantur, palàm est eos ejusmodi remedia ex spagyricis esse mutuatos: ut olea etiam alia, quæ ex omnibus resinis, pinguedinibus & axungiis, ex quibus etiam admiranda linimenta componuntur, destillari solent:

lent: quæ potissimum contracturis & paralyfi conferunt. Horû præparationes videre licet in nostra Dogmaticorû Pharmacopœa, artificiijs ejusmodi spagyricis aucta & exornata. Hic tantum subjiciemus, duorum aut triû topicorum ejusmodi formulas, quæ præsertim omni paralysew & contracturarum, siue recentium, siue inveteratarum generi maximè conducunt:

℞ oleorum resina & therebinthina arte spagy. Topicum ad
 rica extractorum, ana ℥ j. ℥. galb. bdel. serapini paralyf. &
 ana ℥ iiij. castor. ℥ ij. benjoini, styracis calam. a- contract.
 na ℥ j. ℥. pinguedinum taxi, cuniculi, anseris, anguille, ana ℥ iiij. medulle cruris bubuli ℥ ij. aque vite optimæ ℥ ij. baccarum juniperi, lauri, seminis pæon. conquassatorum ana ℥ ij. caryophyl. nucis musc. contusorum ana ℥ j. piperis longi ℥ ℥. florum salviae, roris marini, beton. lavend. calend. ana pug. ij. succi corticis ebuli & sambuci, ana ℥ iiij. omnia in amplum matratium vitreum conjiciantur longi colli, & in digestionē in simo equino calido, vel in Bal. M. ad quatuor aut quinque dies collocetur, ut pinguedines in eo liquefiant, & olei therebinth. ac aque vite opera gummi solvantur, & aromatum ingredientiumq; aliorum spiritus ac essentie separentur ac eliciantur. Hinc calentibus adhuc omnibus fiat colatura & fortis extorculari expressio, expressumq; ut subtilius & in tenuiorem ac magis spirituosam quintam essentiam redigatur, in alembicū aut cupreā

cor-

cornutam, quæ destillandarum pinguedinum & gummi, vel seorsim etiam, instrumenta sunt aptissima, immittantur, gradatim ignem circumcirca admovent, qualem ejusmodi pinguedinum destillatio exigit. Hac ratione prolucietur balsamus aut oleum copiosum & magnæ virtutis, omnium ingredientium vires sortitum. A quo si lubet, aquosam stillatitii vini substantiam, aliorumq; succorum separabis ad lentissimū ignem, aut non separabis, si voles. Isto oleo tota dorso spina ab occipitio ad imam usque vertebra, partesque paralyticas aut resolutas illines: quas unctas lanâ pingui succidâ, granorum juniperi & aliorum cephalicorum pulvere conspersâ, involves: unde mirandos effectus in omni paralytis & contracturæ genere, nec non omnibus, in lumina, nervorum affectibus sis probaturus.

A L I U D.

Re oleorum de cera, de lateribus compositorum, & ut in Pharmacopœa nostra Dogmaticorum descripta occurrunt, ana ℥.j. ℞. benjoin, styracis calamit. ana ℥.ij. castorei, myrrhæ, ana ℥.ij. euphorbiæ ℥.℞. injiciantur omnia in vas vitreum optimè clausum, & in cella vinaria, aut frigido aliquo loco repositum, ut brevi solvantur gummi, & in balsami naturam oleorum beneficio convertantur. Cui, etsi jam per se insignis ac magnæ virtutis, si olei laurini, arte spagyrica extracti

tracti ℥ iij. pinguedinis ursi, taxi, arte chymica etiam parata, ana ℥ iij. addideris & probè miscueris, præstantissimum & penetrantissimum balsamum consequèris: nec non ad omnes nervorum affectus efficacissimum, ac ad robur partibus unctis maximè conciliandum. Siquidem in olea ista de cera & lateribus composita, quæcunq; simplicia nervis amica ac familiaria sunt, ingrediuntur, & suam virtutem deposuerunt. Docuimus etiam in eadem nostra Pharmacopœa, ejusmodi olea, nec non laurinum & de pinguedinibus, citra olei alieni additionem, elaborare. Quarum formularum exemplo, quivis Medicus, vel tantilium chymicis extractionibus initiatus, sexcenta alia ejusmodi remedia ad illarum imitationem præclarissima, nullo negotio excogitare ac parare possit, ut dilucidè cuivis videre & experiri licet. Si porro iis de cera & lateribus oleis, flores sulphuris adjeceris, non ineptè feceris. In illis enim perinde ac in oleo terebinthinæ dissolvi possunt, modò id fiat in calido aliquo loco. Veruntamen balsamus ingratus hinc odorè sibi compararet, quòd fit, ut hîc flores non addamus: quorum tamen usum si expetis, ad majorem exiccationem, balsamo sulphureo Martini Rulandi, in centuriis ejus descripto, uti possis: quo tam rara & admiranda præstitisse se scriptis affirmat.

*Dogmaticis
mineralia
tantoperè
ipsis in visa,
extremum
sunt refu-
gium.*

Hic igitur tam internorum, quàm exter-
norum præsidiorum chymicorum omnibus
curationum indicationibus, quæ hujusmodi
morbis congruunt, tanquam ex picta tabella,
oculis subjecta habetis ornamenta & gazas,
quæ, tum ex vegetabilium familia, tum ani-
malium deprompta sunt, rejectis in alium ad
calcem hujus scripti locum, metallicis: ut
quæ & præstantiora aliis omnibus *καὶ ἐπερ-
τα*, admirandisq; effectis, magis prædita sint:
ubi etiam Dogmaticorum methodum sequi-
mur, qui ut plurimum præmissis imbecillio-
ribus remediis, frustra; tentatis ex vegeta-
bilibus & animalibus, ad metallica tandem
confugiunt, dum ægros suos ad thermas aut
minerales aquas, tanquam ad tutiora subsidia,
relegant: quas tamen boni illi viri, sui imme-
mores, alibi damnant & respuunt: quiq; (ut
nonnulli alii, qui veteri senectæ & crassæ suæ
ignorantiæ immori malunt, quàm turpiter,
ut putant, à sententia dimoveri se patiantur)
parum norunt, quàm sibi sic contradicendo
cæcitatæ & ignorantæ, nec non in erroribus
suis pervicaciæ ac obstinationis reos se faciât,
ignorantes arte naturam, ad cujus imitatio-
nem, ejus fundamento, ars superextruit, posse
etiam in his remediorum generibus supera-
ri, & de præstantia arti cedere. Quod & in a-
liis rebus omnibus videre licet, quæ aut me-
dica-

dicamenti, aut nutrimenti usum præstant, ubi natura, sive rhab. sive colocynthidem aut alia purgantia, sive frumentum & racemos in alimen-
 tum producat, requirit tamen artem, quæ naturalia ista in usum hominis perficiat, & consentanea ejus naturæ, ac magis vel ad me-
 dicandum, vel ad alendum congrua reddat & aptiora: quod vel cæcis ipsis perspectissi-
 mum est ubique ex infusionibus medicamen-
 torum, ex panificio & vini elaboratione, quæ egregiæ utique & excellentissimæ sunt artis præparaciones, citra quas crudiores illi cibi, & medicamenta assumpta, vitæ humanæ longè essent nocentiora, quàm utiliora, & altiore radice ac occultis seminariis carentia, vulgaria quidem & communia remedia, quæ natura sponte sua fert, fortè usui esse possint, citraque ullum exquisitius artificium. Quæ si nihil proficiant, æquum est ad fortiora & validiora confugere: ut sic ad debellandas grues Pygmæorum aut stilponum robur satis esse possit, ne dum ad mures aut formicas longè imbecilliores expurgandas: ad hydram verò, leonem, aut aprum Ætolicum subigendum, fortiùs longè robur opponendum sit. Hujusmodi sunt hi morbi, Epilepsia, lepræ, apoplexiæ, lues Hispanica, & id genus alii, quos hîc tractamus: quorum immanis ac indomita ferocia non nisi Herculeâ

*Ars Natura
 dona ad u-
 sum homi-
 num reddit
 idonea.*

*Medicamē-
ta externa.*

clavâ devinci ac opprimi potest. Idcirco aptè
summus ille Dictator Hippocrates & ad rem
dicebat, extremis morbis extrema esse adhi-
benda remedia. Inter autē extrema ejusmodi
remedia, hoc est, valentissima & fortissima,
supremum occupant locum, quæ metallica
esse diximus, de quibus nunc nobis restat di-
cendi opportunitas.

CAPUT XXVIII.

*De salium quorundam ex Mineralium fa-
milias desumptorum, affectibusq; prædictis spe-
cificorum anatomia interna & vitali,
virtute & præstan-
tia.*

TALIA esse metallica præsidia vel ipsi
Dogmatici satis superq; compertum ha-
bent, ac fateri coguntur: cū (ut suprà mo-
nuimus) in quibusvis deploratissimis mor-
bis, ubi silent vulgaria remedia, ad thermas &
minerales aquas, metallicis spiritibus gravi-
das, confugiunt, ex quibus varios ac admiran-
dos effectus experiuntur, ut quotidianus te-
statur earum usus, omni rationum pondere
ac argumentorum cumulo superior.

*Salium effi-
cacia.*

Inter autem metallicas substantias, (quæ
trium sunt generum) eæ quæ ad naturam salis
referuntur, quæq; magis de simplicitate ele-
men-

mentari participant, vi & efficacia agendi majore pollent. Fusio-rem autem de hujus principii vitalis natura, donis, proprietatibus, officiis ac præstantia tractationem in librum nostrum de recondita rerum natura, artisq; mysteriis, tanquam in suum locū, differimus: rati satis esse, hīc in præsentia admonere, quā graviter ex Dogmaticis nonnulli hallucinentur & peccent, qui salis cranii humani incinerationem ac extenuationem, in epilepsiæ curatione damnant, nec non aliorum salium ex variis rebus extractorum, ad emundandum, expurgandum, ac omnis generis impuritates corporis nostri, quæ omnium morborū, quibus oppugnamur, seminaria figunt, eluendum, usum respuunt ac explodunt: ex quibus (si natura eas sordes, bilis nitrosulphureæ beneficio, in jejuno intestino excreticem facultatem vellicantis, ac ad expulsionem irritantis, non deturbaverit) varia morborum genera oriuntur. Est autem fel ex salium naturalium genere detergētium, quemadmodum & urinæ alii excretionum generi inservientes, ut alibi docuimus.

Salium propriet.

In hoc porrò magis hallucinantur, quòd *Calcinatione salium* sales ab incinerationibus & extractionibus, *humidum* humido suo primigenio ac vitali principio *eorum primigenium* prorsus spoliari autument. Quo satis indicant, *non absumi.* quā exiguam, aut nullam etiam prorsus a-

natomiæ vitalis & internæ rerum naturalium cognitionem habeant, etsi ubique vitales rerum spiritus, & admirandas eorum virtutes ac effectus, citra tamen judicium, animadvertant: satis enim quotidiana, ad erudiendos illos, esset ex odoribus, saporibus & coloribus rerum petita experientia, ni prorsus aut stupore nativo, aut spontaneâ malignitate cæcutire vellent. In illis enim potentibus qualitatibus, quæ aliunde, quàm ex salibus, ac præcipuè metallicis, non emergunt, satis superque interna elucescit ac viva anatomia. Quod exempli gratia, patet in sale zuccharino, quod ex plumbo vitæ aciditatis vitrioli, vegetabilium omnium principis, aut etiam (quod satius est dicere) veri illius nectaris essentiâ cœlesti acidulâ, elicitur: siquidem viribus menstruorum illorum totum propemodum plumbum in salem redigitur, qui vel communi etiam aqua, instar vulgarium salium, dilui ac solvi potest, tractarique filtris ac coagulationibus, aliorum instar. Ex quo ad siccitatem redacto, spiritus educi arte possunt, qui in aquam vitæ fragrantissimam, & summè admirandam resolvuntur, quæ flammam non segniùs, quàm vera & subtilissima vini essentia concipiat, sulphure proprio ac tincturâ, sanguinis instar rubicundissimâ, ei supernatante.

*Vitales verū
qualitates
unde profi-
ciscantur.*

*Anatomia
interna Sa-
turni.*

tante. Unde verus Philosophus ex triade per unionem copulata unitatem colligit: quod verum est auti dissolvens, ut jam alibi descripsimus.

Atque ex hac potissimum scaturigine, veri *Universalis* Medici Hermetici universalis sua ac suprema *Hermetico-* remedia in epilepsias, vertigines, apoplexias, *rum remedia.* quas hic tractamus, nec non in elephantias, cyncros, & id genus gravissimos ac invictos morbos expiscari debent, ut humano generi feliciter consulant.

Quod ad corallum attinet, qui arbusculus est metallicus, ex saxis marinis exurgens, vitamque à spiritu salis vegetantis possidens, ut qui etiam totus naturam salinam præ se fert, cum totum penè ejus corpus in salem redigi possit, mediantibus illis dissolventibus, quæ supra attigimus, quibus evaporatis, & exiccata coralli substantia salina, ex eo pariter aqua vitæ ardentissima educitur, quæ, instar quoque essentiae vini, flammam concipit, cum rubra, sanguinis instar, tinctura, quæ circulationis aut rectificationis beneficio aquæ innatat: quæ quidem aqua & tinctura, si probè inter se uniantur, jam tum antidotum præbent *Antidotus* adversus epilepsias & apoplexias præstantis- *ante epilept.* simam, si aliquot ejus guttæ ex aqua aut li- *et antapoplecticæ.* quore congruo assumantur. Quod tamen

artificium, si eodē modo persequamur, quæ observavimus in menstruo Saturni describendo, aut Lunaria minore, aut opere vegetabili Raymundi Lullii, quas operationes in tractatu nostro de priscorum Philosophorum medicinæ materia, &c. descripsimus: certissimum ac supremum dissolvens educemus, quod aurum in veram quintam essentiam (quod veris omnibus Philosophis factu facillimum est) sit redacturum.

Margaritæ.

Similis aqua vitæ ex perlis & unionibus ex eodem, cum corallis, fonte productis, extrahi etiam potest. Reperiuntur enim perle in conchis marinis, variis coloribus inargentatis. Quos quidem varios colores à salis spiritibus proficisci exemplo docuimus, in nostro tractatu de priscorum Philosophorum medicinæ materia proposito, cū de sale petre loqueremur, cujus spirituum penetratione totum alembici corpus variegatur ac tingitur, colorem opalæ, hoc est, omnigenæ picturæ, referens.

Cordialia.

Et si autem vel solæ ipsæ aquæ vitæ aut essentia perlarum aut corallorum, per se satis & ex sese inter præstantissimas antidotos commirè recreantes ac refocillantes censeantur: si tamen ulterius procedatur, dissolvens inde solare & lunare admirandæ & incomparabilis virtutis, adversus epilepsias ac desperatos

*Vera Solis &
Luna menstrua.*

ratos omnis generis affectus, extrahetur ac elaborabitur: ut nemo non sani iudicii tantam medicamenti vim & efficaciam ubique testetur, nec nisi obliqua ac perversa raptus mente fateri erubescat.

Si quis autem de operationum longitudi- *Occupatio,*
ne ac diuturnitate, nec non caritate tam laboriosi medicamenti conqueratur: sciat ille, magnis potentibus ac divitibus solis etiam esse dicatum, & à nobis in illorum usum proponi, qui nullis parcunt sumptibus, ut huiusmodi arcanis vitæ suæ conservandæ consulant, & tam gravibus ac horrendis malis sese expediant. Præterea in hunc finem etiam hæc à nobis exponuntur, ut pateat oculis, quàm admirandas vires, proprietates & effectus vitales conclusos in se, sales vel metallici habeant, & quàm solerti ac sagaci artificio in aquas vitæ, præter multorum etiam magnorum Medicorum & Philosophorum, qui sibi omnium rerum scientiam arrogant, opinionem ac fidem, transeant ac resolvantur.

Ex rubinis, smaragdis & hyacinthis cum *Tinctura*
floribus kibric, ex arte ter calcinatis igne re- *gemmarum*
verberii, ut artis est, tandem cum salis spiritu *affectibus*
vitriolato eliciuntur essentia seu tincturæ, ad *prædictis*
prædictos morbos profligandos, perutiles. *specificis.*
Smaragdorum & rubinorum essentia cum aqua lilii convall. exhibentur ad epilepsiam &

vertigines; at hyacynthorum tinctura cum aqua calendulae exhibita, paralyfi & contracturae summum est remedium, si post generales evacuationes, per quindecim dies continuos usurpetur, harum tincturarum doses sunt iiij. v. aut vj. guttulæ, vel cum proprio menstruo conjunctæ exhiberi possunt usque ad unum cochlear cum vino, aut aliquo alio liquore convenienti.

CAPUT XXIX.

De Spagyrica salis marini analysi, admirandaque ejus, tum in vegetabilia ac metallica quaedam Natura individua, tum in corpus humanum agendi potestate.

AT opus est, ut salium nostrorum tractationem persequamur, ac miros etiam salis marini effectus expiscemur, quo quotidie omnia cibariorum genera condiuntur, nec illo, ad vitam humanam tam necessario, quicquam carere potest.

Si à salis marini dulcibus crystallis exordiamur, qui ex materia tam acri ac salsa extrahuntur, non dubium est, quin ignaris hominibus, rem istam supra hominis industriam esse arguentibus, risum moveamus, quod quidem si ad amussim legum & normarum Philosopho-

loſophiæ illorum rem iſtam revocemus, utiq;
 ridiculum planè futurum eſt: non autem ſi ad
 incudem veritatis, genuinis ac legitimis Phi-
 loſophis probè cognitam, & quibus ſolis hæc
 ſcribimus, referamus. Viſum eſt autem hoc *Quibus hæc*
 tam ſuſpiciendum arcanum in gratiam illo- *ſcribantur.*
 rum enucleare, ea lege tamen, ut ſolis artis fi-
 liis, terminorum ejus peritis, ac veræ Philoſo-
 phiæ fonte prolutis, non ignaris & ſtupidis
 hominibus, imò etiam maledictis ac convitiis
 tantam artem proſcindentibus ac indignè la-
 cerantibus, in cognitionem veniat. Æquum
 eſt enim, detrectatores ejuſmodi in ſua inſci-
 tia ac cæcitate permanere, ſuesq; ac porcos ab
 unionibus iſtis proculcandis arcere, ne dum
 admittere.

Solvatur igitur ſal marinus, ſiltretur, & coa- Preparatio.
 guletur ex arte, cum proprio & naturali men-
 ſtruo, idq; toties, dum ſummam purificationem
 ac claritatē acquirat. Huius ſic emundati & cla-
 rificati ſalis lb. vj. adjice diſſolventis vitriolati &
 melliflui ex vegetabili, & animali parati, quod
 ſufficit ad majorem fermentationem ac corrobo-
 rationem, ut facta digeſtione conveniente, quam
 præiſſe oportet, uſum vehiculi præbeat, ad com-
 modius ſpiritus aqueos, ſulphureos ac vitriolatos,
 dulces, acidosq; qui firmiſſimè ſali illi reconditi
 inherēt, extrahendos. Quod in pixide Wal-
 lemburgica, vel quavis alia, qua ignē ſuſtineat,
 quales

quales ſunt retortæ Bellovacenſes, ex quibus Lu-
tetia aqua fortes exprimuntur, præſtandum eſt.

In hoc verſatur rei cardo, ut gradatim ignis
admoveatur: in quam rem ſedulò artiſci & in
huiusmodi opere exercitato incumbendum eſt.
Nec non & fornax reverberatoria Athanoris re-
quiritur, in qua opus ex norma & meſura diri-
gatur. Oportet enim vas incandeſcat purpureo,
non claro colore, ne videlicet ſal fluat: cuius flu-
xus ſpiritus retineat, ne copioſius & opportune, ut
deceat, extillent. In eo autem adæquato igne cor-
nutam aut retortam immorari neceſſe eſt ad octo
dies, quo tempore ſemper recipienti invigilandū
erit, quod uſq; adeò, & ſpiſſum & capax firmiſſi-
mòq; luto obvolutū eſſe oportet, ne quid uſquam
expiret: quod & turbidum & ſpiritus vaporos-
is ac albis oppletum animadvertetur, in quibus

Primum ens virtus & primum ens metallorum reſolutum eſt
metallorum. in aquam acidiffimam. Poſt ſpiritus exhauſtos,
tandem ad collum & ſummitatē recipientis, ſub
finem deſtillationis ſublimabitur, aut attolletur
terra, quæ foliata dicitur, inſtar nivis albiſſima,
quæ ei collo adhærebit, qui mercurius aut ſul-
phur Philoſophorum nuncupatur, quam utram-
que appellationem meritò & jure ſuo obtinet.

Terra fo-
liata.

His itaq; peractis & refrigeratis omnibus va-
ſculis, ut probè omnia conquieſcant, loricis ſuis
vaſa erunt exuenda, conjunctaq; per agitatio-
nem utraq; eſſentia ſalina ac ſpiritualis ſeu li-
quida,

quidam, in alembicum effundentur vitreum, ex qua tria principia summè spiritualia, simplicissima ac efficacissima seu maximè penetrantia, quæ in ea continentur, separanda erunt, ut seorsim singula seponantur, ut mox dicetur, quæq; deinceps in unum corpus uniantur, quod verè homogeneous est, ac nihil heterogenei retinens, simplicissimum ac penetrantissimum efficacissimumq; futurum est.

Alembicus autem & Recipiens firmissimè loricata in Balneo vaporoso collocentur, suo quodq; loco ac lentissimo calore insipidum phlegma, aquæ tantum inutilis saporem referens, separetur. Quo separato ad justam satis quantitatem, idq; Crystalli
dulces salis. lentissimo igne, ut dictum, alembicus frigori exponatur, ubi pellucidissimi lapilli crystallini, gustuq; dulces formabuntur: quibus semotis ac seorsim sepositis, redditoq; denuò Balneo dulci alembico, ut rursus ad lentum calorè insipidum phlegma sejungatur, si rursus alembicus frigori exponatur, concrecent iterum glaciales globuli, iidemq; perdulces. Quæ quidem operatio toties repetenda est, dum nulli amplius lapilli emergant, & quicquid residui extillabit, non amplius phlegma insipidum, sed aciditatis vitriolæ, quæ mordicationem summam lingue inferat, instar acerrimi spiritus vitrioli, gustum inducat. Tunc verò ab operatione desistendum, & in fundo alembici querendum verum salis oleum vitriolatum

latum acidumq³, à quo omne insipidum phlegma
& inutile extractum fuerit. ChrySTALLINI vero la-
pilli, etsi sapore dulces deprehendantur, admi-
randa tamen sunt virtutis, ut qui soli seorsim vel

Menstruum cum oleo suo ad idoneam quantitatem permixti,
Solis. sint verum Solis terrestris menstruum ac dissol-

simile.

vens, ejus proprietates ac virtutes vitales vege-
tantesq³, locupletans ac exacuens, quemadmo-
dum cœlestis Sol in Arietis signo domicilium
figens, ubi Marti sedes gratissima est, exultat,
& præpotentes vires, in rerum mundanarum
renascentia exerit, spiritus rerum in penetra-
libus terræ veluti sopitos calore suo virtuteq³
excitans, ut ad superficiem terræ attollantur,
& individua sua, sensim radicibus corporeis,
corticibus & caudicibus, illius viribus assump-
tis, virore, floribus, verno tempore tandem
ornata procreent. Quos quidem Solis cœle-
stis effectus, balsamicus terræ liquor, qualem
ex salibus erui diximus, quodammodò imita-
ri potest. Siquidem nihil natura progenuit,
quod idem ars imitatione non effingat, & quæ
potest Sol cœlestis naturali proprietate præ-
stare, eadem & Sol artificialis, chymica indu-
stria paratus, & ex rebus terrenis assumptus,
exerere quodammodò valeat. Quod enim est
inferius, idem est ac quod superius. Liquor
igitur iste balsamicus, ex sale eductus, hoc ipsum
potest, si ad debitam quantitatem aquæ aut pas-
sivi

sivi liquoris, qui ubiq; copiosus occurrit, com-
misceatur. Ista enim sic diluuntur ac contempe-
 rantur inter se idoneè mixta, ut hac mixtione, ro-
 se, violæ, aliæve flores, vel emarcidi ac sicci, quiq;
 omni odore vitaliq; virtute, vel longo antè tem-
 pore exuti fuerint, persusi, ac imbuti, pristinum
 virorem & vitales alias dotes recipiant, ac in co-
 lorem genuinum, ac magis etiam floridum, quo
 vel dissolvens ipsum etiã tingetur, redintegren-
 tur, ut nec Majus, ex naturali & verno Sole,
 tot tamq; elegantium florum sit feracior, quàm
 hyems ex artificiali nostro Sole, ad radices her-
 barum effuso, fœcunda eniteat.

Hoc igitur modo, qui suprà dictus est, si dul-
 cedo illa crystallina salis, cum oleo aut acidita-
 te vitriolica propria, debita proportionè conjun-
 gatur, Solq; in eo philosophice solutus, & in
 quintam ibi essentiam redactus, omni sanguine
 rubicundiorè (quem colorem ex coctione aut
 digestionè proprioq; calore sibi comparat) adji-
 ciatur; Hinc universalis medicina nascetur ad-
 mirandæ virtutis, quæ vel lepram ipsam tum
 universalem, tum particularem totius corporis,
 Epilepsias, & id genus indomitos affectus, unius
 aut alterius tantum grani dosi, expugnare va-
 leat.

Accepimus à docto quodā Medico, Fran-
 cisco Reutzio, Pomerano, elegantiarum ista-
 rum chymicarum perquàm studioso, arcano-
 rumq;

Rosa, vio-
 le, &c. e-
 marcidi aut
 vivificatio
 artificialis.

Res Majus est quoniam in hys est Antidotum Paris
 Anno 1604 in m. alij recte nominem in carit.

rumq; naturæ indagatore solertissimo, dicente, quodd Joannes Montanus Strigius, antiquus & magni nominis Medicus, ac singularis raræque in utraque medicina eruditionis (quem in magno pretio habebat, cujusq; in Catalogo primorū Hermeticorum alibi meminimus) cum salis dulcibus istis crySTALLIS, statim ubi variis solutionibus & coagulationibus concrevisset, oleum ex illis rubicundissimum resolveret, quod in proprio vase, Solem in liquorem reduceret, unde præstantissima medicina oriretur, coctione omnium colorum discrimina experta; cujus ad granum unum aut alterum pro dosi admiranda auxilia adversus superiores morbos præberentur.

Multi vulgares Medici, qui externam tantum rerum anatomiam rimantur, nec interiora illorum viscera penitiùs introspiciunt, quiq; bona ex parte, de rebus ex linguæ & palati gustu judicant, atq; ex eo qualitates suas derivant, sibi nequaquam persuadeant, in sale usque adeò sapore acri & salso, hinc quidem tantam inesse dulcedinem, totq; & tam suspiciendis effectis præditam: illinc verò liquorem educi vitriolicum, eumq; acerrimū, qui tam variis etiam, & potentibus effectis, rerum videlicet omnium solutionibus & coagulationibus elaborandis congruat, prout abundè

abundè in tractatulo nostro de signaturis rerum internis docuimus: quod hîc repetere supervacaneum est, nisi ut seriò mentibus nostris inculcetur, in hoc vitali principio rerum, quarum mare locuples & sæcunda est minera, immensum arcanorum & mirabilium virtutum pelagus delitescere.

CAPUT XXX.

*De interna Vitrioli signatura, variisq; ejus
ad varia morborum genera proprietatibus.*

Apræfidiis illis, quæ Hermetici ex sale cōmani eruunt, progrediendum est nobis ad ea, quæ ex vitriolo privatim extrahuntur: quod quidem genus est salis, inter alia naturalia, non infimè corporeum, ut constare potest ex eo, quod nobis semper Martis & Veneris, hoc est, ferri & cupri speciem videntem exhibeat, quæ vel omnium chymicorum minimus novit ex vitriolo extrahere, nec non per vitriolum ipsum intra paucas horas Martem in Venerem convertere. Unde Poë-
Sympathia Martis & Veneris à Poëtis descripta.
 tæ Philosophi ansam arripuerunt, de amoribus Martis & Veneris dicendi ac scribendi, quorum proles Cupido, Deus amorum (hoc est, magnus ille consensus & sympathia, studiumq; res omnes inter se colligans, ac sum-
 Z mo

mo effectū devinciens) esse fingitur, genuinusq; Veneris filius, quam fingunt ex spuma maris enatam, unde ab iisdem Poëtis ἀφροδίτη & ἀφροδίτη dicta sit, eamq; omnium generationum, totiusq; naturæ parentem eleganter ac verè dixerunt, si internum illorum sensum capiamus. Sic enim figmentis arcana sua mystica involvunt & obtegunt, ut solis sublimibus ingeniis, non idiotis pateant. Sed mysteriorum istorum, aliorumq; arcanorum accuratorem inquisitionē, in libro nostro de recondita rerum natura persequemur, contenti hoc tantum in præsentia addere: vitriolum extrinsecus viride, interiorem tamen rubedinem continere; ac præ omnibus aliis salibus, acetum terrestre possidere, quod omnium rerum terrestrium fermentationem, cum aqua mixtum (quale fermentum farinæ aqua dilutæ exhibet) inducat. Ejusmodi enim putrefactione & maceratione utriusq; inter se juncti elementi, acetum istud naturæ intrinsecus spiritu suo fermentante, attollit & excitat partem illam naturæ, unde transmutationes, productiones consuetæ & individua quæq; procreantur. Ac primo loco ex ejusmodi fermentatione omnis mineralis substantia ortum habet, ex cujus spiritibus tinguntur postea vegetabilia, quorū essentia animalia deinceps nascuntur & foveantur, ut alibi diximus, et si obscurius.

*Signatura
vitrioli.*

*Fermentatio
natura.*

*Vegetabilium
tincturarum origo.*

scurius. Hujus enim rei lucem clariorem in librum illum nostrum de Recondita rerum natura differimus, ex qua studiosus lector magnum fructum ac voluptatem sit reportaturus.

De vitriolo autem quid sentiat Galen. libro suo de simplicibus, & quid de ejus transmutatoria virtute scribat, licebit ex ipso Galeno audire, quum refert: se ex mineris Cypri, terreum quandam carbonem, Misy vocatum, attulisse, quem in angulo quodam musei repositum, successu temporis, in sory conversum fuisse, deinceps in chalcitidem, hoc est, vitriolum, ac tandem in chalcanthum, quod idem est ac venus seu cuprum.

Gal. sententia de vitriolo.

Multa autem habentur vitriolorum genera. Quod ex Anglia & inferiore Germania advehitur, carulei coloris, non usquequaq; laudabile est. Ungaricum vero inter præstantiora ac meliora habetur. Ut autem bonitatis fiat periculum, admoveatur aut affricetur cultro: si suo tactu, cultrum rubro colore, hoc est, cupreo inficiat, laudatissimum ac optimum habetur. Constat enim in occultis suis visceribus Venerem inclusam continere, cujus contactum Mars statim amplectitur, usq; adeo magna est inter utrumq; metallum sympathia ac consensus. Inter optima Romanum quoq; vitriolum censetur, si syncerum, nec adulteratum ad nos afferretur. Quod enim advehitur, vitriolica sua

Vitrioli multa species.

Examen vitrioli.

ochra, quæ semen auri in se conclusum habet, sæpenumerò spoliatum est. Alioqui syncerum magno pretio venditur, ut quod non nisi coronato pondo proftet. Sed omnium præstantissimum est Cyprium saphyrini coloris, quæ lunaris est tinctura in internis Lunæ partibus. Quæ quidem Luna perfectionem Solis, seu auri, cominùs æmulatur, quo fit, ut ejusmodi vitriolum majorem cum auro consensum ac societatem habeat. Hinc fit, ut etiam veri Philosophi ex Cyprio vitriolo, saphyrini coloris, menstruum aut dissolvens utriusq; Luminaris majoris, hoc est, auri & argenti norint extrahere: quod ex aliis vitrioli generibus, citra additionem, fieri nequit. Cyprium enim vitriolum magnam Solis quantitatem in se continet, quod ejus, supra alia, pretium auget, ut non nisi tribus aut quatuor aureis nummis singulæ libræ divendantur.

*Ex vitriolo
remedia.*

Ex vitriolo autem multa variaq; eaq; egregia remedia proliciuntur. Cùm enim naturæ metallicæ prima materia, & tanquam Ens primum habeatur & sit, non dubium est, quin ejus spiritus, nondum mole corporis solida crassaq; metall. obruti, sed corporei adhuc spiritus, aut corporis spiritualis naturam retinentes, viva activaq; efficacia ac qualitate, hoc est, immensa ac inexplicabili virtute (ut qui à simplicitate & puritate elementari minera-

neraliq; minùs recedant) præditi ac instructi
 sint: utpote in quo vitriolo omnes omnium *Vitriolum*
 metallorum spiritus, vires ac proprietates po- *est sedes &*
 tentiâ, tanquam in sua origine, delitescant & *habitacu-*
 contineantur: ac inprimis vitriolati seu vene- *lū omnium*
 rei spiritus, ut & Martiales, Lunares, Solares- *spirituum*
 que: qui cum eo tanto consensu ac congruen- *metallico-*
 tia junguntur, ut in ipsum vel magna etiam *rum.*
 copia, sese transfundant, & ab eo eliciantur.
 Unde fit, ut non tantum quia vitriolo extra- *Bona & pro-*
 huntur spiritus, solius cerebri affectibus tan- *prietates*
 quam Lunares conducant: sed cordis etiam, *spirituum*
 renum, partiumq; generationi dicatarū, mar- *vitrioli.*
 tialibus quoq; ac venereis morbis, tanquam
 venerei ac martiales opitulentur, ac remediū
 adferant. Sed hanc astronomicam ac chymi-
 cam sympathiam, alibi, in nostro de Recondi-
 ta rerum natura libro, fusiùs, juvante Deo, su-
 mus explicaturi: hinc satis sit, eam tantum obi-
 ter delibasse: ut quantis virtutibus vitriolum
 polleat, & quàm variis usibus sit aptum ac i-
 doneum, non minùs quàm aquæ metallicæ
 vitriolatæ, ad quas invicti morbi ac deplorati
 ablegantur, elucescat.

Si autem quæritur ratio, cur ejusmodi vi- *Causa ista-*
 triolum, aut quæ ab eo educuntur remedia, *rum specifi-*
 quatenus Lunarem, Martialem ac vitriolicam *carum vi-*
 naturam possident, propria ac specifica sint *trioli virtu-*
 cerebri ac renum ægritudinibus? responde- *tum.*
 Z 3 bimus,

bimus, perinde rem in illis se habere, ac in salvia, betonica, quæ cerebro congruunt: in floribus buglossi, borraginis, aliisq; qui cordiales habentur: in eupatorio, quod jecori dicatum est à natura, & scolopendrio aut ceterach spleni ejusq; affectibus destinato, infinitisq; aliis simplicibus, quorum occultæ sunt adhuc virtutes, ut quæ ex qualitatibus elementaribus, calidis aut frigidis non pendeant, sed sola experientia nitantur.

Sed cum hoc silere sit potius, quam respondere, dilucidiores rationes annectemus, quibus demonstretur, quàm verum, proprium ac genuinum, specificumq; epilepsiarum ac apoplexiarum remedium sit, spiritus ex vitriolo abstractus, singulari sua proprietate id genus morbis facile reluctans ac abigens.

Summa spiritus vitrioli subtilitas.

Ac primo quidem loco, hoc ex ejus summa subtilitate, ac, ut ita loquar, spiritualitate proficisci certum est, cujus prompta virtus uno momento fertur in cerebrum ac in cor, quæ in hoc morbo præcipuè laborant & premuntur. Ut enim videmus eum, qui deliquium animi patitur, & syncope prostermitur, facile vini spiritu aut aqua vitæ ori infusa, vel labiis ac naribus admota, nec non aceti odore vitriolicæ naturæ, quodd statim cor feriant, longè magis recreari, ac promptius erigi, quàm si quavis gelatina, aut delicatissimo, ac maximæ nutri-

nutritionis restaurante, ac consummato cibe-
tur: quodd hæc spiritali virtute careant pene-
tante, & spiritibus nostris, solis vitæ nostræ
authoribus, analogæ ac communicabili: quæ
vini & aceti spiritui usq; aded subtilis & pene-
trans inhæret, ut vel solo odore suo vitrioli-
co, consopitos etiam spiritus nostros ac sen-
sus excitet & redintegret.

Hinc inferre licet, quanta sit, ut ita loquar,
spiritalitas ac subtilitas, virtusq; attenuans,
peretrans, & instaurans, spiritus vitrioli, qui
ita insigniter, prompteq; cerebrum ferit, ut
solo ejus odoratu sternutatio confestim ex-
citetur.

Præter ejusmodi tenuitatem ac spiritali-
tatem essentia, qua sese facile cum malignis,
melancholicis ac vitriolatis vaporibus miscet,
quibus jam antea præcipuas horum morbo-
rum causas arrogavimus, varios alios effectus
exerit spiritus iste vitriolicus, ut abundè ac a-
pertè demonstravimus alibi: utpote qui, cum *De sign. ve-*
sit magnum ac validum coagulans, facile fu- *rum intern.*
mos, vapores & spirituosos halitus, ac mali- *Facultas co-*
gnos, qui ex inferioribus partibus ad superio- *agulativa*
res feruntur, coagulare potest, virtute ista, qua *spiritus vi-*
præditus est, coagulandi: ut sic eorum effe- *trioli.*
ctus, ac fructus, quos in summa sua exaltatio-
ne producant, interpellentur.

Satis superq; alibi demonstravimus, quod

fit inter omnium rerum spiritus, cum materia sua corporea ac terrestri concretos coagulatósve, ac eos, qui hujusmodi vinculis corporeis, vel naturæ beneficio, vel artis industria soluti sunt, discrimen, ut ista hîc repetere non sit opus.

Veruntamen si causa efficiens horum morborum crassa, materialis ac obstruens fuerit, *Ejusdem vis dissolvendi.* (ut propè omnes Dogmatici sentiunt) hi idem spiritus contrarias partes sustinet, ut scilicet crassa illa dissolvat, extenuet, ac liquifaciat, ut sic quoq; naturam adjuvet, quo facilius ea extrudat ac dissipet.

Addam tamen & aliam rationem, ea conditione ac lege, ne censores mei, quos spiriticos prorsus habeo, non verè Dogmaticos aut Hippocratis asseclas (ex quorum numero me esse profiteor) effuso gutture rideant, & hiant gutture cachinnos suos in me protervè exhalent & eructent: ea nempe est magnetica *Vis quedam magnetica in vitriolo latet ad Epilepsiam.* quædam virtus, in acido spiritu delitescens metallico, qui ad energiam aut activitatem simplicitatemq; elementaris naturæ propius accedens, sua ea virtute magnetica, vim habet attrahendi, domandi, evincendique acidos illos melancholicos ac vitriolicos animalis spiritus, quos supra horum morborum diximus esse authores ac artifices. Nec absurdum fuerit refricare, hanc esse rationem, qua
magis

magnus ille Dictator Hippocrates scripserit loco jam citato: *Melancholici comitiales facile sunt, & comitiales melancholici*, eò quòd magna sit causarum analogia & consensus utriusque morbi, melancholici nempe & comitialis. Quin & in hunc finem satis dilucidè alibi de-
De sign. rer. inter.
 monstravi, veræ melancholiæ atræ qualitates ascriptas longè melius convenire, si vitriolici humoris appellatione insigniantur, ut suis rationibus omnia comprobavimus.

Magnetica autem illa virtus, quam appello, longius diffunditur, quàm quæ in Magnete
Talis magnetica vis in aliis quibusdam natura indiduis quoque cernitur.
 vulgari & ferro attractio est. Hac attrahente virtute, Arsenicum summum venenum, multis è corpore attrahendis venenis idonea aptaque; fit medicina: aut præparatum ab eo oleum, si extrinsecus etiam inducatur, summo usui ac præsentissimo remedio est, curandis nempe cancris, & arsenicalibus ulceribus omnibus. Hujusce dicti etiam nostri apertè veritatē indicant, serpentum axungia adversus suos morsus, oleum Scorpionis adversus suos ictus, & mel contra apum infixos aculeos, ac sexcenta alia id genus exempla arguunt ac confirmant. Sed fusio rem harum rerum tractationem, in librum nostrum de Recondita rerum natura rejicimus, ubi non vulgaria & trivialia quæque centies repetita, ab irrisoribus & censoribus audientur: qualia solent in suis
 Z 5 scri-

scriptis ejusmodi homines rapsodica confarcinare: sed seria & gravia quæq; , quæ modestis & candidis ingeniis , pacatisq; animis , admirationi , pro rei argumento futura sunt.

At singulares dotes, quas quidã ex Medicinæ spagyricæ coriphæis vitriolo arrogat , audiamus: nec non varias ejus præparationes ac exquisita remedia, quæ ex illo eruit, & eruenda docet, videamus: quæ ad varias curationũ indicationes, nec non ad profligationem non tantũ morborum istorum quatuor, de quibus agimus, at aliorum etiam gravissimorum deploratorumque, quibus humanum corpus prosternitur, restitutionem respiciunt: ita ut in uno hoc metallico individuo appositè ac exquisitè apparato, & in internas vitalesque partes omnes dextrè dissecto, integram Pharmacopœi officinam comperire liceat.

Omnis generis remedia ex vitriolo educuntur.

Sive enim præparandi sint omnibus modis humores, sive quæ crassa & tartarea sunt, attenuanda sint, tenuia incrassanda, impura expurganda, supervacanea per urinas, sudores, alvi excretionẽ, vomitum, vacuanda, sive obstructa, penetranda ac reseranda sint, sive fuerit omnibus modis naturalis calor instaurandus; in hoc eodem vitriolo auxilia rimari liceat: quin & idem ipsum verum omnis generis doloribus sedandis opportunum anodynumprehenditur, omniumq; venenorum ac
exi-

exitialium humorum alexipharmacum, nec non omnium inflammationum, ardorumq; febrilium extingtor ac moderator fit. De eo ipso hæc sunt verba Paracelsi, tom. 2. pag. 72. *Vitriolum* (inquit) in se continet laxativum summum, quod omnes corporis partes penetrat, easq; mundificat: Secundo continet constrictivum: Tertiò si ipsius frondes præparentur, tunc in caduco est arcanum: Quarto si flores ipsius separentur, tum summum est penetrativum: Deniq; si fructus decerpantur, summum caloris nativi instaurativum fuerit. *Vitriolum* enim habet vim renovandi & instaurandi, tom. 6. pag. 308.

Et eodem tomo pag. 77. *Vitriolum*, inquit, est purgativum specificum, ad omnes humores præternaturales. Præparatio illius remedii ibidem describitur.

Alibi: *Aër vitrioli*, inquit, aut ex sicca exhalatione, aut decoctione paratus, subtilissimam vitrioli essentiam in se continet, & in cerebro, pulmonibus & ventriculo easdem, quas sal, virtutes perficit: præterea alia arcana in se habet, videlicet ad icterum, abundantiam bilis, dejectam appetentiam, nimiam obesitatem, ad calculum. Item purgat pulmones, curat pleuresin, caducum, arthritidem, spasmum, &c.

Et alibi: *Vitrioli virtutes*, inquit, intra corpus & extra illud apparentes sunt præstantissimæ. Intra corpus curat icterum, calculum, febres, vermes,

mes, caducum, obstructions alvi. Extra corpus curat scabiem fixam, lepram, &c. Sed hæc omnia non nisi preparatum præstat, crudum enim nihil prodest.

Si quis varia remedia, quæ ex eo Paracelsus in omnes febres intermittentes, quartanas, tertianas & quotidianas elicit, videre cupiet, nec non, ut ea cum sale absynthii cōmifcet, consulat tomo 3. pag. 329. ejusque in omnis generis pestes, igneas, aëreas, aqueas & terrestres, usum videat eodem tomo, pag. 82. 84. 85.

Atque quàm aptè phthisi ac verminationi congruat, legat ejusdem tomi pag. 360. & pag. 387.

Quantum adversus omnis generis manias conferat idem vitriolum, legat tom. 4. pag. 91. 100. 104. 109. 110. Quod ipsum, ut sit omnium tartarearum ægritudinum, calculi nempe, arthritidis, & id genus aliarum auxilium, junctum etiam cum sale aut spiritu tartari (unde fit vitrioli magisterium) consulat tomi 5. pag. 226.

*Magister.
vitrioli.*

Ecquid deniq; non amplius præstat vitriolum? En & ex eo ipso præstans elicitur remedium, adversus oculorum dolores & affectus, suffusiones, ungues, maculas, & id genus alia: quorum remediorum formulas ac compositiones.

positiones elegantissimas qui nosse cupier, discat ex tomi 6. pag. 236. 237. 238.

Quæ quidem remedia quàm sint ab anti-^{Vfus vitrioli} quorum formulis ac præparationibus aliena,^{secundum} quibus nec vis, nec anatomia ipsius vitrioli ^{veteres.} intrinseca, externis tantùm coloribus & materiæ elementari affixis, cognita fuit, ex superioribus locis à nobis citatis, satis superque liquebit: nec nõ ex ipsorum veterum usu. Non aliter enim Actuar. lib. 2. method. med. cap. 5. calchanto utebatur, quàm adusto & postea loto in oculorum affectibus. Celsus quoque lib. 5. de re medica cap. 10. non aliter vitriolo utebatur ad sanguinem suppressendũ, quàm crassa ejus in formam topicam materia administrata.

Galenus 9. simpl. postquam calchantum fortè fortuna in calchitim transire conspexisset, ipsumque medicamentum ex Cipro magna copia asportari scripsisset, hæc addidit: Ceterum mirari subit de hoc medicamento, quo pacto vehementissime adstrictioni admixta est caliditas non ignava. Constat ergo (addit) quòd omnium maximè condire servareque carnes humidas potest, nimirum caliditate humiditatem absumens, atque astrictione substantiam contrahens ac constipans.

Eadem scripserunt, cum Galeno, Paulus Ægineta lib. 6. de re medica, & Oribas. med. collect.

collect. lib. 15. ut hinc videre liceat, quàm gravi Coryphæus ille Dogmaticorum admiratione fuerit raptus, dum in vitriolo tantam astringentem, cum tanta caliditate, animadvertet.

Sed quid mirum, cùm ille, cum multis aliis suis sectatoribus, externis tantùm elementis attentus, vivæq; rerum anatomiae ignarus, & interiores medullas parum scrutatus, quantæ fuerint vitrioli virtutes, planè ignoraverit, ejusque administrationem, non magis quàm antimonii (de quo mox dicturi sumus) caluerit?

Vix enim veteres vitrioli usum agnôrunt, quàm in topicum & externum medicamentum applicatione: unde emplastrum concinnarunt, quod ex ejus nomine diacalchantum nuncuparunt, ineptè à Pharmacopœis diacalchiteos nomen insignitum, quibus ignotum est, quod statuit Gal. discrimen inter calchitidem & vitriolum aut calchantum: quod tanquam basis est ipsius emplastri.

Dioscorides ipsum etiam crude, ac citra ullam aliam præparationem præscribit, non tantùm externis morbis inducendum, at intrinsecus etiam ad drachmæ pondus ex melle dilutum, ut eo ascarides enecentur, nec non etiam ad vomitum iis concitandum, qui fungis pasti sunt venenatis.

Doctus

Doctus ac sedulus ejus Interpres Matthi-
 lus oleum etiam ipsum vitrioli potu exhibi-
 tum probat ac commendat, tanquam singu-
 lare calculi & asthmatis remedium, si con-
 gruis aquis mixtum exhibeatur.

At Paracellus verorū Medicorum chymi-
 corum opinionē secutus, isq; , præ aliis omni-
 bus coævis ac æqualibus, in interna rerū me-
 tallicarum anatomia versatus, longiùs progre-
 ditur, ac infinitos hujusdem vitrioli apparatus
 ac remedia docet; idq; trium principiorum se- *Tria vitrio-*
 paratione, mercurii nempe, aut spiritus, à suo *li principia:*
 oleo vel sulphure & sale: quæ vel separatim
 vel in triade conjunctim unitatem cōstituen-
 te administrantur: quorum trium principio-
 rum varios effectus ac diversos usus indicat,
 singula singulis morbis ex natura sua & pro-
 prietate adaptans, salem videlicet & oleum
 crassiora, ad mundificandum, expurgandum,
 vacuandum ac expediendum ventriculum, a-
 liaque nutritioni inservientia viscera, ægritu-
 dinibus tartareis à crassiori materia genitis:
 Spiritum verò morbis astralibus, ut apople-
 xiis, epilepsiis, de quibus nunc agimus, ac-
 commodans ac administrans. Sic enim ille
 tom. 4. pag. 362. 363. *Summum arcanū*, inquit,
pro caduco est in vitriolo, non in oleo, sed volati-
litate, id est, spiritu vitrioli: ideo volatilitas non
est rejicienda, sed cum oleo tertio aut quarto igne
fortis-

fortissimo destillanda, pellicananda aut retortanda. Tum enim oleum acquirit naturam volatilem. Sola namq; volatilia astris imperant.

Nec non alibi dicit: *Quicquid caducum debet curare, oportet ut sit penetrativum, & totum corpus permeet, centrumq; morbi inquirat.* Verum cum oleum ex colchotare destillatum naturam habeat terrestrem, & ultra eam regionem, cui exhibetur, non egrediatur. Hinc eo minus cura caduci ab eo perficitur.

In eo igitur spiritu solo vitrioli, ad epilepsias curandas, eliciendo, magna cautione & industria opus est, cui appendices congruæ, ac domando tanto malo specificæ adjiciantur.

Idem Paracellus antiquorum methodo, in solo vitrioli phlegmate destillatione ad siccitatem usque proliciendo, posita non contentus, ulterius progrediebatur, colchotare nempe rubeo reddendo suum phlegma, idque toties cohobando, hoc est, novies aut decies re-affundendo ac destillando, dum spiritus omnes humidi & sicci segregarentur ab ipso colchotare, unde longè potentius ac efficacius reddebatur remedium.

Is igitur, ut subtilius vitriolum attenuaret Cyprium, ex Ungaria asportatum, vel Romanum (quo potius, quàm alio, semper utebatur) in opus præstantissimum, primum phlegma destillatione educebat, ipsumque toties capiti

capiti mortuo reddebat, dum eo colchotar penè prorsus imbueretur: quibus peractis, optimum vini spiritum accipiebat, quem cum colchotare, phlegmate suo ac spiritu imbuto, commiscebat: commixtis & ad digestionem ac concoctionem unum aut alterum diem, vasiq; vitreo lutato, ut dicunt, & firmissimè loricato, repositis, destillabat omnia in recipiens, nudo & simplici igne gradatim adaucto, dum spiritus omnes & humidi & sicci destillatione expirarent, & in liquorem resolverentur. Deinde hunc liquorem in B. M. putrefaciebat ac dirigebat, ut à spiritibus fax seu sedimentum quoddam segregaretur. Postea theriacalis aquæ camphoratæ quartâ parte adjunctâ, denuò omnia bis aut ter extillabat: unde antepilepticum remedium admirandæ potestatis & effectus creabatur, si durante paroxysmo, ad ægrum excitandum, exhiberetur, & in morbi præcautionem continuè, ac per idoneum temporis intervallum scrupuli semis dosi cum liquore aliquo congruo administraretur.

Aliquando eidem vitrioli spiritui auri folia adjiciebat (quæ in eo solvi solent, si optimè paratus sit) ex quibus spiritum suum vitriolatum correctum & aurificatum concinnabat, qui utique eidem morbo congruentissimus est, ut ipse testatur tom. 4. pag. 162.

Quinetiam interdum huic spiritui addebat visci querni essentiam & extractum pæoniæ, salis cranii humani & similibus, omnibus cum vini spiritu, & secalitii panis biscocto mixtis, destillatis, riteq; cohobatis: cujus remedii commodè & magno fructu scrupulus exhibetur ex aqua idonea, lilii convallii, florum tilix, & id genus aliorum.

Idem præterea Paracelsus tom. 3. pag. 374. elegantem aliam compositionem epileptico morbo aptissimam, cujus basis vitriolum est, describit in hunc modum:

*Antepilepti-
cū Paracelsi.* R. vitrioli Romani vel Ungarici lb. xv. liquoris pæoniæ, camphoræ, rasuræ eboris, spodii ana ℥ ss. destilla per retortam in colchotar. R. hujus liquoris lb. iij. alcool vini correcti, aquarum mellissæ, valerianæ, ana lb. ss. colchotar. lb. j. reduce denuò per retortam. R. hujus liquoris lb. j. colchotar. recentis lb. ij. destilla demum per cornutam totam diem & noctem, & exhibet phlegma, liquor & oleum: postea in Bal. M. separabitur phlegma, & per cineres liquor, seu mercurialis spiritus: per arenam verò, fortiori igne, oleum extrahetur. Phlegmatis dosi infantibus est ℥ j. ante paroxysmum. Liquoris in adultis est ℥ j. iis qui quadragesimum annum superant, dantur olei gr. aut guttæ iij. cum aqua chelidonia, vel majoranæ.

Multas alias easq; excellentissimas hujusmodi,

modi, in eundem finem & à nobis concinnatas, usuq; comprobatas præparationes accõpositiones adjungemus: nec non alias, quæ multis etiam aliis celebribus Medicis, mihi amicis, experientia notissimæ fuerunt, quasque illis acceptas fero, epileptis & tribus aliis affectibus opportunissimas.

Neq; enim hîc agitur, nec fert tempus, ut de infinitis aliis remediis loquamur, quæ ex vitriolo extrahi & parari possunt, quæq; multis aliis morbis, tum internis, tum externis congruentissima, ut ea, quæ maniiis & melancholiis omnis generis, asthmati, phthisi, imbecillitati & doloribus stomachi, icteris, scirrhis lienis & hepatis, calculis comminuendis, & id genus aliis maximè salutaria sunt: quorum descriptionem in Antidotariũ nostrum spagyricum rejicimus: quod Reipub. medicæ propediem daturi sumus, favente Deo.

In eo varias etiã tincturas docebimus, quæ per vitriolum, ex floribus, seminibus & radicibus vegetabilium omnium extrahuntur ad præparationes, immutationes, quas alterationes vocant, & correctiones intemperierum omnis generis, conferentes: ex quibus ad multos alios variosq; morbos etiam specifica remedia ob vitriolum promanant.

Ibidem quoque varia purgantium genera per alvum, vomitum, urinas & sudores ape-

riemus. Quin & partibus nobilibus recreandis, ac corroborandis conferentia remedia, veraq; dolorum omnium anodyna, quæ ex ejus sulphure vitriolato educuntur, indicabimus: ex eo denique individuo metallico tot tamq; varia medicamenta, non secus nec parcius, quàm in Antimonio, de quo posthac agemus, demonstraturi sumus: quæ officinæ Pharmacopœi plenè instruendæ & complendæ, ut diximus, satis esse possint, unde longè præstantiora, potentiora ac perfectiora remedia vulgaribus depromantur.

Objeçtio.

At si quis ex Censoribus nostris, planè secretorum hujusmodi ignaris, excipiat, in hujusmodi mineralibus venena delitescere, quæ à Galeno aliisq; lethalia ac exitialia indicantur: respondebimus; si Galeni scripta legantur, quæ nono de simplicibus medicamentis metallicis libro habentur, ac imprimis quæ de hydrargyro ab illo dicuntur: videri illum parum in re minerali aut metallica versatum, de qua tamen, ne quid ignorasse videretur, (etsi in hydrargyro ignorantiam suam profiteatur) scripsit: nec non addemus istiusmodi censoribus in responsionem, quæ doctus ille in Dioscoridem Commentator ca. 59. de Antimonio lib. 5. in aliquos suæ ætatis Medicos, ejusdem cum nostris Aristarchis farinæ homines scripsit. Ubi enim is admirandas aliquot

Resp.

quot curationes ac effectus vitri antimonii, cujus tunc temporis solius cognitionem habebat, descripsisset, virtutumq, historias all-
quas recensuisset, tandem post admirandam
medicamenti celebrationem addit hæc ver-
ba: Idcirco satis mirari non possum quorundam
Medicorum sententiam, qui antimonium lethale
venenum esse autumant. Cum enim medici-
nam profiteantur, nonne satis norunt, nullum
dari electione purgans medicamentum, quo &
antiqui & neoterici utuntur in purgationibus,
quod suo careat veneno? En utrumque hellebo-
rum, omnes tithymali species, pitysam, elateriũ,
colocynthidem, euphorbium, thapsiam, scammo-
nium, thymeleam, & inter mineralia lapidem
Lazuli, lapidem Armenium, eris scoriam (quam
in usum quotidianũ usurpabant veteres adver-
sus hydropisim) suis venenatis qualitatibus co-
pulata isthæc omnia, quis negare audeat? Quid
de sandaracha (addit) exitialissimo veneno di-
xerint, quod tamen in pilulas ex melle Asthma-
ticis præscribit Dioscorides, ut & Avicennas u-
surpat Arsenicum? Sed de ejusmodi pertinacibus
Medicis satis dictum sit (inquit) qui antimo-
nium criminando, longè perniciosiora indies me-
dicamenta usurpant. Antimonii enim usus ritè
ac legitimè administratus, curationum miracu-
la potius quàm secus ostentat. Tandem infert
illos & judicio & ratiocinatione sana plurimum

valere, qui chronicis morbis ac desperatis, sive pituitosis, sive melancholicis, antimonium præscribunt, Manum Dei ipsum vocans.

Eadem cum docto Matthiolo & sentimus & inferimus adversus pervicacissimos nostros & ignarissimos Censores: quibus tamen mox videre licebit, nisi bardis & asinis fuerint stupidiore, nec citra admirationem, non vomitiva illa & laxantia medicamenta, ex solo antimonii vitro proritata: at varia purgantium genera, quæ vel perniciosissimis, corruptissimis, ac venenosis humoribus cum electione etiam, citra omnem molestiam, sed quàm lenissimè vacuandis aptissima ac tutissima sunt, ut quæ etiam lenitate ac facilitate vulgaria ac quotidiana laxativa superent.

Quin & ex eodem diversa mundificantia sanguinis, sudorifica, corroborantia ac instaurantia, in pulveres, liquores, olea, extractiones, essentias, tincturas parari conspecturi sunt. Deniq; tanquam alterum Protheum, varias formas & naturas identidem induentem admiraturi sunt: qui pro varietate figurarum, quas in præparatione assumit, varietatem etiam curationum diversorum morborum gravissimorum ac deploratorum exhibet.

Quis igitur ejusmodi ac tam insigne medicæ

dicamentum potius non beet ac celebret, quàm deterat: eorumq; memoriam colat, qui primam ejus inventionem ac usum in Remp. medicam invexerunt: nisi stupidissimi nostri Censores, atq; etiam maligni fuerint, qui secus faciant?

Sed revertamur, unde digressi sumus, ac remedia nostri vitrioli, quæ ab istiusmodi ignaris improbantur, pergamus excutere.

Vitrioli usum respuunt, quòd ipsius spiritus sit acidissimus, oleum valdè acre, atque idcirco adurens & causticum, ut volunt. Subsistant illi paulisper, dum Antidotarium nostrum spagyricum intueantur: ubi exposituri sumus rationem ac modum, quem & nunc per transennam attingimus, spirituum oleorumq; vitrioli nempe edulcorandorū, ac non *Dulcoratio spiritus vitrioli.* minùs suaviter, citra mixtionem, sorbendorū, quàm syrupi limonum, aut de aciditate citri quotidie propinantur. Ibi enim docebimus vel sola digestionem (omnia dulcorante & temperante) vel cum proprii phlegmatis, vel spiritus vini additione & circulatione, vel olei tartari admixtione facta (licet acre sit ipsū tartari oleum, & cum acri oleo vitrioli jungatur) hoc ipsum tamen oleum illis admixtionibus atque digestionibus opportunis, dulcissimum & potabile reddi. Quod etsi Censoribus nostris incredibile est, certâ tamen

experientiâ fidem, quotieſcunq; libuerit, facere poſſimus, ut inde vel ſapere vel tacere diſcant.

Atque ut magna illa præcipuaq; remedia, quæ ex vitriolo eliciuntur, patefaciamus, ab ipſo ſpiritu vitrioli viridi exordiemur, quem præ aliis omnibus remediis ſpecificum eſſe epilepſiis opportunū omnes Hermetici cenſent. Fit autem hoc modo :

Spiritus vitrioli cum ſuo virore extractio.

Accipe vitrioli optimi, ſive Hungarici, ſive Romani, quantum voles, ex eo phlegma educito, dum ſpiritus deſtillatione egredi incipiant: tūc mutetur recipiens, & aliud recens ſubſtituatur, in quod ſpiritus omnes traducantur. Quo peracto, novum accipe vitriolum, ex quo phlegma rurſum ſpiritusq; ſeorſim prolicito, qui ſeponantur ſeparatim, tantamq; vitrioli quantitatem extillato, quæ phlegmatis & ſpirituū copię, quam deſideras, ſatis eſſe poſſit, hoc eſt, ex utriſq; lb. ij. aut etiam amplius.

In phlegmate macerentur, in B. M. ad quatuor aut quinque dies, ſemina hyperici & pœonię, viſcus quernus, flores lilii convall. tilię, calendulę, roſmar. hyperici, & raſurę eboris, cornu cervi & cranii humani pro lubitu: quorum poſtea fiat expreſſio, quæ deſtilletur. Hac deſtillatione tres aut quatuor recentis vitrioli Ungarici libras imbuito, quas quater aut quinquies ſecibus reafſundito, ſingulis vicibus liquorem in B. M.
fer-

fervente extillando, ut sic vitrioli corpus melius reseretur: cui tandem spiritum ipsum asservatum adjicies, componendo omnia in matraccio satis capace, tubis vitreis longis instructo, quorum ultimi extremitas in latum diffundatur, in formam infundibili, cui alembicus adaptetur firmissime junctus, vase in B. M. fervente locato: sic, si bene opereris, solus spiritus cum virore elicietur, usq; adeo subtilis ac penetrans, ut vini spiritum potentiâ aequet. Cujus etiam solius si guttulæ xv. vel xx, exhibeantur, tutissimum comperiat esse epilepsiarum remedium, siue insultus ipse epilepsiæ fuerit expugnandus, siue venturus arcendus, eo modo, quo utendum esse docebitur.

Si phlegmate antepilepticiis remediis, ut supra, imprægnato (vitrioli Ungarici loco) vitriolum Veneris imbuatur, ut sit in extrema operatione, tunc præstantius multo ad omnes epilepsias curandas remediū habebitur: quo utendum fuerit per mensem à paroxysmo, aut ad morbi ipsius interitum usq;. Hujus dosis erit duodecim aut quindecim guttarum, cum aliqua theriacali aqua isti morbo congrua ac specifica, aut alia ejusmodi idonea.

Atque hic notandum, si spiritus centrum ipsum aut mineram morbi peringat, futurū paroxysmum, si quis adhuc expectetur, longè mitiorem, ac indies faciliorem accessurum

esse: tuncq; temporis, cum vis morbi incipiet minui ac desinere, ad sanitatem integram pergentis, æger aliquas tantum vertigines, sed citra convulsiones lapsumq; experietur; citra etiam spumæ rejectionem, ac judicii & mentis privationem: quæ quidem vertigo tandem suavi quodam somno stipata prorsus evanesceat. Nec tamen intermittenda curatio est, donec perfecta consequuta sit sanitas. At primis curationis initiis utetur æger specificis purgationibus, ac ea victus ratione, quæ congrua ac opportuna sit, ut à nobis paulò post dicetur.

Si Epilepsiæ hystericæ occurrant, suffocationibus matricis stipatæ, spiritui vitrioli addenda erit tinctura ex granis actes aut sambuci maturissimis chymicè extracta: in quibus hystericis affectibus, ut omnia felicius succedant, si res præsertim cum mulieribus ditioribus ac potentioribus nobis sit (vitrioli Veneris loco) usurpandum præcipuè fuerit Jovis vitriolum: cujus vel soli flores, vel sal promptissimum, tutissimum ac specificum suffocationum ac hystericarum epileptiarum auxilium per se est.

Sequitur aliud potens ex vitriolo remedium, quod tincturam vocamus, nostræq; est descriptionis. *Et si fieri potest, vitrioli cyprii, vel si desit, Ungarici saltem viridissimi, non cœrulei* (quale

Tinctura
vitrioli.

(quale Germanicum est) quantum voles. Si enim aliud usurpetur vitriolum, vix operatio succedat, quam expectamus. Ex eo in igne cinerum, per alembicum, quicquid phlegmatis & spiritus extrahi poterit, educatur, ac eorum magna quantitas colligatur. Super subsidens autem colchotax in pulverem attritum, affunde istius phlegmatis tantum, quantum quatuor digitorum altitudine superemineat. Aeri frigido, ut resideant, exponantur ad aliquot dies, semel aut bis quotidie commovendo, dum tinctura vitrioli viridi colore impregnetur, que elegantissimum smaragdi colorem emulatur. Quod certissime accidet, si optimum vitriolum sumatur. Hunc virorem sensim, ne quid turbetur, per inclinationem segregabimus, ac denuo facibus recens phlegma affundemus, quod recentem etiam tincturam ac colorem proliciat. Si phlegma ante plenam ac perfectam tincturam ex colchotare extractionem deficiat, à tincturis prioribus jam extractis, destillatione illud erit separandum ad consistentiam mellitam: quo facto in fundo subsident crystalli usque adeo elegantes & pellucidi, ut smaragdos elegantiam aequent, qui seorsim asservandi sunt. Phlegma autem illud extillatum facibus reafundetur, ut smaragdino illo virore denuo impregnetur: idque toties & in hunc modum iterandum, dum nulla amplius extrahi possit viriditas. Ab ejusmodi smaragdino virore phlegma (quod semper asservandum est) per destillationem
sepa

separetur ad mellitam consistentiam, quæ in frigido exposita crystallos exhibebit smaragdinis, qui cum prioribus jungendi erunt & miscendi.

Atq; ut eorum sufficiens quantitas habeatur, xij. aut xv. libræ vitrioli erunt initio operis destillandæ ex diversis alembicis.

Collectis hujusmodi crystallorum, eorumq; acidissimorum, quatuor aut quinq; libris, præstantissimus vini spiritus erit adjungendus, omniq; in Pellicano Hermeticè clauso circulanda, ne quid expiret: deinde ex alembico vitreo, arenæ immerso, igne per gradus administrato extillabit cum spiritu vini, vitrioli spiritus. At colchotar suo adhuc oleo rubro ac gravi imbutum, in fundo subsidebit. Huic colchotari attrito, & jam cornute aut retortæ optimè loricatæ imposito, spiritus vitrioli unâ cum spiritu vini conjunctus affundatur, ignisq; per gradus admoveatur ad quatuor dies, qui tandem eò usq; intendatur, ut unâ cum prædictis spiritibus totum rubicundum oleum ac exquisitissimum extrudatur: à quo vini spiritum per Bal. M. primò, tum proprium suum spiritum per cineres separabis, ut oleum in fundo restet acido dulce ac suavissimum, sanguinis instar rubicundissimum, admirandarum virium adversus omnes agitudines, in crassiore materia sedem habentes.

Quod oleum (ut in magisterium reducatur, magnumq; ex eo comparetur epilepticum remedium)

dium) cum suo proprio vitriolato spiritu, qui antea extractus est, conjungendum est, simulq; circulanda in Pellicano omnia ad plusculos dies, unde remedium dulce ac suavissimum, nec satis unquam laudandum, adversus epilepsias, astralesq; omnes affectus alios, resultet: idq; præcipue, si calcinatum philosophicè aurum, & perfectæ solutione philosophicæ resolutum, adjectum fuerit. Dosis una aut altera saltem gutta erit, nec plures, cum aqua idonea. Hæc utiq; medicina tantæ est virtutis & energiæ, ut non epilepsis tantum, at apoplexiis etiam, paralyti, vertigini, mania, exstasi, syncopæ aut deliquiis animi, ventriculi imbecillitati, cachexiæ, hydro-pisi, calculo & omnibus hystericis affectibus succurrat. Ut autem ex hujusmodi tinctura fiat elixir & lapis, aut universalis medicina ad sanitatem & mundificationem omnium corporum, sequenda est methodus & operandi ratio, quæ jam à me in tractatu meo de priscorum Philosoph. medic. materia, &c. descripta est, nec non in responsione nostra ad Anonymum censorem: qui quæ minùs callebat, eò audaciùs impugnare & reprehendere ausus est.

Ut igitur ex tinctura prædicta vitrioli elixir, Elixir vitrioli.
lapidem aut medicinam universalem conficiamus, sequenti methodo utendum erit: Caput illud mortuum, in fundo relictum post separationem

nem spiritus & olei, calcinetur in igne reverberis
athanoris, ex quo cum proprio phlegmate sal ex-
trahatur: qui variis ac iteratis solutionibus, fil-
trationibus ac coagulationibus ad perfectionem
depurandus est: huic sali (debita proportione &
mensura philosophica observata) adde spiritum
vitrioli reservatum, ut supernatet duobus digi-
tis, digere ac destilla, novum spiritum affunden-
do, ac totum hoc opus reiterando, donec pars vo-
latilis superet partem fixi, possitq; predictus sal,
per viam sublimationis, in aquilam cœlestem
exaltari, omni talco & unione pellucidiorē.
Tunc salem hunc armoniacum seu mercurium
Philosophorum, justa & philosophica mensura
seu pondere, cum proprio glutine sulphureo im-
bibe & incera reiteratè: hancq; tandem triadem
matrimonio junctam in toro furni secreti, veris
Philosophis noto, ad tempus idoneū ac præfixum
coque, donec unitatis documenta conspiciantur,
omnesq; transcurrant colores, supremusq; ac desi-
deratus, purpureus nempe tandem emicet: sic fiet
elixir, lapis seu medicina universalis, fluens,
summè penetrans ac permanens: veraq; Sa-
lamandra fixa, nullis gradibus ignis superabi-
lis, cujus vel granum unum ad curationem
deploratissimorum corporis humani morbo-
rum sit satis.

Qui per ejusmodi fulmen ac æthereum i-
gnem, solem fulminare, incinerare, philoso-
phicè

phicè vereq; calcinare, ac in primā suam substantiam, radicem & elementa (etsi corpus sit fixissimum ac compactissimum) revocare & reducere norunt (quæ reductio non minore labore & industria, ut volunt Philosophi, quàm ejus generatio perficitur) hac fulminatione & fermentatione admiranda miracula conspecturi sunt, ut qui hac ratione aurum, tanquam mortuum & inane, vitalibus virtutibus, ac efficacissima vegetatione donaturi sint: indeq; majora, quàm fas sit dicere vel scribere, præstare possint.

Hujusmodi reductio (ut scribit alicubi Pa- *Putrefactio.* tacellus) fit per putrefactionem, quæ omnia, quæ per radices generantur & procreantur, ad ipsas reducit: ita ut quod terra est, tempore certo in terrā redeat: aqueum in aquam vertatur, & sic de aliis elementis.

Putrefactio ejusmodi non fit nisi per humiditatem, in qua consistit & operatur, & per calorem ac corrosivum, quod sibi habet proprium, vel alienum. Sic corrosio frangit semen in agro, & ad perfectam putrefactionem deducit, ipsius corpus per omnia penetrans, & occupans ac solvens. Quod ut fiat, deducendum erit corrosivum dictum de potentia in actum, idque non nisi per calorem sibi innatum. Sic fimus, qui non est nisi sal excrementorum in stabulis resolutus, terram

*Regenera-
tio.*

terram reddit falsam & calidam, qua falsedine, quo calore, semina solvuntur, franguntur, ac ad putrefactionem deducuntur, quam sequitur regeneratio, ac multiplicatio speciei.

Hujusmodi naturæ sal apertè (ut ex calcinatione constat) in omnibus rebus conspicuus est, cujuscunq; generis: imò in ipsis aquis etiam insipidis, licet occultè, immorans. At præcipuè in vitriolo, tanquam in primo suo ente, elucescit, quod vel ex omnibus metallis elici potest, & in quod metalla omnia reduci possunt, ut alibi diximus: atq; istiusmodi reductionis modum, metallorum nempe omnium in vitriolum in Antidot. nostro spagyrico docebimus. Hinc fit, ut ex eo (vitriolo inquam) tot tamq; præsentia remedia eruantur ad varios effectus conferentia. Alia enim coagulationi spirituum, alia corporum solutioni inserviunt, alia aliis operationibus congrua. Vitriolum enim Leo ille viridis Riplæi est, cujus admirandæ potestates satis enumerari non possunt, nec celebrari. Sed Censores nostri ista capere non possunt, ut qui & auribus & oculis planè privi sunt: nimisq; stupido & bruto ingenio, ut mysteria nostra, quæ de vitriolo docemus, capere nō possint: nec illis idcirco has margaritas offero, sed politioribus ingeniis, quæ majores ex nostris scriptis fructus

fructus editura sint. Mirentur illi tantum cum suo Galeno, qui fieri possit, ut tantus calor, cum tanta adstrictione, conjungatur in vitriolo, cum regulas istorum Doctorum hoc mysterium superet. Acuite ingenia igitur, arguti Censores, & alibi, quam in Galeno (qui eas omisit) tantarum ac tam variarum virtutum causas inquirere, ac tam admirandis preparationibus remediisque, quæ ex uno vitriolo produximus, ex viva ejus anatomia, invigilate, si sapere vultis, & nugas istas de virtute ejus in condiendis ac conservandis carnibus, idiotis proprias, relinquite.

CAPUT XXXI.

De Antimonio.

INvidia, pervicacia, rabies quorundam Censorum, aut crassa potius & hebes illorum ignorantia, qui de incognitis absurdè garrere gestiunt, quiq; in sua illa ignorantia volutari & ei indormire libenter patiuntur, haud facile asininam suam pellem aut senectam deponentes, ut novi aliquid melioris induant, usq; ad eum superbi, ut nihil à se ignorari credant, ne quicquam veterum scriptis adjici, aut de illis detrahi posse contendant: quasi fastigium perfectionis attigerit medicina; illorum, inquam, hominum audacia ac pervicacia, tractatum hunc mihi protraxit de vitrioli in partes va-

rias dissectione: ut quantæ hoc minerale individuū veteribus ignotum, sit utilitatis, ac quàm necessarium, ostenderem.

Quod etiam à me longiorem adhuc post hac fortassis orationem extorquebit, de mercurio, aliisq; metallis: atq; hic de antimonio, cui ad raucedinē ulq; allatrant, tanquam exitiāssimum omnium venenum carpentes ac repudiantes: quorum mendacia ut diluantur, rationesq; eorum excutiantur, nunc nobis onus incumbit: ostendemusq;, quàm à veritate alieni deflectant, si extracta ab ipso remedia, & ut par est apparatus, varia ac admiranda, in curatione variorum ac deploratissimorum affectuum, infinita alia vulgaria subsidia multis stadiis post se relinquere, apertum fecerimus. In eo enim sunt sexcentæ proprietates, variae ac præstantes, ut præparantes, expurgantes, vomitiones concitantes, & id genus alia, ut nunquam satis laudari queat hoc medicamentum. In cujus defensionem non abs re Matthiolus, ut jam diximus, in hujusmodi ignaros ac pertinaces Medicos invehit: cui tantæ est æstimationis, ut manum Dei ipsum vociter, tanquam cœlitus emissum, adversus gravissimos hominum languores universale subsidium.

In primis autem videamus, quid antiqui de metallico hoc individuo scripserint, & quo jure

jure novi isti Censores in venenorum ordinem referant, perpendamusq; quibus facultatibus præditum ipsum veteres dixerint, quas præparaciones illius, usum & adaptationem admiserint, ut æqui ac judiciosi lectores omnes oculis ipsis notent, quàm externa hujus medicamenti anatomia, ex solo suo cortice antiquis cognita, præ interiore à veris Medicis nobis tradita, mutila sit, & prorsus inanis ac nulla.

Dioscorides lib. 5. c. 59. ubi loquutus esset *Veterum opinio de antimonio.* de electione ac bonitate antimonii, hæc subiicit: *Quod ad facultates ejus & proprietates at-
tinet, vim habet astringendi, & meatus corporis
obstruendi, refrigerandi, excrescentias carnis ab-
sumendi, cicatrices obducendi, mundificandi o-
culorum ulcera & sordes.* Sub finem præpara-
tionem remedii attingit, quam Oribasius in-
ter veteres Græcos ex ipso Dioscoride mutua-
tus in suum opus medicum transcripsit, col-
lect. lib. 14. *Crematur stibium, inquit, crusta ex
farina circumlitum, & carbonibus obrutum,
donec crusta in carbones abeat. Ab igne semo-
tum, lacte mulieris, quæ marem peperit, aut ve-
tere vino restringitur. Uritur etiam succensis
carbonibus perflatum, donec igne deflagret. Si
enim plusculum uratur, in plumbum transit. La-
vatur ut cadmia atq; æs. Sunt qui ut plumbi re-
crementum lavent.*

Atque hæc eſt elegans eorum præparatio, quæ non mihi ſoli, ſed multis aliis riſum præbeat, ni reſponſione mea Antiquitas excuſetur, quæ, quod novit, nobis candidè impertita eſt, ultra progredi minimè habilis.

Qui autem Antimonium fuſione in plumbum mutari autumant, ſatis teſtantur, ſe parum in rebus metallicis verſatos. Potuerunt illi quidem violentiore calcinatione & ignitione portionem quandam antimonii in regulum tranſeuntem obſervare, quod metallum quidem referat, at plumbum non ſit, ut quod fragile ſit & in pulverem reductile, diverſæq; admodum naturæ ac proprietatis. At in hoc quoque, ut in reliquis, excuſationem merentur.

Galenus de ſimplicium medicamentorum facultatibus 9. poſt Dioſcoridem de Antimonio ſcribens, quædam verba de facultatibus ejus facit: *Stimmi*, inquit, *ad facultatem deſiccantem adjunctam habet aſtrictionem: quam obrem & ocularibus medicinis commiſcetur, & illis ſcilicet, quæ conſormantur in collyria, quæ vocant, & ſiccis, quæ utiq; collyria ſicca cognominant.*

Paulus Ægineta lib. 7. de re medic. Oribiſ. medicinarū collect. lib. 15. Aëtius tetra. 1. ſer. 2. c. 72. unius Galeni ſententiam & verba prope modū ipſa de antimonii facultate ſequuntur.

A&ua-

Actuarius lib. 6. meth. med. de eo scribit, quæ sequuntur: *Stibium verò, quod nuncupatur, si non est lotum, validam præ se fert astringentem vim: verum ubi eluitur, reunditur adeo, ut ferè sit morsus expers.*

Haftenus de Antimonii facultatibus veteres scripserunt, unde venenatū medicamentum, aut inter exitialia collocatum, inferri nō potest, ut sinistrè & citra rationem de eo omniantur Censores nostri: quū adstringentis potius, quàm rodentis facultatis à veteribus judicetur.

Et si autem Dioscor. inter venena boracem & lapidem Lazuli recenseat, illorum tamen usus in medicina usurpatur, Lazuli quidem lapidis ad expurgandum humorem melancholicum: unde pilulæ ex ejus nomine vocatæ: boracis verò ad ciendos & vacuandos mulierum menses, partumq; adjuvandū, ac secundinas extrudendas, nec non ad varios alios affectus, vel intrò etiam assumptus.

Si ejusmodi remedia, quæ longè antimonio acriora agnoscuntur, in usum Medicum admittuntur, an æquum fuerit, antimonium excludere? Si verò quis excipiat, ab eo graves & laboriosos vomitus concitari, in vitrum etiam translato: in promptu responsio est: ab illoensore magnam veteribus injuriam fieri, qui ignorantia illos arguat, ac inscitiam detegat,

Obiectio.

regat, quòd cum ignota iis fuerit vis ejus vomitrix ac purgatrix, pronunciaverint omnes, contraria, hoc est, astringente facultate pol-
lere, vel etiam ante præparationem aut ablu-
tionem, qua, ut vult Actuarius loco jam ci-
tato, ista retunditur, ut ferè sit morlus ex-
pers.

Nec tamen idcirco facilè concesserim, us-
que adeò exitiale esse medicamentum & ve-
nenum, quòd vomitum cieat. Quid enim
helleboros, ac præsertim album, gravium
symptomatum pernicie superat? Attamen
vel ipse helleborus albus ab antiquis (ut su-
prà docuimus) in usum medicum assumptus
est, ac in specificum epilepsiarum auxilium
administratus.

Idem de thapsia, elaterio, pane porcino
aut cyclamine, tithymallis, & id genus aliis
medicamentis, vomitum cum magna etiam
perturbatione concitantibus, nec tamen à
multis compositis purgantibus electuariis ex-
clusis, quæ variis morbis succurrunt, dici po-
test.

Quicquid sit, à venenatis medicaminibus
antimonium excepit Dioscorides ac Anti-
qui, nec in ordinem virulentorum illi retu-
lerunt, ut thapsiam, helleborum, & id genus
alia, quæ recensuimus: quibus si in medicina
usù sunt, longè potiore ratione antimonium,
quod

quod mox dissecturi sumus, usurpare liceat.

Ejus anatomiae partes longè alias docebi-
mus, quàm hactenus factum est, ejusq; sua-
vissimam medullam, relicto cortice, inter-
naq; viscera enucleabimus. Quod præpara-
tionibus chymicis facturi sumus, uni illi vi-
tro, gravi & vomitibus molesto, nequaquam
immorantes, licet à tyronibus quibudam
empiricis celebretur: sed sexcentis eleganti-
bus præparationibus ac præstantissimis reme-
diis inhærentes, quæ ad varias curationum in-
dicationes referuntur, imò in universum o-
mnibus morbis aptissimè succurrant, & in-
gruentibus aut futuris, utpote vitæ conser-
vantia, prospiciant ac præcaveant, ita ut ex eo
veram simus ab omnimoda medelæ efficacia
panacæam descripturi ac tradituri, item Anti-
dotum panchreston, ad multos affectus con-
ferens auxiliumq; maximum. Item Antido-
tum pantagogon, omnium humorum detur-
bationi & expurgationi idoneam: Antido-
tum Theodoretam, seu divinum munus con-
ferentem. Item Antidotum ζοήσιλον, propter
mirum ejus in conservanda vita studium &
efficaciam.

*Varia ex an-
timonio re-
media.*

Item Antidotum Soterion, seu salutare
subsidiū.

Item Antidotum Lysipyreton, sedantem
& extinguentem omnes febriles ardores.

Item Antid. Theodoton, à Deo datum remedium.

Item Antidotum Theopempton, quòd à Deo sit immiffum.

Item Antidotum Panæreton, feu omni virtute ac viribus præditam.

Item Polychreston ad multa accommodatum remedium.

Item Isochryfon, quòd auro æquiparandum fit remedium.

Item Iysiponon, seu anodynum diaphoreticum dolorem solvens: Multasq; alias ejusmodi & varias antidotos ac exquisita remedia, quæ ex variis ingredientibus non componantur, fed ex uno solo antimonio petantur: quæ tamen, etfi ex uno, longè majoribus viribus polleant, quàm quæ à Nicolao Myrepso ex antiquorum floribus collectæ, & in ordinem redactæ ac descriptæ sunt lib. ejus de Antidotis, fectione prima: quas Antiqui ut magnis laudibus efferrent, hujusmodi titulis ac nominibus superbis ac ampullosis insignire gestierunt.

At qui accuratiùs & faniore judicio perlegent & excutient, ex quibus rebus componantur, & quàm confusa omnia, ac promiscuè & citra rationem inserta sint: nec non quàm parum judiciosè opium, mandragoram, papavera, hyoscyamum, helleboros, colocynthidem,

thidem, euphorbium, sulphur, & id genus alia, nulla præparatione condita, veteres intruferint, æquius ista omnia rideant, ni planè sint bruti aut cæcutiant, quàm compositionem usumvè earum laudent ac probent.

Sic veritas temporis filia tandem nobis nata est, & hominum ingenia illustravit: ut omnes ejusmodi compositiones, quæ jam ex novis Dispensatoriis excluduntur, nunc flocci faciant, & prorsus respuant, suisq; apothecis abdicent.

Eæ tamen erant veterum margaritæ, uniones & remediorum flores odoratissimi & acceptissimi: qui ne arsenico quidem pepercerunt, nec plumbi usti, imò ne antimonii quidem ipsius crudi & inconditi (quod tantopere à nostris Censoribus reprehenditur & culpatur) obliti sunt.

At tempus est, ut indicemus, quàm maturiore judicio, Hermetici, ac imprimis magnus ille chymicus Theoph. Paracelsus, naturam, essentiam & qualitates omnes antimonii expedierint, ac in partes omnes artificiosè dissectuerint: in salem nempe suum, in sulphur & mercurium, utq; longè alias ejus præparationes docuerint, quàm unctiones & lotiones vulgares, quibus ipsum redderent collyriis, antiquorum more, opportunum.

Quin & indicandum est, ut Hermetici in

eo alias exquisitiores virtutes, & singulares proprietates observaverint ac detexerint: ut-
que astrictionum umbratiliū loco, contra
omnis generis vomitiones lenes, moderatas,
& longè illis tutiores, quæ ex helleboris aut
are usto cientur, minoreq; molestia vacuan-
tes patefecerint, ac ex eo eruerint: licet illis
Antiqui uterentur, & infantibus etiam, ut su-
prà diximus, exhiberent. Quin & ostende-
mus, varia in eo, eaq; suspicienda, attramen le-
nia, benigna, & citra nauseam laxantia præsi-
dia reperta, ut hac ratione catholico, dia-
phœnico, hieris, tripheris, electuariis, Indis
majoribus & minoribus, confectioni ha-
mech, & similibus antecellant. Ex nostris
enim descriptionibus & experientia consta-
bit, si antimonium purgationi alvi adapte-
mus, omnibus corruptis ac venenosis humo-
ribus elæctivè repurgandis esse idoneum: si-
quidem ejus virtute ac facultate tota sangui-
nis massa declaratur ac repurgatur, citra ve-
hementiorem caliditatem, quam nullam in-
fert, quum vel ipsi linguæ sit insipidum, aut
gratum potius palato ac suave, quàm secus,
leniterq; , contra aliorum medicamentorum
molestissimè agentium morem, vires suas ex-
erat.

Docebimus præterea varias illius præpara-
tiones, ac præstantes virtutes diaphoreticas,
quæ

quæ mirabiliore, quàm hydrotica alia omnia Guajacina, aut cætera id genus, effectus producant: imò etiam in diversas alias figuras cõmutabimus: in corroborantia nempe medicamenta & alexipharmaca, longè utiq; aptiora & utiliora ad nectar vitæ nostræ tuendum, & vires corporis corroborandas, ac venena omnia ab eo excludenda, morbosq; pestiferos, omnibus aliis confectionibus Alchermes, de hyacyntho, mithridatiis & theriacis. In hoc deniq; metallico individuo videndam exhibebimus (etsi, tanquam præsentaneum venenum, à quibusdam ignaris Censoribus respuat, damnetur, & diris devoveatur) universalem medicinam, medicinarum medicinam, & admirandorum aut miraculorum ipsum miraculum, seu mirabile mirabilem.

Sed ad rem ipsam jam descendamus, & veritatem verborum nostrorum confirmemus propriis experienciis, tum alienis, quas ex doctissimis quibuscvis Medicis & Philosophis Hermeticis, eorumq; scriptis ac colloquiis mutuati sumus, & adhuc mutuabimur, super varias ac admirandas præparationes, remediaq; quæ ex antimonio proliciuntur.

Riplæus, Northon, Isaac Holandus, Rupescissa, Basilii Valentinus ordinis S. Benedicti, & inter alios omnes Paracellus, super alia omnia metallica, Antimonium collauda-
runt

runt ac celebrarunt: hic adæquans ipsum in suis Archidoxis, & libris de vita longa, quam plurimisq; aliis locis, primo enti auri: quod mirum in modum in omnibus ejus partibus, & ubiq; sedulo examinavit, nihil unquam sibi habens ipso commendatius, at præsertim mercurio ejus & sulphure. Docet enim ipsum Antimonium ex purissimis perfectissimisq; mercurio & sulphure progenitum, sub vitrioli genere in metallicam formam atque splendorem.

Quin & lib. 3. de vita longa, cap. 6. de infinitis aliis ac admirandis virtutibus testatur, quæ in eo delitescunt.

Antimonium, inquit tom. 4. pag. 105. *restaurator est, & renovator omnium virium corporis.* Et lib. 6. Archidoxorum de magister. fol. 36. *Antimonium*, ait, *curat leprosum, morphaam, scabiem, leoninam elephantiam, tyriam, &c.*

Ibidem addit: *Cum materia antimonii sit spoliativa & mundificativa, hinc fit, ut corporis impuritatem non secus absumat, quam aurum & argentum ab ipso depurari videmus. Inprimis autem, præter opinionem, curat id ipsum lepram.*

Et alibi, tomo nempe 6. cap. 308. *Antimonium omnes morbos tollit, & vires amissas restituit & renovat.* Et eodem tomo, pag. 107.

Quinta

Quinta essentia, magisterium & primum ens antimonii corpus mundificat à lepra, renovatione & instauratione perfecta. Et ibidem, pag. 109. Primum ens Antimonii tantas habet virtutes, ut omne id, quod contingit, transmutet: omnia, quæ ab humore radicali enascuntur, separet, & ex fundamento corpus renovet.

Et tomo 4. pag. 70. Magisterium Antimonii est confortativum in caduco. In eodemmet tomo, pag. 356. Tanta est vis antimonii, ut gravissimum caduci paroxysmum curet. Et pag. 84. 85. & 88. Quinta essentia Antimonii curat vesaniam. Eadem est confortativum in contracturis. In eodemmet tomo pag. 104. & pag. 91. Oleum antimonii præservat ab omnibus speciebus amentie, ut flores benè præparati præservant à lepra, tomo 5. pag. 273.

Si omnia, quæ de eo ejusq, facultatibus ac virtutibus prædicantur, huc vellem transcribere, nullus unquam fuerit finis.

Restat ut præparationum diversarum, ac variorum remediorum documenta & artificia aggrediamur, quæ ab ipso Paracelso, aliisque compluribus, ante & post ejus ætatem, doctis viris edocentur, nostrumque ipsi symbolum ac talentulum conferamus, prout aliquando ipsi manibus paravimus, composuimus, & in usum sælicissimè retulimus.

ANTI-

ANTIMONII PANACÆA.

Regulus Martis stellatus cum sale solari, prius ter cum sale martiali exaltato, sublimetur bis terrè, habebis flores rubros, qui edulcentur optimè, & ad lentum ignem exsiccati, à colchotare tertio denno eleventur. Hoc facto, jam habes tuos flores spiritu Martis & vitrioli imprægnatos, blandè purgantes, & ad febres omnes intermittentes extinguendas, variosq; morbos curandos, conferentes ac summè utiles, quos serva.

*Fixatio salis
armon.*

Insuper Armoniacū salem, cum equali calcis vivæ quātitate, fortissimo igne tribus iteratis vicibus calcina, singulis vicibus aqua calida ipsum salem separans, idq; per dissolutionē, filtrationē & coagulationē, reaffundendo semper recentē calcē ad unamquamq; operationem, dum armoniacus sal figatur, & liquabilis reddatur instar metalli.

Hic fusus sal in humido ponatur, qui brevi in pellucidissimū liquorē convertetur, quem mundificabis, in tribusq; eius partibus paulatim solves partem unam mercurii metheorizati, ac evaporatione essensificati, ut in crystallum adducatur, qui Venetianū vitrū amuletur. Hac dissolutione charta grisea non conglutinata tota imbibatur: charta sic perfusa matratio vitreo includatur, cum suo alembico & recipiente: ex qua liquorem mercurialem igne arenæ elicitō, quem rectificabis, ut dilucidissimus odorisq; fragrantissimū ac gratissimū moschum redolentis, eniteat.

Is tum etiam jam per se sudoribus ciendis, de quibus in consilio nostro de Lue Venerea egimus, aptissimus est.

In eadem aqua aut liquore, unam aut alteram unciam prædictorum florum dissolve per cohobationes varias: reasfundendo toties recentem aquam, aut novum liquorem, donec totum sit solutum: atq; hanc solutionem à suo menstruo non segregatam servabis.

In eodem menstruo seorsim perlarum orientalium ꝑj. dissolvito, cum ꝑb pulcherrimi ac rubicundissimi coralli, quæ facile in eo liquore solvuntur, utramque hanc solutionem demum cum dissolutione trorum florum conjungito, ac cohobationibus identidem per quatuor aut quinque dies repetitis, singulis vicibus destillando ac reasfundendo liquorem, idq; quater, quarta destillatione ad siccitatem usq; facta: donec perle & corallia unà cum floribus prædictis optime juncta, inserta & incorporata in subtilissimum ac spirituosissimum pulverem omnia redigantur.

Huic mixtioni adde tinctura solis facta, ut paulò post dicemus, ad drachmas duas: ac iis omnibus tandem superfunde vini spiritum alcoholisatum, qui cohobationibus per biduum aut triduum iteratis, tandem separetur, ut panacea nostra antimonii in fundo relinquatur, admirandis virtutibus ac proprietatibus prædita.

In usu & administratione infantibus &

par-

parvulis exhibetur trium granorum quantitate, adolescentibus & ad ætatem virilē proVectis granorum septem: robustioribus ad 8. 9. aut etiam 10. administrari potest ex vino albo, aut congruo alio liquore, in quo uno momento pulvis solvitur.

Hæc medicina ut plurimum insensilem operationem exercet, interdū per sudores tantum, interdum leniter alvum laxando, urinas provocando, omnia citra molestiam aut perturbationem præstans. Sed sæpius sola humorum correctione, instauratione ac corroboratione balsami radicalis agit, quàm ulla alia aperta vacuatione aut alteratione sensili. Atq; ut paucis dicam, universalissima est medicina, omnibus ægritudinibus vel deploratissimis etiam, ut epilepsii, apoplexiis, paralytibus, omni hydropisis generi, cachexiis, hysteriis affectibus, atq; id genus aliis.

Juxta morbi gravitatem & magnitudinem per 12. vel 15. dies exhiberi debet: quod vel etiam vitam producere in multos annos potest (volente Deo) sanitatem tuendo, & corpus à variis morbis conservando, si vel semel tantum in mense de ea medicina sumatur.

ANTID. PANCHRESTOS

Antimonii.

℞ flores reguli Martis rubros, hos reverbera
vase

vas vitreo infernum dicto, ac firmissimo luto loricato impositos, ex quo nihil prorsus expirare possit. Maneat vas in Athanoris reverberio ad tres aut quatuor dies. Quo facto, tinctura cum aceto radicato extrahatur, recens semper materiae reaffundendo & extillando, dum nullum amplius tinctura colorem imbibat. Separetur menstruum à tinctura, quæ postea vini spiritu alkalisato perfusa juxta artem extrahatur, citra separationem spiritus vini. Hujus exhiberi possunt aliquot guttæ in jusculo aut liquore congruo dilutæ. Totâ enim sanguinis massam emundat, morphæam, lepram, scrophulas, luem per sanat, instaurat & auget nativum calorem, visciditates ventriculi absumit, ac corpus omnibus recrementis expedit. Colicis aptissima est medicina, nec non præfocationibus matricis, si reguli Martii loco regulus Jovis substituaturs ad hujusmodi flores parandos. Poterit etiam à tinctura vini spiritus segregari, si ita videbitur, ad siccitatem usq; , eaq; variis aquæ destillationibus identidem repetitis exerceri & dulcorari, & tandem siccari, pulveris dosis fuerit trium aut quatuor granorum.

ANTIDOTUS PANTA-

gogos.

Reguli Martis aut Veneris calcem optimè paratam & calcinatam, ut artis est; hanc quàm
Cc poteris

poteris optimè dissolves cum salis gemma fusibilis mercuriali spiritu, omnia ad aliquot dies postea putrefacta & digesta per singulos ignis gradus, ac tandem per violentissimum, destillentur: quæ crassum reddent oleum, quod rectificatione attenuandum & subtiliandum erit, ac iterum destillandum, crassiores faeces segregando à puriore liquore. His addes optimū vini spiritū, circulando omnia, postea destillando, ita ut semper crassiores faeces amendantur, ac ter aut quater sic destillationes iterentur. Atq; servetur hic liquor accuratissimè, tanquam utilissimū omnibus morbis remedium, cujus gutta ad alterandum, vacuandum, aliosq; curationū scopos complendos potentior est centum lagenis herbarū decoctionibus refertis, nec non ipsis de rhabarbaro potionibus: siquidē hæc sanguinem repurgat, appetitū sopitū excitat, ventriculum aliaq; nutritionis viscera corroborat: funditus evellit cachexiarum radicem ac procul amandat, nec nō melancholias hypochondriacas: adversus icterum & omnis generis arduos morbos ac hydropes specificum est medicamentum, leniter purgando, ac urinas provocando: nec majore duarum guttarum dosi singulis vicibus opus est, ex aliquo cōvenienti liquore: modò ad aliquod tempus singulis diebus, aut alternis eadem dosi propinetur, habita morbi magnitudinis & virium ægro-

tantis

tantis ratione. Potest etiam hoc remedium in præcipitatum & calcem albam, rubram, imò etiam flavam redigi, cujus tria aut quatuor grana in dosin sint satis.

ANTIDOTUS $\zeta\eta\theta\iota\alpha$.

Accipe de antimoniæ minera, quæ ex Ungaria asportatur, quantum voles: hanc in calcem, ac si in vitrum esses liquaturus, adurito. Postea ut magis attenuetur, & dissolutioni aptior fiat, cum alba fuligine mercuriali sublimetur, deinde edulcoretur: ei superfundes, ut crescat ejus virtus, & facilius solvatur, acetum philosophicum ex acido liquore rosis seu manne cœlestis cum eademmet minera per digestionem & fermentationes philosophicas factum & præparatum. Omnia deinceps ponantur in Bal. M. ad satis diuturnum tempus, ac donec philosophicum acetum rubicundissimo colore tinctum conspiciatur, quod simul etiam sensim, ex interiore superioris minere aut magnesie Saturnine saccharo, edulcescet. Huius materie tam crebris ac iteratis vicibus acetum recens superfundito philosophicum, dum nullus restet tincturæ color in materia: fiat per distillationem separatio ad siccitatem usque. Pulverem jam crebris distillationibus ex aqua nubis edulcorato, adde præstantissimæ aquæ vitæ ex corallis prolectæ q. s. ex qua tincta colorẽ rursum extrahere pelucidum ac diaphanum, rubini coloris emulum.

Post varias ejus cohobationes ac circulationes proprias, & ad attenuationem majoremq; subtilitatem necessarias, omnia igne fortissimo ac vehementissimo urgeto, idq; etiam initio, & non observatis mitiorum ignium gradibus: tum cum aqua vitæ coralliorum, oleum ipsum antimonii rubrum, suave & exquisitissimum extrudetur, verum vitæ balsamum nunquam satis laudandum vel commendandum. Cum ipsa vitæ aqua & in ea relinqui potest, citra separationem, si lubet: aut ex eo aliquot guttas immiscere pro dosi, vino aut liquori ei morbo, cui velis succurrere, congruo: quales sunt liquores lilii convallii, lavendulæ & calendulæ pro epileptiis, apoplexiis & paralyfi: qualis & aqua theriacalis adversus pestiferos & contagiosos morbos: nec non ad leprâ, morphæam, luem, scrophulas, & id genus alios affectus curandos, aquæ fumiterræ & veronicæ: Vera enim est universalis medicina, quæ sopitos spiritus excitat, roboratq; animales, vitales & naturales, mundando totam sanguinis massam, instaurando radicalem balsamum, & corpus humanum ita renovando, ut & in juvenilem statum hominem transformet. Tantra deniq; tamq; præstans medicina est, ut laudes ejus ac admirandæ virtutes satis prædicari non possint. Verus enim est vitæ balsamus, vero vitæ mercurio æquipollens: de quo verba facit
Para-

Paracellus tomo 6. pag. 45. in hunc modum:

Mercurius vitæ corruptiones corporis humani ita tollit, sicuti ligna putrida ligno amputantur. Hic senectutem restaurat, & eam in juventutem mutat: non quod novam essentiam in homine generet, sed quod quintam essentiam adhuc residuam, incorruptam conservet: unde postea novæ virtutes emergunt. Impurum igitur à spiritu vitæ removet, ungues pedum & manuum, item canitiem tollit, juventutem confirmat, ita ut senectus non amplius canos possit producere.

Rupescissa lib. de quinta essentia, cap. 41. de tam exquisita ac pretiosa loquens Antimonii dulcedine & tinctura, talem tantumq³ thesaurum esse ait, ut nusquam in toto orbe par occurrat.

At qui ex ejus aliorumq; similium descriptione tentabit hanc antimonii tincturam ex crudo, & in pulverem tantum redacto Antimonio, cum aceto ex vino destillato, extrahere, utcunque sit vinum generosum & potens, & quantumcunq; temporis in digestionem illius teratur, oleum prorsus & operam perdat. Genuinorum igitur ac verorum est Philosophorum, nosse distinctiones & compositiones ejusmodi menstruorum aut acetorum. Infinita enim eorum genera ex sexcentis rebus variis varia fieri & componi aut extrahi possunt, quæ variantur ex ingredientium va-

*Menstruorum
spagyricorum
varietas.*

rietate, proprietatibus ac virtutibus. Aceta enim ex cerevisiis Anglicanis, Belgicis, Germanicis, vi hordei aut frumenti enata: aut ex pomaciis & piraceis Normanicis expressa, virtutes fructuum, ex quibus prognata sunt, retinentia, longè lateque inter se differunt: multoq; magis distant ab aceto, quod ex vino omnium vegetabiliū principe, & maximè omnium vitriolato conficitur. Quin & inter vini aceta magnum statuitur discrimen: siquidem acetum ex vino albo extractum multum à rubelli vini discrepat. Et vinorum Creticorum aceta, debiliorum vinorum acetis (qualia sunt Tigurina) longè multumque virtute antecellunt: sic oligophorum vinum magno discrimine à vinoso & generoso vino distinguitur: ut inde liceat inferre, aceta cerevisiarum, pomaciorum aut piraciorum, immaturorum ac debiliorum vinorū, nunquam fore rerum metallicarum solutionibus apra, nec ed usq; potentia, ut aceta hydromelitem vinosorum, quæ cum manna cœlesti, naturam animale percurrerunt, & præter vegetalē induerunt, atq; sic summoperè rectificata spirituales vires & aëreas planè sibi compararunt: ita ut omnia quævis alia, solvendi ac dissuendi potentia superent. Quod obiter dictum sit, ut multi discant, etsi experientiis veris accertis polleant, se tamen non abs re spe sua cadere, & à scopo,

scopo, quē sibi proposuerunt, aberrare, quodd aceta Philosophorum non norint, eorumque dicta ex litera, non sensu metiantur.

Addo præterea magnum inesse discrimen inter acetum simpliciter destillatum, acetum forte destillatum, acetum forte dephlegmatum, acetum forte benè rectificatum & alkalifatum, acetum radicum, & acetum philosophicum, quod summo virtutis gradu eminet: quodq; nos componimus ac conficimus ex mixtione & convenienti proportionē, fermentatione ac unione aëreæ aciditatis animalis, & mercurialis acoris aquei, cum vegetabili terrestri, ut ea tinctura, de qua suprà loquuti sumus, extrahatur, ad nostram *ζήμιλον* Antimonii Antidotum concinnandam.

De omnibus aliis acetorum seu menstruorum, seu dissolventium superiorum, nec non innumerorum aliorum, & naturæ ignium differentiis agemus, quæ claves vocantur artis: eorumque varias addiscemus præparationes, compositiones & usus in Antidotario nostro spagyrico, tanquam in proprio & dicato huic tractationi loco. Quæ quidem omnia scitu maximè necessaria, magnæq; sunt utilitatis, operæ pretium rati, hæc pauca de illis attigisse, & notasse locum, ubi abundè hæc docebuntur, ut Medicus & verus Philosophus chymicus, qui sententiam verborum

nostrorum concipiet, in operatione antimonii, aliorumque mineralium, ac metallorum, quæ in illo nostro opere describimus, tanquam adversus omnes morbos eosque deploratissimos præstantissima remedia, labi nequeat.

ANTIDOTUS SOTERIOS

Antimonii.

*Accipe regulum Jovis, ex quo in pulverem trito, hepar aut crocum metallorum cum sale sulphureo conficies. Hujus hepatis pulvis ruber, citra separationem salis, in lixivio ex cineribus clavellatis, & calce viva parato bulliat, donec lixivium summum ruborem contrahat, quod in vas per inclinationem effundes, idque lentè, ne quicquam de fecibus admisceatur. Evacuato lixivio, pulverem vulgari more cum potentissimo aceto præcipitabis. Abluantur & dulcorentur omnia: deinde cum vitriolica hydromelitis vino, si aciditate, alkalisata proprio sale, tincturam aut colorem extrahes: à qua tinctura menstruum separabis, dein illam circulas ad aliquot dies cum fragrante juniperi spiritu. Deinceps per retortam crebris cohobationibus vi ignis ipsam extrudes, à qua demum spiritum fragrantem separabis, si ita videbitur, ut restet in fundo destillatorii liquor suavissimus, omnium affectuum pulmonum æquè salutaris medicina, ac balsamus, lac
ant*

aut butyrum dulce sulphuris: cujus tres aut quatuor, imò ad sex usq; guttas ex jusculo vel vino, aut congruis aquis, phthificis, dyspnoicis, asthmaticis, pleuriticis, peripneumonicis, propinabis. In summa saluberrimum est & potentissimum medicamentum quàm plurimis, iisq; gravissimis morbis mirum in modum profligandis & extinguendis aptissimū.

ANTIDOTUS LYSIPYRETOS

Antimonii.

℞ florum rubrorum antimonii ℥ iiij. florum sulphuris sublimatorum ad perfectam albedinem ℥ ij. misceantur cum duplo colchotaris vitrioli Ungarici aut Cyprii, ac ter sublimentur, habebis flores rubicundissimos, si benè operatus fueris. Hi cum aciditate vitrioli Veneris primò, deinde cum vero Saturni æthereo spiritu essensificentur. Hujus philosophicæ essensificationis si calueris artem, medicinam suspiciendam concinnabis, veram Antidotum Lysipyreton, omnis generis febres, pestiferas etiam, sedantem ac extinguentem, si ad iiij. aut v. guttas de ea ex idoneo liquore propinaveris.

ANTIDOTUS THEODOTOS

Antimonii.

Junge justo & debito pondere, mensura, proportionem ac ordine sex inferiores Planetas terrestres, cum sublimiori sphaera stellata Saturnina,

Cc 5

tan-

tanquam cum caterorum prima radice, ut unâ
 benè amalgamentur, & philoſophicè calcinen-
 tur. Ex hac calce depurata cum ſulphuris mon-
 tani aqueo ſpiritu, per cohobationes in calido, &
 macerationes ex arte in frigido factas, tincturam
 rubeam pellucidam aut diaphanam inſtar gra-
 nati elicies: à qua nubium aquarum auxilio pri-
 mum menſtrum ſeparabis, tincturamq; ipſam
 per varias cohobationes, circulationes & rectifi-
 cationes neceſſarias, puro hydromelitis vinoſi ſpi-
 ritu excipies, qui ejus colorem eruet, quo tingetur
 rubini coloris inſtar, magno cum ſplendore &
 perſpicuitate: Atque ſic in ſe ſeptem metallo-
 rum veram tincturam ſimul continebit, re-
 medium verè theodoton admirandarum vi-
 rium & proprietatum, & quod Deus nobis
 largitur in curationem omnium generaliter
 morborum, vel deſperatiſſimorum, trium,
 quatuor, quinq; vel ſex etiam guttarum doſi.

ANTIDOTUS THEOPEMPTOS

Antimonii.

Aurum ter per Antimonium examinatore
 ſuum trajectū amalgametur cum mercurii an-
 timonii debita quantitate & proportione, ex qui-
 bus electrum minus fiet. Ex hac amalgamatione
 abluta, & nigrioribus fuliginibus repurgata, ex-
 quiſitiſſimam tincturam extrahere, cum ſpiritu
 ſulphureo juniperi, eo modo operans, qui in dua-
 bus ſuperioribus preparationibus traditus eſt.

Haec

Hanc tincturā diaphanam ac pellucidissimam, instar rubini, variis cohobationibus in circulato minore Parac. exercebis, quod postea, si voles, separabis, ut tinctura restet sola: Quam sedulo cōservabis, tanquam pretiosissimum donum à Deo hominibus missum, adversus pestem, lepram, omnis generis morphæam, lues, & alios id genus gravissimos affectus præsentissimum remedium, trium, quatuor, aut quinque guttarum dosi ex aqua theriacali.

ANTIDOTUS PANÆRETOS

Antimonii.

℞ minere antimonii Ungarici ad albedinem calcinate, juxta artem lb. ℞. sacchari candi in formam syrupi cum circulato minore transmutati lb. j. cui paulatim calcem illam antimonii admisceto. Digerantur omnia per 4. aut 5. dies in B. vaporoso, deinde per gradus ignis destillentur. Ex hac destillatione triplex liquoris genus educitur post separationem circulati, quod primum omnium egreditur. Primus, qui albus est, crancrosis ulceribus & externis morbis opitulatur. Secundus, qui flavus est, vacuationi per alvum, & per vomitum idoneus est. Tertius rubicundissimus, instar sanguinis, dulcisque balsamus, qui seponendus est ab aliis: si cohobationibus ternis aut quaternis rectificetur, & abluatur cum aqua rosarum, aut bu-glossi, aut cichorii, quam separabis tincturam
 & ru,

& rubicundam & dulcem, quæ admirandas curationes præstabit, in lepta, morphæa, malo mortuo, sex guttarum quantitate exhibita in aqua fumiterræ. Adversus apoplexiam & epilepsiam dosi duarum aut trium guttarum quantitate ex aqua centaurii minoris. Adversus pestem exhibebitur ad septem guttas, ex aliqua theriacali aqua, unde sudor copiosus emerget.

*Laudanum
Paracelsi.*

Cum eodem oleo rubro aut tinctura Paracelsus laudanum suum diaphoreticum & solutivum concinnabat, quod præ aliis omnibus remediis commendatissimum, & in summo pretio habebat adversus pestes, intermittentes febres, adjiciens essentias aloës, myrrhæ, croci, ambre flavæ, & id genus aliorum, unde pilulas compingebat, dimidii scrupuli, aut integri, dosi deglutiendas.

ANTIDOTUS POLYCHRESTOS Antimonii.

Accipe reguli Martis stellati lb. j. mercurii in meteoron redacti & essensificati lb. j. s. pulveriscentur & commisceantur, retortoq; vasi imponantur cum recipiente, subjiciendo gradatim ignem & genus quoddam gummi crystallini, gravis, sese in frigido coagulantis, & calido solventis, extillando: quod una aut altera destillatione, fæces semper separando, rectificabis. Super hunc liquorem toties spiritum hydromelitis vinosi asfunde

funde & cohoba, ut tandem crebris istis cohobationibus liquor dulcescat, spiritusq; separato, restet in fundo oleum antimonii exquisitissimum, ac pretiosissimum, multis curandis ægrotudinibus, iisq; gravissimis aptissimum. Quin & dormitor est tertianarum febrium, quotidianarum, ac inprimis quartanarum, si tres, quatuor, quinque aut sex etiam guttæ, habita vitium ægri ratione, exhibeantur. Blandè enim vomitum multis concitat, aliis alvi solutionem citra vomitum, eamq; vim habet, ut radices & seminaria mali prorsus eruncet ac evellat.

Spiritus hydromelitis vinosi separatus, ut suprà diximus, accuratè servatus, & tandem vitriolica aciditate imprægnatus, summum est diaphoreticum, & longè ab aliis vulgaribus aliud, si dosi dimidii cochlearis aut integri ad summum, vel seorsim, vel vino aut alio liquore dilutum administretur.

ANTIDOTUS ISOCHRYDOS

Antimonii.

Regulus Martis cum aquila cœlesti in meteoræ reducatur, & ab acredine optimè abluatur exicceturq;: tum cum aqua stygia Philosophorum, ex duobus salibus spiritualibus, sulphureo & mercuriali, debita proportionè & ex arte composita, solvatur, digeratur, ac tandem per iteratas cohobationes præcipitetur. Ex hoc præcipitato
spiri-

Spiritus aquae philosophicae auferantur, in reverberio Athanoris, perpetuò præcipitatum spatula ferrea commovendo, donec acquirat flavum aut floris calendulae colorem: quem ablue cum aqua pluviae destillata. Huic exiccato pulveri affunde acetum Philosophorum, de quo jam mentionem fecimus, & tamdiu digere, donec menstruum rubino colore tingatur, relictis quibusdam facibus albis infundo. Menstruo per cineres separato, remanebit in fundo pulvis levissimus, rubri coloris, denuò per duas trèsvè horas sub craticula reverberandus: cui tum demum, si aquam vitæ juniperi affundas, atq; ex arte digeras, ferè totus pulvis in tincturam convertetur rubicundissimam & admirandarum virtutum, vel ipsi auro potabili, aut ejus tinctura equiparandam. Apostemata interna omnia sine noxa aperit atque curat, sanguinem concretum dissolvit, corruptumq; purificat: ad lepram, scrophulas, luem veneream, pestem, infinitosq; alios morbos præsentaneum remedium: imò ipsum hominem renovat, & sanum diutissimè conservat, dosis guttulæ vj. viij. x. cum vino vel alio liquore bis in die, juxta morbi necessitatem.

ANTIDOTUS LYSIPONOS,
 seu Anodynum diaphoreticum
 Antimonii.

Accipe reguli lb. ss. salis nitri cum sulphure
ant

aut floribus sulphureis, ut artis est, purificati & vitrificati lb. j. reducantur in pulverem, & optime misceantur, & crucibulo indita ponantur in igne circulari, ignem augendo per gradus, eumq; crucibulo sensim admovendo, donec omnis materia fluxerit, instar metalli fusi. Tunc vel ferum candens, vel carbonem ardentem injice, ut sal comburatur: Remanentiam exime, dulcifica exicca, & cum equali salis prædicti parte secundò uratur, dulcificetur & exiccetur, idem opus tertio repetendo: Relictum pulverem vasi vitreo fixatorio benè occluso inditum, per quatuor quinqueve dies in igne fixationis fove, dando ignem per gradus, donec vas tandem igniatur, & pulvis antea albus acquirat calendule colorem: quem tandem cum aqua vitæ juniperi correctissima, in vase benè occluso, circulas per aliquot dies: post exime materiam, & affusa ter quaterq; nova aqua vitæ juniperina, semperq; accensa, à prædicta materia exuratur, ac postremo benè exiccetur. Dosis à ℥ ss. ad ℥ j. cum vino optimo vel aqua convenienti.

Est hæc antidotus verè λυσίπικον, omnes dolores ventriculi, intestinorum, uteri, à quavis causa subortos solvens & sedans, si cum vino vel aqua chamæmeli exhibeatur. Ulceribus renum, vesicæ & uteri: item depravatæ mensium excretioni, fluxuiq; muliebri admirandum remedium: quod cum vino, jusculo aut

aut alio convenienti liquore miſceri poteſt; vel cum mucilagine gummi tragacanthæ, bis tervé in die exhiberi. Eodem modo exhibitum peſtilentibus omnibus affectibus, item-que febribus intermittentibus ſummoperè conducit. Sanguinem enim per ſudores, & per inſenſilem plerunq; tranſpirationem, purificat & repurgat, vitæq; noſtræ baſſamum baſſamica ſua vi inſtaurat, totumq; hominem renovat.

Eadem planè methodo, cum regulis ex omnibus metallis, ſive conjunctim, ſive ſeparatim factis & præparatis, itemq; cum antimonio crudo, vel ex arte calcinato, vel cum ejusdemmet floribus, tùm albis, tùm rubris procedendum eſt, ad antidotum illam lyſiponum, vel diaphoreticum Antimonii anodynum, remedium illud admirabile concinnandum ac præparandum; quod à chymico peritotentari ac probari, ad multorum ægrorum ſalutem facillimum fuerit: ſed ab imperito difficillimum, atque id potiùs pernicioſum, quàm ſalutare.

His floribus Antidotorum ſuaviſſimarum Antimonii, ex Antidotarii noſtri ſpagyrici horto decerptis, contenti erimus, ut in hanc arcam infereremus, ac quatuor his graviſſimis morbis, de quibus agimus, adaptaremus; qui quidem ubiq; merentur implantari, ob præ-

præstantissimas suas virtutes, & adversus omnes affectus in universum efficacissimas ac potētissimas, (ut jam satis superq; docuimus.) At hæc remedia ab omnibus utiq; avidè expendenda essent, ut quæ optimè concepta, parata, & administrata evellere omnia omniū morborum seminaria, utcunque gravissimi & desperatissimi sint affectus, & radicitus extirpare possint.

Sed hæc satis sint, quæ huc cōtulimus: quadraginta præparationes & compositiones ejusdem antimonii, easq; elegantissimas ac potentissimas, Antidotario nostro asservamus, quales sunt tincturæ, quæ ex toto ejus corpore extrahuntur citra ullam divulsionē, ex sententia Paracelsi: Arcana, magisteria, essentia, olea, balsama, & aquæ vitæ omnis generis: quæ varia ac distincta sunt remedia ipsius antimonii, variis etiam & distinctis morbis congrua, cum internis, tum externis: ut fusè in Antidotario nostro docebimus: ubi etiā methodum mercuriorum ejus educendorum & regulorum describemus. Quin & varia illius sulphura, salia diversa, flores varii generis, unde infinita parantur remedia purgantia, vomitum concitantia, sudores moventia, urinas provocantia, corrigentia, revellentia, mundantia, corroborantia, omnibus deniq; curationum scopis inservientia, nequaquam prætermittimus.

mus. Quod disertè hoc loco decantamus ac prædicamus, ut oculis subjiciamus, quot quætæq; ac quàm admirandæ virtutes in hoc antimonio deliteſcant, Antiquitati incognitæ.

Si utiq; ex Græcis, Arabibus & Latinis Galenus, Rhafis, Celsus & alii magni ac celebres viri, qui alium ſibi ſcopum, quàm publicæ utilitatis & artis ſuæ ornandæ ac locupletandæ, nullum propoſuerunt (in quo magnam promerentur laudem) nunc eſſent ſuperſtites, & tot oculis elegantes remediorum flores cererent, naribus odorarentur, & manibus palparent: quantâ, Deus bone, lætitiâ raperentur, quantaq; induſtria in hortis ſuis ejusmodi ſemina & flores foverent, excolerent, & augerent, ut ex eis fructus amœniſſimos ac utiliſſimos humanæ Reip. decerperent ac conferrent: bonorum agricolarum ac œconomorum fidem ac diligentiam imitantes, ut omnia referrent ad utilitatem communem & hominum ſanitatē bona fide, nulla privati commodi habita ratione, quemadmodum malæ mentis homines: quales ſunt quidam hodierni Cenſores, qui probos agricolas ſe conſingunt ac ſimulant, quùm ne leviffimū quidem ſtipitem aut radiculam peritè eruncare poſſint: ut qui lolium tritico, & roſis carduos anteponant: quiq; hoc unum in votis habent, ut potiùs metant, quàm ſerant: alacres ad rapiendum,

dum, ad erogandum quàm segnissimi & illiberales, privatis commodis addicti, utilitatis publicæ contemptores: quicquid ex aliorum viruperio gloriam aucupari perpetuò student. Quibus non alius utique finis expectandus est, quàm qui fuit Icari, qui insolenti audacia ac superbia ferox, majora viribus aggressus, & altius in aërem, quàm ferebat ejus industria ac facultas, delatus, tandem in gurgites & barathra præceps deturbatus est. Sed ejusmodi homines quæstui tantùm inhiantes, suis erroribus permittamus: inclament & insultent, quantum volent, in remedia chymica, splendorem præstantis medicinæ latratibus suis cõvelere obnixè contendant: quid quàm frustra omnia tentent, & dedecus sibi potius conflent, quàm vel tantilla nota aut navo illam aspergāt. Sed pergamus, quæ nostri sunt officii partes explere, & utilitatem publicam indefesso studio, quantum in nobis fuerit, promoveamus. Proponamus igitur & describamus chymica alia remedia, quæ his quoque morbis, quorum curam persequimur, nativa ac specifica proprietate præsentissimè succurrunt. Ea ex mercurio Solis & Lunæ mutuabimur, quæ inter metalla eorumque medicas facultates, principatū nullo negotio obtinent. Quæ autem ex illis remedia huc adferemus, ea ex Antidotario nostro spagyrico, ut pleraque alia,

rursum educemus, quæ tamen brevi, favente Deo, ei ipsi opportunè vel cum scœnore etiam restituemus.

CAPUT XXXII.

De Sole & Luna.

*Veterum
sententia.*

Galenus cæteriꝑ; Græci authores parùm in auri & argenti cognitione versati fuerunt, ut ex iis aliqua eruere remedia norint. Licet enim Galeno Antidorus de margaritis, & lætificans Galeni, ut vocant, quæ aurum & argentum excipiunt, arrogetur, iniquè tamen id fit: siquidem multa in illis simplicia ingredientia deprehendere liceat, quæ ætati Galeni incognita fuerint, ut sagacissimè notat Fuchsius in Antid. è margaritis, quam Nic. Myrepsus ei adscribit lib. de Antid. c. 38. & Adolph. Oocco celebris Medicus Augspurgensis in Augustano suo medicamentario in compositione lætificantis, sub nomine Galeni, observavit: quam adulterinam esse, & falsò à Nic. Myrepsò illi adscriptam, judicavit. Quin & ipse Galenus li. 9. de medicamentorum facultatibus, cap. de medicamentis metallicis, nullam auri aut argenti mentionem addit. Unus Ægineta de re med. lib. 5. cap. 8. de corporii plagæ, Argentum scribit plagæ aut ictui ejus appositum prodesse præter opinionem. Et Aëtius miratur tantum, quî deglutitum aurum medicari

dicari & opitulari possit! Itaq; duo illa metalla in medicos usus assumpta, & in antidotos relata ex officina Arabica prodierunt, qui primi eorum medicamentis aptandorum inventores fuerunt. Quod ex ipso Nic. Myrepso videre licet, variarum Antidotorum hinc inde consarcinatore & rapsodo, qui præcipuas & præstantissimas, utpote corroborationi viriû idoneas, & gravissimis quibuscvis morbis curandis efficacissimas in suum commentarium transcripsit: à quibus aurum & argentum in foliola aut ramenta, citra ullam aliam præparationem redacta excipiuntur, ut legi potest in aurea Alexandrina, in Diacammero, aut (ut in Augustano medicamentario scribitur,) in Antidoto de lapide Radiato aut Lazuli juxta Mesuem, qui ejus sibi inventionem arrogat, quam & alibi etiam, ut nos, confectionem al-kermes vocat, nec à nostra differt, quàm restitutione quadam in meliorem statum compositionis à nostris præstitâ. In Antid. Argyrophora dicta, Antid. è sapphyro, Antid. ad cardiacos, ad melancholicos omnesq; cordis affectus, quemadmodum & in utrumque electuariû de gemmis calidum & frigidum duo illa metalla admittuntur à Mesue: nec non aurum in confectionem cardiacam Alexandri Bened.

Hinc constat metallorum aliquem fuisse u-

sum apud Antiquos, ipsaq; in multis, iisq; præclarissimis Antidotis & compositionibus, usurpata: quarum aliæ adhuc nunc vigent & in usu sunt quotidiano, ad corroborationem virium: quarum tamen, ut diximus, Græci caruerunt cognitione: nec aliis earum concinnandarum methodus, ut neq; condiendorum melle aut saccharo ad saporis suavitatem medicamentorum ratio, quàm solis accepta ferenda est Arabibus. Primi enim omnium posterioris seculi Medicorum de virtutibus pretiosorum lapidum, auri atq; argenti, tractarunt, quas ex splendore & puritate eorum agnoscunt nō esse potentissimorum affectuum steriles: ut ex Rase, Serap. aliisq; Arabibus cognosci potest.

Avicennas ipse, quem inter celeberrimos recensemus, hæc de auro sic scribit lib. 2. tr. 2. *Aurum*, inquit, *natura est æquale & subtile: cumque de virtutibus ejus & operationibus verba facit, addit: Limatura ejus ingreditur in medicinas melancholicas, & melius cantherium ac velocius sanabile est, quod sit cum cantherio auri. Retentio ipsius in ore removet fœtorem oris, & ingreditur limatura ejus medicinas alopecie & tyrie liniendas, & iis immiscetur quæ bibuntur, confortat oculum in alkool positum. Confert doloribus cordis, & tremori ipsius, & malitiae animi, & ei, qui solus loquitur. Et in libello de medicinis*

dicinis cordialibus tr. 7. hæc quæ sequuntur, ipsemet scribit Avicennas de auro & argento: *Aurum* iudicatur, inquit, inter iudicium argenti & hyacynthi, & est quidem infra hyacynthum, & supra argentum, cuius quidem complexio temperata est, aliquantulum vicina colori, & est ejus operatio à proprietate. De argento autem sic loquitur: *Argentum* aliquantulum, est frigidum & siccum, & ejus quidem effectus similis est effectui hyacynthi, hoc excepto, quòd multò est debilius illo. Quam verò proprietatem Avicennas hyacyntho tribuat, ut intelligamus, subjicit quæ sequuntur eodẽ lib. paulò pòst: *Hyacynthus* temperatus esse videtur. Inest autem ei proprietas letificandi & confortandi cor, & fortiter obviandi veneno: & hæc quidem proprietas est virtus, non suis attribuenda componentibus: sed manat ab ipsa eo modo, quo ex magnete emanat virtus, per quam magnes attrahit ferrum è longinquo. De his autem, quæ in cõsideratione hyacynthi persuadere oportet, est ut inconveniens esse dicatur, calorem naturalem agere in hyacyntho, cum sumitur intra corpus, transmutationem & dissolutionem atq; commixtionem ejus substantiæ, cum evaporabili substantia spiritali, quemadmodum agit in croco & similibus. Et in summa incongruum quidem est, quòd dicatur, quòd hyacynthus in forma sua substantiali patiatur à naturali calore, & exinde postmodum ejus

opus manifestari. Etenim ejus substantia quem-
admodum patet sensui, valde est ab hujus passio-
ne remota. Videtur ergo, quod naturalis calor
nec imprimat in substantia, nec in accidentibus
formae suae inseparabilibus: sed solum in ubi ejus,
& loco & qualitatibus ejus accidentalibus. In u-
bi quidem, & loco, quia facit ipsum cum sangui-
ne penetrare, usq; ad partes cordis. Quapropter
cum afficitur propinquius passo, fortius impri-
mit suum effectum. In qualitatibus quidem, quia
calefacit ipsam hyacinthum: De natura vero ca-
lesfactionis est, ut manifestet proprietatem, &
excitet virtutem. Secus apparet in carabe: ipsum
enim quando debilitat, paleam trahere videtur:
fricatur quidem donec caleseat, post hoc apponi-
tur palea, & attrahit ipsam velociter. Et videtur
ergo, quod ultima impressio naturae nostrae, vel
caloris naturalis nostri in hyacintho sit ista: &
quod actio sit additio manationis ex eo ad illud,
ad quod sit manatio naturaliter, & additio ap-
propinquationis, &c. Haec Avicennas.

Hinc cōcipi potest ab exemplo de hyacyn-
tho, quid Avicennas aliiq; Arabes judicave-
rint de natura & proprietatibus auri & argen-
ti, dum vult tandem cōcludere, calori natura-
li nullam inesse agendi potestatem in hyacyn-
thum introsumptam, nec transmutandi & dis-
solvendi ejus substantiam. At ea permanet, ut
est in substantia vaporosa & spiritali, quem-
admo-

admodum supradictus calor agit in crocum, aut aliud quid simile. Quod quidē illi, aliisq; omnibus concedimus, qui aurum, argentum, sapphyrum, hyacinthum, & reliquos pretiosos lapides in tenuissimum pulverem redactos propinant, quos vel utcunq; subtilissimè tritos, atq; sic intus assumptos, ne sic quidem calor naturalis noster domare ac dissolvere queat: attamen & metalla & pretiosos lapides, si in calcem philosophicam, essentias, magisteria, olea, liquores aut tincturas adducantur, (in quem scopum tendunt Hermetici, ut corpori humano cedant in medicamenta) facilè naturalis calor noster atterat, concoquat & edomet.

At nunc tempus est, ut Hermeticorum sententiam aperiamus, atque ut elegantes ac varias præparationes & operationes, diversaq; remedia, quæ illi tum ex auro, tum ex argento extraxerunt, in medium proponamus.

Videamus igitur quid de istis scribat Paracelsus, quæ peritus Doctor ac æquus lector conferat cum antiquorum scriptis, eaque simul ad incudem revocet, ac de iis iudicium ferat, pronuncietque maturo iudicio, penes quam utriusq; partis inclinēt victoria, & quæ scopum propius attigerit.

Primo igitur loco hæc sunt, quæ in genere de metallis crassa sua materia indutis scribe-

lib. de com-
pos. metall.
in principio.

bat Paracellus: Metallorum usus citra noxam in medicina non est, nisi prius comminuantur, alterentur, & naturâ metallicâ depositâ, in aliam, essentiam transmutentur. Parum etiam ex iis effectum speres, si non præparatio, quam alchymia docet, applicationem præcesserit, id est, si ante in sua arcana, olea, balsama, quintas essentias, tincturas, calces, sales, crocos, & his similia, redegerit & agroto administraverit.

Genuinus
metallorum
usus.

Hinc constat, omnes illas Antidotos & electuaria corroborantia, quæ aurum, argentum, pretiososque lapides in pulverem crudum tantum redactos admittunt, ab Hermeticis repudiari: siquidem ista sic parata ventriculis auro & argento tantum incrustandis ac obducendis profunt: cum Hermetice præparationes in essentias, magisteria & tincturas adductæ longè nobiliores effectus edant.

Sed cum hic de auro & argento privatim agamus, videamus, quid Hermetici, ac imprimis Paracellus, de iis tradant, quid de illorum virtutibus & præparationibus scribant: postea quid ex nostris hortis efflorescat, ut laboribus etiam nostris fruantur omnes, quos universo populo consecravi, docebimus.

Singula
creata natu-
râ cédunt ad
perfectionē.

Ea omnia, quæ nascuntur ac intereunt, ut volunt Hermetici, suam habent progressionem ad summum perfectionis gradum, in quo scilicet nulla est amplius elementorum contrarie-

trarietas, vel destructionis causa. Ista elementorum adæquatio, vel naturarum uniformitas, omnium est nobilissima & perfectissima, adeoq; omnium creaturarū nobilitas & perfectio. Talis uniformitas, quæ substantia est omnibus elementis æqualis in uno auro præsertim inest, in quo propter hanc elementorum adæquationem, nulla potest contingere diminutio seu destructio, ita ut jure etiā possit omnium gemmarum & corporum clarificationem dici materia: & propterea aurum etiam aded perfectū est, ut illo nihil perfectius aut nobilius reperiatur: *uni enim nil deperit Summa per- auro, &c.* ut scribit Augurellus. Hæc autem affectio in auri perfecta natura accuratè cōsideranda est. Ea ^{ro.} enim est omnibus elementis æqualis & uniformis, ut dictum: duplicis tamen naturæ, spiritualis scilicet, seu astralis, formalis, volatilis, & corporalis, materialis & fixæ. Ultraq; summo studio investiganda est, ne in tam amplo labyrintho erremus: sed ut veram magnæ veræq; medicinæ, & veri seu uberrimi elixiris materiam, quæ præsertim in sola natura & substantia solari consistit, eruere queamus.

Cū autem hoc præsertim nobilissimum corpus, compactissimæ & firmissimæ sit substantiæ: absq; apertione & fractione aut solutione illius nihil boni præstare poterimus. Nam cū natura in hoc corpore perfectio-

nem

nem attigerit, atque idcirco ab ejus ulteriore operatione quieta cesset, arti commisit industriam suam, quâ aliquid adhuc perfectius huic corpori tribuat. Idcirco incipit ars, ubi desinit natura, quæ nullum sibi alium proponit scopum, quàm & perfectionem illam auri auctiorem reddere, & eam ex materiali corpore eruere, ut spirituales, astrales, & æthereas reddat, medicinæ universali ad omnes corporis humani affectus profligandos idoneam. Quæ quidem sic arte reddita medicina, infinitis tum demum virtutibus cumulatur, quæ alioqui in crassa substantia sopitæ languebant, similisque redditur grano, quod numero, potestate & viribus (agricolæ industriam) augetur ac multiplicatur: qui non tantum terram suam aratro proscindit ac præparat, at eam fimis imprægnat, ignem nitroso ac calore sulphureo gravidis & potentibus, quæ natura in finos contulit, ex cœlestibus derivatum. Sic ars in auro operatur, eandem autem similem industriam conferens, quam sementi suæ agricola. Ea autem variis naturæ ignibus internis utitur in sua operatione, quorum virtutes in digerendo & vivificando positæ sunt, quas novit artifex externo igne excitare, eoque omnes cōtiones imitari ac perficere, quas natura in suis operationibus adhibet, ut maturitatem & perfectionem
rebus

*Vivificatio
auri.*

rebus omnibus, quas producit, conciliet.

Sic mundus & elementa ejus, ignis inter-
ventu transitura sunt atque etiam renovanda,
& à pristina forma in crySTALLINAM longè per-
fectiorem, puriorem & nobiliorem, ac in æ-
ternum durabilem commutanda sunt.

*Renovatio
mundi.*

Ars quoq; cùm in suis operibus variis igni-
bus utatur, quatuor organa aut instrumenta
ad artificium suum complendum adhibet, so-
lutionem nempe, aut putrefactionem, qua
aurum in primam suam naturam ac materiam
reducit (alioqui perpetuò aurū tantū man-
surum inutile) qualis tum primū erat, quū
exorsa est auri cōfectionem natura, eam sem-
per ad perfectionem usque summam promo-
vendo. Alterum instrumentum sublimatio
est, cujus ope ars, ex ipso corpore soluto & a-
perto, spiritum, animam & tincturam, vires
& virtutes, quæ in ipso auro delitescabant,
extrahit ac segregat. Tertium calcinatio est
& Physica digestio, qua spiritus & anima cum
corpore in unionem revocantur, ita ut ex tri-
nitate partium fiat rursus totius unitas, nec
non conjugium arctissimum, ac indissolubi-
lis conjunctio.

*Quatuor
artis instru-
menta.*

I.

II.

III.

IV.

Quartum organum artis fixatio est, qua tres
illæ distinctæ partes sic unitæ, usq; aded in se-
se vinciuntur ac constringuntur, ut nulla par-
tium amplius fieri queat divulsio. Sic utique
aurum

aurum specie mortuum, in vitale, vegetale ac prolificum aurum immensæ virtutis convertitur: ex cujus semine si vel granum exhibeatur, miras affectuum curationes in sanitatis corporis humani conservationem, ac vitæ productionem ostendet.

Atque hæc sunt generales Hermeticorum in naturam proprietates ac facultates auri speculationes; quæ quidem longiùs progrediuntur, & majoris momenti sunt, quàm Dogmaticorum ratiocinationes, ut pleriq; omnes sanæ mentis homines judicare ac concipere faciliè possint.

Sed ad particulares eorundem Hermeticorum contemplationes, quas scriptis mandarunt, docuerunt ac experti sunt de proprietatibus, virtutibus, nec non variis ac magnis operationibus, præparationibus, & infinitis remediis, quæ ex auro eliciuntur, descendamus: & prætermittâ longâ illâ ac innumerâ Hermeticorum, virorum alioqui celebrium, serie, qui hoc argumentum tractarunt, & in ipsam quàm fœlicissimè operati sunt, unius Paracelsi scripta intueamur, quibus faciliè omnibus, vel maximè invidis hominibus satisfiat, nec non pertinacissimis ac pervicacissimis quibusdam Censoribus mirabilia videnda ac stupenda exhibeantur.

Aurum, inquit ille, lib. 12. de transmutatione

tione rerum naturalium, pag. 308. & lib. de
renovatione & restauratione, pag. 107. corpus
hominis ad summam sanitatem reducit, omnes
morbos curat & tollit, omnes colores restituit, in-
staurat, renovat. Et lib. de vita longa, tom. 6.
pag. 126. Aurum præservat à lepra, 7. tomo. Au-
rum ex universis elixiriis summum ac potentis-
simum est, corpus servat, & liberum reddit ab o-
mni egritudine, neque id corrumpi sinit: corrigit
enim ac emendat quicquid non est sincerum. Eo-
demmet tomo lib. 3. de vita longa, pag. 173.
134. de auro loquens, eiq; tot tantasq; virtu-
tes ac proprietates tribuens, non quidem illi
foliato, aut in limaturam comminuto, prout
crasse veteres illo usi sunt, sed philosophico,
hoc est, crassa sua materia, vario artificio spo-
liato, & ad summam spiritualitatem adducto,
ut fiat medicamentum multis ac variis, iisq;
gravissimis morbis idoneum, eademmet ver-
ba profert.

Porro ex auro varias docet elici præpara-
tiones: atq; ex illo (ut & idem de Luna reli-
quisq; metallis) tria propria etuit:

Vitriolum nempe solis, quod sal ejus est,

Sulphur solis,

Et Mercurium solis.

Dein ex illis tribus principiis, vel conjunctim,
vel separatim varia remedia parat, ut:

Arcanum auri simplex,

Arca-

Arcanum auri vitriolatum,
 Crocum solis,
 Magisterium solis,
 Liquorem solis,
 Quintam solis essentiam,
 Elixirium solis,
 Balsamum solis,
 Aurum potabile,
 Tincturam solis.

Vitr. solis.

Processus ac verus extrahendi vitriolum auri
 modus docetur tomo 6. lib. de morte rerum
 naturalium, pag. 291. Ibidemq; methodū ex-
Sulph. Solis. plicat educendi solaris sulphuris: virtutesque
 utriusq; docet, esse diaphoreticas, diureticas,
 mundificantes, ex quibus multa eliciuntur
 remedia, variis morbis opportuna.

*Mercurius
 Solis.*

Ut autē Solis mercurius separetur ex auro,
 & in primū ens suum reducat, primamq; ra-
 dicem, processus ac methodus docetur eodē
 tom. p. 291. 437. Ex quo mercurio solari varia
 præcipitata parantur, aliaq; remedia præstan-
 tissima purgantia & sudorifica, veri scrophu-
 larum, luis venereæ, morphæarū, & id genus
 aliarum ægritudinū, ex massa sanguinis inqui-
 nata ac corrupta proficiscentium, domitores.

Ejusmodi remedia parva admodum quan-
 titate exhibentur intrò sumenda, eaque in
 pulverem vino aut alio liquore dilutum, aut
 in pilulas ex conserva aliqua formatas.

Arca-

Arcanum auri simplex describitur ab eo-
dem tom. 4. pag. 362. quod caduci morbi spe-
cificum ac peculiare remedium esse docet:
nec non omnibus maniarum ac melancho-
liarum generibus opportunissimum, dosi di-
midii ꝑ. aut circiter.

*Arcanū So-
lis simplex.*

Arcanum auri vitriolatum, iisdem morbis,
sed præcipuè epilepsiæ aptissimum, describi-
tur tomo 6. pag. 160. cuius dosis est quatuor
aut quinq; granorum tantum.

*Arcanum
Solis vitrio-
latum.*

At croci solaris conficiendi ratio habetur
eodem tom. 6. pag. 440. Quæ quidem reme-
dia omnia per sudores operantur, nec, etsi
magnos alvi fluores concitent, idcirco centra
morborum petere & pervadere desinunt, ex
quibus balsamum vitale recreando ac corro-
borando radices & primas mali origines ex-
tirpant, ac fontes exhauriunt, modo naturæ
tantum, non nobis cognito.

Crocus Solis.

Quomodo verò magisterium Solis pare-
tur, docetur tomo 6. lib. 6. de magist. & lib. 3.
archidox. de Elementorum separationibus:
atq; hæc vera panacæa est, & adversus omnes
morbos vel deploratissimos, quales sunt le-
pra, scrophulæ, malum mortuum, morphæa,
exanthemata, variolæ, lues, epilepsiæ, apople-
xiæ, paralyses, contracturæ, & id genus alia,
præsentissimum auxilium.

Magist. Solis.

Formula ac compositio liquoris auri de-
scribi-

Liquor Solis.

E e

scribitur tom. 3. lib. 2. de viribus membrorum. In contracturæ cura nihil altius, nihil laudabilius est liquore auri, & liquore mumie, ut scribit idem Paracel. lib. 2. de tartaro, tract. 1. pag. 278. Eodem quoque libro & tract. pag. 287. idem author historiam refert cujusdam hominis, cujus nomē exprimit, qui per quinquennium integrum contracturâ ac paralyfi membrorum perculsus, intra novem dies pristinæ sanitati prorsus hoc auri liquore restitutus est. Multis aliis locis describitur idem liquor, quos brevitatibus causa omitto.

*Quint. essen.
Solis.*

Quinta essentia auri dicitur, quando à corpore Solis quædam spiritualis & rubina essentia separatur, in qua omnis virtus inest, tomo 4. pag. 106. Exhibetur in curationem variorum morborum semel aut bis in die ex vino aut decoctione congrua, dosi 5. 6. aut 7. granorum.

Elixir Solis.

Modus elixiris solaris conficiendi, ejusque virtutes ac proprietates in morbos etiam desperatissimos traditur tomo 6. lib. 3. de vita longa.

Balsam. Solis.

Balsamum Solis, ejus processus ac ratio proliciendi, cum virtutibus ac facultatibus, explicatur in magna Chirurgia pag. 147. lupis præsertim ac ulceribus phagædenicis & cancriosis medicandis efficax, si intro assumatur, & extrinsecus inducatur, mixtis illius aliquot guttis cum alio balsamo leviori.

Aurum

*Aurum potabile & oleum Solis sine corrosivo, Aurum po-
ut habetur tom. 7. li. de Gradibus & Compos. tabile,
pa. 361. extrahitur cum essentia salis ex calcina-
to destillata, qui postea rursus separabitur & præ-
parabitur. Tum enim optimum aurum potabile
efficitur, tom. 7. lib. de sale, pag. 148. & tom. 6.
lib. de resuscitatione rerum naturalium, pag.
398. Hæc sunt, quæ ab illo dicuntur: In auro
potabili parando, primus gradus est, ut aurum
fiat volatile, & non amplius possit reduci: Huic
volatili auro addatur spiritus vini, & uterque
fiat volatilis. In eodemmet tomo, lib. The-
saurus Alkymistarum inscripto, pag. 398. ve-
ri auri potabilis præparatio & administra-
tio docetur. Itemque tomo 4. lib. de mem-
bris contractis, ubi hoc remedium tradit
contracturis præsentissimum, tanquam ve-
rum illarum specificum. Infinitis denique
locis hujusmodi aurum potabile, ejusque præ-
parationes & usus ab illo describuntur: vi-
res verò & proprietates eodem tomo, libro
de membris contractis enarrantur. Tanta vis,
inquit, inest auro potabili, ut non satis possit præ-
dicari. Majorem enim vis confortandi non reperi-
tur: ita ut per hoc remedium omnes morbi
curentur, imprimis ii, qui sunt in summo gradu,
cujusmodi est contractura, &c. Qui plures
processus & varios auri potabilis conficiendi
modos discere volet, consulat quæ à docto*

Libavio de eo scripta sunt, lib. Alchym, tract.
1. pag. 93. & 94.

*Tinctura
Solu.*

Tincturæ solaris præparatio, cum ejus facultatibus ac proprietatibus, ab eodem Parac. exprimitur lib. 2. Chirurgiæ magnæ pag. 146. & 147. his verbis: *Tincturam auri voco ipsius corporis colorem: quem si à corpore separaverimus, ut corpus album remaneat, perfectum opus erit. Sunt enim color & corpus res ab invicem differentes, atq; ob id separari se patiuntur: hoc est, purum (quod color est) ab impuro, id est, corpore, sejungi: quod nisi primum fiat, omnis labor inutilis evadit. Separatione igitur facta, statim ad coloris clarificationem, ac ad summam graduum exaltationem properandum erit. Gradus autem, ad quem tinctura exaltari potest, quinquies duplus est, id est, quinquies in his 24. Nam sublimior non evadit. Tinctura hæc summum in expurgando, renovando, restituendo, tum membro affecto, tum universi corporis sanguine mysterium continet.*

Praxis autem istius tincturæ proliciendæ, nec non menstruorum, salium nempe & spirituum vini præparationes, quæ præcipua sunt ad hoc artificium instrumenta, subjiciuntur paulò post, eodem loco expressa: cujus tincturæ administrationes etiam docet eodemmet lib. pag. 154. his verbis: *Administratio*
tinctuæ

tinctura auri, ad tollendam omnium ulcerum, radicem, hujusmodi ferè est, ꝯ ejus cum ꝯj. theriacæ optimæ commiscetur: hujusq; mixtura ꝯj. jejuno exhibetur, & in lecto composito agro sudor imperatur.

In scrophulas, luem, variolas pari modo cum theriaca misceri potest, aut cum aqua theriacali antepileptica xx. aut xxv. guttarum numero ad ꝯ iij. aquæ superioris, si quis morbus est epilepticus expugnandus: aut ad alterius aquæ antepilepticæ quantitatem, si paralysis profliganda: dosin cochlearis unius ad aliquot dies continuos quotidie iterando. Deniq; hæc tinctura variis, iisq; deploratissimis morbis curandis opportunè adaptatur, si ex rebus singulis morbis privatim congruis administretur.

Jam pridem & ante annos triginta aut circiter, descripsimus in libro nostro de medicamen. spagyrica præparatione, cap. de auro, hunc ipsum tinctura extrahendæ processum, at breviter & obscurè satis apud tyrones & rudes discipulos: perspicuè tamen satis illis scripsimus, qui in arte chymica versati sunt & exercitati. Hæc tinctura, quæ in rubrum colorem sublimatur ad formam stellæ radiantis, si philosophica proportionem cum proprio mercurio, seorsim etiam extracto, misceatur, digeratur, & philosophicè coquatur: evadit

tincturarum omnium nobiliſſima ac præſtantiſſima, ut ſit tinctura etiam tincturarum, & jure medicina medicinarum vocari debeat: cujus vel unicum granum vino dilutum, aut alio aliquo liquore congruo exceptum morborum omnis generis curationi inſervit.

Non dubium eſt mihi, quin naſuti quidam Cenſores hanc auri tincturam rideant, fabulasque & nugas eſſe clamitent, quinetiam etſi apertè vires operationis illorum & effectus viderint, coganturque ab experientia veritatem illorum confiteri & admittere, tamen non deſinant impoſturarum omnia hæc inſimulare. Sed ſatis eſt mihi, ſi gerronibus iſtis reſpondero, quamplurimos eſſe, eosque præclariffimos viros, in Germania præſertim, nec non alibi, imò etiam Principes, qui veritati auri potabilis ſuffragentur ac ſubſcribant, admittantque illius præparationem, qua in liquorem quadraginta aut quinquaginta variis modis per alembicum aurum extillat, ut in corpus amplius nunquam reduci queat: quorum modorum aliquos jam hîc legiſtis, quos ex Paracelfo citavimus: quibusque veritatem derogare iis ſit nefas, qui vel tantillum in chymicis operationibus verſati ſunt. Hoc ipſum ego, qui vel omnium chymicorum inſimus ſum, experienciâ poſſim, cum libuerit, oculis videndum ſubjicere infra decem dies, extra-
ctam

etiam, inquam, variis modis tincturam auri: nec non in potabilem liquorem, supra viginti etiam formas, ipsam redigere: cujus rei spondeo me certissimam fidem se ipsa facturum, ei, qui ingenuè post conspectum experimentum & rei veritatem, ignorantiam suam ingenuè fateri velit, & tam nobilia ac præclara artificia, antiquitati incognita suspicere ac admirari.

Quod autem varias ac admirandas proprietates auro ascribant Hermetici, in spiritualem naturam, corporeâ relictâ, adducto, ratio est, quod inter naturalia omnia corpora, auri corpus emineat, & alia corruptione ac perennitate superet: idque ratiocinantur majore jure, quam Hippocrates, & post illum Mesues aliique, cum helleboro, tot venenis ex eorum sententia implicato, majores curandorum morborum vires, quam auro potabili, tribuant.

Superiores illæ omnes auri præparationes, quum spiritualem naturam, & æream substantiam ei concilient, ipsum idcirco reddunt epileptiis, apoplexiis & paralytibus, de quibus hic scribimus, opportunum auxilium, cum ex aliquo congruo liquore administrantur.

Unam hoc loco adjiciemus remediorum nostrorum Solarium descriptionem, cujus formula istis morbis specifica, certissima, ac facilis brevisque est præparationis. Si tamen ænigmatica videbuntur vobis mea verba, non

est quodd miremini. Tantum enim tamq; præstans argumentum aliter, quàm philosophico eloquio, tractari haud potest, cùm solis etiam Philosophis illud dicatum sit, & eis pervium,

Calcinatè philosophicè solem, ad supremũ puritatis gradum prius per antimonium adductum, & aquæ stygiæ glaciata immergite, quæ ex draconis omnivori fontibus hauritur. Ibi Sol passurus est eclipsin, & splendorem suum depositurus, ac in nigrum, lividum & mortuũ colorẽ sese mutaturus: cuius tamen mortificatio hæc vitæ ipsius initium est. Huic igitur sic moribundo aquam nubium depluito, quã toties tam diuq; illi faciem abluito, donec sensim inclarescat, & ex fusco colore paulatim deposito splendidior fiat. Nec quicquam periculi verendum ex crebra illius ablu-tione, ut neq; ex illius mortificatione. Quò enim magis extinguitur, eò splendidiorẽ vitam, majoremq; gloriam sibi cõparat ex sulphureo & ardente liquore fructuum maturorũ juniperi: qui ex Sole vitalem suum balsamum & sanguinem exquisitissimum extrahit, corpusq; ejus album, pallidum, ac tanquam exanime, aut omni spoliatum vitæ, relinquit. Hunc balsamum & sanguinẽ solis vitale si crebris cohobationibus ex spirite flagrante Saturni per alembicũ exercueris: exuperantẽ acquireret activitatem ac operandi vim, virtutesq; eximias, quibus balsamũ nostrũ naturale corroboret, ac potentiorẽ reddat. sese omni-
bus

bus suis hostibus expediendi: cujus dosis sit quatuor aut quinque guttarum aut granorum ex aqua lilii convall. aut florum tiliæ adversus epilepsias & vertigines: ex aqua lavendulæ contra apoplexias, & ex calendulæ aqua adversus paralyses ac contracturas.

Sed hunc processum tincturæ solis, & auri potabilis idcirco ænigmatica verborum obscuritate de industria involvi: non quod celare quicquam velim posteritatem, aut illi tam egregia mysteria invidere; etsi tamen certus sum, hoc à quibusdam Censoribus existimatum iri, quibus etiam hæc nostra ludibrio futura sunt; qui tamē aliquando, depositâ ignorantia, & comparatâ tantorū arcanorū scientiâ, passuri sint, me citra rationem hoc non fecisse: quod ea scilicet non sint, quæ dicata sunt doctis, plebi promulganda, & quæ sunt secreta, taliaq; haberi debent, vulgò propalanda. Alioqui enim arcana desinerent esse arcana, & gloriâ suâ, deposito velo, ab indignis & profanis hominibus exuerentur ac proculcarentur. Sic Pythagorici, aliiq; id genus Philosophi doctrinâ suam numeris velarunt: Lullianus primariis literis Alphabeti, quæ muta sunt omnia, & docendo nihil docentia sua tradunt: nunquid majore jure & ratione, voces draconis omnivori & aquæ stygiæ congelatæ, ex ejus puteis haustæ, aliarumq; id genus vocum

Ee s longè

longè magis omnibus Philosophis perviarum
ac apertarum, quos nostris mysteriis dignos
censemus, à me usurpari liceat?

*Virtutes &
remedia,
qua ab Her-
meticis ex
Luna eru-
untur.*

Priusquam autem huic capiti finem impo-
namus, aliquid nobis de Luna aut argento di-
cendum est, similiq; ordine, quem hactenus
sequuti sumus, docendum, quid de ea, ejusq;
virtutibus ac proprietatibus Antiqui sene-
rint, & in quem usum hoc metallum retule-
rint, qui medicinam spectet: ut subnectamus
postea Hermeticorum sententiam, qui adyta
Naturæ altius, quàm cæteri omnes, ingressi
sunt, ejusq; sinum ac viscera in apertum pro-
tulerunt, unde arcana quàmplurima, eaq; ad-
miranda magnâ industriâ eruerunt, nobisq;
evolverunt.

Scripsimus jam in libro nostro de medi-
cam. spagyrica præparatione, idq; pridem,
compositiones & antidotos argentum & au-
rum admittentes: quarum adhuc paulò antè
de auro loquentes, mentionem fecimus, ac si-
mul docuimus, cui usui illa essent apud anti-
quos, & cur compositionibus inserta: nec non
ostendimus, Galeni, aliorumq; Græcorum,
qui sequuti sunt, temporibus illorum in me-
dicina usum fuisse incognitum: atq; ab Ara-
bibus primis in Antidotos suas cardiacas ea
fuisse invec̃ta. Unus tamen inter Græcos Æ-
gineta illo usus est in scorpionū ictus extrin-
secus

secus plagæ inducto: sicq; de eo loquitur 5. lib. de re medic. c. 8. de Scorpionis plaga: *Facit ad eosdem* (ictus supple) *& trifolii semen potum & ocymi semen: Præter opinionem quoq; facit argentum statim plagæ appositum.*

Nunc verò patefaciamus, ut metallum hoc non secus ac aurum, utq; exactioribus modis ac præparationibus, quàm Græci & Arabes fecerint, ab Hermeticis, elaboratum ac dissectum fuerit. A quibus sic exenteratum est, & omnibus modis comminutum, ut in impalpabilem naturam, hoc est, spiritualement, corpus ejus sublimarint, & quod in eo materiale erat, formale prorsus & incorporeum reddiderint: unde virtutes ejus admirabiles & proprietates agnoverunt, aliasq; non minus nobiles ac efficaces, in remedia internorum affectuum vel graviorum etiam, quàm sint scorpionū ictus, extrinsecus in lamina plagis appositum, erui posse & elaborari deprehenderunt.

Paracelsus ipse in suis scriptis, varias ipsius argenti perinde ac auri præparationes tradidit. Ex eo enim non secus ac ex auro vitrio- *Tria Luna*
lum aut salem, sulphur mercuriumq;, eadem *principia,*
fermè methodo extrahit. Quin & ex illo docet, quemadmodū ex auro, quatuor elementa separare, tom. 6. pag. 16. de separatione elementorum.

Necnō magisterii Lunæ elaborandi ejusq;
pota-

potabilis reddendæ artificium aperit, non secus ac auri, tom. 6. pag. 60.

At quùm Luna propriè ac privatim cerebrum spectet, ejusq; morbis, ut maniis & melancholiis, epilepsiis, &c. specificum sit medicamentum, ei adaptatur: ut cordi ex sua proprietate aurum.

Liquor viridis Lune, inquit Paracelsus, *cerebrum confortat & quasi novum restituit*. Processus autem ejus elaborandi exprimitur tom. 3. lib. 2. de viribus membrorum, pag. 7. hoc modo:

Liquor Luna viridis. *R. Luna calcinata, q. s. cohobetur diebus septē per vinum vite; tum calx Lune resolvitur in liquorem tenacem. Hic digeratur in Bal. per mensem unum, tum resolvitur, & succum viridem representat. Quicunq; noverint hanc Lunam philosophicè calcinare, faciliè in liquore hoc processu eam traducent.*

Eà igitur hoc modo calcinatâ ac mortificatâ, quem suprà docui de sole calcinando: ex ea liquoris sulphurei salviæ beneficio, ut auro juniperinus cōgruit, tinctura elicitur sapphyrica, essentia, liquor, & oleum lunæ exquisitissimum ad omnes epilepsias, apoplexias, paralyses, aliosq; id genus affectus conferens, si quatuor guttarum numero ex congrua aqua aut liquore propinetur.

Libavius lib. 2. Alchymia, tract. 1. pag. 94.
tres

tres modos conficiendi istius Lunæ liquoris aut Lunæ potabilis aperit: qui quidem author describit, pariterq; docet tres ejus in calcem adurendæ processus, eodem lib. & tract. pag. 99. 100.

Atq; hæc satis de utriusq; metalli auri & argenti dissectione, ac interna terrestrium duorum luminarium evisceratione, hoc loco dicta sint, quatenus iis quatuor affectibus, de quibus nunc agimus, conducunt: reliquas eorum proprietates ac varia aliis morbis congrua remedia, aliorumq; metallorum virtutes ac effectus, in morbis varios excutiendos, rejicimus in Antidotarium nostrum Spagyricum. In conclusione tandem, quæ sequuntur de mercurio aut argento vivo, annectemus, ut pateat nihil ab antiquis de hoc metallico individuo scriptum nec dictum, nisi per transennam & obiter: quòd potius ipsum in venenorum catalogum referrent, quàm in pretio, ut exquisitum remedium, haberent, ejus proprietatum prorsus ignari: at contra Hermeticos, Præceptorem suum sequutos, (qui semper asseruit: *Quod est superius, illud & idem esse inferius*) longè alias agnovisse in eo proprietates ac remedia, partes omnes ejus interiores accuratè dissecando ac revolvendo: in quibus infinita arcana delitescere, morbis vel gravissimis ac deploratissimis conferentia, com.

compererunt: quæ etiã juxta varias illius præparationes, varia eruerunt, ejusq; infinitas compositiones in magnum medicinæ ornamentum transcripserunt, ut sequenti capite ostendemus.

CAPUT XXXIII.

De Argento vivo sive Mercurio.

SEQUENTES semper eum ordinem ac methodum, quam in hoc tractatu observavimus (præsertim de metallicis auxiliis agentes) ut, quid de illis senserint veteres Dogmatici Mediciq; celebriores, primò diceremus, sive de proprietatibus illorum differerent, sive eorum compositiones & usum in medicinam inveherent; deinde ut apertum vel luscis etiam, quid Hermetici splendoris ac lucis contulerint, faceremus, ac quàm varia ex illis arcana excogitarint, & in magnum Medicinæ decus ac ornamentum eruerint. Primùm hoc loco, quid de eo senserint, dixerint ac scripserint Dogmatici, in medium afferemus, tribuimusq; illis hunc honoris gradum (sicut hactenus fecimus) ut priores sententiam pronuncient.

Dioscorides inter veteres Græcos antiquissimus scriptor, virtutes ac proprietates metallicarum substantiarum interpretatus, hæc de

*Veterum de
Mercurio
sententia.*

de argento vivo subnectit lib. 5. sui commentarii, c. 70. *Argentum vivum*, inquit, fit ex minio, quod falso cinabaris dicitur, in fictilem patinam, ferream concham habentem, minium conjiciunt, calice concham tegunt, argillaq; illinunt, & carbones succendunt. Nam fuligo, quæ calci inhaesit derafa argentum vivum est. Quinetiam invenitur in argentifodinarum tectis inguttas concretum. Servatur in plumbeis, stanneis aut vitreis vasculis. Aliam namq; materiam exest. Et lib. 6. c. 28. idem hæc scribit de ejus virtutibus: *Argentum vivum* potum eadem procreat, quæ argenti spuma, torsiones nempe, intestinorumq; dolores: atq; eadem usurpanda sunt auxilia. Videtur autem juvare lac epotum in magna etiam copia: sed post emovendum est.

Oribasius medicin. collect. lib. 13. transcripsit verbum verbo, quæ dixerat Dioscorides lib. 5. c. 7. de mercurio.

Idem & Actuarius inseruit iisdem verbis lib. 5. method. medic. c. 12. sub finem, proprietatesq; ibi argenti vivi describit, quas prius Dioscorides docuerat: nec non etiam in lithargyrii aliorumq; metallorum descriptione, eundem Dioscoridem æmulatur ac sequitur lib. 6. c. 28.

Ex quibus omnibus liquet, nec ipsum Dioscoridem, nec posteros ejus longo post tempore exortos Græcos, unam eandemq; cantionem

tionem semper recantantes, magna argenti
vivi cognitione imbutos fuisse. Nec aliud de
eo etiam sensisse videtur magnus ille Galenus,
etsi aliis verbis utitur, cum sic scriptum reli-
quit 9. lib. simplicium: *Ipsum non esse ex simpli-
cibus spontè nascentibus medicamentis: sed ex
iis, quæ præparantur, velut ærugo, litharg. &c.*
Attamen de proprietatibus ejus idem nihil
refert, nec qualitatibus: cum ingenuè farear-
tur, se nullum unquam ejus fecisse periculum,
neq; quòd interimat, si devoretur, neq; ubi
admotum sit. Vel minimus autem tyronum,
qui levissimam etiam rerum fossilium cogni-
tionem attigerit, novit, argentum vivum vul-
gare esse minerale à natura productum, in for-
mam liquidam & aquam siccam, ut multis in
Germania & Hispania (unde optimum aspor-
tatur) locis reperitur.

*Error Dio-
scor.*

*Minium quid
sit?*

Argentum vivum igitur ex minio non con-
ficitur, ut Dioscor. ejusq; sequaces sentiunt: si-
quidem minium aliud nihil quàm plumbum
est, vi ignis calcinatum ad rubedinem usque,
quemadmodum cerussa plumbi calx est alte-
ra, vapore aceti prolecta, ut à Monspeffulanis
ex venere aut cupro vapore vini & racemo-
rum extrahitur calx cupri, viride æris, aut bar-
bare verdetum dicta.

Quod ad Cinabarim attinet, pauca etiam
de illo sibi esse nota satis testatur: Cinabrium
enim,

enim, quod in officinis Pharmacopœorum *Cinabrium.* prostat, factitium est, ex argento vivo cum sulphure primùm mortificato, deinde sublimatione exaltato concinnatum: quod faciliè etiam ferè totum in mercurium currentem convertitur, hoc est, ut ex lib. i. xiiij. unciz propemodum exprimantur, si, ut in consilio nostro de lue venerea docuimus, calci vivæ admixtum ex cornuta aut retorta vi ignis protrudatur: quæ quidem mercurii præparatio longè melior ac exquisitior est vulgari.

Est & aliud minerale Cinabrium, formam *Alia cinab.* lapidis rubri referens ponderosissimi, quod *species ad* variis locis reperitur. Sed apud Marpurgenses *Marpurg.* ampla, elegans & ferax illius minera est in Hassia, cujus magnâ satis copiam attuli, quam doctissimus vir Johannes Hartmannus, in Academia Marpurgensi Mathematicus Professor, ac celeberrimus Medicus Philosophusq; mihi donavit. Ex eo Cinabrio non dubium est, quin possit eo modo, quem describit Dioscorides, & post eum Oribasius, sublimatione mercurius extrahi, cujus etiam capax est ipsa fodina, copiosiorq; eo modo elicietur à Dioscoride descripto, ex eo minerali mercurius, quàm ex artificiali. Quod igitur minium vocat Dioscorides, potest intelligi de Cinabrio illo minerali, non de minio illo, quod vi ignis potius in vitrum vel plumbum reducitur,

*Alius error
Dioscor.*

nunquam verò in mercurium vertitur, nisi alia methodo, quàm quæ à veteribus tradita est, procedatur: quos inde constat parùm in rerum metallicarum cognitione ac præparationibus fuisse versatos. Quorum in hac re ignorantiam satis superque testatur mercurii conservandi ratio, quàm docent: cùm dicunt, vitreis vasculis, plumbeis aut stanneis excipi & custodiri debere: ut qui alioqui vasa alia omnia exedat: cùm tamen nihil magis voret, quàm metalla illa duo superius commemorata, terrena vasa ne minimùm quidem arrodens, unde eos inscitè de illo loquutos esse veteres, & citra experientiam videre est.

Sed in istis frustra tempus diutiùs teramus, nisi eo fine, ut pateat non omnia omnibus Antiquis fuisse cognita: magnis tamen laudibus illos esse celebrandos, ac beneficia eorum erga nos agnoscenda. Quinetiam & qui sequuti sunt, gloriam suam mereri, & à nobis gratum animum: quòd quæ supra antiquos calluerunt, candidè nobis impertierint, & indies adhuc publicæ utilitati invigilent ac consulant: nec non ut ostendamus etiam nunquam Medicinam tantum perfectionis gradum attigisse, quin in secula & dies singulos, incrementum aliquid, gloriæ ac ornamenti possit accipere, ut apertè patebit ex hoc etiam mer-

mercurii argumento, de quo nunc agimus.

In quo Egineta aliquid amplius agnovit, quàm superiores qui præcesserunt: siquidem de quadam mercurii præparatione ac præcipitatione scribit, quæ erat in usu, quæq; intus etiam assumebatur: atq; hæc sunt, quæ docet: *Argentum vivum ad medicum usum non ita valde assumitur, quum venenum existat: verum quidemustum ipsum ac in cinerem redactum, aliis speciebus permixtum, colicis & volvulosis bibendum dederunt.*

Avicennas ipse cum aliis Arabibus, qui post Græcos scripserunt, eos risit, qui argentum vivum factitium esse opinabantur: hujus habuit & cinabrii artificiosi cognitionem, nec non etiam mineralis Priscis incogniti. Semper enim aliquid lucis rerum veritati, & ejus cognitioni tempus addit, ac ut vulgò dicitur, rosas profert.

Videamus igitur quid ille lib. 2. tract. 2. de illo in formam interrogationis scribat: *Argentum vivum quid est? Argentum vivum aliud est purgatum à minera sua, & aliud extrahitur ex lapidibus minere suæ cum igne. Secus sit aurum & argentum.* Addit: Et Galenus quidem & alii existimaverunt, quod ipsum sit arte factum, sicut lithargyrium: quoniam est extractum cum igne, & quoniam substantia ejus est similis substantiæ Uriphur. Existimavit itaq; quod

E f 2 ipsum

ipsum non fit, nisi ex algenzinpher in vase lutato, super quod est ignis accensus & sublimatus: sed non est ita: imò uzifur (id est, cinabrium) fit ex eo cum sulphure. Deinde possibile est, ut extrahatur ex eo substantia argenti vivi.

Qua occa-
sione Mercu-
rius in usum
Medicorum
venerit.

Post Avicennam aliosq; Arabes novis multis iisq; gravissimis morbis exortis, ac inprimis horrenda illa venerea lue grassante, multi iisq; magni viri ac celebres, de hoc morbo tam gravi extinguedo, anxie solliciti fuerunt, omniaq; hinc inde meditati sunt, quibus tam diro veneno tot symptomatis ulcerum ac nodorum, pustularum, cancrorum ac phagædenorum stipato possent succurrere: in cujus curationem à nonnullis eorum tentatum jam fuerat argentum vivum: atque huic curæ accommodatissimū remedium cognitum: perrexerunt itaque ipsum in usum admittere linimenti primū ulceribus inducendi, unde egregios effectus perceperunt, imò præstantiores, quàm ab ullo alio auxilio fas esset experiri: postea frictionis, ac demum medicamenti intrò assumendi: quod idcirco in pilularum formam Barbarossæ dictarum vel crudum etiam exhibitum est. Quin & sunt adhuc hodie Medici, qui eodem argento vivo utuntur crudo, ex theriaca, mithridatio, aut cōfectione Alchermes, cum moscho, ambra, aut cardiaco aliquo pulvere: unde sæpè felices

ces successus experiuntur, in ardoribus urinarum, gonorrhæis fœtidis, & pustulis venereis minùs malignis. Alii ipsum argentum vivum præcipitarunt, & in pulverem variis modis redegerunt, edocti fortè ex lectione scriptorum Æginetæ. Deniq; in quascunq; formas fuerit paratus & mutatus mercurius, singulares semper suæ virtutis effectus fœliciter prodidit, ita ut à Recentioribus pro veneno, contra veterum opinionem ejus facultatis imperitorum, haberi desierit: imò summis laudibus elatus sit. Sive enim eo crudo complures nostri seculi celebres Medici usi fuerint, variis tamen morbis ipsum, citra præparationem etiam opitulari tutò deprehenderunt: quemadmodum magnus ille Brassavola in examine simplicium testatum reliquit, se crudum etiam infantibus lactantibus & pueris & grandioribus ætate, magno cum fructu argentum vivum exhibuisse, cùm morti proximòs ex vermium torsionibus illos animadverteret: quibus tamen nulla alia auxilia profuissent.

Sed de argento vivo jam plura attigi, sive crudum, sive præparatum administretur: ejusq; in consilio nostro de lue venerea proprietates ac virtutes, ex Dogmaticorum etiam sententia enarravimus. Diutiùs igitur in hoc argumento versari, & sententias veterum tum

Græcorum, tùm Arabum, tùm etiam recentiorum Medicorum hîc copiosius congerere, supervacaneum fuerit. Quocirca elegantissima illa ac summa variaq; ejus ornamenta, varias præparaciones, varia remedia, eorumq; fœlices administraciones, quas Hermetici in usum revocarunt, & adhuc quotidie exhibent, aggrediamur.

Inter omnes Chymicos Philosophos antiquiores & recentiores, Paracelsus præ aliis summa cura & industria virtutes, qualitates & proprietates ipsius argenti vivi excussit: cujus varios etiam apparatus, variaq; ac præstantissima adversus vel deploratissimos morbos conferentia remedia docuit: Cujus idcirco consilium, auctoritatem, & operandi modos potius, quàm aliorum omnium sequemur.

Varia Mercurii consideratio.

Attamen inter alia notandum est, mercurium variis modis esse considerandum, vel crudum & qualem natura procreat: quem sic administratum noxiorem, quàm salubriorē esse duco, ut sentit idem Paracelsus, qui de eo sic scribit tom. 6. pag. 61. *Mercurius crudus tremorem & rigorem in homine facit.* Et eodem tom. pag. 65. *Mercurius, nisi optimè pareatur, tùm eosdem morbos inducit, si intra corpus sumatur, quos efficit extra corpus: qui quidem sunt jam antè expositi tremores, aliaq; gravia symptomata, ut facilè aurifabri seu inauratores, & qui in*
fodi-

iodinis versantur, experiri solent. Aut considerandus est mercurius solertis Artificis ac Philosophi manibus paratus, qui arte antiquâ pellem exuit, novasq; qualitates ac virtutes induit. Quod idem sic confirmat Paracels. tomo 5. pag. 45. *Mercurius, inquit, optimè præparatus est naturalis theriaca, &c.* Sed hic plura de argenti vivi natura non differemus, siue ea sit frigida, ut nonnulli volunt, siue calida, ut alii sentiunt, siue temperata, siue secus, siue perniciosa, siue salutaris, ut variæ sunt & discordes multorum sententiæ: quemadmodum fuisse jam satis in Consilio nostro de Lue Venera ista tractavimus: ubi lector possit discere, cujus sit ex mea sententia naturæ. Quicquid sit, spirituale est corpus, aut spiritus corporalis admirandæ naturæ: aqua est frigida & sic-
Natura Mercurii.
ca extrinsecus: calida verò & humida intrinsecus, utq; possit liquefacere, solvere & amplecti in se metallica corpora (prout aqua marina continet in se soluta salina corpora) homogeneus est spiritus, cujus vel minima pars mercurius semper est, perinde ac ejus totum: ut qui vi ignis possit quidem avolare, tanquam spiritus volatilis, corpus tamen ubique suum semper retineat volando, utcunque altissimè etiam elevetur: nec ullam inde patitur alterationem aut corruptionem, cum summè adæquata ubique in sua somatopsychia elementa

*Solis & Mer-
curii sympto-
matia.*

habeat, non secus ac in Solis psychosomati-
talia reperiuntur. Quæ quidem elementorum
in mercurio adæquatio, tantam illi parit cum
Sole analogiam, præsertim cum uterq; in es-
sentiam & simplicissimam puritatem red-
uctus est, quæ prima eorum est materia, ut mu-
tuo amplexu avidè sese excipiant, & naturam
suam invicem communicent, ac in unionem
summam corporis & spiritus vinciantur: si-
quidem alterius spiritus ab altero corporali-
tatem mutuatur: alter verò à spiritu, corporis
spiritualitatem, ut uterq; simul fiat & *ψυχω-
ματὸς & σωματικῆς*.

Mercurius autem ille tribus modis ex vul-
gari redditur Philosophicus, sublimatione,
præcipitatione & destillatione.

*Mercurius
essensifica-
tus.*

Ex supremis Solis in essentiam aut tinctu-
ram præparationibus, suprà didicimus, quæ ex
corpore ejus solari rubedo quædam virtuti-
bus grvida & spiritali tincturâ, sublimatio-
ne per alembicum elicitur, relicto in fundo
vasis albo corpore: haud secus ex mercurio in
veram suam essentiam sublimationis appa-
rato, extrahitur artis beneficio Mercurius es-
sensificatus, ut vocant, à quo varlis sublima-
tionibus & mundificationibus (si ita libet)
nigredo illius mira abstrahitur, ut tandem
verè homogeneous is & splendore ac claritate
purissima, instar crystalli perspicuus emicet:
atq;

atq; sic purissimus redditus, & omni pernicie ac veneno exutus, totus tum rapitur miro Solis amore, ut quàm ocysimè ipsi advolet, si admoveatur, & promptissimè ac firmissimè illi uniatur, quasi vi magnetica & proprietatum ac essentiarum similitudine Solem ad se attrahens, ac sibi arctissimo matrimonii vinculo copulans & devinciens: cùm alioqui ante ejusmodi illius præparationem, non ita arctè cum auro conjungi poterat, cruditate sua interpellatus: quòd cum cocta materia crudum, ut volunt Philosophi, nullum consortium habeat.

Sic itaq; mercurius præparatus definit esse vulgaris mercurius: at verus & Philosophicus tum vocatur, ut qui veri artificis philosophica manu talis sit redditus.

Innumeri præstantissimi Philosophi multum hujus mercurii præparationi insudarunt, quam vix assequi potuerunt: partamq; variis celarunt figuris & ænigmaticis verbis, tanquam totius operis potissimum caput, involverunt, ut profanum vulgus à tanto arcano arcerent. Quod tamen speramus aliquando nos patefacturos, vel in Antidotario nostro spagyrico, vel alio aliquo loco opportuniore ac commodiore, ne quid invidisse doctis viris videamur.

Arnaldus Villanovanus hoc fundamentum

Ff 5 jecit

jecit præcipui sui operis, ut constat ex lib. de perfecta lapidis physici investigatione, cap. 3.

Essensificatus mercurius ex Paracelsi doctrina tom. 6. pag. 298. fit reiteratis mercurii sublimationibus ex vitriolo & sale, ac ejus revivificationibus. Si idem mercurius novies sublimetur, & toties resuscitetur, tum ad summam puritatem est perductus, omnemq; vim venenatā, qua scatebat, deposuit: cujus virtutes tunc immensæ sunt tom. 6. pag. 299. Deniq; certum est, sublimationis artificio argentū vivū ad supremū puritatis ac perfectionis gradū adduci posse: nec ideo tantū, quod nigris suis fuliginibus ac impuritatibus exuatur: at potius quod illa sublimatione, sulphure & igne naturæ imprægnetur, à quo cœlestes & efficaces proprietates, admirandasq; virtutes mutuetur. Unde verè philosophicus mercurius, & verū acetū metallicum Philosophorum reddatur ac vocetur: utpote qui Solem & Lunam tunc in primā suam materiam revocare, & ex corporeis spiritualia, ex mortuis vitalia, cū eorū radicalis humoris, ac virtutū seminalium, ignis sulphurisq; naturæ (quod tamdiu celarunt Philosophi) conservatione, reddere possit. Ignoscant autem Philosophi, si, quod hætenus miris obscuritatibus velatū est, in gratiā rei literariæ aperire cōtendo, & clariora luce præclaris ingeniis & veritatis ac arcanorū studiosis afferre: quod & jam pri-

pridē tentavi, & citra ænigmata aut parabolas illis tantū, non autē malignis hominibus & nihil quā invidiā, odia, & ignaram arrogantiā spirantibus, quos nihil hīc moror, exposui.

Addo porrò, cū hoc essensificato exaltato mercurio, in aceto philosophico soluto, ubi Sol quoque seorsim sit resolutus philosophica ac debita proportionē, si uterq; jungatur, postea à menstruo separatur, deinde humidi segregatione, arte sublimationis facta ambo exaltentur, tūc mercuriū purpurea solis veste exornatū iri, Solis vitā & virtutes in sese transferentē, unde præstantissimū oritur magisteriū, & admirandū vitæ elixir ad sanitatis cōservationē, & omniū corporū mundificationē perfectā. At Censores nostri irradiantē hunc Solem nunquā sunt perspecturi, quod sopito nimis & tenebroso cerebro, ingenioq; bruto ac hebetē sint. Maneant igitur isti homines in suis tenebris. Solis enim dicatur hoc lumen, qui sagaci ingenio & indefesso studio huic arti, secreta naturæ versanti incūbunt, indagantque cum quinq; his qualitatibus, oratione videlicet, studio, industria, labore & patiētia, ad hoc opus necessariis. Addo & hoc insuper, internū illū naturæ ignē in illo mercurio essensificato latentem, sistere posse, coagulare, congelare, & in crystallinā duritiē, uno momento, propriæ suæ aquæ metallicæ ac fluētis justū pondus, aut circiter, cōpingere: à qua vicissim
ille

ille ſic extinguitur ac contemperatur, ut ex contrariis utriuſq; effectis ne minima quidem de ſubſtantia illorum portiūcula depereat, aut etiam diminuatur: ita ut hoc artificio, qui antè Draco erat omnivorus, lenis ac ſuavis columba reddatur: Aquilaq; cœleſtis, cœleſtium ac admirandarum virtutum ferax, tum præſertim, quum ejuſmodi aqua (ut ego quotidie operando experior, qui coctas aquas magis, quàm crudas probo ac commendo) ex omnibus ſimul junctis Planetis, aut ex uno ſolo, extracta fuerit: vel etiam ex fonte illo uberriſſimo, cujus ſcaturigo excelsioribus montibus oritur, uſq; adeò dulcis ſaccharata ac mellita, ut ſimul ac Aquila eum de paſta eſt liquorem, & ad ſatietatem ebibit, hoc eſt, quantum po- teſt haurire (quæ nota eſt plenæ ſatietatis) ea, inquam, Aquila, quod non caret admiratione, agreſtem, acerbam, ferocem, mortiferam- que ſuam naturam, ſtatim & uno momento in benignam, ſuavem, mitem ac ſalutarē com- mutet: atq; ut paucis dicam, quod fuit antea non inferius venenum viperino, in theriacam tamen theriacarum, hoc eſt, in nobiliſſimum omnium ac præſtantiſſimum remedium con- vertatur: cujus vires ac proprietates ſunt de- tergere, mundare, rectificare, repurgare, mo- dò per alvum, modò per urinas, totam ſan- guinis maſſam: inſtaurans ac corroborans bal- ſamum

simum nostrum naturalem, cum naturam etiam balsamicam in se possideat. Hinc idcirco lepræ, scrophulis, lvi, variolis, morphæis, febribus putridis ac continuis, inflammationibus internis, pestilentialibus affectibus opportunum auxilium est, ac tanquam panacea omnibus morbis profligandis idonea: cujus ne ipsi quidem infantes, nec gravidæ mulieres usum refugiant: ut quodd etiam omnis generis hominum tuendæ ac conservandæ sanitati conducat, scrupuli unius dosi, aut etiam majore, ex aliqua conserva, aut ex cochleari vini, aliusvè congruentis liquoris.

Non me fugit, ô Censores, Chymicorum conjurati hostes, vix superficiem verborum meorum vobis fore perspicuam, ac iis, quantum in vobis erit, fidem esse pro viribus derogaturos: sed quid moror ista, cum mihi tantum animus sit, tam elegantes margaritas in agrum alium longè vestro cultiorem ac feraciorum immittere ac ferere, unde messis laboribus meis debita certò speretur ac expectetur: neque putetis, sono tantum verborum meorum aërem verberari, nihil verò ultra præstari posse: Verum utique est & citra mendacium verissimū, quod loquor: quodq; luculento potentissimi Principis, cui hoc opusculum consecratur, omni virtutum ac perfectionum genere clarissimi testimonio fulciatur:

ciatur: Cujus utiq; unius fides vel sexcentotū aliorum testimonia superat: et si ei oculato eorum, quæ dicimus, testi tres alios celeberrimos Profeflores in ejus celebri Academia docentes, & ordinarios ipsius Medicos adjungimus, qui ejus mandato & studio, quo flagrabant, cernendæ veritatis ipsis oculis viderunt, & re ipsa probarunt, quæcunq; hic à me dicta sunt: iidemq; varia hujus remedii experimenta ediderunt, ut de illius effectis fierent certissimi. Quin & ipse potentissimus Princeps in se ipso illius fœlicissimè periculū fecit, ut qui sic & suave & jucundū ac gratum deprehēderit esse purgans medicamentū, omnes intentiones ac scopos ab Hippocrate cōmendatos assequutū, ut citò, tutò, & jucundè operetur.

*Mercurius
vita.*

Hæc medicina cum aquis & mercuriis duorum luminariū parata, Arcanū, magisterium, elixir ac mercurius vitæ dici potest: quibus titulis ipsum insignit Paracelsus, sic scribens: *Mercurius vitæ*, inquit tom. 6. pag. 33. *est arcanū & quinta essentia: hic præservat, instaurat & renovat hominē. Idem hominem ita depurat, ut ungues, pilos, cutim & omnē impuritatem tollat:* Eodē tom. pa. 45. Et eodemmet tom. 6. pag. 51. *Mercurius vitæ*, inquit, *omnia metalla in primū materiā resolvit & perficit in homine: omnia membra renovat, quæ in senibus sunt absumpta, virtutesq; deperditas reducit.* Cum auro multis in locis ipsum comparat.

Qui

Qui plura videre volet de admirandis virtutibus, quas Paracelsus eidem arcano aut vitæ mercurio ascribit, legat Archidoxorum lib. 5. de arcanis, cap. de mercurio vitæ.

Sed sat sit de præparationibus dictum, quæ per sublimationem aut exaltationem fiunt. Quicumque capiet, quæ à nobis modò scripta sunt, varios præparationum modos assequetur, qui pro varietate mercuriorum virtutes etiam ac proprietates variant, ut aliæ sint Solis & Lunæ præparationum virtutes ac facultates, aliæ plumbi, cupri & ferri.

Nunc verò ad præparationes præcipitati superiorum mercuriorum accedamus.

Qui nos ætate præcesserunt, parum in anatomia interna mercurii versati, ipsum primum calcinarunt, aut juxta Paulum præcipitarunt, & in calcem redegerunt: *Alii quidem solo* *Præcipit.*
sulphuris vapore, unde genus quoddam artificiosæ *Mercurii.*
cinnabarii cōcinnabant magnæ virtutis, intrò etiã
sumpti. Alii verò ipsum præcipitarunt fortibus
aquis vulgaribus, atq; hoc præcipitatũ dulcora-
runt crebris ablutionibus aquarum cordialium
& vitæ: unde remedium educebant in cura-
tionem luis venereæ, exhibentes ad gr. viij. x.
aut xij. aut extrinsecus inducentes ipsum per-
fectè edulcoratũ, vel solum, vel aliis mixtũ, ut
butyro: unde linimentũ formabant in omnia
phagedænica & exedētia, cacoētica, virulenta,
cancro,

cancrofa, ac vitriolica ulcera, quod omnia alia virtute unguenta superabat.

Hujusmodi præcipitatum sic elaboratum à quodam celeberrimo Medico pulvis Angelicus mercurii, ob egregias ac divinas dotes, quibus pollebat, vocatum est. Mihi tamen hujusmodi præparationes displicent, nec unquã ego mercurii præcipitationes, aquarum fortium vi factas, hætenus probavi, nec adhuc commendo: siquidem ejusmodi aquæ noxiæ sunt ac exitiales, utpote quæ salium suorum pernicie ac corrosione præcipitatũ inficiunt, quod à vulgaribus artificibus emendari, corrigi, ac edulcari nequit ut decet, quò salubre fiat & fœlix remedium.

Si idem mercurius cum spiritibus vitriolicis ipsius vitrioli, aut salis gemmæ, aut salis communis, aut salis petreæ præcipitatus fuerit, qui penè omnes eandem naturam possident, eosdemq; ferè aut similes effectus producant, si optimè philosophico more præparati fuerint: hic inquam mercurius, si ex cinnabari artificiosa vel minerali extractus fuerit, supplebit mercuriorum corporum metallicorum defectum, quibus carueris: Isq; mercurius præcipitatus ita eleganter artificio dulcoratus reddetur & mansuefactus, ut longè lateq; vulgarem viribus ac effectis superet.

Ex eo porrò (loco aquæ fortis communis) si ex aqua philosophica, de qua jam à nobis facta est
suprà

*suprà mentio (cujus spiritus, facilius quàm aqua
 fortis separantur) præcipitatum feceris, additis
 fluxibus tartari & nitri, omnia perfectè contem-
 perantibus ac edulcantibus, id bonitate alia præ-
 cipitata longè superabit. At si in eadem aqua phi-
 losophica alterum duorum luminarium intin-
 xeris ac dissolveris, eidemq; aqua mercurios cin-
 nabaris mineralis, aut Antimonii seorsim im-
 merferis ac solveris, cum minore elegantis nostri
 reguli stellati portione addita, cujus pondus jam
 pridem alibi in libro nostro de medicam. spagy-
 præpar. tradidimus cap. de Argento vivo: omni-
 bus dein rectè permixtis & obumbratis, si cre-
 bris cohobationibus ac reverberationibus exer-
 ceantur, & ex arte edulcorentur, inde turpethum
 nostrum minerale nascetur, vel Aquila cœlestis
 Paracelsi ac Phædronis: quod turpethum,
 trium, quatuor, quinq; aut sex granorum pon-
 dere vino infusum exhibitâ ejus colaturâ
 admirandos effectus operatur, leni tamen &
 facili evacuatione, nec molesta corpus exer-
 cens: nectamen eorundem granorum perie-
 rit vis, quorum novæ subinde infusiones ite-
 rari & propinari commodè possint. Atq; hoc
 præstantissimum, nec satis unquam laudandū
 remedium est, adversus omnis generis lues,
 epilepsias, paralytes, nec non hydropes, ut sic
 testatur Parac. tomo 5. pag. 295. Arcanam vim
 habet, inquit, auferendi aquo sitates hydropicas,*

*Aquila cœ-
 lestis Para-
 celsi & Pha-
 dronis.*

quod nec colocynthis, hermod.esula, turbith præstare possunt, hæc enim poros non ingrediuntur, sicuti mercurius.

Mercurii metallici, Solis, Lunæ, Veneris, aliorumq; metallorum cum spiritu vitrioli aut sulphuris præcipitatorum: aut saltem idq; melius (sed majore temporis diuturnitate) cum calcibus suis philosophicis vi ignis: Ejusmodi, inquam, mercurii ut plurimum sunt diaphoretici, unam aut alteram tantum sedem operantes, tantarumq; ea auxilia sunt virium, ut adversus pestes, lepras, lues, contagioneq; serpentina morborum genera ac venenosa, febres, epilepsias, paralyses, ac alios desperatos affectus, usq; adeo potentia ac singularia præsidia sint, ut ingenuè fatear, ad laudes eorum satis celebrandas deesse mihi orationem: quæ quidem remedia si ritè administrantur, etsi parva tantum pixide contineri possint, sexcenta tamen alia amplis & magnis vasis ingenti fastu conclusa medicamenta, virtutibus superent, & multis longè à tergo stadiis relinquant. Ejusmodi remediis brevi, Deo dante, Antidotarium nostrum spagyricum copiosè instructum habebimus, ut nos etiam tempori & studiis omnium veræ medicinæ studiosorum serviamus: quæq; multis ornamentis ac divitiis longè lateque vulgaribus medicamentis clariora ac splendidiora futura sint, & sexcentas
eorum

eorum non vulgares præparationes oculis omnium subiciemus.

Mercurium quendam præcipitatum diaphoreticum describit Parac. tom. 6. pag. 288. lib. de morte rerum in hunc modum: *Mercurius in aqua forti graduata calcinatus, ab eaq³ Mercurius diaphoreticus. quinque separatus, donec rubedinem elegantem acquirat, postea dulcoretur. Deniq³ spiritus vini novies ab ipso destilletur, donec mercurius ignem ferat & candescat: tum præparatus est mercurius diaphoreticus, qui mercurius cum aqua saltaberi dulcificatur: & eadem ab ipso per destillationem separata, semper novâ affusâ, donec nulla acrimonia in aqua percipiatur, dulcis verò recedat, tum præcipitatus hic mercurius dulcedine saccharum & mel superat, in morbo Gallico, canctosis ulceribus, aliisq³ variis morbis supremum remedium, omniaq³ efficit, quæ Medicus desiderare possit.*

Præcipuum igitur tanti hujus remedii momentum, alibi apertè declaratum, in perfecta ejus dulcificatione positum est, quæ cum ea aqua saltaberi fit, quam à veris chymicis ignorari est nefas, cum secus eos callere oporteat, qua in re vera sita sit dulcificatio, quibus liquoribus, præ aliis omnibus, insint vires ac proprietates uno momento edulcandi, quod vel acerrimum est, ne hujus rei ignari ad hanc præparationem se accingant,

alioqui venenum potius, quàm utile medicamentum aut Alexipharmacum paraturi sunt: cujus quidem deleteria noxa medicamento ipsi non est ascribenda, at tota imperiti artificis ignorantia vendicanda.

Omnes propemodum elegantes mercurii præparationes, quæ præcipitatione fiunt, paucis versiculis complexi sumus. Censores igitur nostri, qui assiduè præcipitato allatrant, videant (ni planè voluntariis ignorantia cataractis oculos mentis sibi velent ac excæcent) quàm vera philosophorum præcipitata differant à vulgaribus mercurii præcipitationibus aut calcinationibus leviter elaboratis, de quibus Ægineta verba fecit: aut ab iis, quæ ab ignaris empiricis passim in usum adducuntur: quas quidè omnes respuimus & damnamus, ab illisque tam procul recedimus, quàm propinquissimas nobis mercurii verorum Philosophorum præparationes totis ulnis amplectimur & admittimus: quas totius nostri corporis valetudini tuendæ aptissimas esse credimus, multisq; experientiis didicimus.

Tertia & ultima mercurii præparationis species restat nobis explicanda, quæ est de oleis aut liquoribus suavis ac potabilibus ab eo expressis. Quæ de re jam alibi in Consilio nostro de Lue Venerea obiter & pauca quædam attigimus.

Mer-

Mercurius sublimatus, coagulatus & precipitatus resolvitur facile in oleum, inquit Paracelsus tom. 6. pag. 282.

Quinta essentia seu oleum Mercurii paratur, sicut quinta essentia aut oleum Solis, tom. 6. pag. 34. ubi vera loquitur Paracelsus. Consultantur igitur, quæ jam suprà de variis quintæ auri essentiæ olei & liquoris ejus potabilis modis scripsimus ac docuimus : & quisque ad eorum imitationem (ut repetitionem singulorum molestam omittamus) simili modo, præparationes varias oleorū & liquoris mercurii, aut mercurii potabilis aggrediatur, qui mira sua dulcedine, quam in se continet latentem, condiatur, & in usum intrò assumendum, non secus ac Saturnina essentia, adducatur.

Quod ad proprietates ac virtutes mercurialis istius olei dulcis attinet : eas abundè in Consilio nostro de Lue Venerea explicavimus, ut quod supremum curationis luis gradum occupet, tum intus assumptum, tum extrinsecus inductum. Externa enim ejus inductione quævis vel deploratissima ulcera, ut cancrosa, fistulosa, polypi prorsus absumuntur, exiccantur, & planè convalescunt, nullum à medicamento dolorem passa. Quin & citra ullum dolorem carunculas vesicæ, aliarumq; partium sensiles penitè consumit &

abforbet. Denique ut scribit Parac. in majore Chirurg. pag. 201. *Argentum vivum in oleum conversum equiparatur balsamo solis. Addit, hoc oleum coagulatum per colchotar, cum aqua parthenionis adhibetur reliquos balsamos superat: si in crocum aut in florem mutetur, tum summam curam in ulceribus omnibus perficit.*

Et alibi, tomo nempè 4. pag. 91. *Oleum & quinta essentia mercurii ab amentia præservat. Item in eodemmet tomo pag. 77. Amentiam tollit. Ibid. pag. 88. Insaniam curat. Et pag. 85. ejusdem tomi: Oleum, inquit, mercurii in suffocatione intellectus usurpatur.*

Libavius, qui ingeniosè, doctè, & accuratissimè rimatus est, ac collegit remedium metallicorum flores, quiq; ea non rejicit aut damnat, ut ex ejus scriptis apparet, quemadmodum nostri Censores summa cum inscitia respuunt ac contemnunt, de quodam oleo mercuriali potabili, ejusque proprietatibus verba facit lib. 2. Alchymia, tract. 1. pag. 95.

Quin & eodem lib. 2. & tractatu, pag. 89. videre est mercurii præparationes, ut suis impuritatibus expediatur, & philosophicus reddatur: ibidem etiam legimus mercurii præcipitati correctiones quàm utilissimas, de quibus scribit hæc verba: *Hydrargyrum præcipitatum corrigunt, spiritus vini infusione & incensione, additione q, theriacæ: ubi apparet, Libavius*

bavium attentissimum esse ad correctiones veras & debitas præparationes præcipitati perdiscendas: ut possit administrari citra periculum, & cum utilitate exhiberi: tantum abest, ut ejus usum respuat aut damnet, & igne ac aqua iis interdicit, qui eo scitè & methodicè utuntur: quemadmodum nonnulli Censores summa cum temeritate ac improbitate crudeliter eos averfantur & abhorrent: debacchanturque non tantum in omnes spagyricos seu chymicos Medicos, sed & ipsam artem spagyricam damnant, idque etiam publico decreto: quod paulò post alio decreto non tantum utcunque temperarunt, sed prorsus etiam palinodiam canentes, resciderunt: ne videlicet tantum facinus aggressi, quod in ipsam artem Chymicam, à quibusvis doctissimis Medicis comprobata insurrexissent, in odium & acres responsiones tantæ temeritatis incurterent.

In consilio nostro de Lue Venerea, liquorem mercurialem, instar moschi fragrantissimum, tanquam præstantissimum diaphoreticum descripsimus, cujus formula fusiùs docetur in hoc tractatu, capite de Antimonio, in nostræ Panacæ enucleatione, quod eo liquore mercuriali utamur, ut sit perlarum & corallorum dissolvens, atque tum singulare in multos affectus remedium.

Postremò in conclusione remediorum variorum, quæ ex mercurio extrahere novimus, eis adjiciemus solarem nostrum vitæ mercurium, qui extremum agmen dirigit: tanquam omnium aliorum primarium, aut ex primariis alterum: à quo scilicet admirandæ curationes morborum vel gravissimorum, ac deploratissimorum perficiuntur.

*Mercurius
vita Solaris,*

Accipiat^r igitur liquor mercurialis, qui capite de Antimonio à nobis descriptus est in nostri polychresti Antimonii Antidoto, cui vel tantundem, aut amplius etiam sudoris hermaphroditi, virilis & fœmineæ naturæ, aqueæ & terrestres, volatilis & fixæ, adjiciatur, ac omnia digerantur, cohobentur, ac destillentur, ut dissolvens fiat Lunare ac Solare, admirandæ operationis. Utrumq; luminare sic solutum, corpus recipere potest, etiam cum proprio menstruo conjunctum, atque uno momento, nec citra admirationem in pulverē siccum reduci, cum liquefactivo & humectativo omnium rerū primo. De hoc pulvere ad summam dulcedinē adducto, exhibentur à 5. ad 7. grana ex duabus unciiis infusionis vini albi, aut liquoris alterius congruentis.

Ex hoc præterea mercuriali liquore, citra alterius dissolventis solaris aut lunaris additionem, fit præcipitationis artificio pulvis etiam candidus, quem nonnulli mercurium vitæ vocant: qui optimè præparatus, dulce fit vomitivum & solu-

solutivum medicamentum: cujus etiam velu-
nicum granum, linguæ tantum admotum ci-
tra deglutationem, vires suas spirituosas sto-
macho impertit, lenemque vomitum provo-
cat: quæ quidem purgatio nõ usquequaq; cla-
moribus incessenda est, ut sit hodie: cum An-
tiqui ejusmodi vomitoriis uti solerent, & in
variorum morborum curam commendarēt:
ut qui etiam in hunc finem helleboro albo u-
terentur, vomitivo quidem, ut existimo ego,
longè violentiore ac perniciosiore, omnia-
nimonii vitro, aut mercuriali præcipitato, in-
ter vomitiva potentibus: quæ tamen, ut vulgò
parantur, non admittimus nec probamus, ut
sæpè alibi diximus, & varia alia longè præstan-
tiora ac salubriora remedia, vitrificationibus
ac præcipitationibus istis vulgaribus Empiri-
cis tantum, non veris Medicis & Chymicis
notis, extrahendi ex duobus illis mineralibus
modum docuimus.

Sed ut solarem illum nostrum vitæ mercuri-
um repetamus, cujus dosim diximus grano-
rum esse quinque ad septem ex vini infusione
exhibitam, remedium est quàm rarissimè, et-
iam iis qui ad vomendum proclives sunt, vo-
mitum concitans: talisq; est ejus concitatio
& tam lenis, ut potius expuitio aut salivatio,
quàm vomitus dici debeat: attamen per se-
cessum electivè quidem, sed citra molestiam

humores peccantes noxios ac pernicioſos expurgat. Iſtis enim ſic vacuatis, quamvis idem remedium repetatur, & majore etiam doſi poſtea ſumatur, nulla futura eſt ejus operatio, quòd ſubjecto careat, in quod agat. Nec non & hoc maximè conſiderandum (quod tam huic, quàm aliis remediis, quæ jam deſcripſimus ex antimonio, auro, mercurio & vitriolo, proprium eſt) ſpiritualiter potiùs ea operari, quàm materialiter. Etenim ſi pulveri jam infuſionem paſſo reafundatur vinum, & iterum in eo maceretur ad aliquot horas: idque etiam ſi ſæpiùs iteretur, ſemper vinum iſtud medicamentolum futurum eſt, purgans, ſudorificum & diureticum, prout natura ægri in earum evacuationum aliquam propenſior fuerit: nec tamen pulvis (etſi virtutem ſuam in vini infuſionem ſæpiùs immitat & exerat) quicquam de pondere ſuo perdit.

Interea dum hanc metallicorum remediorum ſylvam complebam, & finem ei imponebam, tot ac tam variis artificiis ornata, ac tanta liberalitate noſtra cumulata ac ditata: ut candidus ac æquus lector jam habeat, quod ſatis ſit, medicaq; Reſpubl. non mediocriter ſit nobis congratulatura, ac beneficium agnitura; incidit in manus meas cujuſdam intimi mei, non ultimæ notæ, nec levis famæ viri operâ,

perâ, libellus quidam, ex Italico idiomate in Gallicum versus, ex typographia Antuerpiana, apud Hieronymum Verdussen Anno 1603. profectus, inscriptus: *Compendium virtutum, naturæ, administrationis & usus cujusdam pulveris, qui putæ est auri medicinalis essentia quinta, recens ab egregio viro, D. Victorio Algureto, Medico ac Physico Scholæ Veronensis, &c. editus.* Hunc libellum ubi statim percurri, infinitas easque sublimes proprietates notavi, quæ huic pulveri ascribuntur, quem solarem esse ferunt, & fixum auri spiritum. Nolo hîc præclaris ejus effectis & virtutibus immorari, nec de iis dubitare, aut quidquam detrahere, cum tot tantorumque virorum testimoniis, & experimentorum, quæ citantur, fide eæ fulciantur ac confirmentur; præsertim etiam cum metallicorum remediorum admirandæ vires mihi abundè sint cognitæ ex eorum usu & administratione, parva etiam dosi exhibitorum, frequentique sua repetitione mira operantium: quemadmodum modò de nostro vitæ mercurio solari supra scripsimus.

Contigit autem, ubi primùm revolverem hunc libellum, quendam cujusdam ægrotantis honesti viri & chronico morbo languentis, quem curandum susceperam, amicum ac familiarem detulisse apud eum istius pulveris

ris famam, virtutumque ac experientiae illius fidem, cujus alter vir honestus & mihi cognitus periculum fecisset felici successu: cumque aeger meus consuleret me, num eo esset usus, nec ne? respondi, ad honesti illius viri, qui tam promptum auxilium persensisset, relationem, me ejus usum nequaquam esse reformidaturum: idcirco repente pulverem istum ab illo amico suo accersivit, qui habebat, rogavitque sibi dari: quem ab illo accepit, ea lege, ut dosi granorum septem uteretur: hunc pulverem vidi candidissimum & tenuissimum, ut qui amyllum in pulverem redactum æmularetur, at qui pondus mercurii non æquaret. Hic pulvis macerandus est in unciiis duabus generosi vini albi ad tres aut quatuor horas: deinde ab ejus sumptione dimidia post hora forbendum jusculum datur. Hujus cras spero me operationes tanti medicamenti perspecturum, ut de ejus compositione postea possim certius quid pronunciare. Qui enim ex auro ipsum elici opinantur (qua ratione insigniunt ipsum spiritus auri fixi titulo) falluntur meo judicio.

At & in hoc fallitur ipse interpres, aut ipse libelli author, cum scribit, antiquitati ignorantam fuisse ex uno auro fixo spirituum extractionem, omnibusque hodiernis Medicis adhuc esse incognitam: si omnes prorsus ab hac
cogni-

cognitione excludit, nec opinatur, ingenia hodie acutissima reperiri, quæ in anatomia metallorum internaverſati, poſſint ejuſmodi ſpiritus ex auro, tincturamq; illius proleſtare, ipſumq; aurum in eſſentiam potabilem variis modis redigere, prout infinitas illius præparationes jam docuimus, ut ex eo nempe vitriolum auri educatur, ſulphur ſolare, ſolaris mercurius, arcanum ſolis, magiſterium ſolis, quinta eſſentia, liquor, elixir, & innumera alia id genus præſtantiffima remedia, quæ ex auro parantur, corpore auri in ſpiritum converſo.

Quicumq; autem præter Paracelſi ſcripta, Gebri, Lullii, Arnaldi Villanovani, Riplæi, Rogerii Bacchonis, Alberti Magni, Rupecifſæ, ſexcentorumq; aliorum commentarios perlegerit, percipiet, ignoram illis nequaquam fuiſſe auri potabilis cõficiendi rationem: minusq; iis incognitas illius virtutes ac proprietates, in omnes corporis humani affectus. Quin & auſim vel Chymicorum minimus affirmare, ex quadraginta vel quinquaginta ſpiritus auri proleſtandi modis, quos calleo, Dei beneficio, omnes medicinas, quas ex illo ſpirituſali reddito extraho, aut citrinum floris calendulæ colorem aut ſubrubrum, aut purpureum, aut papaveris rheas dicti tincturam retinere. In ſumma, vergunt omnes ejuſmodi medi-

medicinæ in flavum aut rubrum colorem, ut-
 cunque etiam præcipitata sint ex mercurio so-
 lari, extrinsecus candorem maximum & albe-
 dinem referente: quod non sine admiratione
 observari debet, ut quæ extrinsecus tam albū
 colorem referunt, interna scateant rubedine
 ac flavedine. Subit igitur mirari hujus pulveris
 tantam albedinem, si auri spiritus fixus & con-
 stans est, ut volunt; Animadverti tamen in se-
 cunda libri authoris appendice, mentionem
 ab eo fieri non auri, sed marcasitæ aureæ, aut
 alterius mineræ, ex qua, aut ex aliqua alia ma-
 gnesia, aut semimetallico alio subjecto, quod
 radicem & primum ens auri esse autumat, pul-
 verem illum spiritualem extrahit, cum sic scri-
 bit: *Qui quidem noster pulvis aliud nihil est,*
quàm quinta quædam essentia auri ab origine
ipsa talis profecta: sed in fluxibus & caloribus
cœlestibus ac radiis solaribus concocta & contem-
perata: occulta & sparsa per hanc nostram mine-
ralem materiam albam artificio ex radice &
materia nostri auri. Quæ quidem materia & ra-
dix potest etiam aurum purum sufficere, si vario
operationum artificio ingeniosè tractetur & ex-
erceatur: Atq; hæc auri quantitas satis est ad pa-
tesfaciendum hujusce rei veritatem, quòd nempe
materia illa sit radix & veluti mater ac origo au-
ri, unde pulvis noster propriè quintum esse auri
merito à nobis dicitur, &c.

Hic personam Oedipi nolim induere, ut enodem, aut enucleem, quid sit: veruntamen possim ego ex vera magnesia, quæ Paracellso est aliisque Philosophis primo auri enti par & æqualis, aliquid simile, quod utilissimum fuerit, extrahere: imò etiam ex ea potentiores ac præstantiores medicinæ, educi possint, quàm ex auro ipso, vel spiritualitatem adepto: utpote quæ materia nondum adhuc ignem sit experta: atque idcirco metallicis spiritibus admodum efficacibus prægnans ac referta turgat. Ex ea magnesia elicere etiam possum liquorem, quem spiritu solari imprægnare queam, ut potentior & efficacior reddatur, eamque possum candidissimam præcipitare, unde fiat præcipitatum, quod lenes vomitus citra molestiam cieat: cujus unica dosis possit non una vice tantum, sed pluribus variis operationibus commodare: quod inde apparet, magnum utique remedium & multis ac variis morbis præsentissimum esse. Nec hujus effectus ab operationibus illius pulveris albi valdè dissimiles sunt, ut observavi in nostro ægrotante post usum illius, qui corruptos admodum humores bis vomitu expurgavit.

Quæ autem hic dico, nolim sinistrè detorqueri, quasi studeam alicui detrahere, aut studia ac piam voluntatem authoris hujus pulveris

veris criminari aut carpere, qui candidè eum publicè erogavit: at majorem ille laudem mereatur, majoremque animi gratitudinem, ſi ejus conficiendi, obſcuris tamen verbis & velatis, deſcriptionem in eorum gratiam, qui illo digni ſunt, traderet exemplo multorum Philoſophorum, meoq; : qui libenter noſtra aliis non invidemus, certi, non nobis ſolis, ſed partim patriæ, partimque parentibus nos eſſe natos.

Priusquam finem faciamus remediorum variorum, quæ ex mercurio parantur, & quæ jam ego in ordinem redegi, ac ſcriptis mandavi: aliquid porro de cinabrio artificiali factitioq;, nec non de nativo ex mineris, nobis dicendum eſt.

*Cinabrium
artificiale.*

De factitio quidem, quod aliud nihil eſt, quàm modus quidam ſublimationis per ſulphur factæ (ſicut ſublimatum mercurii, quod vocant, per vitriolum efficitur) per ſulphur quidem, quod liquatur in vaſe terreo vitreato, cuique liquato ſenſim poſtea mercurius affunditur ad dimidium ſulphuris pondus: ubi omnia probè ſpatulâ ferreâ aut ligneâ agitando ſunt & commiſcenda, dum ſpatula illa tota calce nigra obducatur, quæ tum ſublimationi, in vaſe congruo ad ſublimandum poſita, apta eſt. Hac ratione mercurius ruber ele-
vatur, quod minium aut cinabrium refert:
ejusq;

ejusq; est dosis pondus granorum trium, quatuor aut quinq;, ut fiat medicamentum ad sudores educendos præstantissimum. Ex eodem fiunt præcipitata candidissima cum liquore ejusdem sulphuris, ex uno eodemq; fonte hausta, miræq; virtutis in purgando & sudores eliciendo, variis morbis, imò vel epilepsiis, apoplexiis, paralyfibus opportunissima, si dextrè, ut decet, à Medico non Empirico, administrentur.

Quod ad nativum & minerale cinabrium *Nativum Cinabrium.* attinet; Natura nobis in quibusdam aurifodinis in Hungaria profert genus quoddam mineralis cinabaris ponderosissimæ, ac longè artificiali rubicundioris: Imò etiam quæ usque adeò transparens ac dilucida est, ut non minoris pretii, at majoris etiam ipso auro æstimeatur: quæ per se & citra ullam præparationem aliam, quam qua naturæ coctionibus temperata est, remedium est nobilissimum, & admirandarum virium adversus minores epilepsias aut analepsias: sed verum præcipuè est specificum vertiginum, tale à multis magnis Philosophis Chymicis in Germania agnitum, à quibus hoc remedium, tanquam insigne arcantum, magno habetur in pretio, cujusque ego beneficio cum Dei gratia, quatuor aut quinque egregios viros vertigine liberavi, vel unica hebdomada, quatuor aut quinque ad summum

Hh

num doſibus exhibitis, etſi malum hoc vertiginofum uſq; adeò interdum exacerbaretur, ut judicium omne egris eriperet. Ejusmodi remedium conficitur, ut ſequens fert formula:

*Specificum
ad vertigi-
nem.*

R. cinabarii mineralis veri ac lucidi ℥ ſſ. hoc in alkool ſuper marmore rediges, ſeu in pulverem impalpabilem. Huic adjice magiſterii perlarum, magiſterii corallorum ana ꝑ ij. croci ꝑ j. folia auri decem, aut potius decem grana auri flammam concipientis: fiat pulvis, omnia fortiter ſuper marmore agitando & commiſcendo. Hunc pulverem ſedulo aſſervabis, tanquam ſpecificum remedium, & inter alia adverſus ſuperiores morbos præſtantiffimum. Doſis eſto ſemiſcrupulus aut integer ſcrupulus ad ſummum, ex aqua liliſcorum convallium exhibitus. Magnos & copioſos ſudores ciet hoc medicamentum: Quod quamvis eo pretio ſit, tantique eſtimetur a celeberrimis Germaniæ medicis: non dubium tamen eſt mihi, quin cane pejus & angue Cenſores noſtri ipſum oderint ac refugiant, quorum palato inſuave eſt omne metallicum medicamentum. Excipient autem illi, in eo argentum vivum contineri, atque idcirco venenofum ac exitiale pharmacum. At ejusmodi homines in perpetuis ignorantia ac ſuperbia tenebris ſinantur verſari ac iis immori, cum perverſi uſq; adeò ſint judicii, ut carduos roſis præferant, & vilia quæq; exquisitis rebus ante-

referant, majoris facientes, quam didicerunt à quodam rustico, de pavonis stercore receptam ad vertiginem, quàm vel auri essentiam, vel perlarum ac corallorum magisteria, nec non ipsius cinabaris mineralis (verè solaris naturæ) usum, à tam doctis ac celebribus Medicis ejusdem cum ipsis professionis, certa multiplicique experientiâ comprobatum, & tanquam specificum summumque remedium commendatum.

CAPUT XXXIV.

Vitæ ratio.

A Erem perpetuò calidiorem & siccio rem deligant, a chyemalitem pore cubiculi aërem igne luculento emendent. Fugiant longiorem moram sub dio & radiis lunaribus, non minùs quàm in aëre nubilo caliginoso, aut aliàs intemperato, maximeque si flaverit Auster vel Aquilo.

Caput semel ad minimum singulis mensibus tondeatur, quotidie verò manè depectetur, & lintheorum aut spongiarum ope à sordibus & squalore probè detergatur, nocte æquè ac interdiu, ne plus justò, sed mediocriter tantùm caput ipsum contegatur, habita scilicet temporis & consuetudinis ratione: fugienda & alia, quæ illud ipsum cale-

faciunt & opplent, veluti balnea, lotiones capitis, & quæ sunt ejusdem generis.

Reliquum verò corpus à frigoris æstúsve injuria, quantum fieri poterit, accuratè vindicetur. Suffitus vaporum copia caput replentes, aliæque odoraamenta summoperè calida omninò vitentur. Exercitium ante cibos mediocre, depositis prius alvi excrēmētis, haudquaquam erit inutile: Sed à cibo perpetuò tutior erit quies, aut certè levis deambulatio, ne, quod ferè fit, semicocti aut etiamnum crudi succi intempestivè nimium à ventriculo in totum corporis habitum rapiantur, nullo verò ludo aut exercitii genere utantur, in quo vehementius caput inclinare opus sit, aut vehementer in gyrum vertere. Caveant & inspectionem è loco alto in declive, itemque conspectum torrentium & similium rerum: exercitii vicem interdum supplebunt frictiones linteolo asperiore factæ, primò quidem brachiorum, deinde pectoris, crurum, tandemq; ipsius capitis.

Porro sobrietatem ac temperantiam, cibi-ve ac potus moderationem, ut aliàs semper, ita maximè in hoc affectu, & hoc corporis statu, magnoperè utilem esse constat apud omnes: prandere tamen perpetuò paulò liberalius, parcius verò cœnare præstiterit.

Bis enim in die solummodò cibum sumi velim,

velim, idque ex justis intervallis, quæ concoctioni sufficiant, famem tamen æquè ac crudelitatem vitandam censeo.

Alimenta deligantur & laudabilis succi & flatus expertia, quæq; sint ad concoquendum facilia. In iisdem studiosè hic ordo observetur, ut quæ concoctu facilia sunt, reliquis perpetuò præmittantur; ac nihilo minùs, quoad ejus fieri poterit, vitetur multiplex varietas. Nec enim præter rem est, quod solertissimus ait Plinius, *simplicem cibum esse homini utilissimum*. Quòd si tamen varius placeat, at certè in eo ipso similitudinem observari non fuerit difficile neq; inutile. *Nam dissimilia quæ sunt*, Hippocrate teste, *seditionem movent*, dum ex his alia citiùs, tardiùs alia & mitificantur, & in corpus ipsum dividuntur.

Jurulentis aut nunquam, aut parcè utantur, nec nisi matutino tempore: Tum verò iis incoqui poterunt, ex oleribus, hyssopus, thymus, pulegium, serpillum, salvia, majorana; A lactuca verò, portulaca, herbisque cæteris frigidioribus & humidioribus abstinendum censeo: sed & fugiendum apium, quippe quòd proprietatem habeat excitandi & deregendi Epilepsiam.

Ex volatilibus eligendæ carnes pullorum gallinaceorum, caponum, pipionum, perdicum, attagenum, phasianorum, cæterarumq;

avium montanarum, turdorum itidem, turturum, alaudarum & passerulorum; At damnantur carnes anserum, anatum, cæterarumq; palustrium.

In quadrupedum genere laudantur vitulina, hœdina, vervecina, & lepusculorum carnes. At fugiendæ vetustiorum leporum carnes, cervina item, suilla, aprugna, omniumque maximè caprina. Cæterum affatæ carnes elixis perpetuò præferuntur. Piscium rarus sit usus, ac horum tantum, qui in fluviis rapidioribus degunt: nam fugiendi penitus, qui in lacubus, paludibus, aut stagnis victitant. Sed & illi affati super craticula, elixis aut in sartagine frixis anreponendi.

Inter *ἐὐχρημα* & *ἐὐπρεπία* alimenta non ultimum locum sibi vendicant ova gallinarum tremula, gammari item & ptisanarium, quod hordeatum vocant.

A pinguibus, salsis, piperatis, aut alioqui acris, itemque à vaporosis omnibus aliis ac nidorosis abstinendum, qualia sunt cœpæ, alia, porrum, eruca, raphani, sinapi, & quotquot alia vapores in cerebrum transmittere apta nata sunt: neque his minùs legumina, ac præsertim lenticula, caseus, lac, & quotquot ex lacte parantur fercula.

In fructuum genere commendantur, capares, uva passa, pistacia; at nuces & palmulæ
viten-

vitentur. Panis secundarius primario utilior, dummodò sit benè fermentatus, mediocriter salitus, & accuratè coctus. Placentæ, lagana, farcimina, crustula, & quotquot alia è pistoriis operibus minimè fermētata sunt, summo perè fugienda. In aromatum genere convenient interdum macis, nux myristica, cario-phylli.

Parcior sit potus & in pastu solo, quoniam immoderatus corpus gravat, & concoctionem omnem impedit, potus verò sit aqua malsa, aut vinum rubellum, & *ὀλιγόπρῶον* dilutum aquâ, in qua Coriandrorum præparata decocta fuerint. Vaporosa & potentia vina omninò fugienda sunt.

Secundâ mensâ assumi poterit pirum austriusculum probè coctum: aut cydoniati vel conf. ros. tantillum aut tale quid, quod os superius ventriculi claudat exactè, atque adeò concoctionem adjuvet, & vaporum ad caput ascensum inhibeat. Vitandus somnus omnis, meridianus ac nocturnus etiam immoderatio.

Alvus ut quotidie liberè fluat, diligenter prospiciendum, quòd si sopita, astrictave fuerit, arte aliqua elicienda. Veneris usum lubens sciensq; prætermitto, quia cum moderatissima & temperatissima juvencula rem esse persuasum habeo.

Cæterum vitet subitam omnem animi mo-

tionem, uti triste seu lætum nuncium, & terrorem quàm maximè. Sic & ira, graviores curæ, mœror, ac totum denique animi perturbationum genus maximoperè fugiendum est. A cibo statim, gravioribus studiis, lectioni aut scriptioni severiori ne incumbat.

Inter amuleta Epilepsiam inhibentia commendantur semina pæoniæ collo subnexa, ut & radix ejusdem: coralli item, jaspis viridis, ita tamen, ut ventriculum contingant. Ungula quoque alcis, vel collo appensa, vel annulo inclusa & gestata accessionem Epilepticam inhibere creditur.

F I N I S.

IN EVAGANTEM REIOLANI

EXCURSUM QUERCETANI bre-
vis Incurfio.

METABAT Sapiens ad stulti dementiam responderi: at cum ex silentio stultus sapientiæ titulum superbè sibi arrogare soleat, paulò post responsionem hortabatur ac præcipiebat. Sed cur unum & idem saxum cum Ixione isto volvendi onus & jugum mihi imponam, qui nullum unquam coaxationis suæ finem sit factururus, in ὁμοιωσι-
μῳ aliq

μῶ aliquo, hoc est, lucernâ nostrâ ad littus ejus paludis cœnosæ coruscante in Seriphiam ranam tandem μεταμερῶται? Hoc amuletum perinde exhibendum, ceu cùm silentium capitosis mulieribus imperatur, quorum rixosa petulantia aliter coërceri non potest, quàm si ad clamorosas earum vociferationes aures obturemus. Quo minùs enim illis reclamatur, eo citiùs obmutescere, aut ex silentio, quod horrent, invidia crepare, certum est.

Quî tandem igitur Anonyme, aut (posito nunc velamine) Reiolane ὡς πρὶν ὁ λ' ἀνὴρ tecum agam diutiùs? Unum enim & idem saxum ab utroque nostrûm perpetuò volvi ac revolvi, damnatorum supplicium est. Sed cur damnationem, quæ tibi nimium volupe est, subeam, quum à seriis occupationibus, publicæ utilitati potius debitis, quàm tuæ garrulitati, animum meum avocet?

Ad scribendum me impellis, ut discas Chymicè loqui. Quod idioma cum adhuc incompertum sit tibi, & brutis naturis incongruum: ut agrum tuum hætenus squalidum ac vepribus & spinis horridum tandem utcunque colas, aliquem flosculum ex nostrorum hortarum alveis, sive astu, sive protervia & loquaci importunitate, eruere conaris. Sed cùm nihil invitâ fiat Minervâ, frustra; Æthiopem lavo, aut asinum nitro defricuero, si te docendi

H h s provin-

provinciam suscepero: aliud accidit, quòd canibus scilicet filiorum panis non debeatur; quod enim tibi, mihi allatranti beneficium dignè congruat, quàm tuæ naturæ ἀνταρμε-
βόμενον?

Non fuit urique opus, Reiolane, te denuò manum calamo admoveere, si nihil habebas recentius, quod nobis occineres: quum quæ jam aliis tuis scriptionibus, auribus nostris toties inculcasti, plus satis eas novis attriverint. Βατλολογίαν nobis imponis, qui docemus, non ad nugas tuas respondemus. Hanc in te jure retorquemus. Quid enim tot nauseabundis repetitionibus identidem citra judicium ingestis, βατλολογικότερον καὶ ἀμαθέστερον dici potest? Quid insulsius tot authoritatum ac testimoniorum citationibus, quæ nihil doceant? Solis credunt veri Philosophi rationibus cum experientia conjunctis. Diximus amicos Hippocratem, Aristotelem, Galenum, &c. sed magis amicam veritatem. Et si consuetudo ista tua vetus malè philosophandi ac medicandi in alteram naturam transiit (ut tu vis) quo jure retinendam idcirco censeas? An vetus malum definit esse malum, quod ideò non sit fugiendum? Et vitium virtute antiquius, cur bono idcirco præferendum? Quis hoc ferat, quàm qui in verso & obtorto fuerit ingenio.

Ut βατλολογίαν istam tuam vites, malè opusculum

seculum tuum ordiris, cùm excursum brevem ei inscribis. Quid enim est excurrere, quàm extra limites, & à recta orbita deflectere, atq; obliquè evagari? Sed ex tua tibi tam familiari in loquentia *avdašia*, quam in te notavimus, liberè in gyros loquacitatis expatiaris. Fruere igitur iterum tuis istis deliciis. At non satis cautè expendisti, tibi non sic orationem contrahi, ut multa paucis, sed pauca multis nugis doceas.

Congeris rursus ac evomis in me multa cōvitia, studio minore veritatis, quàm vindictæ ardore: nec mihi eò usque excanduit bilis in perfectionem mei operis, hoc est, ut calcar esset ad perficiendum opus & impudentiam ac virulentiam linguæ tuæ coërcendam, ut mentem mihi eripuerit, quæ tibi iudicium perdidit. Nunquid enim hoc carere est ratione, morosis istis tuis argutiolis & transcriptionibus iteratis præfractè omnium aures vellicare? Cur potius tu veritati morem non geris, & eam tueris, ut junioribus stimulos addas ad nostra consuetanda vestigia? Si pavoni plumæ illa caudatàm eleganter à natura picta & variegata detraheretur, quid superbiat amplius, & altiùs cristas erigat? Deformitatem enim reliqui corporis ac præcipuè pedum intuens totus repente pudore consternitur. In hoc ab illo differs, Riolane, quòd detracto tibi isto

isto artificioſo, quod adoras, pallio, corpus nudatum (etſi fœdum ac turpe fortè agnoſcis) ſupercilia tamen nuſquam demittas, & à pavone ἀλόγω tu ἀλογώτερον ζῶον, modèſtia vinci te facile feras. Nunquid noſti, virtutem, veritatem, philoſophiam, ſapientiam, fucato illo ornamèto ſemper caruiſſe? ſeſeq; nudas ſemper exhibuiſſe, ut in omnibus & ex omnibus ſui partibus, ſplendor, decus & nativum ornamètum apertè ubique emicaret. Quid igitur pallio affigeris, & meretriciis illis fucis tam fœtidum vanitatis tuæ corpus obtegis, ut pigmenta ſola eventiles?

Spondes nunc demum, quæ tantum antea delibaſti noſtræ Philoſophiæ fundamenta, te fortiter oppugnaturum: nec non ea te expugnaturum ac ſolo æquaturum confidis. Quæ tibi tam ἀμύσῳ, & ut alibi notavimus in Chymia ἀναλφαβήτῳ fides habeatur? An de fonte Chymicæ, vix initiatus, haurire tantum potuiſti, quòd hec̄ticam tuam & phtiſim tam repente réfocillarit? Siccine uno momento tu tam obtuſi ingenii, aut ruſtico etiam, ſi mavis, ſtupidoque judicio homo, chymicam ſcientiam exhauiſti, ut non diſcipulus modò, ſed doct̄or, doct̄or etiam refractarius ſtatim evaſeris? ô ampulloſum doct̄orem, ô veſana ſuperbi hominis, verba, nil præter verba oſtentantis!

Repre-

Reprehendi postremo meo scripto malam tuam in accusando & criminando fidem : nec tamen cessas ad ingenium redire, putasque accusando & calumniando, dictis tuis, ut dicuntur, fidem habitum iri : quòd lectores veritatis inquisitionem non sint anxie persecuturi. Certè verissimum in te & ex te reddis, quod Magi Astrologi asserunt, ut qui ex influentia astrorum devoventur cruci, aliud vitæ exitum quàm ex patibulo iis expectare non liceat: Qui furtum ex genethliaco aut horoscopo suo inspirarunt, furandi necessitatem vitare vix possint. Sic cum inclementia cœli, aut ex syderum infauſto concursu ad mentiendum & criminandum sis natus, à mendacio & calumniis abstinere tibi est nefas.

Non est quòd hîc plura Lectori tædiosa & tibi pudibunda exempla afferam : cùm ipsi ex lectione nostri operis, ac erratorum ad calcem libri assutorum restitutione, satis superque mendacii & obliquæ fidei te arguant. Aut enim dissimulasti typographi erratorum correctionem : aut si tibi omnia non sunt perlecta & præmansa, impudenti calumniarum anticipatione iniquè me obruere conaris. Ubi enim legisti scuti pro scuta, cujus correctionem inter errata à Typographo admissa non compereris? Ubi præsequatur, in ea sententia quæ habet: *Et præ ut ex usu esse animadvertent, nostra*

stra vestigia sequerentur. Est ne tibi ignotum hoc animal transmarinum præ-ut, ut conjunctum non agnosceres? diversarum verò longo post verborum circuitu, syllabarum vocolam, præ, verbo sequatur calumniosè præfigeres? Sed quid nugis istius grammaticastri diutius immorer, qui cum ansam maledicendi ubique protervè arripiat, ansa quid sit ignoret? Cætera tædet ejusmodi ridicula persequi. O quàm facilius nobis fuerit Typographi nostri lapsus excusare, quàm tibi malæ mentis sceleratua diluere; Reformidare incipis quas pro meritis es pœnas, cum Majestatem Regiam convellere ausus fuisti, & sceleratissimæ eam conscientia insimulare, quæ medicos adsciscat sceleraiores, quorum crudelitate fiscum suum augeat. Tendis ad diverticula & inanes excusationū distinctiones, quæ vereor ne te potius ad suspendiū promoveant, quàm à cruce amoveant.

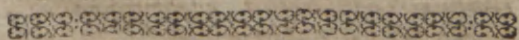
Totum in isto tuo excursu intendisti acumen ingenii, ut in ultionem veritatis tibi exose, *Quadrupedante putrem sonitu Marathona cières*, ignarus frequentius quàm par est, à superbo equo, qualis superbia est, lessorem suum atrociter excuti solere. Non est igitur quod hinc ampliùs robustiorem Athletam optes. Quid enim in fortiorem servasti, cum totas tuas in me vires, quem infirmum agnoscis, effuderis. At cum nihil præter terla & polira
verba

verba (muliebria arma) opponas, quis tuos insultus robustior reformidet? Non meministi te illi jaculatori similem esse factum, cui, cum arcum intendebat Diogenes, se ob scopum sistebat, ne ab eo feriretur? Usque adeo scilicet bellè collineas, ut excursus tui nullam Incur-sionem minari cuiquam possint. Sed Thraso-nem istum ab oculis nostris arceamus, aut Stē-torem illum vocalissimum, cum Mercurio etiam de vocis contentione concertare ausum confodiamus, sic philomelam aut lusciniā Asinus ad melodiæ certamen provocabat: cuius certaminis iniquum iudicium insulsus Midas cum pronuntiasset, vereor ne qualem illū sententiæ suæ exitum aut præmium sortitus est, idem schola Parisiensis Medica ex suis decretis, non citra tædium nostrum reportet.

Sed (ut ad rem propius) quorsum tam fucata ista & compta oratio, nisi ut aliquem fallat? & meretricium suum specie quadam castæ virginitatis exhibeat? Hæc cum nihil præter fumos exhalet, cur igneū tonitru aquas nostras exiccaturum expavescamus? An tibi ignotum est quercus Jovi ita esse amicas, ut nullis tonitruum fragoribus, aut etiam fulminum ictibus percelli unquam possint. Cur igitur quæso in Quercetanum tuus tam invidiosus livor arma concitat? & primam aciem tam valido scilicet tuæ istius Chirurgiæ instruis? Tuné, Riolane, Chirur-

Chirurgiam condas, qui ne levissimæ quidem pustulæ, fungi aut acrochordonis ortus & interitus, caularumq; ac remediorum cognitionem certam calleas, quem certum est melius stipites aut baculos decorticaturum, aut lanienam quàm Chirurgiam facturum esse. Ubi enim prædicatur isthæc tam insignis Chirurgia? quæ si fortè in quibusdam latet Doctorum bibliothecis, quid quam tota situ & pedore obsita cum tineis & blattis indigna legi rixatur? hoc ipsum fateri debes cum æterno silentio, nunc prorsus obruta ac sepulta jaceat. Etenim à decennio, quot iteratis vicibus à prima editione (si ita est) repetita est impressio istius tam celebris Chirurgiæ? Quid eam autoritate tanti viri Jessenii à Jessen armas, corroboras, atq; sic commendas, qui fortè tum juvenis, & nondum delibatis veræ Chirurgiæ fontibus ista scripsit: aut potius, ut tibi tuisq; discipulis gratularetur (qualis est doctorum virorum, ac præcipuè Germanorum mansuetudo ac humanitas) hoc insperfit encomium: cujus cum longè nunc fœcundior ac firmior sit eruditio, longè etiam aliud is judicium de te tuisq; scriptis sit factururus, latrinis potius ea, quàm musarum sacrario dicaturus. Si de meis scriptis, quibus tua videris velle opponere ac etiam præferre, utcunq; vanum aucupandæ gloriæ studium verbis temperes, quid senserint olim cele-

celeberrimi Germanorum doctores, & vacaret, aut è re esset, iudicium hìc apponere, congratulationumque ac gratiarum etiam quas se mihi habere testati sunt, fidem hìc apertam facere: Quot, Deus bone, quantasq; hìc laudes tibi etiam vel ringenti ac grunniendi, nec non invidia crepanti, quibus nomen meum celebrant, liceret hìc magnificas audire? Sed quis ista appetat, quàm tumidus & vanus homo? Ne tamen nil præter verba dari credas, en, ex multis unam tantum epistolam à viro doctissimo & per celebri medico nondum mihi adhuc cognito, ante paucos dies in gratiam editi mei operis, quod tu omnium hominum audacissime ac ineptissime, oppugnandum suscepisti, redditas, hìc exscribere visum est, non tam ut inde gloriam vener, quàm ut tam docti tanti-que viri testimonio pellekti juniores medici, melioribus frugibus quàm hactenus, colligendis insudent, & felicioribus studiis tempus impendant. Sic igitur ille:

GRATIAM ET PACEM à DEO

Patre Domini nostri Iesu Christi.

MAGNIFICE AC CELEBER-

rime Quercetane,

L *Ycurgus simplicissimas hostias Sparta præ-*
scripsit, ut semper Deos, ex iis quæ ad ma-

Li

num

num essent, colere promptè ac faciliè valerent. Ergo singulari tua virtute ac eruditione, divinis conjuncta meritis, antea in summam tui admirationem abreptus, proximè edito aureolo de priscorum Philosophorum vera medicina libello, planè amore accensus sum testandi apud te quæ hinc accepißem beneficia, eaq; recolendi literario officio. Sed quæ me provocare poterant, ut facerem, ea deterrebant, ne efficerem. Magnitudine enim nominis tui oppressa verecundia, deferere officium semper coacta est: donec heri evocatus ad generosum Dn. Fridericum à Dibr, Patrem Nobilissimi & bonorû amore dignissimi istius juvenis, animadverti plures in scribendis Lutetiam Parisiorum literis esse occupatos. Itaque arrepto statim calamo, statui salsa potius mola litare, & quibus possem subito modis Magn. T. ire obviam, quàm subrustico quodam pudore, meam & proximi salutem negligere. Meam quidem, quòd tuis præcipuè adjutus laboribus ex corporea Philosophia in spiritualem, ex mortuis rerum umbris in apertam lucem constitutus sim, adaptataq; brutæ & incompositæ materiæ forma, veritatis proprium vultum contemplari, & quâ contendant mysteriorum professores, per te porrò quæam dispicere. O licuisset frui sole isto in adolescentia, non consumptus mihi flos esset in inani dubitationum ac questionum prorsus Logicarum disquisitione: Vel Reges & PP. splendescentem veritatem ad pul-

pita

pita suggestus jam nunc admitterent, & præmiis (quod Deus vult) allicerent, longè fœlicior ipsorum esset conditio, jucundior medicatio: Pauperum verò, quod citius multò ac certius juvari possent, minori profectò facultatum dispendio, majori certè cum pietate utriq;: quando sapientissima consolationes, & insignia pro veritate Religionis Christianæ argumenta, ex visceribus beatæ & castæ hujus Medicinæ resultant. O divine Quercetane, quot, quantaq; sunt tua erga genus humanum merita. Tu ubique candidus & beneficus, ut Socrates: Tu præstantis ingenii vi, rerum naturam indagans, omnibus semper vestigiis assequeris, ut Pythagoras: tu adolescentum misertus, laboribus & studiis, artem exemplis laceram, præceptis reddis brevem, vitam verò longam: Tu explosa illa Ethnica, Priscam medicinam ab omni avaritiæ vel invidiæ suspitione liber, gratis doces, eaq; mores & animos ad verbi divini instituta simul præparas. Sic igitur statuo, te idcirco ante ultimum Christi adventum, datum mortalibus, ut multis animi ac corporis erroribus expulsis tantò minùs ad naturæ miracula Christi q; veras voces obsurdesceremus. Sed quò feror? Statueram quæ annis aliquot retrò de fictis elementis & humoribus, morborum causis, occultis proprietatibus Com. Montani, Ulmi, Minadei, &c. de facultate opii, vini, mercurii, atque aliis quæ è vixei-
ήτοι τῇ φαρμᾷ didici, sapientissimo tuo subji-
 Ii 2 reju-

rejudicio: Sed jam vereor, ne tanquam *Marsyas* suavissimè canenti *Apollini* diutius obstrepam. Quare cujus causa properatum hoc scribendi genus suscepi, oro etiam atq; etiam dignare, mi sapientissime simul ac humanissime *Quercetane*, obnoxium me interdum doloribus colicis refocillare tuo vel *Nepenthe* nitro sulphureo illo admirabili, vel potius ambrosia. Video te vinum & aurum non occultare, quod quidam abusivi sint. Animadverto te liberaliter promittere amicis domi labore multo parata remedia. Subintelligo aedes tuas esse *ταυτοχέιον ταυταδαπής σφλας, ἡγιώνος ἀπένης σερμνέιον*. Lætor te ex *Europæis* maximè favere *Germanis* in Consilio de *Lue Venerea*. Patere ergo post contemplationem simulacrorum tuorum fructus quosdam valetudo mea, vitæq; & vocationis decerpit officium. Concede benignus *Nepenthes* particulam, illustra me aquæ antipodagrica, athleticæ cyatho. Exorna crystalli tartari purgantis & aciduli, vel si placet & mereor, aliorum nobilissimorum tuorum medicamentorum obolo: Consule sapientiiss. aliis scriptis desiderio: age ascribe me numero *Germanorum*, quibus prisca medicinae ac veritatis amorem tribuis, vel qui te potius & scripta tua exosculantur. Quantum pretii necesse erit, exponet nobilissimus juvenis. furo hoc candidum pectus, & spondeo me non nisi sub nomine *Quercetani* celebratissimo prudenter exhibiturum: nihil mihi adscripturum, & eternam

*eternam tuis meritis afcripturum gratiam.
Oro, fubleva humanitatis tuæ fole longinquitatem itineris: tuere dignitatem artis & nominis tui: quod facis apud exteros in noſtra Sileſia, vicinaque Polonia celebris. Si ardua & regia permittunt negotia, verbo reſcribe, ne aut ſpreta admiratio, aut deſerta artis cultura videatur. Sic Dominus Deus Magnif. T. Domin. diutiffimè animo & corpore florentem conſervet ſibi, Regio omnium maximo, & diviniſſimo Reipublicæ literaria, ac mihi,*

qui ſyncerè ac piè ſalutem fortunasque Deo quotidie commendabo.

Subjectiſſimus

*Flaminius Gaſto, Doctor Medicus Reip.
Guraviensis Sileſ. ordin.*

manu propria.

*Datum Buræ Sileſiorum 13. Martii,
Anno Chriſti 1604.*

TAliâne unquam audiviſti Riolane de tuis nugis à viro tam celebri & medicinæ coryphæo encomia? Sed quâ impudentiâ te Chirurgum & Chirurgiæ ſcriptorem audes profiteri? Quis te talem poſſit aut debeat agnoſcere, cum nihil de tuo, ad omnia aliunde corraſa & tranſcripta ingeras: & ſi de praxi agitur, ea prorſus te deficiat, mendaciiq; idcirco arguat? Sed quorſum iſta quæ libenter tacerem, niſi plus æquo noſtra deprimendo & tam temerè

damnando, tua attollere, & suspicienda reddere, alioqui nullius momenti contenderes? Sed valeant ista pro dignitate: ad alia transeamus. Arrogas porro tibi tanquam genuinum ex te fœtum commentarium aliquem Therapeutices, quem gloriaris ab omnibus Pharmacopæis circumferri: Qualem, quæso, rursus potes Pharmacopæam condere, qui ne minimam quidem ullius simplicis signaturam, nedum facultatem aut proprietatem noris? Si quæram ex te cur plantago quinque nervis instructa sit, cur euphrasia formam oculi gerat, cur persicaria tot maculis distincta sit, & quorsum ejusmodi physiognomiæ rerum spectent, quid respondeas? certum est te & pisce taciturniorem, & talpâ cæciorem futurum. Unde igitur speretur te quicquam boni esse præstiturum, cum bubulco quàm medico longè similior sis, ad aratrum què potius quàm ad orationem natus? Quid enim exilius ac jejunius tua doctrina est, quæ nisi utcunq; furto alieno impinguata tota contabescit ac emarcescit.

Eja eorum quæ sunt argumenti libri quædam excutiamus. Doctiss. Libavius primò vis nobis opponere, mihiq; nomen tantum spagyrici inscribere, ut inde nostram in contemptum Chymiam trahas: Miror te tam hebeti esse ingenio, ut discrimen genuinorum spagyrorum ab adulterinis & e mentitiis tam apertum

tum in ejus scriptis non videas; & spagyricos illi veros, esse præstantissimos medicos, quibus ut tales agnoscantur, satis est spagyrici nomen *κατ' ἐξοχήν*, cum alioqui medici appellatio communis sit vulgaribus omnibus, ut tibi tuique similibus medicis.

Properemus ad alia ut expediamus istas nugas. Cum totum examen tuum secundi capitis, nihil præter authoritates quorundam Arabum, aut aliorum effumet, quibus torporem tuum augeas, non excurias, *ἐπιδυνές τε* prorsus actatus velis medicos reddere: qua responsione alia dignus es, quam ad brutas pecudes relegandus, otium suum & abdominis sagi-merunicè adorantes. Putas postea te apposire de Chrysopoeia in Chrysopoeiam scripsisse, quum *ἀνοήτως* juxta nominis tui Etymon quicquid dissimules, aut ut repleres chartam, ista tibi exciderint. Quicquid autem prætexas excusationis ignorantiae tuæ, alexipharmacum semper tibi erit inter venena repositum, donec palinodiam apertius canas, aut veniam depreceris.

At perbellè utiq; de magnetis virtute philosopharis, cujus vires attrahendi ferri cum antea ubique ad occultam proprietatem retuleris, nunc videri vis constanter istius facultatis rationem velle reddere. Age nobis gratias Riolane, quòd asininum tibi pontem

refciderimus, & caliginem tuæ mentis cape-
rimus discutere. Attamen hîc non adhuc ca-
res ingrati animi crimine, qui non amplius ra-
tionem ignoras, sed quodd nostram diffimule,
fucato tuo pallio, ut tibi propria & à te profe-
cta videatur, eam personans.

Si hoc eodem capite, Riolane, consensum
medicamenti cum humore purgando nobis
physicè repræsentasses, ut mercurialia mercuri-
alibus, sulphurea sulphureis, & salina salinis
adaptasses, benè id quidem: at contra, dices
hæc à te impugnari: nec mirum, cum ipsa na-
turæ audeas etiam reluctari, quæ carnea: ar-
neis, ossæa ossæis, nervosa nervosis solet ex ali-
mento in corpus ingesto associare: tu verò
cum aqueis oleosa, nulla permistione amica,
aut cum terreis parùm etiam sociis aëria. deni-
que aquam cum igne conaris inscitè & perpe-
ram confundere. Disce Physicam meliùs Ari-
stotelicam, Riolane, & cogita plures etiam
fuisse Aristoteles, unum, Stageiritam, cujus te
discipulum profiteris, alterum Chymicum, &
verè Philosophum, qui tibi adhuc ignotus est.

Aggeris porrò sequentibus capitibus mul-
ta quæ jam pridem nobis transcripsisti, & ad-
huc transcribis: quæ cum sint nobis notiora,
quàm tu tibi, & parùm ad nostra scripta re-
spondeant, ea tu tibi tuisque discipulis asser-
vato.

Hoc

Hoc unum inter cætera non prætermittendum, quòd modò spiritus nostros mirum in modum deprimas, modò eò usq; attollas, ut quàm altissimè urinam profundant. ô altum mysterium, & insignis eruditionis argumentum, nisi naribus fœtorem inspiraret. Tu tantum subsidium à spiritibus præberi partibus vis: nos verò non tantum facultates quibus pollent membra nostra ab illis exhiberi: sed constructionem etiam ac partium confirmationem, nec non ipsam temperiem ac concinnam mixtionem effigiari ac efformari ab iisdem asserimus: Hinc fit ut spiritus sibi simile propagent, ac inde verissimum Chymicorum axioma eruatur, simile simili delectari & curari. Cùm enim ægri spiritus sentiunt sibi sanos & defœcatos in auxilium venire, iis statim adhærent, & eorum puritate impuritatem suam emendare conantur, ac in rectam temperiem sic sese revocant. Non secus enim terra labore fatiscens & novis novi pabuli spiritibus recreata, tandem reviviscit, ac vitales fructus alacriter ac benignè elargitur. Hinc etiam omnium terræ nascentium semina, etsi senio collapsa fatiscant, additione novorum spirituum sibi similium facillè renascuntur, & novam prolem progenerant. Quod aliunde non accidit, quàm quòd spiritus inter se familiares facillè uniantur, & novas vires acquirant generandi, fovendi, au-

di, augendi, quod in potestate sua habent, & ad quod destinatum semen obtinent.

Quæris, cum duobus tantum principiis metallum constet, Mercurio nempe & sulphure, ut ego cum omnibus philosophis assero, ubi tertium lateat, quod hic non agnoscitur, aut unde postea introducitur? Respondeo tertium in utroque aliorum latere, ut ne sulphure quidem & sale careat Mercurius: nec sulphur sale, Mercurioque: Sulphur autem & Mercurium hic sola denominari, quod ea spirituosiora, attamen crassiorē partem potentiā in se continentia, & sensim actu ea compingentia in compositionem individui, priora intellectui occurrant: quod jam pridem ex scriptis nostris didicisse potuisti.

Quid alioqui accidat, si divulsæ partes inter se fuerint, & nullo vinculo colligentur? Quomodo vel minimum calefieri aqua possit, si spiritu sulphureo, quo à natura prædita est, destituatur. Si nullam enim incallescendi ab igne potentiam haberet innatam, quæ in actum reduceretur, frustra ignis ei admoveveretur. Nisi enim unione quadam vinciantur (quod ex spirituum idemtitate proficiscitur) frustra alterum alteri admoveas, ut sese mutuò afficiant. Atqui ex sulphureis spiritibus calorem aqua non retineret, nisi salino corpore tanquam retinaculo ipsum coërceret. Cum enim Mercuria-

curiales & sulphurei spiritus volatiliores sint, facile evanescerent in salinis corporibus utrinque tanquam glutine continerentur.

Caterum maritatio tua, aut conjugium, quo Mercurium cum Venere copulas potius, quam cum Marte, adulterinum est: cujus rei rationem in aliis nostris scriptis comperies, si ingenio polles. Hic enim dicta dicere tadiosum est.

Vis autem à corporeo fixoq; Mercurio purgatricem vim potius, quam à volatili profundi, idque probas exilibus admodum & jejunis rationibus, quod scilicet medicamenta fixa & corporea diutius in corpore moram ducant, unde eminus & melius vacuent. Egregius utique philosophus es, qui ignoras à calore nativo, vel potius à spiritibus naturalibus volatilem & spirituosum Mercurium educi ex medicamento, ut vires suas exerat, non corpoream & fixam materiam. Quod quàm sit verissimū, ignoras adhuc Philosophus? Nunquid rectè ratiocinaturus es, si dicas, spiritus nutriens in cibo, cum corpore ingeritur in stomachum, ergo corpus est cibi, quod alit, non spiritus. Si corpus est quod alit, transit in similem corporis nostri substantiam. A spiritibus igitur educuntur tot stercora, lotia & impuritates corporeæ, quæ excernuntur post concoctionem cibi ubique, cum corpus cibi in substantiam nostram

nostram converſum ſit. Quis iſtam Logicam & Phyſicam admittat?

Ex eadem Logica qua acutè diſputas, ita aptè definitiones inſtituis, *Mors*, inquis, eſt *privatio animæ*. Nunquid & privatio eſt corporis? At quid privationem animæ vocas? an illius interitum? quid ni ſic ſentias, cùm ſatis apertè ſenſa animi tui paulò poſt explices? Quid enim aliud eſt quod dicis animari corpus temperie & conformatione? Quid temperiem & conformationem vocas, quàm eſſe rei? quid eſſe rei quàm vitam, ut ipſe arguis? Si igitur corrumpitur, aut etiam diſſuitur ac interit temperies & conformatio rei, interit ſimul & eſſe illius. Si eſſe interit, ergo & vita, ſi vita, ergo & anima, cùm vita & anima ἀχώριστα ſint. Nunquid igitur apertè te prodis Galenicum ab hæreſibus tetrīs diſcipulum, & Saducæorum ſectatorem, animæ immortalitatem detrahentium? En quò te tuæ argutiæ aut potiùs voluntaria à veritate defectio, cum invidia & odio proximi tui conjuncta, te abripiat, & tranſverſum agat. Quid ex tua doctrina conjicere licet, quàm tibi unum & eundem eſſe hominis & jumenti interitum, majoremque fidem te Galenicæ impietati quàm Chriſtianæ doctrinæ arrogare? Reſpice Riolane, & veritatem amplectere.

Cætera omnia quæ ſequentibus capitibus expli-

explicas, vel ex nobis suffuratus es, dissimulatis tantum dictionibus, vel ab aliis scriptoribus exscribis, vel usque adeo parvi sunt momenti, ut longiorem responsionem non mereantur: addo & præcipuorum capitum, quæ tu hîc fastidiosè repetis, haberi in postremis meis tractatibus solutionem ita absolutam, ut nisi diutius fueris pervicax, & prorsus indocilis, abundè tibi satisfactum sit, eiûque acquiescere ac subscribere debeas.

Duodecimum illud tuorum examinum caput, Philosophica Theologia, hoc est, mundana sapientia, quæ stultitia est apud Deum, planè refertum, longè dissentit à puriore illa sacrarum literarum de Deo tractatione, quæ duplicem rationem in Deo non constituit, ut tu nimium audax & parùm pius asseris. Rationes enim in Deo cum sint meræ essentiæ infinitæ, juxta Platoniorum etiam sententiam, non possunt esse plures una, quæ etsi unitrina Theologis dicatur, ut Deus sit unitrinus, id sit trium *ἑποστάσεων* seu personarum sub una & eadem essentia comprehensarum distinctione, ordinis quidem & proprietatum habita ratione, non gradus, non potentiæ, aut essentiæ varietatis aut dissimilitudinis. Is Deus immensè bonus ac infinitè potens, non tantum virtute sua admirandâ hunc mundum creavit: sed eadem & providentia sua adhuc foyet, modera-

deratur & sustinet. Neq; enim creatum mundum secundis causis ita regendum commisit, ut ab omni opere jam abstineat. Aliter enim affirmat Christus, cum dicit Patrem & se in dies semper operari. Non igitur ut otiosus Deus tibi putandus est, qui nunc omnem sui operis curam abjecerit, & intermediis causis demandarit. Ita enim pergit in omnium rerum & singularum etiam administratione, ut nec passerulus, at ne pilus quidem ex nobis decidat citra ipsius voluntatem aut providentiam rerum omnium administratricem. Si enim Jovis omnia sunt plena, hoc est potentia Dei omnia fovente & gubernante, non planeta illo Jovis, quem Solis vocas animam, quid potest ab illo disjungi, quod seorsim sese, vel alia regat? Si enim (ut tu voluisti antea) anima tota in singulis totius partibus posita, corporis membra variè regit, non essentiae multitudine, sed facultatum variis proprietatibus sibi insitis, & singula membra juxta ipsorum diversitatem gubernet, ut eadem auribus auditum, manibus tactum, oculis visum, naribus odorandi vim, cum tamen una & eadem sit anima, non plures essentiae vel rationes, exhibeat: Cur quæris an una & eadem anima cœlos omnes & elementa usq; adeò differentia possit informare? Videris velle Deum dividere, ut illi sensus videndi, audiendi, odorandi distinctos λόγους, hoc

hoc est, essentiâ *καὶ ἐξ ὧν* tribuas, quasi verò non idem possit ac anima microcosmi, quæ una & eadem, diversos tamen sensus, aut sentiendi facultates progeneret. Num tibi compertum est unam & eandem formam motuum tam differentium esse causam? Si enim benè notasses, eum generationis rerum, ab ipso ovo, modum à me tibi explicatum, non dubitasses spiritus esse dicere, ab anima mundi profectos, tanquam Solis radios, qui ubi irradiant, proprietates suas generationis, auctoris, nutritionis, conservationis in subiectum suum explicant: atque inde eoque modo omnia rerum individua concrefcere ac conservari. Sed quid mirum te, qui cum tuo Galeno & Epicuro animas interire cum sui corporis crassi infidelius quàm Christiano equum est, asseris, tam impiè etiam de Deo philosophari? An excusaberis Aristotelis & Galeni autoritatibus, quorum sapientia de divinis disserens, mera fuit apud Deum semper stultitia?

Vis naturam interire, quum interiturus est mundus. Atqui mundus nunquam est periturus, Ergo neque natura, quæ si anima est, nec sic quidem perire potest. Docent sacræ literæ transiturum quidem esse mundum, sed non periturum: Nobiscum Apostolus consentit, dum dicit, instauratum non corruptum iri mundum, siquidem singula quæq; tendunt ad suam

suam perfectionem, ad quam perpetuò anhelant. Vide Riolane quàm dissimilis tuæ sit philosophiæ profanæ Theologia sacra. Cætera, quæ in hunc locum dici possunt, ex meis aliis scriptis abundè potes mutuari. Quid enim vel à me, vel ab aliis non dictum dicis? Quin usq; adeò impudentia sunt tua furta, ut ex meis scriptis audeas integras sententias transcribere, quasi istud nemini venturum sit in cognitionem. Unde expiscatus es ea arma, quibus me offendere conaris, dum me cum Phormione comparas, quàm ex meis libris in Aubertum jam ante viginti & novem annos editis, in quem ut delirum hominem hoc jaculum intorqueo. Non enim puto te eò usque progressum esse πολυίσχνης, qui nihil præter Grammaticalia didicisti & docuisti, ut historiarum commentarii tibi unquam pervii fuerint. Hoc satis indicant consarcinatae undequaque tuæ rapsodiæ, ex quibus si singulorum pennæ, quas tuo corvo tu assuisti, detrahantur, planè nudus & implumis futuris sis.

Sed quid ad nugas tuas attero ingenium, nisi ut ex præcepto sapientis, prudentiæ arrogantiam stulto excutiam? ut tamen non nihil utilitatis reportent tyrones ex diffidio nostro, ejaliceat adhuc quædam ex tuis ineptiis capitula præ-ut occurrent exagitare.

Tute torques Riolane, quòd in divisione mundi

mundi quam instituo, ignem ab elementis excludam. Nunquid adhuc didicisti ex nostra schola Elementum nullum dari, quod fructus non producat? Hinc dicuntur matrices fructuum & fructuum, quos in finibus suo tempore parturiendos fovent & conservant. Nonne vides elementum terræ, quos maturo tempore excludat? Quid de aqua tot piscibus, mineralibus metallis, splendidis ac pretiosis gemmis, lapidibus, corallis, & id genus sexcentis fructibus referta dicam? Num & aer, roribus, mannis, mellibus aëriis, thereniabin & nostoch variis generibus fecundat? At quid ignis fructuum utilium progignit? Imò quid non utile corrumpit, & ad extremum interitum perducit? An dici potest id elementum, quod non mater, sed noverca fructuum est, quodq; non fovet, sed destruit? Liceat ergo cælum in tui destructoris ignis locum sufficere. Etenim cum infinitis virtutibus præditum sit, quibus tot nobis fructus procreat opportunis suis temporibus: pluvias nimirum, nives, grandines, gelu, fulmina, calores, frigora, Zephyros Euros, & id genus alia: nunquid jure in album elementorum, utpote tam fertile & fecundum accenseatur? Facessat igitur tuus iste ignis ab elementorum consortio: etsi fateor quàm utilissimum esse, cum ejus moderata administratio possit externi & topici re-

medii, quibusdam in rebus usum, cumq; maxime necessarium præbere. Hoc enim frigus corporis obrigēs extrinsecus, temperatur, aut etiam propullatur: carnes, pisces, & mille alia coquuntur & præparantur in salubriorem usum. At ab ipso aliquid produci, elementorum more, quis nisi insanus ausit asserere? Quas igitur laudes formandi, generandi, augendi, igni adscribas? Si cœlesti calori & sydereo aut æthereo tribuisses, philosophicè magis, veriusque esses loquutus: Siquidem astra sunt quædam calida, quædã verò frigida, alia quin etiam temperata, ita ut propriè loquendo cœlestes ignes alii sint calidi, alii frigidi, qui in inferiora agunt, quod postremum agnovit etiam Poëta, cum sic cecinit: *penetrabile frigus adurit*. Proprium enim est ignis tam frigidi quàm calidi urere. Ne caperes frontem Riolane, aut vellices pilos, sed paradoxum hoc tibi diligenter meditare, volve & revolve, & si ingenio vales, in ipsum stylum tuum exacue. Ergo nullus alius inter elementa agnoscendus est ignis à vero philosopho quàm cœlū: quod etsi quarta essentia à Philosophis Hermeticis dicatur, quod subtilissima sit totius chaos separata substantia, non excluditur tamen ab elementorum albo, & verè quartum est elementum, dicique debet. Sed de his quæ de elementorum materia, numero, &c. vulgo ultro
citroq;

citroq; dictitantur, perlege accuratè quintum mei magni speculi librum, versibus Gallicis conscriptum; ubi percipies, ea omnia quæ de numero, qualitatibus & proprietatibus elementorum ab Aristotele aliisq; veteribus Philosophis tradita fuerunt, mihi esse familiarissima: Ac in eo meo libro multa de elementorum natura ediscere poteris, quorum hæcenus ignarus planè fuisti.

Cæterum quòd *παρασκευα* Anaxagoræ in sinu materiæ positam, ex Aristotele respuas, & in Sole, ex eodem, vel ex Peripateticorum sententia ponas: quia vis, in illo formarum physicarum seminarium inclusum: malè rursus hîc philosopharis, quòd in uno individuo solo colles vim rerum seminariam, solique uni tribuas, quod spiritibus omnibus cæli, terræ, aliorumque elementorum adscribere debuisti. Anima enim illa mundi universalis cùm cælum terramq;, hoc est, omnia tum superiora tum inferiora penetret, subeat, atque etiam impleat, sicque omnia constituat, ut nihil sit superius, quod non sit inferius, in illa potiùs rerum semina aut seminariam virtutem includere debuisti, ut quæ & Solis & aliorum omnium astrorum tum cælestium tum elementarium (arrige aures Riolane) origo sit & ipsa *παρασκευα*; ita ut non absurdè prorsus ab Anaxagora in materiæ sinu, hoc

est, illius abyssi & spiritibus collocata sit. Materiam autem vocat agrum illum sive cœlestem sive terrestrem, spiritibus istis seminalibus refertum, ut ex utroq; agro cœlesti & terrestri, vel spirituali & corporeo concurrentes spiritus seminibus gravidi, tandem congruos fructus efforment ac producant. Valeat igitur futilis iste calor, quem vis ab igne deduci tanquam præcipuum organum, & vim omnium sublunarium, adde etiam superlunarium fœtuum formatricem ac generatricem.

Non firmiore judicio tueris privationem tertium esse rerum principium. Quale enim istud fuerit principium, quod nihil confert, unde aliquid oriatur: præterea, cum privatio defectum notet, & potius sit habitus extinctio, ut cæcitas visus, quam alicujus rei exhibitio, & ad rem inchoandam, materialis aut spiritualis essentiae collatio: cur phantasma hoc ex schola tua tam inani & absurda veris opponas philosophis? Nunquid adhuc potuisti comprehendere, quod toties tibi & rationibus & exemplo à grano tritici petito inculcavi, quod in primam suam materiam reducendum est à natura, hoc est in spiritum corporeum, aut corpus spirituale proprietates trium hypostaticorum principiorum retinens, ut sensim ex nutrimento spirituum elementarium individuum ordiatur, & corpus ejus provehat, dum ad
suas

suas perfectas dimensiones tandem adducat? Quid hebere discipulo Doctori molestius? Lege & relege nostra, Riolane, & tu ex tuis ipsius monitis meliores fruges, relicta glande collige, quò mente & corpore sanior degas.

Tu tenimium maceras Riolane, cum totis animi viribus contendis probare cœlum nec ab elementis extrahi, nec ad ipsum ea assurgere posse. Quid si ex nobis audias, quod verum est & sine mendacio verissimum, cœlum in terra esse, & terram in cœlo? metus est, ne ad infamiam adigaris. Attamen hoc verissimum est quod dico, & si modesto ac docili præditus es ingenio, hoc re ipsa oculis tibi subjiceremus. Videres nos ex terra cœlum educere, & ex cœlo ipso terram. Sed relego te ad ea quæ jam scripsimus, & quæ brevi, favente Deo, in lucem sumus edituri in libro nostro de Recondita rerum natura, ut maturius sapias, & acutius veriusq; philosopheris. Interea retine iterum tibi tua Aristotelica, & discipulis tuis asservato, cum centies jam dixerimus ea esse nobis quàm tibi notiora: desinatque (ut in te æquius hoc, quàm tu in me, retorqueam) sus Minervam docere, & cyathum aquarum tuarum putridarum in pelagus nostrum limpidissimum transfundere.

Cæterum impudenter imponis, cum dicis, Nihilum à me explicari per chaos. Nam nihi-

lum illud esse dixi, merè spirituale illud primæ
 materiæ quod ex verbo Dei, *FIA T*, ut animam
 totius mundi universalem promanasse ex Dei
 verbo & Genesis testimonio asseruimus. At
 quòd videaris ridere in medico Theologiam,
 cum tu soleas esse potiùs *ἀδελφὸς* quàm *θεοδιδάκ-
 μωνέτης*, quid mirū si totus tuus animus, dum
 in vanas cogitationes abripitur, prorsus in
 Physica divina & Philosophia vera cæcutiat?
 Sic Athenienses in Paulum resurrectionem
 docentem, quam tu cum illis apertè nimium
 negas, cum in crasi rerum soluta, animam, &
 esse rerum simul solvi & extingui dicas, cachyn-
 nos suos effundebant. Qui si magis frugi esses
 & mentis melioris, quantum adferat adju-
 menti vera veræ Medicinæ & Philosophiæ co-
 gnitio, ad Deum ejusque cultum toto animo
 amplectendum, facilè perciperes, & totus spi-
 ritu Dei illustratus ad id rapereris. Sed quid
 quæris in tua medicina, quàm inanem gloriam
 & nummorum copiam, parùm de veritate se-
 ctanda & mordicus retipēda ac tuēda sollicitus?

Si singulas tuarum ratiocinationum ine-
 ptias vellem excutere, quot horæ, dies, mēses,
 quot schedæ, & quantum atramenti esset mihi
 effundendum ac perdendum? singuli enim
 versus nil præter ignorantiam & Philosophiæ
 tuæ vanitatem ac incōstantiam testantur: Hu-
 jus generis est bella ista tua de essentia vini ra-
 tioci-

tiocinatio, de elementorum mutatione & illatione, de prima panis sanguinea substantia, quòd panem dicamus in sanguinem transire. Hæc sunt non trimestrium Physicorum, sed φιλοσόφων planè καὶ ἀμύσων rusticorum.

Multus es in ovi disseccandi ratione, & substantiis excutiendis. Quid mirum, cum tibi quid essentia sit & viva anatomia prorsus incompertum sit, quique corporum resolutiones fiant adhuc ignotius? Qui autem microcosmus cum macrocosmo consentiat & conveniat, nondum satis didicisti. Audisti aliquid de illorum consensu in genere, at quemadmodum in singulis conveniant, nondum ingenio assequutus es. Etenim non tantum constat microcosmus anima & corpore, hoc est, cælo & elementis, ut vis, sed principiis istis tribus, quibus constant elementa, in quæ vides à Chymicis apertè omne solutum corpus resolvi: vel si crassius exemplum desideras, quod ipsi rustici satis norunt, en nonne in ligno Mercurium, cum aduritur, in auras evolare, sulphur incendi, & salem remanere in cineribus fateberis? quas præterea in ligni resolutione partes observabis? Porro si cælo constat microcosmus, ut tu quoque in hoc mihi assentiris (attamen imperitè, quòd animam hominis cælum esse dicas) nunquid cælum majoris mundi, naturæ minoris erit lumen, ut

quid lateat in homine, ex majoris mundi proprietatibus & effectis apertè elucescat? Ut cœlum majoris mundi astris ornatum est: sic minoris, suis syderibus & planetis instructum est. Hinc fit, ut quemadmodum macrocosmi astra delinquant, errant, aut etiam laborant: Sic astra hominis suis morbis divexentur. Hinc apoplexia microcosmi ex fulmine majoris mundi ~~etiam~~ demonstratur, Epilepsia, tonitruis cœli majoris: siderationes coruscationibus, paralyseis gelibus & glaciibus, tinnitus aurium, colici dolores ventis terręq; motibus, catharri, hydropises hyadum & pleiadum copiosis pluviis in microcosmo lacum ex ejusmodi stellis & meteoris replentibus, siquidem ex semine meteorico quod resolvitur in pluviam, dum pluvia in imum cadit, & lacum efficit, hydropisis generatur, non quodd majoris mundi astra microcosmum offendant: sed quodd eadem sint astra in microcosmo, quæ in macrocosmo: ita ut sæpè dum errant majoris mundi astra, eodem tempore microcosmi sidera simul hallucinentur. Si hæc & singula quæque minutiùs expenderes, unde morbi omnes nascantur in homine, apertiùs cognosceres. Nunquid vides etiam in terra macrocosmi, varia fossilium, herbarum & arborum genera? Cur quoque in ea quæ microcosmi est, similia non animadvertantur? Si est in terra

majo-

majoris mundi napellus, aconitum, aron, urtica, ranunculus, chelidonia, papaver, &c: ne dubites quoq; in terra microcosmi, quæ ejusdem est essentia & proprietatis cum altera, accidētibus tantum & formis differens, inesse easdem herbas essentia similes, quæ cum florent, seu efflorescentias suas producant, pestes, carbunculos, herpes, pruritium, scabiem, pustulas, icteritiam, lethargum, & alios tum internos tum externos morbos excitant, quæ omnia veris Philosophis digna fusiùs & dilucidius in libro nostro de Recondita rerum natura explicabuntur. Ex aluminibus, vitriolis, arsenicis, sulphuribus, aqueis, alii efflorescunt morbi, ut fistulæ, scrophulæ, anthraces, lupi, cancri, febres, variæque inflammationes tam internæ quàm externæ, & id genus alia, quæ tamen etiam ex plantis, astris cœli, toribus aut mannis & mineralibus etiam oriri possunt, siquidem, ut tibi sæpè inculcavimus, nihil est superius quod non sit inferius, & nihil inferius, quod non sit superius. Quæ quidem cum ita se habeant in microcosmo, an usque adeò hebeti fueris ingenio, ut ista non comprehendas? Quæ si non assequeris, quomodo potes mederi morbis, & honorem ex tuo officio tibi comparare?

Si bonus vis esse Anatomicus, Riolane, dissecā primò macrocosmū, hoc est, omnes ejus

Kk 5

partes,

partes, ἐκφύσεις, ἀποφύσεις, productiones, flores, fructus, semina, diligenter examina. & similia omnia in microcosmo puta evenire: alioqui non potes esse medicus, at mendicus ostiatim remedia corrogans, & citra judicium exhibēs.

Inepta sunt & puerilia quæ adfers de fibris in sanguine partes corporis coagulantibus & formatibus: a medio cursu rem inchoas, quam ab ipsa ovi origine deducere debuisti. Etenim cur prætermisisti unde sanguis generatur, prius quàm de fibris ejus faceres verba? Nunquid intelligis eam causam, quæ principia sanguinis constituit, eandem & sanguinem & fibras ejus, nec non partes corporis, & tandem compagem integram perficere? At quæ est ipsa causa, præter eam, quæ post Deum, chaos illud primum construxit, ex tribus principiis hypostaticis: deinde separavit in quatuor elementa, quæ anima est universalis. Ergo tibi si benè vis philosophari, ad unum primum omnium principium est recurrendum, quod universalem illam mundi aspectabilem ubique faciem infinitis virtutibus dotavit, ut singula quæque individua terra mariq; variè procrearet, & semen singulis inderet, quo perpetuitatem generis sui conservarent. Multa præterea hinc garris alia, quæ quòd tuæ sententiæ non respondeant, errores vocas, & quòd judicio careas, stultè improbas: idcirco ut responsione indigna

gna facile hîc silentio sepeliemus. Multa insuper nobis imponis pro more tuo & juxta tuum horoscopum, genium tuum semper ad mendacium & calumnias propellentem: quæ præterquam quòd mendacii & malæ mentis te arguunt: inconstantiam etiam plurimam & literarum incertitudinem ac imperitiam notant: Solidas partes tantum vis dissecari, idcirco ad humidam dissectionem non pertinere, quorsum igitur dissecentur urinæ? Otium tuum, & nimis supina quies, aut potius insignis pigritia, quâ genium foves, imò etiam superbia illa qua turges, efficiunt, ut nihil præter trivialia noris, & quæ bubulcis ac laniis compertissima sunt usu & experientia, ea fallaci judicio doctis hominibus & magnis ingeniis digna existimes: si nosces quantum sapientiæ medicæ in urinis lateat, expenderes omnia tua, ut vivam ejus anatomiam tibi comparare posses. Hujus enim certa imbutus cognitione, in præstantissimum medicum evaderes, & quod tibi maximè aridet, loculos tuos summis votis impleres.

Arguis quòd somnum sulphureo spiritu soporifero non frigore doceam conciliari: tu verò benignam *ἀναρμίασιν* in causam vocas, ignarus quid *ἀναρμίασις* sit, & à quibus spiritibus proficiscatur, naturam parentum redolens. Nectantùm *ἀναρμίασιν*, sed frigus etiam soporis aut somni causam esse dicis. At si quæ-
ram

ram ex te quid sit frigus, putabisne te bellè respondisse, si dixeris esse qualitatem? At qualitas ut accidens nec per se subsistit, nec ex se ipsa oritur, sed à substantiali virtute, aut spirituali essentia proficiscitur, non secus ac pomi aut pyri color, aut sapor, aliævé qualitates ejus, non ex se ipsis, sed ex spiritibus pomi essentialibus proficiscuntur: nil moror hîc dialecticas tuas distinctiones, quæ mihi quàm tibi sunt notiores, & quas admitto ubi opus est. Hoc te docet hyemale frigus, & calor æstivus, ab astris aut stellis spiritibus frigidis præsentiam solis ista referas, ignarus proprietatum stellarum Solem comitantium, & earum quæ vicissitudine sua post æstatem hyemem introducunt. Sed quid diutiùs cum imperito homine contendam, qui, si vinum habet familiare, ex ejus vaporibus calidis spiritus & mentem perturbantibus, ineptias istas scriptitat, vel si abstemius frigore usque adeò congelatus est, ut in hanc omnis rationis ac ratiocinationis expertem catochen planè inciderit, metusque sit ne tandem *ferreus instet somnus, & æterna claudantur lumina nocte*. De opii natura multa ineptè & tanquam delirus garris. Nec reliqua omnia tua sophismata majoris sunt ubiq; momenti, quæ idcirco valere jubeo.

Ultimum tuum examen cùm nihil notet præter meram ignorantiam, quâ laboras in re-
rum

rum naturalium cognitione: in vitarum unius etiam & ejusdem rei discriminibus notandis, quorsum hîc in confutando & docendo ejusmodi Midam me excruciem.

Restat ut ex quibusdam literis nunc demum mihi redditis, quum hæc scribo, sceleratum tuum animum ac malam mentem patefaciam: ex earumq; lectione omnes videant quàm impudenter in bonos viros & Reipubl. summè necessarios debaccheris. Nam quid te, cum quibusdam Luscis Fabrisque tui similibus invidis ac maledicis publico utilem dixerim, qui soli fastui & lucro inhiatis? qui nullo veræ medicinæ studio rapti, omnemque certam ac tutam theoriâ respuentes in perpetua ignorantia versari mavultis, modò ne quicquam de vestro lucro excidat, quàm aliquid ex doctis viris, naturæ lumen aperientibus ac illustrantibus discere ac doceri? pudibundum vobis superbè credentes, si vos qui doctorum ac magistrorum nomine in auctoritate estis, subire discipulorum locum, & in classem revocari audiat?

Duo igitur illa quæ in me vibraſti crimina, & mendacia, nempè quòd triginta coronatis pillulam unam ex meis vendiderim, & quòd ex usu earum D. Bertrandus Medicus regius miserè vitam trahat, & perpetuis adhuc doloribus crucietur: Falsa sunt omnia, & impudens hæc

hæc tua accusatio: Ad primam jam respondi
alibi: Altera tua calumnia per ipsum D. Ber-
trandum apertè hoc epistolio jugulatur, & te
insigniter ac impudenter mentientem arguit,
cujus verba omnia tanquam colophonem
huic meæ responsioni attexere, & verbum ver-
bo transcribere mihi visum est, ut impudentia
tua omnibus pateat, & de reliqua tua doctrina
tanquam falsa & mendaci judicium fiat. Ejus
est superscriptio hæc, & quæ sequuntur, o-
mnia Gallicis verbis expressa:

A MONSIEUR MONSIEUR
DE LA VIOLETTE, CONSEIL-
lier du Roy, & son Medecin
ordinaire.

Monsieur & frere, n'ayant peu la presente
annee m'acquitter de ma charge pour aller
servir mon quartier pres le Roy, à cause que ma
santé ne me le permettoit point, j'ay obtenu ma de-
charge par Monsieur de la Ryviere nostre pre-
mier. Si Dieu me tient l'annee prochaine en pa-
reille santé, que ie suys à present, j'auray ce bien de
vous voir, cependant ie vous feray ce mot pour me
rement enuoir au bien de vostre souvenir, en qua-
lité de vostre ancien amy & tres humble servi-
teur, & pour vous prier bien affectueusement, me
tenir la promesse, que vous m'avez faicte par voz
der-

dernieres lettres, qu'est de m'envoyer vostre ceuvre
nouvellement imprimé, ensemble une masse de
voz pilulles si petite ou si grande, qu'il vous plair-
ra. Car il fault que ie vous die avec la verité, que
ie me suis tres bien trouvé de l'usage desdites pilu-
lles pour la guerison de la maladie que i'eus à Pa-
ris, laquelle me continua assez longuement apres
que ie fus arrivé en ceste ville, & n'ay trouvé
aultre remede, apres la benediction de Dieu, qui
m'ait plus profité. J'ay faict la diette de puy le
13. d'April, & me suis servi au commencement
& à la fin desdites pilulles, ut præscriperas cum
bono & felici successu. Mais ie n'en ay plus une
seule, cest pourquoy i'ay recours à vous pour vous
supplier au nom de nostre ancienne amitié de
m'en donner, ut ante à pollicitus es, quod te fa-
cturum spero. Et si vous estes en ceste volonté,
vous le donnerez à Jehan le grand compagnon
Chirurgien, qui vous rendra la presente, & da-
bit ipse pecunias ubi opus fuerit. Il y a vng
Président de la Cour de Parlement de Bourde-
aux, nommé Monsieur de Pichard, qui s'en va à
Paris pour quelques affaires qu'il y a. Il est hom-
me d'honneur, & commence d'entrer en aage.
Je vous prie s'il luy survient quelque maladie,
l'assister de voz bons remedes. Et ce que vous fe-
rez pour luy, ie le tiendray faict à moy mesme,
pour vous en rendre tout le temps de ma vie tres-
humble service avec aultant de bonne volonté,

que tres humblement je vous baise les mains, & à toute vostre famille. Croyez moy sans fin.

Monfieur

Vostre tres- humble & tres affectionné
tel que frere & serviteur

BERTRAN.

Ce 26. Apuril 1604.

à Bazas.

ATque hæ sunt D. Bertrandi literæ, quas ante septem aut octo dies quum hoc scriberem, accepi, redditas à quodam juvene Chirurgo, tibi tuisque notissimo, utpote in hac urbe jam pridem degenti, quibus aperte constat quàm impuris mendaciis & calumniis scripta tua scateant. & quàm turpe sit à sene homine, eoque qui literas profitetur, veritatem oppugnari, & infestissimo odio proculari. Sed qui mirum cum tale sit γενεθλιακόν σου & natalitiis tuis horis sese invidiæ, mendacii & vertiginis spiritus quidam sathanicus inseverit, teque calabe infecerit ac inebriarit, ut nil nisi ex ejus ore & loquaris & scriptites. Augetur autem invidia & animi tui malitia, quòd quas dotes in nos Deus contulit, quarum effectus humano generi salutare conscientia tua admiratur, eas assequi non possis, aut emendicari turpe & pudibundum ducas. Quàm autem & nostra theoria verior & certior sit tua, nostraque praxis tuam tutioribus, jucundioribus & efficaciori-

cioribus remediis superet, indicant quotidiana curationes, quibus eos quos in sævis & pervicacibus morbis deferis, restituendos suscipimus: Inter innumera exempla, & præter ea quæ alio meo libro protuli, audiamus quàm insignis fueris medicator cujusdam nobilis Advocati, nomine Abrahami Gateau, Domini de Vignaux, in cujus morbum & ea diagnosisti, & curæ felicitate usus es, ut vix tyro in medicina trimestris usque adeò turpiter & impetritè hallucinari potuerit, quem cum scirrhuso tumore & gibbo, citra abscessum, laborare ineptè conjiceres. Siciis remediis usus es, quæ naturalem carniū & ossium excrescentiam comprimerent & coërcerent, lorica videlicet ferrea, aut thorace ocellis firmissimis consulto, ut potiùs ægrum apostemate tibi incognito laborantem, propemodum suffocares, ne dum sublevares. Qui tandem, cum copiosa abscessus sanie ex tuis loricatis remediis exhalaret coactus ad D. Turquetum collegam meum, & me confugere, agnito circa musculorum hepatis incubantium ingenti abscessu illum aperuimus, ex quo plus quàm quadraginta aut quinquaginta saniei & puris fœtidissimi libras eduximus, quem idcirco cum aliis adhibitis multis remediis intra mensem restitui-
tuimus, quem tu cum tuis per biennium miserè excruciaveras, usq; adeò sagax es medicus.

Sed totam morbi historiam ab ipso ægrotante bona fide enarratam propediem animadverteres. Interea vide quantâ sis gloriâ dignus, Riolane, aut quid præ te promereamur, experientiâ ubique nostrâ tuam incertitudinem & fluctuationem in medendo superante.

Cæterum, etsi nimium hebes, & stupidum in te ingenium notaverim, non credidissem tamen eò stuporis & inscitiae prolapsum te, ut secundum meum Tractatum à primo tâquam alienum non agnosceres, præsertim cum in ipso limine satis declarem priorem à me non tam tuarum ineptiarum confutandarum gratia, quàm medicinæ tyronum, quos igni & ferro à nostra disciplina avocabas, docendorum susceptum: Alterum verò tibi tuisq; nugis destinatum. Hinc arripis occasionem philosophandi de natura & anima, ut aliquid contumeliosè diceres: sed ex ritu tuo de istis disputas, generalia à specialibus, & specialia à particularibus nescius dignoscere.

Habes abundè in meis scriptis, quid de istis sentire debeas: nehic expectes ad singulas tuas nugas responsionem. Videbis in libro meo de Recondita rerum natura, si eo dignus es, cætera, quæ in aliis meis scriptis jam editis desiderabuntur, etsi satis superq; ineptiis tuis satisfactum esse puto.

Quod ad censuram vestræ scholæ attinet, quid

quid eam moramur ? quorsum brutum istud fulmen vestrum expavescamus ? Sed quo jure in alios doctores medicos vobis etiam eruditione, doctrina & experientia pares, hanc statuendi & decernendi licentiam usurpetis ? Cur veris philosophis, philosophandi libertatem præcidatis ? Unde istud vobis arrogatum Parlamentum, aut supremus Medicinæ Senatus constitutus est ? Nunquid potius reformidanda est vobis Regis vindicta, quæ cum Imperium dividitis ? Quanta isthæc audacia est vos homunciones, leges & decreta contra mandatum Regium, vobis ab uno vestri ordinis diserte significatum (nisi proditor ille fuerit vestri) aspernari & floccipendere ? O insignem audaciam ! Cupio bonos à malis sejungi, ut hædos ab hircis.

Tu verò Riolane, *ὅτι μὴ πείσῃς καὶ ὅλα ἄνους ἦ* (ut notat nominis tui Ethymon) ne amplius calamum meum laceSSito, aut meliora scribito. Quæ enim in me transcripsisti, aut, ut ostentares ingenium, ex multis authorum testimoniis disseruisti, *ὅθεν δὲ εὐρητῆς ἐκ σεαυτοῦ ὦν*, debuisti credere, mihi esse notissima, idcirco ab ipsis docendis tibi supersedendum esse, nec recalcitrandum amplius. Alioqui te capitis mulieribus similem fas sit dicere, quæ non possunt pati ultimum in se jaculum vibrari, quin postremum ipsæ in adversarium retor-

queant: at faciliè hanc rixandi & garriendi vi-
 ctoriam tibi concedemus, memores semper
 istius Salomonis dicti: *Ne stulto ad ejus demen-
 tiam respondeas, ne cum eo videaris stulte-
 scerere.* Ut igitur semel conclu-
 dam, nobiscum ἢ αἰδῶ ἢ ἄπειδι.

Vale.

F I N I S.

RERUM

RERUM ET VERBORUM IN
Tetrade Morborum Capitis præ-
cipuè memorabilium,

I N D E X.

A.

Biegnum lignum
sulphure sca-
tet. pag. 57

Aceti generatio.
67. multa species & dif-
ferentia. 406 407

Acetum Philosophicū Quer-
cetani. 407. Philo-
sophicum Metallicum.
458

Actiōum omnium fons &
origo. 77. 88. 90. 92. 93.
113

Actiōum corporis humani
liturgia unde vitietur.
78. 82

Actus primi & secundi dif-
ferentia. 110

Ægineta de Mercurio sen-
tentia. 451

Ætas puerilis variolis &
morbillis obnoxia. 1

Agendi vehementia non
semper ab acri aut alia
quavis ad sensum ma-
nifesta qualitate pendet.
96

Agentia naturalia sunt du-
plicia. 92

Αἷμα τῶνς Hepatis. 49

Amuleta Antepileptica.
156

Analepsia. 16. 302

Analogia mineralium cum
natura humana à Ga-
lenicis absurde negatur.
98. 243. 244

Andernaci in investigandis
ad usum Medicum na-
tura arcani φιλοπονία.
168

Anima hominis immorta-
lis. 112. mundi. 99. 100

Animalis spiritus origo. 61

Annus duodecimus aut de-
cimus tertius referendis
menstruorum claustris
præfixus. 1

Antepilepticum Paracelsi.
370

Antidotus de Margaritis
iniquè Galeno adscribi-
tur. 420

Ll 3 Anti-

INDEX.

Antidotus antepileptica
Catholica Quercet. 203

Antidotus Theodoret. 171.
 172

Antimonialium aquarum
facultas. 248. *eas co-*
gnoscendi modus. 249

Antimonii anatome Spagyrica in tria principia.
 393. *antidotus Isochry-*
fos. 413. *lysiponos.* 414.
lysiptyretos. 409. *pana-*
retos. 411. *panchrestos.*
 400. *pantagogos.* 401.
polychrestos. 412. *So-*
terios. 408. *Theodotos.*
 409. *Theopemptos.* 410.

ζόνφιλα. 403

Antimonii Panacea. 398

Antimonium non est vena-
num. 389

Antimonium à Mathiolo
magnoperè commenda-
tur. 373. *varia suppe-*
ditat remedia Spagiri-
ca. 374. 386. 391. 417

Antiqui usi sunt Metall-
cis. 138. 139. *exitialibus*
violentisq; *aliis reme-*
diis, vel absq; *ulla, aut*
saltem frivola quadam
adhibita preparatione.
 218. *non habuere omnia*
cognita, 450

Antiquorum sententia de

Antimonio. 387. 388

de Mercurio. 446. *Sole*
& Luna. 420

Apoplexia quid. 27. *desinit*
in paralyfin. 29. 30.
 257. *cur senibus famili-*
aris. 35

Apoplexia causa non consi-
stet in crassitie materia.
 118. 120. *causa externa.*
 32. 34. *interna.* 31. 33. 34.
 117. 120. 121. 122. *fomes*
& minera. 29. 74. *gra-*
dus. 258. *discrimen ab*
Epilepsia. 26. 29. 30. 117
signa. 28. 119. *species qua-*
dam vena sectionem po-
stulat. 122. 259. *phle-*
gmatica signa & cura-
tio. 266. *curatio secund.*
Dogmaticos. 257

Appetitus unde excitetur.
 68

Apozema solutivum Anti-
paralyticum Quercet.
 276

Aqua antepileptica Quer-
 cet. 211

Aqua à fluxu suo perenni
prædita putrefit. 6

Aqua fortis qua ratione
metalla resolvat. 79. 96

Aqua hirundinum Ante-
pileptica Quercet. 148.

150

Aqua

Aqua Minerales affectibus
quatuor, de quibus hoc
libro agitur. specifica.
 247.248

Aquarum stillatitiarum
correctio & conservatio.
 149

Aqua Theriacalis Antepi-
leptica Querc. 302. 303

Aqua vita ex Margaritis.
 344

Aquila caelestis. 460. vires.
ibid. & 461. Paracelsi &
Phaedronis. 464. 465.
ejus vires, ibidem.

Arabes omnium primi au-
rum & argentum nec
non gemmas in usum
Medicum invexerunt.
 422.442

Arcanum Solis simplex Pa-
racelsi. 433. Vitriolatum
ibid.

Arcana non sunt prostituē-
da indignis. 441

Aretai commendatio. 137

Ars natura dona ad usum
hominum reddit. ido-
nea. 339

Ars Spagyrica imitatrix
natura. 299

Arsenicum cancrofa ulcera
sanat. 361. vi magnetica
venena ē corpore attra-
hit. ibid.

Artium magna varietas.
 188

Assyriorum praputium cir-
cumcidendi modus. 32

Aurum potabile Paracelsi.
 435

Aurum potabile veteribus
pariter & recentioribus
est cognitum. 476. 477

Auri Spagyrica analysis.
 432. & seq summa per-
fectio. 427. vivificatio.
 428

Avicenna de Mercurio sen-
tentia. 451

Axungia serpentum morfi-
bis eorundē vi magneti-
ca medetur. 361

B.

Balsamus & quinta essen-
tia Hellebori nigri. 311.
Plantarum. 101. Solis
Paracelsi. 414

Bilis est crassior Melancho-
lia. 68. in lapillos concre-
scit. ibi. ejus officium. 66

Boracis facultas. 389

Balsamica. 65. 79

Buxi anatome interna, e-
jusq; natura & facul-
tas. 214. 215

C.

Calcinatione humidum
primigenium in Salibus
non absimitur. 227. 341

Ll 4

Ca-

INDEX.

<i>Calor noster naturalis corpora gemmarum & metallorum dissolvere nequit.</i>	425. 426	<i>tes improbantur.</i>	319
<i>Camphora vis anodyna unde.</i>	213	<i>Clysterum in cura Apoplexia usus.</i>	268. 319
<i>Cancri centrum.</i>	73	<i>Colica quadam species per Crisin in paralyfin transcunt.</i>	274
<i>Canon curativus generalis.</i>	40	<i>Convulsivi motus brevioris vel longioris causa.</i>	9
<i>Cassia anatomia interna.</i>	201.	<i>Coralli anatome.</i>	343
<i>vehementia, usus salutaris & noxius. ibid.</i>		<i>Corroborantia antapoplectica Dogmaticorum.</i>	272
<i>Catalepsia.</i>	16. 302	<i>Corroborantia antepileptica Dogmaticorum.</i>	225.
<i>Catalogus Arab. Medicorum.</i>	193	<i>226. 231. 321. Hermetico.</i>	322
<i>Causa antecedentes morborum.</i>	85	<i>Corroborantia antiparalytica tam interna quam externa Dogmaticorum.</i>	279. 280
<i>Cauteriorum in cura Epilepsiusus.</i>	225. 320	<i>Cotula foetida anatome Spagyrica.</i>	213
<i>Chirurgica Epilepsia curatio.</i>	224. 225	<i>Cranii humani Epileps. specifi electio, legitimusq; ejus usus.</i>	227
<i>Cinabrium factitium.</i>	449	<i>Creatura singula natura tēdunt ad perfectionem.</i>	426
<i>480. ejus dosis. 481. redit in Mercurium. ibid. ejus precipitatum.</i>	481	<i>Crocus Metallorum.</i>	319
<i>Cinabrium nativum Vn- garicum. 481. Minerale apud Marpurgenses Has- sia. ib. ex eo elicitur Mer- curius vivus. ibi.</i>		<i>Crocus Solis Paracelsi.</i>	433
<i>Citoniorum odor nonnullis noxius.</i>	232	<i>Cruditates obstructions pa- riunt.</i>	7
<i>Clysteres Dogmaticorū re- vulsioni & derivationi causa Epilepsia inserviē-</i>		<i>Cryſtalli dulces ex Sale ma- rino.</i>	349
		<i>D.</i>	
		<i>Dentium αἰμαδία.</i>	123
		<i>Dia-</i>	

I N D E X.

Diaphoretica principalia
Dogmaticorum. 234. &
seq.

Diaeta Dogmaticorum est
irrita. 239

Difficultas artis Chymica
neminem ab ea absterre-
re debet. 306. 307

Dioscoridis error de Cina-
bari. 449. 450. *de Mer-*
curio. 448

Distributio corporis huma-
ni in duos Elementorum
globos. 43

Dogmatici in prapARATIONE
Cranii humani dissenti-
unt. 324

Δύναμις ἐνσώσους Peripa-
tetic. 89. 110

Dysenteria. 58. 72
E.

Elementa Hermeticis quid.
70

Elixir Solis. 434. 459

Empirici notantur. 184

Empiricorum Encomium.
181. 182. 189. 191

Epilepsia Idiopathica. 15.
16. *Sympathica.* 8. 15. *fit*
duobus modis. 16. *habet*
plures sibi affines mor-
bos. 11

Epilepsia definitio. 15. *Dis-*
ferentia. 15. 16. 75. 131.
varia nomina. 13. 114.

perniciēs. 11. 12. 26. 130.

142. 160. *causa.* 7. 30. 87.

114. 115. 116. *non est ma-*

terialis & crassa. 21. *sed*

spiritualis. 22. 26. 302.

causa externa. 18. 21. *sym-*

ptomata & signa. 17. 75.

85. 115. *ejus fomes non*

semper lateet in cerebro.

76. *curatio secundum*

Dogmaticos. 129. *Her-*

meticos. 301. & *sequent.*

Remed. specificum in spi-

ritu vitrioli viridi consi-

stit. 114. 376

Epileptici paroxysmi radix

& *origo.* 9. 115

Equus junior non minus

est equus ac atate gran-

dior. 111

Esculenta sunt tartarea.

64

Essentia Solis. 456

Exhalationum Mercuria-

lium effectus. 52

Exhalationum sulphureo-

rum effectus. 53. 54

Experimenta Scribonii Lar-

gi ad Epilepsiam. 177.

178

Extractum Hellebori nigri.

312

F.

Facultates rerum non à

crassi qualitatum Ele-

Li 5 men-

- mentarium procedunt. 92. 208
- I*nter Spiritus Victrioli
specifica adversus Epile-
psiam unde promanet: 358. 359. 360. 367
- F*aginum lignum Sale ab-
undat. 57
- F*ebriis definitio duplex. 83
- F*ebres nonnulla per Crisin in
paralysin transeunt. 274
- F*ebrilis radice signatura.
85
- F*ermentum natura. 354
- F*errearum aquarum facul-
tas. 248
- F*lorum Antimonii vehe-
mentia. 96
- F*œcunditas & sterilitas ar-
vorum unde. 5
- F*ons & origo affectus nobi-
lis mulieris. 4
- F*orma substantialis Peri-
patetic. 92. 93. non crescit
112
- F*uliginum natura. § 6. Dif-
ferentia. 56. 57. 124. 125.
effectus. 57. 124. 125
- F*umi carbonum & ligno-
rum effectus. 120. 124
- F*umi vertiginis autores cur
nullos dolores pariant. 125
- F*umus cornu cerebro fu-
nestus. 15
- F*unctionum Cerebri ani-
malium vigor languorq;
unde dependeat. 32
- F*undamentum generatio-
nis rerum naturalium.
103. 104
- G.
- G*alenici à sua opini-
teri diffculter
- re in minerata &c.
- G*alenicorum fastuosa &
magnifica de natura me-
dica ex pulpitis publicis
eloquentia. 186. in praxi
pusillanimitas. 187. Va-
tinianum in Paracelsum
odium. 180
- G*alenicis Mineralia asper-
nantibus eadem sunt ex-
tremum refugium. 139.
242. 338
- G*aleni error de causa Epi-
lepsie. 20. de subjecto E-
pilepsie. 75. opinio de
causa Apoplex. & Epi-
lepsi. est absurda. 116. sen-
tentia de Mercurio. 448.
de

I N D E X.

de Vicioliolo. 355.365
 Galenus in re metallica pa-
 rum versatus. 372
 Gallia aquarum minerali-
 um ferax. 249
 Generatio corporum imper-
 fectè mistorum. 44
 Generationis & perfectionis
 differentia. 109.110
 Guajaci vires. 211

H.

Harmonia & conspi.
 natura in singulis rerum
 ordinibus. 98.127
 Hellebori nigri preparatio
 juxta antiquos. 219. vir-
 tutes. 220
 Hemiplexia. 39. ejus causa.
 40
 Hepatis scirrhus. 69
 Hercules Melancholicus. 14
 Hermetica humorum ana-
 tome. 61
 Historia mulieris Epilepti-
 ca. 1
 Homo est microcosmus. 43.
 57
 Humorum preparatio. 205
 Hyacinthi facultas. 423
 Hydromel antepilepticum.
 209. ad paralyfin specifi-
 cum Quercet. 275
 Hydrotica Hermeticorum
 quatuor illis capitis affe-
 ctibus specifica. 333

Hydroticum antepilepticū
 Quercetani. 237
 Hysterica mulieres pa-
 smo epileptico co-
 quomodo sint tractanda.
 151.308
 Hysterica specifica. 223.
 378.401

I.

Ictericia. 7
 Ictus á Dea morbosifica duo-
 bus modis fit. 15
 Ignis natura. 428. ejus vi-
 res in Mercurio essensifi-
 cato. 459
 Ignis Philosophorum. 301
 Impressionum cœlestiū cau-
 sa. 88.89
 Indicationes curativæ affe-
 ctus epileptici mulieris
 dua. 10
 Indicationes paroxif. Epi-
 lept. respicientes. 141.142
 seminali Epilepsia fomi-
 ti radicitus evellendo in-
 servientes. 233.332
 Indicationes curativæ Epi-
 lepsia unde variantur.
 131.132.199.207. Apo-
 plexia Dogmaticorum
 generales. 257. & seq. spe-
 ciales. 271
 Infantes cur sint ad Epile-
 psiam proni. 116. 170.
 correpti epileptico paro-
 xismo

I N D E X.

<i>xismo quomodo sint tra-</i>		<i>Liquor Solis Paracelsi.</i>	433
<i>ctandi.</i>	143.307	<i>Liquores Mercuriales mi-</i>	
<i>Infantum Epilepticorū cu-</i>		<i>crocismi.</i>	48
<i>ratio.</i>	135	<i>Loca morborum.</i>	71. astralium morborum diffi-
<i>Insomniorum diversitas.</i>			limè investigantur. 73.
52.53			74. methodus eadem in-
<i>Instrumenta quatuor artis.</i>			dagandi. 72
429		<i>Loci differentia & conside-</i>	
<i>Instrumentorum Chymico-</i>		<i>ratio juxta Hermeticos.</i>	
<i>rum varietas tanta un-</i>		71.72	
<i>de orta sit.</i>	299	<i>Lues Venerea quandoq; per</i>	
L.		<i>Crisin in Paralyfin desi-</i>	
<i>Laboratorii Spagyrici & al-</i>		<i>nit.</i>	274
<i>yezqñ.</i>	298	<i>Luna Spagyrica dissectio.</i>	
<i>Lac corruptū qualia indu-</i>		443	
<i>cat incommoda.</i>	116.		
107		M.	
<i>Lactis anatome.</i>	126	<i>Magisterium Cranii huma-</i>	
<i>Lapidis Lazuli facultas.</i>		<i>ni.</i>	325. Solis. 433
389		<i>Magnetica vis adversus E-</i>	
<i>Laudanum Diaphoreticum</i>		<i>pilepsiam in Vitriolo la-</i>	
<i>& solutivum Paracelsi.</i>		<i>ter.</i>	360
412		<i>Magnetica vis in plurimis</i>	
<i>Libavii studium Alchimi-</i>		<i>natura individuis appa-</i>	
<i>cum.</i>	470	<i>ret.</i>	361
<i>Lien est aceti seu fermenti</i>		<i>Manna facile bilefcit.</i>	201
<i>natura domicilium.</i>	66.	<i>Margarita.</i>	344
<i>non est humoris crassi &</i>		<i>Martis & Veneris sympa-</i>	
<i>faculenti officina.</i>	66.68	<i>thia à Poetis cur descri-</i>	
<i>Lienis scirrhus.</i>	68	<i>pta.</i>	353
<i>Ligni Laurini & Juniperini</i>		<i>Matricis suffocationes non-</i>	
<i>facultas.</i>	236	<i>nulla in paralyfin dege-</i>	
<i>Lipothymia.</i>	50	<i>nerare solent.</i>	274
<i>Liquor Luna viridis, Para-</i>		<i>Materia prima Hermetico-</i>	
<i>celsi.</i>	444	<i>rum.</i>	91
			Mat-

- Matthioli's carpit Medicos, Antimonium ex Medicament. classe excludentes.* 373
Mechanicus affectus epileptici in prædicta muliere nobili processus. 6
Medicatrix simplicium facultas non à qualitatibus primis procedit. 208.
in quo delitescat. 107
Medicamenta extrema. 340
Medici officium. 118. In graviorum morborum curatione sapius ab Empiricis superantur. 182
cum J Cris conferuntur. 185
Medicina indies incrementum sumit. 450
Mel contra apum infixos aculeos vi magnetica auxilium præstat. 361
Melancholia Hypochondriaca. 65
Melancholici humoris generatio & effectus. 62.
63. 65. natura & usus. 67. 68
Melancholici cur sint Epilepsia obnoxii. 116. 361
Mellus anatome. 261
Menstruum fluor in quem finē à natura destinatus. 5. *ejus retentio qualia inducat symptomata.* 2
Menstruorum Spagyricorum varietas. 405
Menstruum Perlarum & Corallorum. 399
Mercurius corrodit vascula metallica, conservatur in fictilibus. 450
diaphoreticus Paracelsi. 467. *ejus dulcificatio fit per aquam saltaberi.* *ibid.* *essensificatus.* 456.
citò rapit Solem. 457. *ejus præparatio occultatur à Philosophis.* *ibid.* *essensificatus Paracelsi.* 458. *Solis Paracelsi.* 432.
in quascunq; formas immutatus semper viribus pollet peculiaribus. 453.
non est recetioribus Medicis venenum. *ibid.* *redditur philosophicus tribus modis.* 456. *venit in usum Medicum.* 452
Mercurius vite Paracelsi. 405. 462. 463. *Solaris.* 472. *vires.* 473. 474.
Mercurii crudi usus. 452. *præbetur infantibus & pueris.* 453. *varia consideratio secundum Paracelsum.* 454. *natura.* 455. *ejus & Solis sympathia.* 456. *præcipitatio.* 463.
olea

- olea & liquores. 468.
 469. 471. vires, ibid. Spi-
 ritus moschum redolens.
 398. precipitata vera
 quantum differant à
 vulgaribus. 468
 Mercurii Metallorum pra-
 cipitati sunt diaphore-
 tici. 466
 Metallorum in Medicinale-
 gitimus usus. 426
 Metaptesis est duplex. 16
 Meteora Macrocosmi. 45.
 Microcosmi. 46. 51. 57. 74
 Methodus curativa Epile-
 psia Dogmaticorum. 127
 &c. antiquorū. 162. &c.
 Arabum. 192. &c. Neo-
 tericorum. 198. &c.
 Minerales spiritus in fami-
 liam vegetabiliū trans-
 eunt. 48. 99. 101. 102
 Mineralia non destituun-
 tur vitâ. 247
 Mineralium medicamen-
 torū præstantia. 139. 181
 Minerarum morbificarum
 anatomia interna & vi-
 talis. 47
 Minium. 448. Miniū Dio-
 scoridis. 449
 Morbus ex imbecillitate
 balsami radicalis expul-
 sionem illius molientis
 augetur. 7
 Morbus omnis sit. vel per
 ἰδιότητα, vel per
 συμπάθειαν. 15. quo-
 modo spiritus insit. 83
 Morborum scaturigo. 50.
 51. loca. 71. semina & ra-
 dices in corpore humano
 decrescunt. 85. radices &
 seminaria. 56. 59. 60. 81
 causarum & symptoma-
 rum discrim. 81. 82. 84.
 86
 Mors quid sit. 105
 Moschi natura. 232. ejus o-
 doratus mulieribus hy-
 stericis noxius. ibid.
 Motus alicujus partis potest
 aboleri, salvo manente
 sensu, sed non contrâ. 37.
 Musici concentus vis & fa-
 cultas Medica. 155
 N.
 Natura erga homines beni-
 gnitas. 252
 Narcotica vis cicuta, rute,
 mandragora, papaveris:
 unde dependeat. 214
 Nepenthes Quercetani est
 specificum Epilepsia re-
 medium. 214
 Nervorū differentia. 30. 37
 Nutrimētum hominis. 103
 O.
 Obstructionis apoplectica
 causa

I N D E X.

causa externa. 31. inter-
na. 33	de usu metallorum me-
dico. 426
Odor hepatis caprini assati
Epilepsiam excitat. 19	Paralyseos causa. 41. 122
123. 286 species. 36. 38. e-
jus & stuporis differen-
tia. 38. curatio juxta
Methodum Dogmatico-
rum. 273
Oleum ligni Heraclei Ru-
landi unde fiat. 210	Paralyseon humoralium
cura. 289
Oleum scorpionum adver-
sus ictus eorundem vi
quadam magnetica pol-
les. 361	Paraplegia. 38. 39
Oleum serpentis ad paraly-
sin. 282	Parisienses Medici nimium
ad Phlebotomiam pro-
clives. 290
Opiata corroborans antepi-
leptica Quercetani. 230.
purgatoria ad eundem
affectum ejusdem. 202	Paroxysmi Epileptici vehe-
mentia & perniciēs con-
sueti curandi methodo
neglecta sine mora prom-
ptum requirit auxilium
142. 143
Opiniones diversa de causis
epilepsia. 19	Pavoris vis. 10
Orexis. 65	Pestilentialis veneni natu-
ra & effectus. 58. 59
Oxymel Helleboratum ma-
jus Juliani. 210	Perfectio renum. 110. 427
P.	Phlebotomia in cura Para-
lyseos legitimus usus.
290
Paeonia signatura. 157. 158.
facultates. ibid. ejus in
Epilepsia curam legiti-
ma collectio. 229	Pilula Barbarossa. 452
Paracelsus interna rerum
metallarum anatomia
peritissimus. 367	Pleuritis. 58. 72
Paracelsi aliorumq; Her-
meticorum philosopho-
rum sententia de Anti-
monio. 395. de auri vir-
tutibus & preparatio-
ne. 431. de Vitriolo. 363.	Pleuritidis pestilentis causa
& signa. 72
	Podagrica radices sedes est
occulta & impervestiga-
bilis. 73
	Potio purgatoria antapo-
plecti-

- plectica Quercet. 270
 Principiorum Hermeticorū
 facultates. 93
 Prodromi Paroxysmi Epile-
 ptici. 2
 Prophylactica Epilepsia cu-
 ra antiquorum Dogma-
 ticorum. 162
 Prophylactices tria instru-
 menta. 162. remedia. 163.
 164
 Propria πάλιν. 110
 Ptarmica antepileptica.
 152. 153. 320. non nisi cau-
 tè infantibus adhiben-
 da. 146
 Pulvis angelicus. 464
 Pulveris Algureti potesta-
 tes. 476. unde fiat. 478
 Purgantia antepileptica
 Hermeticorum. 310. 311
 Putrefactionis vis & facul-
 tas, ejusq; instrumenta.
 383
 Pythagorica litera signifi-
 catio. 297
 Pythia oraculum remediū
 antepilepticum describēs
 explicatur. 158
 Q.
 Qualitatum & signatura-
 rum vitalium fons & o-
 rigo. 91. 92. 342
 Qualitates elementarium
 actionum vis unde pro-
 manet. 88. natura & ef-
 fectus. 92
 Quercetanus studet benè de
 Rep. Medica mereri. 294
 pacem & concordiam
 cum Dogmaticis colere.
 298. Callet 50. modos
 spiritum auri prolectan-
 di. 477
 Quernum lignum sale ab-
 undat. 57
 Quinta essentia Solis Para-
 celsi. 434
 Quinta essentia ex vegeta-
 bilibus extrahenda me-
 thodus. 312
 R.
 Rabies. 65
 Radicales Epilepsia fomites
 difficulter è globis suis e-
 liminantur. 233
 Radices seminales rerū qua
 sint. 78
 Radix vita. 104. 107
 Regeneratio Natura putre-
 factionem consequitur.
 384
 Renovatio Mundi. 429
 Rex Galliarum Chymia fa-
 vet. 297
 Rosa odor nonnullis est no-
 xius. 232
 Rosarum, violarum, &c.
 emarcidarum resuscita-
 tio artificialis. 351
 Sal

S.

<i>Sal Natura regenerationis multiplicationisq; autor in singulis rerum ordinibus est conspicuus.</i> 384 <i>Sal cranii humani ipso crudo est prastantior.</i> 329 <i>Sale qua abundant, diuturniore vita fruuntur.</i> 329 <i>Salia humiditate sua qua ipsorum malignitas obrunditur, privata, acrimoniam liberius ostendunt.</i> 63.65 <i>Salia Microcosmi.</i> 48 <i>Salis Armoniaci fixatio.</i> 398 <i>Salis cranii humani preparatio.</i> 331 <i>Salis marini analysis Spagyrica.</i> 346 <i>Salis principii hypostatici substantia fixa.</i> 228 <i>Salium proprietates.</i> 341 <i>Sambucus constat sulphure Anodyno.</i> 213 <i>Sanguis est mare Microcosmi. 6. purgatur per variolas & morbillos. 4. ex Epileptici vulnere dimanans labiis illius inunctus paroxysmū sedare perhibetur.</i> 134 <i>Sanguinis corruptio. 6. bi-</i>	<p><i>lis. 62. Ichor. ibid. anatomi-</i>
<i>cia.</i> 61.126</p> <p><i>Sanitatis & morbi idem est subiectum.</i> 71</p> <p><i>Saturni interna anatomia.</i> 342</p> <p><i>Scorpionis ictus epilepsiam infert.</i> 22.30</p> <p><i>Semina actu sunt animata.</i> 108.109</p> <p><i>Seminum fecunditas & sterilitas à presentia vel absentia spirituum mechanicorū dependet.</i> 90. 91.92</p> <p><i>Separatio puri ab impuro.</i> 49</p> <p><i>Singultus ventriculi.</i> 9</p> <p><i>Solis proprietates.</i> 101</p> <p><i>Somni generatio.</i> 52.119</p> <p><i>Spasmus.</i> 9</p> <p><i>Specifica antepileptica.</i> 213. 226</p> <p><i>Specificum ad vertiginem.</i> 482</p> <p><i>Spiritus sunt instrumentum Natura. 90. Mechanici scientiā sunt instructi. 16</i>
91</p> <p><i>Spiritus salis aurum solvit.</i> 95</p> <p><i>Spiritus Viātrioli dulcis. 375. solificatus Paracelsi.</i> 369</p> <p><i>Spiritus Viātrioli antepile-</i>
<div style="text-align: center;"><i>Mm</i></div><i>ptici</i></p> |
|---|--|

I N D E X.

- præparatio Paracelsi.* 368. 369. *summa subtilitas.* 358. *virtus & præstantia.* 316. 357. *cum suo virore extractio.* 376
Spirituum actio terrestrium corporum mole, quorum vinculo devinciuntur, impeditur. 95
Spirituum duplex consideratio. 82. *differentia & varii effectus.* 91. 94. 95.
 106
Stillicidiorum, Italici Douliches dictorum usus. 253
Strumarum sedes. 73
Strutio-Camelus qua ratione ferrum possit concoquere. 97
Stupor membrorum. 123
 287. *est αἰσθητικὸν παρὰ λυσεως.* 38. 123
Suffitus bituminis & lapidis Gagatis cerebro funestus. 15. 19
Sulphur Solis Paracelsi. 432
Vitrioli Epilepsia specificum. 215
Superstitiosi Epilepsiam curandi modi. 154
Syncope. 32. 50. 358
Synochus. 55
Syrupus antepilepticus Quercet. 309. *eiusdem helleboratus purgans antepilepticus.* 222
 T.
Tarantularum ictus quomodo curetur. 155
Therapeutica Epilepsia curatio. 132
Therma spiritibus metallicis sunt referta. 92. 242. *earundem effectus.* 241
Tinctura Luna spagyrica Quercet. 444.
Solis, Paracelsi. 436.
Quercet. 437. 440. *Gemmarum.* 322. 345
Tincturarum vegetabilium origo. 354
Τὸ Δείον τι morbis astralibus subest. 14. 46
*Topica antapoplectica, antiparalyticaq; Hermeti-
 corum.* 344
Topica antiparalytica legitimus administrandi modus. 285
 V.
Vegetativa in agrum Microcosmi transplantata in sensitiva transeunt. 47. 99. 101. 103.
Vena sectio in cura apoplexia secundum veteres. 260. 261. *secund. Querc.* 262
Venarum jugularium incisuræ conglutinatio. 263.
 Ven-

I N D E X.

- Ventorum qualitates & effectus.* 89
- Verborū in spiritus nostros vis atq; efficacia.* 155. 156
- Vermium generatio.* 105
- Vertigo est parva Epilepsia.* 8. 24. 26. 253
- Vertiginis causa externa.* 24. antecedentes & conjuncta. 25. 124. 125. Symptomata. 126. curatio juxta Dogmaticos. 254
- Videndi actus vitatur ab instrumento male disposito.* 90
- Victorii Algurethi libellus.* 475
- Vitriolum est sedes & habitaculum omnium spirituum metallicorum.* 357. solum & integrum Pharmacopœi officinam adornare potest. 362. 371. 372. ejus usum cur tan- toperè ignari mineraliū censores reformident. 375. & cur ex eo tot tantaq; ad quosvis gravissimos omnium ferè totius corporis humani partiū morbos specifica remedia educi queant. 356. 357. 389. ex omnibus metallis elici potest, & vicissim hac in illius familiam transeunt. 384
- Vitrioli signatura interna.* 353. 354. multa sunt species. 355. Cyprii præstantia. 356. proprietates ex Paracelso. 363. 364. Magisterium. 364. 380. usus secundum veteres. 365. 366. in tria principia dissectio. 367. Tinctura Quercet. 378. Elixir. 381
- Vinum abundat sale vitriolato.* 63. liberalius haustum cur somnū inducat. 119. ejus anatomia. 61
- Visci querni in epilepsia curam legitima collectio.* 229
- Vitrii Antimonii agendi ferocia unde dependeat.* 96. rejicitur. 139
- Vngula Alci Epileps. specifica electio legitimaq; administratio.* 226. quā occasione innotuerit. 15
- Vomitorium præstans.* 153. 320. 473. 479
- Vrina humanae anatomie.* 80
- Vteri suffocatio.* 32. 34. 232.

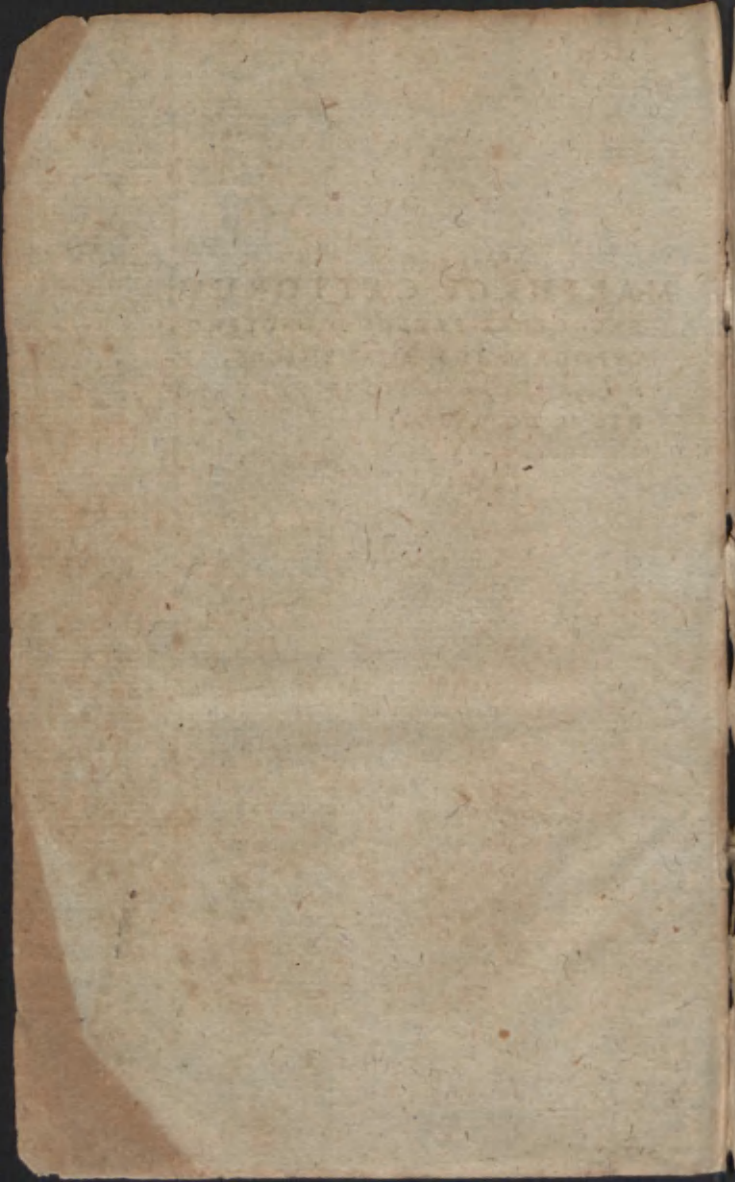
F I N I S.

❧ (*) ❧

The first of these is the fact that the
the second is the fact that the
the third is the fact that the
the fourth is the fact that the
the fifth is the fact that the
the sixth is the fact that the
the seventh is the fact that the
the eighth is the fact that the
the ninth is the fact that the
the tenth is the fact that the
the eleventh is the fact that the
the twelfth is the fact that the
the thirteenth is the fact that the
the fourteenth is the fact that the
the fifteenth is the fact that the
the sixteenth is the fact that the
the seventeenth is the fact that the
the eighteenth is the fact that the
the nineteenth is the fact that the
the twentieth is the fact that the
the twenty-first is the fact that the
the twenty-second is the fact that the
the twenty-third is the fact that the
the twenty-fourth is the fact that the
the twenty-fifth is the fact that the
the twenty-sixth is the fact that the
the twenty-seventh is the fact that the
the twenty-eighth is the fact that the
the twenty-ninth is the fact that the
the thirtieth is the fact that the
the thirty-first is the fact that the
the thirty-second is the fact that the
the thirty-third is the fact that the
the thirty-fourth is the fact that the
the thirty-fifth is the fact that the
the thirty-sixth is the fact that the
the thirty-seventh is the fact that the
the thirty-eighth is the fact that the
the thirty-ninth is the fact that the
the fortieth is the fact that the
the forty-first is the fact that the
the forty-second is the fact that the
the forty-third is the fact that the
the forty-fourth is the fact that the
the forty-fifth is the fact that the
the forty-sixth is the fact that the
the forty-seventh is the fact that the
the forty-eighth is the fact that the
the forty-ninth is the fact that the
the fiftieth is the fact that the
the fifty-first is the fact that the
the fifty-second is the fact that the
the fifty-third is the fact that the
the fifty-fourth is the fact that the
the fifty-fifth is the fact that the
the fifty-sixth is the fact that the
the fifty-seventh is the fact that the
the fifty-eighth is the fact that the
the fifty-ninth is the fact that the
the sixtieth is the fact that the
the sixty-first is the fact that the
the sixty-second is the fact that the
the sixty-third is the fact that the
the sixty-fourth is the fact that the
the sixty-fifth is the fact that the
the sixty-sixth is the fact that the
the sixty-seventh is the fact that the
the sixty-eighth is the fact that the
the sixty-ninth is the fact that the
the seventieth is the fact that the
the seventy-first is the fact that the
the seventy-second is the fact that the
the seventy-third is the fact that the
the seventy-fourth is the fact that the
the seventy-fifth is the fact that the
the seventy-sixth is the fact that the
the seventy-seventh is the fact that the
the seventy-eighth is the fact that the
the seventy-ninth is the fact that the
the eightieth is the fact that the
the eighty-first is the fact that the
the eighty-second is the fact that the
the eighty-third is the fact that the
the eighty-fourth is the fact that the
the eighty-fifth is the fact that the
the eighty-sixth is the fact that the
the eighty-seventh is the fact that the
the eighty-eighth is the fact that the
the eighty-ninth is the fact that the
the ninetieth is the fact that the
the ninety-first is the fact that the
the ninety-second is the fact that the
the ninety-third is the fact that the
the ninety-fourth is the fact that the
the ninety-fifth is the fact that the
the ninety-sixth is the fact that the
the ninety-seventh is the fact that the
the ninety-eighth is the fact that the
the ninety-ninth is the fact that the
the hundredth is the fact that the

MARPURGI CATTORUM,
EXCUDEBAT PAULUSEGENOLPHUS
TYPOGRAPHUS ACADEMICUS, AN-
NO AB INCARNATIONE SALVATO-
RIS M. DC. XVII.

RECEIVED

MARCH 21 1860

71

KSIEGOZBIÓR
MARCINA ZAMOYSKIEGO

1421 -K7

1421-K2